

ALOIS JIRÁSEK

HUSITSKÝ KRÁL

Ujjevy z velkého dramatu

I.

DOTISK SEDMÉHO VYDÁNÍ

www.digiBooks.cz

1936

Státní nakladatelství v Praze

AUGUSTU SEDLÁČKOVĚ

z upřímné úcty

HUSITSKÝ KRÁL

I.

Psáno roku 1915—1920

Poprvé v „Národní Politice“ r. 1916 až ke kap. 5. Další uveřejňování
zakázala pražská policie.

Podruhé v „Národní Politice“ r. 1919—1920.

*Nil aquilae, nil Roma minax, nil arma valebant
Panonis: invito sceptrum vel orbi tuli.*

Joannes Jacobus Manlius.

*Nicť orel, nic Řím broživý, nic zbraň nedovedla
Ubrova: i všemu jd vzdor světu řezlo nosil.*

Jan Jakub Manlius.

— — *A mnobo dobrého učinil jest zemi Česká.*

Staří letopisové.

Bratr Paleček, králův šašek, seděl na lavičce pod košatou, sněhobílou třešní na zahradě králova dvoru.*) Bylo krásně, májového odpoledne. Všecko vyjasněno sluncem, omladlé keře a stromy, vyjasněn dům královnin v zahradě, výstavná budova kůrkové střechy o vysokém štítu, lázně při něm, vyjasněna stará zeď nad městským příkopem a za příkopem klášter sv. Ambrože i jeho kostel vysokých, vytlučených oken.**)

V zlaté záři jarního slunce prohlédla také stará brána sv. Benedikta za severním koncem královy zahrady a dále za tou branou i smutná rozvalina, vybitý kostel sv. Benedikta s věží, někdy německých rytířů, jehož potrháním, cihlovým krytem prorážely trámy krovu a krokve jako obnažená žebra a hnáty.***)

Starý šašek, lysého čela, v prosté, šeré sukni, v takových nohavicích úzkých a v prostých střevicích, s kabelkou u pasu, měl smeknuto. Čapka ležela na lavičce vedle jeho hole. Bělošedé kučery nad spánky

*) Stával tu, kde dnes obecní dům pražský a dál až po ulici Královodvorskou.

***) Příkop ten byl na nynějším náměstí Republiky. — Klášter a kostel sv. Ambrože tu, kde dnešního dne budovy finančního ředitelství.

***) Brána sv. Benedikta bývala tam, kdež ústí ulice Královodvorská do Revoluční třídy. Kostel sv. Benedikta stával na nádvoří nynějšího hostince „u Karlových Varů“ v Rybné ulici. Vybit byl tak jako kostel sv. Ambrože na začátku husitských válek, r. 1420.

se ani nezachvěly. Seděl nehnutě a neohlédl se ani, když za městskou zdí, z hluboka, z příkopu vyrazilo chraptivé lví zařvání, strašlivé zívnutí mrzutého, unuděného krále zvířat.*)

Zadíval se bratr Paleček pěkného, pozahnutého nosu, zapadlých úst a ne malých uší do čarovné bělostné klenby rozkvetlé, do oblaku kytic a kyticěk květův a pupat, jež obalily od spodu koruny až do vrcholku všecky větve, každíčkou haluz, každou ratolísku. Sníh, sníh, vonný a zvučící. Ozýval se všecká koruna hlasně hučivým bzučením, neboť spousta včel ji osula. Hluk byl pod třešní jako u splavu.

V tu chvíli vyšla ze svého domu do zahrady královna Johanna, choť Jiřího krále, sličná paní, urostlá, dobrých třicíti let. Bělostný, hedvábný závoj lehounký, jako nadýchaný, zavíjel jí volně tmavé vlasy, splývaje na ramena k tmavozeleným, celkovým šatům, úzkých rukávů, při spodu sukně kuninou lemovaných.

Za ruku si vedla druhou paní, mladičkou, sedmi letou, paničku panenku Kateřinu, dceru saského vévody Viléma, děvčátko světlých vlásků vzhůru od čela sčesaných a upletených v lelíčky uměle stočené. Měla pěkné čílko, účes jí slušel. Tmavorudé, dlouhé šaty nesly se podivně k její dětské hlavičce; ale malá dáma vypadala v nich roztomile.

*) Lev a lvice chování tu již za předchůdce Jiřího krále, za Ladislava Pohrobka.

Loni, r. 1459, v listopadu, byla v Chebu oddána Hynkovi, synáčku královny Johanny, teď v máji l. 1460, osmiletému. Loni byl ženichem, ale na svou svatbu nesměl. Rodiče se na ni vypravili z Prahy s nádherným komonstvem o třech tisících koní, jej však, ženicha, nechali doma, v Praze. S sebou vzali nevlastní jeho sestru Zdenu, ne zplna jedenáctiletou, také již nevěstu. Ta měla v Chebu v stejný den, o sv. Martině, tak jako on, oddavky, s bratrancem jeho nevěsty, s Albrechtem, šestnáctiletým synem saského kurfirsta Fridricha. Mladičkého ženicha Hynka zastupoval při oddavkách jeho pan otec, Jiří král. Dceru Zdenu tam nechal, tu si odvezli rodiče jejího ženicha do Míšně na další, teď německé vychování. Za to si přivezl synkovu paničku, princeznu Kateřinu, na další, teď české, vychování.

Mladá kněžnička, nyní dcerka, dítě své tchýně, ukázala vesele na starého šaška pod kvetoucí třešní a chtěla se k němu rozběhnouti. Než královna ji zadržela a přišeptala jí, aby šla tiše, že šašek dříme. Královnina tvář, energického pohledu i výrazu, zjasněla úsměvem nad tím, jak princezna z lehounka našlapujíc, plíží se k starochovi, jak krček napíná i jak také po ní, po králově, se ohlíží.

Bratr Paleček seděl jakoby neslyšel chrust písku, jakoby dřímал; ale když se princezna skoro až k lavičce přiblížila, když padl k ní její stín, staroch se náhle otočil, rozpřáhl paže jakoby se křídla rozlétla, a hlasitě zabzučel, jako když moucha prudce vyletí.

Malá princezna, jež sama chtěla překvapit, se lekla. Než hned se tomu zasmála i té mouše, hlavně té mouše.

Šaškova tvář, prve vážná, vyjasnila se veselostí; zapadlé rty se mu usmívaly i modré oči milého výrazu, plné dobroty i čtveráctví. Poklonil se, veselý dědeček prostřední postavy, přestal dělat mouchu; za to však směšně se přihrbiv a zašilhav, zastříhal svými nápadnými ušima. Hýbaly se mu, až mu kůže jezdila po čele, po temeni. Hned však přestal a zažertoval:

„Sestřičko kněžničko, a teď prosím tebe, řekni zas pěkně po mně slovo za slovem: „Řeřábek řeřabatý.“

Mladičká německá princezna opakovala ochotně, s úsměvem, ne sice plynně a rychle, celkem však správně: „Re-řá-bek ře-řa-batý.“

Šašek se ukláněl, ah, ah, to že je zase lépe, to že jí za to poví rozprávku, divnou rozprávku, velmi pěknou a také novou fábuli že má, a chválil na novo, toť že již bude sestra kněžnička pomalu hovořit jako přirozená Čechyně. Královna spokojeně přidala:

„Bohdá že bude. Ale ty, bratře Palečku, tu pod stromem. Myslíly jsme, žeš usnul, a ty –“

„Sestro královno, naslouchal jsem krásné písničky.“

„Kdes ji tady slyšel?“

„Rač poslechnout, uslyšíš ji také, tady.“ Ukazoval na kvetoucí strom. „Včeličky zpívají.“

Královna okamžik tiše naslouchala, pak zeptala se s úsměvem:

„A tys jim rozuměl? Co zpívají?“

„Pěkně zpívají, o medovém království, jak v něm všecko pokojno a svorno, u nich doma v medovém dvoře, kterak tam sladké dílo a jak milo na sluníčku po kvítečkách lítat, sladkosti sbírat, a doma že mají královou, té že matka říkájí –“

Královna se usmála.

„Ah, ty tak rozumíš!“ A vážněji dodala: „Králová a matka, toť, bratře Palečku, nejkrásnější chvála.“

„Jistěť, a nelhaná, lichometnými dvořany nevy-myšlená.“ V tom se nahnul a sáhl na lavičku po holi, o kterou se opřel.

„Ty dnes o holi, co je ti?“

„Noha mně poklesává, bolí, kulhám; dnes na noze, častěji však na duši. Skoro tak často jako –“

„Kdo –?“

„Pravda; ta dnes hrubě kulhá, tať i nohu zlomila.“
A z hluboka, upřímně si povzdechl.

„Té pravdy je mně líto, sestro královno.“

„Když má tolik škůdcův a nepřátel.“

„Má, má. I sluhové víry ji kazí. Už se říká, že pro kus kožicha zapírají kalicha.“

„Jsou tací kněží,“ vážně přisvědčila králová, hned však přísně, až příkře dodala: „Ale nejhorší škůdcové svaté pravdy jsou ti pikharti, ti jsou mordéři Krista pána a jeho svaté pravdy.“

Paleček se ošil, pak měkce, s úsměvem namítl:

„Ale mordéři tiší, pokorní, jak o nich slychám.“

„A to-lis také slyšel, že do kostelů nechodí, že

mají své sbory a tajné schůze, že nedrží nic o velebné svátosti, o žádných kněžích, ani o římských ani pod obojí.“

„O zlých kněžích z obojí strany kázal také mistr Rokycana.“

„Ale teď už také o těch pikhartech. To je samé kacífstvo, toť nás v Římě nepřestanou obviňovat. Dříve nám dávali Táborů, teď nám budou oči vytýkat těmi pikharty.“ A přísně dodala: „Již dosti lidu svodili a ještě se množí. Zlá to rota, nebezpečná, hřích ji trpěti.“

„Oh, sestro královno, to vše ráčíš mluvit i pro Řím.“ Paleček zatřepal rukou a přimhouřil levé oko. „Tak jak ráčíš. Ale až ti pokorní, tiší bratři mordéři budou na dobro utisknuti, přece nebudou míti v Římě dost; tam jsou kacífů nenasyceni. A my,“ dodal s úštěpkem, „my jich máme! Na Rokycanu mají teď největší zálsk; až toho pozří, pak dojde – nu, třeba na mne.“ Dobromyslně i čtverácky se usmíval. „A – a – Ale rač dovolit, abych se odbelhal.“ Sáh chvatně po čepici, ležící na lavičce.

„Zamlouváš, bratře Palečku, zamlouváš. A pojednou máš tak na spěch. Kam?“

„Nedaleko k daleké cestě, k tomu, jenž se na ni chystá a již se z ní nevrátí.“

„Kdo,“ ptala se překvapeně královna, sedajíc s princeznou na lavičku pod kvetoucí třešní.

„Muž někdy bojovné krve.“ Starý šašek mávl čapkou k Žižkovu vrchu. „Tam před čtyřicíti lety začal,

s bratrem Žižkou, boží pravdy silný horlivec, Matěj Louda z Chlumčan.“

„Ach, Louda, táborský hejtman.“

„Býval.“

„Stůně na smrt?“

„Očekává ji, hrubě schází. Já ji čekám, a on je starší než já. Byl na vysokém učení ještě když se tu cizozemci nad přirozené Čechy vzpínali. Je starší, ale hrubě stejnou paměť máme, na mistra Jana, kdy kázal v Betlémě a trpěl pro svatou pravdu. A Louda pro ni bojoval zbraní i slovem; tím obzvláště. Rač věděti, že byl v tom poselstvu do Basilije o kompaktata, třikrát byl v Basiliji v poselstvu, pak u císaře Sigmunda; i v Římě byl. S kardinály jednal, s papežem, a teď bude státi před pánem bohem, a tu nic barevná slova, nic mistrné řeči, nýbrž jenom skutkové. Proto teď nad hrobem ustanovil svou dědičkou tu, které vždycky mužsky hájil, svatou pravdu.“

Královna pohlédla tázavě na šaška. Ten ihned vysvětloval:!

„Včera odkázal svou poslední vůlí skoro všechn svůj statek, ves Smolnici s dvorem a tady v Praze dům u Betlemské kaple a městiště při něm na kollej pro chudé studenty, aby slovo boží věrně vedli, aby z nich byli hodní kněží, dobří pastýři, lepší než nyní. A skrze správce a svědky té poslední vůle, pana z Klinštejna a Bítěšku, měštěnína tady na Starém Městě, poprosí J. Milost bratra krále, aby byl poručníkem a ochráncem té kolleje. Teď, tou chvílí,

jsou u J. Milosti. Rač, sestro královno, také se dobrotivě přimluvíti.“

„Učiním tak, ač přimluvy nebude třeba.“

„Bůh žehnej Tvé Milosti.“ Vážně se poklonil královně, vesele mladičké kněžně.

Pokulhávaje, kráčel mezi keři, mezi stromy k nevyšoké zdi, kteráž oddělovala zahradu od vlastního dvora králova. Potkal Mikuláše zahradníka. Nezastavil se s ním jako jindy a vešel rovnou do otevřených vrat gotického oblouku.

2.

Před ním rozlehlé, veliké nádvoří nevalně dlážděné, obklopené budovami, v pravo k Celetné ulici, na levo při městské hradbě. Té poblíže a při zahradní zdi stály prostorné konírny; nad nimi světničky nevelkých oken, vše pod šindelovými střechemi s dřevěnými žlaby.

Ostatní stavení kryta křidlicí, největší však, patrový dům, vlastní palác, krovu nákladně dělaného pod kůrkami s arkýřem v čele. Stál poblíže staré věže trčící nad branou Odranou, hodně sešlou.*) Na tuto věž vedla dřevěná, krytá pavlač z krajního domu, jehož dveře, okna měly kamenné obruby goticky profilované. Na ostatních staveních tu a tam pavlače; přízemní okna většinou zamřežovaná.

Po všem prostranném dvoře, u koníren, před domy

*) Byla v těch místech, kde nyní Prašná brána.

lidé, namnoze čeledí a služebnictvo. Před kuchyní několik ženských v bílých čepcích. Vedle na lavičce seděli dva z dvanácti královských trubačů, Matěj a Petr, oba s kuklami do týlu shrnutými; vyhřívali se na sluníčku. Nahoře na ochoze nad branou Odranou stál povězný a díval se přes příkopy k Novému Městu, vlastně do zářícího vzduchu po hejně holubů, kroužících nad protější kovárnou.

Hospodář králova dvoru, suchý, nohatý, mířil volným krokem ke konírnám. V tu chvíli, bylo drahnou dobu po obědech, vyšel z kuchyně Petr Pícek, mistr její, mužík nevelký, čilý, rumných, ducatých tváří, jež stále trápila zvláštní žízeň: byl žhavě zvědavý. Noviny sháněl jako klevetná babice.

Z kuchyně chtěl do Sedmihrad*) do svého domu. Ale když zahlédl nejvyššího vrátného, Hanuše z Kotvic, stojícího nedaleko dveří králova domu, u nichž seděl vrátný Mařík a stála stráž v železném klobouku s dlouhým oštěpem v ruce, zaskočil k němu dychtivě, ulovit něco nového.

V tom přijížděl od hlavní brány královský posel; na hnědém koni seděl a byl všecken zardělý a uprášený. Zarazil před menším domem hned vedle králova, kdež byly místnosti královské kanceláře. Tu se také namanul bratr Paleček, přicházející z královské zahrady.

Prve než se posel vyhoupl ze sedla, zavolal na něj Kotvic, odkud přijíždí.

*) Dnešního dne Jeruzalémská ulice.

„Z Kladska.“

„A co – co nového,“ přichytil se zvědavý Pícek.

„V Slezích veliká povodeň, minulý týden, strhly se tam hrozné přívaly, dešť pršel pět dní a pět nocí; rybníky se naplnily, hráze nemohly tak mnohých vod zdržet, protrhaly se.“ To posel oznamoval, odepínaje vpředu od sedla koženou brašnu.

„A co tam slyšet o Vratislavských,“ ptal se Pa-leček.

Posel se poohlédl a mávl rukou.

„Co je slyšet. Utěšené věci. Kramáři pyšní, zřizují nové parkány kolem města a přistavují bašty u bran a mostův.“

„Tak to ze samé lásky ke králi a z věrnosti, kterou nedávno slíbili,“ usmál se šašek a kráčel dál, opíraje se o hůl.

V tu chvíli přijížděl z ulice druhý, rychlý posel. Z Bavor, z Landshutu od vévody Ludvíka Bohatého se vracel.

Branou, u kteréž stáli dva žoldnéři na stráži, oba v kapalínech, s oštěpy, chtěl za poslem vklouznouti hubený mužík chudě oděný. Stráž na něj vzkřikla, kam jde.

„K Jeho Milosti panu králi,“ vyhrkl ulekaný človíček. Jak to řekl, už se ho více neptali, a nechali ho. Byloť po obědech, doba audiencí, kdy každý směl ke králi. Mužík, štětkář, daleko nešel; stanul, nevěda kudy kam, rozhlížel se po domech, prostranným nádvořím plným ruchu a šumu, do něhož zaléhal hluk

a rachot vozů od Odrané brány i z Celetné ulice. V tom stanul u štětkáře bratr Paleček, docházejе, a hned na něj určitou otázkou, ve které byla již odpověď:

„Bratře člověče, hledáš lékovníka.“

Hubenec vyvalil na něj oči a vyrazil:

„Ne, to ne; rád bych k J. Milosti, k panu králi.“

„Nu, tak vidíš, že hledáš lékovníka. Teď té chvíle J. Milost léčí a hojí. Co tě bolí, bratře, prázdná tobola nebo křivda nějaká.“

„Ošidili mne o dědictví po strýci, o dvě kopy, o celé dvě kopy!“

„To se tady spravuje. Ale pravdu pravdivou, jsi-li práv nebo křiv.“

„Práv, milý bože, práv, jak bych mohl sem vkročit.“

„Tak jdi, tamhle,“ šašek ukázal holí, „kde ta stráž, tam vejdi, přijdeš na síň, z té uvidíš otevřenou světnici a v ní samé nemocné, takové jako jsi ty; z té světnice pouští bratr komorník jednoho po druhém do komory královny. Tam v té světnici počkej.“

„Jen pustí-li mne k J. Milosti panu králi –“

„Jak by nepustili, vždyť mu jdeš pomoci do království nebeského.“

„Já? Já?“ žasl štětkář. „Kterak já –“

„Protože bude moci konat spravedlnost a vyslychat chudého utiskovaného a to je, bratře, pánu bohu vzácnо a velmi líbezno. Nuže, jdi.“

Štětkář poslechl a protáhl se ulekaně kolem stráže

do králova domu. Nikdo však ho již nezastavil; ani si ho nevšimli.

Bratr Paleček vyšel branou z králova dvoru na plácek před ním a dal se hned v pravo kolem nevelkých domův, kolem pivovaru „u tří věží“*) Celetnou ulicí k staroměstskému náměstí.

U domu královského podkomoří Vaňka z Valečova**) zastavila jej Noěma, mladší ze dvou nevlastních dcer pana Valečovského, která právě vyšla z domu, mladá dívka štíhlé postavy, hnědých, mluvných očí pod pěkným obočím. Šaty z jemného sukna šeré barvy měla bez ozdob; také její panenský pentlík, světlá, neširoká stuha v tmavých, hustých vlasech, byl bez perliček a jiných příkras.

Starý šašek potěšen nenadálým setkáním, vesele pozdravil a hned se ptal na Maří, starší její sestru, co dělá, šije-li výpravu.***)

„Šije.“

„A zpívá-li si při tom.“

„O, zpívá.“

„Tak, to je dobře. Při výpravě mlčet, hoře, zpívat, štěstí. A ty sestřičko Noěmo, že vím kam jdeš. Jistě do Andělské zahrady.“†)

„Jdu.“

*) Nyní hotel „u Zlatého anděla“.

**) Dnes č. 597 (dům Millesimovský).

***) Vybavu.

†) Veliká zahrada s domcem někdy Anděla z Florencie, lékárníka Karla IV. Rozkládala se mezi ulicemi Jindřišskou, Bredovskou a Mariánskou, v místech nynější hlavní pošty.

„Uvidíš-li sestry Dorotky.“

„Doufám.“ Usmála se.

„Pozdravuj je, prosím tebe. A – a – bude-li tam u nich někdo.“

Noěma se opatrně ohlédla, pak odtušila tlumenějším hlasem :

„Ne, asi nikdo.“

„Slyšelas-li něco o bratru Řehořovi.“

„Už delší dobu nic.“

„A kněz Martin.“

„Je teď v Krčíně.“

Dcera královského podkomoří odešla. Bratr Paleček chvílečku za ní hleděl a pomyslíl si, co by jí řekli doma, otec, podkomoří. A králová se mu kmitla, jak prve v zahradě příkře se vyslovila o bratřích, že jsou mordéři Krista pána. – A tu také mordéřka, panna rozmilá, jež jako srnka jde po prameni čisté pravdy boží, neporušené nálezky lakotného kněžstva, ona mladá a také obě Dorotky šedivé, velká a malá, tělem si nepodobné, ale všechny sestry duchem, v pravdě boží a lásce.

Kráčel Staroměstským náměstím okolo radnice, pod jejíž věží u kotcův a krámů kramářských bylo plno lidí, kráčel Ovocným trhem,*) z něhož zahrnul do ulice za sv. Jiljím.

*) Nynější malé náměstí.

Na kraji té ulice stál patrový, starý dům „u sedmi andělů“,*) mezi jehož šindelovou střechou a střechami obou sousedních domů čouhaly ven nad ulici dřevěné žlaby. Těch jeho sedm malovaných andělů vznášelo se v průčelí nad velkými, kovanými dveřmi s kamenným vroubením pěkně tesaným.

To byl dům Matěje Loudy z Chlumčan. Poslední léta stále v něm přebýval; dříve však často jej opouštěl, i na dlouhý čas, někdy na mnoho neděl, na kolik měsíců, tenkrát, když vyjížděl za hranice.

Poprvé před sedmi a dvacíti léty, když se vypravil s českým poselstvem do Basileje ke koncilii, on, tenkrát Písecký hejtman a toho poselstva pokladník, kdy v Basileji v prvním slyšení před plným koncilem on první z Čechů promluvil z českých lavic prostřed dominikánského kostela tvář v tvář kardinálu Juliánovi a jiným kardinálům, biskupům, praelátům a doktorům.

Pak ještě dvakrát zajel v poselstvu do Basileje a r. 1436 do Srbského Bělehradu, jednat s císařem Sigmundem. Jedenácte let později jednal s papežem v Římě, s papežem Mikulášem VI.

Tenkrát ostře promluvil za poselstvo, ostře pohrozil, když v poselstvu viděli, že papež nepovolí, že se s nimi nevěrně, neupřímně jedná, že jsou vlastně odstrčeni, oslyšáni.

*) Dnes přestavěný dům, č. 451.

A chytil se pak ohnivě myšlenky, jež vyšla v Praze z kláštera na Slovanech : nechati papeže a Řím, obrátit se do Konstantinopole a povolati odtud biskupy. Ale když se jednání o to začalo, padl Cařhrad mocí tureckou. To Louda již neopouštěl na neděle, na měsíce svých sedm andělů, to již stařec sedmdesáti let, zamklý, nespokojený, zachmuřeně hledící zůstával ve svém zákoutí. Jen jednou ještě vyšel na veřejnost v krásné šubě, v bitém pasu, vystrojen a zaradoval se velkou radostí o valném sněmu na staroměstském rathouze, když před dvěma léty ten čtvrtek před přenesením sv. Václava byl urozený pán Jiří z Kunštátu a z Poděbrad v nadšeném vzrušení zvolen za krále českého, kdy i on, Louda, kmet bělovlasý poklekl před panem Jiříkem s veškerým sněmem radostně já-sajícím.

Tenkráte také zaslzel tak jako mnohý pro radost, že milý bůh vysvobodil je z toho, že vyšli z moci německých králů. Tenkráte naposledy zaslzel a také naposledy si zazpíval třeslavým už hlasem, s ostatními si zazpíval „Sv. Václave“, když vedli nového krále v radostně hlučném průvodu z Týnského kostela do králova dvoru.

Teď druhého roku po té volbě z domu již nevykročil. Tratil se vůčihledě. Již jen jizbou přecházel a většinu dne vyseděl v křesle, naslouchaje čtení nebo sám vážně zamyšlený. Často chmurný srovnával změněnou dobu, on, někdy Husův žák z kolleje i z betlemské kaple, spolubojovník Žižkův a Prokopův, účast-

ník od prvních dnův ohromného převratu a velikého zápasu pro svobodu svědomí a slova božího, pro očistu církve a pro nový život, kdy v sousedních zemích se třásli před „božími bojovníky“ a jejich hroznými vůdci.

Z toho strachu zbyla teď už jen nenávist k jeho národu; doma pak jiné pokolení, ve kterém už nehořelo plamenitě svaté nadšení, nýbrž zmáhala se únav a chladné uvažování. A všichni hříchové a marnost světská počaly zase nabývati plné svobody a mnozí pro užitek a jméno lezli zpět a odstupovali od svaté pravdy. Přísnému husitovi se zdálo, že svět, čert zase začíná vítězit.

Do tohoto domu „u sedmi andělů“ nádvoří ne širokého ale hlubokého, obklopeného přístavky s pavlačemi, vešel bratr Paleček. Z dolejšího klenutého mazausau vystoupil po dřevěných, nevysokých schodech do hořejšího. Kolem prostorné síně několikero dveří. Prostřední, proti schodům, vedly do jizby hospodářovy.

Byla vybílena o dřevěném, tmavém stropu. Nikde ani obrázku. Za to při stěně na levo stojany o několika příhradách plné knih. Mezi nimi také velký svazek bíle vázaný, obsahující všechny řeči, kteréž tenkrát, r. 1433, na konciliu v Basileji promluvili oni, Češi, i kardinál Julián, doktor Stojkovič Dubrovnický a jiní ze sboru basilejského.

U dubového stolu skřížených trnožů seděl Petr, chudý, přibledlý student dlouhých vlasův a četl z bib-

le, jsa tváří obrácen k pravé stěně, při kteréž stálo lože pod nebesy a blízko něho křeslo s vysokým lenochem.

V tom křesle seděl Matěj Louda z Chlumčan, vyhublý stařec kostnatý, postavy patrně vysoké, v obličeji snědý. Měl bílé vlasy nápadně husté, a bílé, dlouhé kníry. Hubené, zapadlé tváře i brada vyholeny. Volnou šubu k tělu přitaženu, opíral ruce o křeslo. Tmavé oči hluboko pod hustým, bílým obočím hleděly na studenta, za kterým na stěně vedle knihovny visel šalíř mdle se lesknoucí, pod ním dva meče a hejtmanský palcát ozdobné rukojeti stříbrem vyblížené.

Ta všecka zbraň a zbroj visela pod praporcem kdysi višňové barvy, teď už vyrudlé, ke stěně připevněným. Na praporci pobleskoval kalich zlatou nití vyšíváný s hostií z bílé látky pod nápisem gotických, hustě sražených liter, taktéž zlatem krumplovaných.

Když bratr Paleček vstoupil, student neumkl. Jakoby přichozího ani nepostřehl, četl dál a přestal teprve, když starý hejtman pokynul, že již dost. Student shrnuv si vlasy spadlé do tváře, upřel na něj tmavé své oči blouznivého přísvitů a čekal, že bude zas dále čísti. Než Louda zkrátka hnul dlaní na znamení, že může odejít. Petr postavil bibli do libráře, mlčky se poklonil a mlčky, tiše vyšel ven.

Bratr Paleček zatím přitáhl stolicí bez lenochu k Loudovi a podal mu ruku.

„Bůh tě pozdrav a tvou kollejš. Už stojíte před králem. Pan z Klinštejna i Bitěška jsou u slyšení, snad

brzo přijdou ti oznámit, kterak pochodili. Králová také ví, před chvílí jsem jí pověděl o tvé kolleji. A také abych novinu oznámil: teď právě dojel z Kladska posel a ten přinesl, že Vratislavští staví nové parkány a bašty, že hradí město.“

„Nač! Vždyť se poddali a poslušensství slušné učinili. Jak tomu dávno –“ Louda mluvil úsečně, hlas mu nezněl plně a jasně.

„O hrubě dávno! Ani ne půl léta. Poddali se a jak prosili, aby jim král milostivě odpustil, což jsou koliv a jak jsou koliv proti němu pročinili; prosili, s velikou pokorou několikrát poklekli, i kožichy obětovali, králi, králové, osm drahých kožichů sobolích, aksamitové, brokátové i se zlatými šňorami, to všecko za své hrozné bouření. A zas už hradí své město. Ale rozuměj jim, tuhým Němcům, tuhým Římanům, pokora byla na jazyku, ale zášť ke králi ‚husákovi‘ zůstala a zůstane v srdci. Z toho něco bude.“ Bratr Paleček začal si rychle hladit temeno. „Takto se sotva splní –“

„Co.“

„Staré proroctví. Nu, víš-li, jak je prorokoval za našich mladých let ten znamenitý člověk nebožtíku králi Václavu, pamatuješ-li se, prorokoval o Husovi, o těch válkách po Husově smrti, o Sigmundu císaři –“

„To všecko se splnilo.“

„A ještě jedno prorokoval,“ šaškova tvář zvažněla, „že bude panovat svatý pokoj, že povstane lid bez meče a ten prospěje.“

Chmurně klidný Louda sebou škubl a zadíval se do

Palečkových očí; okamžik mlčel, pak mávl zkrátka dlaní, jakoby něco odhazoval, a patrně dotčen řekl z hluboka a drsně:

„To se nesplní. Bez meče – bez meče! Dáš-li se tepat, sekát, aniž bys se bránil? Nebudeš-li křivdu trestat a bezpráví? Ten lid už povstal a nechce meče, pošetilci, to se splnilo, ale to se nesplní, že prospěje, v tom je to proroctví falešné. Bez meče prospěje! Jak, kterak. To všecko je z hlavy toho Chelčického mrdce.“ Louda se rozhorloval; maně se povychýlil z křesla. „Vedle jeho učení jsem já, jsme my, kteří jsme poctivě bojovali, jsme sluhové Antikristovi, kláníme se krvavé šelmě.“ Tmavé oči starého hejtmana se rozjiskřily, mdlý jeho hlas sílil se pohnutím. „Jsme zabíječi, vražedníci za to, že jsme krváceli pro boží při. My jsme krví umáchaní, my jen hřešili a škodili a oni – bez meče – prospějí! Ale komu! Nepřátelům, antikrystu, jenž chce zákon boží umrtvit –“ Dech mu došel, dále nemohl. Bratr Paleček jal se ho chlácholit.

Venku se ozval dusot koňských podkov. Nezněl však dlouho; náhle stichl před domem. Šašek bez hole, pokulhávaje, rychle vstoupil na dřevěný stupeň pod oknem mezi tlustými jeho zdmi; jen vyhlédl a již se obrátil a v náhlém překvapení hlásil, že tu je král, že slézá s koně.

„A Majnuš s ním, ten ostal v sedle a služebníci čekají, a král vešel do domu.“ Rychle se vrátil k Loudovi. „Jde k tobě.“

„Ke mně!“ žasl Louda. Rázem zapomněl na své

rozhorlení. „A jak já – takhle –“ ukazoval na svou domácí šubu.

„Již se neproměníš,“ šašek se usmál, „přestroj se, nepřestroj, Loudou zůstaneš.“

Student Petr vešel, nic vzrušený ani radostně překvapený; nějak zasmušile a tiše hlásil, že sem jde král J. Milost.

Paleček otevřel dvéře do kořen. Slyšeli těžké kroky, ostruhy a pak již shlédli. Jiří král stanul v otevřených dvéřích, nevelký, zavalitý, silný v pasu. Vydechl si, neboť schody jej namohly. Byl v tmavomodré šubě širokých rukávů kožešinou lemované, z pod níž bylo vidět šedou sukni, lesklý, bitý pás a skvostný jílec meče.

Stanul, rozhlédl se pronikavýma, hnědýma očima, pak vstoupil, sobolovou čepicí na hlavě, a rovnou k starci, jenž v křesle vstal, ač ne snadno, a zjevil tak vysokou svou, ale přihrbenou postavu.

„Seď, nevstávej, seď, milý Loudo. Jdu k tobě. A hle bratr Paleček –“

Student Petr zatím přistrčil křeslo stojící v koutě, pozoruje úkosem krále pohledem zasmušilým. Pak vyšel ven a zavřel dvéře. Král, čtyřicátník, dlouhých, tmavých vlasů, tmavých knírů pod zahnutým nosem, přismědlý, bez rúmence, podal starému hejtmanovi ruku. V jasném pohledu králově oheň i klid a jistota, pronikavá síla i milá vlídnost.

„Jdu ti, milý Loudo, oznámit,“ usedaje mluvil zvukným hlasem, „kterak jsi mne potěšil svým ustanove-

ním a že rád vyhovím tvé žádosti. Budu patronem tvé kolleje, budu ji chránit, to věz.“

„Jak bych se Tvé Milosti poděkoval,“ začal starý válečník a diplomat pohnutějším hlasem, „za tu milost a za to, že sám mi o tom dáváš zprávu.“

„Tvé jméno bude míti čest a chválu; zůstaň s tou kollejí.“

„Pro jméno toho nečiním a nežádám, aby se kolleje po mně jmenovala, nýbrž aby slula ‚apoštolská‘.“

Král byl překvapen.

„Tvá Milost ráčí vědět,“ pokračoval Louda, „jak zle teď vcházejí v kněžství žáci nezřízení, hříchy poražení. Neřádně ten úřad přijímají, zle ho požívají, zle v něm živi jsou. Co dřívě na jiných hyzdili, tupili, proč traktáty proti nim skládali, v též sami teď upadají nebo i horší. Je potřeba nových, lepších pastýřův, aby lidé byli lepší, a proto bych rád, aby z té kolleje takoví vycházeli, aby byli apoštoly lepšího života.“

„Bůh to dej.“

„A tobě, milý králi, zaplať bůh,“ pokračoval stařec, jenž ožil, v očích, v tváři, v hlase, „za všecko, cos dobrého učinil naší zemi; a je toho mnoho, mnoho, již za správcovství a teď – Já starý člověk nad hrobem smím ti všechno říci, a ty milostivě vyslechněš. Všechno smím ti říci do očí, i chválu, neb nic nechci a do hrobu mně nemůžeš nic dáti. A tak smím ti děkovat a říci, nač jsem nejednou vděčně myslel, žes povznesl zemdlené království, žes země prve odsekané zase zjednal české koruny. A pokoje velikého požíváme,

zašlé zmatky opravils, soud i právo propustil jsi –“

„S pomocí boží. To bych rád, abych stálý pokoj mohl uvést našemu království a našim poddaným.“

„Milý králi, často tu v té samotě své, od světa již odloučený se rozpomínám na minulé dni. S panem otcem tvým jsem bojoval v jednom šiku a s kmotrem Tvé Milosti, s bratrem Žižkou, tenkrát, když celý svět, tak říkajíc, byl proti nám, a nejlitější sousedé Němci, všeska říše. Vojska na nás posílali, krvavé křižovníky, a teď, milý králi, jejich korferšti a knížata jezdí za tebou, hledají tě a žádají, abys jim byl rádcem, pomocníkem i oprávcem. Koruna česká teď u velké cti u nich, v Polsku, v Uhrách i dál, ve franském království, v Burgundii –“

„Milý Loudo,“ král se usmál, „to pravíš ty, muž zkušený, jenž vidí dál. Ale dobře vím, že mnozí žehrají, že hledám přízeň od Němcův, že jsem učinil smlouvy a mír s jejich knížaty a že jsem sňatky s nimi se spřiznil.“

„Bratře králi,“ ozval se Paleček, jenž usedl pod okno na ten stupeň, „ti říkají, že co platno míti krále Čecha, když pospíchá –“

„Nu, starý brachu, dopověz, kam, nač pospíchá.“

„Němčít se. Nehorši se na ně, jsouť věrní Čechové.“

„Slabého však zraku.“ Král řekl to s úsměvem, ač ne bez trpkosti. „Však bohdá uznají, proč se děje. Chci dokonat, co vy jste,“ mluvil k Loudovi, „začali v Basilií.“ Zvážněl.

A ticho. Louda neodpověděl; upřel oči do země, všechn vrásčitý obličej se mu zasmušil.

„Ale bez meče chci to dokonat,“ začal opět král. Louda hledě do země, opakoval:

„Bez meče – A chceš, aby papež stvrdil kompaktata, Rokycanu a vše to, co jsme smluvili se sborem basilejským –“ V tom upřel oči na svého hosta. „Králi milý, víš, jak jsme v Basileji jednali, jak dlouho a těžce. A pak jsme o to jeli do Říma, před třinácti léty, Malovec, Petr Mladenovic, Kučka mincmistr a já. To byla cesta – Ale jenom to povím, jak mi teď připadá, rač dovolit, co se nám přihodilo cestou, když jsme přijeli do Roviga města, šest mil od Ferrarie. Tam jsme se setkali s panem Prokopem z Rabštejna a s Eneášem Sylviem. Tenkrát oba sloužili v císařově kanceláři. My do Říma, oni z Říma. Byli tam s císařovým poselstvím. Pan Prokop je dnes kanclířem Tvé Milosti a mistr Eneáš papežem.“

„Svatým otcem,“ štiplavě se ozval Paleček od okna.

„Tenkrát ještě skládal pohanské verše o bohyních,“ pokračoval Louda.

„A kratochvilné čtení oplzlé o milovníku a milovnici cizoložné,“ vpadl opět šašek s úsměškem. „Toušek má to čtení opsáno.“

Louda přikývl a pokračoval:

„Shledali jsme se s nimi v jedné hospodě v tom Rovigu městě. A hned hádání byla mezi námi o víru a naši při. Hádali jsme se chodíce podvečer pod hradbami města, okolo příkopu, bylo krásně na jaře, dlou-

ho jsme chodili, až byla večeře hotova. Ten Eneáš Sylvius, malý, mužík, ale jako jehla, čilý, řečný –“

Jiří král se pousmál, hlavou přisvědčil; znalť Sylvia. „– měl hlavní slovo a dorážel na kompaktata, na Rokycanu, toť že je hlava i studnice všech bludův, a tu jak v těch hádáních mnoho řečí proskočí, on také toto: Nevím, jak u svatého otce pochodíte, ale já být papežem, já bych toho Rokycanu nikdy nepotvrdil, ani kompaktat. Nikdy, nikdy, opakoval a škubal sebou. To řekl tenkrát, on píšat z císařovy kanceláře; dnes jest svatým otcem.“

Král, jenž se starce nespouštěje očí, klidně poslouchal, klidně promluvil, jakoby v tom vypravování pokračoval:

„To bylo před třinácti lety, pravíš, v tom vlašském městě. Později, před devíti lety, setkal jsem se také s Sylviem v Čechách, v Benešově.*) A tu mně, když jsme spolu soukromí jednali, pan Prokop nám tlumočil řeči, také tak v tom smyslu řekl, jenže opatrněji. O tom, kdyby on byl papežem, nic. Teď jím je, teď se projeví. Snad vše moudře, opatrně uváží. Jistě si pamatuje, co jsem mu tenkrát v Benešově řekl, že kompaktata jsou pevná smlouva, že řádně vyšla od sboru všeobecného a papež, chce-li pokoj a jednotu, musí držet úmluvy, a ne-li, že zbrani se dává vše, co se nechce právu dát a bude-li papež neoblomný, že najde naše království ještě neústupnější. Co slyšel tenkrát Eneáš Sylvius, na to si teď, bohdá vzpomene

*) Na sněmu r. 1451.

papež Pius II. Ne-li, poví mu nyní král, co tenkrát český pán mu řekl.“

Bratr Paleček, jenž měl ruce sepjaty na kolenou, naslouchaje jako v kostele, začal se tak, jak seděl, uklánět. Louda přimkl víčka, zakroutil hlavou a zase vzhlédl.

„Papež neumírá,“ pravil chmurně. „Co odepřel Mikuláš, nepovolí Pius, pořád jednotejný papež. A ty chceš bez meče – Ale oni tě k němu donutí. Kratší by bylo vykonat to, čím jsme tenkrát v Římě pohrozili, když jsme se osvědčili před všemohoucím bohem i před vším množstvím nebeských duchů, před papežem samým, před nímž jsme stáli a před jeho kardinály, že nebude náš vůlí, jestliže naše království České oddělí se od církve, to že bude jejich tištěním, že jen nouzí připuzeno bude musit sobě opatřit pastýře a správce duší křesťanských, když oni nechtějí nám biskupa posvětit a kompaktat potvrdit, bůh že svědek bude, že to z přinucení učiníme –“

V tom se starý šašek lekl, neboť postřehl, že král prudce položil ruce na kolena, což bylo znamením, že je mysli pohnuté, tak jako když stojí, opře ruce v boky. A zarudlý stín přelétl mu po čele; v hnědých očích se mu zablýskalo, ostře je upřel na starce a vyhrkl:

„Tábor z tebe mluví.“

Louda nezaraziv se, odvětil s chmurným klidem:
„To jsem nehrozil jenom já, to i Malovec i Petr z Mladenovic, farář u sv. Michala, Husův někdy prů-

vodce a přítel, a ten jistě nebyl Tábor, ráčíš vědět, ale Táborských protivník. Jenom z donucení Říma samého se stalo. Jak bylo tenkrát, je i dnes.“

„To odtržení není možné ani dnes; dnes ještě méně.“ Král mluvil mírněji, dosud však zamračen. „Ta smlouva, kterou jsme učinili na jednotu a pokoj se vším křesťanstvem, platí. Své víře, svému slibu, své přísaze dosti učiníme; zachováme kompaktata, ale také jich nedáme rušit od jiných, ani od papeže ani od domácích, od všelikých kacífův a pikhartův.“

Louda naslouchal, maje bílé obočí chmurně staženo, a zasmušile pak řekl:

„Dej bůh Tvé Milosti, abys na mou radu nemusil vzpomenout. Řekl jsem ti poctivě. Jdeš do velikých bojů. Jejich konce se již nedočkám. Jen outěchu mám a pánu bohu doufám, že bude, jak napsáno tamhle na té korouhvi.“ Hubenou, žilnatou rukou ukázal na vyrudlý praporec na zdi. „Pod tou jsem jel poprvé do Basílie.“

Starý šašek tiše vstal a tlumeným hlasem četl nápis na praporci:

„Veritas vincit.“*)

Král hleděl okamžik na korouhev, pak řekl:

„V tom jsme jedné víry.“ Mrak zmizel s jeho čela, a hlas se mu již nechvěl prudkým pohnutím. Vstal a podal Loudovi ruku.

„Bůh tě pozdrav, a žehnej tvé kolleji, ať je v pravdě apoštolská.“

*) Pravda vítězí.

Odešel.

Louda se v křesle přihrbil; byl unaven i vzrušen. Šašek stál opodál, hledě ke dveřím, které se zavřely za králem. Venku se ozval dusot koní, záhy se však vzdálil. Šašek se obrátil k starému hejtmanovi.

„Bratře Loudo,“ řekl měkce, vážně, s tichou starostí, „vysoko jsme zanotili písničku, dej bůh, abychom ji dozpívali.“ –

Toho jara a léta přijíždělo do Prahy poselstvo za poselstvem. Král Jiří je přijímal, jednal s nimi, často u přítomnosti nejvyššího kancléře a málokdy bez pana Zdeňka Kostky z Postupic, svého důvěrníka a přítele, jenž mu býval i tlumočnickem. Uměť král jen nevalně německy a latiny byl nepovědomý.

Poslové přijížděli z Bavor, ze Sas, z Braniborska od obou bratří rodu Hohenzollernského, markraběte Achilla i kurfiřta Fridricha. Z Polska přijeli poslové a také pan Jiskra z Brandýsa v Uhrách na novo poslal svého osvědčeného jednatele, slovenského zemana Buriana, žalovat na mladého krále Matiáše, že nedbá úmluv s Jiskrou prostřednictvím Jiříkovým smluvených.

Před třemi roky byl Matiáš, tenkrát ještě prostý Matiáš Huňadovec, na rozkaz mladého krále Ladislava přivezen jako vězeň do Prahy. Tenkrát se, čtrnáctiletý, zasnoubil s Kateřinou Kunhutou, devítiletou dcerou Jiřího z Poděbrad. Ten pak ihned jej propustil, když byl Matiáš zvolen za uherského krále. To bylo v lednu (1458) a v únoru vypravil se za ním sám až na Moravu, aby mu přispěl v jeho těžkých začátcích, aby prostředkoval mezi ním a panem Jiskrou z Brandýsa, pánem Slovenska, a mezi magnáty, kteří se Matiášovi vzpírali.

Jiří tenkrát sjednal v Strážnici dohodu a smlouvu přátelskou mezi ním a panem Jiskrou a ostatními.

Slavná ujednání, a teď – Jiskra žaluje, že mladý král je zrušil, že obléhá všechny hrady i města, ježto byli Čechové od dvacíti let osadili, že jej, Jiskru, tiskne a usiluje o to, aby jej vyhnal z Uher.

S tou žalobou přijel pan Burian na jaře, na večer toho dne, kteréhož dopoledne pochovali Matěje Loudu z Chlumčan. Ten zemřel, usnul ve svém křesle „u sedmi andělů“, právě týden po té, co jej navštívil sám král. Starého hejtmána táborského uložili k věčnému odpočinku opodál domu, který odkázal nové kolleji, v betlémské kapli, tu, kdež jako student vroucně i nadšeně naslouchával ohňovým slovům zbožného mistra Jana.

V ten čas nechodil Jošt z Einsiedle, králův sekretář, do kanceláře. Nestonal, z Prahy odjel, jistě za nějakým poselstvím, jako již častěji. Žádný však nevěděl kam. V kanceláři králově nikdá se neutajilo, kam který posel se vypravil. Tentokráte však, o Joštovi, nevěděli nic. Odpoledne před odjezdem byl v kanceláři; odtud jej zavolali ke králi, a v noci po tomto slyšení odjel o třech koních. To zjistili, že jej provázeli dva zbrojenci. Ostatní zůstalo tajemstvím.

Minul týden, druhý, třetí, po sekretáři Joštovi ani slechu. Přezvědavý králův mistr kuchyně Petr Pícek ťukal tu, ťukal tam, také u králova komorníka Mstidruha Majnuše, nikde však nepochodil. Nikdo nic

nevěděl, jenom král a jistě také pan Zdeněk Kostka; na toho však Petr Pícek nemohl.

Až pak na sekretáře a na jeho cestu pozapomněl, když leccos jiného zase podražďovalo jeho zvědavost ustavičně lačnou. Než to všecko bylo na ráz nic; jednou ráno v červenci, šestý týden po odjezdu Joštově, když Pícek přišel ze svého domu v „Sedmihradech“ do králova dvora, zaslechl, že dnes v noci se vrátil králův sekretář a ne sám, ale s hostem podivným, ten že prý měl vůz s nákladem nějakých truhel, a u těch že seděl sluha hostův.

Pícek nejednou vyběhl z kuchyně, nespattí-li snad někoho, jenž by palčivou jeho zvědavost utišil a pověděl mu o sekretáři, a zvláště o tom podivném hosti.

Když po páté stanul přede dveřmi a pátravě se rozhlížel nádvořím, zavolal na něj nejvyšší vrátný Hanuš z Kotvic, jenž právě vyšel z králova domu.

„Tak už se vrátil,“ začal přistoupiv; a kuchař hned a dychtivě se chystal:

„Prý dnes v noci a prý ne sám. Kdo asi je, kdo, jenž s ním přijel –“ Nespustil s Kotvice očí, lesklých samou dychtivostí.

„To nevím, ale tu, hle, jde bratr Paleček.“ A Kotvic hned se ho dotazoval.

„Záleží-li tobě na tom?“ ptal se starý šašek.

„Mně tak hrubě ne, ale tu Píckovi.“

„Tomu to povím,“ šašek velmi ochotně a usmívavě. „Víš-li, proč tobě? Protože bys v své neukrocené zvědavosti všecko zmíchal, jíchy připálil, var-

muže a láky překořenil. Protož věz, bratře kuchaři, že sekretář přivezl mudrce.“

Pícek zklamán, ptal se nejistě, rozpačitě, jaké mudrce či jakého –

„Od východu,“ poškíbl se Kotvic.

„Ne od východu, nýbrž od západu, mudrce,“ doplnil šašek s opravdovou vážností a pozdraviv šel dále.

„Proč jsme se ho ptali!“ zlobil se kuchař. „Ten šašek blekotný vždycky zbájí daremné básně. Ale –“ trhl sebou, jak mu připadlo, co Mařík, vrátný, ten že toho neznámého jistě viděl.

„Viděl, neviděl,“ Kotvic na to, „otvíral, pravda, bylo však v noci při světle. Že byl nevelký, povídal Mařík, nevelký, ten cizinec, v černém plášti, v černém biretu, celý černý, ale sám v tváři bledý a bez vousů, ne starý, ne mladý, o holi, na nohu dopadá. Zavedli jej hned nahoru do komory; to Mařík viděl, více nic.“

Píckovi to bylo tuze málo. Až nazejtří před polednem se mu uvolnilo, neboť uslyšel nové věci a zase od Kotvice, který si ho dal vyvolat. Pícek sám mohl povědět, co vypátral, že cizinec se dosud neukázal, že z jizby nevyšel ani na krok, a že mu dvě velké truhly, obě celé černé a hrubě těžké, vynesli nahoru do prázdného sklepa*) v Odrané věži.

„A já ti povím, kdo je,“ hlásil nejvyšší vrátný. „Mluvil jsem s Majnušem a ten opět se sekretářem.“

„Tak kdo – kdo – prosím tebe.“

„Abys věděl, šašek nelhal. Mudrc je ten cizí člověk

*) Klenutá jizba.

a od západu, protože přijel od Rejna. Je to astronomus arcibiskupův z Rejna Kolína.“

„A co ještě o něm Majnuš slyšel –“ Pícek nedočkavě.

„Už skoro nic; sekretář mnoho nezjevil a co, to ještě pod velkým tajemstvím.“

„Tak hvězdář, pravíš.“

„Sekretář byl pro něj, vypůjčit ho.“

„Vypůjčit! A jak o něm král zvěděl.“

„Prý od bavorského vévody. Zkrátka, zvěděl, že má kolínský arcibiskup hvězdáře vzácného, že žádný neslyšel o takovém mistrném od božího narození. Tady mistr Lančický*) je prý nic proti tomu arcibiskupovu. A tak král, když tak hrubě drží na hvězdy a na hvězdáře, poslal sekretáře do Rejna Kolína.“

„A že arcibiskup toho hvězdáře půjčil –“

„Ale nerad. Povídal pan Jošt Majnušovi, že se arcibiskup sice J. Milosti králi zakazoval, že by mu všechno udělal, že by mu raději cos mnoho lidí poslal na svůj groš než toho hvězdáře, ale pak přece, poněvadž král tak velmi jeho žádá, že mu ho na čas půjčí, ale ne na dlouho. Víc nevím. Ale přece ještě, pravda, že ten astronomus je žid.“

„Žid! U arcibiskupa!“

„A chová jej jako poklad. Tak víc už nevím. Povídal Majnuš, to že mu sekretář svěčil, ale že ho pak prosil, aby se více netázal.“

„To je, to je,“ žasl kuchař. „A proč J. Milost o něj tak stojí – Nač se asi bude ptáti –“

*) Tenkrát profesor astronomie na pražské universitě, rodem Polák.

Kotvic se zasmál.

„A co mu asi hvězdář odpoví, až učiní praktiku in forma! Pícku, Pícku, ty se zvědavostí rozstůněš!“

* * *

Tou dobou vstoupil do předsíně královny zelené komnaty bratr Paleček. Zastal tu komorníka Majnuše. Zeptal se ho, je-li kdo u krále.

„Pan Zdeněk a ten hvězdář.“

„Kdo jej ke králi přivedl?“

„Já pro něj byl.“

„Byls v jeho jizbě?“

„Na věži, byl. Jizbu má velkou koltrou přepaženu a tak jsem mnoho neviděl, jen černou truhlu před koltrou a na té truhle několik knih. Na jednu z nich, hrubou, černě vázanou mně ukázal, to že je vzácná kniha, stará, v té prý je hvězdářství krále Jana, kněze z Velké Indie, ježto skládal pod jednou horou, tu, kde leží Adam s Evou, Abraham, Isaak a –“ Nedomluvil.

Vyšel z královny komnaty ten, o němž právě mluvil, hvězdář arcibiskupův, v černém, dlouhém taláru, černý biret v jedné, černou hůl v druhé ruce, bledý, černých, lehce kučeravých vlasů. Podle povadlé, vyholené, ne sličné, ale výrazné tváře nebylo snadno určit jeho věk. Vyšel tiše, dal na hlavu. Hned mu utkvěly oči na králově šaškovi. Měly zvláštní, zkoumavý, a přece ne nemilý pohled. Pak se na komorníka po-

usmál, hlavou mu pokynul. Tiše jak vstoupil, tak odcházel. Nebylo slyšeti jeho krokův ani hole. Komorník vyšel za ním, aby jej doprovodil do jeho obydlí.

Bratr Paleček osaměv, usedl na nevysokou stolicí bez lenochu. Zahleděl se do země, zamyslíl se; ani si pak nevšiml, že někdo vešel. Byl to pan Zdeněk Kostka z Postupic, štíhlý pán asi padesátiletý, v tmavozelené sukni, ve stěvících bez zobáků, pohublý, výrazné tváře, zapadlých očí zelenavých, přísných, vyholený, světlých knírů. Stanul, díval se na šaška, pozoroval jej s úsměvem, až se pak přihlásil:

„Bratře Palečku.“

Šašek pozvedl šedou, lysou hlavu, vzezřel, ale nehnul se.

„Tys jako nějaký filosofus, bratře Palečku. O čem přemýšlíš?“

„O tom přemýšlím, buď že bratr král J. Milost chybje nebo že ten vypůjčený hvězdář je alespoň za tři.“

„Nerozumím.“

„Píše Aristotileš k Alexandrovi, rozuměj,“ vykládal Paleček vážně, „aby měl nejméně tři lékaře a několik hvězdářů, bez jejich rady by nic nečinil. A bratr král chce se radit s jediným, s tím vypůjčeným.“

„Snad je za tři a snad za víc.“ Pan Kostka se usmál.

„Ale byli knížata, kteří si sami, bez hvězdáře proročkovali, jako ten oráč –“

„Přemysl –“

„Ten; Přemysl oráč u pluhu. O svém rodu proro-

koval. Něco takového by jistě také bratr král rád zvěděl o svém rodu. Jeť také z nižšího na vysokost královské stolice vysazený.“

„A zůstane na ní a bohdá i jeho rod.“

„Jak si jeho srdce žádá i sestry králové.“

„Na to netřeba proroctví. Ale je dobře o jiném slyšet, co hvězdy praví, jaký aspectus.“

„Kdybych já byl posílal do Rejna Kolína pro hvězdáře,“ šašek hleděl s úsměvem i zkoumavě panu Kostkovi do očí, „byl bych sekretáři uložil, aby promluvil nejen s arcibiskupem, ale také s korferštem.“

Pan Kostka pohnul obočím, patrně překvapen, ale hned, s úsměvem, na oko klidně odvětil:

„Ale vždyť kolínský arcibiskup je korferštem, oba v jedné osobě.“

„Já bych je rozdělil a jednal s každým zvlášť. S arcibiskupem o hvězdáři.“

„O čem, liško stará, s korferštem.“ Pan Kostka se usmíval, napjetí však na něm bylo znát.

„S korferštem bych jednal a třeba nejednal –“ šašek přestal se usmívat a rozhodně opakoval: „A nejednal.“

„O čem bys nejednal!“ divil se pan Zdeněk.

„O tom, o čem jednal sekretář, Jošt, o druhé koruně, o německé.“ Bratr Paleček nespouštěl očí s pana Kostky. Ten přestav se usmívat, přistoupil až k Palečkovi.

„Ah, hádáš, zkoumáš, chytrý ptáku.“ Ale tím už přiznával. „A myslíš-li, že by byla chyba a škoda ta druhá

koruna vedle naší? Nebyla by česká skrže ni silnější? Papež byl by o to slabší.“

„To je ovšem slovo, bratře Zdeňku, silné slovo. Ale kdyby korferšti chtěli za tu korunu –“

„Co –“

„Co by bylo vzácnější než německá koruna.“

„Co by bylo,“ zvědál pan Kostka.

Paleček pokrčil rameny, usmál se smutně a děl:

„Však ty, bratře Kostko, víš.“

„Co bys tedy udělal?“

Šašek vstal a vážně, s vřelou důvěrou odvětil:

„Co udělá bratr král, J. Milost. Věřím jemu.“

„Věř, bratře Palečku.“

„A jaký ten židovský hvězdář,“ vzpomněl si šašek.

„Pokorný, tichý, mnoho nemluví; ale v očích má řeč. Poklekl před králem a přece jak si ho mžikem prohlédl! Dobře jsem si všiml, jak se králi podíval do očí a při tom pokorně se vyptával, kdy se král narodil, v který den, kterého měsíce, na jaké planetě a prosil o lhůtu, než učiní praktiku, že je třeba pozorovat hvězdy, jaké jejich spojení, jak budou stát a mluvit a že je třeba počítat, jaký aspectus, k čemu jsou hvězdy vyzdviženy.“

„A bratr král?“

„Nu, také si jej prohlédl.“ Pan Zdeněk se usmál.

„Víš, jak to umí. Čekáš na Majnuše. Já již jdu. Buď s bohem, bratře Palečku.“

Za chvíli se vrátil komorník. Bratr Paleček se ho ptal, dovedl-li hvězdáře do jeho komory.

„Ne, až ke komoře. U prahu se zastavil a poděkoval mi. Umí, bratře, děkovat, a jaké má při tom oči!“

„A také za ušima!“ Šasek se s úsměškem podrbl za uchem.

2.

Maří a Noěma, dcery královského podkomoří Vaňka Valečovského z Kněžmosta, vyšívaly kmentové roušky ve své jizbici vedle velké světnice, do níž dveře byly otevřeny. Ticho v ní. Paní Ofka, matka obou dívek, odešla navštívit nemocnou sousedku. Otec jejich, nevlastní, odjel koňmo hned po ránu tohoto červencového dne do Klíččan a Hostic u Klecan, kdež měl dvory tak jako v Košířích, v Tišicích a v Rudči, kromě tvrze v Žiřicích. A pánem byl na skalním hnízdě, na hradě Valečově, který zdědil společně s dvěma bratranci po svém otci a strýci, a Opočen měl, kteréž panství zakoupil před pěti léty.

Pan podkomoří byl bohatý muž. Po Praze se říkalo, že kromě těchto statkův a velkého domu v Celetné ulici, v němž přebýval, má ještě hromadu zlata a stříbra.

Toho nemalá část pocházela prý z válečné výpravy před desíti léty proti saskému kurfirstu, kdy Valečovský nebyl ještě podkomořím, ale velel velikému houfu v českém vojsku, když se z té výpravy bohatě vrátili se stády skotu a koní, když přivezli na stech a stech vozův aksamity, sukna, knihy, kalichy a jiné klenoty, na čtyři sta zvonů velkých, menších, kdy leckde z kos-

telních ubrusů robili čechle a košile a z ornátů kabáty.

Otec podkomořího, Bernart, jakož i strýc Bartoš byli přátely nebožtíka Jana Žižky. S Valečova svého hradu válčili s protivníky kalicha a pak i přímo v Žižkově šiku, v bitvě u Malešova. Pan podkomoří choval jako vzácnou památku list, který bratr Žižka rok před svou smrtí poslal z ležení u Vilémova oběma „slovutným a statečným bratřím v naději boží Bartošovi, Bernartovi z Menšího Tábora na Valečově“.

Otec i strýc přísní Husité; takovým byl také podkomoří, vyrostlý a vychován u víře pod obojí. Otec a strýc věrně oddaní bratru Žižkovi, on panu Jiřímu z Kunštátu a z Poděbrad. S dvěma svými bratranci byl v jeho vojsku, když opanoval Prahu (1448). Tu pak už Valečovský zůstal. Zeman rodem, stal se teď měšťanem, pak i měšťanstva v královských městech správcem a zástupcem, když mu, to ještě za správcovství pana Jiřího, svěžen úřad královského podkomoří.

Byl přísný v úřadě i na svých statcích, přísný také doma; nevlastním však dcerám neukřivdil. Nemohly si naříkat, a přece v nich zůstávala tajná bázeň z něho. Chovaly více bázlivé úcty k němu než lásky. Přál jim, rád je měl, ale neprojevil toho ani vřelejším slovem ani úsměvem. Dcery slýchaly jeho hovory s matkou o hospodářství a statcích, se švagrem Samuelem z Hrádku, bohatým měšťanem staroměstským, o věcech obecních, o královském dvoru a pánech, ostré hovory o mistru Rokycanovi a kněžích, s nimi však, s dcerami, nemíval rozprávky.

Scházely se s ním skoro jen u stolu, kdež se nikdy nerozhovořily. Slušeloť se uctivě mlčeti před otcovskou důstojností tak, jako bylo povinností bez odmluvy poslouchati její vůli dle božího přikázání. V tom tíživém dusnu bezděky si oddechly, když otčím vyjel na delší čas z domova, zvláště starší, Maří, která ráda hovořila, smála se i ráda si zazpívala.

Toho odpoledne si také pozvukovala. Pracovalať o své výpravě.*) Noěma, vážnější, mlčící, ustávala chvílemi v práci; majíc šití na klíně, obracela tmavé své oči do okna, ven na modré nebe horkého, červencového odpoledne.

„Ale vyjdi si, Noěmo,“ pobídla ji Maří z nenadání a vesele, „jen si jdi.“

„Proč – kam –“

„Kam, to víš. A proč? Toužíš odtud, do Andělské zahrady.“

„Pojď se mnou.“

„Kdo by byl doma, a – mne šití těší, Noěmo. Jen si jdi.“

„Tedy si tam odskočím, na chvíli.“ Noěma vstala, chystala se. V tom vedle v jizbě kroky.

„Otec!“

Stanul ve dveřích, dobrý padesátník slušně vysoký, v jízdeckých, uprášených botách, meč po boku, v lehké šedé sukni dosti dlouhé, od horka zardělý. Měl nízké čelo, hustou, nedlouhou bradu, dlouhé, prokvetlé vlasy.

*) Výbava.

„Pozdrav bůh,“ pozdravil, „kde je máti.“

Maří pověděla.

„A kam ty, Noěmo.“

„K paní tetě do zahrady,“ odvětila již u dveří.

„Často tam chodíš.“ Znělo to s výtkou; nezakázal však. Obrátil se, zmizel ve světnici; jen kroky jeho bylo slyšet, a jak meč na stěnu zavěšuje, za stůl sedá, zásuvku otvírá. Maří už opět chutě vyšívala, tiše však; už si nepozvukovala.

Noěma ubírala se rychlým krokem hlučnou Celetnou ulicí, zahrnula z ní do úzké ulice Plaierovy a dále ke Karlově kolleji, ke kostelu sv. Havla; přešla jeho tržiště, kolem jejich kotců k bráně svatohavelské, tou přes most nad hlubokým příkopem, dělicím Staré Město od Nového, na Koňský trh nevysokých domů. Nikde se nezastavila, nikam se neohlédla ani po ruchu kotců svatohavelských ani u pasířských na dolejší konci Koňského trhu.

Minula studnici kousek nad těmito kotci, obklopenou ženami a děvečkami čerpajícími vodu, přešla boží muka krásného, kamenického díla z dob Karla IV., stojící výše nad studnou prostřed prostranství.*) Tam se obrátila do ulice k sv. Jindřichu, nevzhledné, nehojných a nevalných domů, většinou samých menších pod šindelovými střechami.

Větší domy stály jen na obou nárožích do koňského trhu; dále v ulici čněl nad ostatní jediný jen vyšší dům kůrkové střechy, zrovna na rohu proti ulici Křížalo-

*) Mezi ulicí Vodičkovou a Jindřišskou.

vě.*) Veliká zahrada v jeho boku i za ním byla ohražena kamennou zdí jak do Jindřišské ulice tak i do Bosákovy, někdy Andělovy**) i k Chudobicím.***)

Noěma vešla do širokého, sklenutého průjezdu toho domu, nedala se však z něho na pravo do dřevěných schodů vedoucích nahoru, kdež přebývala příbuzná její matky se svým jediným, nezletilým synem, vdova po Andělovi, vnuku Anděla někdy dvorského lékárníka, jenž tu zahradu z části nově založil a starší část tak zvelebil, že se stala všecka zahrada pražskou znamenitostí.

Noěma proběhla průjezdem té chvíle prázdným a nádvořím za ním, obklopeným stáji a kolnami; nepotkala než starého čeledína, jenž s úsměvem ji, dobrou známou, pozdravil. Z nádvoří průchod k malé brance; za tou prostranství veliké zahrady, plné stromův a křovin.

Praha tu zmizela; nevidět jí a také neslyšet jí, jejího hřmotu, směsi hlasů z ulice, dusotu koní a rachotu těžkých vozů. Pro hojné stromoví nebylo možná od bránky přehlédnouti rozlehlou, znenáhla stoupající zahradu až do jejích konců, až po její zdi v zadu i v pravo.

Zděný taras, táhnoucí se napříč, dělil ji ve dvě nestejně části: v zadní, vyšší a větší, namnoze ovocnými stromy porostlou, a v přední, menší, ač o sobě značně

*) Nyní Panská.

**) Bredovská.

***) Mariánská ulice a všechna prostora od Jindřišské ulice až k městské zdi, kde nyní sady Vrchlického.

velkou, kdysi slavnou přehojnými záhony vonných květin a vzácného koření.

To bylo za prvního Anděla. Ale již za jeho syna, Lojzy apotekáře, neudržela se v své kráse a bohatosti a po jeho smrti, během třicíti let, scházela a místem i pustla. Květinových záhonů jen po málu; za to více zeleniny. Vzácné keře nepěstovány zašly, jiné divoce vzrostly, rozbujily se. A trávníků všude přibýlo.

Trojí schody v tarasu vedly z květné zahrady výše do sadu, pod stromy; prostřední schody široké, v pravo, v levo od nich užší, všechny kamenné, ale již plné puklin, v nichž se zelenala tráva. A zeď tarasu hrubě sešlá, místem se již provalila a zarostla bejlím.

Vše časem sešlo i pustlo; jen divokým stromům přidala doba sta let síly a krásy, kmenům jejich a košům. Koruny lip stojících dvojí řadou v pravo, v levo u cesty, vedoucí od prostředních schodů dále do zadu zahrady, splývaly v jedinou, šumnou klenbu; několik vlaských ořechů v jejich sousedství rozložilo se do široka, vyrostlo do vysoka tak jako dva duby u zdi v pravo. I tmavý tis zvolna rostoucí sesílil patrně, a chvojky, jalovec, brslen i dřín a různé křoviny po zahradě i u zdi rozrostly se místem až v houště.

Noěma prošeďší kvapně brankou, vstoupila do části dolejší. Tu, opodál prostředních schodů, v pravo od nich pod tarasem vznášel starý ořech mohutnou svou korunou; pod ní u kmene lavička, u lavičky kulatý stůl z červenavého mramoru, teď už zvětralý, stůl „královský“, jak mu v domě říkali.

Noěma si jako děvčátka nejednou u něho hrála, květiny na něm si rovnala, nejednou seděla na lavičce pod ořechem, naslouchajíc vypravování staré Voršily, zbožné služebné zbožné tety Andělové, když Voršila vzpomínala na staré časy, že tu mezi květinovými záhony císař Karel se procházel, že jej první Anděl, děd nebožtíka hospodáře, provázel, všecko mu ukazoval a vykládal, vlaskou řečí že spolu mluvili.

To slýchala, to si pamatovala; to však upadlo v zapomnutí, že tu býval i tribun římský, Cola di Rienzo, když připutoval do Prahy vyzvat císaře Karla, aby se vypravil do Italie, že tu v zahradě blouznivě vykládal Angelovi o svých plánech, o sjednocení jejich vlasti. I to se zapomnělo, že slavný Petrarca, když meškal v Praze, se tu zastavil, navštívit Angela lékárníka, svého krajana a ctitele obzvláštního.

Stará Voršila často a ráda vypravovala o králi Václavu, kterého dobře pamatovala, že sem do zahrady také chodíval, sám nebo s panem Jírou, tak že tomu pánu říkali, král Václav že měl také rád vonné kvítí a koření, ale že se tu také rád občerstvil, že sedal za horka tady pod ořechem u stolu a nebožtík apotekář, myslila syna Andělova Lojzu, že mu nosil vína všelijakého druhu, aromatská, také vománkové, to že král hrubě rád pil.

A když v chládku, mezi kvítím si poseděl a popil, tak opět pryč, na koně, s těmi že čekali u hlavních vrat, že krále ještě vidí, že měl modré oči trochu vykulené, bradu ne dlouhou, plavé vlasy kadeřavé, a kabá-

tek brokátový, na hlavě birýtek, slovem krásný pán.

Dle toho si jej malá Noěma představovala, když tu o samotě pod ořechem se zamyslíla; a také císaře Karla v duchu vídala, jak tu mezi květinami se prochází, osmahlý, černé brady, zlatou korunu na hlavě, v krumplovaném plášti tak, jak jej viděla namalovaného v kapli na stěně na zlaté půdě.

Teď na královský stůl ani nepohlédla. Jen po oknech domu se obrátila, nestojí-li tam teta, nevidí-li jí. Nezhlédla nikoho. Dala se lipovou alejí, po jejíž kmelech i zarostlou cestou pošlehovaly zlaté, zářivé prosvity. Pospíchala k Dorotkám, jež bydlely při samém konci staré zahrady.

3.

Přebývaly tu dříve, než se paní Andělová přestěhovala ze svého domu na Ovocném trhu*) sem do Jindřišské ulice. Noěma a Maří, neteře paní Andělové, přicházely sem častěji než do domu na Ovocném trhu. Vábilat je rozlehlá zahrada.

Noěmě bylo skoro jedenáct let, když sem poprvé vstoupila, když se poprvé rozběhla po tarasu, pod stromy, trávníky, svítícími se zlatem pampelišek. Pak často tak poletovala jako motýlek, s Maří nebo sama, nebo si hrávala v přední zahradě pod ořechem u „královského“ stolu nebo na prostředních schodech vedoucích k lípové aleji. Nejednou také, obyčejně sama,

*) Nynější malé náměstí.

zapadla do odlehlejších koutů staré zahrady, hlavně u staré zdi, zarostlé tu malinovým houštím, tam střemchou, hlohem, ořeším, dřívěškem a místem spoustou vysokých kopřiv a mléčného laštovičníku ostře žlutých květů.

Ráda také pobíhala lípovou alejí a za ní až na konec zahrady, kdež v koutě běhalo se pod rozložitým javorem dřevěné stavení šindelové střechy, roubená chaloupka se zahrádkou, oddělenou od té veliké dřevěným plotem.

Na zahrádce keř černobýlu, boží dřevce, trs pivoňek a růžový stromeček, za zahrádkou dvorek a za ním ten bílý domek. Tichý byl, jako opuštěný. V zadní své části, obrácené do Andělovy zahrady, měl malá dvě okna zelenavých koleček; okénka ta vyhlížela do zahrádky jako blýsknavé, pátravé oči. Tichý byl, leda že na jeho dvorku někdy zakokrhal černý kohout mezi několika svými družkami.

Noěma nezapomněla, jak ten domek poprvé spatřila, jak překvapena stanula ona i sestra její na konci lípové aleje, jak k němu šly zvolna, skoro s bázňí, a pak obyvatelky vyhlížely. Než tenkrát se nikoho nedočkaly.

Druhého týdne zase tak; třetího zaslechly z domku zpěv dvou ženských hlasů, zbožnou píseň, jež se mile nesla pod stromy do ticha a zelenava Andělské zahrady.

U tety zvěděly, že to zpívaly Dorotky, velká a malá Dorotka, že nejsou příbuzné, že se tak už před léty

našly, ta malá že má tolik, že může žít i velkou Dorotku, že ty staré bekyně jsou jako sestry, tuze zbožně žijí, že navštěvují a ošetřují chudé nemocné. To stará Voršila vypravovala i to, že jim tetá hrubě přeje.

Malá Noěma znala jiné pražské bekyně z ulice, když je potkávala jdoucí do kostela nebo z kostela, s očima sklopenýma, v tmavém, dlouhém plášti, hlavu s hrdlem všecku bíle nebo šedě zavitou tak, že jim bylo viděti jen tváře, oči a bradu. Věděla, že nejsou klášternice, že žijí soukromě ve svých domcích, o samotě, oddané pobožnosti jako jeptišky. Dosti často je vídala, neboť v Celetné ulici, nedaleko od nich, v Templu, přebývalo pět bekyň.

Když byla malá, bála se jich. Teď pásla po nich, ale jen po těch v osamělém, tichém domku, po Dorotkách. Číhala sama nebo s Maří, častěji však sama.

První rok marně. Až příštího léta jednou odpoledne, když vyhlížela za keřem u plotu, vyšla jedna z obou bekyň z chaloupky; divně vyšla, cupi, cupi, cup, drobným krůčkem, nevelká, kulatá, v tmavém obleku, pravá bekyně, s hlavou zavitou.

Tvář měla rumnou, plnou, očka živá, tmavá, bradu kulatou.

Vyběhla na dvoreček, rozhlížela se po nebi. A v tom jako zjevení druhá Dorotka, zrovna tak oděná jako ta malá; ta druhá o hodně větší ne však nad míru vysoká, urostlá, podlouhlého, přibledlého obličeje, šedých, velkých očí. Noěma se jí lekla, jak tak

z nenadání stanula přede dveřmi, vážná, až přísná.

Malá, kulatá Dorotka řekla něco jadrným hlasem, a v tom opět cupi, cupi, cup zpátky do chaloupky. Za ní volným, vážným krokem velká Dorotka, jež se musila v nízkých dveřích sehnout.

Pak se malé Noěmě zase neukázaly. Uhodil podzim, oheň rudého listí na stromech dohořel, zlato jejich shaslo, neboť vítr všechno listí buď roznesl, nebo leželo v barevných závějích pod stromy. Vycházky do zahrad přestaly.

Až příštího roku v čas letnic, kdy pivoňky na zahrádce bekyň bujně kvetly, zahlédla Noěma, tenkrátě třináctiletá, z nenadání obě bekyně; seděly na zahrádce na stoličce v tmavých šatech, bez zavítí hlavy. Ale zase byly úplně stejné, obě šedých vlasů stejně učených. Seděly na sluníčku, ruce na kolenou volně položené, a dívaly se do velké zahrady.

Z té zahrádky pak později, koncem léta, zahlédly ji samu, jak se u jejich plotu za křovím krčí. Menší Dorotka hned vstala, hned cupi, cup k plotu; dala se s Noěmou do řeči a pozvala ji k nim do zahrádky. Noěma šla; nebála se jich, když stará Voršila je vždycky tolik chválila.

Tak se Noěma seznámila s Dorotkami; seznámila se a pak i sblížila, spřátelila. Chodívala k nim s Maří, svou sestrou, častěji však sama, poněvadž Maří se tam pak už valně nechtělo. Nic jí tam nevábilo a také jí nepoutalo, když větší Dorotka četla z bible, nebo když menší Dorotka měla rozjímavý výklad; v tom

vykládání byla jako kněz, výmluvnost měla jako nějaký kazatel.

Také se Maří nezdálo v roubeném, prostém stavení. Hlavní světnici mělo čelem do Bosákovy ulice a vedle té světnice malou ložnici, do zadu pak do Andělovy zahrady světničku a černou kuchyňku s ohništěm. Nezdálo se jí v chudém bytu bekyň, v němž nejdražší z nevalného nábytku byl dubový pulpit. U toho sedala větší Dorotka, když četla, i menší její družka za svých výkladův a rozprávek.

Než právě ta vybílená a celkem chudá, ale přečistá jizba povalového stropu tak se lišící od velké jejich komnaty táflované, s kasetovým stropem bohatě malovaným, s hojným, pěkně vyřezávaným nábytkem se líbila Noěmě. Tam do té komnaty dosti šeré hlučela Celetná ulice; tady ticho a klid a plno světla slunečné záře, stromy kolem, kvítí a zpěv ptactva.

Hned prvního léta, co začala chodit k bekyním, tenkrátě děvčátko třináctileté, přilnula k větší Dorotce, tiché a vážné s hlubokým pohledem velkých, šedivých očí a hlasu zvláště zajímavého zvuku.

Návštěvy dcerušky pana podkomořího, první dvě léta ne časté a ne dlouhé, opakovaly se pak častěji a prodlužovaly se, zvláště když jí minul patnáctý rok. Noěma základem své duše hluboce zbožná, rozjímavá, vydržela pak už déle posedět a naslouchat čtení nebo výkladu nebo hovořit o čteném.

Mluvivaly o kázáních, zvláště Rokycanových,

o tom, jak tepe marnost žen a zvláště nehodný život kněží. V tom jmenovitě menší Dorotka horlila, že kněží za bohaté praebendy nechají třeba kalicha, že shánějí zase tak jako za mistra Jana z Husince bývalo, jak to on již vytýkal, syté kuchyně, stůl hojný, že mnozí lezou jako rak zase zpátky do Říma, a jaký zlý příklad dávají lidu, že sami nehodní nehodně přisluhují svátostmi, a když i hodní, že je rozdávají nehodným.

Tyto stesky a žaloby Noěmu nepřekvapovaly; slyšelať je také doma, neboť otec prudce mluvil proti kališnému kněžstvu, sám horlivý kališník, a nešetřil ani Rokycany. Tomu dával hlavní vinu, že kněžstvo nemá kázně, že se plete i do obecních záležitostí, že by chtělo v městech panovat, nejraději samo konšely sázet, sobě pohodlné a povolné, a tak že sahají kněží v jeho úřad podkomožský. To byla hlavní příčina jeho hněvu.

Ale tady u sivých bekyň uslyšela Noěma víc, zvláště loňského roku i letos. Sestry Dorotky, před ní dospělou, sedmnáctiletou, k níž nabyly důvěry, víc a nepokrytěji hovořovaly. Tu také uslyšela (menší Dorotka to řekla), že je lépe býti třeba bez kněze než mít nehodného, nad čímž by podkomoží ustrnul a zahromoval, to že je učení horší než divokých, sršatých Táborů.

Noěma slyšela tu stesky, hlavně větší Dorotky, jak se teď všichni vzdálili od prvních křesťanův, od církve apoštolské, že ustydla křesťanská láska, lidé

že nejsou si bratřími a sestrami, jak by měli být po zákonu božím.

Tu také zvěděla, že takto teskní mnoho lidí, že mnozí lační po čistém zákonu, po novém životě, že chodí třebaš na míle cesty tam, kde působí hodný kněz, tak jako kněz Jakub v Divišově, a do Vilémova, tam obzvláště, tam že již je obec nábožných, a že v horách u Zamberka se usadila také obec, ti že tam žijí jako první křesťané v bratrské lásce, svornosti a pokoře.

A slyšela, že i tady v Praze bůh zbudil některé lidi nábožné, kteří jdou cestou prvních křesťanů, že jsou „bratři“ a „sestry“, že se scházejí ke společné pobožnosti, bez kněží; někdy že přijde mezi ně bratr Řehoř, ne svěcený kněz, ale jako kněz, ten že dochází ku všem sborům bratří a sester po Čechách i tady v Praze, ten že je jako apoštol.

O tom všem se dověděla u zbožných bekyň; že však obě svůj domek ob čas opouštějí, že se do takových schůzek „bratrů“ a „sester“ kradí vypravují, toho Noěmě dosud nesvěřily. Ale to pak už před ní dále netajily, že nechtou jen písmo svaté.

Loni, 1459, na podzim poprvé uviděla na dubovém pulpitu jinou knihu než bibli. Byla menší, ne tak hrubá. Že ji mají vypůjčenu, řekla větší Dorotka, čtení krásné a nábožné, jež sepsal Petr, v Chelčicích u Vodňan že žil, nedávno zemřelý, však že tam je také obec bratří a sester, ten Petr že byl muž hlubokých rozumův o víře a slovu božím, ten že horlí v svých

knihách pro zákon boží, zákon boží že je nade všechny zákony lidské, že bůh přikazuje „Nezabiješ!“ a hospodář, jak Ježíš řekl skrze podobenství, nedopustil, aby služebníci vytrhali koukol v pšenici, a proto podle zákona božího nemůže žádný žádného zabít ani soudem ani válkou; proti tomu že jedná církev římská, ta že vzala smělost a svobodu v prolévání krve lidské mnohými obyčeji.

Tenkrátě právě, když větší Dorotka o tom mluvila svým měkce zastřeným, jímavým, slabě se chvějícím hlasem a Noëma, žasnouc, jatá novou myšlénkou, nehnutě, s rozšířenýma očima naslouchala, vstoupil do jizby mládenec v studentském plášti, přibledlý, dlouhých vlasů, Petr, příbuzný velké Dorotky.

Překvapen stanul u dveří, když zahlédl mladou dívku, sedící na stoličce vedle tety Dorotky. Pozdraviv tlumeným hlasem, víc už nepromluvil a hned usedl na lavici u stěny, aby nevytrhoval. Když vstoupil, hnuly se jeho oči překvapením; teď sedě a poslouchaje, upíral je do země.

Teta, větší Dorotka, nedala se vyrušit jeho příchodem a mluvila dál, ale ne již dlouho. Postřehlať, že Noëma náhle vstala a že stojí neklidná, ne bez rozpaků, že se jí asi nezdá, aby tu byla s mladým, neznámým mužem. A také hned, jak Dorotka pomlkla, hlásila, že musí jít. Dala sestřám s bohem a plaše pohlédla na studenta, jenž slušně vstal, ale ani slova nepromluvil.

Z tichého domku tentokrátě zrovna chvátala;

teprv až v lipové aleji se zastavila. Tam u Dorotek kmitl se jí náhle otec i matka, přísný otčím však nejdřív, a pomyšlení, co by říkal. Tady pod stromy viděla již jen přibledlou tvář studentovu, dlouhých, tmavých vlasův a zvláštní pohled jeho očí. Kdo to je, jak tam přišel, proč –

Sestry Dorotky se jí nikdá nezmínily o nějakém mladém muži, snad příbuzném, a vůbec nikdá nemluvily o svých rodinách. A do toho zase to, co větší Dorotka pověděla z knihy toho Chelčického, že nemá nikdo právo člověka zabít ani popravou ani válkou. A popravy pořád a jak kruté, a války, války. – Od dětství slyšela jen o válkách, o dědu válečníku, a otec bojoval i otčím, všichni prolévali krev. A zákon boží mocnější než všeliký lidský, praví ten Chelčický. A ten student, proč přišel, co chtěl –

Když odešla od bekyň, ptal se Petr, jenž toho času byl u starého Matěje Loudy z Chlumčan čtenářem i písařem, ptal se ihned, kdo byla ta dívka. Uslyšev, zasmušil se a tázal se, ví-li podkomoří, že dcera k nim chodí.

„Její teta, paní Andělová, ví, zdali také podkomoří, nevím, na to jsme se neptaly,“ odvětila teta Dorotka.

„Ten jistě neví, nenechal by jí k vám chodit,“ jistil synovec mírně, ale určitě. „Podkomoří je prý proti Rokycanovi, ale je dvořenín, je králův, a král, však víte, a králová – Mají každého, kdož jde po pravdě boží, za pikharta a kacíře. Král se raději

plichtí s Římany a s Němci. A ta dívka – proč ta – co ta –“

„Má pravou žádost spasení, chce na cestu boží, mysl se jí k tomu naklonila. V tom u nás tady vyrůstala, známe ji, je věrná, v duchu je s námi.“

„Tedy jí věříte.“

„Věříme, to věříme!“ Obě Dorotky jedním hlasem.

Petr neřekl nic, jen hlavou zakroutil; temný však odpor, který se v něm prve prudko hnul, proti dvořanově dceři, potlumil se; ale nepřešel.

Noěma šla pak příštího týdne k sestřám Dorotkám o den dříve než hodlala. Šla zvědavá, nepřijde-li zase ten. Uvažovala, že by nemohla tam chodit, že by nesměla. Sestry však seděly samy. Noěma se nadála, že povědí o tom nenadálém hosti. Sama ptát se nemohla. Teprve, když už byla na odchodu, zmínila se větší Dorotka jako mimochodem, to že byl Petr, její bratracec, nebožtíka bratra syn, z Hradce nad Labem, že tu je na vysokém učení, že však není v žádné koleji, nýbrž že bydlel a všecko opatření má u Matěje Loudy z Chlumčan a za jakou službu.

Nějaký týden po tomto prvním setkání navštívil Petr student obě Dorotky, aby jim oznámil, co nového. Seděly samy; i byl rád. Než přece čekal, že se teta zmíní o dceři podkomořího; ale nedočkal se.

Petr vykládal noviny o „bratřích“ na Moravě, v Kroměříži, tam že nemohli obstát, že se jich houf vystěhoval do Čech a tu že bloudili v samých svíze-

lích, až našli útulek u Domažlic a mnozí i v samých Domažlicích, bratr Řehoř že je tam navštívil jak po sborech chodí. Na ráz umkl a dál už nepovídal, neboť vstoupila dcera podkomořího. Prve, když sem šel, umínil si, že odejde, bude-li u tety ta slečna šlechtična. Teď, když přišla, vstal, maje se k odchodu; ale zůstal, neboť jej teta i menší Dorotka vybídly, aby dopověděl. Větší Dorotka vyložila Noěmě, co již slyšely.

Stáhl obočí, zasmušil se, ale poslechl. Usedl a jal se vypravovati, zpočátku volně a ne dost ochotně. Ale pak jakoby zapomněl na Noěmu a na všechny; rozechřival se v řeči a v očích mu prosvitlo živým účastenstvím, když vypravoval, že někteří bratří odebrali se na poušť, do hor, do velikých lesův u Domažlic, že tam žijí pobožně, v rozjímání a v přísné kázni, a v Kunvaldě, za Žamberkem, že bude teď záhy velké shromáždění, že tam mají hodného kněze Michala, a kněz Martin, slyšely-li, ten zbožný, pravý kněz že musil z Hradce, že jej odtud vypudili.

„Kde je?“

„Slyším, že v Krčíně, to je za Hradcem na půlnoc, blíže k horám, v tu stranu Kladska.“

Noěma tentokráte nepomyslila ulekaně, že by měla odejít k vůli tomu mladému muži; na otce si ani nevzpomněla. Byla všecka zaujata vypravováním i vyprávěčem samým (že také jím, toho si nebyla vědoma), tím, jak se změnil, že vyprchala jeho nevlídná zasmušilost a jak jeho pohled se zjasnil, když

mluvil o samotách pouště a lesův, o novém životě.

Když dokončil, vstala a měla se k odchodu. Tentokráte i jemu dala s bohem. Ale ani slova víc s ním nepromluvila.

To bylo na podzim.

Noěma nedocházela předešlých let v zimě k bekyním. Když byla ještě malou dívčinou, nepomyslela na to, aby je navštívila. Zavátá, pustá zahrada nedala. Poslední však zimy se jí po tichém domku sivých „sester“ zastesklo. Aby přímo z Bosákovy ulice tam vstoupila, nebylo snadno. Nesmělať často z domu a kdykoliv v zimě šla, obyčejně s Maří sestrou nebo s matkou. Aby požádala o dovolení, aby řekla mateři, že by chtěla k bekyním, nemožná. Své návštěvy u bekyň doma již tajila a matka by o své vůli nesvolila, kdyby jí i řekla, otci by ohlásila. A ten – ani pomyslení.

Tetu Andělovou nenavštěvovala v zimě tak často jako z jara a v létě, a také ne sama; obyčejně s Maří. Předposlední však zimy povedlo se jí, a dvakrát, že mohla do Andělova domu sama. A tu si zaskočila k Dorotkám.

Tenkrát se tam setkala s bratrem Palečkem.

Znala se s ním, nevěděla však, že dochází návštěvou k bekyním. Nikdy jí o tom neřekly. Proto se lekla, když shlédla u nich králova šaška. On však nebyl překvapen, věda o jejích návštěvách. A také hned jí rozplašil všecku obavu.

Druhé zimy, té, jež byla po tom setkání se s Pe-

trem studentem, rovněž tak náhodně dostala se, asi třikráte, k Dorotkám. Pohovořila s nimi, potěšila se, naslouchala čtení velké Dorotky a také již sama četla z knihy Chelčického.

Pokaždé, když za zimního odpoledne kradí vcházela do bílého domku pod holým, zasněženým javorem, a již cestou, zakmitla se jí myšlenka tichého, tajného přání, bude-li tam Petr, ač věděla, že nebude. Ani tam o něm nezaslechla. Dorotky na něj nevzpomněly, alespoň před ní ne.

Až po této zimě na jaře, v máji měsíci zeptala se velká Dorotka Noěmy, slyšela-li, že zemřel starý Louda z Chlumčan, někdy hejtman tábořský, u toho že byl její synovec Petr, pamatuje-li se Noěma, včera že byl Petr u nich a vypravoval o Loudovi, že zemřel a on, Petr, že i teď zůstane v Loudově domě „u sedmi andělův“, ale již jen nějaký čas, do podzima, kdy bude otevřena nová kolej, „apoštolská“, tu že Louda založil.

„Ten starý hejtman,“ pokračovala větší Dorotka, „pěkně pamatoval na Petra, ustanovil mu místo v té koleji, tam od podzima bude. Povídal Petr, že do té doby bude míti více pokdy, že teď k nám přijde častěji.“

Noěma však se s ním častěji nesetkala; jen v červnu jednou. A to již byl na odchodu, když vstoupila. V duchu se zaradovala, když jej spatřila; tím více se jí dotklo, že měl tak na kvap, že se dlouho nezdržel. Jakoby před ní utíkal.

Také toho červencového odpoledne, kterého se její otec vrátil z obhlídky dvorův u Klecan a kdy pospíchala k Dorotkám, vzpomněla na Petra studenta, že by se s ním mohla setkat. A kdyby se tak stalo, měl-li by zase tak na spěch –

Po Andělské zahradě ticho horkého, červencového odpoledne. Stará alej lipová dřímala, list se nehnul; jen slunečné prosvity třásly se po kmenech i na zarostlé cestě pod lipami.

Skoro na samém konci aleje Noěma se náhle zastavila, leknutím. Až se jí nohy zachvěly. Petr student stál pod klenbou mohutné lípy, opřen o její kmen, maje smeknuto. Noěmin lehký krok byl na travnaté cestě tichý, nezaslechl ho; oči jeho hleděly zamyšleně do sadu, do stromů. Noěma mohla se obrátit, mohla nepozorovaně zmizet; v ten okamžik byl by toho snad nepostřehl.

V prvním leknutí šklublo jí bezděčným pohybem obrátit se, odejít. Zůstala však váhajíc, s očima na Petra upřenýma. Případlo jí, proč tu je, co chce, na koho čeká, že snad na ni.

V tom se ohlédl, spatřil ji. Nepřekvapen, odstoupil od lípy a pokročil Noěmě vstříc, černý biret v ruce. Nehnula se, čekala. Stanuv před ní, tlumeně pozdravil a s vážným klidem dodal:

„Čekám na tě, slečno, pro jistotu, kdybys snad přišla. Myslíl jsem, že snad přijdeš.“

Srdce se jí ozvalo, nemohla ani hned se otázat, proč na ni čeká. Slunečný paprsek pošlehl po jeho hlavě dlouhých vlasů, po přibledlé, ušlechtilé tváři. Okamžik mlčel, pak se optal, ač to jistě věděl, jde-li k sestřám.

„Jdu.“

„Tedy tu čekám, přišel jsem ti říct, abys dnes si rozmyslila, nežli tam vkročíš.“

„Proč!“ Vyhrkla ulekaně.

„Chodilas k sestřám Dorotkám ze zvědavosti, pro své potěšení,“ mluvil zvolna, zasmušile, „a snad i pro kratochvíli —“

Prudce sebou hnula, čelo se pozardělo.

„Co si myslíš!“ Její hlas zněl pohnutě.

Pohleděl na ni, okamžik mlčel, pak opět vážně pokračoval:

„Nechci křivdit, vyslechni mne. Ale toť jisto, že u sester Dorotek dostala jsi se k cestě, na kterou jsi prve nemyslila, k cestě pravdy boží. Teď snad už chceš i na ni. Prosím tebe, uvážilas, že to je těžká cesta? Pro boží pravdu, čistou podle zákona páně mohla bys upadnout v nebezpečenství, mohla bys mít ouhonu, pomluvu, mohla bys na pověsti být zmažána i naříkána —“ mluvil rychleji, hlas vážně varovný zněl vřeleji, „až bys třeba pak naříkala, kdo že tím vinen. Již jen to, že chodíš k sestřám, by ti vytýkali, kdo, víš; což kdyby uslyšeli, žes poslouchala pokoutní kázání pikhartského, jak oni říkají, kazatele, až by tě nařkli hříchem kacírství —“

„Nevěříš mně!“

„Ne, myslím, žeš všeho neuvážila. Nechci, abys pak litovala. Dnes, teď, té chvíle je u sester kněz Martin, slyšelas o něm, přišel z Krčína do Prahy, potěšit bratří i sebe, a je tam také několik bratří pražských, přišli za ním.“

„Kdo tě sem poslal – Sestry?“

Okamžik váhal, obočí stáhl, upřel oči do země, ale hned zase vzhlédl a řekl zachmuřeně:

„Neposlaly mne.“

„Tys přišel sám.“

„Přišel.“

„Uvěříš-li mně –“ Nedomluvila, čekala.

Pohleděl na ni v napjatém očekávání.

„Uvěříš-li mně a pustíš-li mne,“ opakovala Noëma s plnou rozhodností, majíc oči zjasněny, „řeknu-li, že se nevrátím, že půjdu, že s vámi všemi poslechnu řeč kněze Martina.“

„Kdyby však se všechno projevilo? Rozvaž!“ Varoval, ne však tvrdě, odmítavě.

„Nechceš mně věřiti!“ Řekla to určitě, s výčitkou.

„Teď už věřím. Pojď, sestro!“ –

Odpolední, mrtvé ticho v staré aleji; ani lístek se nehnu. Zářícím pruhem, který se prosmykl korunou, přeletěl pestrý motýl. Barvy jeho v té záři zahořely, ale hned pohasly, jak vplul do šera stínů. –

Bratr Paleček vyšel ráno koncem července do před-síně královny zelené komnaty. Zastal tam komorníka Majnuše, sedícího na vyřezávané lavici s hlavou o stěnu opřenou. Komorník spal a nevytrhl se ani krokem příchodzího, až když ho starý šašek pošimral pod nosem.

„Bratře Majnuši, prospíš soudný den. Kde ti nava-řili makovic.“

„Byla zlá noc, bratře Palečku, spal jsem jenom na mžitky, tak říkajíc jako zajíc s otevřenýma očima. Čekal jsem dlouho na J. Milost.“

„Tady jsi čekal? A proč?“

„Tady. J. Milost odešla před půl nocí a musil jsem tu čekat.“

„Sám odešel?“ .

„S panem Zdeňkem.“

„Ah, že šli k astronomovi!“ Na jisto hádal šašek.

„Byli u něho.“

„Tak tam byli. Dost dlouho se ten hvězdář chystal. A co bratr král teď dělá?“

„Již odešel, jistě k Její Milosti, povědět –“

„A ty pověz mně!“ pobídl šašek a usedl vedle ko-morníka.

„Ode mne mnoho nezvíš. Jak jsem povídal přec půl nocí šel s panem Zdeňkem a Mikšík s nimi.“ Mínil sluhu.

„A co ty –“

„Král mně přikázal, abych tu počkal, až se vrátí.“

„Dlouho jsi čekal?“

„Skoro do svítání.“

„Oh, tak dlouho! A nevíš nic?“

„Jen co Mikšík mně pověděl. Svítil jim, všecko již spalo, a tma bylo. Daleko nešli.“

Sašek rozuměl, že jen z králova domu přes dřevěný, krytý můstek do klenuté jizby v Odrané věži. Řekl to a Majnuš přisvědčiv, pokračoval:

„U můstku již čekal služebník toho hvězdáře, bradatý, kučeravý, stál tam s pochodní v ruce, a na síňce před jizbou ve věži čekal sám hvězdář, černě oblečený, v takovém prý dlouhém tapartu, a okolo hrdla, přes prsa, povídal Mikšík, visela mu bíla roucha neširoká a na ní všelijaká znamení a figury zlatem vyšité. Jak J. Milost přicházela můstkem, hvězdář hned mu naproti, kulhavě o holi, a hluboce se poklonil, až do země, jednou, dvakrát, po třetí, ale mlčky; ani slova nepromluvil.“

„Co král –“

„Byl prý velmi milostiv. Ptal se, je-li všecko připraveno. Hvězdář pokorně přisvědčil a hned otevřel dveře do kořen a povídal Mikšík, to že byla podívaná, když se dveře rozletěly. Koltra, kterouž já jsem tam viděl, pamatuješ-li se, povídal jsem o ní, byla pryč, ta tam, a tak Mikšík shlédl všecko a volně, co světel, červené voskovice v podivných svícnech a na dlouhém, přikrytém stole nějaké instrumentum lesklé, plné divných obručí z mědi a také tabule zahlédl, na

stěně a na tabulích nevídané figury a čísla, husto čísel a povídal Mikšík, jaká vůně se z komory vylila, když hvězdář otevřel, vzácná, velmi líbezná, takové že jak živ nečil, kadidlo ne, to nebylo, nic takového.“

„A hvězdář –“

„Jak otevřel dveře do kořen, znovu se poklonil, u prahu, a zase hluboko čelem do země, pak promluvil několik slov na krále, a tu že Mikšík viděl, jaký je to divný člověk, žid bez brady, bez vousův, ale pohled že má – Mikšíkovi se všecko jen mihlo, hvězdář dlouho nemluvil; jak J. Milost s panem Zdeňkem vkročili, zavřel ten služebník ihned dveře, a zář, světla, instrumentum, všecko to tam.“

„Mikšík tam zůstal?“

„Zůstal, ale přede dveřmi, na síňce; čekal tam tak jako já tady.“

„A jistě taky usnul. Co král, když šli zpátky od hvězdáře; Mikšík nic neříkal?“

„Mnoho prý nemluvil. A pan Zdeněk také.“

„Jak byl ráno, když jsi k němu přišel.“

„Zdá se, že vážné myslí, ale ne mrzut a také ne hněviv. Ten hvězdář mu učinil snad dobrou praktiku.“

„Jen aby se také vyplnila!“

* * *

Král Jiří, oděn bílou sukni, procházel se té chvíle s královnou v zahradě. Vypravoval jí o své noční návštěvě u hvězdáře arcibiskupova.

Králova víra v proroctví hvězd byla silná; měla moc nad jeho myslí, tak jako ovládala všechny té doby, kdy i učenci věřili, že jsou v měsíci dny „všem věcem užitečný“, šťastny a zase za jiných dní „přestrašných či vyvržených“ že nutno „všech věcí a všeho jednání se varovat“, kdy pevně věřili, že hvězdy „v osmi okrotách“*) působí v osud člověka, z těch zvláště Hladolet (Saturnus), když panuje a „nejvíc škodí zpět jda“, a Kralomoc (Jupiter), rozkošná, jasná hvězda že „obzvlažuje zlost Hladoletovu“, tak jako „ukrocuje škodlivost Smrtonošovu (Martovu)“, „když se Ctitelem (Venuší) k němu se přiblíží.“

Hvězdář kolínského arcibiskupa pozoroval po kolik týdnů záhadné písmo nočních nebes z ochozu Odrané věže a také počítal v její klenuté jizbě, počítal a počítal. O tom, co vypožoroval, vyčetl z hvězd a vypočítal na tabulkách planetárních pohybů, z polohy slunce a měsíce ku znamením „zvěrocesty“ či „známokroty“,**) jaké učinil předpovědi či praktiku; vypravoval král toho krásného, červencového jitra králové.

Již včera věděla, že se manžel na tu návštěvu chystá. Proto dychtivě čekala na ráno, na zprávy. Byla v tom zvědavost ženy i živé účastenství panovnice. Věděla o králových snahách, o jeho dychtivosti po velikých věcech, jmenovitě, aby rozmnožil svůj vliv v německé říši. Chápala jeho silnou duši, kterouž nesla tížádnost

*) Sféry.

**) Zvířetník, zodiacus.

i snaha, a ta přede vším, posíliti touto novou mocí v Němcích vlastní své království, rozmnožit jeho čest a moc, zachovat národu, co si dlouhými válkami vymohl, zabezpečit mu pokoj, a to ne krvavým bojem, nýbrž moudrostí a rozvážným jednáním. Věděla o všem, rozuměla mu, byla jeho důvěrníci, byla muži oddanou ženou, a královi silnou královnou, stejně s ním toužící a jej posilující. V moc hvězd věřila pak jako on, a proto naslouchala dychtivě jeho zprávě. Začal neveselým proroctvím arcibiskupova hvězdáře, že uhodí metla boží, že stihne nejen Prahu, ale i všecku zemi.

„Vojna,“ hádala králová, zasmušivši se.

„Ne, ale nemoc, mor. Ty rány uhodí, až bude velké spojení Hladoleta s Kralomocem. Tak, řekl.“

„Kdy to bude?“

„Do čtyř let, tak počítá. Do té doby však pokoj a řád jako dosud,“ králova vážná tvář jasněla, „pokoj a povznesení naší moci.“ Toto řekl plnějším hlasem.

Královna upřela na něj oči, čekajíc, že doloží určitěji. A král hned a rychleji pokračoval:

„Vratislavští, aby projevili své poddanství, jež slíbili, pošlou dary. Jaké, toho astronomus neřekl, ale to ještě, že vzejde u nich, ve Vratislavi, hrozný oheň.“

„Skutečný oheň, či –“

„Toho neřekl, jenom to, že polední vítr jej bude rozdmýchovat.“

„Polední vítr,“ opakovala královna, zamyšlujíc se. Stanula, neboť se král zastavil.

„Na poledne jsou Rakousy, na poledne vlašská země,“ řekl.

„Císař snad –“

„Ten teď jistě ne.“

„A z Vlach, kdo – leda papež!“

„Možná.“ Král Jiří přikývl hlavou.

„Hvězdář o něm nic neřekl?“

„Jen to, že povstane mocný s trojnásobnou korunou.“ Král opět vykročil.

„Papež! A proti nám – Nebyl ti dosud nepřítel –“

„Čekáť ode mne poselství.“

„Bylo tam loni. Učinils, jako na křesťanského krále sluší.“

„To papeži nestačí. Chce širší, slavnější poselství, to aby mu přineslo, co čeká, jak si křivě vykládá naši přísahu před korunovací.“

„Ze se zřekneš kalicha –“

„A na to žádného poselství nemám a nebudu mít, jenom na to, abychom se konečně dohodli o kompakta. A toho on teď neučiní. Počkáme tedy s poselstvím na příhodnější čas.“ A s úsměvem dodal: „Až přijde to povznesení naší moci.“

„O tom hvězdář už nic neřikal?“

„To, že na západě, v říši, rozmnoží se zmatkové, krve že poteče, až jim bude teskno, a že budou hledati toho, jenž by to vše stavil a říši v řád a pokoj uvedl, korunu zachoval a spolu ji nesl,“ to vyslovoval král pomaleji s patrným vnitřním uspokojením, „že

ho najdou, že bude v sousedství, ten, jenž se meče nebojí, ale jeho nemiluje, v jehož království řád a pokoj.“

Král se opět zastavil. Okamžik mlčel, hledě zjasněnými očima na královnu.

„To vše by se tedy vyplnilo!“ zvolala potěšena. „A nenašel astronomus žádných znamení proti tomu?“

„Žádných. Ale to ještě četl, že budou u nás svatby.“

„Svatby! Či –“

„Prý té, která již jest nevěstou.“

„Kunka! Není možná! Ženich je proti tobě, a již jako nepřítel.“

„Je. Tak nedbati smluv a rušit dané slovo, tak potupit a ponížít mé prostřednictví v Strážnici! Jak mně tenkrát děkoval, že jsem přijel jako úmluvce a pak, když jsem je smířil! V té radosti nabídl mně smlouvu na stálé přátelství. A teď!“

„A zapomenout, že tvá dcera má být jeho manželkou. Jaké pohanění!“

„A zrada! Svatby, s ním, teď! Svatby!“ Opakoval král hněvivě. „V tom se hvězdář mýlí. Mýlí! Žádné svatby, ale vojna!“ Vyrazil prudčeji. „A pohrozím Matiašovi válkou, nepoleví-li Jiskrovi, nepřestane-li ho tisknout. Pohrozím. Sněm mi dá svolení, aby se pole sebralo proti uherskému králi.“

V tom došli ke košaté třešni prostřed zahrady. Král, jež chůze unavovala, zamířil ihned k lavičce. Králová sedajíc vedle něho, ohlédla se po domě a zvolala :

„Ty o zlém ženichu a tu jeho nevěsta!“

Z královského domu vyšly do zahrady dvě mladistvé princezny, sedmiletá panička Kateřina, saská, a jedenáctiletá Kateřina Kunhuta, „Kunka“, dcera Jiřího krále z první jeho manželky, Kunhuty Šternberské. Je provázela panna Machutovna z dvořanstva královnina, dcera Machuty, lovcího paní králové. Saská kněžnička, nedbajíc jejího napomínání, rozběhla se rovnou pod třešni. Políbivši králi ruku, přitulila se k své tchýni a teď i matce.

V tom stanula před nimi jedenáctiletá nevěsta, jejíž sestra Zdena, již provdaná, žila od podzima v Míšni. Byla dvojčata. Jejich matka zemřela čtvrtého dne po jejich narození. Král měl dvojčátka v obzvláštní lásce. Teď mu zbylo doma jedině.

Stála před ním štíhlá, rozpuštěných vlasů, s ozdobným pentlíkem přes temeno, subtilní, lehce přisnědlá, útlých ramínek, ale svěží; spanilé, něžné děvčátko sivých očí, vážného, tichého, skoro smutného pohledu. Pozdravila, políbila maceše ruku, políbila otcovi. Král ji chopil něžně za ramínka, zadíval se jí do tváře, nejistě se usmávší, pohládl ji a náhle ji přivinul k svým prsům.

* * *

Bratr Paleček, odešed od Majnuše, ubíral se zvolna širým nádvořím, směřuje do zahrady. V její bráně potkal krále, jenž hned na něj, kam jde, chce-li mu něco, hledá-li jej. Starý šašek na to vážně:

„Noc hledám, bratře králi, noc, dobrou noc, byla-li dobrá.“

Král pohleděl na něj zostra.

„Milý bratře Palečku,“ řekl vážně, skoro káravě, „jsi hrubě zvědav.“

„Ani ne tak zvědav, jako starostliv.“

„Ah, pravda, pan Zdeněk mi pověděl, kterak s tebou mluvil, jakého jsi mínění. Ale to nejsi starostný, to jsi bázlivý.“

„O tebe, bratře králi.“

„Věřím, to věřím,“ opakoval král s úsměvem, jenž byl i uznáním. „O nás však se neboj. Abys nešel nadarmo, věz, že noc byla dobrá, dnešní noc, že hvězdy utvrdily nás v našich úmyslech.“

Bratr Paleček se přihrbil, upřel své modré oči dobrácky na krále a zeptal se prostomyslně, jako nevinně:

„Bratře králi, kterak asi hvězdy hovoří, jakou řečí. Tomu hvězdáři z Rejna Kolína korferštovu jistě po německu.“

Král bezděky potrhл rukou, přísně se podíval na šaška, ale pak se usmál a pravil:

„To tebe, bratře Palečku, netrudiž. Kdyby hvězdy mluvily po německu, my jim budeme česky rozumět, slyšíš-li, jen po česku.“

Šašek jak stál přihrbeně, postoupil rychle na krok a sepal v pohnutí ruce.

„Bůh ti požehnej, bratře králi, bůh ti požehnej!“

* * *

Petr Pícek, králův kuchař, dověděl se až pozdě odpoledne, že v noci ze včerejška na dnešek byl král s panem Zdeňkem u vypůjčeného hvězdáře, ten že jistě učinil králi praktiku in forma. Zevrubnější však zprávy nesehnal. Nespokojen vrátil se večer do svého domu v „Sedmihradech“. Spal neklidně a neklidný, s nově probuzenou zvědavostí dychtivou přišel ráno do králova dvoru.

Jen tam vkročil, shlédl nevelkého mužika hubeného, hlavy poněkud šišaté, ve tváři přičoudlého, jenž měl oči jako černé, velké třešně a tenký nos chřípí nápadně velkých. Vykračoval si v sváteční, tmavohnědé sukni, v tmavých, úzkých nohavicích, v střevicích bez zobců. Věděl, že král jich nemá rád, a on, Martinek, králův krejčí, šel do králova domu s novým oblekem mladému knížeti, synu královi, panu Viktorinovi. Mistr Martinek sám obleku nenesl, nýbrž tovaryš, který kráčel za ním.

Pícek, mistr kuchyně, jej zahlédl an vstoupil do králova domu. I čekal na něj, číhal. Znal se s ním dobře, nejednou jej navštívil v jeho domě na Starém městě. Byltě Martinek tak jako Martin, krejčí královnin, hospodářem, to jest měl vlastní svůj dům.

Pícek tam u něho byl podívat se na obrázky, většinou pérové kresby a většinou posměšné, tepající, zvláště římské kněží. Mistr Martinek, přehorlivý a prudký kališník, byl milovníkem takových kreseb a hanlivých písní, sháněl je a měl jich ve svém stole celý svazeček. Rád se na ty obrázky díval, rád je i ukazo-

val. Při jednom z nich míval obyčejně i výklad, při obrázku, spodobujícím papežského legáta Karvayala, jak ujíždí na mezkyni z Prahy, jak na něj doráží lid, pobouřený zprávou, že kardinál má s sebou kompaktata, která si vypůjčil, že si je chce nechat, odvézti ze země.

Ta divoká chumelice byla na obrázku a to, jak Jan kněz od sv. Štěpána ve zdi řeže mezkyni legátově ocas.

Výklad o této kresbě slyšel Petr Pícek od mistra Martinka dvakrát; teď by byl rád od něho uslyšel ne o legátovi, ne o knězi Janovi, jemuž pak všechny Ocásek říkali, ale o vypůjčeném hvězdáři z Rejna Kolína. Chyť se myšlenky, že mistr Martinek třeba něco o tom uloví v předsíni královských komnat, Martinek že je čipera.

Proto číhal, až zase vyjde; a dočkal se ho.

Králov krejčí měl ještě klobouk v ruce, a tak bylo vidět, že má několik pramenů tmavých svých vlasů sehnáno od týla po holém temeni.

Pícek hned k němu a hned na něj dychtivě, nezastlechl-li tam něco o tom hvězdáři z říše.

„Zaslechl,“ přisvědčil mistr Martinek.

„A co, co, prosím tebe –“

„Ze dnes v noci, to jest vlastně na úsvitě, odjel zpět do Němec, že král jej bohatě odměnil.“

Petr Pícek vyvalil oči, pootevřel ústa, okamžik mlčel úžasem, až pak vydechl:

„Tak! Tak je pryč, opravdu –“

„Je –“

„A co o jeho praktice, včera v noci nic jsi neslyšel?“

„Nic, o té nikdo nic neví. Ale, Petře, mám ti nový obrázek, podívej se, mám ho tady,“ sáhl na kabelu u pasu, „vůz, to jest církev rytěřující, jak kněží zapřáhli koně do toho vozu, každý ze svého konce, k svému voji a na voze lidé nebožátka – církev rytěřující –“ Smál se, černé oči se mu smály, chřípě odstávala.

Petr Pícek však, sklaman, neměl chuti poslouchat. Vymluvil se, že musí do kuchyně.

A mistr Martinek musil nechat rytěřující církev v kabele.

6.

Tři zemané blížili se koncem téhož července (l. 1460) dopoledne k Dušníkům, městečku v hrabství Kladském. Jeli z Čech, každý na hnědém koni; za nimi jejich průvod čtyř jízdnicích pacholků, ze kterých každý měl k svému koni připoutaného soumara, nesoucího vaky, nabité pytle i zemanská kopí na délku přivázaná.

Slunce v širém pálilo, ale tu na silnici mezi vrchy, mezi hustými lesy stín a prochlád. Jen místem prosekl zářivý paprsek s výše mezi vrcholky kosmatých smrkův a pokropil v protějším bloku neširoké doliny mohutné kmeny vousaté dlouhým, šedým mechem a pokropil chvějícími se světly zemany vedle sebe jedoucí a jejich průvod.

V tom přeletavém, kmitavém světle zahořela po každé nejjasněji červená sukně nevelkého zemana vyholeného, jedoucího na kraji v pravo, jenž měl ohnutý nos, šedá očka a čapku k pravému uchu. Také dlouhá, prokvetlá brada prostředního jezdce v šeré sukni, jenž byl veliký a statný a měl na hlavě čepičku z hubky, zaleskla se, kdykoliv zářivý prosvit překmitl; a zalesklo se i lysé čelo třetího, v zelenavé sukni, jenž měl smeknuto. Jeho tvář s kníry, bez ruměnce, byla po neštovicích všeska rochlíčkovatá. Prostřední jezdec, asi padesátiletý, druhové jeho okolo třicíti let.

Jeli mlčky. A lesy mlčely, nikde hlasu. Až pak rachot kol zalehl do hlubokého ticha. Nějaký vůz jel proti nim. Neviděli ho pro skalnatý, zarostlý ostroh, vybíhající do cesty. Když jej ohebem objeli, spatřili průvod k nim se blížící. Zemané jakoby si řekli, zarazili, a jejich pacholci uhýbali na levo pod stromy, aby uvolnili neširokou cestu.

Napřed jel, sám, mladý, třicítiletý jezdec, v koženém kabátě, meč po boku, šalíř v předu u sedla zavěšený, jezdec nápadný velkou, urostlou postavou. Byl opálený, mužně sličného obličej, s hnědými kníry pod rovným nosem. Na hlavě, na tmavých vlasech do čela a v týle rovně přistřižených, zelenala se mu aksamitová čepička pod šalíř.

Za ním dva jízdni pacholci, za pacholky velký vůz pod plachtou, tažený čtyřmi vozničky. Vozatajové seděli na podsedních; na vozu v předu osmahlá žena ve vyrudlém čepci, ne stará, ale sešlá, a s ní dvě děvčátka

chudě oblečená, osmi, devíti let. Za vozem trubač a houfec jízdních žoldnéřů, z nichž každý si vedl jednoho nebo dva koně, různých barev, různé velikosti s nákladem, i holé.

Mladý jezdec, dojížděje, zavolal bodře, vesele na zemany :

„Krajané? Češi?“

„Češi!“ zkrkl ten v červené sukni.

„Kam jedete.“ Dojev k zemanům, zarazil koně.

„Do Polska.“

„Za službou. A já z Polska, ze služby.“

„Kdo jsi.“

„Vlček z Čenova.“

„Já Kaban z Dědibab,“ hlásil červený.

„Já Straka z Nedabilic,“ volal rochlíčkovatý. A že prostřední, bradatý, vážně s hrdou důstojností sedící v sedle, hned se nejmenoval, ukázal naň vrtivý Kaban očima a hlásil :

„A tu Bůh z Popipeš.“

Slyše to divné jméno, upřel mladý Vlček na bradatého zrak a zasmál se, když Kaban žertovně dodal :

„Náš otec, ne bůh otec, ale otec Bůh.“

Otec Bůh se zamračil, zkrátka zafykl, ale neřekl nic.

„Dlouho-lis v Polsku sloužil,“ ptal se Kaban mladého rotmistra.

„Pět let. Před tím tři léta v Uhrách, u Jiskry.“

„Ze se vracíš –“

„Zachtělo se mně jinam. Teď jedu domů a pak hodlám do Rakous, k bratřím.“

„Tam teď leží, slyšel jsem, Tetour, Hořešovec, Smikoucký –“

„Snad i oba Podmaničtí,“ doplnil Vlček.

„Také, a Švehla. V Uhrách je zase mela. Jiskra válčí s mladým králem.“

„Jak je v Polsku s platem,“ vpadl Straka.

„Dobře by platili, na každý kuň každého čtvrt léta po čtrnácti zlatých uherských,*) a stojí za slušné škody v službě a za vězení osob v porážkách, to se ví. Ale někdy nemají a zadrží žold. Bituňky**) však hojné.“

„Co Zákon –“***)

„Ten neplatí. Nemá; už rozbíjí stříbrné svícny a schrány na ostatky svatých a kostelní nádobí, aby alespoň něco poplatil.“

„Jak, prosím tebe,“ vyptával se Kaban, „jak je dál, jaká cesta, bezpečná-li.“

„Ve Slezsku bezpečná jako tady, dále však v Polsku, tam leckde neprojedete bez znamenité pŕtky a bitvy, obzvláště v lesích. A jsou tam lesy, oh!“ Vlček mávl rukou. „Konce jim není. Zvěře v nich dost a dost, a vzácné, losi, zubři, ale také loupežníci. A bahna!“ Vzpomněl pojednou.

„V lesích?“

„V lesích a mimo lesy, v rovinách a jaká bahna! Místy pojedete přepekelnou ne cestou, ale samými blaty, ošidnými močály. Štěstí, že nemáte vozu. S ta-

*) Dukátů.

**) Podíly z kořisti.

***) Řád německých rytířů v Prusích.

kovým, hle,“ ukázal na svůj těžký vůz, „není místem možná jeti. Ten jsme musili i rozebrat a plavit se.“

„Plavit se!“ žasl Straka.

„Plavili jsme se po Visle řece. Někdy se až stýskalo živu být, aneb,“ dodal vesele, s úsměvem, „spíše někam pryč utéci.“

„Vedle čí roty jsi sloužil,“ ptal se Straka.

„Měl jsem svou vlastní. To mně zbylo.“ Vlček ohlédl se po žoldnících vzadu. „A tohle.“ Ukázal na ženu a děti na voze. „Vojačka. Chlap jí sešel u Malborku. *) Zebrala, abych ji vzal do Čech.“

„Ale vojna tam ještě je,“ ptal se Kaban jakoby s obavou, že přijedou po ní.

„Oh vojny dost! Poláci a německý zákon nepřestanou. Bijí se, ale teď více po zámcích než v širém. Práce dost. Kam vy, máte-li už rotu jistou.“

„To ne. Slyšíme o panu Skalském.“

„Ah, Janovi z Valdštejna, vím, je ve Varmii, té zemi u Královce, v Brunsberku, z jara mu Němci zbili staršího bratra, Mikuláše. Tam v těch stranách je mnoho našich v polské službě. Také Puškář má silnou rotu, a Sýkora a Jiřík Šlechta z Vysoké má také silnou rotu, a Václav z Tvorkova –“

„Co Kolda,“ vpadl mu do výpočtu Straka z Neda-bilic. „Žije-li.“

„Jak by nežil.“ Vlček se zasmál. „Toho ani neubijí. Je také ve Varmii, slyšel jsem, snad ve Vormditu, starý ďábel.“

*) Marienburg.

„A dostane-li se tam člověk k moři,“ z nenadání se ozval vážně a důstojně Bůh Popipeš.

„Dostane, dostane,“ Vlček se usmíval. „Vždyť to je u moře, Varmie v Prusích. Ty-li chceš k moři.“

„Můj strýc se v něm koupal a svého koně v něm brodil.“ Znělo to velmi vážně a skoro s pochlibou. „Mořskou vodu si přinesl, tenkrát, když tam Sirotci s Čapkem dorazili.“

„Ah, ah,“ Vlček se divil. „Tak jsi moře již viděl, mořskou vodu alespoň.“ Hned však obrátil, jak postřehl, že „otec Bůh“ se zamračil a z ostra se na něj podíval. „Tak to se také k moři dostaneš, koně si vybrodíš, vykoupeš se.“

Otci Bohu se vyjasňovalo v tváři; pojednou však po čele zase chmura.

„Jak je tam s přijímáním,“ optal se zasmušile. „Tam nikde nepodávají pod obojí.“

„O to jsem se pane bratře nestaral. Jsemť ‚jednuška‘. Ale abych tě potěšil, věz, že ta ona rota má kališného kněze. Kolda jistě, o tom jsem slyšel, tenť skrze svého kněze dává veřejně podávati pod obojí.“

Bůh mile překvapen, nadzvedl svou čapku z hubky, pouklonil hlavu, ale hned se zeptal, je-li to u moře, tam, co je Koldova posádka s knězem.

„Jistě nedaleko moře, slyšel jsem, sám jsem tam nebyl.“

„Byl-lis také u moře.“

„O také,“ Vlček se usmál, „a ne jednou, také a: tam, kde pohané zabili svatého Vojtěcha.“ A ne be:

úštěpku dodal: „V moři jsem se také koupal.“ A náhle se Boha optal: „Jsi-li ženat –“

„Proč se ptáš,“ utrhł se bradatý zeman.

„Jsi-li ženat, budeš tam u moře želet, žes kdy se zženil.“

„Proč!“

„Protože jsou tam v moři koupele –“ Mladý rotmistr stiskl mlsně rty a přimhouřil oči s veselým čtveřáckým úsměvem. „Nejednou jsme se v nich myli s pěknými měštkami, pannami i paními, všichni spolu.“

Přísný Bůh z Popipeš se za toto pošádlení na něj káravě podíval a hned ostře uhodil:

„A snad se tam také vikář biskupův a jiné to kněžstvo římské a mniši myjí s velmi pěknými jeptiškami, tak jako se myli v Konstancii.“

Vlček z nenadání uhozen, nuceně se usmál, Kaban se zachechtal; Straka však, aby zamluvil, začal se znovu dotazovat, a pak i Kaban. Vlček se toho chytl a jako by Boha ani nebylo, ochotně jim radil; když se měli k odjezdu, přál jim srdečně:

„Pán bůh s vámi a svatý Václav. Šťastnou cestu, bratři!“

Rozloučili se s ním. Bůh z Popipeš mlčky, jen ruku mu vážně podal, ale ne již zamračen.

Zemané míjeli vůz i rotu. Zoldnéři je pozdravovali a hlučně jim přáli šťastnou cestu. Trubač strhl s plecí troubu, přitiskl ji ke rtům, nabral dechu a zatroubil, až se po lesích rozehrálo.

Zemané zajížděli. Byli zase sami na úzké cestě v hustém hvozdě. Jen veselá fanfára ještě je vyprovázela, slábnouc ve svém letu, doznívajíc v lesích, krajanů poslední pozdrav na dalekou cestu do těžké, krvavé služby. —

7.

Václav Vlček z Čenova jel dále se svým průvodem starodávnou cestou k zemské bráně u Náchoda. Potkali kupecký vůz pod plachtou s dvouspřežením, dva jezdce při něm, potkali pěší poutníky a zase těžný vůz velký, také čtyřmi tažený, čtyřmi velkými silnými koňmi v chomoutech, v dobrém řemení, široké šle přes zadky. Podsední v zadním spřežení měl také sedlo. Forman v něm neseseděl, nýbrž kráčel, bič v ruce, vedle koně.

Na voze samé sudy od spodku až do vrchu.

Vlček křikl na formana, co veze, pivo-li. Forman v slaměném klobouce, v konopné sukni řemenem přepásané zarazil koně a ochotně odpověděl pánu, že veze víno, samé víno. Na řeči bylo znáti, že je Němec.

„Odkud,“ ptal se rotmistr.

„Já jsem z Hořic.“*)

„Na to se kmochu neptám, ale na to, odkud to víno.“

„Z Rakous, ale já je vezu z Krumlova.“

„Kam.“

„Do Naisy,**) knězi biskupu —“

*) U Krumlova. (Höritz.)

**) Nisa, tenkrát letní sídlo Jošta, biskupa Vratislavského.

„Ah, ah, vratislavskému. Tak se pan z Rožmberka na Krumlově stará, aby pan bratr nelekl žízni. A dobře-li vezeš. Dobré, to se ví. Kdo ti zaplatí od vozby.“

„Pan biskup.“

„Dej si dobře od něho zaplatit, dobře.“ Pobídl konečně a nedbal, že forman za ním volá, že se páni nepředají, že má smluveno sedmnáct zlatých uherských.

Mladý rotmistr jel se svým průvodem stichlou cestou ve stínech hustého hvozdů. Až pojednou prosvitlo. Les v pravo jakoby uskočil. Kuželový vrch vystal před nimi v pravo nad silnicí, vrch bez porostu, holý; na něm hrad, ne valně rozlehlý, dobře však hrazený, s vysokou, kulatou věží, silný strážce při hranicích, s něhož posádka viděla daleko do kladské země i do Čech, na půlnoc k Hronovu a výšinám kolem něho, na západ k Náchodu, na silnici náchodskou, na hrad náchodský, na Trubiovské lesy a dále až do kraje, i na poledne k vysokému Vrchmezi a po kopcích, po tmavých, široširých lesích a na doliny pod nimi, na jejich bílé vsi a samoty.

Vlček a všichni dívali se vzhůru po Homolí hradě,*) jenž byl majetkem Jiříka krále, dívali se a ohlíželi, až les jako tmavá stěna náhle nastrčená, jej zaclonil. V pravo lesy, nad nimi vysoký kopec Račov, a v levo lesy ve stráních a svazích; pod nimi oupad, v němž hrčel potůček. Pak už palouk místy prosvítl jasnou zelení vyzářenou; zlaté pruhy pošlehovaly už i do lesního šera šíře a plněji. Za nedlouho vyjel

*) Dnes v rozvalinách, na německých mapách Hummelberg.

průvod na horké slunce do volnější, širší doliny.

Před nimi mezi chlupy městečko Levín.*) Pole políčka nad ním ve svazích i na dole. Městečko malé s náměstím do svahu podobným spíše návsi.

Stavení kolem všecka roubená pod šindelem a došky. Jen bílý kostel nad nimi od kamene a z části také kovárna na kraji městečka. Nevysoká ale dlouhá hospoda vedle ní všecka dřevěná. Za ní prostorné nádvoří obklopené plotem, kolnami, stodolou a stáji.

Nějaký menší povoz pod bělavou plachtou stál před hospodou; koně v něm chroupali obrok ze žlábků k voji přistavenému. V nádvoří, kdež pobíhalo hojně drůbeže, kupka lidí u velkého vozu s nákladem, všichni kolem formana, jenž hospodskému v kožené čepičce a v plátěné sukni vypravoval svou nejnovější novinu, že v kraji, tady za Hradcem mnoho lesů vyhořelo, že tam panuje veliké horko a z toho horka že se lesové zapalovali a takový oheň byl, že se horkem země provalovala a někde i s kořenem pod zemí hořelo a břehy že se zapálily a hořely, to že on, forman, sám viděl, a jaký dým a smrad z těch ohňů, to že –

Hospodský dál už neposlouchal. Uskočil a spěchal ze dvora, neboť otevřenými vraty zahlédl dojíždějící nové hosti. Uvítal rotmistra Vlčka, doprovázel jej do jizby, zatím co jeho družina starala se o koně.

Hospodský hned cestou do světnice o tom, že urozený pán jistě jede z Polska, že není dnes první, není, ale že má větší štěstí, no takový vůz důkladně stavěný –

*) Tenkrát s českým obyvatelstvem.

„O kom mluvíš,“ zeptal se Vlček sedaje za hrubý stůl v prostorné jizbě s dřevěným sloupem prostřed.

Hospodský hned hovorně, že po ránu se tu zastavil urozený vladyka, zastavil se tu, musil, z Polska že jede, ale tady u samého městečka se mu rozsypal vůz, že má porouchány kolo i voj, vůz že zatáhli do městečka na správu, urozený rytíř že se nemůže jí dočkat, že se již zlobí.

Vlček si vzpomněl, že ti tři zemané se ani slovem nezmínili a že přece tudy jeli. Zeptal se, kdy se stalo, kdy ten vůz –

„Dnes po ránu, záhy po ránu. Přijeli z Dušníků, tam nocovali.“

„Viděl-lis tři zemany jeti kolem, dnes dopoledne tudy jeli.“

„Jak bych neviděl, viděl, nestavili se však, rovnou dál, od Náchoda jeli.“

„To s tím vozem již bylo.“

„A bylo, pravda, to již byl u koláře.“

„Kde je ten vladyka.“

„U mne, urozený pane, vzadu, v čisté komoře, vladyka z Výrova, jeho pacholek mně pověděl.“

„Z Výrova? Snad Litvín z Výrova?“

„Tak, tak, Litvín z Výrova.“

„To mne k němu zavedeš.“

Byl by tak požádal, kdyby byl tohoto jména ani nezaslechl. Ale Litvín z Výrova, Ambrož Litvín – Nikdy s ním nemluvil, neznal ho, slyšel však o něm, v poli, v Polsku, když kdysi tábořili na kraji veli-

kého lesa, večer u ohňův, a vypravovali si o Čechách.

Došlo také na minulé vojny, při jejichž konci on, Vlček, se narodil, čtyři leta před lipanskou bitvou. Povídali si také, jak bylo za Žižky a po něm. Seděloť mezi nimi několik starších „bratří“, kteří v těch válkách polem pracovali, ten s Tábořskými, ten se Sirotky.

Toho večera uslyšel Vlček také o Litvínovi. Starý, tábořský desátník*) o něm vypravoval, o tom jak byl Litvín udatný, jak mužsky se bil tenkrát doma i pak tu, vždy v předu a první, a jezdec znamenitý, ač vlastně že ani válečník není, nýbrž učený muž, kněz, v Sirotčím vojsku kněz, jenž nechal služby boží a chytil se meče, kněz Ambrož, rodem Litvín z Výrova; horlivě že přijímal pod obojí, sám však už nerozdával, že již nevzal kalicha do ruky, protože proléval lidskou krev a mnoho lidí rozšavloval.

Než kněžství se v něm přece pamatovalo, jak vypravoval starý desátník; bratr Ambrož i pak u válečném běhu rád vykládal třeba bez bible, ale jakoby z ní četl, a jak krásně mluvil, zbožně a jadrně, kolikrát že u ohně vstal a kázal nebo před bojem že promluvil a hlasem se za všcky modlil. A také že se ten kněžhejtman sženil, vypravovali tenkrát u ohně, sličnou dívku že pojal za manželku.

Ten starý válečník mluvil o knězi bojovníku s chválou; Vlček však katolík, jenž Husitů neměl u velké lásce, jinak soudil o zběhlém knězi, třeba že husitském.

*) Správce desíti válečných vozů.

Ale teď, kdy se ocitl s ním pod jednou střešou, zatonoužil jej uvidět; a byl ten Litvín v nehodě.

Hospodský zavedl Vlčka přes prostornou síň hlíněné půdy do nízké komory, do jejíhož šera zářil za otevřeným okénkem zelený trávník na plném slunci. Mladý rotmistr, stanuv u dveří, zadíval se k protější stěně na prostou postel bez nebes, na jejíž pelesti seděl starší muž bez sukně, jen v modré košili, v kožených nohavicích a v škorních s ostruhami. Ruce měl na klínu, sepjaty, hlavu dlouhých, prokvetlých vlasův a husté brady pochýlenu jako v těžkém zamyšlení. Ale jak dveře vrzly, kvapně se obrátil a tázal se nedočkavě, prudce:

„Vůz již je? Již ho —“

Nedomluvil, spatřiv neznámého člověka.

Vlček byl překvapen jeho hubenou tváří orlího nosu, památkou strašlivé rány hrubě znešvaženou. Nad pravým okem po čele rudá jizva, pod okem, po tváři její pokračování, druhá, delší, a mezi jizvami temný důlek po vyteklém oku. Bylo vyřato.

Vlček řekl kdo je, odkud jede, co slyšel o jeho nehodě a že by ochotně pomohl, kdyby bylo potřeba. Kněz bojovník vstal. Byl vysoký jako mladý rotmistr, ale hubený a velmi osmahlý. Poděkoval zkrátka, úsečně, že nebude potřeba, že nemá daleko, jen na Výrov, tady kus za Náchod. A pojednou se optal, kam Vlček jede.

„Zatím na Prahu. Dnes bych rád přes Náchod do Jaroměře. Je Výrov na cestě?“

„Není, je opodál. To bys si zajel.“

„Byls dlouho v Polsku?“

„Pět let.“ Litvín potřásl hlavou jakoby nerad o tom slyšel.

„Nu, drahnou chvíli, tak jako já. Je čas domů se podívat. Těším se.“ A Vlček maně dodal: „Ty také.“

Litvín se zaškaredil a drsně odpověděl:

„Vyjížděli jsme dva, a vracím se sám.“ Obrátil se k truhle u dveří a jal se přehrabávati šatstvo i zbroj tam složené.

Vstoupil hospodský a hlásil, že vůz je spraven, že jej už táhnou. Litvín nechav všeho, podal Vlčkovi ruku.

„Pozdrav tě bůh,“ řekl chvatně a chvatně vyšel ven tak jak byl, bez čapky, bez sukně.

Mladý rotmistr nepospíchal. Vrátil se do jizby, zasedl za stůl a dal se do jídla. Pozoroval však také ruch a shon kolem spraveného vozu, jež přitáhli před hospodu a na nějž nakládali vaky, pytle a kovanou truhlici. Pozoroval to a myslil na Litvína, jaký je podivný. Uviděl jej, když zapřáhli do vozu. Přijel z nádvoří na vraném koni, v koženém kabátě, přichystán na cestu.

Vlček maně vstal a postavil se k oknu. Čekal, že se Litvín ohlédne. Než ten, jakoby o něm nevěděl; pokynul vozataji a jízdnému pacholku, pak pobídnuv ostruhou svého vraníka, vyjel napřed.

Mladý rotmistr rozmrzele odstoupil od okna a zasedl opět za stůl. Ale myslil dále na „sršatého husáka“, co že tak pospíchá, a kdo byl, jenž s ním vyjel z Čech

do Polska a nevrací se s ním. Zůstal tam, jistě mrtev. A teď se ten zběhlý kněz ježí.

Vlček z Čenova odpočíval se svou rotou v Levíně drahnou dobu. Když pozdě odpoledne dojížděl k Náchodu, pojednou obrátil svého koně k rotě a vesele zvolal:

„Teď jsme opravdu v Čechách. A tak zatrub, Sopíšku!“

Mladý trubač chutě poslechl, strhl s plecí troubu. Jako dopoledne troubil na rozloučenou, tak spustil teď na uvítanou, vesele, radostně, až se daleko rozléhalo.

8.

Tou dobou se Ambrož Litvín z Výrova vytočil nad Náchod na Dobenínskou výšinu. Jel sám, pořád kus před vozem.

S rozlehlé vysočiny daleký rozhled, v zad, na půlnoc ke krkonošským horám, na poledne ke Krčínu, k bílému jeho kostelu nad řekou a lukami; ještě větší rozhled na západ do roviny, k České Skalici, k Jaroměři a dále do kraje. Všude kol kolem, na výšině, ve svazích i dole rovinou, všude do šira daleka, po obzor, žluto a plavo požehnanými lány uzrávajících obilí. Dole v rovině místem už posečeno, místem už v snopy svázáno. V té zátopě plavé barvy různých odstínů protmívaly se háje, doubravy jako zelené ostrovy a husto všude sadů. V jejich stínu bílé vesnice, tu tam opodál dvoru

stará tvrz roubená, vše v žáru červencového slunce.

Pět dlouhých let meškal Ambrož Litvín v cizině. Po pěti létech jel opět rodným krajem, ale neotáčel se v sedle, nerozhlížel se v radostném pohnutí. Jako mladý, ohnivý kněz sirotčí dal se strhnouti v hrozné chvíli zoufalé seče u Lipan, kdy Pražané s pány vskočili jim do vozů. V největší tísní, v krvavém zmatku, kdy hrnula se zkáza a potření, vedl houfec sám beze zbraně, jen kalich v pravici vysoko nad hlavou. Nabádal, volal, povzbuzoval, křičel – Kolem něho padali silní bojovníci, kus před ním klesl s rozřátou hlavou kněz Jan Buřič – V ten okamžik vyletěl jemu, Ambrožovi, kalich prudkou ranou vyražen z pravice, a padl do krve mezi padlé.

Shýbl se pro něj a nahmátl meč, krvavý meč. Neodhodil ho. Meč v ruce, zapomněl na kalich, pro který do té chvíle musil krotit a přemáhat svou bojovnou mysl, zapomněl na své kněžství a bil, sekal kolem sebe. Síla dlouho poutaná vyrazila ve chvíli slepého zabíjení. Z kněze stal se zuřivý bojovník, jenž porážel vše před sebou a vysekal se z přívalu nepřátel. Kalich jeho zalil se krví; místo něho vynesl si ostrý meč. Kněz tam zůstal a bojovník vyšel.

Tím pak i zůstal. Už se nepřemáhal, nebránil své náklonnosti. A zabil lidi; rukama lidskou krví potřísněnými nemohl sloužiti bohu. Zůstati však tu, kde jej znali jako kněze, nechtěl, a také ne na Výrov, rodnou tvrz. S houfem válečných „bratří“ vydal se do Polska a sloužil tam vojensky. Až po šesti létech se

vrátil a ne sám, nýbrž s mladou ženou, zemanskou dcerou, jež přijela s matkou z Čech za svým otcem do místa jeho posádky. Tam se Ambrož s ní seznámil, odtud si ji přivezl na Výrov, který právě zdědil po bratrovi. Třetího roku, co meškal na rodném hrádku, narodil se mu syn.

Dítě i žena držely jej v tichém zákoutí. Staral se jen o rodinu a své panství, jež bylo nevelké. Patřilyť k Výrovu toliko tři vesnice a dvůr při Bradlech, nejmenší z těch tří a hrádku nejbližší. Ale nevydržel. Po nějakém roce začalo se mu stýskat po vojně a jejím dobrodružném životě. Myslil na něj, na vojenskou službu; pak už začal o ní mluvit. Žena, poslední dobou stále stonavá, lekala se jeho řeči; vymlouvala mu, prosila.

Neoslyšel jí; těžko však to učinil. Když pak zemřela, neměl doma stání, nevydržel. Chystal se do světa; bez svého však synka, jediného, nemohl být, nemohl ho doma nechat. Namlouval si, že Jeníkovi, jemuž docházel dvanáctý rok, bude líp za jeho péče, třeba i v poli, nežli doma u starého strýce. Nedbal strýcova varování, proseb a vyjel do světa i se svým synkem.

Teď po pěti letech se vracel a sám. Chlapec za tu dobu vyrostl v posádkovém městě a v táboře v statného mládence, chtivého vojenství a seče, tak jako byl otec. Ten mu bránil, nepustil ho do bojův; až letos na jaře povolil jeho žadonění a vzal jej, sedmnáctiletého, s sebou, když vypadli z hradu Světce v Červenkově rotě vedené rotmistrem Puškařem

proti posádce německých rytířů v Kvidzině. *) Jeník jel s ním poprvé a naposledy. V poli u Kvidziny padl.

Ambrož se vrátil z boje zdrav, ale na duši těžko raněn. Těžko, krutě jej udeřilo pomyšlení, že to na něj trest boží, poněvadž zapomenuv svého kněžství, nejen proléval krev, ale i svého syna před časem, nedočkavě k tomu pustil. Rázem zošklivil se mu život, po kterém doma, na klidném hrádku tak toužil. Vytrhl se z krvavého řemesla, jak teď jmenoval vojenskou službu.

Vracel se sám, bez syna. Poslední týdny jel touže cestou, kterou se ubíral před pěti léty do Polska se svým synkem. Tato cesta byla samé vzpomínky, ustavičné žalu probouzení. Zůstával na noc na těchže noclehách jako před pěti léty, připomínal si, jak tenkrát bylo; a připomínala mu všecka cesta, kde odpočívali, co Jeník tenkrát, jak jel vedle něho na koni, jak se divil, těšil, co mluvil. Syna měl všude na očích, všude, ustavičně. I v těžkých snech jej vídal a matku jeho, nebožku ženu, bledou, stonavou, lkající, vyčítající mu.

A bylo tíž, když přešel přes hranice, když vytočil na horu nad Náchod a spatřil před sebou dobenínskou vysočinu, z níž neměl už daleko domů. Neotáčel se v sedle, nerozhlížel se v radostném pohnutí, nezastavil se. Jen když kostelík sv. Václava se mu zabělal mezi lipami níže v pravo od cesty, zadržel koně. Díval se na starobylý chrámek a myslil na Slavoňovskou

*) Marienwerder.

dřevěnou církvičku za Výrovem, kdež odpočívala jeho žena. Jak se k ní vrátí – Jeníček jejich daleko, v cizí zemi, v Prusích, na kraji borového lesa na břehu tmavého jezera –

Zatrnulo, zabořilo. Bodl koně, jel dále, zamračený jel. Na levo od cesty, výše nad ní pruh lesů. Stály jako tmavá hradba, tiše, vyzářeny sluncem, nachylujícím se k západu. Minuli je, projeli Vrchovinami vsí, spouštěli se zvolna dolů. Ambrož napřed. Až sjeli se zářivé záplavy, proudící vysočinou, dolů do stínů staré doubravy na rozlehlém ostrohu,*) jež obtékala řeka Medhuje.

Koruny dubův i kmeny v plném, zlatém světle; při spodu však, měkkou, suchou půdou řídkého podrostu všude už stín. Nikde hlasu, nikde člověka, ani na úzké, vozové cestě, kterouž i vůz Litvínův tiše jel, vyzářeným sloupením mohutných dubů. Pak zahnuli na levo, jak vedlejší cesta stáčela se ke svahu pod doubravou.

Nový kout, odlehlý a tichý se před nimi otevřel, zelená dolina, jejíž lukami šumně proudila Medhuje pod bělošedou, skalnatou stěnou. Na jižním konci té strmé stěny, na ostrohu mezi řekou a potokem od východu do ní tekoucí, čněl hrádek Výrov, vysoké, čtyřhranné stavení s přístavky, většinou roubenými, hražený zdí a dvěma baštami. Pod ním, k řece i k potoku příkré, neschůdné srázy.

Ambrož Litvín zarazil na pokraji doubravy nad

*) Dnes na něm Nové Město nad Medhují; tenkrát ho nebylo.

svahem, kterým měli sjeti dolů k řece, k brodu. Zadíval se na rodný svůj hrádek, všečen západem vyzařený, ale jako opuštěný, zakletý. Nikde tam člověka, ani na hradě, ani v některém, nevelkém okně, jichž bylo ne mnoho a různě, jako rozhozených.

Tam v tom nejnižším vídával nebožku ženu, když na něj čekala, když jej vyhlížela, sama nebo s malým, kadeřavým Jeníkem. A ten pak přibíhal naproti a nádvoří bylo plno jeho hlasu.

Sjeli dolů k brodu. Tu již stinné šero vysokých, košatých olší a příjemný chlad, vanoucí z horské, hrčící vody. Hlasněji zašumněla, když do ní vjeli a bíle se pěníc stříkala kolem, jak ji nohy koňů rozrážely. Z druhého břehu vedla nevalná cesta z pod olší a vrb lučinou do svahu na pláň spadající k řece tou bělošedou, skalní stěnou. Na té mírně zvlněné pláni, vroubené na půlnoc lesy, lány obilí a v nich dále k východu víska Bradle s dvorem.*)

Ambrož poručil vozataji a pacholkovi, aby zajeli do dvora; i svého koně jim dal. Sám šel pěšky na jih k nedalekému hrádku, v těchto stranách souvislému s plání a hrazenému tu hlubokým příkopem. Svoditý most byl spuštěn, brána zavřena, branka vedle však ne. Nádvoří za ní, nevelké, mezi zděným stavením a hradební zdí se starým, sešlým podsebitím, jako opuštěno. Také na pavlačích dřevěných přístavků nikdo. Všecko dřevo věkem, od dešťův a bouří ztemnělé i šindelové střechy a přístřešky, na nichž se

*) Dnes není ani dvora ani té vesnice.

místem i mech prozelenával. Na všem zřejmá malá péče o stavby a zřejmo také, že panuje poklidný čas a bezpečnost, že není strachu před škůdci a nepřitelem.

Ambrož stanov v brance, rozhlížel se svým scházejícím hrádkem. Oko jeho utkvělo na kamenném stavení, na schodech vedoucích k jeho dveřím. Viděl, co bývalo. Tady pod schody vsedal před pěti léty na koně a Jeník na svého hnědáčka, všechn rozradostněn, těšící se, dychtivý daleké cesty –

Z přístavku u bašty, chránící bránu, vystoupil starý vrátný. Chtěl zavolat, vykřiknout, ale úžasem nemohl vyrazit hlas. A pán už zahoukl:

„Co děláš! Jak hlídáš! Kde je strýc, je-li doma –“

„Je – je. Vítej, pane, vítej!“

Ale Ambrož nedbal vzrušeného starocha, chtěl dále, stanov však, když vrátný se zas ozval:

„Je doma, je, je u něho kněz –“

„Jaký kněz.“

„Kněz Martin, tady z Krčína.“

„Nový plebán?“

„Ne, není na faře, jen tak se v Krčíně zdržuje, v Hradci byl a z Hradce ho vypudili.“

Ambrož rychle vykročil do schodů. Vstoupil do klenuté síně, ne valně světlé, ale příjemného chládku. Chtěl do dveří v pravo, ale v těch stanov v ten okamžik strýc Tobiáš, malý mužík šedých vlasů, ne vyholený a přece bez vousů; nerostlý na jeho vrásčité tváři jakoby uvadlé, visutých lící prokvetlých ple-

tivem rudých žilek. Byl v šeré sukni prosté, v úzkých nohavicích, v stěvících. Tmavá jeho očka zamžikala překvapením. Pojednou vztáhl ruce (byly nápadně malé, zakrslé, jako on všecek) a zvolal:

„Ambroži!“

Synovec mu podal zachmuřeně ruku a zeptal se:

„Jaký kněz tu u tebe –“

V odpověď stanul za starým vladykou ten, o němž právě mluvili, mladý kněz Martin, urostlé postavy v tmavé, dlouhé sukni, černovlasý, černé, nedlouhé, měkké brady.

„Proč tě vypudili z Hradce,“ zeptal se zkrátka Ambrož, upíraje naň zasmušilé oko.

Kněz Martin překvapen, ale nezmaten, vážně odpověděl:

„Ne pro hříchy smrtelné, ne pro neřádný život, nýbrž, protože se pohoršili nad pravdou.“

A starý vladyka doložil, domnívaje se, že tak nejlépe osvětlí smýšlení Martinovo:

„Jest jako táborského učení –“

„Ale abys věděl,“ rychle doplňoval kněz Martin, „ne toho mečového, ne s těmi, kteří prolévají krev a pak u oltáře s velkými šablemi klekají.“

Jednookému osmahlému knězi bojovníku škublo v ramenou. Chmurně lesklým okem hleděl na mladého kněze, jehož slova byla jako bodnutí do bolavé jeho duše, ale vyslovila to, co v ní zápasilo. Nepromluvil, pojednou však jal se odpínati své opásání, nevšímaje si, že starý strýc hledí na něj v úzkostném

napjetí. Jak uvolnil pás, chytl svůj pádný meč, mrštil jím do kouta a zřekl :

„Prokletý!“

Starý vladyka prudce přistoupil k Ambrožovi, popadl jej za ruku a zvolal v bolestném tušení :

„To Jeníček —“

Ambrož temně přisvědčil :

„Již se nevrátí.“

Okamžik smutné ticho. Až mladý kněz promluvil k Ambrožovi smírně a srdečně mužným a přece těšivě měkkým hlasem :

„Ale tys se vrátil k bohu svému. Měj k němu dobrou naději a víru celou, že tě neopustí a utěší tě v tvém zkormoucení.“

9.

Král Matiáš neobrátil; vytrval v nepřátelství proti Jiskrovi a tím také proti králi Jiřímu. Do Prahy došla zpráva, že teď obléhá dva mocné Jiskrovy hrady, Šaryšský a Rychnavu, onoho že hájí Talafús, této Matěj z Kněžic, ten, jenž před devíti léty tak slavně bránil Lučenec tvrz proti Matiášovu otci, Janu Huňadovi. S tou zprávou také důtklivá prosba nejvyššího kapitána Jiskry, že je mu nutno úlevy a podpory proti Matiášovi.

A tak se stalo, co král Jiří napověděl králové za červencového jitra v královské zahradě. Začátkem srpna dal svolati sněm a položil jej ke dni sedm-

náctému září do veliké síně na Staroměstské radnici.

I sešel se toho dne, valný, početný, páni, rytířstvo, města, všecka obec království českého, a tu pro dobré a početné koruny české povolil hotovost, jak ji král žádal.

Hlučno bylo v Praze o sněmu, a po něm, ruch a řeči o nastávající válce. Čtvrtého však dne po sněmu nové hovory, o slavné návštěvě, která toho dne dojela do Prahy: Ludvík, vévoda bavorský na Landshutě s hojnou družinou o několika stech koní.

Do nedávna byl protivník krále; nyní ucházel se o jeho přízeň a spojenectví. A Jiří král byl také nejvyšším ubrmanem či úmluvcem ve sporu vévody Ludvíka s braniborským markrabím Albrechtem. Měl mezi nimi rozhodnout o věcech, o kterých se nemohli sjednotit, když po krvavé válce letošního jara smluvili příměří.

Král Jiří slavnostně uvítal v dolejší, velké síni bavorského vévodu, jenž do králova dvora přijel se stkvělou družinou.

Petr Pícek stoje před svou kuchyní, bedlivě si prohlédl všechen ten průvod; nejdéle se díval na jednoho z pánů, jenž nejméně vynikal nádherou. Pícek jej znal, vysokého, hubeného, doktora Martina Mayera, černě oděného, v černé šubě, někdy radu J. Milosti krále Jiřího, poslední pak dobou důvěrníka landshutského vévody.

Pícek viděl všecko dobře, všechny si jak náleží prohlédl, a přece nebyl spokojen, ani toho dne, ani pak.

Dráždiloť jej zvědět, proč vévoda přijel, o čem se bude s králem smlouvat. Svatba to není; jistě však nějaká smlouva jiná. Než, jaká – Vévoda nepřijel pro holou kratochvíli, na několik honů v královské oboře nebo v poděbradských lesích.

Sám pak měl pro vévodu hodně víc práce a starostí. Po slavném uvítání slavná hostina, a pak hostina skoro každý den. Při všem tom zaměstnání kuchyňském zvěděl Pícek, že bavorský vévoda bývá u krále sám, že spolu jednájí, někdy také že doktor Mayer a pan Kostka s nimi sedají a také to, že král dává si volat do své komory toho německého doktora, s tím že jedná a se radí. Ale o čem, o čem –

Marně pátral. Vzpomněl na bratra Palečka, ten že by snad alespoň něco věděl, král že na něj dá a pan Kostka také, ale zeptat se Palečka – Bránil se tomu, že by starý šašek mu jistě něco namluvil nebo blázna si z něho stropil. A medle, šašek sám se přihlásil!

Odpoledne šestého dne, co vévoda Ludvík meškal v Praze, zastavil bratr Paleček Petra Pícka, právě, když vzav na se plášť se shrnutou kuklou, chtěl odejít z králova dvora domů.

„Bratře kuchaři,“ začal starý šašek, „teď se napracuješ a nastaráš. Pečeš, vaříš, strojíš bavorskému vévodovi. A všli-li, bratře, že je také kuchař, že také vaří, strojí –“

„S králem,“ vpadl Pícek dychtivě, jak mu vysvitla náhlá naděje.

Zapadlá ústa šaškova, modré jeho oči plné čtveřáctví, se usmály.

„Tak, tak, bratře kuchaři. Král je také kuchař. Máš pravdu. To jsou dva mocní kuchaři.“

„Co asi strojí –“ začal Pícek usmívavě zkoumat.

„Co asi, a máš také pravdu, a jak to bude chutnat.“

„Jen co – snad jsi zaslechl.“

„Ošedivíš, bratře, brzo ošedivíš.“

„Já? Proč?“

„Chceš mnoho vědět. Však ty sám máš kuchařská tajemství a nepovíš. Ale novinu ti povím, nejnovější novinu, že ten týden, snad pozejtří, zas uvidíme novou návštěvu.“

„Tak, a jakou,“ ptal se Pícek ne s velkou dychtivostí, poněvadž jej šašek opět zklamal.

„Nevídanou, jaké tu ještě nebylo, co dvůr dvorem.“

„Kdo, prosím tebe, jaká to návštěva –“ Pícek začal na tu vnaďu brát.

„Divná návštěva, pro kterou ty nebudeš nic strojit žádné krmě, nic, a ještě ti přidá.“

„Kdo by byl – kdo jen –“

„Abys, bratře kuchaři, se nemučil, vez, kdo přijde návštěvou: všichni rohatí. Buď zdrav!“ Veselý dědeček se jen smál, odcházeje ze dvora do města.

Petr Pícek se již neudržel. Popuzen vychrlil: „Tebe aby vzali všichni rohatí!“ a zahrozil za ním pěstí.

Než, splnilo se, co mu bratr Paleček oznámil, a na den. Pozejtří po té rozprávce strhl se po všem králově dvoře náhlý ruch, když se před samým polednem

rozeslo, že Vratislavští posílají J. Milosti darem sto volů, ti že jsou již mnoho dní na cestě, dnes odpoledne že honáci s nimi dorazí do Prahy a jistě že ty voly přiženou sem, do dvora, ukázat je králi.

Přes poledne a pak po obědech rozletěla se ta zpráva dále, z králova dvora do města a dostala se také k Martinkovi, královu krejčímu.

Ihned se rozběhl do králova dvora a rovnou k Petru Píckovi. Ten se právě chystal na pavláčku nad kuchyňskými dveřmi, odkudž byl volný rozhled širým nádvořím a ke královu domu na protější straně. Na tuto pavláčku vzpomněl si mistr krejčí hned doma, když uslyšel o daru Vratislavských.

Ale na tuto pavláčku vzpomněl si také vytáhlý Erazim z Čermníku, taneční mistr, jenž učil královy syny tancům. V krátkém, otáhlém kabátci zeleném, v přiléhavých nohavicích makové barvy, točenku na kadeřavé hlavě, přichvátal skoro v stejný okamžik jako králův krejčí. Petr Pícek vzal je oba na vyhlídku.

Shora, s pavláčky, viděli zplna všechno pohnutí, skupiny zvědavých po širém nádvoří, přede dveřmi, na pavlačích i nahoře na ochozu věže Odrané. Také tu tam otvírali okna, neboť bylo slunečno a na zářijový den velmi teplo. Jen v králově domě okna zavřena a nikdo v arkýři.

Mistr Martinek si toho všiml a zeptal se, je-li J. Milost doma, že snad si někam vyjel se svým hostem.

„Ne, je doma, a bavorský vévoda je u něho, byl tu na obědech.“

„Tak to mu chce král asi ukázat,“ vykládal Martinek jako na jisto, znalecky, „jak se mu pyšní Vratislavští poddávají, teď že jest jejich pán a celé koruny pán.“

Temný hluk, jenž z Celetné ulice zaléhal jako hučení vod pod skalami, náhle vzkypěl. Od brány Odrané hlomoz. Křik i hlas zvonců, práskání bičů a zase křik. Po všem dvoře náhlé pohnutí, dole i na pavlačích. Všichni se zadívali, k ulici, k hlavnímu vjezdu. Hubený, nohatý hospodář králova dvoru tam pospíchal dlouhými kroky. Dívali se za ním a sotva si povšimli, že v ten okamžik vyšlo z králova domu dvanácte trubačů, všichni v obleku červeně-bíle štukovaném,*) každý troubu s koberečkem v ruce. Postavili se na kamenný výstupek na levo od hlavních dveří králova domu.

Hospodář ani nedošel, neboť za chvíli se vracel mezi dvěma jezdci bradatými, vratislavskými měšťany v šubách, v čepicích kožešinou lemovaných.

„To jsou jistě vůdci či poslové, ti asi odvedou to stádo,“ hádal Martinek krejčí.

„A hlehle, všichni rohatí!“ zkřikl Petr Pícek.

Skutečně přicházeli. Veliké stádo volů se blížilo od hlavního vjezdu; hlasy zvonců ve stádě a hluk a šum kolem něho. V čele deset řad po čtyřech volích uherských bílé barvy; každý z nich byl znamenité

*) Z barevných kusův ušitý.

výšky, vykrmený, ohromných rohů, každý v prvních třech řadách se zvoncem na krku a s pestrými tkalouny na hrdle, u zvonce i na ohonu. Ti v první řadě měli na každém svém rohu po věnečku z polního, teď už chudého kvítí.

V pravo, v levo u první řady po honáku v divných, vysokých beranicích, v kožichách se srstí na vrch; každý z nich měl vlasy spleteny v copánky, jež visely jim přes spánky, každý z nich držel v pravici bič silné násadky plné hrubé řezby křížků, koleček a prostých ornamentů.

Za bílými voly ostatní stádo vybraných kusů, ale již různých barev i roků. Jim po stranách několik honáků v kožichách nebo v dlouhých, bílých halekách z hrubého sukna. Všichni osmahlí, vyholení nebo s kníry, ti v zaprášených, těžkých škorních, oni v krpčích.

Diváci dole v nádvoří i nahoře na pavlačích a výstupcích vykřikovali, ukazovali si honáky i voly, smáli se a vtipkovali, zvláště o volích. Ti však klidně kráčeli zvolna, klátivým krokem tak jakoby se brali krajem, osamělou tichou cestou.

Oba jezdci zajeli za svým vůdcem, hospodářem dvoru, ke královu domu, kdež ihned slezli s koní a hned za hospodářem. Vedl je ke králi, aby odevzdali od práva Vratislavského list i dar.

Zatím honci a dvorští služebníci, kteří z ochoty pomáhali, sehnali stádo před průčelí králova domu, bílé, vybrané voly se zvonci a kvítím napřed. Za těmi

se tlačili a tísnili ostatní. Žádné z těch mohutných zvířat nezabučelo. Tlačili se a jen když honáci hrozili nebo pošvihovali bičem jim nad hlavami, přimhuřovali oči, zvedali své rohaté hlavy kanících tlam a uhýbali.

Erazim z Čermníku, taneční mistr, nahoře na pavláčce Petra Pícka, žasl, a nahlas, ach, ach, aby se podívali, to že je rohů, celý les rohův, a ti první že mají věnečky na rohách, a zvonce slyší-li –

V to si Petr Pícek nahlas pochvaloval, že to je v pravdě nevídaná návštěva, pro tu že nebude nic strojit, ale že mu sama přidá a jak!

Nedořekl, když v tom zahlédl, že oba vratislavští měšťané se vracejí z králova domu.

Nevsedli už do sedel, nýbrž postavili se před stádo, zrovna proti průčelí králova domu, v němž nahoře v patře otevřela se dvě okna. V jednom z nich zjevil se král se svým hostem, bavorským vévodou, oba v čepicích, ale bez šub, ve druhém oba starší synové královští, Viktorin, sedmnáctiletý, tmavých, dlouhých vlasův, urostlý, statný, a Jindřich, dvanáctiletý, oba z Kunhuty Šternberské, první manželky královny.

Jakmile se král objevil v okně, spustilo dole s výstupku dvanácte trubačů. Hlučná fanfára zahlaholila jemu a hosti jeho na uvítanou a nesla se vesele rozlehlým nádvořím. Vratislavští poslové znovu se králi hluboko ukláněli. Král, spokojeně, s úsměvem se rozhlížel po stádu, po tom zvláštním důkazu, že hrdá, bohatá, mocná Vratislav, jež po dvě léta se mu vzpí-

rala a nechtěla ho za krále uznati, konečně se mu podala. Živě, vesele rozprávěl se svým hostem, jemuž té chvíle mohl se tak pochlubit.

Všichni v nádvoří dole i nahoře v oknech a na pavlačích pozorovali krále a vévodu; mistr Martinek také. Ale ten také hned vykládal Petru Píckovi a Erazimu z Čermníku, že ví, co král vévodovi teď, v tu chvíli povídá, nevědí-li, že by jim řekl. Smáli se mu, jak by věděl, nu, a tak co myslí.

„Nu, nevěříte mně, ale já vám povím, jistě. Král vykládá, že rohatí jsou tu, před ním, dole v nádvoří, ale čerti že ostali ve Vratislavi.“

Petr Pícek se zasmál, taneční mistr však odpíral: „Čerti! Jací čerti, když se poddali, když tady teď dary posílají, vždyť vidíš očitě. Poddali se —“

„Že musili; ale strašná žášť v nich ostane, to mně věř, to jsou tvrdí Němci. Kdyby jen mohli —“

„Odcházejí!“ zvolal tlumeně, ale prudce Erazim. „Už odešli!“

Král s vévodou zmizeli od okna, a za okamžik také oba královští princové.

„Půjdeme také,“ pobízel mistr Martinek, maje pojednou naspěch.

„Počkejme, co ty rohaté odeženou.“
„Jen pojďte,“ hartusil krejčí, „něco vám ukážu, mám nový obrázek, čistě narejsovaný, dva mnichy, tlustého a hubeného a mezi nimi mladou jeptišku, to uvidíte, jak se oba k ní mají, jak milovně. Pojďte!“

Nedlouho po té, koncem září, stěhoval se Petr student z Loudova domu „u sedmi andělů“ do „apoštolské“ kolleje, založené v květnu toho roku. Přesídlení to netrvalo dlouho; vešel se všechen studentův stateček, něco oděvu, prádla a několik knih, do jedné truhlice, a nové bydlo nebylo daleko. Ruční vozík tlačný pacholkem z Loudova domu přehrkoval ulicí kolem kostela sv. Jiljí, kolem hřbitova u něho a zarazil kousek dále před nárožním domem v sousedství domu kněží betlemských, stojícího hned vedle domu betlemské kaple.

Loudova či „apoštolská“ kollej bylo patrové stavení kryté šindelem. V přízemí tři světnice a dílna hovorného krejčího Lejska, jenž tu byl už kolikátý rok „obyvatelem“ či podruhem, maje najatu klenutou jizbu o jediném nevysokém, ale širokém okně v pravo vedle klenuté síně či dolejšího mazhauzu.

Odtud vynesl pacholek Petrovu truhlici po dřevěných schodech s bidlem na hořejší síň dřevěného stropu, ze které se vcházelo do světnic. Z těch byly dvě přichystány pro mistra z vysokého učení, dohlážitěle, direktora kolleje, a jedna za společnou jídelnu. Do ostatních menších jizbic či komor měli se nastěhovati studenti.

Jednu z komor, jejichž okna byla obrácena do ulice, vybral si Petr student, určený za „probošta“, domácího správce kolleje. Zařízení jizbice bylo

všecko nové, ale prosté jako ve všech ostatních: stůl, dvě židle, lože pod nebesy u stěny na levo ode dveří, poblíže kamen, nad nimiž se neslo bidlo. Teď ještě přibyla studentova truhla a několik knih, které si postavil na stůl u okna.

Déle trvalo stěhování repositoria, knihovny, kterou nebožtík Louda odkázal své kolleji. Několik dřevěných stojanů bez dvířek a hojně knih in folio i menších, tmavě i bíle vázaných, latinských i českých, bylo složeno v předním pokoji direktorově. Připozdilo se, než Petr všechny rozdělil a v pěti dlouhých pořadech rozestavil, glossaria, spisy Aristotelovy, Avicennovy, Pliniovy, Boëthiovy, Alberta Velikého a jiné staré i novější knihy, Viklifovy, Husovy, traktáty Stanislava ze Znojma a jiných, sv. písmo i různé theologické a historické spisy.

Když vyšel z biblioteky, šefilo se po všem skoro prázdném domě. Všude hluboké ticho, na dolejší slni, na hořejší; když stanul na pavlači nad nevelkým nádvořím a zadíval se přes ně na zahrádku s keři a s dvěma starými stromy té chvíle ztemnělymi, připadlo mu, že za nedlouho bude tu rušněji, hlučněji. Jací budou jeho „contubernales“ a jak tu budou žít, bude-li tak, jak si nebožtík Louda myslil a proč tu kollej založil, budou-li odtud jinak vycházet na kněžství než dosud jinde, budou-li opravdu apoštolové nového života. — A on — Nový život, jeho touha. Bude-li možná tu tak žít —

Tak osaměle a tiše přebýval v nové kolleji ještě ně-

kolik dní, nežli se přiblížil den sv. Havla, kdy se končil „letní“ semestr. V ten čas měli se přistěhovat „contubernales“, které pan Čeněk z Klinštejna, králův prokurátor, do kolleje přijal. Rozhodování to měl dle vůle nebožtíka Loudy z Chlumčan, jehož byl nevlastní syn a hlavní dědic.

Petr v té osamělosti horlivě četl a pilně si také opisoval Chelčického „O Šelmě a obraze jejím“. Skoro každého odpoledne zašel k sestřám Dorotkám.

S Noěmou mluvil za celé léto po tom setkání v staré aleji Andělské zahrady několikrát. Od oné chvíle, kdy bez váhání vkročila s ním do schůze, ve které byl kněz Martin, přestal na ni hleděti jako na dceru královského podkomoží. „Slečnou“ ji naposled oslovil tam v tom lipovém stromořadí. Teď byla „sestrou“. Kdykoliv se teď ubíral do bílého domku sester bekyň, pokaždé vzpomněl, bude-li tam Noěma. Nezastal-li ji, neptal se po ní, kradí však nejednou podíval se po dveřích, otevrou-li se, vstoupí-li.

Kdykoliv se s Noěmou po té větší schůzi s knězem Martinem u „sester“ setkal, bylo pokaždé, jak bývalo. Buď četla teta Dorotka nebo měla menší Dorotka výklad, buď rozprávěli o „bratřích“ na venkově, o Krčínských, Kunvaldských i o těch, kteří z Moravy vypuzeni, utekli se do pošumavského kraje u Domažlic i do Domažlic samých, nebo vykládal Petr o tom, co právě četl. Pokaždé byl to spis Petra z Chelčic. O jinou knihu teď skoro ani nezavadil. S tichou vroucností mluvil o jeho myšlénkách a učení. Noěma

naslouchala, vnímala s celou duší. Nejednou však se v duchu zalekla pomyšlením, co by otčím řekl, kdyby slyšel tyto výklady. —

Volné dni v koleji Petrovy rychle uběhly. V polovici října, na sv. Havla, se skončil semestr, a hned nazejtří konala se v Loudově koleji pronunciace či vyhláška studentů přijatých za alumny kolleje. Bylo jich kromě Petra pět studentův a mladý bakalář. Pronunciace, jelikož se dala tu po prvé, účastnili se vzácní hosté.

Přišel králův prokurátor, pan Čeněk z Klinštejna, statný pán nejlepších let, v tmavé šubě kuninou lemované, jako správce poslední vůle svého nebožtíka otčímá Loudy z Chlumčan, i jako zástupce králův; přišli hodnostové universitní, všichni v obširných talárech o kápi s bělizenami, v biretech kožešinou lemovaných, rektor magnificus, mistr Václav z Vrbna, ten v hranostajovém taláru, děkan artistské fakulty, mladý ještě, ani ne čtyřicetiletý Václav Koranda, s nimi mistr Jan z Prahy, první direktor kolleje a ze sousedství Václav z Dráchova, kazatel betlemský, nástupce Jakoubka ze Stříbra, bělovlasý stařec usmívavý, tichý a shovívavý, známý svou dobrotou i tím, že nebrzo kdo jej mohl shledati k hněvu popuzeného.

Bakalář v tmavé bakalářské sukni s kuklou, studenti v pláštích očekávali a uvítali hosty a direktora na dolejšíh mazhauze. V jizbě, kde stála bibliothéka, vykonána pronunciace.

První promluvil k prvním alumnům první direktor

kolleje po latinsku. Uvítal je v „domě moudrosti zasvěceném“, připomenul jim, proč tu jsou, aby zcela se věnovali studiu, aby nezanedbávali lekcí i disputací, v těch aby se i tu, doma, horlivě cvičili a zbožně žili, aby pilně čítali písmo svaté a na modlitbách aby pamautovali na zbožného zakladatele této kolleje.

I pan z Klinštejna promluvil. Plným, zvučným hlasem stručně, ale jadrně a důtklivě pověděl, proč otčím jeho kollej založil, a pro ten šlechtný oumysl že ji přijal král J. Milost pod svou ochranu a že J. Milost očekává, že budou pracovati pro zvelebení života duchovního, že z nich budou kněží věrní, praví a horliví, na příklad všem, apoštolé křesťanského života.

Petr, jenž naslouchal oběma řečem, maje hlavu pochýlenu, vzhlédl v ten okamžik přímo do očí řečníčího pána, jak se mu kmitlo, zdali by prokurátor, když tak horlí, schválil také to, co Chelčický píše o kněžích, že jsou apoštolé Antikristovi, kteří rozlévají lež na svět a mrtví pána Ježíše, a co píše o zákonech, že všichni zákonové lidští mrtvi jsou. A co by prokurátor řekl i ostatní tu, kdyby zvěděli, že tu, v kolleji, jsou knihy Chelčického.

Prokurátor skončil. Mistr Jan, direktor kolleje, na novo předstoupil a zeptal se alumnů slavnostně, slibují-li, že budou zachovávat, jak jim uloženo tu žíti. Jeden každý z nich slíbil a slibuje podal direktorovi pravici. Tím se skončila slavná pronunciace.

Když páni odcházeli a Petr s alumny je vyprovázel až k domovým dveřím, zaslechl, co povídal mistr Ko-

randa kazateli betlemskému, mistru Václavovi z Dráchova, slyšel-li, že král se smluvil s tím bavorským vévodou, jenž teď před třemi dny odjel z Prahy, že se dohodli o vojně proti uherskému králi a také o lecčem jiném, vojna s Uhry že bude, že se již k ní rozvolává, že již píší v královské kanceláři cedule a že se již také rozesílají pánům a zemanům, aby podle té cedule všichni se chystali do pole a poddaným rozkázali hotovu býti.

Petr spěchal odpoledne s tou novinou k sestřám Dorotkám. Noěmy se u nich nenadál, neboť nebyl slunečný den, nýbrž kalný, pravý říjnový. Noěma však byla u bekyň. Podařilo se jí mimořádně přiběhnout, aby sestřám oznámila, co doma v poledne otec její pověděl, že nastává vojna s Uhry.

Když Petr vstoupil, zastal ji sedící vedle pulpitu, u něhož stála menší Dorotka. Začal hned se svou novinou; nedopověděl však, když uslyšel, že přichází pozdě, že již vědí. Než proto přece zůstal ve vojně. Trpce se o ní rozhovořil, jaké v tom ukrutenství, když je člověk proti člověku a loví jej až k smrti, z vysoké pýchy nebo z lakomstva i pro svá domnění, kteráž za víru mají.

„Jako u nás tady v české zemi,“ dokládal. „Chtěli nápravu křesťanského života a mordovali tvrdě ve jménu Ježíšově. Patnáct let tak hubili toto království, jak je vedli falešní proroci.“ Petr se rozhorloval. Opakoval myšlenky, jež četl u svého spisovatele, ale byly teď jako jeho; vssáhl je, zanítily jeho srdce, ovládly

jeho mysl, staly se jeho přesvědčením, věrou a z toho zaplanulo horlení jeho mladé duše.

Sestry Dorotky poslouchaly nehnutě, s patrným, tičným souhlasem. Noěma klopila oči a zas je upírala na mladého horlivce, zřejmě neklidná. O tom, a tak prudce ještě nikdy nemluvil.

„Patnáct let,“ opakoval důrazněji, shrnuje dlouhé své vlasy, jež mu spadly do pravého líce, „patnáct let! Tak ti falešní proroci zatočili lid na krvavé cesty, roztrhali jej svým učením v roty. Tím jen umrtvena láska křesťanská. Patnáct let toho krve prolévání a všecka zkáza, to všecko prý pro kalich, pro svatou pravdu, pro boží při –.“ Náhle umlkl a jeho oči zamžikaly překvapením. Ozvalať se mu Noěma. Její hlas byl stísněn pohnutím i ostychem, ale ozval se.

„Cizí však začaly ty války, všechny země povstaly pro kalich proti nám, byl to boj pro boží při, tenkrát za Žižky –.“

„Za Žižky tenkrát, tak, to ďáblové hýbali k nepokojům, císař udeřil, papež, vím, naši se bránili, ale pak, pak, a mezi sebou – Co jen Táboři, vzpomeňte si,“ mluvil ke všem, ale hleděl na Noěmu, „slyšeli jste, co páchali v slepé horlivosti, jakoby velmi milovali pána Ježíše a jeho zákon a ve jménu jeho mordovali, aby prý zákon Krista pána vysvobodili, toho Krista pána, který přikázal: ‚Miluj bližního svého a dobře číteť těm, kteří vám zlořečí.‘ A jak je teď za našich časů, jak? Také tak, zase vojna; krev chtějí prolévat a budou. A co se děje těm, kteří čtení svaté následují? Po-

smívají se jim, rouhají, vyhánějí je tak jako vyhnali bratří na Moravě a jako kněze Martina vyhnali z Hradce, a pikhartů všem dávají a všecko ve jméno boží pravdy a kalicha. A král je s nimi, králová, král jen, aby zvelebil svou moc, proto chce mít jeden ovčinec a v něm jen Římany a kališné, aby se „svatým otcem“, „to řekl Petr s úštěpkem, „se shodl, aby přišel s papežskou stolicí v jednotu.“

Nepovšiml si, že Noěma sebou trhla, netušil, že v ní vzbudil odpor. Již prve byla slovy jeho dotčena, když odsuzoval první boje pro boží při, o nichž od dětství slyšala hovořit s hrdostí. Teď i králce se tak prudce dotkl, o němž doma a všude mluvili s velikou chválou a úctou, jemuž všecka její rodina i příbuzenstvo, všichni byli všele oddáni.

Petr však ohněm svého pohnutí stržen, dorážel dále, ne hlučným, povýšeným hlasem, ale tlumeným, chvějícím se :

„A kde je ta boží pravda, pro kterou ten boj patnáct let bojovali, patnáct let, pro kterou tolik krve prolili a tolik lidí upálili, kde je a jaká je – Antikrist opět panuje, lakomstvo a pýcha kněžská, zase žehná i nejhorší kněz života rozpustilého, žehná, svato činí jako ten nejlepší. Jidáš jako svatý Petr. A tak je nyní kněz jako kněz. To je z těch válek, a co, co ještě –“ Petr se trpko usmál a zkrátka mávl pravicí. „Kompaktata, neuzná kompakata, a ještě jim je berou, papež jich nechce potvrdit a nepotvrdí, uvidíte, ale to by chtěl a bude chtít, aby král se jich zřekl i kalicha, a král pro jed-

notu, aby došel od papeže uznání, sleví a třeba –“

Nedořekl, neboť Noëma prudce vstala a pohnutě zvolala :

„Ne, toho král neučiní, křivdíš mu!“

Petr pohleděl na ni překvapen i bezděky uváben, jak stála proti němu vzpřímená, štíhlá jako mladý strom. Vstal, ale neodpověděl. V jeho mlčení byla neústupnost, v očích však mu tvrdé zanícení, s jakým dosud mluvil, pohaslo ; ale zasmušilý úžas v nich.

„Král je věrný vyznavač kalicha,“ hájila Noëma dále.

„Opatrný,“ trpce vpadl jí Petr do řeči. „Kalicha milovník, ale nepřátely jeho posiluje. Jen si vzpomeň, kdo přenechal teď v létě pustý klášter římským jednuškám? A zrovna klášter před okny svého dvoru. Podívej se k sv. Ambroži, jak mniškové se v něm s jeho, královým, dovolením usadili, jak si vybitý klášter pěkně teple upravují. To bude nové vosí hnízdo, a jak pravím, s jeho, královým svolením. Tak se má k nepřátelům kalicha, aby se řeklo, že je spravedliv, ale to jen pro dobré oko v Římě.“

To vše mluvil jakoby mečem dorážel; pojednou však odmlčev se, dodal mírněji, skoro útrpně :

„Až sestro vše prohlédneš –“

Noëma nemohla vyvrátit vše, co řekl. Mlčky stála, zaražená i v mínění svém otřesená. V jizbě nastalo dusné ticho. Menší Dorotka začínala hovor, ten však záhy uvázl. Chmura zůstala. Noëma měla se k odchodu. Když dávala sestrám s bohem, přistoupil k ní Petr

a podal jí ruku. Nepromluvil, ale v jeho zasmušilém pohledu svitlo mírněji, když uviděl v jejích očích nejistotu a tichou sklíčenost.

Tak ještě nikdá neodcházela od sester Dorotek. Tak tvrdě mluvil o všem, k čemu přilnula od dětství. Ale síla zněla z Petrových slov, síla přesvědčení, jež mávla i přemáhala. A za její odpověď jakoby ji jen litoval – Byla sklíčena, s sebou nespokojena. Tak se rozešli dnes, kdy se tu snad na ten čas viděli naposledy. Nebudeť jí teď v podzimní a pak v zimní dobu možná, aby docházela k sestřám.

Listí zašustělo jí pod nohama. Byla v staré aleji. Stanula. Cesta pod lípami jakož i trávníky s obou stran posypány jejich spadlým listím. Co ho ještě bylo ve vysokých, rozklenutých korunách, oprchávalo a kroužilo v studeném větru.

Listí šustělo, bledá, proschlá tráva se chvěla. Nad hlavou, ve výši táhlý šumot, hluboké vzdychání a nad pletivem haluzí popelavá, těžká obloha. Ve smutku sychravého, říjnového dne přikmitla se Nočemě zašlá krása letního odpoledne, husté, zelené klenutí košatých lip, prozářené pruhy zlatého světla. A tady, tady u této lípy, pamatovala si ji dobře, čekal Petr –

Viděla jej zas, an tu stál s birýtem v ruce zamyšlen. Na ni tu čekal, aby ji odstrašil, neboť jí nevěřil, aby ji varoval. A dnes teprve sama vidí a cítí, že cesta pravdy boží je těžká, jak tenkrát řekl. Těžká, těžká. Vrátit se však, opustit ji –

* * *

Také Petr se nevracel s klidnou myslí. Uvažoval o Noěmě. Říkal si o ní v duchu, že ještě nekráčí pevně a jistě novou cestou, že se ještě ohlíží a nemůže zapomenout, že je dcera královského podkomoří a nesnáší plné pravdy. Chtěl ji přísně soudit, než při tom tížila jej temná nespokojenost a znělo mu, co teta, větší Dorotka, když odcházel, mu vytkla svým měkce zastřeným hlasem, že mluvil příliš prudko, že, co by podal Noěmě ruku, tak říkajíc, ji uhodil.

A jakoby zase pohlédl Noěmě do očí a viděl jejich tesknou sklíčenost i smutek. Bránil se, chtěl zapudit to myšlení, ale pojednou, doma, když ulehl a nemohl usnouti, spatřil opět ten pohled –

Hned první, volnější chvíle, která se mu do týdne naskytla, se chytil a došel do tichého domku bekyň Dorotek. Věděl, že tam Noěmy nezastane, ale doufal, že snad o ní něco zví. Uslyšel, že tu od té chvíle, kdy se tak divně rozešli, nebyla.

„Ovšem, v tenhle čas nemůže,“ mínila menší Dorotka.

„A kdyby snad i mohla,“ přidala teta, „nedivila bych se –“ Nedořekla.

„Že by nepřišla?“ vyhrkl Petr. V duchu se zalekl, ale schmužil čelo a nutil se, aby jeho hlas zněl přísně. „Nepřijde-li bude škoda. Ale také dobře. Zjeví se tím v čas, že není dost silna, aby kráčela s námi. Lépe, když se rozhodne teď.“

Řekl to tvrdě, nezhostil se však tajné obavy. Když vyšel ze stavení a stanul na dvorečku, maně se zadíval

do Andělovy zahrady. Bylo v čas prvního soumraku a mrholilo. Nehleděl do sadu, nýbrž do aleje. Staré lípy skoro již bez listí protmívaly se šerým, kalným vzduchem. Pusto pod nimi. Petr se k nim zahleděl, ne však na dlouho. Pojednou, jakoby se přistihl při něčem nepravém, otočil se a rychlým krokem odešel.

II.

Tichý dům apoštolské kolleje Loudovy oživil ode dne pronuciace. Zpěvavý krejčík Lejsek dole v přízemí nebyl tu již jediným obyvatelem. Měl nyní souseda, vrátného i poslíčka kollejního, Matěje Nedvěda, obstarlého muže, jenž přebýval v zadní komoře za mazhauzem. Lejsek si s Nedvědem sklepl jak se jen dalo, tak jako s kuchařkou kollejní Petruší, také obstarožnou, která vařila alumnům, majíc kuchyni nahoře v patře.

Hned prvního dne, kterého se přistěhovala, seznámil se s ní a do týdne skoro se všemi alumnými, ač ne se všemi stejně. Nejméně s „proboštem“ Petrem, jenž měl dohled v celé kolleji; také ne mnoho s Augustinem Halarem, zamklým a zamyšleným. Tito dva horů nemilovali. Třetí pak, Vavřinec Káně, vysoký a silný, spíše se ozval, když Lejsek začal, ale pokaždé měl naspěch a mluvil zkrátka a vždycky na plno, hodně rázně. Lejsek mínil a Nedvědovi pověděl, že tomuhle Káněti by pěkně slušel meč, že by spíše měl jít na vojnu, než sedati ve škamnách.

Čtvrtý z alumnů, Pavel, řečený Jedináček, málo vycházel, pořád seděl u knih. A když se vypravil, bylo buď do kolleje na přednášky nebo do sousedství, do betlemské kaple, pomodlit se; síní se vždy jen mihl jako stín.

Ze všech studentů v Loudově kolleji nejhodnější, jak soudil krejčí Lejsek, byl nevelký, ale sporný Blažej Červenec, čiperných, veselých oček černých, který Lejska hned na potkání sám zastavil a hovor začal, o kterém pak od vrátného Nedvěda se dověděl, že ten veselý Červenec je v malířství mistrný, že maluje obrázky a velké litery do knih, barvami, krásně, čistě, zrovna rozkvetlé a jak umí také perem rejsovat, to teprve, figury jako živé a k smíchu, ty kdyby viděl, že by se zasmál.

S dvěma alumny se mistr Lejsek ani dost málo ne-seznámil, s Janem bakalářem, jemuž říkali Morávek, neklidným a plachým mladým mužem drobné, slabé postavy a také s urostlým studentem, subtilným pánáčkem Jiřím Černým, jenž se však podpisoval Nigranus.

Když Petr nastoupil v Loudově kolleji, znal se s ostatními alumny z přednášek, ač ne se všemi stejně, většinou jen povrchně. Nejvíce se teď sblížil s bakalářem Morávkem, k němuž chodíval na černou hodinku. Již před tím se s ním stýkal hlavně v přednáškách mistra Mikuláše z Hořepníka. Po jeho čtení dychtili oba, neboť mistr Mikuláš byl horlivec čisté víry a obnoveného, křesťanského života, jenž nejednou ve

svých přednáškách ostře zavadil o zkaženost doby a stavů.

Morávek chodil k němu i do bytu a vypůjčoval si od něho knihy. Mělt jich mistr více než kterýkoliv profesor. Morávek světil Petrovi teď v kolleji, když se tu důvěrněji sblížili, že mistr Mikuláš chová ve svém repositoriu nejeden traktát, který tají a sotva komu půjčí, protože v nich mnoho prudkého nejen proti kněžím, ale také proti králi, a také že má táborské traktáty Mikuláše Biskupce.

Tak za těch nevlídných soumraků podzimních besedovali Petr s bakalářem nebo společně četli z knihy nebo traktátů, které nepocházely z kollejní bibliothéky a nad kterými by byl direktor kolleje, mistr Jan z Prahy, ustrnul. Některé byly jejich majetkem; těch však nestavěli na své stolky vedle ostatních knih, nýbrž ukrývali je v truhle jakož i ty, které si vypůjčili. Nejvíce četli ze spisů Petra z Chelčic, přísné, až náruživé jeho útoky proti církvi a pánům, proti mistrům, doktorům a kněžím, kteří se „spojili s mocí světskou, velebí ji, aby veškeren svět byl podražen jejich poslušností a mocí svou utlačují všechny a tisknou jedny na druhé.“

To čtení své tajili před kollegy, o nichž byli přesvědčeni, že všichni jsou smyslu více světského, i horlivě pobožný Jedináček, který jistě už teď myslil na tučnou praebendu. Jen o Halarovi neměli jistoty. Nezdálo se, že by prahl po světě; ale vyhýbal se všem stykům.

Když se Petr Morávkovi jednou zmínil, že by ti, kteří kollejí spravují, i pan z Klinštejna, ustrnuli, kdyby zvěděli o jejich čtení, bakalář Morávek se patrně znepokojil. A pak se až zalekl, když mu Petr po jedné takové jejich schůzce, bylo v první polovici listopadu, nadhodil, že by bakalář někdy mohl s ním do tajné, bratrské schůze. Petr se mu o ní zmínil poprvé. Morávek neklidně se ptal kde, kde bude ta schůze, kde a kdo tam bude.

„Půjdeš-li se mnou, uvidíš. Prozrazení se neboj. A kdo tam bude? Nač jmenovati tobě neznámé? Ale také známí tam budou, studenti, Petr z Ledče, Jiří Sušický, znáš je. Či se snad bojíš?“

„Ne, nebojím, ale uvažuji, vždyť to není jen tak. Tajná schůze!“

12.

Bavorský vévoda odjel z Prahy jako věrný přítel krále Jiřího. Smluvil s ním spolek na vzájemnou pomoc proti komukoliv a také se mu zavázal slibem, že získá ještě jiné spojence v říši, a což hlavního, že bude jednati s falckým kurfirstem a s kurfirsty arcibiskupy, aby dali Jiříkovi hlas, až by se jednalo o volbu římského krále.

Vysoký, hubený doktor Martin Mayer, vévodův důvěrník, nevrátil se s ním do Bavor, nýbrž vypravil se do jiných končin německé říše. Pícek, mistr královny kuchyně, zvěděl od nejvyššího vrátného Kotvice, že v králově kanceláři psali černému doktoru

listy k falcgráfovi z Rýna i k arcibiskupům kurfirstům mohučskému a kolínskému, to že je jisto.

To bylo počátkem října; a počátkem listopadu přiharcoval rychlý posel Mayerův, jenž přinesl králi důvěrné zprávy. Toho dne také ještě jiné překvapení; nové poselství a z Uher, od Matiaše krále, uherský pán s četnou družinou! Třetí den po jeho příjezdu přijal jej král u slyšení.

Královna Johanna čekala toho listopadového dopoledne na zprávu o tom slyšení; čekala v malé komnatě vedle té, ve které král přijal posla, vystrojeného v bílé, dlouhé šubě s drahou kožešinou, v žlutých botách, v kašketu višňové barvy, s volavčím peřím se zlatou agraffou, plnou drahého kamení, kterýmž byla také vyzdobena zlatá rukojeť křivé poslovy šavle v pochvě rudým sametem potažené.

Královna seděla u krbu, v němž hořel oheň, neboť byl mráz, první toho roku. A již také sníh poletoval.

Králová čekala bez vzrušení v sebevědomém klidu. Uhrům válku jen vyhlásili, a již posílá Matiaš posla. Chce vyjednávat, chce se uvarovat boje, toť zřejmo. Královna cítila z toho hrdé uspokojení, jakož ji předevčírem radostně dojala zpráva doktora Mayera, že jednání jeho v říši dobře se daří, že korferst z Rýna písemně se zavázal o ten hlas, že jej dá J. Milosti a že jednání s kurfirstem arcibiskupem mohučským se šťastně začalo, že on, Mayer, získal jeho oba nejmocnější rady, doktora Leuberga i kanovníka scholastika, tak jako se mu podařilo naklonit si Rammiga,

kancléře rýnského korfersta a hofmistra Sickingen.

Ted, sedíc u krbu, čekajíc na zprávu o poselství uherském, vzpomněla s potěšením na tuto Mayerovu zprávu, a že sen jejího muže, a ten sen stal se i jejím, se vyplňuje. Veliké dílo v Němcích prospívá: Býti spoluvladařem císařovým a míti vlastně sám vládu v svaté, římské říši – Nestane se bez odporu, naválí se snad překážky – ale na Uhra, dle všeho, netřeba se již při tom ohlížet. Vyhýbá se válce. Matiáš král se rozmyslil. Jak Matiáš ženich?

Král vstoupil. Pohled jeho jasný, na rtech úsměv. Nečekal na otázku, sám ihned začal, usedaje proti královně:

„Je tomu tak, jak jsme se domnívali. Matiáš žádá, abychom znovu jednali, obzvláště o Strážnické smlouvě. Na válku nepomýšlí, nechce jí. A tak je dobře. Pokoj dražší všech věcí. Matiáš chce mír, nám vhod. Lépe je míti dobrého souseda, zvláště nyní, k vůli císaři a k vůli papeži.“

„Vojny tedy nechce –“ opakovala královna. Odmělčela se nedopověděvši. Pohled však, který upřela na krále, jakoby čekal odpověď.

A král uhodnuv hned odpověděl:

„Vojny nechce, ale nevěstu chce.“

To chtěla vědět. V její tváři však ani pohnutí; chladně se optala:

„Co vzkazuje.“

„Prosí, abychom mu Kunku vydali k manželství.“

„Chtěl by zas obnovit svatební smlouvu, na kte-

rou nevázně zapomněl!“ Královnin hlas zněl přísně.

„Chce, tak, a nad to žádá, aby mu nevěsta již teď byla vydána.“

„Není možná!“ Vpadla královna rozhodně.

„Chce, aby nevěsta přijela do Uher a tam zůstala v péči náležitě u jeho matky a chována u ní do první dospělosti, do svateb, tedy dvě léta. Chce, aby si budoucí královna v Uhrách zvykla, tak jako musila Zdena do Sas a jako Hynkova Katruše k nám.“

„A vy?“

„Řekl jsem poslovi, že budeme s králem jednat. Pošlu tam Kostku, pojedje do Košic.“

„Kdy.“

„Brzo. Dříve však pošlu jej k tobě,“ král se usmál, „ať zví také mínění a přání mateře naší malé nevěsty.“

Královna uspokojeně přisvědčila a pak připomenula s úsměvem:

„Pamatuješ-li se, jak jsme v létě mluvili o hvězdáři arcibiskupově, všli ráno, v zahradě. To s darem Vratislavských dobře položil, ale to o svatbách o tom řekl jsi tenkrát, že je hrubá zmýlená. A hle, i druhé, co na běžích hvězd viděl, o svatbách, by se tedy potvrdilo. A jestliže také to, tak –“ odmlčela se, hledíc upřeně na krále zjasněnýma očima; a pojednou dodala:

„Tak i to třetí, o koruně a království v Němcích by se trefilo.“

„Snad,“ živě zvolal král a vstal. „V tom, co Mayer oznamuje, byla by dobrá naděje,“ dodal spokojeně.

„Na bavorského vévodu mohu se spolehnout. Ale čím věrněji bude při mně, tím spíše odrazí se bramburský markrabí. Kdybych mohl přetrhnout různici mezi nimi tak, aby byli oba spokojeni.“ Král se usmál. „Uvidíme. Teď má bramburský markrabí rok o tu při; čekám ho sem do Prahy.“

„Brzo již?“

„Brzo, teď k sv. Martinu. Budeme jednat o jeho při. A také o tom ostatním,“ pohlédl delším pohledem na královnu, „o říšských věcech.“

„O královské koruně.“

„Také. Je nutno s ním o tom promluvit. Na něm mnoho záleží, hrubě mnoho. Na jeho slovo dají dva nejmocnější korfersti.“*) Král začal přecházet svým pohodlným krokem nevelkou komnatou. „A ještě více císař, ten obzvláště. Mnoho na bramburském záleží, věru. A my máme u něho jeden vrub. Jeť proti kalichu, a pak také ucházel se o českou korunu. A to se nezapomíná.“

„Nebyl sám. A na vás mu teď záleží, musí záležet.“

Král neodpověděl; zamyšleně přešel komnatou.

Když se vrátil opět ke krbu a stanul před královnou, prohodil z čista jasna:

„Spřiznit se s ním –“ Nadál se, že královnu překvapí. Nepřekvapil. Hned a klidně odvětila:

„Má dcerku a náš Jindřich –**) Také jsem vzpomněla.“

*) Tchán jeho Fridrich saský a bratr Albrechtův Fridrich braniborský

**) Jindřich, z první manželky Jiřkové, toho roku 1460 dvanáctiletý

„Ale dříve než my oba, připadl na to doktor Mayer. Již tam v Němcích skrze prostředníka zavadil.“

„A jak tam –“ kvapně se zeptala královna.

„Markrabí to slyšel rád, ale že se bude v Praze o tom líp jednat.“

„O tomto sňatku hvězdář nic nepoložil,“ zažertovala královna.

„Ale mohl by se stát i bez jeho pranostiky.“ Král se usmál a živě mávl před sebe pravicí.

13.

Po prvních mrazech uhodily zase deště; až v druhé polovici listopadu nastal tvrdý čas. Teprve touto dobou dostala se Noěma za slunečného ale studeného odpoledne k tetě Andělové, a ještě ne sama, nýbrž s matkou. Do zahrady však a do milého jí sousedství nemohla; musilať sedět s matkou a tetou v hořejší jizbě a znovu vyslýchat hovor, který doma se tak často ozýval, o sestřiných svatbách. Měly býti po vánocích, v masopustě.

A na novo uslyšela ještě o jiných, chystaných svatbách, když matka obšírně vykládala tetě Andělové, že uherský král žádá o svou nevěstu, král J. Milost a paní králová že by proti tomu nebyli, a že pan Kostka proto již odjel do Uher, aby vše jak náleží ujednal.

Noěma roztržitě poslouchajíc, ohlížela se po okně, pak i k němu přistoupila, aby na zahradu alespoň pohlédla. Tam pusto; ořech nad „královským“ stolem

bez listí. Leželo na mramorové desce i kolem a leželo rozváto po schodech ke staré aleji i opuštěnou její cestou. Staré lípy holé.

Chvátala v duchu pod nimi dále, k roubenému domku pod javorem do vybílené světnice vyzářené podzimním sluncem. Snad té chvíle tam sedí, na Petra myslila, a hovoří s Dorotkami –

Neslyšela, nedbala, jak teta Andělová žasne, že tak mladičká nevěsta, králova dcerka, měla by být vydána do cizí země, tak daleko, do Uher, ach do Uher, kdež v sousedství mají hrozné Machometry. A teta Andělová žasla na novo a ještě více, když paní podkomořího důvěrně jí svěčila, že se chystají nové námluvy, že bramburský markrabí, jenž tyto dny přijel navštívit krále, má tu sice jednání o své pfi s bavorským vévodou, ale pfi tom že se smluvil s J. Milostí ještě o jiných věcech.

„Má dceru; Voršila se prý jmenuje –“

„Ah! A král má syny,“ doplnila teta Andělová.
„Kterého pak chystají.“

„Jindřicha, staršího Jindřicha, z první manželky J. Milosti.“

„Oh, oh, chlapec, chlapeček, a bramburská nevěsta, kolik té –“

„To nevím, ale je prý mladší.“

„Ach, dítě, také dítě. A již je smluveno?“

„Je, smlouva podepsána, pan manžel to přinesl, dnes to vypravoval, vid' Noěmo.“

Noěma nevěděla nač má přisvědčit. Než obě paní

nečekaly na její odpověď. Paní Andělová se divila, litujíc, jak se královské děti mají, že jsou nebožátka tak jako králova dcerka, mladičká Kateřina, co že to je, nedospělé děti vdávati –

„Tak je všude mezi králi a knížaty,“ hájila paní Ofka s chladnou vážností, „jinak nemůže být. A bude královnou!“

„Ale dítě, dítě! Milá, rozmilá kněžnička – Slyšíš-li Noěmo, vdát se až na turecké hranice –“

Noěma se vytrhla jako z vidění.

„Co tam máš?“ ptala se káravým hlasem paní podkomořího.

„Na zahradu se dívám. Ani jí nepoznávám. Mohla bych si tam na chvíli zaskočit, podívat se?“

„Ne, ne,“ rozhodně odmítla paní podkomořího. „Co tam, co bys viděla, jak mráz všechno spálil; a je čas domů.“

* * *

Tou dobou vykročili z Karlovy kolleje Petr a Jan Morávek, bakalář. Petr se okamžik rozhlížel a rozmýšlel; pojednou vložil ruku na druhovo rameno a řekl:

„Dnes nepůjdeme rovnou domů. Mohli bychom se podívat – Zavedu tě–“

„Kam,“ vpadl Morávek překvapen, „snad do té schůze, do tajné schůze?“ Mínil tu, o které mu Petr nedávno pověděl.

„Do valné schůze ne, jen do schůzky. Pojdme.“

Bakalář chvílku váhal, ale pak vykročil.

Od Karlovy kolleje brali se frajmarkem či masným trhem*) k Celetné ulici. U Hankova však nárožního, výstavného domu s arkýřem bohatě zdobeným dílem kamenickým,**) musili se zastavit; nemohli dále. Zástup lidí tu i okolo prostoru stál hustě, takže nebylo možná vkročiti do Celetné ulice. I v ní po obou její stranách, pokud bylo vidět, kupili se řadou zvědaví, muži, ženy různého věku a čekali. Všichni se ohlíželi směrem k staroměstskému náměstí, a skoro všichni v živém, hlučném hovoru.

„Co je, co se stalo,“ zeptal se Morávek nějakého staršího muže.

„Čekáme na krále, pojede tudy.“

Petr schmužil obočí. První jeho pomýšlení bylo obrátit se a jít jinudy dále. Řekl to Morávkovi, v tom však někdo vedle se ozval, že s králem jede host jeho ten markrabí bramburský, že byli nahoře, na hradě sv. Václava.

„A to počkej,“ žádal Morávek, „to počkáme, podíváme se.“

Petrovi se nechtělo, povolil však. A v tom šum prudké hnutí v zástupu před nimi, hlasy, výkřiky, ž již jedou.

„Pojď, pojď, podíváme se,“ pobízel Morávek neklidně. Nevelký, suchopárný bakalář našlapoval na špičky, natahoval krk, tlačel se do předu, do zástupu

*) Nyní Ovočný trh.

***) Nyní č. 587—36, budova zemského soudu.

Petr nevolky, nerad pokročil za ním, aby se mu neztratil.

Hlučný dusot koňský ozval se jasným, mrazivým vzduchem listopadového odpoledne. Ze staroměstského náměstí vjížděli do Celetné ulice trojí řadou jezdci v šalířích, v pancířích, obnažené meče v pravici, králova jízdná stráž.

Kus za nimi král Jiří, v sobolové čepici, jedá na silném hnědáku, a králi po pravici braniborský markrabí Albrecht*) v sobolové čepici, v tmavomodré šubě hnědou kožešinou lemované, o šest let starší než jeho čtyřicítiletý hostitel. Markrabí byl vysoké, kostnaté postavy a zdál se ještě vyšší, jak seděl na vysokém koni, bělouši, jehož rudé prsosiny byly leskle pobity zlatými hřeby a hvězdami tak jako lenůšek bohatého sedla rudým sametem potaženého. Štíhlou svou postavou nápadně se lišil od nevelkého, zavalitého krále, sedícího v sedle pohodlně, rozložitě, ne tak sličně jezdecky jako jeho host.

Lidé v ulici řadami po obou její stranách upírali překvapeně oči na imponující zjev cizího knížete; a také se hned upozorňovali, hle, co jizev v jeho oblíčeji, co jizev. A byly zarudlé, kratší, delší, na čele, na spánku; a jedna zabíhala po levém líci do vousů, do světlé brady. Jel tu slavný zápasník v rytířských kolbách i tvrdý, strašný bojovník.

Vzpřímen seděl, modré, pronikavé oči jeho sotva si koho povšimly. Nic mu řemeslník, nic mu měšťan

*) Albrecht Achilles.

„kramář“. A shlédli-li, bylo to opravdu se třemene, s vysoká, pyšně. Toho si také hned povšimli tak jako památek bojů v jeho tváři a hned také srovnávali, jak on a jak král, ten jak se vlídně rozhlíží, jaký to rozdíl.

Za oběma knížaty jejich družiny, dvořané královi a braniborští páni a dále za těmi na konci jízdna králova stráž také trojí řadou.

Petr čekaje nerad, hleděl zasmušile před se. Netušil, že v ten okamžik i na něj upírá někdo zraky, že jej pozoruje a pro něj nedbá blížícího se průvodu. Paní královského podkomořího s Noěmou sem došly, vracejíce se od tety Andělové, a v tom vlnění zástupu dostaly se poblíže k Petrovi.

Když jej Noěma shlédla, lekla se i zaradovala. Po dlouhém čase jej zas uviděla. V tísní zástupu mohla se na něj zahledět. Pozorovala jej, čekala, čekala, ohlédne-li se. Proč sem přišel? Proč tu stojí? Přišel-li náhodou jako ony? Z úmyslu jistě ne. Hledí zasmušile. Přijíždít ten, o kterém tak přísně mluvil. A teď tak mluví jeho oči –

V zástupu začali se tísnit; každý se úsilně snažil, aby se dostal do předu, aby lépe viděl na dvorský průvod už, už dojíždějící. Jen Petr, rozmrzen tou lačnou zvědavostí, se obrátil a chtěl ustoupit. Noěma to pozorovala. Krále nechce ani vidět. Odejde-li opravdu – Neuviděla to, musilať se obrátit, matka ji volala.

„Vždyť se ani nedíváš, Noěmo! Vidíš-li tam, hle, v druhé řadě za J. Milostí, na kraji k nám, pan otec,

vidíš-li, jede vedle pana maršálka,*) před ním pan Kolovrat. Vidiš-li? Ah, již zajel, již je pryč.“

Nová prudká vlna v zástupu je strhla, jak se mnozí hrnuli a tlačili dále za panstvem ke královu dvoru, a jak jiní se obraceli, rozcházeli a tlačili se zpět do ulice nebo do tržiště.

V tom zahlédl Petr Noěmu zapadající v zástupu. Chvatně, bez rozmyslu pokročil za ní. Ale hned také stanul. Zmizelať jeho zraku. A také zarazila jej myšlenka, co chce, co hodlá. Stál, nedbaje tisíců jej tlačenic, až jej bakalář Morávek chytl za ruku, přihlašuje se všechen zardělý, udýchaný, tu že je, tu.

14.

Petr musil jít; ale ještě kolikrát se ohlédl, nedbaje, co druh mu povídá. Myslíl na Noěmu, že to byla Noěma, jistě, že se nemýlíl. Stála-li opodál, a snad blízko – Hnětlo jej, že ji nezpozoroval dřívě.

„Slyšíš-li,“ upozorňoval bakalář, když z králova dvoru vyrazilo víření kotlův a hlahol trub. „Už dojeli, už jsou ve dvoře. A ty, tak co tady, či půjdeme domů?“

To Petra vytrhlo z jeho zamyšlení.

„Ne, domů ne, jen pojd.“ Jakoby přísně upomenut vykročil rychleji a hleděl si jen cesty. Brali se Celetnou ulicí k Odrané bráně. Před královým dvorem zástup lidí, nahlízející zvědavě branou, u níž stáli

*) Maršálek dvoru královského, toho času Bořita z Martinic.

dva drábové v plné zbroji. Petr se ani neohlédl; ale za branou Odranou, zrovna proti klášteru sv. Ambrože se zastavil a ukázal na kostel i na klášterní budovu.

„Hleď, hleď, všecka okna již zasklená. Mnichové si pospíšili, a jak všechno spravili, otlučené zdi, střechu.“ A štiplavě přidal: „To má král teď jinou podívanou.“

Z ulice „na dlážděném“ zahrnuli v pravo na Senný trh, ke kostelu sv. Jindřicha, okolo jeho hřbitova a veliké farské zahrady za farou a kostelem a vkročili do Bosákovy někdy Andělovy ulice. *) Šli po její pravé straně, podél Andělské zahrady, nad jejíž nekonečnou zdi rozkládaly se koruny starých stromů, většinou holé. Listí jejich pestřilo se na zdi nebo leželo rozsypano pod ní, rozváto místem až do ulice.

Petr se zastavil na jejím konci u domku bekyň Dorotek pod rozložitým javorem; dveře zavřeny, u okénka nikdo. Bakalář se divil, co že si prohlíží ten roubený, nepatrný domek. Než Petr ani slovem se nezmínil o jeho obyvatelkách, kráčel dál, až se, kus za domkem, ocitl v „Chudobicích“, v chudé, opravdu již na pohled chudobné části města. Rozkládala se dlouhou ulicí v pravo od ulice Bosákovy až ke koňskému trhu **) a na levo od téže Bosákovy ulice řadou rovněž tak nevzhledných, většinou dřevěných stavení pod šindelovými střechami s chlívci poč došky, s kolnami, s pavláčkami a různými přístavky

*) Nyní Bredovská.

**) Nyní Mariánská.

také dřevěnými a hodně sešlými, s dvorečky ne hrubě čistými, po nichž pobíhala drůbež a leckdes i špinavý štětináč z chléva vyběhlý.

Ale skoro u každého z těch nevzhledných stavení zahrada. Všude hojně zahrad ohražených tu nevysokou zdí, tu ploty; a ve všech plno stromů. Za těmito domky ulice Chudobické, za jejich zahradami dále prostorem k městské zdi*) ještě jedna řada takových příbytkův a se zahradami. V jejich pozadí, za jejich holými stromy táhla se městská zeď s podsebitím, dřevěnou chodbou na krakorcích, pobitou šindelem, nad níž trčely v určitých vzdálenostech bašty malých okének, hrubě omítnuté.

Petr s bakalářem zahruli z Bosákovy ulice v pravo, do vlastních Chudobic. Kráčeli podél jižní její strany okolo domků, v jejichž okéncích nebylo ani kolečka skla, nýbrž pergamenové mázdry nebo jen blány z měchuřiny, tu tam loučkami vyspravované. Ostrý, listopadový vítr foukal nedlážděnou ulicí; a začal poletovat sněh. Všude placho, před domky nikdo, a také ne v ulici.

Petr se pojednou obrátil na levo do úzké, slepé uličky, ohražené v pravo, v levo sešlou zdí a překlenuté korunami stromů za těmi zahradními zděmi. Bakalář překvapen, stanul, rozhlédl se po zdech i nad sebe do holých košů starých hrušek a jabloní, povzdychujících a potřásajících se v studeném větru, a zeptal se nejistě:

*) Nyní sady Vrchlického.

„Kam jdeme, kam mne vedeš? To jsme ‚v cípu‘.“

„Tak, to jsme ‚v cípu‘, znáš to.“

„Jen tak, od vidění, ale nikdá jsem zde nebyl.“

„Už nemáme daleko, pojď.“

Na konci té slepé uličky zeď, ve zdi vrátka; nebyla zamčena. Petr vešel, bakalář váhaje za ním. Ocitli se v zašlé zahradě neširoké, ale hluboké, ohražené v pravo, v levo starým, prkenným plotem, zčernalým, takže byla jako zabedněna. Po záhonech ani památky; všude jen vybledlý trávník a ovocné, staré stromy, rovné vysoké i divně na křivo zrostlé; u plotů husto křovin. Všude plno spadlého, neshrabaného listí. Šustilo jim pod nohami, a vítr se ozýval; jinak ani hlasu.

Petr pojednou se zastaviv prostřed zahrady, promluvil k bakaláři potichu, skoro šeptem:

„Počkej, abys věděl, jdeme k bratru Eliáškoví. U něho míváme schůze.“

A bakalář hned, také tiše, tlumě hlas v tajené obavě, je-li tu bezpečno.

„Je, jistotně. Eliášek je neženatý, bydlí tu sám a sám. Býval intitulován na obecném učení, ale nechal kolleje. Tohle zdědil po strýci,“ Petr ukázal po zahradě i na stavení před nimi, na roubený příbytek šindelové střechy, nad nějž v pozadí trčela městská zeď s podsebitím, jakoby temně namalovaná na jasném nebi.

„Tak se tu usadil,“ vykládal Petr; „dal se na písařství, knihy mistrně opisuje, nebožtíku Loudovi také

opisoval, má hojně práce, a také knihy váže, všechno si udělá. Je věrný, pravdu boží miluje nade všechno. Bratří mívají u něho stav, když přijdou z venkova, bratr Řehoř nejednou tu noclehoval a kněz Martin také. My sem chodíme na duchovní besedy; někdy přijde jeden, dva, někdy mnoho jich, celá schůze.“

„Znáš-li je všechny.“

„Všech neznám, nesejdeme se všichni najednou.“

„A neprozradí-li se,“ ptal se úzkostlivý Morávek tišeji.

„Ne, neprozradí, všichni jsou spolehliví a sousedství dobré. A pak v těchto opuštěných končinách u hradeb! Kdo pak sem zabloudí. A my sem chodíme k písáři,“ Petr se pousmál, „nebo si dáváme knihy vázat. Neboj se a pojď.“

Šli zahradou dále, z té brankou do dvorečku, okolo nachýlené kolničky, až vstoupili na zápraží v boku stavení pod převislý přístřešek, opírající se o tři dřevěné, prosté sloupy.

„Je sám doma, nikdo tam,“ přišeptával Petr, „dveře jsou otevřeny.“

Ze zápraží vkročili do síně nevalně světlé; v jejím pozadí černala se otevřená kuchyně, to jest ohniště pod komínem, jenž se leskl sazemi tak jako zděná stěna u ohniště. Na síni v pravo, v levo dveře.

Z těch v pravo vystoupil oholený muž asi čtyřicítiletý, v zástěře pásmici z hrubého plátna, bez sukně, jen v nohavicích, v košili povyhrnutých rukávů, v sešlapaných střevících. Na hlavě měl čepičku jako

karkuli. Byl hubený, bez břicha, vytáhlý, ale přihnutý, dlouhých rukou. Bakalářovy oči utkvěly na jeho protáhlém obličejí zapadlých tváří, mezi nimiž ostře vyrážel tenký, značný, zahnutý nos. Hubený ten obličej vypadal asketicky, zvláště pohledem velkých, šedomodrých očí. Na uvítanou pokynul mlčky hlavou, a když mu Petr ohlásil, koho přivádí, že bakalář Jan hledá cestu pravdy boží, řekl bakaláři:

„Vítej, znám tě, slyšel jsem o tobě.“ Mluvil klidně, ale nějak roztržitě, jakoby se mu myšlenky toulaly někde jinde. „Bratr Petr tě zná, také mistr Mikuláš.“

„Hořepnický,“ vyhrkl bakalář, divě se, že Eliášek ví o mistru a o něm.

„Který pak jiný. Pokročte,“ vybídl zkrátka a šel zavřít dveře na síň.

Petr s Morávkem vešli do jizby v pravo. Její dvě nevelká okna hleděla k nedaleké městské zdi, jež zacláněla všechen rozhled. Zařízení ve světnici dosti chudé: postel pod nebesy, u okna pulpit s knihou na něm položenou, několik prostých židlí, u druhého okna veliký stůl; na něm kalamáče, lahvičky s barvami, brková péra, kružítko, pravítka, kniha čistého papíru i archy již popsané, sumou dílna písářská.

Eliášek ukázal mlčky na lavici vedle krbu, v němž doutnalo uhlí z bukových polen. Sám si sedl proti nim na stolicí bez lenochu a zeptal se hostí, co mu přinášejí.

„Také novinu,“ řekl Petr. „Viděli jsme krále a hosta

jeho, bramburského markrabí. Mají námluvy; zasnoubili markrabovu dcerku –“

„Já vím,“ vpadl Eliášek a povzdechl: „Škoda –“
„Co, proč škoda.“

„Škoda, jistotně,“ Eliášek maně nadzvedl levou dlaň, upřel do ní oči a díval se do ní dále, jak mluvil, jakoby z ní četl, „škoda, že papež nemá syna. Král by mu dal dceru, snad ještě jednu má.“

Bakalář se rozpačitě usmál. Petr mávnuv pravicí, zamračeně přisvědčoval:

„Dal, to dal, i papežovu synu, kdyby byl, dal; to by pak bylo spříznění!“

„Tak to je vaše novina.“ Eliášek mluvil stále klidně, jakoby roztržitě. „A to já mám lepší. Bratr Řehoř je tu.“

Bakalář Morávek, jenž bratra Řehoře znal jen z Petrova vypravování, byl velmi překvapen.

„Tady v domě?“

„Byl tu, ale odpoledne odešel do města.“

V tom někdo zaklepal na domové dveře. Bakalář Morávek sebou škubl, a Petr zvolal:

„To je on!“

Ale Eliášek, nachýliv hlavu, naslouchal, ozve-li se klepání na novo. Ozvalo se zvláštními úhozy jako prve.

„Bratr to je,“ Eliášek vstal, „ale ne Řehoř. Bratr Matouš; vzkázal mi, že dnes přijde a přivede nového bratra.“

„Máme počkati tu?“ zeptal se Petr.

„Počkejte.“

Eliášek odešel.

„Nový bratr,“ opakoval Morávek znepokojen i zvědav, „kdo asi –“

Ze síně se ozval Eliáškův hlas, pak tam dvéře vrzly. Do světnice vstoupil bratr Matouš, staroměstský soused, kterého Petr znal jenom dle jména a s ním vedle Eliáška nový bratr, student, v dlouhé, tmavé sukni alumna a v plášti.

Petr i Morávek prudce vstali.

Kdo přišel! Jejich contubernalis z kolleje, Augustin Halar, ten málomluvný, tichý kollega, o němž mysli, že nepravne po světě, ale který se tak tajil a vyhýbal důvěrnějším stykům! I on žasl, když shlédl své kollegy.

Petr k němu postoupil, podal mu ruku a řekl upřímně:

„Nevěděli jsme, že jdeme stejnou cestou. Vítej!“

Halar potěšen, ale neprobrav se ještě z překvapení, odvětil ostýchavě:

„Zdálo se mi, žeš – Myslil jsem si někdy, ale jak jsem se mohl přihlásit –“

„Svému proboštovi,“ přidal Eliášek suše, „toť se ví. Teď se znáte a tak si sedněte a poslyšte novou kapitolu, kterou jsem dnešního dne opsal.“

Rozsvítil lojovou svíci, neboť v nevysoké jizbě se již smrákalo, zatáhl zašupovací okenice, usedl ke stolu a vzal arch, který dnes opsal. Nežli se dal do čtení, smekl a hodil svou karkuli na lavici. V zardělé

záři prosvitlo vysoké, lysé jeho čelo, ale v hubených tvářích, v jejich dolíčkách, uložil se stín; a na stěnu proskočil nosatý stín celé hlavy i ramenou.

Všechn obličej se Eliáškoví změnil výrazem zbožnosti, a také hlas; nezněl už netečně, nýbrž oživil, zvroucněn hlubokou úctou a zbožným povznesením. I četl:

„Druhá strana výkladův spasitedlných na čtení nedělní dobrého a věrného muže Petra Chelčického, každému, kdož pána boha miluje a jeho pravdu rád slyší, užitečných.“

A tak jak on četl, poslouchali ostatní, vroucně, se zbožnou dychtivostí. Bakalář Morávek zapomněl na nejistotu, pro kterou mu tu nebylo dosti volno, i na tajené obavy.

Venku se již stmívalo, když duchovní beseda u Eliáška, starého studenta, byla skončena. Po ní hned se měli k odchodu, neboť studenti a bakalář musili býti včas v kolleji. Neodešli však společně. Nejprve soused Matouš s Halarem, kteří se brali podél hradební zdi, v černém jejím stínu, nevalnou cestou, plnou stěpů, kamení a smetí i hojných hromádek, až došli k domkům střelcův u Koňské brány, od kteréž zabočili prostranstvím dolů k Můstku přes příkop.

Petr s Morávkem vraceli se jak přišli, dvorečkem, zašlou zahradou. Eliášek, zase v karkuli, je vyprovázal, ale bez světla. Stromy, keře, ploty zčernaly, z hlubokého šera šustilo spadlé listí. Pojednou se všichni zastavili pod opršelou korunou staré jabloně

a hleděli v před, k brance, kterou nějaký vysoký, v plášti, shýbaje se vcházil z „cípu“ do zahrady.

„Bratr Řehoř,“ klidně hlásil Eliášek tlumeným hlasem.

Docházel urostlý muž v čepici, plášť na ramenou. Měl tmavou, hustou, ne však dlouhou bradu; do tváře, do očí nebylo mu pro šero vidět. Petr vykročil rychle v před, vítal se s ním a hned také mu přivedl bakaláře Morávka.

„Tos Prahu hodně prochodil,“ podotkl usměvavě Eliášek.

„Ba málo; víc jsem seděl. U Rokycany skoro do této chvíle.“

„Byl jsi u něho! To jsi se tedy potěšil, když tak dlouho –“

„Nepotěšil,“ vpadl bratr Řehoř. „Toť už není Rokycana, jako býval, to už není ten, kterýž nám ukázal cestu a nás vedl.“

„Tak, tak,“ přisvědčoval Eliášek. „Již nám nestačí, ubíháme mu, zůstává pozadu.“

„A jen se leká i o nás. Taková byla také dnes jeho řeč.“

„A proč se leká,“ zeptal se znepokojen bakalář. „Čeho se věrný křesťan nemá lekati, to jest protivnosti pro víru a svatou pravdu. Ale, bratři, vy už jdete domů –“

„Zdržíš-li se v Praze?“ zeptal se Petr.

„Ne, hned zítra, za šera půjdu dál, na půlnoc k Teplicům, bratří navštívit. Ale přijdu zas. Buďte

s bohem.“ Nejprve Morávkovi podal ruku. „Bohdá se lépe seznámíme a v Kristu se sbratříme.“

Postál pod jabloní, čekaje, až Eliášek vyprovodí hosty k brance a zavře ji na závoru. Pak šel s ním mlčky zahradou ke stavení. Eliášek zavřel i druhá vrátka, vedoucí ze zahrady do dvorečku. Na černé sni u ohniště zakřesal a rozsvítil lojovou svíčku. V jejím světle plněji zjevila se tvář bratra Řehoře, čtyřicátníka, pohublá, bez rúmence, tmavých, pronikavých očí, ve kterých byly oheň i rozhodnost.

Za toho zažehování prohodil Eliášek:

„Tak jsi se u Rokycany nepotěšil –“

„Jak bych se potěšil – Jen varuje před novotami a má strach, abychom se od strany pod obojí neodtrhli úplně.“

„Tak si myslí, že nás udrží ve svém ovčinci?“ Eliášek se usmál a zapadlé modrošedé oči se mu obrátily úžasem. Zasloupl dlaní plápolavý plamen svíčky a zkrátka zval: „Pojď, odpočiň si, když chceš odejít tak časně. Pojď a pojez.“ A vešel dveřmi na levo, do druhé světnice. Bratr Řehoř za ním. –

Když Petr a bakalář Morávek procházeli „cípem“ a ulicí vlastních Chudobic, hovořili o bratru Řehořovi, zvláště Morávek, jenž litoval, že ho ani dobře neviděl, že s ním nemohli déle mluvit, a že se zdá být ostrý, jak mluvil o Rokycanovi, tak že si ho nemyslíl –

Když prošli z Chudobic Bosákovou ulicí, dával se bakalář na levo ulicí od sv. Jindřicha ke Koňskému

trhu ; než Petr je zadržel, aby počkal. Sám stál, jakoby se rozmýšlel, až pojednou se rozhodl :

„Půjdeme zase kolem králova dvora.“

Morávek se divil, neptal se však a poslechl. Skoro ve všech oknech královského sídla zář ; i po dvoře se míhala světla, pochodně, svítilny, v jejichž světle bylo vidět, jaký tam ruch, jaké hemžení lidí. Bakalář se chtěl zastavit a podívat se, Petr však nedal a pobízel, aby šel ; ale kus dále, v Celetné ulici se pojednou zastavil a díval se po osvětlených oknech výstavného domu v pravo.

„Co je, proč se tam díváš?“

Petr sebou trhl překvapen a neodpověděv na otázku, zeptal se, ví-li bakalář, čím je to dům.

„Nevím.“

„Valečovského, královského podkomoří.“ A trpce dodal : „Našeho přítele.“ Ohlédl se po domě a zas už pospíchal, vyčítaje si v duchu, proč sem chodil, co tu chtěl, nač myslí –

15.

Téhož listopadového večera ubírali se neširokou chodbou v králově domě, visutými svítilnami osvětlenou, nejvyšší lovčí Hanuš z Kolovrat a královský podkomoří Vaněk Valečovský. Mířili do modré komnaty, kterouž se procházelo do večeřadla. Šli k hostině, poslední na počtu králova hosta, jenž chtěl na zejtří se rozloučiti s Prahou a vrátit se do své brandenburské země.

Před nimi kráčet královnin bratr, pan Lev z Rožmitála, urostlý, mladý muž a s ním oba průvodci a důvěrníci markrabovi, doktor Petr Knorre, nevelké, suché postavy, černě oděný, a Nickel z Volfendorfu, vysoký, ramenatý, tmavých knírů, vyholený; onen muž péra a kanceláře, tento již na pohled tuhý válečník.

Nejvyšší lovčí hovořil s Valečovským o nastávající hostině, k té že král asi spokojeně zasedne, kdy šťastně skončil jednání s braniborským markrabím.

„A nebylo jen o námluvy,“ prohodil vážně Valečovský a pohleděl významně Kolovratovi do očí. „Král zamýšlí velké věci v říši.“

Nejvyšší lovčí stanul, usmál se a přisvědčil: „Jistě, jistě. A dobře si tam připravuje cestu. V Uhrách za válku svatby, s Polskem jedná o přátelský spolek, s bavorským vévodou úmluvu již má, se saským je v přízni, rejnský falcgráf mu přeje i mohučský korferst, jak slyšet, a dnes spříznil se tou svatební smlouvou s bramburským markrabím. A ten má, rozvaž si, tchána korfersta, má bratra korfersta.“

„Na to král dobře pamatoval.“

„Všecko se mu pěkně chystá.“ Pochvaloval nejvyšší lovčí, vykročiv. „Teď se mu pojedje do Němec. Svolá prý schůzi říšských knížat.“

„Svolá.“

Blížili se ke dveřím modré komnaty. Byla osvětlena lustrem; v záři jeho voskovic pobleskovaly pozlatité ornamenty, vytlačené na tmavomodrých čalounech z tenounké kůže.

V koutě u krbu, jehož plášť byl pomalován výjevy z čižby, ptáky a stromy, seděl u planoucího ohně bratr Paleček. Díval se na pány a nejvyšší dvořany, ani procházeli komnatou do vedlejšího večeřadla klenutého, vyzářeného lustry a voskovicemi, do něhož dveře byly do kořen otevřeny.

Seděl přihrben a díval se nehnutě; ale když vkročil mladý pan Lev z Rožmitálu s oběma braniborskými, vychýlil se vpřed, jakoby chtěl si je lépe prohlédnout. A prohlížel si je, to jest oba Branibory, zvláště osmahlého Nickla z Volfendorfu, jenž měl přísný, až tvrdý pohled; pana Lva hovorného jen poslouchal, sám zasmušile mlčel. V plném světle voskovic bylo dobře viděti dlouhou jizvu, jež se mu zardívala na levé tváři poblíže nosu. Přinesl ji sobě z bojů s Poláky, když před časem dobrovolně pomáhal rytířům křížovníkům Zákona německého.

Pan Lev a oba Braniboři se po starém šaškovi u krbu ani neohlédli. Valečovský však a nejvyšší lovčí, když vstoupili, si ho všimli. Musili. Začal si Paleček drhnouti své lysé čelo a také je tepat pěstí. Pan Kolovrat, který se rád zasmál, čil nějaký šaškův šprým a proto zamířil rovnou k Palečkovi.

„Hej, starý, na slovíčko!“

Šašek se po něm obrátil, vzhlédl k němu i k Valečovskému, ale neozvav se, tepal si čelo dále.

„Co je brachu, proč si drhneš čelo, co je tepeš,“ ptal se Kolovrat. „Bolí-li tě hlava?“

„Ne, nebolí, ale paměť si drhnu a tepu, na paměť se zlobím, že tak bídně sloužím.“

„Zapomínáš-li?“

„Právě že nezapomínám, však právě proto. To mne hněte, že nemohu zapomenout, co bych rád zapomenul, a také zas, že si nemohu vzpomenout na to, co bych rád věděl.“

Nejvyšší lovčí se usmíval, čekaje něco veselého. Podkomoří bez úsměvu, zkoumavě upřel oči na vrásčitou šaškovu tvář a zkrátka se zeptal, nač že nemůže zapomenout.

„Na kolikeré věci a na samé pošetilé. Nejprve na to, že nebožtík císař Sigmund, když chtěl Čechy vyhladit, odevzdal korouhev k tomu boji, a tu korouhev mu papež posvětil, tu odevzdal Normberskému purkrabí. Ten sebral na Čechy lidu dobrého jízdného i pěšího, a pušek měl a jiné přípravy dosti. A ten Normberský purkrabí byl otec našeho milého, vzácného hosta bramburského, jenž je dvakráte křtěn.“

„Markrabí?“ divil se nejvyšší lovčí. „Leda že tys jej podruhé pokřtil nebo překřtil.“

„Já ne, ale dva kněží jej křtili. Poprvé dvorský kaplan –“

„A po druhé?“

„Papež, sám papež, Eneáš Sylvius, ten mu dal jméno Achilles. A já kdybych křtil do třetice, dal bych mu jméno –“

„Jaké?“

„Liška. Je prý Achilles, ale také liška, a ještě více

liška. Nu, a na jeho otce nemohu zapomenout a na to, že byl nejvyšším říšského vojska proti Čechům a na to, že u Tachova utíkal a podruhé u Domažlic přes lesy do Bavor.“

„Kdo by na to vzpomínal a teď a tady!“ Nejvyšší lovčí mávl rukou. „Tomu již let!“

„Také si to, bratře lovčí, opakují, ale nic na plat. Pořád se mi to dere na mysl, třeba že si říkám: Všichni na to zapomněli a jistě i náš host, náš Achilles, na to zapomněl, jak pan otec jeho utíkal, jak jej Češi honili, i na to, že on, Achilles sám, tolik jednal s tím mnichem zákona sv. Bernardina, s tím urputným Kapistránem, proti mistru Rokycanovi i králi J. Milosti. Na to jistě zapomněl i na to –“ Šašek se odmlčel.

„Nač,“ vyhrkl nejvyšší lovčí už nějak nerudně.

„Nu, že dnes tu nemusil být hostem, alebrž pánem, že mohl tu sedět jako král, kdyby se bylo stalo, jak se ucházel, a dosáhl koruny sv. Václava po smrti krále Holce. Tenkrát byl prudce proti Jiřímu, že je ohavný kacíf. A tomu, bože milý, není třicet let, ani ne dvacet, ale jen dvě, jenom dvě léta.“

„To je vpravdě pošetilo, takto počítat a vzpomínat. Máš věru divnou, ježatou pamět.“ Odbyl jej nejvyšší lovčí.

„Mám, mám, bláznovou, proto ji tepu. Proč mne nutká do marného myšlení, které hněte jenom mne a zrovna teď, teď, když máme přízeň, námluvy, přátelské spolky, hostiny. To mne otravuje, věřte, otravuje.“

„A rád bys i jiné otrávil.“ Kolovrat chtěl odejít. Zůstal však, když se Valečovský šaška zeptal, a v čem zas mu nechce pamět sloužit, jak řekl.

„A nechce, nuť jak nuť, nechce, ne a ne vzpomenout na několik německých slovíček. Paměť je sice dobře pochytila, ale nechce říci, co je to po našem, jak je to po česku.“

„Kdes ta slovíčka pochytil?“

„Dnes dopoledne. Jdu ke králově kanceláři a tu proti mně na chodbě tu ti dva vzácní pánové bramburští, teď tudy kráčeli, přišli zrovna před vámi s bratrem Lvem. Ti proti mně, šli z královny kanceláře a jak jsem proti nim docházel, zaslechl jsem ta slovíčka. Ten černý, s tou jizvou ve tváři, řekl je krajanu, tomu druhému. A teď ten suk! Slova zaslechnu, dobře si je pamatuji, ještě teď je slyším, zřetelně, ale ne si vzpomenout, co to je po česku. Jankovitá paměť! A rozumím německy, také se smluvím, ale těch několik slov vypadlo z paměti; ztratila je. Jak jí netepat!“

„Tak co řekl,“ zeptal se Valečovský hartusivě. „Opakuj ta slova.“

„Tato slova – ale bratře lovčí, prosím tebe povíš-li mně je po česku?“

„Neumím německy, stará šelmo.“ Pan Kolovrat se usmál.

„Já ti je povím,“ sliboval podkomoží. „Tedy co jsi slyšel.“

„Toto a jistě, zřetelně, v tom potvorná má paměť dobře slouží. Ten černý, s tou jizvou povídá tomu dru-

hému : „Sulchis nicht zu thune, das her sich so also in das bosze hundische, ketzerische Bluth vormische.““

Pan Kolovrat nerozuměje, podíval se na podkomořího a užasl. Zrudlě Valečovský náhle a jakoby ztrnul, ale hned na starého šaška a zostra :

„Je-li to pravda!“

„Pravda pravdivá, jak jsem ji slyšel na tyto své uši.““

„Kdys to slyšel.“

„Jak jsem řekl, dnes dopoledne.“

„To již byla svatební smlouva podepsána?“

„Byla, byla.“

„Řekl jsi někomu o tom?“

„Potkal jsem pak hned bratra krále, byl veselé tváře, i pomyslím si –“

„Blázne ! Snad jsi mu neřekl !“ utrhl se Valečovský.

„Ne, neřekl, vždyť J. Milost německy hrubě neumí. Sám sebe jsem mohl, ustavičně vzpomínal, vrtal, co to je, bosze, hundische, ketzerische Bluth – Prosím tebe, bratře podkomoří,“ šašek začal skroušeně, „co je to po česku, umíš německy –“

„Ani ne tak dobře jako ty, stará partéko. Klid se a netrop si z lidí bláznů, však ty dobře rozumíš, netřeba se ti ptát. A nebudeš o tom mluvit, nikde, to ti povídám,“ prudce poroučel podkomoří, patrně vzrušen, „mlčet budeš, slyšíš-li, mlčet!“

Paleček se přihrbil, jakoby po něm švihl bičem, ošil se a začal se zase bít do čela.

„Ty má hloupá paměti, hle, to pro tebe ! Tak to mám.“ A choule se ujišťoval zarmoucen : „Tak ne-

budu, ne, nebudu nic povídat. Jistě to něco ostudného, hanebného. A komu bych povídal a nač. Zapomněli by to, všechno zapomenou naši, naši, ale ti tam, bramburští, nezapomínají, mají lepší paměť, oni a jejich pán jistě také. A já také –“ trpce se usmál – „a co za to: hněv a soužení.“

Dvořané ho již neposlouchali. Odcházeli, pan Kolovrat zklamán i zvědav, podkomoří zasmušilý.

„Prosím tebe, co řekl ten hrabě bramburský,“ ptal se nejvyšší lovčí.

Valečovský se opatrně ohlédl, pak tišším hlasem pověděl:

„Zlou věc, hrubě zlou. Je to tvrdý Němec a tvrdý Říman.“ Podkomoří v ten okamžik nevzpomněl, že pan Kolovrat přijímá pod jednou. „O svatební smlouvě to je. Pan Nickel v srdci svém nechválí, že se bramburský markrabě spřiznil s naším králem. Řekl, že markrabí neměl toho učinit, že se tím sňatkem smíchá se zlou, psí, kacířskou krví. Slyšíš-li? Jsi Říman, pod jednou,“ vzpomněl Valečovský, „ale zlou, psí, kacířskou krví! Psí, kacířskou! Kdyby král věděl –“

„A říci mu –“

„Není možná,“ vpadl podkomoří, „jest už pozdě.“ A temně si opakoval: „Psí, psí – Pořád nás mají za kacíře, krále, všechny, i po kompaktech. Starý šašek má pravdu: Nezapomínají, ti nezapomínají.“

„Ale to je ten hrabě. Markrabí se přece spřiznil.“

„Spřiznil. Ale proč – A zdali také zapomněl. Pojd-

me však, je čas. Pojdme, slavit –“ Trpce se usmál a mávl rukou.

Vkročili do večeřadla.

Dva, tři dvořané ještě prošli modrou komnatou a pak v ní ostal bratr Paleček sám. Schoulen seděl u krbu a zadíval se do ohně. Z večeřadla se nesl šum hovorů; pojednou tam zahlaholila slavná fanfára. Trouby jásaly, kotle temně, z hluboka hřměly. Král Jiří s královnou a se svým hostem Albrechtem braniborským, oba v brokátových sukních, vstoupili z královny komory do vyzářeného večeřadla.

Starý šašek vstal, klaněl se směrem k otevřeným dveřím hodovní síně, říkal do hluku a hlaholu fanfáry: „Bosze, hundische, ketzerische Bluth“ a pak si zhluboka povzdechl:

„Milý králi, ti nezapomínají a nezapomenou.“

16.

Noěma se v duchu těšila, že teď, až uhodí tužší mrazy, bude jí možná zaskočiti k sestřám Dorotkám. Než začátek prosince přinesl oblevu místo zimy. Přestalo mrznout a zase přes tu chvíli přšelo; a tak zůstávala doma jako zakletá. Ani slovíčka nezvěděla o Dorotkách, co se u nich děje, to jest, přichází-li k nim Petr a jak často.

Vzpomínala, jak jej naposled viděla v zástupu, té chvíle, kdy se král vracel s bramburským markrabím do svého dvoru; vzpomínala i hádala co by byla

shlédla v jeho očích, kdyby se byl obrátil a ji užřel. Co by uviděla – Jistě jako tam u Dorotek. Jak zasmušile se díval na královský průvod –

Doma den jako den: obvyklá práce v domácnosti, poslední přípravy k sestřině svatbě, sedat u stolu s přísným otčím, poslouchati, jak hovoří s matkou o hospodářství. Leda že někdy také pověděl nějakou novinu o dvoru královském.

Tak uslyšela, že pan Kostka se vrátil z Uher, z Košic, kamž odjel oznámit, že je nutno, aby se oba králové sjeli a dohodli se o Matišově nevěstě a o svatbách, a tak že pan Kostka smluvil schůzi na Moravě a to ještě teď před vánoci.

„A po vánocích nový sjezd,“ vzpomněl Valečovský, „v Chebu, o hromnicích. Dnes začali v králově kanceláři s rozesíláním cedul po knížatech v říši. Král všechny zve, pojedje tam s velkým komonstvem. Také se tam podívám.“

Noěma ráda slyšela, že otčím odjede a na delší čas; jen škoda, že tak pozdě.

Pozejtří odpoledne přišla návštěvou paní tetička, paní Marta, dcera po znamenitém měšťanu staroměstském, Janu Velvarovi, jenž před devíti léty zemřel. Paní Marta byla bezdětná vdova, sestra Samuela z Hrádku, švagra královského podkomoří Valečovského. Žila v bratrově domě v Týnské ulici.

Od svého mládí mnoho viděla, mnoho pamatovala i zkusila. Pamatovala Husa, znala Žižku i Jana Želivského, všechny přední muže těch bouřlivých let

rozruchu náboženského a bouří politických i válečných. Paní Marta prožila s otcem a pro otce mnoho změn, nesnází a trampot; ale nic nezkrušilo paní věrně oddanou kalichu. Od mládí musila si všímat veřejného života, a ještě i teď, kdy jí bylo bez mála šedesáte let, měla pro něj čilý smysl. Nežila jen v hojných svých a velkých vzpomínkách, ač ráda se vracela do minulých let a ráda o nich vypravovala. Nejpozorněji a nejraději poslouchaly nevelkou, suchou, ale čilou „paní tetičku“, jež chodila stále ještě teď po přísné husitské modě v tmavých, celkových šatech bez ozdob, hlavu rouchou zavitou, obě dcery Valečovského. Vyšla-li se paní Marta z Týnské ulice, bylo buď do Týna na kázání mistra Rokycany, nebo do Celetné ulice do domu bratrova švagra.

Když tam dotčeného dne přišla, nebyla paní Valečovská doma; odešlať s Maří na koupi. Tak poseděla paní Marta s Noěmou, v její jizbici u krbu. Když odcházela, Noěma ji vyprovodila až na dolejší mazhauz. Rozloučivši se s ní, pohlédla bezděky ulicí vzhůru ke královu dvoru a užasla. Dorotka, menší Dorotka! Cupi, cup se blížila, a již také shlédla Noěmu. Kynula jí. Noěma žasla i zaradovala se, maně však se ohlédla do mazhauzu, není-li tam někdo. Nebyl, a menší Dorotka stála již před ní.

„Buď pán bůh pochválen, to mám štěstí!“ Dorotka mluvila rychle a živě; hned však ztlumila hlas, když postřehla, že se Noěma rozpačitě podívala do klenuté síně jejich domu. „Vzpomněla jsem, a právě teď mi

na mysl vstoupilo, kdybych tě tak uviděla, Noěmo, a hle!“

„Hledáš-li mne.“

„Nehledám, jdu k nemocné, tady v Platnéřské ulici.“

„A sama. Co sestra –“

„Trochu je chorá, neleží však.“

„Už dlouho?“

„Třetí den.“

„Tak je sama. Kdybych k ní mohla!“

„Však také vzpomíná, a vzpomínáme na tebe. Jsme samy. Málokdo teď přijde. Někdy Petr.“

„Bývá tam?“ ptala se Noěma rychle.

„Teď ne tak často.“

Dorotka náhle umlkla: oči jí utkvěly na Noěmě, že se zarděla. Zahlédlať očima, ale již poslední chvíli, kdy byl skoro u nich, docházejí od Staroměstského náměstí. Dorotka ihned pochopivši, měla se k odchodu. Jen se ještě tiše optala, kdy Noěma je navštíví.

„Nevím, teď nemohu, pozdravuj sestru,“ žádala chvatně a neklidně.

„Buď s bohem!“ A již cupi, cupi, cup, spěchala k Staroměstskému náměstí. Královského podkomoří, kolem něhož musila, jakoby neviděla; dobře však postřehla jeho nevlídný, zkoumavý pohled, který na ni upřel.

Tak zkoumavě se také podíval na mlčící, rozpačitou Noěmu; nepromluvil, až když vystoupili za dusného mlčení nahoru do bytu.

„Kdo je ta bekyně,“ zeptal se zkrátka.

„Dorotka jménem; má domek u zahrady tety Andělové.“

„Ah, tam jsou dvě bekyně.“

„Tak, obě Dorotky.“

„Divné svaté.“ Znělo to zostra.

Noěma se lekla, co že o nich ví.

„A kterak ty, Noěmo – co ty – Žes s ní mluvila, odkud ji znáš.“

Noěma nevěděla, jakou náhodou se prve s ní setkala a že se s Dorotkami zná ze zahrady tety Andělové.

„Co s bekyněmi. Nemáš s nimi mluvit, ani tu, ani tam. A nebudeš, vyhneš se jim. Co ty s takovými babami novotných neplech milovnými!“ Patrně rozmrzelý odešel do své komory.

Noěma hleděla za otčímem, ustrnulá nad jeho přísným rozkazem. A to si myslí, že jen náhodou mluvila s Dorotkami. Což kdyby slyšel, že k nim chodí, že s ní tam bývá Petr, a jak mluví o králi, o všem! –

* * *

Stalo se, jak Valečovský doma pověděl: král Jiří opustil koncem prosince Prahu, aby se dle úmluvy setkal na Moravě s králem Matiašem.

Utuhlo, tvrdý čas nastal. Noěma byla by teď spíše mohla zaskočiti do Andělské zahrady a k „sestrám“ Než první čas po tom setkání s menší Dorotkou, ne

odvážila se. Teprve o vánočních svátcích, za mrazivého, jasného odpoledne navštívila s Maří tetu Andělovu. Že bylo slunečno a bez větru, mohla navrhnout, aby se podívaly na zahradu, jak tam je teď. Sestře se nechtělo do sněhu, třeba že neležel hustě, nýbrž jen popraškem. Noěma však, že se přece podívá, jen na kraj, k lipám, jenom na krajíček.

Byla ráda, že Maří zůstala, že bude moci dál, až pod lípy a snad až k sestřám, nahlédnouti k nim, třeba že otčím zakázal. Pospíchala rovnou do aleje; ale když vyběhla po schodech na její pokraj, na okamžik stannula. Zahrada ji zastavila, zahrada všecka změněná. Trávníky v čisté běli, keře a stromy jiskřivě rozkvetlé bělostným jíním. A všechno nehnuto, u velkém tichu, jako zakleto.

V úžasu se rozhlédla, ale zas už chvátala. Její lehká stopa zůstávala v bělostném poprašku pod lipami i dál; až k zahrádce u roubeného domku pod javorem bíle posypaným. Zardělá chvatem i vzrušením, stannula v bílé, vyhřáté světničce. Dorotky byly samy; a přece se Noěma rozhlédla jizbou, po všech koutech, v blahové naději, není-li tu ještě někdo, on, Petr.

„Sestry“, sedící u krbu, uvítaly ji radostně. Noěma těžko nevyhověla jejich pozvání, aby přisedla. Neměla stání, nemohla, nesměla se omeškat, musila za chvíli zase být u tety.

A přece si přidávala okamžik a ještě chvílku, a zas, dychtíc, čekajíc, uslyší-li snad o Petrovi.

Teprve, když už dávala s bohem, podotkla menší

Dorotka mimochodem, že chtěl dnes také přijít, že měl tu již být, ale to že je asi minul a šel rovnou k bratru Eliáškovu. V tom se zarazila, jakoby se prořekla. Noěma překvapena, opakovala tázavě:

„K bratru Eliáškovu?“

Větší Dorotka vysvětlila jí bez váhání, kdo je bratr Eliášek, a že má domek v Chudobicích, „v cípu“.

„Proč bys to nevěděla,“ dodala upřímně, „bratři se u něho scházejí a mívají stav.“

Více než zpráva o Eliáškovu dotkla se Noěmy zmínka, že chtěl Petr teď přijít. Kdyby se ho snad ještě dočkala! Nohy jí vázly, váhala, ale dala již s bohem a řekla, jak pospíchá, že tu jenom na skok.

Těžko, nerada odcházela. Když vykročila ze dvorečku do zahrádky, ulekaně se ohlédla. Jakoby jí tlumený hlas zavolal –

Petr!

Právě vstoupil z ulice a hned, minuv domové dvéře, rovnou za ní, na zahrádku bělostně poprášenou.

„Už odcházíš,“ zvolal překvapen nenadálým shledáním.

„Musím.“

„Tak tě zas jen uvidím, jako –“ Odmlčel se, jakoby se byl poděkl.

„Jako – Kdy –“ zeptala se kvapně, dychtivá, co řekne.

„V Caletné ulici, onehdy, když tu byl ten bramburský kníže.“

„Tys mne viděl!“

„Ale, když jsi už zacházela. Zapadlas mezi lidi.“

„A stál jsi nedaleko,“ řekla s bezděčnou, tlumenou lítostí, nutíc se do úsměvu, „a chvíli, viděla jsem tě.“

„Tedy přece! Pomyslel jsem si to tenkrát, že snad – škoda,“ povzdechl, „škoda.“ Pojednou však, jakoby se lekl toho svého upřímného povzdechu, a také, aby si Noëma nemyslila, že čekal na krále, řekl, nutě se do lhostejného tonu:

„Šel jsem tam náhodou, s bakalářem Janem, z koleje, nemohli jsme dál pro zástup –“

V domových dveřích stanula větší Dorotka. Noëma chvatně podala Petrovi ruku.

„Musím už jít.“

„Kdy zase přijdeš –“

„Nevím, snad až v čas hromnic. Buď s bohem!“ Rychle vykročila; v tom chvatu zavadila o zasněžený keř, až se z něho bíle zaprášilo. Za brankou se ohlédla. Petr vcházel s tetou do stavení.

Jak ráda by se s ním vrátila a usedla v bílé jizbě sester Dorotek! A přece bylo jí lehčeji, jasněji. Stalo se, več nedoufala: uviděla Petra a ne tak jak byl za posledního setkání, prudký až tvrdý, kdy se neladně rozešli, kdy byl na ni tak přísný. Jakoby na vše zapomněl. Jak se přihlásil! Rád, cítila to, rád a upřímně, a jak se ptal, kdy zase přijde – A jeho „škoda – škoda“ jí znělo, jak upřímně litoval. Jiná, jiná byla jeho tvář, jiný jeho pohled než tenkrát –

Ani Maří, ani teta se jí nevyptávaly. Myslilyť, že

se jen proběhla zahradou. Doma však nesnáz. Když vcházely do domu, potkaly otčímá. Zastavil je a zeptal se, kde byly.

„U tety Andělové,“ odvětila Maří.

„Nikde jinde?“ A pohlédl zkoumavě na Noěmu. Lekla se toho pohledu i toho, že Maří poví. Než sestře se nezdálo zmiňovat se o tom, že se Noěma rozběhla na chvílku do zahrady, a také ji hnětlo to dotazování.

„Ne, nikde,“ řekla určitě, a na schodech pak si zabroukala, nač takové zpovídání.

Noěma měla zase nač vzpomínat. Setkání s Petrem bylo jí událostí. Myslíla na ně doma za dne i večer na loži; k vůli Petrovi také i na neznámého bratra Eliáška v Chudobicích. Tu čtvrt zvala skoro jen dle jména. Teď se jí stala zajímavou; přála si podívat se tam, aby uviděla, kde se scházejí, kam chodí Petr. „V cípu,“ řekla Dorotka. Tajně se tam shromažďují a stav tam mívají bratři venkovští. Tam snad jsou v bezpečnosti –

Ale pak ji bázeň o něj podjala.

V polovici ledna (1461) odpoledne, přišel k nim bratr paní Marty, Samuel z Hrádku, navštívit švagra Valečovského. Nezastal ho doma, nicméně zůstal, s paní Ofkou a s Noěmou. Maří nebyla doma. Vypravoval, že u dvora čekají krále, že snad už brzo se vrátí z Moravy.

„Jel tam vlastně nadarmo,“ dodal, „a hned na počátku té cesty velká nesnáz. Uhodilyť hrozné me-

telice, nu tak, že ani na koni ani na saních nebylo možná dál. Pro tu vánici musil král zarazit v Chrudimi. Dva dni tam čekali, než metelice polevila. A pak ještě těžko jeli dál do Olomouce, a když odtud přibyli do Kroměříže, uslyšeli, že uherský král nepřijede.“

„Tak! A proč?“ žasla paní Ofka.

„Král Matiaš nemohl dojeti. Byl také na cestě, ale v Trenčíně se pojednou roznemohl, a těžko, a tam leží. Odtud poslal posly do Kroměříže a ti s králem J. Milosti sjednali, že nevěsta –“

„Kněžna Kunka –“

„Tak; bude teď na jaře vydána do Uher ženichu k manželství. To již je smluveno, a snad ještě více; také přátelská smlouva mezi oběma králi.“

Vešel podkomoří. Uvítal švagra, přisedl, přikývl, že již ví, když mu Samuel naznačil o čem hovořili, a pak mávl rukou na otázku švagrovu, kde chodil, že měl snad cosi mrzutého, jak je na něm pozorovat. Mávl rukou, obočí stáhl.

„Nemilé věci – Domažličtí oznamují, že se pikharti začínají u nich hýbat.“ Nepovšiml si, že Noëma, proti němu sedící, sebou hnula, a pokračoval:

„Obzvláště poslední čas, co se k nim přistěhoval nějaký starý pikhart. Žil do té doby v poušti, v lesích, tam na Šumavě. Scházejí se a jiné lákají. Kacíři! Samá pokrytá svatost, pošmurné náboženství.“

Noëma se začervenala; v ten okamžik neodvážila se na otce ani pohlédnout.

Podkomoří chmurně pokračoval:

„Jsou to obnovení Táboři, a chytří! Na oko pokorní, tiší, ale v pravdě potměšilí. Nebezpečný lid, nebezpečný.“ Opakoval důrazněji.

Noěma trnula.

„A množí se,“ horlil podkomoří. „Na Domažlicku jich přibývá, a ještě více v Hradeckém kraji; pomalu všude.“

„Tady v Praze jich není mnoho,“ tázavě tvrdil Samuel.

„O, brachu, víc, nežli si myslíme, víc, a mají mnoho příznivců. I bekyně jim přejí.“ To řekl s úsměškem.

„Jsou nebezpeční, různice chystají, nebezpeční –“

V ten okamžik utkvěly Noěminy oči užaslé na jeho přísné tváři, co mluví, jaká obvinění křivá, nepravá. A to, jak pobodl bekyně!

Podkomoří povšiml si toho pohledu, i toho, že Noěma ihned sklopila víčka jako v nesnázích. Překvapen odmlčel se na okamžik, a hned pak, ač nepojal určitého podezření, bezděky důrazněji opakoval: „Nebezpečná rota a smělá. Kněží té strany odporné, to již víme, vkrádají se v přestrojení, v světském rouše, sem do Prahy, tajně se tu zdržují, to také víme, po domích mívají výklady a plodí roztržení mezi lidem. Stopu již máme. Je čas dokročit. Jen co se vrátí král.“

Noěmě se zatajil dech, dlouhé řasy její tmavých očí zamžikaly. Hleděla před se, ale cítila, že otčím na ni zas upřel své pronikavé oči. Ten okamžik pomlčení zdál se jí dlouhým, dlouhým tichem, jež dusilo. Do něho se ozval Samuel klidnou, lhostejnou

otázkou, co švagr podkomoří s těmi Domažlickými učiní, co hodlá.

„Poručím, aby je zavřeli, ať zkrotnou vězením, a toho jejich pošetilého proroka, toho z pouště, dám si poslati sem, ať jej uslyšíme, a také mistr Rokycana,“ vyřkl to s úsměškem, „tenť soudí o více.“

Noěma si v duchu oddechla, když strýc obrátil řeč a začal o sjezdu říšských knížat, jež svolal král do Chebu. Bálať se dalšího hovoru o bratřích, bála se otčíma, aby se před ním nějak neprozradila. Byla by nejraději odešla. Musila však zůstat, musila naslouchati hovoru; nedbala ho však. Jí zaléhalo na mysl pořád ještě to, jak se prve mluvilo o Domažlických, o bratřích, jak se otčím na ně chystá, že má jejich stopu, a které bekyně myslel, jistě že Dorotky.

Stěží utajila své vzrušení a svou starost, která pak znovu ji sklíčila, když osaměla. Myslela na Petra, kdyby tak přišel jejímu otci do moci. Otčím ví, že kněží tajně přicházejí do Prahy, ví snad i o knězi Martinovi – Má stopu, dává snad špehovat – Kdyby uslyšel, že i ona poslouchala kněze Martina! A ví-li, kde se bratři scházejí – Jistě na ně uhodí, až se král vrátí. Do té doby – Jak povědět, jak varovat –

Den za dnem chodila s těmi obavami a starostmi. Skrývala je a tajila, těžko však, zvláště v šumu blížící se sestřiny svatby, kdy v domě ustavičný ruch, kdy lidé přicházeli, odcházeli, kdy nemohla z domu ani na krok, a pak o svatbě samé, když sešlo se všechno příbuzenstvo její rodiny a sestřina ženicha, mladého,

statného Hynka Mičana ze Sulislavic a Roztok, starožitného rodu Klinštejnských.

Bylo hlučno a veselo; proto ani stín nesměl do Noěminých očí, i když zaslechla, jak otčím hovoří s panem Bohuňkem, ženichovým otcem, o králi, že již brzo bude v Praze, že již jede z Moravy. —

Svatební veselí došumělo, hosté se rozešli, rozjeli; pak ještě loučení se sestrou, kterou odstěhovali na Vinařickou tvrz. V domě podkomořího stichlo. Ten den po Mařině odjezdu rozhodla se Noěma, že hned na zejtří se vydá tajně k Dorotkám. Než večer přinesl otčím novinu, kterouž byl sám velmi překvapen, že král je tu, že z nenadání přijel, před hodinou, samý soumrak, mnohem dříve, než jej očekávali.

Zpráva ta bodla. Noěma nemohla pro ni ani spát. Nazejtří se vzrušila znovu, když otčím hned dopoledne (bylo jasno, mrazivo) vypravil se rovnou do králova dvoru. Noěma hleděla za ním úzkostně i s roztrpčením, jak má na spěch, že se nemůže dočkat, aby král už už zvěděl. Ale v tom vzrušení přišla jí odhodlanost. Chtěla ještě toho dopoledne uskočit z domu; než právě toho dopoledne matka ji stále volala, stále jí něco ukládala.

Musila zůstat.

17.

Podkomoří Valečovský ubíraje se nádvořím králova dvoru setkal se s panem Zdeňkem Kostkou z Postupic přicházejícím z králova domu. Podkomoří

začal hned o cestě, jak se jim jelo z Moravy a zdali tomu tak, jak zaslechl, co sjednali o nevěstě a též o spolku s Uhry.

„Tak, všecko tak, dobře jsme pochodili.“ Zelenavé oči pana Kostky se spokojeně zaleskly. „A víš-li, milý Vaňku, že král hned zítra, hned po ránu se zase vydá na cestu?“

„Do Chbu? Hned zítra?“ žasl Valečovský.

„Do Chbu. Velmi chvátá, aby sezvaní hosté nečekali. Nu, a ty, jsi-li přichystán?“ ptal se s úsměvem.

„Pojedeš přece s námi.“

„Pojedu, přichystám se. Tedy zítra, hned po ránu.“

„Tak.“

„Jak bude tam v Chbu –“ Valečovský upřel oči na nejpřednějšího králova důvěrníka.

„Tam bude tíž. Je však naděje, dobrá naděje, že i tam naše věci šťastně půjdou.“

„Král si tedy dobře tuší.“

„Dobře, ač také dobře vidí všechny potíže.“

„Ale v Němcích je to dobře připraveno –“

„Dobře. Mayer mnoho pořídil,“ Kostka se významně usmál.

„Musil platit.“

„V Němcích a neplatit? Platit a ještě slibovat. Nejprve, rozumí se, raddám korfersta od Rejna, kancelí Rammigovi a hofmistru Sickingen.“

„Mayer zatřepal měščem.“

„Dvě stě rýnských*) každému hned na ruku, titul

*) Dukátů.

královy rady, ročně každému dvě stě rýnských a každému pěkného koně. A raddám mohučského korfersta také tak, doktoru Leubergovi a kanovníku scholastikovi.“

„A korferstům?“ zeptal se uštěpačně Valečovský.

„Rýnský si vymínil osm tisíc dukátův a že bude nejvyšším říšským hejtmanem.“

„A Mohučský?“

Kostka stiskl levé oko, zakmítal prsty své pravice a tišeji svěřoval:

„Také, také, ale tomu ještě vadí kalich. Nu, ale povolí, až u něho zatlačí bramburský markrabí.“

„A ten, myslíš, že —“ vpadl Valečovský nedočkavě.

„Spřiznil se s králem a z toho spřiznění sliby a velké sliby. Král se na něj spoléhá; markrabovo slovo mnoho vydá.“

„Bude-li chtít. Nevím —“ Valečovský to řekl s patrnou nedůvěrou. Kostka překvapen, ptal se, cože míní, proč.

Valečovský mlčel, rozmýšleje se, má-li povědět o tom „das bosze, hundische, ketzerische Bluth“, co zaslechl bratr Paleček.

„Co myslíš,“ opakoval Kostka důtklivěji.

„I vzpomněl jsem si na Palečka. Řekl, že bramburský je dvakrát křtěný: jednou ‚Achilles‘ od papeže, a po druhé —“

„Snad od Palečka,“ vpadl Kostka vesele.

„Tak, od Palečka. ‚Liška‘ jej pojmenoval, že je Achilles, ale ještě více liška.“

„To že řekl?“ Kostka se ještě usmíval, vážně však přiznal: „Ten šašek mívá dobrý čich, šelma stará. Nu, z lásky k nám ten bramburský nic neudělá; to je pravda. Jdeš-li ke králi?“

„Jdu.“

„Teď si tam počkáš. Je tam vratislavský biskup.“ Valečovský se divil, že je biskup v Praze, kdy přijel, že nebylo nic o tom slyšeti.

„Včera večer přijel, hodinu, dvě po nás, král jej pozval. Pojede s námi do Chbu.“

„Proč jej zval?“ divil se Valečovský.

„Aby prostředkoval u duchovních knížat.“ Kostka pokrčil rameny. „Ten pojede rád a bude tam horliv. Záležíť mu na tom velice, aby král dosáhl německé koruny.“

„Ale proč!“ vpadl Valečovský, chmuře čelo. „Snad myslí, že by krále tak spíše odvedl od kalicha.“

„Jistě, on tak, a Konopištský také, Rožmberk, všichni pod jednou. A my zas a král sám, aby se posílil proti papeži.“

„Tak ta koruna má oběma stranám sloužit,“ Valečovský zakroutil hlavou. „To se mi nezdá. Divně, různě se strojí a mele. Jeden se omývá.“ To znělo velmi starostně.

„Doufám, že král nikoliv, a ty že se zbytečně staráš. Nu, uvidíme,“ dodal Kostka jasně, s důvěrou. „Buď s Bohem, milý Vaňku. Zítra na shledanou.“ Podal Valečovskému ruku.

Ten když vstoupil do prostorné, klenuté předsíně

královny komnaty, nezůstal tam nikoho kromě druhého komorníka, Hanuše Stampacha. Toho se otázal, je-li kdo u krále, ač to věděl.

„Důstojný vratislavský kněz biskup, již drahnou chvílí.“

V tom vešel bratr Paleček. Valečovský se ho zeptal, pojedede-li také do Chebu.

„Nepojedu, co tam. Blázen tam bude ne jeden a šprochů, nemoudré moudrosti i smutných šprýmů tolik, hle –“ Rozmávl před se rukama, jakoby ukazoval vrchovatou míru. Pojednou mrknuv po dveřích královny komnaty, začal nosem potahovat jakoby lapal vítr a řekl s úsměvem:

„Čichám, čichám –“

„Co.“

„Svaté kadidlo. Kněz biskup se tam usadil. Kdy-pak sem už šel! To jistě dává bratru králi mandlův cukrovaných.“

„Co blekotáš.“

„Nu, cukrovaných mandlův na tu cestu mezi Němce. Ten biskup všecko rád sladké. Však právě teď mi hořekoval Píček, co se dnes nastrojí konfektův a divných sladkostí k vůli biskupovi, ten že sní sladkých věcí celé mísy. Všecko sladké hrubě rád a také rád sladí, obzvláště bratru králi, řeči, slova, a dnes jistě také tu německou cestu. Všecko sladké rád, ale nebožec, musí také nesladké, musí slané a mastné; ale křesťansky se na ně odevzdává, na řeřábky, pávy, křepelice a drozdy, i na lososy, pstruhy, na smažené

pstruhy i na uzené. Kdykoliv přijede k bratru svému na Krumlov, první jeho jsou pstruhové –“

„Pomlouváš.“

„Jako bych pomlouval Krista pána,“ šašek se upřímně poklonil „kdybych řekl, že se čtyřicet dní postil. Kněz biskup se také postí, vždyť je suchý jako louč, partéka ubohá.“

„Ta „partéka ubohá“ v biskupské sutáně, mladý muž třicíti let, vysoký, tlustý, velké hlavy, tučného zášijku, s lalokem pod vyholenou bradou, krevnaté tváře, bílých však, masitých rukou, s velkým prstenem na pravici, Jošt, syn pana Oldřicha z Rožmberka, bratranec krále Jiřího, biskup Vratislavský, ač uměl jen chatrně německy, stál proti králi, jsa již na odchodu. Velké, černé oči se mu leskly, a spánky se mu rděly, jak byl zanícen hovorem o předúležité věci. Jednal s králem o zítřejší cestě do Chebu, o jejím vlastním, ale tajeném cíli: získat říšskou korunu. Mluvili o úkolu, ježž král vznesl na biskupa, aby pomohl v Chebu jednat, obzvláště s duchovními knížaty. Počítalť král, že spíše dojde u nich důvěry a ochoty, bude-li pro něj mluvit biskup římské církve, tím že osvědčí svou spravedlnost a nestrannost.

Biskup Jošt rád přijal ten úkol. Byltě králi oddán, mohl mu posloužit, ale i církvi; té přede vším. Kdyby se zdařilo, nebude Jiří moci býti jen husitským králem, nýbrž bude nucen ohlížeti se na říši a její církev; snad i kalicha by se zřekl, a doma, v Čechách, mohl by být obnoven starý řád –

Král v lehké šubě domácí stojí proti biskupovi, poslouchal se zřejmým uspokojením, jak bratranec domlouval srdečně, nelíčeně:

„Králi milý, rozvaž, rozvaž – Učinils dobré a poctivé jazyku a koruny naší za svého vladařství i teď, a mohl bys ještě více. Vše máš nyní sebe poslušno, pokojně králuješ, polský král i uherský přízeň ti vzkazují, míříš říšská knížata a v pokoj je uvozuješ, zvou tě, žádají tebe zjevně, abys obnovil jim pokoj, abys stal se jeho konservátorem a obrancem. A tuť je spravedливо žádat i korunu, máš-li vykonati, oč žádají. Již vidím: ke koruně sv. Václava koruna svatě římské říše. A tak by bylo za tvého panování jako za panování císaře Karla, svatě paměti.“

Král se nebránil svůdnému kouzlu vřelé té řeči, jež zněla tak upřímně, z plného přesvědčení. Pousmál se, lehce pokýval hlavou, opakuje: „Jako za panování císaře Karla – Veliké slovo jsi řekl. Ale toť veliký úkol, veliké dílo. Věť, žeť všecka má žádost, jen abychom českou korunu zvelebili, aby po těch velikých válkách a hrozném pohnutí nastalo všeho upokojení. Němci prve vždycky byli nepřátelé naší koruny, z říše chodily všecky bouřky na nás. Chtěli nás podtrhnout, zahladit. A jak je teď mezi nimi! Sami nás žádají o upokojení. Takovým běhům porozuměv, mohu se odvážit –“

„A bohdá, že se zdaří. A snáze by pak tvé království stanulo v jednotě obecné církve svatě –“ Zlehka opatrně naznačoval biskup.

„Tak, pravda, veliké různice pro víru by pak spíše mohly býti přetrženy.“

„A pak by bylo lepší obcování nás Čechů se všemi jinými křesťanskými zeměmi v službě boží, v kupectví, v rytířských jízdách, v službách, v poselstvech. Lepší než do té chvíle, lepší než jaké jsem já, králi milý, viděl i sám pocítil, když jsem byl ve Vlaších.*)" To mně cestou i pak v Římě nejednou velmi příkře šlo k srdci jak o nás Češích tam všude smýšlejí a mluví a jak jednají. Toť vše mohlo by se teď v lepší obrátit. A proto se těším na zítřejší cestu. Bůh dej štěstí Tvé Milosti.“ –

V tu chvíli mluvil v předsíni bratr Paleček o biskupu vratislavském, kterak se postí, žeť je suchý jako louč, partéka ubohá. Valečovský se usmál té partéce, a usmál se zas a ohlédl se po starém šaškovi, když „ubohá partéka“ v sutáně, vysoký, tlustý biskup vratislavský skoro v ten okamžik vstoupil k nim z královy komnaty. Kráčel volným, houpavým krokem tělnatých lidí, zjev těžkopádný, ale důstojný.

Pozdravil podkomořího a zeptal se ho s nelíčenou vlídností, s milým úsměvem, jak se chystá na zítřejší cestu.

„Pohoda je,“ dodal, „pojede se nám dobře. A hle, bratr Paleček! Nu, máš-li nějaký nový šproch.“

„Mám stále z brusu nový, třeba že hrubě starý.“

„Který,“ ptal se mladý biskup s úsměvem.

*) Před třemi léty, r. 1458.

„Tento: Kdež kněží a ženy šafují, obecně přemistrují.“

Biskup se zasmál a lehce zatřepal bílou, masitou dlaní.

„Oh, Palečku, Palečku, toť starý, hrubě starý šproch, tak jako ten: Ježek má bodliny a svině štětiny.“

„Má, kněže biskupe, má. Ježek bodliny – Co komu přirozenost dá. Ježku lépe sluší bodliny a svině štětiny než jelení parohy.“

„Tobě, starý brachu, bodliny dobře sluší. Jen aby ti neztupěly a dobře bodaly. Lepší jest hněv smíchu –“

„Než pokrytší úkladové,“ hbitě vpadl Paleček.

„Tak jest, šašku. Horší jazyk falešníka, nežli kopí protivníka. A ty si chraň hněv smíchu, ten je duši zdravé koření. Buď s bohem.“ A kráčel v těžkopádné důstojnosti ke dveřím. –

„Vítej,“ řekl král s úsměvem Valečovskému, sedě v křesle opodál krbu. A hned jak bylo v Praze a v královských městech po ten čas, co on, král, meškal na Moravě.

„Milosti, nic se nepřihodilo, zjevně nic.“

„A potají?“

„Skrytá shromáždění. Z Domažliv psali o pikhartských schůzích.“

„Z Domažlic! I tam!“ Král se zachmuřil a zkrátka se zeptal, jak tu, v Praze, také-li se scházejí.

„Bohužel, ale velmi opatrně.“

„Ti ‚bratří‘ jsou nebezpečný lid. Není v tom je-

nom jejich pokoutná víra. Nespokojenci jsou.“ Král mluvil přísně. „V tajných shromážděních se sbírají –“
„Sbírají, Milosti.“

„A nač! K roztržení země, na hanu našeho království. Nechati jich, bylo by proti kompakatům, a nepřátelé by nám je právem vytýkali.“ A přísněji dodal: „Nestrpíme toho bludařství. Pamatuj na to. Ale dnes, milý Vaňku, není času. Až se vrátíme. Pojedeš s námi.“

Valečovský se uklonil.

„Máš-li ještě něco jiného z královských měst –“
„Nemám, Milosti.“

Byl milostivě propuštěn.

Podkomoří se nenadál tak krátkého slyšení. Očekával, že se král šífe zmíní o cestě, o sjezdu v Chebu; o tom však ani slova.

Když se vrátil do předsíně, zastal tam ještě Palečka. Seděl v koutku a vykládal něco hofmistru královi Petru Kdulinci z Ostromíře, velkému, statnému, již na pohled více vojáku nežli dvořanu, a maršálku dvoru královského Bořitovi z Martinic, táhlého, úzkého obličejje. Valečovský se u nich zastavil, jen co pozdravil a vyšel ven, chvátaje domů, aby vše opatřil na zítřejší cestu.

Páni v předsíni dali se zase do hovoru, jen maršálek Martinic od nich odstoupil, chtěje vyzvat Štampacha komorníka, aby jej ohlásil králi. Ale v tom se otevřely dveře předsíně. Maršálek se po nich ohlédl a všichni se po nich ohlédli.

Vešel muž, jenž byl vysoce ctěn, vynášen, veleben a zase tupen, nenáviděn, proklínán, jenž „byl hlavou a studnicí všech bludův,“ ale „skrze kterého milý bůh veliké a spasitelné věci působil,“ kterého se „báli domácí i okolní, král, králová i páni,“ a on se „bál milého pána boha,“ syn chudého kováře, pak volený pražský arcibiskup, mistr Jan z Rokycan.

Vstoupil v černé šubě a reverendě, muž více než šedesáti let, vyholený, statné postavy, vyšší než prostřední. Šedé vlasy nad čelem silně prořídly; na temeni kněžská pleš. Plná tvář svěží barvy. Před nějakým rokem ranila jej mrtvice; na chůzi nebylo toho znát, jenom někdy na řeči.

Tmavé jeho oči bystře se rozhlédly; přívětivě se pozdravil s pány, na starého Palečka se usmál. Komorník šel mistra hned ohlásit na pokynutí Martinice maršálka, jenž ustoupil.

Král sedící v křesle, vstal, když arcibiskup vkročil a podal mu ruku na uvítanou.

„Přicházím uvítat tvou milost z cesty,“ začal Rokycana srdečně, „uvítat a také hned se rozžehnat; slyšímť, že nazejtří a časně ráčíš odjeti.“

„Bohdá ne na dlouho,“ král se usmál „a není na dalekou cestu.“

„Ale snad na těžkou, do Chbu. Cheb, ó, Cheb! V tom městě začali jsme vyjednávat s posly basilejského sněmu, Vřesovec, kněz Prokop, Velvar, Biskuppec, Louda, Mokrovouský, a kdo všechno. Ti všichni jsou již v Pánu, jen já zůstal a vidím proměny těch

třiceti let. Tenkrát všechna říše proti nám, všechna knížata v Němcích, světská, duchovní, kde kdo, a jak! Sedly chtěli pokrýt naši zemi a zhladit nás. A v tom Chbu pak začali se s Tvou Milostí smlouvat přátel-
sky, a tam jsi se s nimi spřiznil.“

Královy hnědé oči tkvěly na tváři starého kněze; zjasnělý svit v nich a lehký úsměv na rtech králových jakoby říkaly: Rozumím ti – A když Rokycana řekl: „Tam jsi se s nimi spřiznil,“ vpadl král přímo:

„Což mnozí neschválili.“

Rokycana ihned upřímně, určitě opakoval:

„Neschválili.“

„A dnes?“ optal se král, jenž rád zkoumal mínění jiných.

„Dnes se obávají,“ vážně odvětil arcibiskup.

„Ty také, mistře?“

„Také. Jedeš do shromáždění německých knížat, a sám jsi je svolal.“

Řeč jeho tuhla v tonu, tvrdla tajenou výčitkou.

„V říši jsem první korferst.“

„A český král?“

„Bude ve všem první, na toho stále pamatuji. Vždyť jenom pro něj tam jedu.“

„Nevím, ráčíš-li jen pro tu při mezi bavorským a bramburským. Je-li však pravda, co se potajemně proslýchá, že pro novou korunu –“ oči Rokycanovy tkvěly zkoumavě na králově tváři, „pro německou korunu –“ Na okamžik ustal, čekaje odpověď. Král však mlčel. Rokycana tím dotčen, začal zas a důrazněji:

„Chtít korunu od nepřátel kalicha – Co budou za ni požadovat. Snad zapsati se jim.“

„To-li se také proslýchá?“ vpadl král ostřeji.

„Samo to přichází na mysl.“ Rokycana rozechřívaje se, že král mlčky přiznává, začal bezděky mluvit kvapněji a také, jak od času jeho mrtvicového záchvatu míval, vyrážel ostřeji začáteční slabiky některých slov. „Samo, věru; obávám se, že tam v Chbu budou chtít za tu korunu, abys řádu římského kostela se přidržel, ty i rodina Tvé Milosti.“

„Věříš-li tomu!“ Králův pohled se zostřil i ton těchto slov.

„Ze toho budou žádat, věřím, tak jako bych nerad věřil, že cti žádostivost, veliké moci žádost pudí Tvou Milost. Ale o těch tam v říši věřím, zvláště o duchovních knížatech, jak jsem řekl. Proto je mou povinností, abych připomenul Tvé Milosti. Svatá bázeň o kalich mne k tomu pudí. V říši se domnívají, že jsme zemdleni v lásce k kalichu a čeho s ním žádáme, že jsme ustydlí v horlivosti po opravách církve a života, že přestaneme odpírat panování papežovu, teď že by měli vhodnou chvíli. Bohužel, horlivost u nás potuchla, mezi námi je hojně vlažných, ale kdyby někdo chtěl nepřátelsky dotknouti se kalicha,“ oči Rokycanovy zahořely, hlas mu zazněl plněji, „uviděl by svět, že bychom se všichni zdvihli, všichni, za jeden muž. To račíš vědět –“

Král naslouchal už neklidný. Na čele mu chmura. Díval se na prsty své levice, přemáhaje své po-

hnutí; když pak promluvil, zněl mu hlas zastřeněji.

„Mistře, řeč jsi tuhou učinil. Rozumím, že tak mluvíš a snad že i myslíš, že cti žádostivost mne pudí; žádost veliké moci. A třeba cti žádost. Ale jaká! Utvrdit naši, českou korunu, zmnožit její moc, zabezpečit pokoj a posílit se, mistře, proti těm, kdož by upírali nebo kdož by brali, co naše jest, co nám kompakty zaručeno, kalich a vše ostatní. Zdaří-li se nám v Němcích, neodvází se římská stolice úplného rozstrku s námi, různice s ní bude spíše přetržena, nebude moci nás sraziti jakoby si papež troufal, kdybychom byli sami.“

Za této královny řeči měnil se výraz Rokycanovy tváře. Přímost, rozhorlenost, kterouž přemáhal a tlumil, mizely a stín starosti ji zasmušoval. Zavrtěl hlavou.

„Milý králi, bojím se, že to k dobrému nikoli nepůjde. Hledáš v Chbu posilu proti papeži, a v Chbu budou žádat, abys ho více poslouchal než boha. Chceš velkou věc, ale hledáš jí přízeň mezi jejími nepřátely. A kdybys ji získal, nebude-li vratká, bude-li tak stálá a pevná jako důvěra všech věrných doma? V těch je tvá síla a moc. V těch. Za ně za všechny dám. Milý králi, buď pevný na cestě boží.“

„Mistře, jsem a budu poslušen svého svědomí. Věř, že chci naší věci prospět a že nedám jí ublížit.“

A podal mistrovi ruku jakoby na slib.

Noěma obávala se návratu otčímova a přece se ho nemohla dočkati. Nejednou vyhlédla oknem, pak i ven na mazhauz vyklouzla, nad schody, podívat se dolů, naslechnout, neozve-li se na dolejšíh paláci otcův hlas. Zasleyhla jej; na sluhu něco volal. Uskočila do světnice, zůstala však jako přimrazena poblíže dveří. Hleděla k nim v úzkostném napětí. Myslílať, že na pohled sezná s jakou se otčím vrací.

Nepostřehla však nic a co zasleyhla, nebylo nic o bratřích. Podkomoří sotva že vstoupil, a vstoupil rychle, již hlásal, že odjede hned zítra po ránu s králem, aby chystali vše na cestu, rychle, honem. Noěma se na první okamžik ani nehnula, jak byla překvapena. Ale pak skočila zavolat matku.

Byla nenadálým obratem zmatena, strach však opadl; na tu chvíli bylo po nebezpečnosti.

Horlivě pomáhala matce, s velikou ochotou snášela, rovnala. Ale mysl její pořád v té změně, co se jen stalo, že tak náhle, a je-li možná. Ale odjede, odjede – Až se však vrátí – A kdy, kdy – Plaše, nejistě zeptala se otčíma. Že neví, stručně odvětil, že se nedá na den určit, dle toho, jak dlouho potrvá královo jednání.

Podkomoří odjel nazítří za mrazivého, zářícího rána v králově družině nejvyšších, zemských úředníkův a dvořanův. Všichni koňmo v hojném průvodu zbrojenců, čeledi a služebníkův, o několika

stech koní i několika kočích vozů malovaných, suk-
nem krytých, koberci a kožešinami vnitř upravených.
Byly to vozy královny, vratislavského biskupa, nedu-
živého pana Rabského*) i několika jiných a to starších
pánů, kterým měly vozy poskytnout na další cestu
v širém teplejší útulek proti mrazu, ostrému větru
a chumelici.

V domě podkomořího stichlo. Noěma si z hluboka
oddechla. Hned nazejtří odpoledne vyžádala si mat-
čino svolení, aby směla k tetě Andělové. Nezašla však
k ní; její dům minula a zamířila Bosákovou ulicí
k roubenému domku pod starým javorem.

Doma i cestou ji tížilo, jakou má donést sestrám
novinu. V to strach i výčitka, čeho se odvažuje proti
přísnému otčimu. A kdyby Petr náhodou se tam na-
manul a uslyšel – Zdali by nemohl opakovati, co
vyčetl tenkrát, když se mu ozvala, hle, cože se děje
těm, kteří čtení svaté následují –

Zbytečně se starala. S Petrem se nesečkala. Sestry
Dorotky ji srdečně uvítaly, potěšeny, že zase přišla;
musila usednout blízko nich u krbu, a menší Dorotka
ptala se vesele, nese-li noviny, aby pověděla.

Noěma v rozpacích začala nejistě, nejprve o Do-
mažlických, o starém bratru, jenž přišel do Domažlic
z lesní pouště, o tom všem že psalo domažlické právo,
její otec že se tím popudil, že chce toho starce dát
přivést sem do Prahy a domažlické bratry že hodlá
pokutovati žalářem, otec že bratří nezná (znělo to

*) Vilém mladší z Risenberka a z Rabí.

jako ostýchavá omluva), že jest o nich křivě zpraven, neboť se domnívá, že jsou obnovení Táboři, proto že je na ně tak přísný a král také, k tomu že šel žalovat, to že ještě nevěděl o jízdě do Chbu. To pověděla rychleji, chvatně, rozčilená, a pak dodala, že u dvora také vědí o tajných schůzích, otec že o nich mluvil, také o kněžích, kteří přestrojeni přicházejí do Prahy a že mají stopu. Umlkla, hledíc na sivé sestry, žasnoucí a polekané.

„Je zle,“ vyhrkla menší Dorotka.

„Nutno ihned vzkázat bratřím,“ rozhodovala i navrhovala větší sestra. „Řekněme to Petrovi. Ale musí být opatrný, nesmí tebe Noěma jmenovat. Nemusí ani zvědět, že je ta zpráva od tebe.“

„O, může, to může,“ hned a chvatně namítla Noěma. Pozarděla se, ale řekla to rozhodně. Bylo po rozpacích. Pocítila náhlou sílu, odhodlanost i tichou radost, že Petr zví, že bude bohdá spokojen.

Do týdne se nanovo vypravila k sestřám Dorotkám. Pudilo ji zvědět, co se stalo, jak sestry sjednaly s Petrem, co snad už učinil nebo co podnikne. Když matka odpoledne odešla navštívit sousedku, Noěma chvatně oblékla kožíšek, dala na hlavu černou, aksamitovou čapku kožčšinou lemovanou, a vyběhla nepozorovaně z domu. Venku tiše chumelilo.

Opatrně vyhlížeje, chvátala k sv. Jindřichu. Minuvši opět tetin dům, zahrnula do Bosákovy ulice. V tom pospěchu, hledíc rovnou před se, nevšimla si, že na druhé straně ulice, směrem k ní, kráčí Petr. Šel v plášti a měl kuklu přes hlavu.

Pojednou byl po jejím boku; zalekla se, stanula, ale jak jej poznala, svitlo jí v očích a její svěží tvář mrazem a rychlou chůzí pozardělá, zaplanula temněji. Petr shrnul kuklu. Dlouhé jeho vlasy pod černým bitytem v mrazivém větru pozavály.

Bylo zase jako když se posledně, o vánocích, setkali na zahrádce sester Dorotek, kdy beze slova, pohledem Petr zjevil, kterak je mile překvapen.

„Jdeš-li k sestřím,“ zeptal se.

„Jdu. Tys tam už byl.“

„Nebyl, jdu z Chudobic.“

„Od bratra Eliáška?“ bezděky zeptala se Noěma.

„Ty o něm víš?“

„Od sester. A neměla jsem vědět?“

„Měla, měla – ty, která se o bratří tak staráš. Sestry mně pověděly.“ Mluvil s uznáním.

„Na toho bratra Eliáška jsem teď často vzpomněla, je-li u něho bezpečno, když vědí o tajných schůzích.“

„O něm jistě nevědí, buď bez starosti.“

Zvolna kráčeli tichou, té chvíle liduprázdnou ulicí, podél Andělské zahrady, podél její dlouhé, zahnědlé zdi, s bělostným lemem čerstvě napadlého sněhu na vrchu. Nad tím lemem, nade zdí, až nad chodník vznášely se koruny zasněžených stromů.

Kráčeli pod jejich bílým krytem, kterým se na ně hebce prosypala tichá chumelka, na ně, na jejich šlepěje.

„U bratra Eliáška je bezpečno,“ opakoval Petr.

„A jak bude tam –“ Nemohla dořici jak tam v Domažlicích; netroufala si, bála se Petra.

Petr však porozuměl; v očích se mu schmužilo.

„V Domažlicích myslíš,“ řekl zasmušile, „tam odešel především spolehlivý posel oznámit bratřím, aby se pilně opatřili, a bratr Jakub, ten starý, jenž přišel k nim z pouště, aby se v čas vystěhoval.“

„A vy tu v Praze?“ zeptala se tišeji.

„My? Čekáme, že zlost se proti nám rozmůže.

Ale ty, sestro!“ Tvrdý stín zmizel mu z očí a hlas jeho zněl tišeji. „Na sebe nepamatuješ. Vidiš, teď by mohlo přijít, co jsem ti řekl, když jsem tě varoval loni v létě v zahradě pod lipami, kterak ouzká cesta a brána těsná, která vede k životu, že bys mohla upadnout v pohanění. Slyšelas, jak nás nenávidí a ohyzďují.“

„Víš, jak jsem ti tenkrát odpověděla.“

„Vím a skutky vydáváš svědectví i teď. Ale bojím se o tebe.“ A rozhodně vyrazil: „Nesmíš mít ouhony.“ Hned však zamlouval. „Pojď,“ pobízel obyčejným hlasem, „hle –“ Ukázal na bílý, roubený domek, tichý a osamělý, pod zasněženým javorem jakoby dřímající. „Smím jít s tebou?“

„Pojď,“ přisvědčila potěšená. „Budu jen na chvíli, musím zase brzo domů –“

A neomeškala se, ač byla by ráda třeba do samého večera proseděla. Záhy se měla k odchodu.

Větší Dorotka se jí optala, kdy zase přijde.

„Snad ještě tento týden, teď spíše mohu.“

„To snad už budeme více vědět,“ řekl Petr vážně; ale v tom, jak mu Noëma podávala ruku, přidal rychle a tlumeně:

„Přijď.“

Pohled její přislíbil.

Vyšla kvapně ven do tiché chumelky.

19.

Na hlas českého krále sjelo se o hromnicích (1461) do Chebu skoro všecko Německo. Účastníci sjezdu ze všech končin svaté římské říše: od půlnoci, z Braniborska oba Hohenzollernští, markrabí Albrecht Achilles i bratr jeho kurfirst Fridrich, z východu saská knížata, z jihu bavorská a zástupce Ebrharta hraběte Virtemberského, ze západu, od Rýna, markrabí Badenský, vyslancové Rýnského falckrabí a lantkrabě z Hes.

Na hlas krále Jiřího přijeli také plnomocníci kurfirstův arcibiskupů: Mohučského, Kolínského, Trevínského; přijeli arcibiskup Solnohradský a mnoho biskupů, přijeli zástupcové Norimberka, Augšburku, Řezna, Špíru, Strassburku a jiných říšských měst, přijel i rakouský arcikníže Albrecht, znepřátelený s bratrem svým Fridrichem, císařem.

Sjezd říšských knížat bez císaře, bez jeho vědomí a schválení, svolaný českým králem, sjezd veliký, slavný, jeden z nejslavnějších toho věku.

Domy hrazeného Chebu, zděné i dřevěné, nestačily návalu panstva a jeho družin. Všecky světnice, kde jaká komora v městě i v domech před hradbami, všecko plno cizích hostí, z nichž někteří vznešení

uhostili se na zámcích a tvrzích v sousedství města.

Ruch v domech, ruch a šum na jejich podsínicích klenutých i dřevěných o prostých sloupech, ruch, šum i hluk ve branách, na ulicích, na place sv. Jana, na velikém náměstí, rojení a hemžení větší než o nejhluchnějším trhu.

Všude pestro různými kroji knížat, šlechty, měšťanů, žoldnéřů; šuba, kožich panovaly v ten mrazivý, zimní čas, kožichy nákladné vzácných kožešin, drahými sukny, aksamitem potažené, i prosté ovčí a krzna, řasnaté pláště, zimní klobouky kožešinou lemované, drahé čepice sobolí, nebo s bobřinou, hranostajové a zase obyčejné liščí a z kože beránčí, mezi nimiž se ztrácely kukly a čepce chebských žen v dlouhých, zimních pláštích.

Posněžené ulice a prostranství jen kvetly za slunečných, mrazivých dnů barvami proudícího lidstva nebo jednotlivých skupin, pěších i pojíždějících na koních bohatě sedlaných. Těžké vozy i vozíky rozvážely spíži, sudy piva, vína; časem zacínkaly rolničky na rudých pokrovech koní vyšperkovaných střapci a nachovými chocholy, klusajících v saních pomalovaných živými barvami, provázených četami jízdních zbrojenců.

Na věži farního kostela troubili v určitých chvílích dva pověžní své staré noty; ty teď vyznívaly nepovšimnuty v ruchu a hluku, nebo je přerušovali pištcí a hudci hrající dole na prostranství, v ulicích před domy, jak toho žádala taková schůze lidstva i veselý, masopustní čas.

Zvláště hlučný shon a proud skoro po celý den u radnice s vysokou věží, v kterémž starobylém domě slavil před věky císař Fridrich Barbarossa svatby své s Adletou z Vohburku. Kliment Pichelberger, purkmistr, nevyšel z radnice z počátku někdy takřka po celý den, co bylo práce a starostí s ubytováním, co různých požadavkův a stížností. A co se navítal vznešených knížat světských a duchovních i zástupců říšských měst.

Nejšumněji však a nejpestřeji bývalo cestou k starému hradu nad Ohří a na hradě samém. Tam sídlil ten, jenž všecky sem sezval, Jiří král. Předloni na jaře o první chebské schůzi ubytoval se v domě bohatého patricia Kašpara Jungherra.*) Teď sídlil s předními své družiny na hradě, v jehož prostorné síni románských oken, pamatujících ještě Hohenštaufy, konala se valná shromáždění sjezdová.

Hrad byl jako střed, tam proudilo vše z města, pěšky, koňmo i na saních, knížata světská i duchovní, panstvo, rytíři, jejich družiny; tam hlaholila nejrůznější nářečí německého jazyka, tam se ozývaly české hovory i české a německé rozkazy purkrabí chebského hradu, Zdeňka z Mitrovic i jeho kastelána Petra Váhy.

Královský podkomoří Valečovský obýval tu nevelkou komoru a ještě ne sám, nýbrž s nejvyšším lovčím panem z Kolovrat poblíže světnice, ve které uhostili pana Zdeňka Kostku z Postupic. Valečovský

*) V tom domě zavražděn pak r. 1634 Albrecht Václav z Valdštejna.

s nejvyšším lovčím bydlili nevalně; než nečekali žádného pohodlí, a pak v té komoře skoro jen přespávali, neboť za dne se v ní málo zdržovali. Někdy vyjeli v králově družině nebo provázeli krále do valných schůzí ve velké síni hradní, které často trvaly velmi dlouho a bývaly hlučné, pro pana z Kolovrat obtížné, poněvadž neuměl německy a nerozuměl, o čem se tak dlouho a někdy tak prudce až hlomozně rokuje. Podkomoří mu to stručně vysvětloval tak jako sekretář Jošt z Einsiedle nebo pan Kostka nebo nejvyšší kancléř musili králi Jiřímu často tlumočiti.

Král svolal ten valný sjezd všeho Německa pro při bavorského vévody s braniborským markrabím a pro to, aby se dohodli jak staviti nekonečné boje mezi římskými knížaty a městy, jak ukončiti hrozné krve prolévání a hubení říše, aby obnoven byl mír a řád. Tak vyhlášeno. Ale také se všeobecně vědělo, třeba že to v pozváních nebylo udáno, že má býti zvolen mocný kníže, jenž by ten pokoj v říši obnovil a pak udržoval a chránil.

O tom se hned na počátku sjezdu mluvilo veřejně a skoro všude uznávali, že takového vladaře je nezbytně třeba, když se císař o říši hrubě nestará a nedbá jejího žalostného stavu. O tomto vladaři se veřejně mluvilo, leckde i hádali, kdo jím bude; tu tam už i jmenovali, že rýnský falckrabě, ten že snad –

Pan Kostka se jen usmál, když se mu Valečovský zmínil, že to také zaslechl. Bylo to hned třetího dne jejich pobytu v Chebu.

„Jalové řeči. Mezi knížaty se mluví jinak. Koho vybízeli a vybízejí ne-li krále J. Milost? On jediný může pomoci říši, toť jeden hlas; není zapleten do jejich zmatků, to moudře uvažují a že má moc a ducha, a tak jediný že ji může spasit.“

„A sami –“ Valečovský mávl pohrdlivě rukou. „Chtějí pokoj a řád, ale každý z knížat myslí jenom na sebe, jak by co ulovil, uškubl. Chtějí na Turka – Mluví, křičí ve shromáždění, volají J. Milost, aby vedl křesťanské vojsko proti pohanům. Ale kde to vojsko vezmou, když se brání desátkům na ně a žádný nechce ani groše na ně vydat.“

„Raději sami brát,“ přisvědčil Kostka. „Doktor Mayer tomu rozuměl.“

Podkomoří přikývl a zeptal se na markrabí braniborského, je-li cítit, že jedná, jak slíbil, že bude krále fedrovat. A dodal: „Král mu stále ještě věří?“ Kostka tím dotčen, odvětil rychle a důrazně: „Věří, protože markrabí slíbil. Slyšíš-li, slíbil, dal slovo, kníže, rytíř.“

„Ty-li, pane Zdeňku, také tak věříš –“

„A co ty, milý pane Vaňku, tak pochybuješ a nevěříš, jak se zdá. Proč?“

„Pomlčme o tom. Když král věří a ty také – Uvidíme.“

To bylo hned prvního týdne, co meškali v Chebu. Ani po tomto rozhovoru nerozplynula se nedůvěra Valečovského k markrabí braniborskému. Nemohlť zapomenout, co mu starý králův šašek pověděl na podzim, před hostinou na počtu braniborského mar-

krabí. „Das bosze, hundische, ketzerische Bluth –“
Tato zlá slova uvázla hluboko.

Hrabě Nickel byl také teď v Chebě, přijel se svým pánem. Valečovský si dobře všiml, že nevynechal ani jediné schůze ve velké síni. Stál nebo sedal sám nebo poblíže markrabího, tvrdě zasmušilý, nemluvný, pozorující však všecko jednání jako ostříž.

O jeho smýšlení znovu přesvědčil se Valečovský nějaký den po rozhovoru s panem Kostkou. Bylo začátkem druhého týdne, co meškali v Chebu. Toho dne ráno zamířil Valečovský k velké síni, kdež se konala shromáždění německých knížat. Schůze se ještě nezačala, ve veliké síni dosud placho. Za to v klenuté předsíni, vyhřívané ohromnými kamny, nepolévaných kachlíků s krancli, plných divných figur vypouklých a ornamentů, bylo jako v oule. Čekali tu, kdož přišli nejdříve, říšští šlechtici a zástupcové měst. Seděli na lavicích podél stěn, stáli v skupinách, hovořili, jednali, tu mírněji, tam hlasitěji.

Nejhlučněji ve skupině poblíže románského okna, jehož kolečka zelenavého skla prozařovalo světlo zimního, zářivého dopoledne, jasníc barvy šub a jejich kožešin tmavých i světlých a krásně lesklých. V té skupině dvě strany; jejich rozhovor už ostrý šerm. Dva bavorští páni a jeden z Badenska, s nimi bradatý zástupce Norimberka a mladý, plavý Štrasburčan, bamberský kanovník vysoké postavy a kanovník solnohradský, kulatý a rumný v tváři, oba v sutáně, byli za jedno. Proti nim rada markrabí braniborského Petr

Knorre a vytáhlý, hubený kancléř města Vratislavi Petr Eschenloer, vyholené tváře, modrých, výrazných očí. Více v pozadí stál hrabě Nickel z Volfendorfu žlutavě snědý, tmavých knírů, vyholený, s dlouhou jizvou zardívající se na levé tváři poblíže nosu. Všichni v živém, až ostrém hovoru, jen on posupně mlčel; ale poslouchal a pozoroval chmurnýma svýma očima.

Vratislavský kancléř popíchl Jihoněmce, nač ty schůze nekonečné, nač, že se tu sjeli, aby byl zjednán mír v říši, tím že je král Jiřík všechny ulákal a sem uvábil, chytrák, všichni že mu sedli na lep, a co za to: že se má volit římský král, že je to teď to nejhlavnější a kdo: on, on Jiřík, „Jiršik“, jak vyslovoval, a oni bloudi, že mu mají k tomu dopomoci a také že pomáhají, oni hlavně, Bavoři a Švábové –

Za této řeči vstoupil Valečovský. Chtěl dále; to však, co zaslechl, jej zastavilo. Zůstal opodál. Ti u okna si nepovšimli, že vešel, a také si nevšimli hrabě Nickel, jenž stál před ním.

„Co mluvíš! Krále je potřeba, a jaká!“ odpíral bavorský hrabě ryšavé brady, v dlouhé šubě. „Je, a jak by nebyla, když císař o nic nepečuje a nespraví ani své vlastní země, když se tam bouří proti němu jeho poddaní.“

„Ale vyhlásit jej za nehodného, zpozdilého, neschopného,“ odrážel Petr Knorre, nevelké, suché postavy. „A to by tak vypadalo, bude-li mu zvolen pomocník, král, to by bylo jako dáti poručníka císařské velebnosti!“

„A jakého poručníka!“ Vpadl Eschenloer. „Cizího jazyka a husitu. Jaká smělost toho kacíře, chtít panovat v svaté, římské říši! Ale, pán bůh toho nedopustí, třeba že si to Jiřík chytře naléčil a tolik Němcův omámil.“ A obrátiv se na Petra Knorra zeptal se ho, je-li tomu tak.

„Tak, je tak,“ horlivě přisvědčoval rada braniborského markrabí.

„A ty, pane hrabě,“ Eschenloer se otočil k Nicklovi z Volfendorfu, „co ty říkáš –“

Valečovský, jenž všecko jednání vzrušen pozoroval a již chtěl také promluvit, upřel zraky na braniborského hraběte. Ale ten mlčel. Eschenloer hartusivě opakoval:

„Co tomu říkáš –“

„Že se zbytečně přete,“ ozval se Nickel zasmušile a dost.

„Proč zbytečně, co myslíš!“ Dorážel Vratislavský.

„Zbytečně,“ opakoval hrabě ostřeji a již nepromluvil.

„To jest, že Jiřík nebude německým králem?“ Sám si vykládal Eschenloer, patrně se tím chláchole. Než Nickel mlčel dál a jen se ušklíbl. Valečovský popuzen chtěl se jemu i Eschenloerovi prudce ozvat. Ale jen vykročil, ozvalo se za ním po česku:

„Počkej!“ A někdo mu vložil ruku na rameno. Kostka! Valečovský nezapomínal, že za ním sem vešel, takřka jemu v patách a že stanul a stál pak za ním. Teď ho zadržel a hned také pokynul patrně rozčilen:

„Pojď!“

A jen vkročili na chodbu, ptal se :

„Rozuměl jsi?“

„Kdož by nerozuměl! Že se náš král marně namáhá. Nerozumím však, proč jsi mne zadržel –“

„Protože by z toho byl jen kramol a víc nic, a z kramolu škoda.“

„Teď už, pane Kostko, neřekneš : ‚Jalové řeči.‘ Ne to, co křičel ten Vratislavský písař, ale to, jakého je mínění rada, slyšíš-li rada bramburského markrabí, ten Knorre, a ten němý Nickel. A teď ti, pane Zdeňku, povím, jak promluvil loni, v Praze, když tam byli o Martině s markrabím, kterak zjevil, jakého je smýšlení.“ A hledě Kostkovi do očí, sázel Valečovský tvrdě a hořce : „Bosze, hundische, ketzerische Bluth, to jest, rozuměj, česká krev, J. Milosti krev a jeho rodu.“ A pověděl od koho to má, jak bratr Paleček ta slova uslyšel.

„To že Nickel řekl? A tenkrát?“ hněvivě žasl Kostka ; v zelenavých očích mu zablýskalo. „Žes mně nic neřekl!“

„Tenkrát jsi byl právě v Uhrách a pak jsi odjel na Moravu. A pak jsem váhal, když jste bramburskému tak důvěřovali. Teď jsi slyšel, jak mluvil Knorre i ten Nickel, oba rádcové a důvěrní markrabovi. Tak co jejich pán? Povíš-li J. Milosti?“

„Co jsem slyšel, povím.“

„I to o té krvi?“

„To – nu, třeba si rozmyslit a zatím počkat, myslím. Ví-li o tom ještě někdo.“

„Kolovrat a ten nepoví a šašek také mlčí.“

„Půjdu ke králi.“

Kostka, jak byl vzrušen, měl na spěch. Musil všal čekat. Král si dal před chvílí zavolat sekretáře Jošta a s tím teď pracoval. Posílal psaní své manželce, od pověď na její list, který mu včerejšího dne přivez z Prahy rychlý posel. V tom psaní královnině byla také zpráva, jež krále nemile překvapila, že po Praze a již také na kazatelkách, se trousí divné řeči o chebském sjezdu. Ale sám, odpovídaje na ten list, nemě také veselé noviny; anobř diktoval Joštovi do péra tady, v Chebu, že se z počátku vše dobře podobalo nyní však že shledává obtíže, kde se jich nenadál a ne mohl nadíti, když právě z té strany očekával na jisto podporu podle slibu jemu, králi, v Praze loni na podzim daného. Více sekretářovi do péra nepověděl všaktě Johanna porozumí. Porozumí, užasne, ustrne když si vzpomene, jak bramburský markrabí slíbi rukou dáním.

Tady v tom listu literou zjistil, čemu se za delší čas bránil, čemu nechtěl věřit, že markrabí z úmyslu odkládá, co slíbil.

Sekretář odnesl list, odešel, a Kostka vstoupil. Proč přichází, nemohl hned povědět, neboť jen vkročil ihned začal král o listu, který právě dal napsat; a tak promluvil o královnině psaní, o její zprávě.

„Slyš, Zdeňku, co se v Praze mluví a také již hanlivě káže. U sv. Štěpána ve zdi —“

„Kněz Ocásek —“ Kostka mávl pohrdlivě rukou

„Jak si troufá, a co! Že pro německou korunu chci zoufati nad božím kalichem. A kdyby jen ten Ocásek. Ale již i mistr Rokycana.“

„Není možná!“

„A stalo se. Sice nekázal tak divoce, ale zřetelně: jak je kalich vzácný, jak je nejvyšší, že nic nad něj není dražšího, ani poklady a moc, ani zlatá koruna a kdyby i koruna římského císaře byla – Rozumíš. To je tiché podpalování. Té koruny! Tam, v Praze pro ni bouře a tady –“ Král, upíraje oči do Kostkovy tváře, trpce se usmál. „Psal jsem královně, jak tady je; napověděl jsem jí, jaké tu nesnáze pro tu korunu, kdo je dělá. Věřil jsem –“

„Markrabovi –“

Král prudce hnul hlavou a vzhlédl ke Kostkovi.

„Milosti,“ pokračoval Kostka, „o jeho radách zvěděl jsem teď, této chvíle, jakého jsou smýšlení.“ A pověděl, co s Valečovským slyšel a viděl. O šeredných slovech Nickla z Volfendorfu však pomlčel.

Král poslouchal zachmuřen, mlčky, pokyvuje hlavou. Ale když Kostka usmáv se, prohodil, že by markrabí braniborský byl ochotnější, kdyby král jej smířil s bavorským vévodou, ovšem jenom tak, aby markrabovi přisoudil všecko tak, jak si markrabí sám přeje, král prudce a zkrátka zamávl před se pravici a z ostra vyrazil:

„Ani pak by nebyl ochotnější. Teď již vidím.“

„Co by ještě chtěl!“

„Rci, co by nechtěl, co nechce. Nechce přijít o moc,

kteřou má u císaře jeho slovo. Proto ustavičně odkládá, proto se nepřimlouvá u bratra, aniž u jiných knížat.“ Král vstal a rozešel se komnatou.

„A přece slíbil Tvé Milosti loni –“

Král obrátil se, jak byl prostřed pokoje a opakoval :

„Slíbil a jak slíbil ! Ale teď rozumím : tenkrátě myslil, že nic nepořídím, budu-li se ucházet o německou korunu, že to bude marno. Proto ochotně slíbil. Teď, když vidí, že bych mohl získat větší počet korferstských hlasů, leká se toho, vytáčí se, nechce, odkládá.“ Král chmuře obočí, vyrazil silnějším hlasem a rozhodně : „Ale již dosti těch odkladův a lichého slibování. Již nebudu čekat, nebudu, nemohu. Ať je jasno.“

Rychle přikročil až ke Kostkovi a oznamoval mu :

„Zítřa ráno přijde sem k nám rada mohučského korferstva. Smluvil s ním kněz biskup,“ mínil Jošta, biskupa vřatislavského. „Chci s mohučským promluvit rozhodné slovo, a doufám, že se shodneme. Ale teď bych rád dříve s bramburským promluvil. To by musilo být ještě dnes. Pozvi ho, Zdeňku, ve jméno mé. Ale aby jiní o tom nevěděli. Pozvi jej na večer, aby přišel večerní dobou, ale ať nikdo nespozoruje. Dnes večer, slyšíš-li.“

„Rač poroučeti.“

20.

Večer toho dne vřacel se královský podkomoří Valečovský za husté chumelenice z města do hřadu, do své komory, sám ; nejvyšší lovcí vázl ještě někde

v městě u poháru ve veselé společnosti. Když Valečovský vstoupiv po dřevěných schodech do patra do hlavní chodby nevalně osvětlené dvěma visutými svítilnami, a chtěl zabočiti do vedlejší, ke dveřím své komory, zaslechl za sebou na schodech kroky. Maně se ohlédl; to již stál na kraji té pobočné a neosvětlené chodby.

Uviděl dva muže, kteří vstoupili do velké chodby a mířili ke královu obydlí, jeden velké postavy v dlouhé šubě, ve vysoké čepici, druhý menší, ač ne malý, v plášti. Sníh se jim ještě proběhlával na ramenou i kožešinových čepicích. Kráčeli vedle sebe, menší po levé tomu většímu. Oba mlčeli: jen jejich ostruhy bylo slyšeti v tichu nedlouhé chodby.

Valečovský ustoupil do šera, vyhlížeje, kdože ta pozdní návštěva. Nemohl hned poznati; ale jak došli do jasného okruhu pod první visutou svítilnou, zjasnělo se jim v tvářích, a Valečovský hned poznal toho menšího, pana Kostku. A druhý – Podkomoří žasl. Totě markrabí bramburský. Je, nemýlí se. Jde ke králi, jistě. Kostka jej vede. Hleděl za nimi, hleděl. Kráčeli jako zjevení. Žoldněř na stráži u králových dveří jich nezastavil. Pan Kostka promluvil k němu slovo, pokynul rukou. Dveře se otevřely a pozdní host vstoupil se svým průvodčím do předsíně. Dveře se zavřely, stráž opět jakoby strnula, na chodbě prázdná; jen dvě světlá kola tam poletovala podlahou, jak obě svítilny nahoře se zahoupaly, neboť vítr zimní noci prudčeji zadýchal studenou chodbou.

V králově klenuté komnatě ticho. Voskovice na stříbrném svícnu na stole klidně hořely; jen v krbu, v planoucím ohni chvilkou zapraskalo. Král Jiří sedící v koženém křesle nedaleko krbu, neslyšel ohně. Čekal a čekaje, zamyslíl se. Co markrabí přinese, jak odpoví. Bude to snad rozhodnutí o koruně.

Shýbaje se v nevysokých dveřích, vkročil markrabí Albrecht Achilles do komnaty, bez šuby v tmavozelené sukni, kožešinou lemované, prostovlasý, vysoký, kostnatý. Za ním Kostka.

Král čile vstal a pokročil v ústrety. Plná jeho přismědlá tvář bez ruměnce, do té chvíle zachmuřená, zjasněla hostitelskou vlídností. Podal markrabovi ruku, děkuje mu, že přišel teď, tou pozdní chvílí. Usedl proti němu u krbu. Kostka stanul hned za králem.

Markrabovy plavé vlasy nezakrývaly jizev ani na čele ani na spánku. V tichém světle svéc bylo je vidět a zdály se zardělejší tak jako dlouhý šrám na levé líci, zabíhající do plavé, naryšavělé brady. Všecky ty památky krvavých zápasů zasmušovaly chmurnou tvrdostí výraz energické tváře; ale teď, tu, ji mírnil pohled modrých, pronikavých očí, vlídně zjasněný ve chvíli vítání.

Usedli proti sobě ne vladaři spříznění svými dětmi, ale knížata, kteří svými cíly se rozcházel, kteří však nezapomínali, že potřebuje jeden druhého.

Hovor hned čilý. Nejvíce se ho účastnil pan Kostka jako tlumočník obou. Co řekl král, překládal do němčiny; z toho, co markrabí odpovídal, tlumočil

jenom to, čemu král jasně a plně neporozuměl.

Král začal, že jest ustavičně tolik jednání za dne a nyní že jej, markrabího, má ještě k nočnímu hovoru.

„Dlouho však, bohdá, nebudeme jednat. Tvá Jasnost ví, oč běží, čeho je potřeba říci, co knížata ze všech zemí německých uznávají, že je třeba konservátora, a koho přemnoží, a jistotně že větší počet, si žádají.“

„Vím,“ přisvědčil markrabí, ale nejmenoval; jen naznačil s významným úsměvem. Ten však ihned zmizel a stín starosti padl do jeho tváře. Vážně dodal: „Ale myslím, že by nebylo slušno pominout zhola císaře.“

Král schnuřil čelo a rychle odpověděl:

„Známe již, jak o tom i o nás smýšlí.“

„Žel, že se nepodařilo Tvé Milosti získati si jeho schválení. Kdyby byla od jeho Velebnosti jen cedulička s déli prstu,“ markrabí vztyčil ukazováček své pravice, na kteréž se v plném světle voskovic zarděly dvě jizvy, „že není proti té nové, neobvyklé věci, kdož by se z knížat rozmýšlel –“

„Snad i pak někdo,“ uštípl král pousmáv se. „Ale je možná a bude nutno i bez ceduličky se rozhodnouti.“

Markrabímu se pohnula kůže mezi obočím, hned však rýžka ta zmizela a domlouval jakoby u vřelém účastenství a přátelství:

„Co hodláte, Milosti, je věc veliká. Nezdaří-li se, bude z toho hanba a nejen hanba, ale i škoda těch, kteří při tom pomáhali.“

„Zdaří-li se však,“ hbitě vpadl král, „bude-li také

škoda? Bylo by tobě, kníže, na škodu? Čeho bys žádal, mohl bys dosíci.“ To vyslovil král důrazněji; znělo to jako nabídka i slib.

Markrabovi zamžikala víčka; na okamžik byl ulákan; hned se však přemohl. Pohnul rameny a mírně a skromně se vymykal:

„Já nejméně mohu, nejsemť kurfirstem. Všechno záleží na kurfirstech.“

„Tak, v pravdě,“ přisvědčil král, „obzvláště na bramburském, tvém bratru a tím také na tobě. Tvé slovo mnoho u něho zmůže.“

„Promluvil jsem s ním dnes, když jsi mne ráčil pozvati.“

„Dnes, snad teprve dnes,“ opakoval král s tichou výčitkou. „A co řekl nejdůstojnější korferst.“

„Že tady v Chebu, není možná vykonati volby, toliko jen ve Frankfurtu nebo v Normberku o říšském sněmu.“

„Ne-li v Chebu, tedy v Normberku, tak dobře. Není-li jiné překážky,“ dodal král s úsměvem.

„Bohužel je; jak totiž bratr řekl. Rač si vzpomenouti, že před léty, před čtrnácti, smluvilo se šest kurfirstů, bez českého, aby žádný z nich sám o sobě nic nebral před se, pokud by se týkalo volení římského krále, nýbrž aby se usnášeli vespolek.“

„Ale korferst z Rejna se již rozhodl a slíbil mně, a mohučský by také volil.“

„Ti nebyli tenkrát kurfirsty, nezapsali se do té jednoty.“

„Ale mohou teď do ní být přijati. Ať se tedy volí společně, jak si bratr Tvé Jasnosti přeje. Zatím dosti bude, slíbí-li mně zde v Chbě. Slib korferstův tu jako jeho hlas v Norimberku.“ Král mluvil živěji, naléhavě. „Rač mu domluvit. Nebudeť na škodu ani jemu, ani tobě. Vše jest v tvé moci.“

Markrabí, jenž jakoby v brnění seděl, bezděky sebou hnul. Útok králův hnal jej do úzkých. Ihned zamítnout, odepřít nemohl.

„V mé moci,“ opakoval, usmívaje se. „Jak jsem řekl Tvé Milosti; nejsem kurfirstem, sám nemohu nic. Ale povím bratrovi, cos ráčil říci.“

O tom, že již v Praze o té věci jednali, že králi Jiřímu slíbil pomoc a podporu, ani slova. To krále, jenž čekal, že se o tom zmíní, dráždilo, i to, že znovu se vytáčí, znovu odkládá. Stěžl přemáhal své rozčilení a utajoval výčitku. Zplna však svého pohnutí nemohl. Markrabí je postřehl; proto bezděky opakoval, kvapněji a ochotně své nabídnutí, že promluví s bratrem, že mu vyloží.

„Ale nerač již odkládati,“ král chmuřil čelo, „zítra, prosím tebe, zítra abych zvěděl, zítra na jisto.“

„Tedy zítra, jak si ráčíš přátí; hned zítra oznámím Tvé Milosti.“ Víc ani slova.

S tím odešel, provázen opět panem Kostkou.

Král Jiří stál nehnutě, upíraje oči ke dveřím. Hleděl zasmušile, nespokojen i hněviv. Nespokojen s výsledkem jednání, hněviv, že markrabí takto ctí dané slovo. Takto, takto! Jakoby o něm ani nevěděl! Zítra by

snad už nemusil chodit. Jeť skoro jisto, že přijde s novou kličkou, zřejmo, že si vezme ku pomoci nějaké kusé výmluvy; je zřejmo, že nechce, že se bojí o svou moc u císaře a mezi knížaty. A snad – snad, přikmitlo se králi, nezapomněl, že se ucházel o českou korunu, a teď že by měl jemu, Jiřímu, svému bývalému soku, pomahati nad to ke druhé koruně. Snad i to –

Ale zítra také přijde legát mohučského arcibiskupa kurfirsta. Jeho hlas je skoro jistý tak jako kurfirstův od Rejna. S českým hlasem byly by tři. Kdyby také kolínský arcibiskup – byly by hlasy čtyři, větší počet. A kolínský šel by s ním, kdyby s ním šel mohučský. Jen toho zítra na jisto získat – pak by nebylo třeba braniborského hlasu, nebylo by třeba dožadovati se věrolomného markrabí. Nebylo – Jen mohučský hlas zítra –

21.

Královský podkomoří Valečovský myslil na pozdní návštěvu u krále i když na lože ulehl; a jen se za jitra probudil, už na ni zase vzpomněl. Po ránu spěchal k panu Kostkovi; nezastal ho však doma. Snad že již jest u krále J. Milosti, řekl sluha.

Když Valečovský pak vstoupil do královny před-síně, nemohl utajit svého překvapení. Bramburský hrabě, Nickel z Volfendorfu! Seděl sám na lavici, maje zasmušilý zrak upřený ke dveřím, vedoucím do královny komnaty. Valečovskému se mlčky uklonil

tak jako Valečovský jemu. Pohleděli si přísně i zkoumavě do očí, žádný však nezačal hovoru. Co podkomoří v duchu hádal, vyřkl otázkou ke komorníku Majnušovi, je-li u J. Milosti bramburský markrabí. Mohl mluvit volně a přímo, dobře věda, že Nickel česky nerozumí. Majnuš přisvědčil, že markrabí jest u krále.

„Včera večer tu také byl, s panem Kostkou.“

„Ráčíš vědět –“ divil se Majnuš. „Byl.“

„Dlouho-li.“

„Nehrubě.“

„Teď už dlouho mešká u krále?“

„Malou chvílku.“

„Je-li tu teď také pan Kostka.“

„Je.“

Valečovský nemohl tu zůstat; rychle odešel.

Bylo, jak Majnuš řekl. Markrabí Albrecht Achilles přišel před malou chvílkou. Vstupoval neklidný, a král jej uvítal vzrušen napjatým očekáváním. Oba však své pohnutí přemahali.

„Přicházím, jak jsem slíbil.“

„Jsem ti velmi povděčen, milý kníže.“

„Promluvil jsem s bratrem –“ Neřekl však, že hned včera večer, když se vrátil od krále, jednali dlouho do noci a že si dali zavolat i své rádce, doktora Knorra, biskupa Leubinga i Nickla z Volfendorfu. „Vyřídil jsem, jak si Tvá Milost přála,“ dodal markrabí.

„Nuže, co mi neseš?“ Jirí nutil se do úsměvu.

„Rač míti na mysli, že nemluví za sebe. Mně

samému by bylo vhod, kdyby Tvá Milost byla třeba císařem nebo papežem.“

„Věřím,“ přisvědčil štiplavě král, jež z tohoto úvodu ovanula tucha nedobré zvěsti, „věřím“. A také se tak usmál.

„Jsem tu jen jako posel,“ pokračoval markrabí horlivěji, „a nemohu Tvé Milosti nic jiného říci, než co mně bylo uloženo.“

„A to je?“

„Bratr opakoval, že tady v Chebu nelze jednat o volbě. Jen společně, ve schůzi všech kurfirstů.“

„V Normberku. Budiž.“

„Do Normberku že by s Tvou Milostí jel a že by se přičinil, aby falcký kurfirst a mohučský byli do jednoty kurfirstů přijati.“

„Proč by nebyli – jaké potíže –“ divil se král, neřekl však, co si pomyslnil, toť že divná ochota, malá, laciná. Čekal však, že markrabí poví dále, jmenovitě o tom, oč král včera večer žádal, aby bratr markrabův, kurfirst, tady v Chebu mu slíbil, že mu dá svůj hlas. Než markrabí mlčel. Na chvílku nevolné ticho. Král se dosud neohlédl po Kostkovi, jenž jeho otázky překládal do němčiny; ale teď se po něm obrátil a hlasem pohnutějším mu ukládal:

„Ať poví o tom slibu, jak jsem včera žádal, co korferst –“ A hned zas upřel oči na markrabího, aby pozoroval účinek své otázky, kterou Kostka říkal po německu, ale také ne již klidným, suchým hlasem tlumočnicka.

Markrabí, vyhýbaje se pohledu královi, hleděl na pana Kostku, jakoby napjatě naslouchal, aby nic nepřeslechl. A ještě i pak, když Kostka dořekl, neobrátil se ke králi, nýbrž jakoby Kostkovi odpovídal.

„O tom mně bratr kurfirst nic neřekl.“

„Nic!“ zvolal král. „Zdali jsi ráčil mu říci, oč jsem včera žádal.“

„Řekl, zajisté.“

„A na to odpověděl jen to, že by jel se mnou do Normberka, tak jak jsi právě řekl?“ ptal se král rychle.

„Tak, to řekl.“

„A víc nic.“

„Nic jiného.“

To bylo zřejmé odmítnutí, že hlasu svého zde v Chebu neslíbí, že ho vůbec nedá. Okamžik dusno. Král přemáhaje prudké své pohnutí, pozdvihl levici, upřel na ni zrak, jakoby si prsty prohlížel; ale hned ji spustil, když markrabí se ozval.

„Co dělat;“ hlas markrabův zněl ne dost jistě, „kdybych byl i dvakrát, třikrát se přimlouval, vždycky by mně řekl jako poprvé, žeť co živ je, nebylo, aby se proti vůli císaře a krále římského volil jiný římský král. A znovu žádám, rač míti na mysli, že jsem tu jen poslem, že rád bych Tvé Milosti vyhověl, ale že nemohu říci více, než co mně bylo uloženo.“

„Nu, mám to na mysli,“ král se trpce usmál, „a také to,“ v očích se mu zablýskalo, „také Prahu mám na mysli, cos mně loni slíbil, připomeň si, cos ochotně a slavně slíbil za své návštěvy, v zeleném pokoji.“

Hlas králův zněl prudčeji, vyčítavě. „Mám to na mysli, mám, dobře si pamatuji, a nezapomenu –“ To znělo již jako výhružka.

Jizvy markrabovy potemněly, jak náhlá červenost přelétla jeho tváří. Stiskl rty a rychle vstal.

„Zdá se,“ odvětil ostřeji, „že jenom mně všechno kladeš za vinu –“

„Myslím a jistě spravedlivě, bez křivdy, myslím tolik, že bys mohl býti více než posel, a pak s jiným poselstvím, kdyby byla tvá vůle a jak jsi v Praze slíbil.“

„Učinil jsem, co bylo možného. Co mám bratru oznámit? Ráčíš-li s ním jeti do Normberka –“

„Bez jeho slibu? Aby bylo v Normberku jako zde, a ještě hůře? Bez slibu jeti? Rač říci nejdůstojnějšímu korferstovi, že mu děkuji. A tobě také –“ Král těžko přemáhaje svůj hněv, se uklonil.

Markrabí se již neozval. Všechen pozardělý se poklonil a odešel.

Dveře jen zapadly již se král obrátil po Kostkovi a nepřemáhaje se zvolal hněvivě:

„Slyšel jsi –“

„Tak slíbit, slovo dát –“ hrozil se pan Zdeněk.

„A tak zapomenout, zapřít, tak zapomenout!“

„Má strach z tvé moci,“ pokračoval Kostka vzrušen, „a ti jeho rádci! Knorre, a ten Nickel Volfendorf!“ A v tom, jak byl popuzen, vyhrkl: „Teď ať zví Tvá Milost. Tajil jsem to, té chvíle však –“ I pověděl, co Paleček zaslechl z úst Nickla Volfendorfa loni v Praze.

Král Jiří zrudl, když uslyšel o „psí, kacířské“ krvi. „Tak že se opovážil? O, žes mlčel! Tací lidé mu našeptávají! A že nezapomínají – Paleček má pravdu. Nezapomínají. Ale my také nezapomeneme.“ V očích se mu zablýskalo. „A ten Nickel! Bramburští – Bramburští – I bez nich – S Mohučským se shodnu, musím – A pak Bramburský uvidí. Ale ať tak nebo tak, uvidí. Hundisch, ketzerisch Bluth! Uvidí!“ zahrozil povznesenou dlaní –

* * *

Valečovský zašel prve z královny předsíně do své komory. Pozdržel se tam drahnou chvíli. Když počítal, že braniborský markrabí s hrabětem Nicklem od krále již asi odešli, že by bylo možná promluvit s panem Kostkou, vydal se zpět do královny předsíně. Nickel pryč, už tam neseseděl.

„Markrabí odešel,“ zeptal se podkomoří komorníka Majnuše.

„Před chvílí,“ a přitlumiv hlas, komorník svěřoval, že vyšel od J. Milosti nějak pohnuté mysli, zarudlý a že jen odtud vykročil, už vykládal tomu panu Nicklovi a nějak prudce; on, Majnuš, že to postřehl, jak, pootevřev dveře, za nimi vyhlédl. A dodal:

„A za chvíli po té zase návštěva.“

„U krále? Kdo!“

„Kněz biskup Vratislavský a rada mohučského korfersta arcibiskupa.“

Valečovský žasl. –

Ten plnomocník mohučského arcibiskupa byl Volbrecht von Ders, kanovník scholasticus, muž impozantní postavy, ušlechtilé hlavy šedých vlasů, hladce vyholený, zdravě zardělý; seděl, v sutaně byl, vedle vratislavského biskupa, taktéž sutanou oděného. Proti nim v křesle král Jiří; poněkud stranou u stolu Kostka.

Kanovník sám králi přál a jeho snažení o korunu. Přízeň ta byla již minulého podzimu získána doktorem Mayerem i utvrzena zlatem, jakož i slibem, že král Jiří, dosáhne-li německé koruny, povýší kanovníky bratry do stavu panského. Kanovník mluvil uhlazenou latinou, biskup Jošt překládal z ní do češtiny a kanovníkovi zase do latiny české odpovědi královy.

Král připomenul, že sjezd se schyluje ke konci, že nutno tedy o některých věcech rozhodnout, obzvláště že by rád měl jistotu, zdali nejdůstojnější korferst arcibiskup zůstává při svém přátelském smýšlení a možná-li se spolehnouti na jeho hlas, kdyby teď došlo k volbě.

Kanovník von Ders odpovídal s obzvláštní zdvořilostí, žeť je přání jeho nejdůstojnějšího pána zůstatí v přátelském spolku s J. Milostí, on, kanovník, že může oznámit a s potěšením že oznamuje, že nejdůstojnější kurfirst arcibiskup dá J. Milosti svůj hlas; a dodal:

„Ovšem bez porušení svého svědomí, jako věrný syn a kněz svaté církve římské.“

„Kterou i já vyznávám,“ přisvědčil král.

Vratislavský biskup upíraje své velké černé oči na krále, spokojeně přikývl a rychle přeložil ta slova do latiny.

Kanovník se ihned vyslovil, že nejdůstojnější arcibiskup nepochybuje, pokud se týče smýšlení krále J. Milosti, ovšem pak že lituje, že v českém království je dosud hojně kacífů.

„Větší počet pak jsou synové církve svaté, pod obojí i pod jednou. Sám chci jednotu víry a proto nestrpím novot náboženských a bludařství,“ určitě odvětil král.

Jošt biskup, prve nežli to kanovníku přeložil, připomenul králi, že kanovník s ním, s biskupem mluvil také o nové rotě v Čechách, o těch pikhartech a že prý se valně rozmáhají.

„Ať se nebojí,“ vpadl král rozhodně, „té pikhartské roty nestrpím, jako jsem nestrpěl Tábora, nedopustím, aby nám byla na ouhonu a obtíž.“

„Toť jistě se zaraduje srdce nejdůstojnějšího mého pána,“ s potěšením přijímal kanovník vyslechnuv překlad biskupův, „ale můj pán je také toho mínění, že římský král nemůže a nesmí se odlišovati v ničem od sv. církve římské, obzvláště ne v přijímání nejvyšší svátosti.“

Jošt biskup zvolna překládal, hledě s napjetím na svého královského bratrance, nevšímnuv si pana Kostky, jenž jakoby bodnut, vztyčil pochýlenou hlavu a upřel oči na krále. Ten bezděky sebou škubl; přemáhaje své pohnutí, zeptal se biskupa vážně, skoro zasmušile:

„To jest, abych se zřekl kalicha. To je-li vůle arcibiskupova –“

Biskup těchto slov nepřeložil, nýbrž sám ihned odpověděl:

„Jest, cestou mi to kněz kanovník řekl, od toho že arcibiskup nemůže upustit a neupustí. Tvému svědomí, Milosti, není to žádné násilí. Věříš, že přijímati pod jednou je řádné a hodné přijímání.“ A vřejeji domlouval: „Rač rozvážit, čeho bys získal, čeho by nabyla tvá moc i česká koruna. U římské pak stolice –“

Král mlčel, jakoby kolísal; ale pak odpověděl zvolna, temnějším hlasem:

„Kněže biskupe, kdyby bylo pro dobré našeho království, zřekl bych se třeba i kalicha. Ale rozvaž, je-li možná, čeho arcibiskup žádá. Čeho vojska křižovníků z říše a z jiných zemí nezmohla, měl bych vykonati já, měl bych tím říci všemu království: Nechte kalicha a všeho, co s ním vám stvrzeno – Jaká odpověď by se mi ozvala!“ Rokycanovy oči se mu kmitly, jak zahořely, když před odjezdem sem do Chebu jej, krále napomínaje, varoval: „Kdyby někdo chtěl na kalich nepřátelsky sáhnout, uviděl by svět –“ A co králová psala o tom, jak kázal a že již teď se v Praze bouří, a to jen na lichou pověst – Odmlčel se, ale pak, chmuře čelo, řekl biskupovi:

„Co by chtěli za hlas, za jediný hlas! S ním je snad koruna – Ale pro ni opustit vše, zač jsme léta těžko bojovali – Ne, kněže biskupe, řekni kanovní-

kovi, toho že neučiním.“ A důrazněji dodal: „Chci jednotu víry, ale ta může, a musí být i s kalichem.“

„Rač rozvážit –“

„Rozvažte vy, i to, že kalich a s ním i ostatní je nám zaručeno. Kompaktata platí, jsou pevnou smlouvou.

„Prosím tebe, Milosti, běží o vzácnou korunu, o korunu svaté, římské říše,“ pravil všele biskup, „nesvolíš-li, nedosáhneš jí.“

„Vím.“

„Rozpomeň se na císaře Karla,“ naléhal biskup.

„Ten vždy nejprve na Čechy pamatoval. A já bych měl zapomenout a postavit se proti obci všeho národa?“ Král zrudl po hrdle i po tváři.

„Ale maje moc koruny římské –“ namítal biskup všechnen zanícený.

„Zdeňku!“ zvolal král a obrátil se po svém důvěrníku. „Mluv, co ty –“

Kostka přistoupil blíž a patrně vzrušen, opakoval po biskupovi:

„Moc koruny římské, pravda. Ale budeš-li ji mítí z jednotejné vůle? A bude-li pak v Němcích odpor – a on již je, ráčíš věděti, kde. Odpor v říši a odpor doma, a ten jistě, a veliký, ráčíš sám teď říci – Svě jisté a svobodné dáti na zmatek –“

„Tak, tak je. Nechce-li arcibiskup jinak,“ to mluvil král už zase k biskupovi, a rozhodně, „řekni mu, že tak neučiním, nemohu, neučiním toho. Řekni to kanovníkovi.“ A z hluboka si oddechl, jakoby zmohl těžké břímě.

Biskup Jošt zklamán překládal zvolna a ne tak hbitě jako prve.

Kanovník zaražen, okamžik mlčel, pak odpovídal, že mu žel, třikráte žel, že takové odpovědi lituje, a že to bude škoda pro říši, že však, bohužel, rozhodnutí kurfirstovo je nezvratné, že nemůže dáti hlasu králi, jenž by přijímal po husitsku.

„Nám toho také žel,“ král mluvil zachmuřen, ale s důstojným klidem, „bylať naše žádost posloužiti říši; ale abych proto jednal proti svým, pro pohoršení věrným lidem, zákonu božímu příchýlným, toť nemožná.“ Král vstal. „A tak, kněže kanovníče, rozejdeme se bez konce.“ Z lehka se uklonil.

Církevní hodnostové odešli. Král, jenž opět usedl do křesla, hleděl před se zamyšlen. Vzpomněl na královnu, svou manželku, jak už pevně věřila, co hvězdář předpověděl. Jak bude zklamána – V tom Kostka přistoupil blíže k němu, jakoby chtěl něco říci. Ale král jej sám oslovil:

„Milý Zdeňku, konec všemu. Pojedeme domů s nepořízenou.“

„Š čistým však svědomím.“

22.

Noěma navštívila sestry Dorotky, jak Petrovi přislíbila o posledním setkání. Zašla k nim opět bez vědomí své matky, ne tetinou zahradou, nýbrž přímo z Bosákovy ulice. Petr už čekal, sedě mezi sestrami.

Rozhovořil se o poslu, kterého vypravil do města Domažlic varovat bratry, teď že posel tam už došel a že do týdne se vrátí s tím starým bratrem, aby jej uchránili před vězením a okovy.

Když Noëma devátého dne po této schůzce opět přišla k sestřám Dorotkám, nezastala tam Petra, ale dočkala se ho. Dlouho se však neomeškal. Ani pláště nesdělal, neboť měl na spěch. Přišel, aby oznámil noviny. Vypravoval o Jakubovi, starém bratru z Domažlic, že jej posel šťastně přivedl, ne však snadno, že v noci, tajně vyšli z Domažlic, že městské právo je na bratry všecko sršaté. Dále vypravoval, že ten starý bratr se teď skrývá v Chudobících u Eliáška, ale tam že neostane, že jej vypraví do hor, do Kunvaldu, a bratr Eliášek že bude mítí hosti a jaké! To byla ta nejhlavnější novina, že bude teď brzo velký, tajný sbor tu v Praze, bratr Řehoř že přijde, také kněz Martin z Krčína a jiní bratři –

„Takového shromáždění tu v Praze ještě nebylo; ale ještě je třeba sem tam oznámit a zprávu poslat. Sháním to, proto musím –“ dodal jako na omluvu a pohlédl na Noëmu.

Když Noëma za týden po té, bylo koncem února, mířila opět k sestřám Dorotkám, nezastavila se u tety Andělové, ač bylo překrásné odpoledne, ač zářící slunce lákalo zaskočiti do zahrady, třeba že stromy byly ještě holé. Vstoupila opět z Bosákovy ulice. Petr přišel právě chvilku před ní. Uslyšela, že shromáždění jest už na jisto smluveno na polovic

března večer u Eliáška. Hovořili o té tajné schůzi, o bratru Řehořovi, o knězi Martinovi. Chvilé ubíhaly. Noěma zapomněla, že tu jest jen pokradmu, zvláště pak, když Petr usedl k pulpitu a četl, když mohla se zahledět na jeho ušlechtilou hlavu pobledlé tváře, dlouhých, tmavých vlasů. Měl víčka sklopena, jak se zabral do spisu Petra Chelčického. Četl hlasem ne velkým, nýbrž potlumeně, s nelíčenou vroucností. Noěma si neuvědomila, že tichá rozkoš té chvíle je také z pohledu na mladého nadšence i ze zvuku jeho hlasu. Mínila, že svaté slovo, zbožný výklad Chelčického postilly ji tak uvábil, čtení o příhodě, jak pán Ježíš vstoupil s učedníky na lodičku a jak, aj, bouřka veliká stala se jest na moři, takže lodička přikrývala se vlnami, a jak ustrašení učedníci vzbudili usnuvšího Ježíše, volajíce: ‚Pane, pomoz nám, neboť hyneme,‘ a jak tehdy Ježíš vstav, přikázal větrům a moři, a hned stalo se jest utišení veliké.

Noěma čím dále tím vroucněji naslouchala výkladu o plavení nebezpečném přes moře tohoto světa, aby duše neztonula v nepravostech. Aby neztratila života pravého, musí vstoupiti na lodičku pána Ježíše, na které pravdu ohlašuje. A tu že se ďábel popudí, vida, že by se tak jeho království zrušilo, i že vzbouří všechno množství v ďáblu spojené a popudí jich k velkým hněvům a hrůzám a že na toho, kdož se od nich oddělí skrze pravdu, ihned všecka bezpráví uvalí, hanění, posmívání, vězení, mučení, pálení –

Hlas čtoucího zněl v tomto místě vzrušeněji. Noě-

ma poslouchala dojata. Cítala, že čtenář myslí na to, nač sama té chvíle vzpomněla, na to, co se na ně snad chystá.

Petr ani si neoddechnuv, četl dále, že bouře otevřela učedníkům vnitřní oči a Pán že, pokáráv je z malé víry, přikázal větrům i moři, i že stalo se jest utišení veliké. A tak „když on povstane s mocí svou a silou velikou, tehdy ihned budou rozptýleni všichni nepřátelé jeho a učiní sluhám svým svobodu a tichost velikou.“

Paprslek útěchy zasvítil do temna hrozící bouře. Odlesk té záře vyjasnil líce tří posluchaček, jež všechny v zbožném pohnutí seděly před pulpitem.

Petr dočetl výklad rozhořelý hlubokou důvěrou a končící se vroucí modlitbou :

„Pošli pane, Angely své s troubou, ať shromáždí volené tvé od čtyř větrův nebeských. Povstaň, pane, a rozprchnou se tvoji nepřátelé, zemdli jich sílu velikou, roztrhej svazky jich železné. Ty můžeš to moře ukrutné zpokojiti. Jediné v tento čas zachovej lid svůj prostý, ať by nezahynul v těchto bouřích.“

Dočetl, ale víček hned nepozdvihl, hledě ještě do knihy. Menší Dorotka povzdechla z hluboka :

„Svaté čtení!“

A větší pohnutě dodala tišeji svým měkce zastřeným hlasem :

„Jaké v něm utěšení!“

V tom pohlédl Petr na Noěmu. Seděla nehnutě, mlčela. Její oči však mluvily hlubokým dojmem,

všecka její tvář zjasněla jakoby novou, oduševnělou sličností. Petr zahleděl se v ni a v ten okamžik zapomněl sebe i okolí.

Noěma vstala a mlčky podala mu ruku. On také nepromluvil. Ale to mlčení bylo jediné, jež mohlo stlumočiti vroucnost té chvíle.

Měkké pavučiny soumraku houstly v koruně starého javoru i v korunách starých lip v sousedství, v Andělské zahradě, když Noěma vykročila z roubeného domku sester Dorotek. Vyšla sama. Petr ještě zůstal. Až se zalekla, když uviděla, jak se připozdilo, že nad obyčej dlouho se zdržela. Chvátala domů, myslíc na matku, co řekne, bude-li se vyptávat –

Když vycházela z úzké ulice Plaierovy do Celetné, bezděky se zastavila, hledíc ulicí vzhůru, ke královu dvoru. Tam veliký, hustý zástup lidí před branou. Co se tam děje – Ze by snad král – Lekla se toho pomyšlení. Krokem ještě rychlejším chvátala domů. Z dolejšího mazhauzu zahlédla neobyčejný ruch na nádvoří. Čeládka odváděla koně do konírny a odnášela vaky. Noěma letěla do schodů. Zardělá, bez dechu vrazila do velké jizby. Zůstala však hned u prahu, stanula tam jako přimrazená. Prostřed jizby, tváří ke dveřím stál její otcím.

Obličej se mu nevyjasnil, nepozdravil vesele na shledání.

Noěma nejistě přistoupila, aby mu políbila ruku „Vítej,“ řekla, nutíc se do úsměvu. A on nepronес

vládného slova, nýbrž první, co měl, byla otázka, kde byla.

„U paní tety Andělové,“ zalhala.

„Tak dlouho? A máti o tom nic neví!“ V tom byla přísná výtka. Noěma sklopila oči a mlčela.

23.

Král Jiří byl opět v Praze; přijel z nenadání samý už soumrak, koncem února, kdy ho ještě nečekali. Hned, jak s koně sesedl, odebral se rovnou k paní králové a k dětem svým.

Starý šašek ho jen zahlédl; promluviti s ním nemohl. I chvátal chodbou za důvěrníkem královým, panem Kostkou, kterého dohonil u samého prahu, právě když vstupoval do své komnaty.

„Bratře Kostko, na přivítanou ti povím klevetu.“

„Jakou.“

„Zlou. Když jste v Chebu bratřili se s Němci, vypustili tady v Praze o bratru králi řeč, že by ustoupil pravdy, že se zřekl kalicha pro německou korunu.“

„Mrzké žvátoření,“ ostře vpadl Kostka.

„Tak korunu nevezete –“

„Nevezeme.“

„Zaplať pán-bůh! O, to je hvězdář!“

„Kdo –“

„Bratr král.“

„Hvězdář?“

„A jaký!“ Starý šašek si zamnul ruce, mrkaje ve-

sele očima. „Hvězdy mu hovořily po německu a bratr král rozuměl jim po česku, jen po česku. To je astronom, bratře Kostko! A teď si spokojeně odpočiň. Pozdrav tě bůh.“ Šašek si opět zamnul ruce, radostně si poskočil a vesele klusal ode dveří.

Král povečeřev s rodinou, zůstal s královou samotou vedle večeřadla v nevelké komnatě dřevěného stropu, zelenavých čalounů, voskovicemi osvětlené. Seděli v křeslech opodál krbu, pod jehož malovaným pláštěm pokmitoval oheň, neboť únorový večer byl chladný.

Královna Johanna již před tím vyrozuměla z manželova listu, že se v Chebu nedobře obrací. Náhlý králův návrat ji zalekl; teď po večeři jí manžel nepokrytě pověděl, že se nic nezdařilo, že se vrátil s nepořízenou.

Královna byla tím více zklamána, poněvadž se muž skoro s jistotou vydával na cestu do Chebu, a hvězdář kolínského arcibiskupa také příznivě kladl. Teď, když uslyšela nemilou zprávu, ihned vzpomněla na astronoma, že tedy lhal.

Král se trpce usmál.

„Jeho hvězdy nevěděly nic o bramburském knížeti,“ řekl hořce. „O takové nešlechtnosti nemohly ani hvězdy vědět. Tať je neslýchána.“

„Markrabí vše zmařil –“

„Vše i svou rytířskou čest. Aby si zachoval moc u císaře, nedostál danému slovu, nesplnil, co mně svatě slíbil pod svou ctí a důstojností knížetskou.“

Slabý císař jest jeho síla, v tom jest jeho moc v říši. Když mně v Chebu hodil to břevno pod nohy, ihned poslal tajného posla k císaři, aby císař zvěděl bez prodlení, oč jsme jednali, jak jsem se s markrabím rozešel, že mně odepřel pomoc, aby císař vyrozuměl, že on, markrabí, jej zachránil.“

„Tak měl na spěch – A tajného posla, pravíš, že poslal.“

„Znáš jej. Loni na podzim byl tu u nás s markrabím; Nickel z Volfendorfu, má dlouhou jízvu ve tváři.“

„Ach, ten!“

„Ten; tvrdý Němec a Říman.“ Král se zamračil, jak se mu ozvalo, co ten Nickel řekl tu, v jeho dvoře o psí, kacířské krvi. Než toho okamžiku nechtělo se mu o tom povědět králové; k té porážce ještě zahanbení a urážku.

„Maně jsme zvěděli o tom tajném poselství,“ rychle pokračoval, „mladý Rychnovský uhodil na šlak. Zasluchl čirou náhodou, jak kdosi z Nicklových lidí se chlubil, podnapilý byl, nějakému svému známému, že jeho pán se chystá nazejtří na cestu, on, ten opilý, že pojedje s ním, žeť to zvláštní cesta, velké tajemství, on že neví, kam pojedou, snad že do Rakous, za tmy že vyjedou – Mladý Rychnovský setkal se hned po té s Valečovským, řekl mu, co zvěděl, a Valečovský, tuše nekalou věc, dal se opatrně po stopě. Dal hlídat hospodu, toho Nickla, a Rychnovský hlídal u brány k Rakousům. Dočkal se, uviděl toho bramburského

hraběte, že odjíždí o pěti koních. Mladý Rychnovský pak pro jistotu vypravil spolehlivého člověka; ten jede za hrabětem a stopuje ho. Zvíme, čeho se na jisto domýšlíme, že ten bramburský posel, ten Nickel jede k císaři na mne žalovat ve jménu svého pána.“

„S nímž jsme v přízni!“ Královna se hněvivě usmála a pak náhle, zkrátka se optala:

„A ty? Kterak jsi rozsoudil mezi ním a vévodou.“

„Nerosoudil. Vrátil jsem při bez rozsouzení.“

„Z toho bude vojna, ti dva se neshodnou.“

„Bude-li vojna, pak budeme míti zjevnou příčinu proti Bramburskému.“ Králův hlas zněl hrozivě.
„Nezapomeneme!“

24.

Podkomoří Valečovský podíval se hned nazejtří ráno po svém návratu do kanceláře na dolejších mazhauze. Písař mu tam odevzdal několik listů, které došly za jeho nepřítomnosti. Valečovský shlédl mezi nimi psaní města Domažlic. Po tom sáhl nejprve a dychtivě. Ale čta, zasmušoval se víc a více, a když dočetl, mrzutě pohodil psáním na stůl. To na něj čekalo, taková novina! Že ten starý pikhart, jenž přišel z pouště, z lesů, v Domažlicích se usadil, pojednou zmizel, v noci a tajně, že ho někdo vyvedl, nikdo však z Domažlických, nýbrž cizí člověk, jenž přišel tajně, jak právo vyšetřilo, i to, že přibyl z Prahy.

Zpráva popudila podkomořího. Ten pošetilý prorok, kterého chtěl dát odvésti sem do Prahy a zavít

ho, zmizel, a někdo odtud z Prahy jej odvedl, jakoby věděl, co starému kacíři nastává. Jakoby věděl – A jistě věděl –

Podkomoří přecházel klenutým pokojem zamračen, uvažuje, hádaje. Přecházel, zastavoval se, přemýšlel, dny počítal, kdy se rozhodl dát odvésti toho starého pikharta a kdy ten neznámý Pražan jej tajně vyvedl. To že není náhodou, usuzoval z toho počítání, žádnou náhodou, ten neznámý Pražan věděl asi na jisto o jeho rozhodnutí. Ale jak mohl zvědět, co on, Valečovský hodlá, vždyť se nikomu nesvěřil. A přece! Před švagrem Samuelem o tom mluvil; ale ten je těch pikhartů zrovna takový přítel jako on, Valečovský, ten jistě nepomahal, mlčel. A někdo jiný? Kdo by – žena, Noëma – Ty při tom byly, když hrozil domažlickým pikhartům a tomu jejich prorokovi. Ale žena – Ani pomyšlení. Tedy Noëma – Chtěl zamítavě mávnout rukou; ale nemávl, zastavil se, jak se mu přikmitlo, že si tenkrát všiml Noëmy, jejího pohledu, jak na něj upřela oči užaslé, skoro polekané a že pak je hned sklopila.

Tenkrát se jen divil a nic zlého nepomyslel; ale teď se mu také zjevila stará bekyně, jedna z těch Dorotek, s kterou zastal Noëmu, tu před domem, jak s ní důvěrně hovořila. A časté návštěvy Noëminy u tety Andělové – Nescházela-li se také s bekyněmi, Dorotkami – Nevěřil jim, měl je v domnění a zaslchl, že jsou také pro ty kacířské novoty. A bydlí v sousedství Andělovy zahrady. Včera byla Noëma

zase u tety a matce nic neřekla, neohlásila se. Kdyby snad těm bekyním byla pověděla, co slyšela o Domažlicích – Nemohl domyslit.

Rázem se rozhodl. Vyšel nahoru do bytu, vzal šubu na se, sobolovou čepici a nezastaviv se u ženy, nic nepověděv, kvapně odešel. Zamířil rovnou k tetě Andělové. Vstoupil k ní, jakoby přicházel ji pozdravit po svém návratu. Vypravoval o cestě, o Chebu a pak, jen jakoby maně, zeptal se, jak jeho žena, jak Noěma, zdali jí někdy navštívily.

„Ba, pane, již dávno ne.“

„Noěma snad včera –“ vpadl překvapen.

„A ne, včera ne, a již dávno ne; však se mně již stýská po milém kvítečku.“

„Tak včera tu nebyla,“ opakoval Valečovský táhle.

Z té zprávy uhodilo jej pomyšlení, že Noěma mu lhala a snad i jindy; dávno tu nebyla a chodila sem k tetě, alespoň říkala. Že by snad opravdu k těm bekyním – – Vytrhl se ze zamyšlení a horlivě ujistil že Noěmě domluví, proč zapomíná na paní tetu, ale hned zatočil jinam. Vypotával se na hospodářství, také na zahradu, na jarní práce a jakoby mimochodem dotkl se sousedství, Dorotek, že snad u nich bývá

„U těch jsem už dávno nebyla.“

„A já myslil, že je navštěvuješ a že snad i Noěma tam bývá.“

„Ta teď také ne.“

„Teď – Ale dřív –“ vpadl rychle Valečovský překvapen tou zprávou.

„Někdy a někdy ze zahrady s nimi promluvila. Ale, proč se ptáš?“

„Zaslechl jsem, že bývají u těch Dorotek besedy, že se u nich scházejí lidé novot u více milovní, jak teď toho býlí je.“

„To nejsi dobře zpraven. Dorotky nechodí nikam, jen k nemocným a jich také nikdo nenavštěvuje, leda bratrovec větší Dorotky, jejího bratra syn, Petr, student, je v Loudově kolleji. Ten u nich bývá, k tetě chodívá.“

Obočí Valečovského se prudce hnulo, v jeho očích překvapení; ale hned se přemohl a začal o jiném. Dlouho se již nezdržel. První jeho pomyšlení bylo, zajít ihned domů, uhodit na Noěmu, že mu lhala, že včera nebyla u tety, a již dávno ne, kam tedy chodí, že k Dorotkám. A ten student – Rozmyslil si však, nešel do Celetné ulice, ale nepřestal Noěmou v mysli se zabývat. Teta Andělová sic důvěřuje Dorotkám, jistě však neprávem. Jistě vědí o těch novotných – A ten student z Loudovy kolleje – V něm nové zne-pokojení. Kdyby Noěma se s ním znala – Pobuřoval se tím pomyšlením, bránil se mu, že není možná, aby jeho dcera, královského podkomoří dcera se tak zapomněla – Bránil se, ale neuklidnil se; neměť jistoty. Domnění hlodalo dál. Uhodit však na Noěmu, marná věc; zapřela by tak, jako mu včera zalhala, a ještě by třeba zpravila Dorotky i toho studenta, a bylo by marno vše, co na ně chystal.

Nezamířil tedy domů, do Celetné ulice, nýbrž pře-

šed Koňský trh, bral se dále ulicí Vodičkovíc, od-
tud pak zahrnul k novoměstské radnici. Vešel do ní
a rovnou do kanceláře rychtářovy, přeptat se a také
upozornit na obě bekyně, na Dorotky i na studenta
Petra z Loudovy kolleje.

* * *

Noěma se obávala, že otčím, jakmile se vrátí
z Chebu, vykoná to, co chtěl podniknouti proti
bratřím v Domažlicích před svým odjezdem. A teď
ještě sejde se tu v Praze valná schůze bratří – Sta-
rostně myslila na nebezpečnosti, do jakého se dá-
vají; myslila na všechny, nejvíce na Petra. S tajenou
úzkostí sledovala každý krok svého otčima. Věděla,
že ráno nazejtří po svém návratu odešel dolů do kan-
celáře a také vyšetřila, že se tam dlouho neomeškal,
že záhy odešel. Zalekla se, že snad ke dvoru, ke králi.
Když přišel v poledne domů, ulehčilo se jí na chvíli,
neboť na matčinu otázku, byl-li u dvora, odvětil, že
ne, že měl řízení na novoměstském rathouze.

O tom, že byl u tety Andělové, že se tam přesvěd-
čil, jak mu Noěma včera zalhala, ani slova. Učinil
tak z opatrnosti, aby snad neplašil. Byl klidný, ano
veselejší než včera; jen to Noěmu zarazilo, že otčím,
když se vrátil, pohlédl na ni nějak zvláště, zkou-
mavě.

Po obědech, když ještě seděli u stolu, vzpomněl si
na švagra Samuela z Hrádku; ptal se na něj i na „paní

tetičku“, jeho sestru. A v tom vstoupil Samuel, jeho švagr. Přišel podkomořího uvítat. Noěma se jeho návštěvy zalekla. Začnou-li zas o domažlických „pikhartech“, a jejich starci. Než strýc se nezmínil a otčím jakoby na ně zapomněl. Hovořili o cestě z Chebu a také o tom, jak král pořídil. Pojednou se však podkomoří odmlčel; usmívaje se, pohleděl svému švagrovi do očí a z čista jasna mu pohrozil, ne však vážně, nýbrž žertem:

„Žaluji na tebe, Samueli –“

„Na mne? Proč!“

„Pamatuješ-li se, co jsem ti pověděl o pikhartech v Domažlicích, o jejich starém, pošetilém proroku.“

„Nu, pamatuji, chtěl jsi jej dát odvést do Prahy, ale – co já –“

„Ten bláznivý staroch zmizel, je pryč. Někdo jej z Domažlic vyvedl a ty ‚novotné‘ tajně varoval.“

„Snad já!“ Švagr se dal do smíchu.

Podkomoří nedbaje, opakoval tvrdě:

„Jisto je, že ti kacíři byli varováni.“ A v tom upřel na Noěmu svůj přísný, zkoumavý pohled.

Náhly ten útok ji zmátl. Začervenala se, zjevně se lekla, sklopila oči. A v tom se otčím otázal:

„Pamatuješ-li se Noěmo, byla jsi také při tom, když jsme mluvili o těch kacířích.“

Vzhlédla plaše a přisvědčila nejistě, že byla. Strýc Samuel se znovu zasmál a zvolal káravě na podkomořího, cože si myslí, snad že by i Noěmu měl v podezření – I paní Ofka se tomu usmála a ujala se své

dcery; mínila, upozorňujíc, že snad ještě jiný slyše o těch kacířích.

„Snad, snad,“ přisvědčil podkomoří, přemáhajíc své pohnutí, „možná –“ a dodal obojetně: „Ale to již jenom jediný. Nu, nevadí, já se s ním přec spravím.“

Řekl i usmál se hrozivě a začal o jiném.

Noěma se tím neuklidnila a neuklidnila se ani pal i když strýc Samuel odešel a otec se o pikhartech a jejich starci už nezmínil. Cítilať, že otčím ji podezírá že jí nevěří. Bála se toho podezření, bála se, že j otčím hlídá a že nebude nyní smět volně ani na krok bála se jeho posupného mlčení i toho, že u dvora ji něco podnikl proti „bratřím“; s úzkostí myslila na Petra a na schůzi „bratří“, jež nastávala.

V těch starostech míjel den za dnem, to již v březnu. Patnáctého dne toho měsíce, byla neděle, dopoledne vrátila se Noěma z kostela. Hledajíc matku vešla do velké světnice. Ale než vkročila, již zapomněla, proč sem jde. Zamyslila se proto, co již celou cestu měla v hlavě: dnešní večerní schůzi. Nevěděla že nechala dveře otevřeny, že odložila plášť, že stála u okna; hleděla ven, nedbala však ruchu ulice vyzářené březnovým sluncem, a také nezaslechla, že někdo vstoupil do světnice.

Byl to šlechtic dobrých třicíti let, prostřední postavy, pěkně urostlý, tmavých vlasů do čela přistřížených, nevelkých knírů, v tmavohnědé, lehké šubě v jízdeckých botách. V přibledlém jeho obličejí stopy

neštovic, ač ne četné a ne hluboké. Tvář ne sličná, ale výrazná; krásné byly jeho tmavé oči.

Hned u prahu stanul, překvapen hledě na libý obrázek u okna, na sličnou pannu zamyšlenou; jak pokročil, vytrhl Noěmu z jejího zamyšlení. Omlouval se šetrně, že vyrušuje; výmluvnější byl pohled jeho očí vyjasněných uctivým obdivem. Pověděl, že přišel k panu podkomořímu s novinou, a přihlásil se, že jest Jan Rychnovský z Rychnova.

Noěma mu oznámila, že pan otec po ránu odešel, že snad už záhy se vrátí. A vrátil se. Jen dořekla, vstoupil podkomoří. Patrně rád viděl hosta; hned jej vedl ku křeslu u stolu. Noěma se uklonila a odešla.

„Neseš-li novinu,“ zvolal Valečovský usedaje proti hosti.

„Nesu. Můj posel se vrátil. Šlakoval toho Němce bramburského, toho Nickla z Volfendorfu; jistě jel do Vídně ten Nickl.“

„Tedy jest, jak jsme se domýšleli! Do Vídně k císaři se zprávou od bramburského markrabí.“

Když mladý Rychnovský zevrubně pověděl o cestě svého posla, dotkl se podkomoří důvěrně jeho ruky a vyzýval:

„Půjdeme ke králi, rovnou ke králi, ať ihned zví.“

Když Rychnovský odcházel, maně se ohlédl po oknu a ohlédl se i venku na hořejším mazhauze po všech jeho dveřích. Ale obrázek ten tam. Dcery podkomořího nespátřil.

Za chvíli po té vrátila se Noěma do velké světnice

pro plášť, který tam zapomněla. Jen jej vzala z křesla, vstoupil nový host, novoměstský rychtář černé brady. Ptal se po panu podkomořím. Netěšilo ho, když uslyšel, že není doma.

„Rád bych s panem otcem promluvil, mám cosi naléhavého, je nutno – Kam odešel –“

„Myslím, že do dvora králova.“

„Podívám se tam.“

Ačkoliv to řekl, přece běžela Noëma, když odešel k oknu se podívat za ním. Šel ulicí vzhůru směrem k nedalekému královu dvoru.

Na první návštěvu, na pana Rychnovského, Noëma zapomněla; druhá však, rychtářova, ji znepokojila. Rychtář, novoměstský rychtář u nich v neobyčejnou chvíli a večer schůze „bratří“. Snad přišel pro jinou věc, snad se zbytečně stará – Než starala se dál, obavy si nevymluvila. Dychtivě čekala na otce, s jakou se vrátí; ale nic nevyčetla z jeho tváře. Když mu ohlásila, že jej tu hledal novoměstský rychtář, řekl, zkrátka, že jej rychtář našel. Paní Ofce vypravoval, že byl u krále s mladým Rychnovským. Rychnovský že králi dobře posloužil novinou, kterouž přinesl, a jako mimochodem prohodil podkomoří, že má mladý Rychnovský utěšené sousedství, tam u Žamberka, co se tam slezli ti nečistí pikharti a založili si tam obec, to že není daleko od Rychnova. Víc o tom nepověděl. Noëma však si domyslíla, že ten pan Rychnovský si jejímu otčímu asi postěžoval, že „bratřím“ asi přeje tak jako on.

Odpoledne pak se až lekla. Novoměstský rychtář přišel opět. Podkomoří nezůstal s ním nahoře, nýbrž zavedl jej dolů do své kanceláře. Noěma nikdy ne dbala úředních návštěv u otce; tentokráte však pozorovala ostražitě. V světnici neměla stání, dvakrát vyšla ven na schody podívat se dolů, nějak se přesvědčit, je-li rychtář dosud v kanceláři. Vyběhla i po třetí a sestoupila níže po schodech, skoro až dolů. A v tom ji někdo z dolejšího mazhauzu pozdravil. Zaslá. Králův šašek, bratr Paleček se tam zjevil.

Ohlédl se opatrně, pak tlumeným hlasem, chvatně ji oznamoval, že jde k ní.

„Měl jsem už záminku, ale tys přišla sama šťastnou náhodou.“

Noěma sběhla až dolů na síň a Paleček pokračoval hlasem ještě tlumenějším:

„Nesu ti novinu, ale nepotěšíš se.“

Pohlédla ulekaně ke dveřím kanceláře a zašeptala, že tam je s otcem novoměstský rychtář.

„Ah, ah,“ obočí šaškovo se vymrštilo. „Už po druhé! Dopoledne také spolu jednali u nás ve dvoře. Starají se nekřesťansky o věrné křesťany. Víš-li, sestřičko, co bude dnes večer –“

„Veliká schůze –“

„U bratra –“ zkoumal starý šašek.

„Eliáška.“

„Aha – A ti,“ pohlédl ke dveřím kanceláře, „se o ní už radí. Rychtář už jistě ví. Dopoledne byl u nás, jednal tam s pantátou a s panem Zdeňkem. Něco jsem

zvětřil, ale ne mnoho, z toho, co pan Zdeněk mně nadhodil. Něco se mele.“

„A oni, bratři,“ tiše vyhrkla Noëma.

„Nevědí nic, nevědí, že jejich schůze není už jen jejich tajemstvím, a že se na ně chystají.“

Noëma se zachvěla.

„Nutno je varovat, ale hned, ať se ani nescházejí. Já nemohu, já ze dvora jen odskočil, musím ihned zpátky –“

„Co dělat,“ zeptala se úzkostně Noëma.

„Vyříd to Dorotkám, ty se již postarají. Ale ne-meškej. Půjdeš-li?“

Přisvědčila, nemohouc vzrušením ani promluvit. Z nádvoří se ozval hlas a blížil se.

„Bůh tě provázej,“ zašeptal bratr Paleček a vyšel kvapně na ulici.

Noëma stála jako strnulá, hledíc za ním.

Pojednou se obrátila a hnala se do schodů; udýchaná, s tlukoucím srdcem vběhla do své komory. Jak vykonat, co jí bratr Paleček uložil, jak nepozorovaně doběhnouti k Dorotkám – A je nutno ihned se rozhodnouti –

V tom vstoupila matka ustrojená na odpolední služby boží. Zasla, že Noëma není dosud přichystána, vždyť že přece v poledne mluvily o tom, že teď půjdou do kostela. Noëma se lekla. Nebylo výmluvy, nebylo zbylí. Musila se ustrojit; ruce se jí chvěly.

Na dolejší síni potkaly podkomořího; vycházel právě z kanceláře. Paní Ofka se ho zeptala, co že tak

dlouho tu mešká, byl-li tu rychtář do této chvíle.

„Byl.“ A víc ani slova.

„Dnes už po druhé,“ divila se manželka.

„Nu, již nepřijde.“ Podkomoří se usmál. „Již je vše spraveno.“ A stoupal do hořejšího mazhauzu. Byl spokojen. Rychtář přinesl ráno důležitou novinu o pikhartech, o tajné schůzi, kterou chystají. Teď odpoledne přišel s novými zevrubnějšími zprávami. Jmenoval i některé účastníky, mezi nimi také Petra, studenta z Loudovy kolleje, na kteréhož podkomoří upozornil rychtáře hned tenkrát, když si k němu došel po své návštěvě u tety Andělové.

Teď odpoledne dohodli se, co počítí, jak hnízdo vybratí, jak pikharty pochytat. A ten student bude s nimi, ten pak poví, bude donucen vyznati se, všecko povědět, všecko, a třeba i o Noěmě. Proto byl podkomoří spokojen, když stoupal z dolejší síně nahoru do bytu.

Paní Ofka si mužova úsměvu a mužovy poznámky na dolejší síni hrubě nepovšimla. Ale Noěma. Usuzovala, že rychtář něco přinesl, z čehož se otčím potěšil. A bratr Paleček žádal tak důtklivě, aby donesla zprávu ihned, a ona musí teď do kostela!

Do Týna neměly daleko, Noěmě však se zdála ta cesta dlouhou a bohoslužba pak nekonečnou. Nemodlila se, nezpívala se zástupem, ale jen pomýšlela, jak by se po kostele dostala pryč, aby mohla doběhnout k Dorotkám.

Když konečně vyšly, připomněla matce venku před

kostelem, že neviděla paní tetičku v její lavici, a že již dlouho u nich nebyla, snad že je chorá, že by k ní zaskočila, přesvědčit se. Noěma stěží přemáhala své rozčilení, vidouc, že matka váhá, že snad pomýšlí jíti s ní.

„Jdi si,“ rozhodla konečně paní Ofka, „ale nebuď dlouho.“

Jen dořekla, byla Noěma ta tam; zmizela v pestrém zástupu, hrnoucím se z kostela.

Když paní Ofka se vrátila, zeptal se podkomoří ihned a nějak z ostra, kde je Noěma. Uslyšev, vytkl své ženě, že měla jíti s ní, co že ji tak nechávala.

A za malou chvíli užasl, když k nim vstoupila sama paní tetička. Hned se jí zeptal, jde-li z domu –

„Z domu, tak.“

„S Noěmou jsi se nesetkala?“ pátravě se vyptával podkomoří. „Šla k tobě rovnou z kostela, to tě mohla, ba musela ještě zastati doma.“

„Mohla, ale nemusila; mohla, ale mohly jsme se také minout. Já se totiž stavila dole u ženy našeho šafáře, je nemocna.“

„I kdyby; to již tu Noěma také mohla být,“ vyčítavě počítal podkomoří.

„A zase mohla, ale zase také nemohla,“ hájila veselým tonem paní tetička. „Setkala-li se s naší Kačkou,“ mínila svou hospodyni, „tať jistě ji hned nepustila.“

Podkomoří chmuře čelo, mávl rukou a víc se již nedotazoval.

Té neděle pozdě odpoledne stál u zadní branky Eliáškovy zašlé zahrady, u branky vedoucí do slepé uličky „v cípu“, student Jiří Sušický. Vrcholy starých ovocných stromů, dosud holých, jež byly vysoké i také divně na křivo zrostlé, hřály se v posledních paprscích jarního slunce. Vybledlý trávník i zdivočilá křoví úzké ale hluboké zahrady starým, prkenným plotem zabeďněné už v stínu. Po zahradě a kolem po zahradách v Chudobicích ticho.

Do toho ticha ozvalo se zaklepání na spuchřelá vrátka. Koliát*) v tmavém plášti a biretu nahnul se, otázal se tlumeným hlasem, kdo to.

„Boží pravda,“ ozvalo se také tak před brankou.

Závora vrzla a do zahrady vešel Augustin Halar, málomluvný, tichý student z Loudovy kolleje, Petra, synovce větší Dorotky, přítel od té doby, co se tu u Eliáška tak podivně setkali. S Halarem vstoupil bakalář Jan Morávek, drobné, slabé postavy. Halar podal kollegovi, teď strážci, mlčky ruku a šel rovnou pod stromy dále. Bakalář však měl několik otázek najednou, je-li tu Petr, a je-li tu bratr Řehoř a kněz Michal a kdo ještě, a je-li jisto. A neklidně se ohlížel. Uslyšev, že jmenovaní tu jsou, bratr Řehoř už od včerejška, kněz Michal také, a že je bezpečno, vzpomněl si ještě, přišel-li také kněz Martin.

„Ještě tu není.“

*) Kollegiát, zde student z kolleje.

„A ty, budeš-li tu pořád u branky –“

„Do soumraku. Pak se tu postaví kollega Petr.“

„Petr, Petr, který –“

„Ledečský.“

„Ach tak. Nu, tak půjdu.“ A kráčel rychle za Halarrem, jenž docházel už k protější brance, vedoucí do dvorečku Eliáškova stavení pod šindelovou střechou, za nímž v pozadí proti jeho průčelí trčela městská zeď s podsebitím temně se odrážející od jasného, bledě modrého nebe. Halar s Morávkem přešli dvorečkem okolo nachýlené kolničky, vstoupili na zápraží v boku stavení pod přívislý přístřešek opírající se o tři dřevěné sloupy. Dvěře do síně byly zavřeny. Halar na ně zaklepal zvláštním způsobem. Na to zaklepání se otevřely.

Student na zahradě nedlouho po té, co branku zavřel, zas uslyšel významné zaklepání. Nachýlil se, naklonil ucho k brance a zeptal se, kdo to.

„Boží pravda,“ ozvalo se venku. Jiří Sušický otevřel.

Do zahrady vstoupil nevelký, ale sporý mužík dobrých čtyřicíti let, zatuplého nosu, široké tváře zarostlé, čilých, tmavých očí. Byl v liščí čepici, v šubě nevalné, řemeslník, Kamerda, švec malostranský.

„Jak je, jak,“ ptal se rychle.

„Dobře. Scházíme se.“

„Tak, tak, bratře, pro boží pravdu, pro boží pravdu.“ Podal studentovi ruku a čile šel, rozhazuje rukama, zahradou dále do stavení.

Student na zahradě přecházel sem a tam u branky, pak za drahnou chvíli ji pootevřel a opatrně vyhlédl do úzké uličky, ohrazené v pravo, v levo sešlou zdí pod korunami starých stromů. Zahlédl dva blížící se k brance. Neuskočil, nezavřel, neboť je znal. Hesla nebylo třeba. Oba věrní bratři, Korunka, novoměstský soused, hubený, nevelké postavy, dlouhých, šedých vlasů, tesklivého pohledu a Tůma Přeloučský, klerik, mladý, urostlý muž. Korunka se ptal, je-li tu Jíra Pětikostelský.

„Je, přišel, byl tu první.“

„A Rokycana,“ zažertoval jarý klerik.

„Ten ještě ne,“ s úsměvem odpověděl Sušický, porozuměv ironické otázce.

„Tak jistě podkomoří Valečovský,“ přištípl Tůma.

Ale vážný Korunka potřásl hlavou a mírně káravým, tesklivým hlasem napomínal mladšího, bujného „bratra“:

„Nech šprochu a smíchu, bratře. Jeť svatá chvíle a víš, jaký je boží příkaz, míti ke všem trpělivost a milost a z té lítost nad bloudícími, kteří skrze zlý a scestný rozum utiskují pravdu a čistou víru. Pojd.“

A tichý, mírný karatel šel s bujnějším druhem do stavení; zaklepalí na dveře tak jako prve Halar a pak Kamerda. Na síni setkali se s hospodářem, Eliáškem. Nebyl v zástěře pásmici z hrubého plátna, jak v ní sedával u stolu, opisuje knihy nebo je i vázaje, nýbrž ve sváteční, tmavé sukni a v šedých, úzkých nohavičích a slušných stěvících, bez obvyklé své čapky kar-

kule. Tak bylo zplna vidět jeho hlavu vysokého, lysého čela, protáhlý, vyholený obličej zapadlých tváří a tenkého, značného nosu, ohnutého. Upřel velké, šedomodré oči asketického výrazu na oba příchozí, pokynul mlčky hlavou a ukázal na dveře v levo, do zadní světnice. Sám zůstal na síni.

Zadní jizba byla o něco menší nežli světnice v předu, dílna Eliášková. Měla dvě okna na zápraží, třetím pak bylo viděti na kolničku v zadu. Vedle tohoto okna černaly se dveře vedoucí na dvoreček. V této zadní jizbě nevysokého, povalového stropu seskupili se švec Kamerda, Petr z Loudovy kolleje, Petr z Ledče, Halar, studenti, bakalář Morávek, Matouš, staroměstský soused a dva řemeslníci z Nového města a obstoupivše Jíru Pětikostelského, novoměstského hospodáře,*) jenž býval tak jako Eliášek intitulován na obecném učení, ale pak studia nechal. Byl muž dobrých třicíti let, pěkné hlavy, plavé, měkké brady a pěkných knírů; v šubě z tmavomodrého sukna, kožešinou lemované, vypadal jako zeman.

Vypravoval o Rokycanovi, jak se s ním předevěřem setkal a jak s ním hovořil. Na okamžik se odmlčel, co se přátelsky uvítal, a také všichni ostatní s šedovlasyým Korunkou a klerikem Tůmou, kteří k nim přistoupili. A zas už začal, když jej Kamerda dychtivě pobídl, aby povídal, tak co Rokycana, co říkal, co říkal.

„Abychom své vozy na zad šikovali tak jako on,“ všetečně, s úsměškem vpadl klerik Tůma.

*) Domácí pán.

„Věřu, tak to řekl, třeba že ne těmito slovy,“ přisvědčil s úsměvem Jíra Pětikostelský. „Máť strach, že bychom byli pronásledováni.“

„A již jsme,“ zvolal Kamerda. „A co jich je proti nám!“

Hubený Korunka šedých, dlouhých vlasů, jenž hleděl do země a hladil si pačesy do čela, pozvedl po Kamerdově výkřiku svých tesklivých očí a tichým hlasem se ozval:

„Bratři, ať se lekají jiní, my se nelekejme. Pro bůh, nehleďme na to množství, na ty zástupy, nebo vždycky od počátku v množství bylo pohanění a v malém počtu požehnání. A budme té lásky k sobě, ke všem i k nepřátelům, jak zjevně pán Ježíš oznámil: Milujte nepřátele své. A neřekl: Ohyzďovati budete jiné, neřekl: Budete nenáviděti, ale vás budou a vy je milovati –“

Korunka umlknuv, upřel zas oči do země.

„Tak, tak, boží pravda,“ přisvědčoval Kamerda, „boží pravda.“ Ale hned zas na Jíru Pětikostelského dychtivě, tak co Rokycana, co ještě.

„Má také strach,“ pokračoval Pětikostelský, „abychom se úplně neodtrhli od strany pod obojí.“

„To věřím, to věřím,“ ironicky, hlučně přisvědčoval Kamerda a všichni, obzvláště studenti; jen bakalář Morávek mlčel, soused Matouš pak se ozval pokrucuje hlavou, to že těžká věc, odtrhnout se, že by se náprava mohla i tak hledat. Všichni se obrátili v patrném nesouhlasu po váhajícím sousedu Matoušovi;

Pětikostelský sebou trhl a chtěl se ozvati. V tom přivedl Eliášek tři nové hosty, kteří přišli ne zahradou, nýbrž šedou uličkou podél městské hradby, dva řemeslníky a Velkého Víta, studenta lékařství, Moravana, opravdu velkého a silného, jenž se všemi se upřímně vítal. Eliášek přistoupiv k Petrovi Dorotčinu, něco mu přišeptal. Petr ihned měl se k odchodu. Morávek bakalář chytil jej za rukáv a ptal se neklidně kam, kam jde, jakoby se lekal, že mu druh zmizí.

„Jdu pro kněze Martina.“

„Kam,“ tázal se chvatně Morávek. Odpovědi však neuslyšel. Petr už kvapně odešel.

* * *

Tou chvílí seděli u stolu v přední, svátečně uklizené světnici bratr Řehoř a kněz Michal. Oba přibyli z Kunvaldu za Žamberkem včera časně ráno tajně do Prahy, tu však pospolu nezůstali; hned se rozešli. Bratr Řehoř rovnou sem k Eliáškovu; kněz Michal do domu Jíry Pětikostelského a tu se skrýval; teprve před chvílí, přišed s Jírou sem, setkal se tu zase s bratrem Řehořem.

Byl knězem, pro svěcení si došel před léty tak jako mnozí jiní z Čech až do Italie, nemoha ho doma nabýti. Posléze dosáhl fary v Žamberku, ale tu před dvěma léty dobrovolně opustil, aby se ujal malého stádce nového, nové obce nábožných bratří, kteří s bratrem Řehořem se usadili v nedalekém Kunvaldě.

Šel mezi ně rád, protože toužil žít podle evangelia, býti tak jako oni křesťanem dobrotivým, trpělivým, milosrdným, který by mrtvil v sobě zlé a činil dobré, který by odporné věci sobě pokojně strpěl, zlého za zlé nečině.

Opustil pohodlný farní dům v městě a ubytoval se v chudé, vesnické chatě, žil chudě jako všichni, teď „bratři“ vespolek; posluhoval těm lidem boha se bo-
jícím a oni rádi od něho přijímali. Ač dosud se od církve neodtrhli, přestalo vystavování a klanění se svátosti a kněz Michal v lecčem proměnil obyčeje při posluhování. Nechal obřadův a zvyklostí lidmi usta-
vených, nechal jich po příkladu první církve a některých kněží Tábořských, když sloužil mši a jinde.

I na sobě způsobil změnu, označující zřejmě vnitřní jeho převrat. Jako kněz míval pleš a býval hladce vy-
holen. Teď temene neholil, hlavu měl všechnu zarost-
lou a hustá brada sivá (byl už starý muž) splývala na prsou ne po kněžské reverendě, nýbrž po prosté, tmavé sukni.

Teď sedě v Eliáškově jizbě, naslouchal zprávám, které bratr Řehoř, skrývaje se tu, uslyšel. Bratr Michal měl ruce před sebou na stole sepjaty; žasna slyšel, jaké řeči na ně jdou, na ně v tiché samotě daleko v kop-
cích mezi lesy žijící, nikomu neubližující, na ně a na všechny „bratří“, jak na ně křivé věci a nepravé zpra-
vili a je úředníkům obžalovali, jak podkomořímu.

„A král tomu všemu věří,“ pokračoval Řehoř, „a také královou na tom postavili, aby těm věcem

věřila na nás, že bychom příkladem zkažených rot někdejších, těch naháčů ohavných, rovněž tak páchali –“

Kněz Michal vrtěl hlavou, trna.

„To-li je možná – takové! Mám lítost nad tou slepotou. Takových nařčení! Kdo, bratře, ti pověděl, že se tak o nás mluví –“

„Bratr Eliášek; a ten to má od muže víry hodného, zbožného a nám příznivého, od šaška králova, bratra Palečka.“

Bratr Eliášek vstoupil. Ačkoliv v jizbě stíněné městskou zdí s podsebitím nebylo nadbytek světla, přece zašoupl okenice, tak že se ve světnici setmělo. Ne však na dlouho. Eliášek odskočil ven na síň, odkudž se hned vrátil, nesa hořící svíci v dřevěném svícnu, kterouž postavil na stůl.

Z šera vynořily se do světla oba rokující, sivá hlava, sivá brada kněze Michala a bratr Řehoř výrazné tváře, tmavé, husté, nedlouhé však brady, pohublý, bez ruměnce, tmavých očí.

Vyzval Eliáška, aby pověděl knězi Michalovi, co mu světil bratr Paleček. Ale než Eliášek začal, zeptal se ho kněz Michal, kdy mluvil s královým šaškem.

„Před týdnem, tady byl u mne s knížkou. A co pověděl o řečech ostudných, čemu král věří!“ Eliášek zvedl levici a hledě do její dlaně, mluvil, jakoby četl: „Inu věří, žel bohu, a myslí, že jsme strany táboorské, že chceme bojem tělesným víru provoditi, že chystáme zbouření a chceme krev prolévati –“

„My, kteří chceme na cesty pokorné pána Ježíše Krista!“ zvolal kněz Michal. „Co činit?“

„Připravit sebe a bratří na všechno,“ odvětil vážně bratr Řehoř. „Sbor ať také zví – Jsou-li už, bratře Eliášku, pohromadě.“

„Bezmála všichni.“ A starostně dodal: „Ale kněz Martin nepřišel. Alespoň v poledne nebyl ještě v Praze. Bratr Petr z Loudovy kolleje šel se teď před chvílí znovu přeptat.“

„Pojďme do sboru,“ rozhodl se bratr Řehoř a vstal.

26.

Sestry Dorotky věděly, že do chystané schůze přihlásil se také kněz Martin z Krčína, a věděly také, že bude mít u nich stav, že v jejich staveníčku se ukryje. Čekaly jej už včera, v sobotu, čekaly do večera, do noci, ale marně. Byly sklamány zvláště když ani dnešního dne, v neděli, u nich nezaklepal. Lekaly se, že snad byl mocí zadržán nebo že se mu něco stalo.

Pojednou, když už nečekaly, zjevil se jim odpoledne ten mladý kněz urostlé postavy, černovlasý, černé, nedlouhé měkké brady v tmavém plášti, v bobří čepici a v uprášených škorních, jakoby nějaký měšténin z venkova. Ale pokulhával. Sklouzl cestou ve výmolu, obrazil nohu, takže za půl dne nemohl dál a pak jen s bolestí a těžko. Mysli však mu to neubralo. Radoval se, že s pomocí boží přece dorazil ještě včas, že nezmeškal.

„Nezmeškal, ne, sbor bude až večer, jak Petr ozná-

mil,“ utěšovala větší Dorotka. „Také tě tu včera čekal a dnes dopoledne přichvátal sem znovu.“

Sestry Dorotky zavedly hosta do zadní světničky, jejímiž dvěma okénky bylo viděti do zahrádky za stavením a dál, přes její plot, do velké Andělovy zahrady, na její staré stromy rozložitých korun. Malá Dorotka snesla co nejlepšího měla, aby hladový chodec se nasýtil a občerstvil. Kněz Martin za jídla i po něm vypravoval o cestě, o Krčíně, o bratřích, že k nim do schůzí na pobožnosti docházejí z okolí, až z Hradce nad Labem (tam před tím kaplanoval), a že by byl málem přivedl hosta, příznivce krčínského stádce, Ambrože Litvína z Výrova na Výrově.

Vypravoval o všech příhodách tohoto šlechtice, někdy kněze sirotčího, pak bojovníka a polního hejtmana v polských službách proti Zákonu německých rytířů. Vypravoval o tomto knězi zženilém, o jeho synu jediném, kterak zahynul v boji proti Němcům a kterak pan Ambrož se vrátil zoufalý, sám sebe obviňuje, jak meč svůj odhodil a do sebe šel a začal jen bohu sloužit.

„Přivinul se k naší obci tak jako jeho starý strýc, s nímž sám jediný žije na Výrově hrádku. Ten je nedaleko Krčina. Tam býváme u něho a on zase přichází mezi nás do obce.“

„Proč s tebou nepřišel?“ vpadla otázkou menší Dorotka.

„Leží, nemůže, stará rána na noze se mu otevřela. Zelel velice a –“ Kněz Martin nedomluvil, vyrušen tím, že menší Dorotka trhnuvši sebou, náhle se obrá-

tila k oknu a jakoby něčemu naslouchala; pojednou vyhlédla ven. Hned však odskočila a zvolavši: „Noěma!“ chvátila cupí, cupí do zahrádky.

„Noěma!“ divila se větší Dorotka. „Cože tak z nenadání – teď –“

„Dcera podkomořího?“ ptal se kněz. Znal ji, viděl ji tu loni u sester v shromáždění.

„Ta, ta duše milá. Teď už dávno u nás nebyla. Podkomoří ji hlídá. A co že dnes, právě dnes a v tuto chvíli, tak pozdě –“ divila se Dorotka.

Přistoupila k oknu, vyhlédla ven.

„Ví-li o dnešním sboru.“

„Ví, dobře ví.“ Zase vyhlédla. „A hle, sestra jí neotevřela branku, mluví s ní přes plot. Snad nechce Noěma dál, nemůže, snad zase pospíchá odtud. Duše věrná –“ Usedla zase proti knězi Martinovi a začala mu vypravovati, jak Noěma varovala, když podkomoří se chystal na „bratry“ v Domažlicích. Ale bezděky zase vstala, chtěla se podívat, vyjít ven. V tom vrazila menší Dorotka všicka vzrušená, polekaná.

„Kde je Noěma,“ zeptala se větší sestra.

„Nemůže dál – O, proč přiběhla, s jakou novinou!“ děsila se menší bekyně. –

Noěma vyřídívši menší Dorotce Palečkovu varování, chtěla odskočit od plotu a letět zpět tetinou zahradou, přeběhnouti nepozorovaně nádvoří tak jak přiběhla; zůstala však. Zahlédlať v ten okamžik, kdy se menší Dorotka obrátila, Petra, an vstupoval z Bosákovy ulice.

Kolena se jí zachvěla. Chvátala sem, aby varovala, nečekala, že by uviděla Petra. A on tu! V úzkostné chvíli nenadálé, radostné překvapení. Zapomněla, že chtěla odskočit, vrátit se; čekala. Ale zdálo se, že jí neshlédl. Už docházel ku prahu stavení, v tom maně pohlédl v pravo k plotu. Úžasný zarazil krok, ale jen na okamžik. Několik skokův a stál před ní, tváří v tvář a chytl její ruce, jež k němu vztáhla.

„Petře!“ vydechla v radostném pohnutí. Poprvé jej tak oslovila. A jemu zaznělo to nevýslovně milo.

„Chvěješ se, co se stalo, proč nejdeš dál? Pojď!“ prosil vroucně.

Tím ji vytrhl z radostného zapomenutí; uvědomila si, proč přišla, jaké nebezpečnosti nad ním, nade všemi. Tvář její se zasmušila.

„Nemohu, musím domů. Přišla jsem oznámit, sestra Dorotka již ví,“ a prudčeji, ustrašeně vyrazila:

„Schůze, všecko je prozrazeno, vědí o ní, chystají se na vás, přijdou –“

„Kdo ti pověděl!“

„Bratr Paleček. Jdi, jdi –“ a pojednou si vzpomněla: „Jsou už bratři shromážděni?“

„Většinou, skoro všichni. Přišel jsem pro kněze Martina.“

„Jdi, je tu, pověz mu to, běž k Eliáškovu, řekni jim,“ Noěma mluvila čím dál tím rychleji a naléhavěji, „ať se rozejdou. Pro bůh, Petře, pospěš hned, než bude pozdě, než vás pochyťají –“

„A na sebe nepamatuješ! O tebe se bojím!“

Hlubokou starost, která se mu zachvěla v hlase, uviděla v jeho očích. Srdce se jí radostně pohnulo. Byla by vytrhla branku, byla by k němu vběhla a šla s ním, ale strach o něj a bratří ji zdržel a dal jí sílu, rozhodnutí.

„O mne se neboj. Jdi, jdi! S bohem!“ Podala mu ruku; jen ji stiskl, jen vyrazil vzrušené „Noěmo!“, odtrhla se od plotu a chvátala zpět Andělovou zahradou. Kmitla se mezi stromy, až v staré lipové aleji zmizela.

Petr se otočil a běžel do stavení. Na síni potkal obě Dorotky, obě ulekané. Obě začaly mu povídat.

„Už vím, mluvil jsem s Noěmou – Už vím –“

V ten okamžik vstoupil kněz Martin z jizbice. Petr podal mu ruku.

„Kněže Martine, už ani nechod, zůstaň, já doběhnu oznámit bratřím –“

„Co si myslíš,“ vpadl mladý kněz prudce. Půjdu s tebou.“ A hned sebral plášť a čepici. Dorotky ho prosily, aby zůstal.

„Jak bych mohl opustit bratry! Bůh s vámi. Pojď bratře!“ A vzav hůl, vyšel ven. Petr dav sestřám chvatně s bohem, chvatně vykročil za knězem Martinem.

27.

V zadní světnici Eliáškově bylo rušno z živého hovoru. „Bratří“ většinou seděli různě: u krbu na lavici, na židlích u stolu v koutě, na stoličkách bez

lenochu. Jen Velký Vít, medik, se neposadil; stál opřen o dveře, vedoucí do dvorečku, jež skoro celé zakrýval mohutným svým tělem. Také hubený Korunka v rozhalené, hnědé šubě zůstal jak prve stál skoro prostřed jizby. Hledě do země jakoby nedbal o své okolí, pohladil občas do čela své šedé vlasy.

Slovo měl Jíra Pětikostelský, sedící na židli u stolu. Potíral mínění opatrného souseda Matouše, že by snad nebylo ještě na čase odtrhnouti se od církve, vystoupiti ze strany pod obojí.

„Ne, bratře,“ odpíral Jíra Pětikostelský, jemuž modré jeho oči zahořely, „v tom prašivém ovčinci nemůžeme zůstat, nemůžeme, od toho se musíme oddálit –“

V tom pozvedl suchý Korunka svých lítostivých očí a promluvil ne plným hlasem, pevně však a určitě: „Tak bratře, musíme se oddálit, jistě je v tom vůle boží; ale také musíme býti té lásky, kterouž lid vykoupný a dědičný boží ztahuje se až i k nepřátelům, je miluje, za ně se modlí, jak zjevně pán Ježíš slovem i skutkem příkladným oznámil. S pomocí boží obnovíme boží církev a život –“ a tu obrátil své bledě modré oči do stropu, „neboť toto obnovení dávno před námi jest předpověděno: Povstane lid bez meče a ten prospěje. Čas vyplnění přišel.“

Za této řeči vstoupili bratr Řehoř a kněz Michal. „Sbor“ zanícený hádáním, hned se jich nepovšiml; Řehoř postoupil do prostřed a rozhlédnuv se, opakoval vážně, z plného přesvědčení:

„Je tomu tak, bratři, čas vyplnění přišel. Nemůžeme a nesmíme již zůstat na rozcestí, nýbrž musíme dále cestou boží pravdy. Bez váhání učiníme poslední krok, zavedeme vlastní svůj řád kněžský, neboť bez něho již –“

Nedomluvil, prudce se ohlédl po dveřích tak jako všichni. Ozval se za nimi, na síni prudký hovor; a v tom se dveře rozletěly a jimi vrazil do plného shromáždění poplašný hlas:

„Bratři, jsme zrazeni!“

Eliášek tak vykřikl a po něm Petr Dorotčín, jenž za ním vběhl do jizby; za ním pak vkročil kněz Martin z Krčina, opíraje se o hůl. Ale v ten okamžik v jizbě se setmělo. Okenice bouchaly, jak je Eliášek všechen vzrušený z opatrnosti prudce zašupoval. A hned zas byl ze světnice, hned se však vrátil, nesa hořící svíci. Plápolala, jak s ní chvátal ke stolu. V zarudlém, kmitavém tom světle zjevily se užaslé i ulekané tváře. Všichni se tlačili kolem Petra a kněze Martina. V pozadí za klerikem Tímou stál Velký Vít, jehož stín, ač zlomen, vyrostl až do stropu.

Oči všech tkvěly na rtech Petra Dorotčina, jenž udýchán oznamoval, co u sester Dorotek slyšel (že od Noěmy, nepověděl), že sbor je prozrazen a že dobrý přítel jejich jim důtklivě vzkazuje, aby se ihned rozešli.

Postrach prudce uhodil Matouše souseda, bakaláře Morávka a některé z řemeslníků. Bez rozmýšlení chystali se na rychlý odchod. Jíra Pětikostelský však

na ně zkřikl, co se plaší, ať počkají, ať zůstanou. Kamerda hned s ním na ně, co blázní, aby pamatoval na boží pravdu, co ta, co boží pravda. Do toho vzrušení ozvalo se velitelsky:

„Utište se, počkejte!“ Tak poroučel bratr Řehoř jenž nepohnut a klidně stál na svém místě. „Je chvíli počkejte!“ Jeho slovo i klid účinkovaly Ti, kteří chtěli prchnout i všichni ostatní, vzrušen hleděli na něj a napjatě poslouchali, jak se znovu vyptává Petra studenta i kněze Martina. Poslové však nemohli nic více povědět, než co jim řekli, že je schůzka prozrazena, že na ně sem přijdou a jistě je zímají to že zvěděl ten dobrý přítel a že je velmi důtklivě napomíná.

Bratr Řehoř se ihned rozhodl a hned přikazoval „Rozejdeme se. Jděte bratři, všichni, různě jděte Ty, bratře Eliášku, vyveď je rychle, hned. Sejdeme se za lepší chvíle, o tom vás zpravíme, s bohem jděte. A vy bratři koliáti,“ obrátil se ke studentům „vy nejdříve. Jděte!“

Některí šli na slovo a s velkým prospěchem. Napřed bakalář Morávek, za ním soused Matouš, student Petr z Ledče a novoměstští řemeslníci. Také klerik Tůma z Přelouče vyšel a za ním medik Velký Vít. Petr Dorotčín chtěl také odejít; nevykročil však váhal, když viděl, že se nehýbe jeho kontubernali: Halar, stojící s Jírou Pětikostelským před Kamerdou a Korunkou.

„Proč nejdete!“ obrátil se na ně Řehoř.

„Proč nás posíláš, bratře Řehoři?“ opřel se mlčelivý, tichý Halar rozhodným hlasem. „Přijdou-li na nás, stihnou-li nás při nějaké nepravosti?“

„Boží pravda! Boží pravda!“ přisvědčil Kamerda a Jíra Pětikostelský zeptal se bratra Řehoře:

„Proč ty neodcházíš?“

„Čekám, až vy půjdete. Odejdu s vámi.“

„Já nepůjdu,“ zvolal Pětikostelský vzrušením zarudlý a uhodil se v prsa. Petr stržen rozhodností svého přítele z kolleje i Jíry Pětikostelského, již bez váhání, rozhodně přisvědčil:

„Já také ne.“

„Tak půjdete do vězení, rozvažte,“ napomínal Řehoř, a ne již klidně, „do vězení a třeba na mučení.“

„Ať do vězení,“ rozkřikl se Pětikostelský, bojovně se vztýčiv, „a třeba na mučení! Herež, mučení na snídani a hranice na oběd!“

„Boží pravda!“ zvolal Kamerda také zanícen odhodlaností mladého hospodáře.

Eliášek vrazil do světnice a chvatně oznamoval, že se všichni šťastně rozprchli, škaryantů že není dosud vidět a nic pozorovat, aby se tedy rozutekli dokud je čas, Jiří Sušický že také je pryč, toho že poslal od branky domů, tak aby šli, šli – Sám hned se zas otočil, že půjde ven se podívat, že se postaví na stráž –

„Slyšeli jste, bratři, ještě je čas,“ nabádal znovu a naléhavě bratr Řehoř. „Vy bratři,“ obrátil se ke kněžím Michalovi a Martinovi, „ukážte jim cestu, jděte napřed, s vámi by bylo nejhůř.“

„Jako s tebou,“ odpověděl kněz Michal. „Jdi ty.“

„Odejdu, ale poslední. Jděte!“

„Neodejdou-li, jak bych mohl bratry tu nechat!“ zvolal kněz Martin.

V tom zaslechli, že Eliášek na síni prudce zavírá domové dveře. A již byl tu, ve světnici.

„Jdou, již jsou tu –“ hlásil udýchaně. „V zahradě páčí branku, je slyšet rány, jdou ‚z cípu‘, a tady,“ ukázal do předu do uličky u hradeb, „také se již blíží. Bratře Řehoři a vy všichni, pojdte, ukryju vás, ale honem, honem –“

„Ne,“ zkřikl zatvrzele Pětikostelský. „Jděte, já zůstanu, nepáchám nic zlého, zůstanu.“

„Už je pozdě –“ vydechl Eliášek. „Slyšíte?“

Na záspi, kam pro otevřené okenice nebylo vidět, ozvaly se hlučné kroky a hned také rány do dveří a ostré vyzvání:

„Otevřete!“

V světnici dusné, úzkostné ticho. Všichni stáli nehnutě, hledíce vzrušeně ke dveřím. V ten okamžik vzpomněl si Petr na Noěmu. Venku znovu zabušili do dveří, znovu poroučel drsný hlas:

„Otevřete!“

Řehoř obrátil se k bratřím a řekl s chmurným klidem:

„Již se připravte na zlou cestu. Jdi bratře Eliášku, pušť je, bylo by marno –“

Korunka, jenž přestal hledět do země a upíral své

oči ke dveřím, sepjal ruce na prsou a vroucně prosil tlumeným hlasem :

„Pro bůh, bratři, nehleďte na množství, buďte ustaviční, stáli!“

Na síni hluk, hlasy; dveře do jizby se otevřely. Vstoupil novoměstský rychtář černé brady, oděný na noční službu, v železném klobouku, v pancíři, jenž prosvitoval mdlým leskem z porozhalené, dlouhé šuby, v škorních; v pravici držel znamení své moci, palcát rychtářský. Za ním vešli dva pacholci v železných lebkách, v kožených kabátech, s tesákem po boku. Ostatní zůstali na síni a na záspi; tam také dva z těch, kteří vyrazivše zadní branku, vnikli zahradou do dvorečku a obstoupili všechno stavení.

Do světnice zaléhaly jejich hlasy, ale nikdo jich nedbal. Přepadení „bratři“ bezděky srazili se do kupky. Bratr Řehoř s kněžími Michalem a Martinem stál v čele. Rychtář okamžik si je prohlížel, pak mávnuv do výšky rychtářským palcátem, poroučel s přísnou vážností :

„Pojďtež k rozkázání do vězení!“

„Proč máme jít do vězení,“ zeptal se Řehoř bez ostychu a bázně. „Ničím jsme se neprovinili ani proti králi ani proti obecnému dobrému.“

„To se objeví na soudě,“ zkrátka odtušil rychtář. „Teď poslechněte a pojdte!“

„Jsou tu také intitulovaní studenti,“ bránil Řehoř Halara a Petra Dorotčina, „na ty nemáš práva, ti mají být jen před rektora k soudu voláni. Těch nesmíš stížit městským vězením.“

„Smím, nesmím, ale všichni tam půjdete, všichni, i oni. Žádné pomoci.“ Rychtář pokynul pacholkům, kteří se ihned chystali řemeny spoutat zatčené. Než kněz Michal prudce zdvihl dlaně a zvolal:

„Okovů, řemenů není třeba. Půjdeme bez odporu.“

„Nebojte se, neprchneme,“ přidal rázně Jíra Pětikostelský a vypjav se, vybízel ostatní: „Již pojdte!“

Rychtář povolil. Bez pout, bez řemenů vycházel „sbor“ z Eliáškovy světnice, napřed Řehoř s knězem Michalem a s knězem Martinem; hned za nimi Jíra Pětikostelský, jenž se musil ve dveřích shýbnout, za ním Petr Dorotčín, Kamerda, šedovlasý Korunka. Eliášek byl poslední. Všichni kráčeli za rychtářem, před kterým nesl ponocný oštěpem ozbrojený rozžatou svítilnu. Ostatní pacholci a dva ponocní šli po stranách a vzadu. Průvod bral se pod zamračeným nebem uličkou opodál městské zdi s podsebitím. Byl už večer. Zardělé světlo lucerny i dlouhé, nohaté stíny pokmitovaly se zašlou ulicí, po její černých hromadách smetí a hnoje, po kusech dřev pohozených i po kamení.

Z té ulice dostali se na Koňský trh; výš, u brány stoupala do temna zardělá zář planoucího ohně, kolem něhož se černalo několik postav. Širým prostranstvím placho a prázdno. Níže, v jeho svahu temně trčela kamenná boží muka a ještě níže, pod nimi, už opodál příkopu, zavřené kotce.

Zajatci mlčeli; jen Kamerda si několikrát po-

vzdychl, ne však sklíčeně, nýbrž odhodlaně, dodávaje si myslí: „Boží pravda, boží pravda!“

Petr hleděl do země; myšlenky mu ubíhaly k Dorotkám, do Andělovy zahrady. Noěma se mu kmitla v aleji mezi starými lipami. Mysлил na ni, jak jej jménem oslovila, ale hned mu také připadlo, že se marně vydala k vůli nim v nebezpečnosti. Až zítra uslyší – Přijde-li k Dorotkám, bude-li tam moci – A kdyby se neutajilo, kdyby se prozradilo snad i na ni – Toho se lekl, to pomyšlení jej skličovalo a krušilo mu těžkou cestu.

Zahýbali z Vodičkovice ulice; zvedl hlavu. Výše před nimi novoměstská radnice se zánovní věží, jejíž střecha zmizela v temnu. Tam je vedou – Pod tou věží několik sklepů vězení, žaláře i mučírna –

U Eliáška stržen Halarem a Pětikostelským, byl Petr odhodlán. Tady na prahu krutého žaláře se zachvěl pomyšlením, že by tu mučen měl povědět i na Noěmu.

Pacholci zabušili na černá vrata. Branka v nich zaskřípěla; pruh červenavého světla se z ní vylil do temné, pusté ulice. Musili do toho světla do klenutého průjezdu ozářeného čadící pochodní v železném kruhu zaraženou. Dunivě zněly tu kroky a hlasy rychtářův a pacholků. Branka za nimi bouchla, bičíc otočil klíč v těžkém, velikém zámku. Tichá ulice zmizela. Byli ze světa, byli vězni.

Noěma se lipovou alejí a zahradou jen prokmitla; běžela jako vyplašená laň. Šťastně se odtud dostala i z tetina domu; nikdo jí nezastavil, nikdo na ni nezavolal. Vydechla si, když vyrazila z průjezdu na ulici, té chvíle ještě dosti hlučnou. Tady a dál nemohla již běžet, pospíchala však co nejvíce, aby byla již doma, aby ji otčím nemohl podezíravě vyslýchat.

Teď spěchala domů jinak než prve do tetiny zahrady. Strach, úzkost opadly, ulehčilo se jí, bylo jasněji. Dovědít se „bratři“ v čas, v čas se rozejdou prve než rychtář se svými škaryanty vrazí do Eliáškova stavení. Ta jistota jí uvolnila a při tom zjařovala ji také tichá radost, že zas uviděla Petra.

Jak skočil, když ji shlédli, jak ji chytl za ruce a jak jí prosil aby šla dál – Dosud jí zněl jeho hlas, jak se zachvěl starostí, že ona, na sebe nepamatuje –

V tom blaživém upokojení vstoupila do rodného domu. Jen vkročila do jizby, už výslech. První slovo podkomořího, jenž seděl s ženou u stolu, bylo, cože tak pozdě, kde Noěma byla.

„U paní tetičky.“

„Byla-li doma,“ ptal se zkoumavě.

„Nebyla.“

„Tos tedy mohla již tu být a drahnou chvílí.“

„Kačka mě zdržela.“

Paní Ofka pohlédla s úsměvem na muže. Ten se již dále nevyptával.

Noěma pověděla otčímú pravdu až na to, proč se omeškala. Po nešporech doskočila k paní Martě a s náramným spěchem; ale hned na dolejší síni zaslechla, tentokráte s potěšením, že paní tetička odešla. A tak se Noěma ihned otočila, aby získala času na své poslání. Kačka, tetiččina hospodyně, sice ji v ten okamžik zahlédla a volala, Noěma však jakoby neslyšela.

U rodičů neměla teď stání. Hned po večeři vytrátila se do své komory. Toužila býti sama se svými myšlénkami. Spokojeně vzpomínala, že je teď v Eliáškově stavení ticho, bratři že se rozběhli, kněz Martin že asi touto chvílí skrývá se zas u sester Dorotek, sedí s nimi a snad i Petr. Kdyby se mohla rozběhnout k Dorotkám, aby zvěděla na jisto! A to čekati do rána a zítra třeba celý den, leda že by zvěděla od otčímá, z jeho tváře, z rozhorlené řeči, že se mu nepovedlo. Ah, toho jeho hněvu! A bude-li pak pátrat – Ať se děje co děje, jen když jsou „bratři“ zachráněni –

Pozdě usnula, záhy však vstala. Nejprve na „bratři“ pomyslna, na Petra, a zví-li záhy o nich. Snad bratr Paleček jí poví nebo nějak vzkáže. Na tváři otčímově nezpozorovala nic, jisté že nemá ještě zprávy. Záhy, nad obyčej záhy odešel z domu. S jakou se vrátí – To již bude vědět, že se mu nezdařilo.

Tak pevně doufala, než přece neměla klidu. Přemýšlela, jak by odpoledne odskočila z domu. Neměla stání, nevydržela u šití. Přistoupila k oknu, hle-

děla do ulice; viděla lidi přicházet, hrubě však ne dbala, až po chvíli pojednou přitiskla čelo k tabulkám okna, aby líp pozřela, aby se přesvědčila. Míhloť se jí, že dole v ulici na protější straně přešla bekyně v tmavém, dlouhém plášti, s hlavou šefe zavitou nevelká, kulatá, drobného kroku, že se po jejich domě ohlíží –

Noěma již jenom ji viděla a pozorovala. Bekyně kousek zašla, ale zas už se vracela; docházejíc k jejich domu, uvolnila kroky a zas po domu se ohlíží – Dorotka, menší Dorotka!

Noěma se lekla, na okamžik ustrnula. Něco se stalo – Nese zprávu, jakou, jakou – Noěma zaklepal na okno nepováživši, že ji bekyně neuslyší; zaklepal, ale pak odskočila a vyběhla z komory na mazhaus, odtud po schodech dolů na dolní síň. Z průjezdu, na jeho pokraji, zavolala přes neširokou ulici na Dorotku, upírající oči své nahoru do oken Škubla sebou na Noěmin hlas, a hned cupí, cupí, cupí stanula v průjezdě, ne však jako jindy jasné tváře veselých živých oček. Byly ulekány jako všecka její tvář.

„Noěmo, sestro,“ vyrazila temně, „víš-li –“

„Co se stalo!“

„Ty nevíš! Je zle – všechno zmařeno –“

Noěma zbledla.

„Co Petr,“ vydechla, „doběhl-li včas –“

„Doběhl, včas doběhl a kněz Martin s ním, ale –“
a rychle, větami jako utrhanými, všecka vzrušená

pověděla, jak včera večer k nim přiběhl student Jiří Sušický, ten že byl u Eliáška, na stráži tam stál v zahradě u branky, pak když se pacholci rychtářovi blížili, že jej Eliášek poslal pryč, aby se ten student ukryl, a tu že mu Eliášek také pověděl, co se dalo u Eliáška v zadní jizbě, kterak se bratři Petrem varování rozprchli, ne však všichni, někteří že neposlechli, protože pravili, nic zlého a neřádného nekonají, a tak že zůstali, Jíra Pětikostelský a Korunka a jiní, Halar student, ten také, ti že všichni zůstali.

„A Petr,“ vpadla v úzkostném napjetí Noěma, ne dbajíc, co prozrazuje svým strachem o něj.

„Ach, Petr také zůstal, a kněz Martin také; a bratr Řehoř neodešel k vůli nim, nechtěl jich té chvíle opustit.“

„Co se s nimi stalo –“ Ulekané zraky Noěminy tkvěly na Dorotčinyých rtech.

„Ten student Jiří, Sušický, když uskočil ze stavení, skryl se opodál a čekal, co bude. A tak je pak shlédli, jak je odváděli.“

„Petra také –“

„Také, ach všechny, do novoměstského rathouzu. My se sestrou jsme spokojeně čekaly a když ten student zatloukl na dveře, myslily jsme, že přichází kněz Martin. A pak té zprávy! Ach, sestřičko Noěmo, celou noc jsme nespaly, oka jsme nezamhouřily. A tys nic nevěděla, dobře sis tušila, o bože! A co pan otec,“ ulekaně vzpomněla Dorotka.

„Nevím, ráno také nic nevěděl, alespoň jsem nic

nepozorovala. Ale záhy odešel, to jistě na rathouz
O, proč Petr a všichni, proč neposlechli!“

„Noěmo, zviš-li něco –“

„Dnes nebudu moci k vám.“

„Přijdu večer sem, budu tu zase přecházet. Jdi
Noěmo, jdi, již se po nás ohlížejí. A hled, abys mohla
promluvit s bratrem Palečkem, buď s bohem, sestrou
milá –“ A cupi, cupi, cup, a byla již na druhé straně

Noěma octla se ve své komoře; jak, nevěděla
Sklesla na židli u lože pod bílými nebesy jako zmo
žená. Dosud se chvěla. Tak se to obrátilo! A jak se
těšila! Teď rathouz, žalář pod věží. Bude soud, budou
je vyslýchat, otčím vykoná na nich, čím hrozil Do
mažlickým. A tady, doma – Uhodí-li také na ni
stane-li se to, proč se Petr strachoval k vůli ní hned
loni tenkrát pod lipami v tetině zahradě, když ji va
roval, že by mohla upadnout v nebezpečení, že by
mohla být naříkána, a nedávno zas – Míhl se jí zimní
krásný den, když za tiché chumelky kráčela s ním
Bosákovou ulicí, když šli spolu k sestrám Dorotkám
Tu také starostně opakoval, kterak je ouzká cesta a
brána těsná, která vede k životu, a že o ni, o Noěmu
se bojí – A on sám teď a bratři všichni – oh –

Matka vstoupila, divíc se, cože tak dlouho zůstává
v své komoře.

„Co je ti, Noěmo,“ zeptala se překvapená, přistou
pivši až k ní a vidouc její změněnou tvář. Noěma se
vymluvila, že jen trochu choře. A šla s matkou. Jen
vkročily do velké komnaty, již tu nenadálá návštěva

mladý pán Rychnovský z Rychnova a na Rychnově, jenž byl u nich včera. V tuto chvíli byla by každá návštěva Noěmě obtížnou; a tu ten – Hned jí připadlo to, co si pomyslela o něm po jeho včerejší návštěvě, že jest asi jako otčím, že stejně jako on smýšlí o „bratřích“. Tohoto dojmu nezaplašilo všecko jeho vystoupení, mužná zdvořilost, jeho příjemná, mírná řeč a milý pohled jeho pěkných, výrazných očí, což vše mu naráz získalo přízeň paní podkomořího.

Jen chvíli s ní hovořil (Noěma mluvila málo), vrátil se podkomoří. Noěma se lekla. Bodlo ji. Tvář jeho je jasná; je spokojen, je zle, zle. A hosta vítal vesele. Noěma očekávala, že matka vstane, aby mohli muži sami pojednat; Noěma toužila odejít, tajná bázeň ji odtud pudila. Matka však se nehnula; upoutalať ji otázka Rychnovského. Vypravoval, že před chvílí potkal pana Kolovrata, ten že hned, slyšel-li, ví-li, že v noci na dnešek uhodilo novoměstské právo na tajné shromáždění pikhartské, někde v Chudobicích, a že všechny odvedlo do žaláře, proto že přichází, on, Rychnovský, aby zvěděl na jisto.

Podkomoří pohlédl ihned na Noěmu. Nehnula se, na její tváři žádná změna; jen zrak před se do prázdna upřela.

„Tak, tak,“ přisvědčoval podkomoří, pokyvuje spokojeně hlavou. „Uhodili na hnízdo nebezpečných lidí, na zlé tovaryšstvo, mnohé z něho chytili, ale všech ne, někteří z ptáčkův uletěli, prchli –“ To mluvě hleděl na Rychnovského. Škoda, že nemají

všech. Hlavní však sloupy jejich a hlavy dostali, dva kněží, Michala a Martina a těch pikhartů proroka Rehoře.

„Rehoře! Toho znám,“ živě zvolal pán Rychnovský, „a kněze Michala také. Tak toho také chytili –“

„Také, všechny staré hříšníky, kteří svádějí mladý lid k bludům a nepravostem, obzvláště studenty. Dva z nich rychtář přivedl, dva,“ zrak podkomořího otočil se náhle zase po Noěmě, „oba z Loudovy kolleje –“ Pomlčel, oči však neodvrátil. Číhaly.

Noěma se zachvěla, než přemohla se; snesla otčímův pohled a tvář její, ubledlá, zdánlivě však klidná se nezměnila, ani když podkomoří opakoval zvolna, slovo za slovem: „Oba jsou z té kolleje, jakýsi Halar,“ to promluvil opět k Rychnovskému, „a pak Petr,“ v tom opět na Noěmu upřel oči, pokračuje: „Je bratovec jedné z těch starých bekyň v sousedství paní tety Andělové.“

To vše Noěma čekala, jen toho se nenadála, že otčím bude jmenovat i sestry Dorotky a že ví o příbuzenstvu Petrově. Trnula, ale nepohnula se; nepromluvila, jen po matce se nejistě ohlédla. Hned však popuzena, nucena mučivou zvědavostí a strachem, obrátila se po otčím, jenž dodával chmurně a tvrdě:

„Musíme zničit, shladit tu rotu šibalskou. Všechny je musíme mít, všechno musíme zvědět; však nám povědí, když ne bez mučení, tedy na mučení.“

Noěma byla by vykřikla hrůzou i odporem; ale hrdlo se jí stáhlo, neměla hlasu. V tom obrátil se otčím

kvapně po svém hosti, jenž dosud vážně naslouchav, podotkl mírně na hrozbu Valečovského :

„O šibalstvu mluvíš pane podkomoří. Ale co já vím o těch pikhartech nebo bratřích, jak oni sami se nazývají, nebylo by to šibalstvo. Alespoň ti tam v našich končinách, máme tam celou ves jich u Žamberka, Kunvald, žijí, jak slyším, pokorně a tiše, žádné hany jsem o nich neslyšel, žijí prý opravdu pobožně a jako bratři.“

Noěma nevěřila sluchu. V jejích očích úžas, záblesk úlevy i bezděčné vděčnosti. Za to podkomoří odvětil podrážděn tou pochvalou :

„Oh, oh, pane Jene, lháři jsou, licoměrníci, pokrytci. I ti tam u vás, v tom Kunvaldě. To Rokycana něco čistého tam králi nasadil. Nu, již tam dlouho nebudou. Král nemůže a nebude jich trpět na svém zboží. Jeť v nich nebezpečenství, tomu věř, pane Jene.“

Pan Rychnovský neodpíral ; šetrně obracel hovor o králi ; že snad teď odjede z Prahy jak zaslechl.

„Odjede teď na velkonoce do Kutné Hory.“

„Tam snad už uslyší o císaři. Budeť se císař mstít za Cheb, bude jistě žalovat papeži.“

„Bude, a v Římě dojde sluchu.“

Paní podkomořího vidouc, že začínají svůj, mužský hovor o běžích obecných, vstala. Noěma byla by si nahlas oddechla, že může odejít z tohoto dusna, že nemusí déle sedět proti otčím, snášeti jeho pohledy, slyšeti jeho strašná slova. Panu z Rychnova se uklo-

nila na rozloučenou, ale ne s tajenou nechutí, s jakou ho prve uvítala. Toho však si nevšimla, jak na ni pohleděl, jak oddaně, s tichým obdivem.

* * *

Za oběda pak nezmínil se podkomoří o uvězněných „pikhartech“ ani slovem. Neuhodil ani pak výsledkem, kterého se Noěma nadála, a tak zůstávala v nejistotě. A stále ji tížila úzkostná tíseň pro Petra a „bratry“ v žaláři.

Pozdě odpoledne podkomoří odešel. V domě se uvolnilo. Noěma čekala, že přijde bratr Paleček, že přinese zprávu. Vyhlížela z okna, vybíhala i na schody. Než nedočkala se. Když pak den se nachyloval, postavila se k oknu a dívala se upřeně dolů do ulice. A tu se dočkala. Spatřilať nevelkou, zavalitou bekyni v černém plášti jdoucí dole na protější chodníku. Sběhla hned na dolejší síň.

Tam jí menší Dorotka, úzkostně se ohlížeje, na rychlo pověděla, že jí sestra, větší Dorotka, pozdravuje a jak je sklíčena a že spolu, obě Dorotky zašly o poledni k novoměstskému rathouzu, k vězením, že tam šlo dost lidí nesoucích vězňům jídlo, někteří že stáli pod okny a mluvili s vězni za mřížemi oken, ale ony že ani Petra ani kteréhokoliv jiného ze zjímaných bratří tam neshlédly, že se marně namáhaly dostat se do rathouzu, pak že sestra Dorotka sama se pokoušela aby alespoň ji, jelikož tetu Petrovu pustili.

„Biřič ji tvrdě odbyl, nač se tlačí, chce-li aby také ji vsadil. Všecka sklíčena vrátila se od vrat, ale ještě jsme neodešly, zůstaly jsme na ulici proti oknům vězení, a s těch jsme oči nespustily, kdyby snad Petr nebo někdo jiný se ukázal za mřížemi. Ach, marně. Již jsme chtěly odejít, v tom vyšel z rathouzu, z průjezdu k vězením, bratr Paleček. Tak jsme se zaradovaly, když jsme ho shlédly, že na bratry pamatoval a je navštívil a že od něho zvíme. Ale jak jsme se sklámaly. Ani jeho, bratra Palečka, k nim nepustili, ani jeho ne! Až k birdovně se dostal, tam setkal se s hospodářem dolejšího vězení a toho požádal. Hospodář na to, že nesmí nikoho k těm pikhartům pustit, tak jmenoval bratří, že mu zle přikázáno, snad později, ale teď že ne. Jen toho se Paleček dověděl, že jsou všichni popolu ne v nejtěžším žaláři, ale také ne v lehkém, v tom pro dlužníky, nýbrž v zadní šatlavě, těžším vězení –“

Noěmě, jež trnouc naslouchala, zachvěl se na rtech hluboký povzdech.

„Bratr Paleček nás těšil,“ chvatně dodala menší Dorotka, „že se přičiní, aby mohl k bratřím do vězení, a že snad i sestře Dorotce to vymůže. A co u vás, sestřičko Noěmo, co jsi slyšela doma, co pan otec –“

Noěma se té otázky lekla jakoby byla něčím vinna. V svém vzrušení pověděla nesouvisle, co řekl otčím, že věděl i o Petrovi a že sestra Dorotka jest jeho teta, že hrozil, a jak hrozil i mučením – Hlas se jí třásl, oči se jí zalily slzami. I Dorotce se zamžily. Dojata, chytla

Noěmu za ruku a měkkým hlasem jí připomínala: „Víš-li sestřičko, jak nám Petr četl o lodičce na moři, když stala se jest bouře veliká a jak pán Ježíš ji utišil a že pán Ježíš učiní sluhám svým svobodu a tichost velikou, také že –“ nedořekla. Umlkla, naslouchala. „Někdo jde po schodech. Jdi sestřičko, spěš domů. Zítřa tou dobou přijdu zas.“ A cupi, cupi, cup, zmizela v lidech beroucích se stmívající se Celetnou ulicí.

29.

Bylo tak, jak Paleček Dorotkám pověděl: všechny zjmané zavřeli do vězení těžšího, do zadní šatlavy hned večer, jak je přivedli. A hned jak překročili práh nízkých, kovaných dveří, pocítili tíhu žaláře. Těžký puch je odporně ovanul. Plápolavé, zarudlé světlo hořících loučí, kterým biřic je uvádějíci svítíl, nestačilo na všecku místnost, kdysi omítnutou, teď až hrůza sešlou. Pod klenutím a v koutech zůstávala tma.

Přeplněno nebylo. Zajatci zahlédli muže v krátkém kožichu ležícího na lavici, vlastně na hrubém prkně, připevněném podél stěny. Na druhém, podél druhé stěny, nebyl nikdo. Muž v kožichu ležel, maje nohy skrčeny; spal a tvrdě. Bratři ho svým příchodem neprobudili. Tohoto muže v chlupaté čepici si všimli nejprve a hrubých kamen v pravo u zdi nepolévaných kachlí, jež v červenavé záři planoucích loučí netvárně se vnořila z hustého temna.

Hned však se ohlédli na levo, kdež z tmavého

kouta zařinčel řetěz a vyrazil posměšek hrubého hlasu: „Vítejte, vítejte!“ a krátké zachechtání. Biřic drže hořící louče nad hlavou, bezděky si tam posvítíl a rozkřikl se zoztra, ať mlčí. Bratři spatřili tam zarostlého muže na zemi na slámě ležícího u hrubého špalku, k němuž byl přikován. Ale hned zapadl do temna, jak biřic ustoupil ke dveřím, hartuse na „bratry“, ať nelkují, ať ulehnu. Na lavici nebylo pro všechny místa. Starý kněz Michal, Řehoř tam musili, starý Korunka a pak také Eliášek místo mladého kněze Martina, kterého tam marně pobízeli. Vybral si místo na špinavé podlaze zčernalých prken u studených kamen, kdež se také všichni ostatní schoulili.

Biřic odešel se světlem, zamkl kované dveře; tma padla po všem vězení. Hned však se neztišilo. Z levého, černého kouta zase ten hrubý hlas: Vězeň tam surově klel, hlasitě plil a zase klel a řetězem chrastil. S lavice u zdi ozval se do tmy vážný hlas kněze Michala: „Bratři, pomodleme se.“ A hlas začal: „Otče nás –“

Všichni se modlili s ním; starému Korunkovi zvláště zvroucněl hlas, když s hlubokou odevzdaností říkal:

„Buď vůle tvá – odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme –“

* * *

Venku zářilo krásné, březnové ráno; sem do vězení nepronikl nevelkým, zamřežovaným oknem z chodby ani jediný jeho paprsek. Tma tu sice pomínula, jasno

však nenastalo. Ale „bratři“ bídňě se vyspavši na tvrdém nečistém „loži“, přece uviděli v tom polo-světle, v pološeru něco nového: dva řetězy s těžkými pouty, visící ze železných kruhů zazděných ve stěně, při kteréž v koutě ležel u špalku ukovaný vězeň, a u téže stěny v druhém koutě nástroj na strašnou pokutu a mučení, hrubou, dubovou kládu zrezivělého již kování; v ní černaly se díry pro nohy nešťastných odsouzenců.

Jasněji také uzřeli toho muže v krátkém kožichu, kterého včera večer neprobudili svým příchodem. Byl to mladý, holobradý člověk. I toho u špalku teď lépe uviděli, muže vyzáblého a ne již mladého v sešlé sukni, jež bývala rudou. Klel, jak oči otevřel, ale pak přece zmlkl, když „bratři“ zanotovali pobožnou píseň a vroucně ji zpívali.

Ten v kožíšku spustil nohy s lavice, když zaslechl zpěv, a stál, maje ruce sepjaty jako v kostele. Ale jen přestali zpívat, už začal hovořit; byl velmi řečný. Sám, netázán, spustil o tom, proč je tu, protože se v krčmě popral a proto se popral, poněvadž ho Mates Kvasnička hanlivými slovy zlobil a pobízel a pokoje nedal, a tak že se prali, a on, Kohoutek, že dal Kvasničkovi sekeřicí, až dosti měl, ale on, Kohoutek že z mordy povinen není, když Mates Kvasnička řečí a skutkem příčinu dal. A hovorně dále povídal ač se ho nikdo neptal, že tu ten, Ondra, ukázal na ukovaného muže, je tu pro žhářství, že dvůr zapálil, a oni, co oni, začal vyzvídat –

Rychtář vstoupil se šatlavním hospodářem. Petr Dorotčin se mu ozval a Halar s ním, jak hned ráno jim bratr Řehoř připomenul, že je rychtář tímto vězením stížil neprávem, že oba jako koliáty může jen rektor vysokého učení soudit podle privilegia krále Václavova i Karlova. Rychtář nedal jim ani domluvit řka, teď že jsou v městském vězení, do „kurníku“*) že se nedostanou, nejsou-li spokojeni, ať píší rektorovi, ať se jich zastane, ale že uvidí, že se jich neujme, tentokrát že rektor svého práva nechá, když běží o kacírství a spiknutí, a když v tom je vyšší vůle.

„Vyšší vůle, vyšší vůle!“ opakoval rozhořčeně Jíra Pětikostelský, když rychtář s hospodářem odešli. Starý Korunka, sedě schoulen na lavici, konejšil jej svým tesklivým hlasem, aby pamatoval, že když vyšší vůle je zde trápí vězením, že je to podle vůle ještě vyšší, ať pamatuje na pána Ježíše –

Den zvolna a trudně míjel v dusném ovzduší a mrtvém tichu těžkého žaláře; do toho ticha občas uhodily surové kletby ukovaného žháře nebo žvavý hovor neklidného Kohoutka, jenž začal dávat rady, ať si všichni hledí pantatíka (mínil biřice), ať na groš nehledí, že jim všecko opatří, jídlo a pivo, piva dost a že všechno pustí, kdyby jim někdo z jejich něco poslal.

Jíra Pětikostelský se ráno prudce ozval, odpoledne však, když seskupeni kolem Řehoře a kněze Michala tlumeně rozjímali o výslechu, který očekávali, byl

*) Universitní vězení.

méně prudký a když také vzpomněli na bratry, kteří poslechli a z Eliáškova stavení uprchli, ti že bohdá jsou bezpečni, tajně si povzdychl.

Petr Dorotčín po tomto rozhovoru se zamyslíl; k sestřám Dorotkám opět zabloudil, na Noěmu vzpomínal, na poslední setkání. Strach jej opět obcházel, kdyby se na Noěmu vyjevilo. Ale jak, jak, utěšoval se, Dorotky že budou mlčet, jako hrob mlčet a tady z bratří že nikdo o Noěmě neví, leda kněz Martin, a ten že nepoví –

Den plouživě míjel, večer přišel záhy, tma dlouhá, trudná noc na tvrdém lůžku. Řetěz opět ze tmy řinčel, žhář vybuchl občas klením, Kohoutek chrápal. A zase pozdní, kalné ráno. Bratři zbožně zazpívali a pak čekali, že pro ně přijdou, že je odvedou k výslechu. Než rychtář se neukázal. Odpoledne přišel hospodář šatlavní a s ním biřic, který přinesl uzel peřin, kožich, tři poháry, něco jídla. Že to je od sester Dorotek, vyřizoval.

To byl zde ve vězení vzácný dar; ale věci ty byly tady také jako pozdravením z volnosti a milým svědectvím, že zbožné duše na ně věrně pamatují. Petr potěšen rozdělil se s bratřími; sám si nechal jen polštář pod hlavu.

Nazejtří dopoledne čekali najisto, že je odvedou. Bylo však jako včera. Rychtář se neobjevil; jen biřic zase vstoupil, nesa Korunkovi uzel s polštáři. Zeptali se ho, žádal-li kdo, aby je směl navštívit. Že kolik lidí, uslyšeli, ženy, také dvě bekyně a ten starý králův

šašek, ale nikoho že nesmějí pustit. V této zprávě počta, ale také zklamání a jistota, že s nimi jedná se tvrději než s jinými vězni.

„Vyšší vůle, vyšší vůle,“ rozhořčeně opakoval Jíra Pětikostelský.

Příštího dne dopoledne, bylo ve čtvrtek, vstoupil šatlavní s ozbrojeným pacholkem a vyzval Řehoře, Korunku, Jíru Pětikostelského, Eliáška a kněze Michala, aby šli s ním. Byli překvapeni, žasli, proč vybrali jen tyto, proč nevolají všech, a kněz Martin se přímo zeptal.

„Těšíte-li se tak na výsledky a soud,“ usmál se hospodář. „Nu, každému z vás se dostane po krajíci, nebojte se.“ Vyšel a vyzvaní bratři za ním v průvodu ozbrojeného pacholka. Vedli je tmavou chodbou, pak druhou, ze kteréž vystoupili po schodech do krátké chodby; z té se dostali do prostornější a značně světlejší a pak ke dveřím uměle pobitým v tesaném, pěkně profilovaném ostění.

Za hospodářem vkročili do prostorné síně. Maně přimhouřili oči. Tolik dní trávili v temnotě a tu pojednou uhodilo jim do tváře prudké světlo slunečného dne. Stanuli v radní síni dřevěného stropu, jehož trámy a kasety prkenné byly plny řezaných ozdob i hojného, pestrého malování. Stáli proti dvěma velkými oknům, jimiž bylo viděti drahnou část dobytčího trhu*) vyzářeného jarním sluncem. Ale tam vězňové jen mžikem pohlédli. Zraky jejich utkvěly na podiu

*) Karlovo náměstí.

poblíže těch oken, kdež u velkého stolu, po třech stranách jeho, sedělo na lavici dvanácte konšelův i s rychtářem, většinou mužové bradatí, v tmavých, černých sukních; někteří i v šubách. Na stole černý kříž a přesýpací hodiny.

Před konšelským soudem, níže, pod podiem menší stůl: u něho pisać, kancléř Nového města, Prokop bakalář; před ním papíry, náčiní písácké a manuální, dlouhá, úzká kniha. Eliášek, Pětikostelský a šedovlasý Korunka, jelikož novoměstští sousedé, znali skoro všechny své soudce i purkmistra Jana, plátenníka z domu někdy Prokopa Haléře. A soudcové je. Byli překvapeni, když je shlédli, jmenovitě Pětikostelského, hospodáře,*) a starého Korunku, a když pisać vyvolával jména vězňů.

Rehoř a kněz Michal stáli klidně; Eliáškovy zraky tékaly po konšelích, starý Korunka pohladil si své šedé pačesy do čela, nedbaje, že konšelé jmenovitě na něj hleděli zamračeně nebo s politováním, že se tak zapomněl u víře, že se dal mezi bludaře.

Rychtář začal. Vytýkal, vinil, že se tajně scházeli, v schůzích nepravých, nebezpečných a hříšných a zptal se zostra Eliáška, kdo všechno u něho býval.

„Ti, které jste ztížili vězením.“

„Kdo ještě –“

„Jak jsem řekl.“

„Zapíráš. Pamatuj, že budete-li zapírat, otážeme se tebe a všech ještě jinak!“ hrozil rychtář, a pokračoval

*) Domácí pán.

u výslechu, že to byly bludařské schůze proti církvi – „Nejsme proti pravé církvi,“ odvětil Řehoř postoupiv o krok, „ale chceme opustit všecko papežské jakožto poskvrněné a všecko docela obnovit s pomocí boží z apoštolských gruntů.“

„Novou víru v lid uvodíte, táborského jste učení.“

„Ne, pane rychtáři,“ vpadl kněz Michal, „my nejsme té víry mečové, nejsme a nebudeme.“

A Řehoř kvapně doplnil:

„My boha a bližního milujeme, se všemi hledáme svatý pokoj, se všemi. Jsme Kristova zákona pokojného, jak o něm prorokové prorokovali: Skují meče v radlice a kopí svá v srpy a nezdvihne lid proti lidu meče, aniž se budou strojit více k boji.“

„Tak máte lidi a svodíte, roztržení chystáte a spiknutí na hrubou škodu tohoto království.“

Korunka obrátil tesklivé oči do stropu, Řehořovi překmitl se tváří lehký ruměnc.

„O páni,“ zvolal vzrušeně, „my v prostnosti chodíme a takové křivé věci se o nás roznášejí, že bychom snad vojny nějaké chtěli zbouřit a roty šibalské. Činiti to nebo o to jen mysliti je proti víře a proti našemu svědomí.“ A důrazněji dodal: „Nic proti králi ani proti obecnému dobrému neprovinili jsme se.“ Znělo to z hlubokého přesvědčení, odhodlaně a všele.

Kancléř, jenž všechno jednání zapisoval do manualníku, bezděky ustal a ohlédl se po smělém řečníku „pikhartovi“.

Řehoř jen dořekl, ozval se Korunka pohladiv své

šediny. Po ohnivé obraně Řehořově zněla jeho řeč skromně a odevzdaně.

„V sprostnosti srdce vydáváme počet,“ mluvil, „kterak věříme a činíme. Přejeme každému svatého pokoje a toho na pánu bohu žádáme, aby ráčil srdce královo k tomu obrátit, aby téhož pokoje popřál i nám. My jsme se na to vydali, abychom se zdokonalili svatým čtením a příklady pána Krista v pokoje a v trpělivosti, v milování nepřátel i za ně se modlíce a také za krále, aby milý bůh ráčil jej ostříhati ode všeho zlého. Pakli ráčí nás zde trápití vězením i to od Jeho Milosti vděčně přijímáme.“

„Dosti toho kázání,“ okřikl jej purkmistr, „co mluvíš o Jeho Milosti!“

„My nic zlého ani neřádného nekonali,“ ozval se Jíra Pětikostelský stoje vzpřímen, hlavu vzhůru, „pro to jsme zůstali u bratra Eliáška, ačkoliv jsme se mohli rozejít, neboť jsme zvěděli, že na nás jdou –“

„Kterak jste zvěděli!“ uhodil rychtář hned a dychtivě. „Kdo vám pověděl –“ a číhavě upřel oči na Pětikostelského.

„Slyšeli jsme vás,“ zaskočil Eliášek na nerozvázná slova Pětikostelského: „Shlédli jsme včas ponocné a škaryanty.“

„Jalová výmluva. A jistotná pravda je, že svádíte lidi k bludům –“

„Pane rychtáři,“ bránil se Řehoř, „přicházejí mezi nás jenom ti, kdož jsou s námi stejného smýšlení. Nesvádíme a nenutíme nikoho a prosíme, aby také nám

nebylo bráněno. Neslušíť se na moc světa tisknout lidí k víře. Jako žádný král zemský nemůže věřícím hodně za víru odplatit, tak žádný král zemský nemůže v srdce lidem víru vlíti ani k ní připudit. Skrze svedení kněžská –“

„Mlčíž, čeho se odvažuješ!“ okřikl purkmistr řečníka, ale ten stržen svým zanícením pokračoval:

„Mocí, násilím nemáte k víře pudit, ani lidi pro víru trápit, ale ani víry mečem hájit, neb pán Kristus bez moci světské, bez rychtářův a bez katův a bez vojska rozeslal apoštoly učení své kázati světu –“

Kancléř na novo ustal úžasem a obrátil se po řečníkovi, jemuž hořely oči. Rychtář chvatně sáhl po svém rychtářském žezlu před ním na stole ležícím a prudce jím mávl proti Řehořovi. „Směle si troufáš, vězení ti jde k duhu, jeť příliš lehké, avšak budeš, jinak tázán, jinak mluvit!“

Jíra Pětikostelský po této krvavé hrozbě maně se ohlédl po Řehořovi; ale ten stál pevně a mužně vyslechl výhrůžná slova.

Rychtář jen hrozbou zahřímál, už udeřil opět na Eliáška, kdo všechno u něho byl minulé neděle večer v tom shromáždění; Eliášek nevěda, ze zvyku, pozvedl svou levici a hledě do dlaně vypočítával jakoby četl:

„Sešli se u mne na cvičení v pobožnosti tu bratr Řehoř, kněz Michal, tu Jíra Pětikostelský, Korunka a ti, kteří jsou dole u vězení.“

„A kdo ještě, kromě nich!“ Oči rychtářovy pře-

kmitly po všech obviněných. Ale všichni mlčeli, nikdo ani nehlesl.

„Zapíráte, spřežení jste vy a všichni tam v Kunvaldě a všichni, všude po Čechách. Spikli jste se. A kdo odvedl, nedávno tomu, toho proroka pikhartského z Domažlic a varoval tam tu rotu. Kdo! Mluvte!“

Zase ticho. Na tváři všech nelíčené podivení, nevěděli o tom, jen Eliášek. A ten se tvářil, jakoby nerozuměl.

„Zatvrzelí!“ vzkřikl rychtář. „Nu, jak jsem řekl. Budete mluvit a budete a povíte, ne-li tady nahoře na světle, tedy pod zemí.“ Hrozil mučírnu. Nachýlil se k purkmistrovi, něco mu přišeptal. Purkmistr povstal a po něm všichni. Bylo po výslechu. Na pokynutí rychtářovo přistoupili dva ozbrojení pacholci a odvedli obviněné zase do žaláře.

30.

Když Petr Dorotčín, kněz Martin, Halar, Kamerda, kteří dychtivě očekávali návrat svých spoluvězňů, se dověděli, o čem a jak se jednalo v radní síni, nadáli se najisto, že teď řada na nich. Nemýlili se. Druhého dne vyvedl je hospodář šatlavní s biřicem před konšelský soud. Bylo jako včera. Rychtář se opět dotazoval, a naléhavě, o schůzi a schůzích u Eliáška, o víře a bludařství, o spiknutí v Praze i po venkově, jakoby „bratři“ chystali obecné vzbouření.

Vězňové odpovídali všichni stejně, z nich nejšíře a nejvýmluvněji mladý kněz Martin. Rychtář ptal se opět a opět a zase hrozil, než konec všeho vyslychání takový jako včera.

Když odcházeli zase do vězení, ukázal rychtář svým „právem“ na Petra a chmurně mu poručil:

„Ty tu zůstaneš!“

Petr překvapen se začervenel. Předtucha něčeho zlého jej zarazila. Rychtář zhurta se tázal a zároveň tvrdil, že Petr ví, kdo tensbor pikhartský u Eliáška v neděli varoval, kdo jim vzkázal a také že ví, kdo byl koncem zimy v Domažlicích pro toho starého pikharta, kdo jej tajně vyvedl z Domažlic a kam se ten staroch poděl a že on, Petr, domažlické pikharty tenkrát varoval.

Petr zapřel; že nic neví, tvrdil pevně a nedal se zastrašiti hrozbou mračícího se rychtáře, jenž posléze pokynul, aby Petra odvedli do vězení.

Petr vracel se těžce zamyšlen. Seznal, že je ve zvláštním podezření, že soud má nějakou stopu, že nejde již jen o něj, ale snad také o sestry Dorotky, ba snad i o samu Noěmu. Obava, která jej tížila hned, když jej od Eliáška vedli do vězení, se naplňovala. Vyptávali se ho zvlášť a jistě ne naposledy; budou se ještě jinak a hrozněji dotazovat –

Bratřím pověděl, proč si ho u soudu nechali, ale o své starosti pomlčel. Byl zamlklý. Lekal se ne tak muk, ale toho, že by nebyl dosti silný, že by nevydržel a že poví na mučení na Dorotky i na Noěmu,

on na Noěmu! Při tom pomyšlení klesla mu hlava na zed', u které seděl, a zavřel oči –

Kněz Michal sedě opodál na hrubé lavici, zbožně vykládal bratřím, utěšoval je, povzbuzoval, ale Petr, sklíčen hrozným pomyšlením, slyšel jen na polo, nedbal.

Nazejtří, v sobotu odpoledne, vstoupil rychtář do vězení s bičicem a ještě s dvěma muži. Z těch jeden byl dráb, jenž nesl svazek hořících loučí; druhý beze zbraně v tmavé čepici kožešinou lemované, v tmavé sukni, s kabelou u pasu, hubený, řídkých vousů, rostoucích mu skoro jen po skráních, nesl silnou, podlouhlou knihu v tmavých deskách s ořízkou černě obarvenou.

Vězňové hádali, že je to hrozná „smolná“ kniha, do které se zapisovaly výpovědi mučených a ten, jenž ji nese, že je krevní písař. Všem se mihla jedna myšlénka, ten že teď bude do ní psáti a pro koho z nich jdou, koho odvedou.

Jen Eliášek, jenž seděl na zemi vedle Petra, neměl žádné nejistoty a pochybnosti. Hned se přiklonil k Petrovi a řekl mu neklidně, tlumeným hlasem: „Jdou pro mne.“

Černobradý rychtář stanuv, rozhlížel se po věznicích, pak zamířil směrem k Eliáškovu, vztáhl své „právo“, ne však po něm, nýbrž po Petrovi a poručil:

„Vstaň a pojď s námi.“

Petr, ač rozuměl, hned neposlechl. Ustrnul, jakož i všichni bratři.

„Budeš tázán právem útrpným, pojď!“ oznamoval rychtář i poroučel.

„Toť proti právu, koliát jsem,“ odpíral Petr; než marně, rychtář nedbal. Bratři obstoupili u vřelém účastenství Petra, aby mu ruku stiskli; kněz Michal pohnut připomenul, aby pamatoval na pána Ježíše; Kamerdovi se zachvěl hlas, když jej posiloval svým: „Pro boží pravdu budeš, bratře, trpěti; pro boží pravdu –“

Petr ocitl se na tmavé chodbě. V uších mu syčelo, strach na něj přišel, strach o sestry Dorotky, o Noěmu, o Noěmu. Ta byla prvním jeho pomyšlením. Z hloubi duše povzdechl, aby bůh mu dal sílu. Vzdech ten byl nejvroucnější modlitbou, aby ho bolesti nezmožily, aby nevyzradil na drahé jméno –

Tmavou chodbou za světla loučí nešli daleko. Stanuli v levo u nízkých tmavých dveří, jimiž vešli, a sestoupili pak po schodech dolů, až stanuli v klenuté mučírně vyzděné z netesaného, neomítnutého kamení. Rudá zář dvou čadících pochodní, zaražených do kruhů ve stěnách, ji neklidně osvětlovala, ji a její děsivý nábytek.

Petr rozhledl se rozčileně po nástrojích na stěně rozvěšených, po hrubém žebříku prostřed do klenutí trčícím s provazem a kladkou v stropě visutou, po „tovaryšských márách“ t. j. po skřipci, širokém to sloupu s kolem nahoře i po straně s klikou, po umazaném, voskem i smolou pokapaném stole, na němž ležely smolné pochodně i svazek hrubých svíček.

Petr v svém rozčilení uviděl vše, ale nerozeznal jednotlivosti; celek však působil děsivě i osoby, které tu již čekaly, kat s pacholkem, vyholený kat jen v nohavících, škorních a v košili s rukávy vyhrnutými.

Klenutá místnost se plnila; za průvodem Petrovým vstoupilo několik konšelů jako vždycky o mučení. Krevní písař usedl u hrubého stolu s pochodněmi a svícemi, položil smolnou knihu před sebe, z toboly u pasu vytáhl brk a koštěný kalamáš, který zarazil do desky.

Petr odvrátiv od něho oči, bezděky se ohlédl. Spatřil konšely, spatřil také muže v šubě a sobolí čepici právě vstoupivšího, podkomořího Valečovského. V ten okamžik zapomněl Petr na modlitbu. Podkomoří přišel se na něj podívat, poslechnout, jak se bude vyznávat. Jeho, podkomořího je dílem, že se dostal první na mučení, jistě jeho je dílem. Zařal zuby, vzdor se v něm vzepřel.

Kat jím škulbl, co se ohlíží, ať poslouchá, co páni. Petr se obrátil; slyšel, že rychtář jak obyčejně naposledy vyzývá, aby souzený pamatoval na svou duši, aby pověděl a vyznal raději teď, že ujde skřipci a pálení boku, ať poví, nač se ho páni nahoře tázali, vyvedl-li toho starého pikharta z Domažlic, on nebo kdo jiný a kdo té Domažlické rotě pověděl a ji varoval, že má ten zapeklitý bludař býti poslán do Prahy, a kdo varoval je u Eliáška –

Petr bled, chvěje se, nevěda poodhrnul své dlouhé vlasy, okamžik mlčel, jakoby se rozmýšlel, pak po-

jednou se zas ohlédl. Stál tam podkomoří, za dvěma konšely stál hledě upřeně na něj. Pohledy jejich setkaly se; na okamžik popatřil do tvrdých očí podkomořího. Jen pohlédl, prudce se obrátil a rychtářovi tváří v tvář pevně vyrazil:

„Nevím.“

31.

V tu chvíli se bratři ve vězení za něj modlili; dlouho se modlili, pak umlknuvše, čekali v úzkosti a jen ke tmavým dveřím upírali své zraky. Kohoutek leže na lavici něco žvátořil, neslyšeli; žhář od špalku něco vykřikl chraptivým hlasem, nedbali. Až klíč v těžkém zámku konečně zaskřípal a dveře se otevřely.

Všichni, jak seděli na lavicích nebo na podlaze, vyskočili. Petra však nespátřili. Hospodář šatlavní vstoupil s biřicem a stanuv hned u prahu, přísně oznamoval:

„Jíra Pětikostelský půjde s námi! Rychle, páni čekají.“

Petr koliát se ještě nevrátil, a již druhý bratr měl se vydati na hroznou cestu. Řehoř optal se na Petra, kde je.

„Dole, však jej uvidíte.“

Vyzvaný stál, jakoby nerozuměl, sluchu nevěřil. Hospodář šatlavní vzal jej za rameno, biřic chytl jej za ruku. Ani jí nemohl podati bratřím. Vyprovodili jej až ke dveřím; Řehoř jej povzbuzoval, aby doufal v boha a zůstal statečný. Bezděky si všichni vzpo-

mněli, s jakou hrdou odhodlaností zvolal v Eliáškově stavení: „Herež, mučení na snídani a hranici na oběd.“ Jíra teď v poslední chvíli odhodlaně opakoval po Řehořovi: „Doufám v boha,“ a odhodlaně vykročil.

Ale již na prahu mučírny, nad jejími schody zarazil krok. Až k němu nahoru zaúpělo bolestné zasténání. A na dolejších schodě v mihavé, červené záři pochodní, proudící sem z otevřené mučírny, spatřil „bratra“, Petra koliáta, polonahého, na smrt bledého, pocuchaných vlasů; ruce mu visely bez vlády jako vymknuté a v boku strašlivá rána, rudé a zčernalé přiškvaření, stopy pálení. Petr se třásl, nešel, nemohl; dva pacholci jej podporovali a víc nesli do schodů, zpátky do vězení. Pětikostelského neviděl, nepoznal a Pětikostelský nemohl lítostí nad ním a hrůzou promluvit, přihlásit se – –

Za chvíli po té vyšel z novoměstské radnice, z její strany věžeňské, královský podkomoří Valečovský; ubíral se Vodičkovíc ulicí domů. Vracel se zasmušilý, nespokojený. Nebyl dojat mučením mladého člověka, toť bylo věc obyčejná, zákonitá, součástka soudního řízení; toho práva útrpného na studentu Petrovi sám se byl domahal. Ale nadál se jiného účinku. Byl přesvědčen, že varování domažlických „pikhartů“ vyšlo od Dorotek, že byly zpraveny, a tu tvrdě podezíral Noěmu, že ten student, synovec větší Dorotky, byl prostředníkem s Domažlickými. Rychtáři novoměstskému pověděl toto své podezření už dříve, ač mu nesvěřil, čeho se domnívá o Noěmě.

Přičiněním podkomořího byl Petr už na soudě konšelském sám vyslýchán; otázky mu tam dány na základě podezření podkomořího. Tyto otázky i o tom, kdo varoval sbor u Eliáška, opakoval rychtář v mučírně. Otázky ty musily být dle soudního řádu všeobecné; určitých jmen nesměl uvést, aby mučený v svých ouzkostech a bolestech se nechytí nadhozeného mu jména a klamavě nepřisvědčil.

Rychtář tedy nevyslovil jména Dorotek (o Noěmě nevěděl), a nemohl se dále ptáti, od koho Dorotky zvěděly a zdali také varovaly sbor u Eliáška. Podkomoří očekával, že ta jména uslyší, že je student v bolestech vyrazí, ta a snad i jiná. Kat přituhoval, Petr vykřikl, sténal, ale krevní písař neuslyšel od něho žádných jmen, žádného přiznání; jen to zapisoval do smolné knihy, co Petr sténaje vyřázel, že neví, že neví –

Podkomoří se vrátil, nepochodiv. Zůstal v nejistotě, měl jen svá důmnění, nemohl doma obvinít Noěmu, ani zakročit proti Dorotkám. Jediná naděje mu zbyla, že při novém mučení ten zatvrzelý, mladý pikhart přece poví a vyzná se –

* * *

„Bratři“ u vězení zvěděli o tom, jak Petr Dorotčin mužsky snášel muka, hned když jej přinesli z mučírny. Jeden z pacholkův ukládaje ho na zem prohodil:

„Tenť byl jako dub, krevní neměl co psát, ani slova na něm nevynutili.“

„Bratři“ všichni dojati pohledem na nebohého i statečností jeho, snášeli co kdo měl svého lože chudého, aby Petr ležel co nejměkčeji. Za chvíli přišla biřicova žena, nesouc hořící lojovou svíčku v dřevěném svícnu, hrnek vody, kus plátna a trochu oleje. Zhář Ondra, jenž klel a lál pánům, ale i posměškem provázel Petra na jeho těžkou cestu, teď umkl a sedě na zcuchané slámě, pozoroval, co se před ním dalo při červenavém světle planoucí svíčky.

Nejhorlivěji pomáhal ženě biřicově švec Kamerda, jenž kleče u Petra, také jej utěšoval pohnutým hlasem:

„Trpíš pro boží pravdu, bratře, pro boží pravdu.“

Petr však neslyšel. Ležel ssinalý jako bez ducha, víčka měl sklopena a třásl se. Když pak otevřel oči, byly ulekané, vyjevené a plaše se rozhlížely, vydechl mdlým hlasem:

„Nic jsem neřekl –“

Kamerdovi se zakalily oči; sklonil se níže k Petrovi, u něhož klečel s Eliáškem a Halarem, a nad nímž stáli plní účastenství Řehoř, Korunka a oba kněží, a začal Petrovi hladiti vlasy a měkce konejšivě opákoval:

„Však víme, bratře milý, víme –“

Asi za hodinu vstoupil do vězení Jíra Pětikostelský, také polonahý, také zmučený, ale ne tak, jako Petr. Dva pacholci jej přivedli; jen ho podporovali, nemusili ho nésti. Šel sám, ač těžce, mdlým krokem. Když jej ukládali na lože na rychlo na zemi seřízené, zase prohodil ten pacholek:

„Nu, tenhle nebyl tak silný. Tomu jazyk rozvázali.“

„Bratři“ však jakoby neslyšeli, starali se o Jíru jak mohli; ale Ondra žhář u špalku se zachechtal. Bratři jakoby nedbali, neptali se, ač se zalekli, co asi z Jíry mukami vynutili, a také nikdo z nich nepřipomenul, co Jíra minulé neděle s hrdou smělostí vykřikl: „He-rež, mučení na snídání a na hranici oběd!“

Ale nazejtří ráno vyznal se sám skroušeně a lítostivě, když bratr Řehoř u něho poklekl a šetrně se ho ptal, jak se má.

„Když ty bolesti byly tak hrozné – Nemohl jsem jich vydržet a ještě přitahovali, a tak jsem řekl, když se rychtář ptal, byli-li jsme varováni v tom sboru u Eliáška a kdo nás varoval. Řekl jsem, že jsme byli varováni, ale jména jsem nejmenoval, nevěděl jsem kdo, ale pak jsem některé jmenoval, kdož byli v té schůzi, myslím jen studenty.“

„A proč ty!“ divil se Řehoř.

„Těch že nedají sem k nám, nýbrž do vězení v koleji –“

To bylo druhé neděle, kterou trávili u vězení. Minula smutně a tak i dnové po ní, všichni plní útrap tělesných i duševních. Nejistota mučila bratry: každé chvíle mohli čekat, že pro ně přijdou, pro některého z nich, že jej povedou na mučení nebo i na hranici, když je vinili nejen z bludařství, ale i z toho, že se spikli na roztržení království, že chystají pozdvížení a krveprolévání.

Tvrdé vězení je mořilo a ubíralo síly. Přicházely

chvilé úzkosti. Modlili se, zpívali, zvláště ráno a večer. Oba kněží, mladý, ohnivý Martin a starý, rozšafný kněz Michal, dodávali jim mysl, a nejvíce bratr Řehoř. Žili svorně, bratrsky, nic si nevyčetli. Utrpení je spojilo ještě oužeji. I s druhými dvěma vězni se sblížili. Starý Korunka přisedal k surovému žháři, konejšil jeho vztek, vybuchující často v lání a kletby, domlouval mu, že člověk má milovati i své nepřátely, jak pán Ježíš příkladně učí. Korunka sám dával dobrý příklad. Nedal se zapudit, i když žhář z počátku jej hrubě i surově odbýval. Trpělivě mlčel a pohlazoval si své šediny.

„Bratry“ také tížilo, že musili žít v ustavičném pološeru a v dlouhé tmě bez světla, že neměli knížky svatého čtení, že byli jako za živa pochováni a nikoho k nim nepustili. Až ve středu se „svět“ z nenadání přihlásil. Biřic přinesl obvazy, prostěradla, víno, mast a svíčky, toť že „nemocným“ bratřím.

Petr, jenž se pomalu zotavoval, zaradoval se a osvěžel uslyšev, že to od sester Dorotek, že tedy jsou ve svém domku, na svobodě, že se jim nic nestalo, jak ob čas doléhala na něj starost o ně a Noěmu. Teď již vědí, soudil dle toho, co poslaly Dorotky do vězení, že byl na mučení. – A Noěma – Otčím její ho viděl, přišel podívat se, na něj podívat se. Ale nevyzvěděl nic. V tom bylo Petrovo vítězství, utěšující pomýšlení, že Noěma ušla ouhoně a protivenství. Pro ni vše vytrpěl, myšlénka na ni, aby nebyla naříkána a otčímem trýzněna, dala mu sílu. Na Noěmu myslil, když

jej mučili, myslil na ni u vězení, když ležel jako lazar, a toužil po slovíčku o ní, aby měl jistotu, není-li v soužení.

Příštího dne, ve čtvrtek, vstoupil do vězení hospodář šatlavní s biřicem a pacholkem. Vězňové se zalekli, že pro některého z nich jdou, že jej odvedou na mučení. A hospodář zavolal: „Kamerdo!“

Malostranský švec, polehující na lavici, vyskočil jako vyplašený zajíc.

„Chystej se,“ poroučel hospodář, „a rozluč se,“ a ukázal po „bratřích“.

V tom příšeří nebylo viděti, že Kamerda pobledl. Lekl se a lekli se všichni, zvláště pro to slovo: „Rozluč se –“ Snad že již na smrt – Ale hospodář ho nechal dlouho na skřipci.

„Jsi J. Milosti králův, poddaný jeho z poděbradského zboží, sem do Prahy přistěhovalý, žádají o tebe, musíš domů na Poděbrady.“

Tato zpráva Kamerdu udeřila.

„Do Poděbrad?“ mdlejší hlasem vyhrkl jakoby nevěřil, dobře nerozuměl.

„Ne, do Poděbrad města nikoliv, ale na zámek do věže.“

V ten okamžik se Řehořovi vybavilo, že tam v té věži do nedávna byl vězněn Mikuláš Biskupec tábořský ještě s dvěma kněžími tábořskými, kolik let že tam byl v těžkém vězení a tu také zhynul, prchaje, když dobýváním z vězení sesláblý, stařec na kámen nemocný, neudržel se na provaze, sletěl a obě nohy si

zlámal. Lituje pohlédł na Kamerdu. Ten klopě hlavu tiše si opakoval: „Do věže – na poděbradský zámek. Tam bude hůř nežli tu. A sám – od vás, bratři, opustit vás.“ Hlas se mu zachvěl.

„Nech vzdychání a pojď. Pojď!“ pobízel hospodář. Kamerda musil.

„Pro boží pravdu,“ povzdechł a loučil se, těžko se loučil. „Bratři, už vás nevidím, pán bůh buď vám i mně milostiv.“

Žehnali mu, dojatai dávali mu s bohem. Slzy mu vyřinuly a pro ně zamžila se mu bledá tvář Petra Dorotčina, když se k němu na lůži naposledy sklonil; a pro ně neviděl na cestu.

Dveře zapadly, klíč zaskřípěl. Vězení stichlo, smutně stichlo jakoby nebožtíka vynesli.

32.

Sestry Dorotky chodily denně v poledne Vodičkovíc ulicí k novoměstské radnici pod okna vězení. Pudila je tam bláhová naděje, že by snad Petra nebo některého z „bratří“ zahlédly u zamřežovaného okna, že by snad i slovíčko mohly s nimi promluvit. Chodilyť v tu chvíli co den do radnice ženy a děvečky s jídlem do lehčích vězení. Dorotky hleděly závistivě za nimi i po mošně nebo košíku, visících ze žalářních oken, u nichž čšhali hladoví, chudí vězňové, až by někdo milosrdný do těch nádob vložil něco k jídlu, aby si tu almužnu radostně vytáhli. Sestry marně cho-

dily, marně čekaly; smutny se vracely do svého domu pod javorem.

Až bratr Paleček jim ulevil, když jim oznámil, že našel cestu k vězněným bratřím alespoň tak, že jim možná poslati věci na jejich úlevu v těžkém žaláři. O ty se ihned postaraly.

Na Petra vzpomínaly stále; ale často také hovořily o Noěmě. Menší Dorotka denně přicházela na večer do Celetné ulice a obcházela dům královského podkomoří. Noěma, ač skoro vždycky ji vyčíhala, nemohla na dolejší síň k vůli matce a hlavně k vůli otčímu.

Den za dnem přecházel smutně v trapné nejistotě. K tetě Andělové Noěma sama nesměla a nikam; vyšla-li, provázela ji matka. O vězněných bratřích teď nic nezaslechla a zeptati se po nich nesměla. Až na večer sedmého dne po nešťastném sboru v Eliáškově stavení podařilo se jí zběhnouti na dolejší síň a promluvit s menší Dorotkou. Od ní zvěděla, že poslali vězňům peřiny a vinutí, aby nemusili ležet na holé zemi nebo na nečisté slámě a že bratr Paleček po neděli znovu se pokusí k nim se dostat a že se mu to tentokráte bohdá podaří.

V úterý pak, byl úterek po druhé neděli, kterou „bratři“ strávili u vězení, Noěma sama promluvila s královým šaškem. Přišel k nim do domu odpoledne. Noěma jej radostně uvítala.

„Zavolej pana otce, sestřičko Noěmo, jen zavolej,“ žertoval, vstupuje. „Musila bys k nám do dvora, je

tam, přišel teď, viděl jsem ho. A tak jsem pospíchal sem k vám. A paní máti?“

„Také není doma, šla navštívit sousedu.“

„Tak to bude volné slovo bez plášťův a pentlení.“
A hned začal o bratřích, o tom, jak je sestry opatřily –

„Kdybych také mohla,“ povzdechla Noëma.

„Nu čekej, také se dočkáš. Bude potřeba posily v jejich protivenství. Již začínají je zkoušeti, již trpěli, dva z nich byli mučeni, minulé soboty.“

„Kdo – kdo –“

„Petr, větší sestry Dorotky bratrovec –“

Noëma zbledla.

„Slyšel jsem to u nás, u dvora,“ vykládal šašek, „žalostná věc. Ale byl hrdina, ten milý mládenec Petr koliát, hrdina boží, slovem nevyzradil v těžkých mukách.“

„Jak mu je, není-li nebezpečnosti, prosím tebe,“ úzkostně se ptala Noëma, přemahajíc zimu, jež ji roztrásla. „Je snad zle –“

„To, myslím, ne; ale víc nevím, než to, že nevyznal, nikoho nejmenoval.“

„Oh bože, to pro nás trpěl, pro mne, pro Dorotky.“

„I pro mne, sestro Noëmo,“ povzdechl šašek měkce a smutně, „i pro mne. Zvítězil nad bolestí a nad panem otcem tvým. Ten odešel nespokojen, povídali si u nás –“

„Otec tam byl!“ Noëma prudce vstala. „Chtěl slyšet, ah – a vynutit, on sám, on bratra Petra tam dostal! On, on –“ to zvolala již jistotně, pevně přesvědčena.

Tváří jí přeletěl ruměnc, oči jí zahořely. „Má mne v podezření a Dorotky také – Proto musí nevinný trpět muka –“ Hlas se jí zachvěl svatým hněvem. „A já mám dále se přetvařovat, dále lhát a lhát a zapírat. Ne, přiznám se, povím otci vše, ať mne také stíží vězením, ať mne třeba mučí, třeba i –“

Starý šašek vzal ji za ruce a mírně, srdečně jí domlouval:

„Sestřičko Noěmo, jsi statečná panna, ale také horká krev. Chceš-li být mučednicí? Chceš-li, aby ten mladý bratr mučený nadarmo trpěl, chceš-li jemu pohoršit, jemu, Dorotkám, všem u vězení a všem bratřím? Chceš-li, aby mladého koliáta znovu hodili na žebřík, aby mu pálili bok?“

Noěma hrůzou zaúpěla a přikryla si dlaněma uši. „Hle, že nechceš, sestřičko, vidím a tak je dobře. Byla by to marná, zbytečná obět. Otčímovi nedáš příčiny, sestřičko Noěmo,“ nabádal i přikazoval. „Nedáš, budeš mlčeti jako dosud. A to jsem také u nás u dvora slyšel,“ vzpomněl si pojednou, „že ten druhý bratr, soused novoměstský, Jíra Pětikostelský také statečně trpěl, ale na konec přece jej bolesti přemohly a on pověděl; nemnoho, několik jmen těch, kteří byli té neděle v shromáždění u Eliáška. A již z toho mají, již je odvedli, bakaláře Morávka a dva studenty, Jiřího Sušického a Petra z Ledče. A všecku Loudovu kollej prohledali –“

„Proč,“ tiše se zeptala vzrušená Noěma.

„Nu, ti koliáti Petr a Halar jsou z ní a bakalář Mo-

rávek. Pan Kostka mluvil o tom s úštěpkem, to že by měl nebožtík Louda, tábořský hejtman, radost, pro jaké bludaře založil kolleji. A já řku: měl, měl by radost nebožtík Louda a jistě by ukázal na starou korouhev, pod kterou jel do Basilije, na její slova zlatem vetkaná: Veritas vincit, t. j. pravda vítězí. Teď ne, teď ji šlapají a mučí; ale zvítězí, protože je nesmrtelná a bůh spravedliv.“

„Co hledali v Loudově kolleji –“

„Sháněli se po škodných a zlých knihách, jak jim říkají, po zakázaných. U toho bakaláře Morávka našli také spis Mikuláše Biskupce, také zlá kniha,“ šašek se usmál, „a když na bakaláře Morávka uhodili, od koho ji má, vyznal, že od mistra Mikuláše z Hořepníka. Ten učí na vysokém učení, pravdy milovný muž. Ale učit už nebude, škoda, přeškoda – Když ten bakalář pověděl, přišli na mistra Hořepnického, sám rektor přišel, neslycháno, rektor do obydlí professova v kolleji Všech Svatých prohlížet: ale vyšší vůle poručila. A tak magnificus hledal, šťoural, až našel ve skříšti traktáty Biskupcovy a také spis proti samému králi. A zase volali a volají, že je spiknutí, velké spiknutí na roztržení království, a tak hned amen s mistrem Mikulášem z Hořepníka. Zlým jménem ho přiodívají, už nechte na lektori, nesmí, z vysokého učení jej vyhnali.“

„A ti studenti a bakalář, jsou-li také u vězení na novoměstském rathouze.“

„Nejsou, ti měli štěstí, rektor si je sebral, dostali se

do studentského vězení v kolleji Karlově. Tam není dobře, ale líp než pod novoměstskou věží. Tedy, milá sestřičko Noěmo, buď věrna, ale pamatuj, co jsem ti řekl, že bys bratřím ublížila.“ Vstal. „Nu, řekni paní mateři, že jsem tu byl, že jsem čekal.“

„O kdybys opět brzo přišel!“

„Ale s dobrými novinami. Teď půjdu s touto nemilou k sestřím Dorotkám. Ale ať je jakkoliv, jak bůh dá, přijdu, přijdu zas. Záminku si najdu. Buď s bohem, milá sestřičko.“

Noěma přemahala před Palečkem své vzrušení. Ale když osaměla, odevzdala se mu. Byla pobouřena zprávou o tom, jak otčím krutě jednal. Ale nepovedlo se mu. Petr jej přemohl, zvítězil nad ním v hrozných mukách. Ale teď leží v bolestech, snad plný ran v tmavém, pustém vězení a nemá ošetření, je bez pomoci. A tu se rozplakala.

33.

Domek sester Dorotek pod javorem na květ se chystajícím svítil svou bělostí na plném slunci. Z bílé, čistě uklizené světničky vyzářené bylo viděti na první divy jara na keřích a houštinách v líbezném půvabu zlatě zelenavých pupenův a mladičkého listí na zahrádce u domku a v sousední veliké zahradě Andělově. V sedniče milo; nevesely byly však její obyvatelky.

Sestry Dorotky neměly už dlouho žádných zpráv o Petrovi a „bratřích“ v žaláři. Od bratra Palečka

zvěděly, že Petra zmučili a také jiné, ale jak mu po tom utrpení je, co se s ním děje, o tom se nemohly dopátrat žádné zprávy. Ta nejistota je tížila. Už přes tři neděle je věznili, velikonoční svátky (byly začátkem dubna) smutně přešly. Marně chodily obě sestry nebo jen větší Dorotka před novoměstskou radnici, marně zas vydávala se menší Dorotka skoro každého dne do Celetné ulice vyhlížet a číhat, nebylo-li by možná sejít se s Noěmou, doufajíc, že snad od ní něco zví. Každého večera hlásila doma větší sestře, že nepochodila. Sic jednou shlédla Noěmu u okna, ale nedočkala se jí. Patrně nemohla zběhnout na dolejší síň, tak že jí hlídají.

Za krásného jarního odpoledne začátkem dubna, bylo ve středu po svátcích, třiadvacátého dne, co „bratři“ seděli u vězení, rozhovořily se Dorotky zas o tom, co se tam pod novoměstskou věží asi děje, jaké smutné svátky bratři měli, a jak dlouho ještě budou je mořit – Nedomluvily, náhle umlkly úžasem.

Noěma chvatně vstoupila. Chytly ji v tom radostném překvapení, mezi sebe ji posadily, ah, kdež by se nadály, stalo-li se něco, nese-li nějakou zprávu.

„Nestalo se nic, jen to, že otec dnes ráno odjel podívat se na dvory v Klíčanech a Hosticích, nepřijede až večer, matku jsem uprosila, aby mne nechala k paní tetě; ale ještě jsem u ní nebyla, stavím se tam až půjdu odtud. Sem jsem běžela, ulicí jsem přišla ne zahradou, sem nejprve nemohla jsem se dočkat. Tolik

dní jsem,“ obrátila se k menší Dorotce, „s tebou nepromluvila. Zahlédla jsem tě z okna kolikrát, ale nemohla jsem, nesměla jsem dolů, tak mne otec hlídá. A já tak dlouho nic neslyšela, odnikud, a pořád jsem ve straších – Otec o bratřích už nemluví, jen jednou se zmínil za hovoru a pohrozil, však že povědí. A jak jsem čekala a číhala, kdyby bylo možná k vám, zeptat se, co jste slyšely –“

„Žel bohu, milá sestřičko, nezvíš od nás nic, jsmeť sklíčeny stejnou starostí jako ty –“ Měkký, zachvívající se hlas větší Dorotky náhle umlkl. Ozvaly se venku na síni kroky. Noěma se lekla, bezděky se ohlížela, kde by se skryla, ale v tom ten příchozí vzal za dřevěné ucho celkových dveří a vstoupil.

Bratr Paleček, králův šašek. Starochův nenadálý příchod radostně překvapil.

„Hle, hle, toho bych se byl nenadál, že ještě dnes vyřídím tu sestřičce Noěmě pozdravení. K vám,“ mluvil k Dorotkám, „s ním přicházím a tobě, sestřičko, jsem je chystal na zítřek.“ A hned vyřizoval: „Od bratří z vězení, od Petra koliáta. Byl jsem u nich, dnes dopoledne mne konečně k nim pustili.“

Tváře Noěminy prokvetly ruměncem.

„Co Petr, jak mu je –“ vyhrkla větší Dorotka starostně. To byla i Noěmina otázka, které však nemohla vyslovit a na kterou čekala odpověď v palčivé nedočkavosti.

„Tomu již lépe, už neleží, přechází. A jak rychle vstal z lavice, když mne poznal a rovnou ke mně!“

První jeho otázka, co vy, zdali se vám něco nestalo, a také tu sestřičce, na tebe se také hned ptal, sestřičko Noëmo, neprozradilo-li se na tebe, že jsi můj vzkaz přinesla, když jsi bratry varovala. Velmi jsem ho potěšil, neboť když uslyšel, že jste zdrávy, že se vám nic nestalo, zhluboka si oddechl: „Buď bohu chvála!“

A teď si oddechly Dorotky i Noëma; uleviloť se jim zprávou, že se Petr pozdravuje.

Paleček vypravoval, kterak se dostal do radnice a do vězení, že u rychtáře si to vymohl, a jak se shledal s bratřími u vězení, jakou měli radost, jak mu tiskli ruce, kdo mohli –

„A také nemohli?“ vpadla ulekaně menší Dorotka.

„Všichni nemohli, Eliášek nemohl, ten seděl v kládě, už mu nohy zkrutly, bolesti veliké. Korunka také se nemohl volně hnout, byl ke zdi ukován. Těmto dvěma ztížili vězení a jednoho jim vzali, bratra Kamerdu, toho odvezli do jiného vězení, do Poděbrad na zámek do věže. Co jste jim poslaly, vše dostali, vzkazují vám zaplať pán bůh, jak jim vše posloužilo, peřiny a vinutí, všecko, a já jich také potěšil, jejich žízeň jsem hasil, žízeň po slově božím; svaté čtení jsem jim přinesl, knížku žalmův. To po ní kněz Michal sáhl a kněz Martin, oba najednou. Nu, budou míti z ní všichni radost, potěší se slovem božím. Také několik svíček jsem jim přinesl, aby na písmo viděli. Z toho také velká radost –“

Noëma vstala. Byla by ráda zůstala, musila však

ještě k tetě Andělové. Odešla zahrádkou do velké zahrady vyzářeně odpoledním sluncem. Bylo tu krásně, milo, ale Noěma se nerozhlížela s potěšením jako jindy. Zahlédla trsy bílých sasanek v bledém ještě trávníku, zlaté petrklíče, pod keři modro fialek. Což se jindy jich natrhala, co kytic radostně navázala! Teď jí líbezná kvítka nevábila. A přece si k nim zaskočila, přece natrhala hrst sasanek, petrklíčův i fialek ne z potěšení, nýbrž domů matce na svědectví, že byla u tety Andělové. Bez jedné starosti se vracela: zvěděla o Petrovi, jak s ním je, že se pozdravuje. Tíhy však, jak bude dále, jak dlouho ještě zůstane on a bratři v těžkém vězení, se nezbavila. —

Tu starost měly také sestry Dorotky a větší z nich o ní promluvila, hned jak Noěma odešla. A bratr Paleček neměl slova, kterým by tu starost zažehnal.

„Rádi by je usvědčili,“ pravil velmi vážně, „že jsou rota šibalská, že chystali pozdvižení a roztržení v národě. Než doufejme v boha. Pravda to není a pravda s pomocí boží zvítězí.“

Sestry Dorotky potěšil, ale sám se nevracel bez obavy.

Věděl, že mocní jsou proti uvězněným, sám král i králová, stejně že o nich smýšlí i pan Zdeněk Kostka a že jejich nepřítelem je podkomoří Valečovský. Sestrám toho nepřipomenul a zamlčel také to, že nový protivník se jim naskytl, ten tlustý biskup vratislavský, Jošt, jenž o svátcích přijel do Prahy. Paleček zvěděl, že zjevně jitřil krále proti uvězněným „pik-

hartům“, že mu radil, aby jich netrpěl, ale aby jich nepálil, ani jim smrt nečinil, že by je lidé měli za mučedlníky a mučednictví že je jako nedopečená pečeně, v té že se červi snadno líhnou. To dával na srozuměnou, že právě mučednictvím by se věřící rozmnožili.

To sestřám nepověděl, aby jich nepolekal. I to zamlčel, že také studentů z universitního vězení dosud nepustili, že tvrdě jich tam chovají a že Petrův přítel z Loudovy kolleje, bakalář Morávek, z toho všeho se v žaláři roznemohl, že je pobouřené mysli tak jakoby pošetilý. –

34.

Tři světničky v kolleji Loudově zůstaly prázdný: Halarova, bakaláře Morávka a samého „probošta“ kolleje Petra Dorotčina. Byly prázdný a všechno v nich přeházeno na rub, jak direktor kolleje, mistr Jan, s pomocí koliáta, svatouška Pavla, řečeného Jedináček, všecko prohledali a zpřevraceli. Sebrali několik knih, nad nimiž direktor kolleje ustrnul, a jež starý Matěj Nedvěd, vrátný a poslíček kollejní, musil odnésti do kolleje Karlovy panu rektorovi.

V Loudově kolleji zděšení. „Obyvatel“ či podruh v přízemí kolleje zpěvavý krejčíř Lejsek o jiném teď nejednal se starým Nedvědem a se starou kuchařkou Petruší než o Petrovi, tichém Halarovi a bakaláři Morávkovi, jež odvedli odtud z kolleje do „kurníku“ v kolleji Karlově a ne do žaláře pod novoměstskou věž.

Lejsek byl toho mínění, že ti tři milí páni koliáti v žaláři dlouho nezůstanou; snažil se také vyzkoumati, jakého jsou o tom smýšlení ostatní koliáti, kteří v kolleji zůstali. Než s pobožným Pavlem Jedináčkem nebyla řeč, tak jako nebyla jindy; ten seděl ustavičně u knih a když vyšel, mihl se dolejší síní jako stín a hned v pravo do betlemské kaple na modlení. S „panáčkem“ Jiřím Černým, jenž se podpisoval „Nigranus“, promluvit se ani neodvážil; vysoký, silný Vavřinec Káně, pořád pospíchající, odsekl Lejskovi zkrátka a jadrně.

Jen Blažej Červenec, čiperných veselých oček, politoval před Lejskem kollegy, a že to je těžká věc, litoval jich, ale nač prý se dali, do čeho se zapletli, nač to hloubání. O to nestál a také ne hrubě o studium; knih si hleděl jen, co bylo nutno, s velikou však horlivostí a pilností barviček, malování na papír i pergamen a rejsování.

Na zelený čtvrtek kázal vratislavský biskup Jošt, jenž přijel na svátky do Prahy, nahoře na hradě u sv. Víta a kázal ostré kázání proti krvi boží, proti kalichu, z čehož se strhla veliká bouře, takže mladý, tlustý biskup musil ujetí z Prahy. A tohoto biskupa káral také Blažej Červenec. Hned narejsoval perem obrázek, na něm vypaseného biskupa Jošta, an uctívá kalich, číši svým způsobem za tučným stolem. Kdo viděl obrázek, hned poznal biskupa, tak výborná byla podoba, a srdečně se zasmál.

Nejhlučněji se rozesmál králův krejčí Martinek,

jemuž student Červenec své obrázky nosíval. Martinek ihned koupil vratislavského biskupa; dobře jej zaplatil, ale také pak kde mohl se jím pochlubil, také mistru královny kuchyně Píckovi; pokaždé, když biskupa ukazoval, rozchechtal se přehorlivý a prudký kališník, až se mu nápadně velké chřípě jeho tenkého nosu vzduly a odstávaly.

Než dlouho tak neobcházel. Shlukloť se mu po svátcích pojednou tolik práce, že se svými tovaryši sotva stačil. A dílo odložit nebylo možno a také ne nějak odbýt. Šil a šili tovaryši, až se jim hlavy třásly, šil panu králi a pánům, rytířům, kteří hustě chodili objednávat.

Šil Martinek, králův krejčí a šil Martin, krejčí paní králové. Ten měl ještě víc na pilno, ten ještě přibrál tovaryše. Pro dvůr všechna ta pilná, naléhavá práce, především pro královu dceru, pro nevěstu, pro dvánáctiletou nevěstu, Kateřinu Kunhutu, rozmilou „Kunku“ královu, z dvojčátek, jejíž sestra blíženko Zdeňka, už předloni o sv. Martině byla v Chebu oddána s šestnáctiletým synem saského kurfirsta, kdy sestřička Kunka byla již na druhý rok zaslíbena k manželství mladému Matiaši tenkrát Huňádovi teď uherskému králi.

Již loni na podzim požádal, aby byla vydána do Uher jeho matce a za dvě léta aby byly slaveny svatby. O to jednal na podzim pan Kostka v Košicích a tohoto roku (1461) v lednu sám král v Olomouci. V máji v měsíci měla nevěsta odjeti k matce svého ženicha.

A tak šil Martin a Martinek, dvorní krejčíři, a šili a šili. Přes tu chvíli docházeli do králova dvora měřit, zkoušet nebo odvést dílo již hotové z drahého sukna nizozemského, z aksamitu, hedvábí, ze zlatohlavu, s bohatým vyšíváním, krumplováním, se zlatými sňorami a haklíky. Králová měla péči o vše, na vše pamatovala. Nevěsta holčička dívala se na všechny ty krásné věci zvědavě, někdy překvapena, divíc se, někdy s dětinnou zálibou, ale bez živého, uvědomělého potěšení. Někdy však se nad těmi věcmi zamyslí, když z těch krásných šatův a šperkův ovanula jí teskná připomínka, že již brzy musí na vždy opustit Prahu, macechu, jež jí byla jako vlastní máti, nejmilějšího otce. Toho nepostřehla, že otec se někdy na ni vážně, smutně zadívá, toho však si děvčátko všimlo, že je k ní něžnější, dobrotivější, že častěji nežli jindy pohladí ji po hlavě, po tváři, že jí často k sobě přivine laskav i pohnut –

Tu ji obcházel smutek z nastávajícího rozloučení, temný strach před cestou do neznáma, do cizí země, kam nic nevábilo její dětinnou mysl, kde neznala nikoho ani svého ženicha, kterého si nemohla představit. Před čtyřmi léty, osmiletá, jej viděla, když jej, tenkrát vězně, přivezli z Vídně sem do Prahy. Ale teď se již na něj nepamatovala –

¶ I krále Jiříka tížilo blížící se rozloučení s dítětem, jež mu bylo zvláště milé; a v státních starostech nebylo úlevy. Chebská cesta se nezdařila; z toho nezdaru ještě následky, císařův hněv a jistě císařova

touha po pomstě, že půjde s žalobou k papeži. Král se chtěl posílit německou korunou proti Římu a papež bude teď míti silnější oporu v císaři. Král nemohl snadno zapomenout na zmařený sen. Ale nemohl také zapomenout braniborskému markrabovi Albrechtovi, a nezapomněl, jako pohrozil před královou toho večera, kdy se vrátil z Chebu do Prahy.

Vrátil při mezi markrabím Albrechtem a Ludvíkem, vévodou bavorským, bez rozsouzení. Přestal býti nejvyšším ubrmanem či úmluvcem v jejich sporu; nechal jim jej, aby si jej sami vyřídili, což jinak nebylo možná než mečem. Král očekával, že mu teď nastanou nesnáze s papežem, že papež bude znovu naléhat, aby poslal do Říma velké poselství, že již nejdéle čekal, a že již nechce a nebude –

Koncem dubna přijel do Prahy Kašpar Bodoky, pán uherský; přijel s četnou družinou, aby ve jménu mladého krále požádal o nevěstu. Čtrnácte dní po té jiný posel, z daleka, z Říma, ne s komonstvem nýbrž s jediným služebníkem, mladý zeman Mikuláš Sedlecký. Přivezl psaní doktora práv Fantina de Valle. Před dvěma léty byl tento Dalmatinec, sloužící Jiříkovi, členem poselství králova do Říma, jež vedl probošt Jan z Rabštejna, učenec, humanista, mladší bratr králova kancléře. Rabštejn se tenkrát vrátil do Čech, Fantin zůstal v Římě, jako králův prokurátor či stálý jednatel, a s ním mladý Sedlecký.

Teď přijel Sedlecký do Prahy a přinesl Fantinovo psaní. Král přijal jej v malé komnatě vedle večeřadla

u přítomnosti Prokopa z Rabštejna, svého kancléře. Nežli dal psaní rozdělati, vyptal se mladého, osmahlého posla, jakou měl cestu, kdy vyjel, co nového v Římě, jsou-li tam, a tu se usmál, už lepšího smýšlení o Češích.

Mladý zeman nepokrytě přiznal, že v Římě všude jsou hněv a nepřízeň proti Čechům, všichni že stejně smýšlejí, mniši, kněží, kardinálové i sám papež, o tom, že se přesvědčil, jak papež nemilost svou na Čechy obrátil.

„Kterak –“

„Přesvědčil jsem se, Milosti, o svátcích, o velikonocích. Na velký pátek u sv. Petra před celým kostelem za pobožnosti vyřkl, jak tam obyčejně v ten den, těžkou kletbu na všechny kacíře, ale letos také na Viklefisty a Husity, na všecky Husity, ty jmenoval zvláště, byť byli důstojenství třeba biskupského –“

„Ah, mistře Rokycano!“ vpadl král zasmušiv se, a opakovav: „Důstojenství třeba biskupského – A třeba –“ pohlédl tázavě na mladého Sedleckého. „A třeba –“ znělo to tázavě i jako vyzvání. A sám určitě a jako na jisto doplnil: „A třeba královského.“

„Milosti, rač prominout, to také papež vyřkl, byť byl důstojenství královského i královnina.“

„I králové hrozil! Papež má na spěch.“ Král se trpce usmál. „A co doktor Fantin –“

„Nemůže se dočkati poselstva z Prahy, často o tom mluvil.“

„A teď jistě píše.“ Král propustil posla a požádal kancléře, aby přečetl psaní. Bylo latinské.

Kancléř četl a hned překládal. Napsal to služebník králův, placený jeho jednatel u papežské stolice, ale ton listu zněl přísně a ostře. Kancléř se za čtení zarazil a ne bez váhání pohlédl na krále, když mu měl číst místo o „lehkých a ničemných omluvách“. Král však poroučel: „Čti, čti!“ a kancléř to místo přečetl a četl dál a zase pak volněji místo hrozící, že neučiní-li toho král velmi brzo, to jest, nevypraví-li co nejdříve velké poselstvo do Říma, že upadne v hanu a potupu, že otcové zdejší, kardinálové, všelijak o něm praví, že cokoliv slíbil stolici apoštolské, nic nezdržel –

„Toho silně ofouklo římské povětrí,“ vpadl prudce král. „Ten Fantin je víc papežův prokurátor nežli můj! Herež!“ Oči se mu leskly pohnutím.

„V jednom má pravdu, Milosti,“ vyslovil se kancléř, byl pod jednou, „že již je nutno s Římem jednat a vyslati tam poselství.“

„Teď ne!“

„Teď hned není možná,“ přisvědčil kancléř, „ale nerač už odkládati.“

Král zamračiv se, hleděl na prsty své levice; neodpověděv, zamyslíl se.

* * *

Paní Marta, „paní tetička“ přišla návštěvou k Va-
lečovským. Bylo druhého dne po příjezdu uherského
magnáta Kašpara Bodokyho s hojným komonstvem.
Podkomoří meškal u dvora; „paní tetička“ seděla
s jeho paní a s Noěmou v útulné menší světnici vedle
velké komnaty. Jen usedla, již sypala noviny a nej-
prve o poselstvu uherském, o jeho vůdci, jak švarný
to pán, jaké hříšné bohaté strůje (v tom byla stále
přísnou husitkou), co se chystá u dvora, o cestě, jak
povezou mladičkou nevěstu do Uher, do Trenčína,
tam že bude na ni čekat matka uherského krále s pány
a komonstvem a ti že pak odvezou nevěstu do Bu-
dína.

Paní podkomořího i Noěma to již také věděly, ale
paní tetičku nevyrušovaly; poslouchaly a pak pozor-
něji i napjatěji, když vyložila skutečnou pro ně novi-
nu, že komonstvo královské nevěsty, to jest české
komonstvo, královo, bude hojné a slavné, pan Zde-
něk Konopišský*) že je povede, ten že bude hlavou
a vůdcem.

„Jen aby byl šťastnější,“ připíchlá paní tetička,
„než před čtyřmi léty, když jel s korouhevnými pány
k franckému králi pro nevěstu nebožtíku králi mla-
dému.**) A také aby nebyl tak drahý.“

„Drahý?“ divila se paní podkomořího.

„Nu, drahý. Když jel pro tu francouzskou ne-
věstu, žádal čtyřicet tisíc dukátů na výlohy, řku čty-

*) Ze Sternberka.

***) Ladislavu Pohrobkovi.

řicet tisíc dobrých, uherských. Pan správce, teď král J. Milost, vykázal mu dvacet tisíc, a také víc nedal. Šetřilě království. To-li nevíte o těch penězích, a jak se pan Konopištský tenkrát hrubě zlobil, až měl s panem správcem i tuhou různici.“

„A těch dvacet tisíc stačilo,“ podotkla paní Ofka s úsměvem.

„Stačilo, pravda, dobře stačilo, poselství bylo slavné, nic na hanbu našeho království. Čtyřicet tisíc! Z těch by drahně jich bylo uvázlo v měšci pana Zdeňka, nu, jistě. Jeť zlata velmi dychtivý, nepomlouvám, proto se také s pilností uchází o poručnictví, ujímá se ubohých sirotkův, ale jen bohatých.“ Paní tetička se zlomyslně usmála. „Teď to poselství do Uher –“

„Nebude snad ani tak drahé,“ mínila paní Ofka.

„Snad, snad, král umí dobře počítat. Nu, pan Konopištský si to v Uhrách nahradí, bude obracet oči po sličných Uherkyních.“

„Tak starý pán?“ maně se podivila Noěma.

„Starý! Aby mu to někdo řekl! Přes padesát mu je, ale pořád milovný.“

„Ženatý –“ divila se s nevolí paní Ofka.

„A podruhé ženatý. Však víte, jakou si vybral druhou ženu, z Hazmburského rodu, mladičkou, třináct let jí bylo, když si ji bral, teprve třináct let.“

Paní tetička dostala se do proudu. Mohla obšírně vypravovat i ukázat, co lidí zná, co rodin a jak dobře, zevrubně. A nejvyšší purkrabí, pan Zdeněk Kono-

pištský byl „jednuška“, tuhý Říman. Nekřivdila mu, ale nešetřila ho.

„Druhé jeho ženy neznám,“ pokračovala, „ale první jsem znala dobře, rodem byla z Janovických, Agnežka se jmenovala jako ta nynější, druhá. Nebožka se měla hrubě zle, pan Konopištský ji hrozně naškl, že mu ukládala o život, tak ji vinil, od Břekovce a od ní také, s její vůlí, že měli už ženu sjednanou.“

„A ten Břekovec –“ ptala se paní Ofka.

„Petr Břekovec z Ostromeče, znám jej, teď už je také šedivý.“

„A byla to pravda?“

„Konopištský tak jistil a obvinil svou ženu z hrozného hřichu, že se s Břekovcem provinila. Ale nevěznil jí, mohla chodit svobodně jako prve, ale již s ní nelhal a dítky její od ní pobral, jednoho syna poslal k panu Janovi z Hradce Jindřichova, to vím.“

„Nebyla-li však vinna –“

„Kdož ví. Ale toť jisto, že velmi zkusila, že se trápila a brzo pak zemřela a že pan Zdeněk Konopištský se brzo oženil. Ten se utěšil, jakož se snad i dnes utěšuje. Nač by se tak strojil, jen si všimněte plesnivého, jaké čepce divné si vymýšlí, aby mu nebylo viděti šedin. A Říman je, tuhý jednuška.“ (To bylo staré, přísné Husitce také vinou.) „Já býti králem, já bych ho neposlala.“

„Když je nejvyšším purkrabím –“

„Nu, to je proto, aby se král pánům pod jednou zachoval. Ale starému pánu z Rožmberka, Oldři-

chovi, se nezachová, nikterak se nezachová. To je starý ukrutný a urputný nepřítel kalicha i králův. Víte-li, že zanevřel na vlastního syna, že pomahal voliti J. Milost, že před ním o volbě jako ostatní poklekl. To ten hřích, pro který na syna se rozzlobil. Králem pán z Kunštátu a Poděbrad a ne Rožmberk! Ten starý hříšník myslí, že králem měl být jeho syn. A on volí pana z Poděbrad a kráčí za ním o slavném průvodu, Rožmberk za Kunštátem, Říman za kacířem!“ Tak se s úštěpkem děsila paní tetička, spínajíc ruce, až se paní podkomořího zasmála.

„Však prý starý Rožmberk lítal komnatou,“ pokračovala paní Marta, „lítal kulhavec a bouchal holí do podlahy, bouchal a křičel: „Růže je zčerněna, je zčerněna.““

„Kde je teď?“

„Ten starý vlk, pan Oldřich? Do hor zalezl, na nějaký hrad v šumavských lesích. Toho již Praha neuvidí, vždyť je tu králem kacíř, ‚husák‘, jak by –“

Nedomluvila. Vstoupil podkomoří; uvítal paní tetičku a zažertoval, že se jistě chystají do Uher.

„My ne,“ paní Marta se usmála, „ale pana Kopništského chystají, já ne, ten prý všechno povede.“

„Povede a povím vám, teď před chvílí jsem to slyšel v králově dvoře, kdo ještě pojedou, kdo budou nevěstu vyprovázet. Tedy pan ze Sternberka, Kostka, pan Rabí, pan Lev“ (mínil královnina bratra), „Kolovrat mladý, Michalovic a Trčka, to je jisté, a mladí páni, a také paní z Michalovic s dvěma dcerami, paní

Martinicová s dcerou, paní Kostková a mladá paní z Hazmburka, paní z Hradce s třemi dcerami, paní maršálková, paní nejvyššího hofmistra a“ – tu se uklonil své ženě, „paní Valečovská z Kněžmosta s dcerou Noěmou.“ Řekl to s patrným potěšením a ne bez pochlubného uspokojení.

Cílá paní tetička překvapením prudce vstala, Noěma se zjevně lekla, paní podkomořího radostně žasnouc, ale dosti nevěříc, pohlédla na muže a ptala se, je-li to pravda.

„V takových věcech nežertuji. Pojedete. Paní králová sama tak ustanovila a vyžádala si vás. Před chvílí jsem byl u ní, dala si mne zavolat.“

„Slyšíš-li, Noěmo,“ paní Marta se k ní s živým účastenstvím přiklonila, „ach, chudinko, tys se toho lekla! Neboj se, v královském průvodě pojedíš, družice královské nevěsty, a světa kus uvidíš.“

„A na dlouho pojedeme?“ zeptala se Noěma nejistě svého otčíma.

„Na několik neděl jistě. Toho se snad nelekáš. Vždyť tu nic nezmeškáš,“ dodal ostřeji.

Hned po té začaly se u Valečovských přípravy na cestu. Noěmu nepotěšily. Sice nedocházely teď žádné zprávy o Petrovi a bratřích, měla však naději, že se jich dočká buď od sestry Dorotky nebo od králova šaška. Když teď odjedou, neuslyší za dlouhý čas nic, ani slova.

Těch dnů navštívila tetu Andělovu na vyzvání své matky, která své příbuzné chtěla povědět o nastávající cestě a rozloučit se. Bylo za krásného májového

odpoledne. Noěma požádala matku, hovořící s tetou Andělovou, že by se podívala do zahrady, že tam tak krásně, třeba jen na malou chvíli.

„Jdi, Noěmo, jdi, je tam opravdu krásně, a jdi s ní také rozloučit –“ zvala teta Andělová.

Velká, stará zahrada všecka omládlá, všecka v mladé kráse. Trávníky, keře plny květů, lípy, všechny stromy v mladistvé zeleni. Noěma však se nerozhodla; rovnou pospíchala lípovou alejí k bílému domku Dorotčinu. Táhlo jí tam, chtěla se rozloučit přede vším, aby se optala po vězních. Ale váhala se, že matka ví od otčima. Pojednou stanula skoro již na konci lípové aleje, pod košatou lípu pod kterou Petr na ni loni čekal, aby ji varoval. Těsnota tu, ale přece plná ruchu a života, v bzučení hmyzu v husté trávě, v poletování barevných motýlů, ve šveholu a přehudání ptactva v rozložitých korunách stromův. A vše v záplavě zlaté, hřející záře. Taková krása – A tam tmavé, hrozné vězení, plné utrpení – Strašná chvíle tam – Tmavé vězení. A teď ani o něm neuslyší za dlouhý, dlouhý čas, jindy tam je, co bude –

V ten okamžik kmitla se před ní dále u plotu; hrádka Dorotčiny postava, bekyně, větší Dorotčina teta Petrova; blížila se. Noěma rychle vykročila. Alejí se s ní setkala.

„Byla jsem na zahrádce, zahlédla jsem tě, sestřičko Noěmo. Nevím, jdeš-li k nám, můžeš-li. Sestra Dorotka není doma, odešla do města.“

„Jsem u tety s matkou, odběhla jsem jen na chvílečku. Máti čeká –“

„Tedy zůstanu s tebou na tu chvíli. Ale pojď.“ Dorotka pro jistotu ustoupila do aleje, aby je mohutné kmeny starých lip pozakryly.

„Máte-li nějaké zprávy,“ nedočkavě zeptala se Noëma.

„Poslaly jsme zas věci, a bratr Paleček nám vzkázal, že tu ty dny bratry zas navštíví.“

„Ach, o tom už asi neuslyším, s jakou se vrátí, co přinese,“ povzdychla smutně Noëma, „to snad už nebudu v Praze.“ A pověděla o nastávající cestě.

„Oh, zlatá má sestro Noëmo, škoda přeškoda. To budeme teprve vzpomínat,“ řekla Dorotka svým jímačným hlasem, jenž se zachvěl. „A kdy se vrátíš –“

„Těžko říci. Neví se, jak dlouho se tam zdržíme. O co zatím bude tu, co se stane!“

„Noëmo!“ ozval se z dolejší hlas. „Noëmo!“ Noëma se lekla.

„Matka mne shání. Buď s bohem, pozdravuj sestru Dorotku a že pozdravuji, řekni bratru Palečkovi, přijde-li teď k vám, bratry ve vězení. Ať poví –“

„Poví, poví a vyřídí.“

„Noëmo!“ volal hlas.

„S Bohem!“ Noëma stiskla Petrově tetě ruku a kvapila lípovou alejí zpátky k tetinu domku.

Nad Prahou se rozléval hlahol zvonů. Byl velký svátek, pondělí o letnicích. Lidé hrnuli se do kostelův, ale také ke královu dvoru, po jeho bránu. Dále nemohli a také ne dále ulicí k Odrané bráně u králova dvora, kterou se vycházelo na Poříč. Houfec králových jezdců v šalířích, ve zbroji tam čekal a zahradil cestu.

V prostorném nádvoří královského sídla také plno, a plno zvědavých v oknech nad nádvořím, plna i malá okna světniček pod šindelovou střešou nad konírnami při zahradní zdi a městské hradbě.

Na pavláčce nad vchodem do dvorní kuchyně stál vrchní její mistr, rumný, ducatý Petr Pícek a s ním jeho host, Martinek králův krejčí, ve sváteční tmavé sukni a v takových také úzkých nohavicích. Měl smeknuto; několik pramenů tmavých vlasů sehnáných od týla lesklo se mu po holém temeni. Velké chřípě krejčíkovy přes tu chvíli se vzdouvaly, jak byl zaujat i vzrušen pestrým, šumným obrazem dole v nádvoří.

Nákladně zřízený komorní vůz visutý malované korby pod šperlochem z rudého sukna s dvojspřežením krásných běloušů stál před královským domem před hlavními dveřmi, u nichž na výstupku čekalo dvanácte trubačů v štukovaném obleku s troubami v ruce. V sedle posledního bělouše prvního spřežení seděl už vozataj a kolem vozu čekali sluhové.

Za komorním vozem jiné vozy řadou i vedle sebe, každý také o čtyřech koních, jejichž kočí seděli už v sedlech. A řada koní, jízdeckých, osedlaných, u koníren skoro až k otevřeným vratům do královské zahrady, za jejíž zdí vysoko se nesla do ranního, vyžářeného vzduchu košatá, odkvetlá třešně. Ty komorní, pěkné vozy v nádvoří byly jen částí výpravy. Dlouhé vozy pro čeleď čekaly na place venku před královým dvorem, těžné pak vozy se spíží a záso-bami, se stany, s truhlami plnými slavnostních šatův a vinutí, s bednami krásně a draho kovaných postrojův a sedel, ty vyjely už za ranního šera z Prahy, provázené zbrojenci.

V nádvoří králova dvora ruch a šumění, proudění lidí; prostora ani nestačila. Až do zahrady ustupovali, kteří neměli dosti místa a nechtěli se dát tisknout nebo kteří chtěli čekat pohodlněji.

Vlastních účastníkův královského průvodu, pánův, paní a slečen Pícek s Martinkem neviděli; stkvělá ta družina shromáždila se dole ve velké přízemní síni králova domu, v jejímž čele, při užší stěně, stál králův trůn pod baldachynem. A pořád ještě přicházeli i přijížděli hosté.

Zvědavému kuchaři neušel ani jeden z příchozích; při každém volal na Martinka, aby se podíval, hle – Přešel dole pan ze Švamberka v lehké šubě, nevelký, tělnatý, přijel uherský pán Kašpar Bodoky v bílé dlouhé sukni s nádherným pasem a s pánem Bodokym přední z jeho družiny v sukních živých barev; vše-

chno nádvoří se po nich ohlíželo. V tom šfouchl Martinek Pícka chvatně, horlivě upozorňuje:

„Herež, herež! Vidíš-li toho čertem marnivosti a pýchy posedlého –“

Pícek, jenž hleděl ke konírnám, pozoruje, jak tam v řadě osedlaných koní hnědých, grošovatých, plavých, počal se vraný hřebec vzpínati, rychle se otočil, aby uviděl toho čertem posedlého. Právě slezl s vysokého hnědáka a bral se do králova domu, nejvyšší purkrabí, pan Zdeněk Konopištský ze Šternberka, pán vysoké postavy, krásně urostlý, v krátké aksamitové sukni otáhlé se zlatým vroubením u krku, v úzkých nohavicích šedé barvy, ve světlých jízdeckých botách, s mečem po boku v nákladném opásání. Šel pružným krokem jako mladík.

„Vidíš-li, Pícku,“ tlumeně, ale prudce upozorňoval krejčí Martinek, „jaký má ten starý kasalický čepec, vidíš, jak ho má nastrojený, aby mu nebylo vidět plesnivou hlavu –“

Pícek se dlouho nedíval. Konopištský pán zmizel v chumlu lidí mezi vozy a koňmi a pak v králově domě.

V přízemním velkém sále, jehož klenutí se rozpínalo ze tří sloupů prostřed stojících a jehož vysokými, úzkými okny bylo viděti do nádvoří, pestro a šumno. Sešlo se tu panstvo, páni, paní a slečny, kteří měli doprovoditi královskou dceru do Uher, i jejich příbuzní a známí. Chystali se na dalekou cestu a proto v oblecích žádná nádhera; a přece směs postav dív-

čích i vážných matron různých účesů, v náčelkách a pentlicích perlových, v kmentových rouchách, v čepečkách aksamitových různých barev i bílých, krásně vyšívaných, směs mladých šlechticův dlouhých vlasův a bradatých neb vyholených starších pánů v otáhlých kabátcích i dlouhých sukních, to vše bylo pestrý, malebný obraz, jehož temnější i světlé a živé barvy tlumilo klenutí síně.

Noëma vstoupila s matkou do ruchu velké té společnosti zamklá, přemáhajíc se jako již doma, aby nebylo patrné, že nerada, těžko se vydává na cestu, na kterou se všichni ostatní těšili. Od návštěvy u tety Andělové, kdy promluvila také s větší Dorotkou, minulo několik dní. Za tuto dobu mohl, jak Noëma počítala, Paleček navštívit vězně. Snad už u nich byl a má zprávy. Toužila, kdyby k nim, Valečovským, přišel, jak slíbil. Nedočkala se ho; každého dne na večer vyhlížela také menší Dorotku, že snad přinese nějakou zprávu. Nezahlédla jí až teprve předevčírem, ale té chvíle, kdy byl otčím ve světnici, kdy nemohla odběhnout, poněvadž cítila, že dosud hlídá každý její krok. Čekala pak na Dorotku ještě včera, ale již marně.

Sem do velké síně provázal je podkomoří; opustil je však, jen vkročili, chtěje promluvit s vůdcem výpravy, s nejvyšším purkrabím, panem Zdeňkem ze Sternberka, jenž živě rozmlouval s několika pány.

Noëma se dostala s matkou v té šumné směsi až ke druhému sloupu. Hned k nim přistoupila paní z Hazmburku a dala se čile do hovoru s paní Ofkou. Noëma

poslouchala, neposlouchala; zamyšlený její zrak těkal sem tam po společnosti; pojednou v něm živěji svítilo. Zahlédlať králova šaška. Staroch v šaškově kukle vynořil se pojednou dále, stranou, poblíže okna ve skupině paní a pánů. Zavolali si ho. Noěma nespouštěla s něho očí. Klonil, hrbil se, a jistě něco šprýmovného prohodil, neboť všichni tam se dali do smíchu. Ale on nečekal, klaní se vesele, odchází.

Noěma zapomněla na matku a na paní z Hazmburka. Jen šaška pozorovala, neklidně, dychtivě čekajíc, zahlédne-li ji, zatočí-li se také k nim. Viděl ji, jistě ji viděl, ale obrací se jinam; a v tom také zas zapadl, zmizel. Už nepřijde, snad ji nespátřil nebo nechce přijít, buď že nemá žádných zpráv nebo smutné. Úzkost jí sevřela srdce.

Jako z trudného snu vytržena obrátila se k panu z Kolovrat, který k nim přistoupil a vesele se jí otázal po nastávající cestě. Pohovořil, a zas odešel; matka byla zabrána do hovoru s paní z Hazmburka. V tom zachřestily za ní rolničky. Mžikem se ohlédla. Starý šašek se jí klonil a přistupuje prohodil tlumeně a chvatně:

„Byl jsem tam předevčirem, Dorotka přišla k vám do ulice —“

„Nemohla jsem dolů. Jak je, prosím tebe,“ vydechla úzkostně.

„Kněží zdraví, bratru Petrovi líp. Pozdravuje tě a sestry a všichni pozdravují. Měli radost, donesl jsem jim nové svaté čtení a svíčky.“ V tom se obracela paní

podkomořího. Šašek se Noěmě vesele uklonil a již chrastily rolničky na jeho kukle dál v husté skupině, za kterou zmizel, zatajiv Noěmě z úmyslu, že Eliášek má krutou vazbu, nohy v kládě a poutech, že mu nohy již opuchly a již se mu provalily.

Starý šašek Noěmě uvolnil; utěšil ji alespoň tím, že není hůř, ba na zdraví že líp. Nedomyslila, nemohla dál uvažovat. Otčím k nim přistoupil a s ním mladý pán na Rychnově.

„Přivádím vám rytíře a ochránce,“ ohlašoval vesele podkomoří.

Pan Rychnovský se ukláněl jeho paní, Noěmě a prosil, aby jim směl své služby cestou nabídnout, že na každou chvíli rád bude jejich služebníkem. Slova dvorná, zněla však vše, s plnou upřímností. Paní podkomořího to ráda slyšela, ráda přijala nabídnutí mladého pána, jehož pohled, dobře si všimla, utkvěl na Noěmě, čekaje její slovo. Než dcera neprojevila potěšení tak jako matka; jen se vážně a mlčky uklonila.

* * *

Tou dobou loučila se nahoře v patře v králově komnatě dvanáctiletá nevěsta uherského krále se svou rodinou. Již se políbila s bratry, s nejmladší sestřičkou, šestiletou Ludmilou, s malou svou švekruší, osmiletou Kateřinou, princeznou saskou, již políbila královně ruce a královna majíc oči slzami zkalené, ji ve tváři zulíbala; obracejíc se k otci, sklesla nej-

milejší jeho „Kunka“ před ním, objala jeho kolena.

Král hluboce dojat, kloně se, položil pravici na její hlavu a žehnal svému miláčku třesoucím se hlasem; pak zdvihl dcerku a přivinul ji k prsům.

Komnata ztichla. Královská rodina sestupovala dolů do velké síně. Venku na výstupku u hlavních dveří zahlaholila fanfára dvanácti trubačů na znamení, že přichází král Jeho Milost. Ruch a šum ve velké síni náhle přestal. Nikdo se již nehnul, nikdo nepromluvil; všichni obrátili se k nevysokým dveřím nad několika kamennými stupni proti oknům.

Těmito dveřmi vstoupil Jiří král veda za ruku svou dcerku, spanilé děvčátko subtilní, přismědlé tváře, na cestu vystrojenou, mající hlavu bílým poučnickem*) zavitou. Sivé oči její byly uplakány. S nimi vstoupila králová, hned za ní královi synové devatenáctiletý kníže Viktorin, hrabě kladský, statný mládenec dlouhých vlasů v aksamitovém kabátci tmavozelené barvy u hrdla zlatým pasomanem lemovaném a čtrnáctiletý bratr jeho Jindřich starší. Oba byli v jízdeckých botách, neboť měli svou sestru na kus cesty koňmo vyprovodit.

Za nimi sestupovali po stupních do velké síně dvě vážné matrony, obě rodem z Kunštátu, manželka nejvyššího maršálka pana Jindřicha z Lipého, paní vznešeného zevnějšku, v zlatém čepečku na prošedivělých vlasech, v tmavomodrých, celkových šatech kuninou lemovaných.

*) Poučnick (pavoučník, jemný závoj).

Druhá paní, vysoká, štíhlá, hrdé postavy v damaškovém čepečku, v šatech hnědé barvy, byla choť nejvyššího hofmistra, pana Jindřicha ze Stráže, toho, jenž za mlada držel s Táboři, pak i pouť do Jerusalema vykonal, v Konstantinopoli byl a s „žoldánem“ mluvil, a teď v stáří svém věrně sloužil králi Jiřímu. Tyto dvě vznešené paní měly o mladičkou nevěstu cestou pečovat, v Uhrách pak zastupovat její matku královnu.

Všichni ve velké síni se rozestoupili v ulici, kterou král se svými ubíral se ven k povozu. Byl velmi vážný, zasmušilý a kdo stál poblíže, dobře postřehl, že má pozardělé oči.

V nádvoří pojednou obecné pohnutí, prudký ruch. Petr Pícek nahoře na pavláčce nad vchodem do královské kuchyně byl už netrpělivý, nemoha se dočkati krále, jeho dvořanstva a odjezdu. Pojednou trkl svého hosta, Martinka, králova krejčího.

„Hleď, hleď,“ ukazoval na protější králův dům; v patře otevřelo se tam okno, v němž zjevily se tři mladičké hlavy pod ochranou matky Machutovny: nejmladší králova dcera, šestiletá Ludmila, její bratr, desítiletý Hynek či Jindřich mladší a jeho manželka, panička panenka, roztomilá, osmiletá Kateřina saská. Před dvěma lety také procítla zármutek rozloučení s rodiči a s domovem po svatbách v Chebě. Na ten žal už zapomněla; a také již zapomínala němčinu, svůj mateřský jazyk. Před chvílečkou se rozloučila s milou svou Kunkou, svou švekruší; teď ještě uplakaná če-

kala s ostatními, aby ji uviděla vstupovati do vozu aby naposledy za ní pohleděla.

Fanfára zahlaholila. Pícek s Martinkem ihned nechali královských dětí; vychýlili se přes zábradlí: dívali se napjatě dolů ke královskému vozu a k hlavním dveřím dolejší velké síně.

„Už jdou! Už jdou!“ vyhrkl Martinek.

A uzřeli krále, an vykročil s dcerou, s královnou se syny a s paní hofmistrovou a s paní maršálkovou z velké síně. Za nimi proud panstva, jenž zjasněl i vy svítil na plném, májovém slunci svými živými barvami a svým třpytem. To již vzaly obě dvořanky mladíčkou nevěstu mezi sebe, aby s ní usedly do komorního vozu.

V tom sebou škubl mistr kuchyně nahoře na pavláčce a mistr Martinek také. A žasl každý, kdož viděl dole i v oknech.

U samého vozu totiž, u jeho stupínku, nevěsta se vytrhla oběma paním a skokem byla zpět u otce, jehož se chytla, k němu se tiskla a znovu se rozplakala.

Kuchař i krejčí tajíce dech hleděli na rozmilé děvčátko, na krále, jak se k dcerušce sklání, ji hladí, chlá cholí, těší. Chvilí trvalo, než plačící Kunka, držící se křečovitě svého otce paže svá uvolnila, než jej pustila. Pak jako beránek šla s hlavou sklopenou, plačíc, nebráníc se, nevidouc, co kolem ní. Až ji usadili na sametový polštář v komorním voze.

Počet vězňů v zadní šatlavě pod novoměstskou věží řídil. Koncem května, hned po letnicích, došlo na Ondru žháře do té chvíle u špalku ukovaného. Přišel pro něj rychtář s biřicem a pacholky. Nastala chvíle trapného vzrušení, kdy Ondrovi sdělávali okovy, kdy katův pacholek oblékal jej do „hazuky k smrti“, kdy jej provazy svázaného vyváděli ze žaláře na poslední cestu.

Konšelský soud nepustil k němu kněze, a tak kněz Michal všele napomínal Ondru za hrozného toho strojení, aby na boha pamatoval, boha prosil. A sám začal se nahlas modlit a s ním modlili se všichni bratři, nejvroucněji starý Korunka, jenž nemohl jako jindy k Ondrovi přistoupit, neboť byl ke zdi přikován. Jen Eliášek mlčel; ležel u kamen na loži na podlaze ustlaném, nemocen, s obvázanými nohama, nemoha se hnouti.

Také mladý Kohoutek se modlil, ale neklidně, všechen ustrašen, poněvadž této chvíle opustila jej naděje, kterou se stále těšil, že nebude odsouzen, že jej páni brzo propustí, když tolik měsíců je u vězení.

Ondra žhář třesa se, stál s hlavou sklopenou, mlčky. Nebránil se, když jej strojili, ale také se nemodlil na vyzvání kněze Michala. Když však pacholek škulbl za provaz, aby šel, ohlédl se po starém Korunkovi, klečícím s rukama sepjatýma v poutech a vyrazil chraptivým hlasem:

„S pánem bohem.“

Nízké, černé dvěře zapadly. Se špalku v černém koutě nehnutě visel řetěz do scuchané slámy. Po všem vězení teskné ticho. Smrt tudy prošla –

Kohoutek seděl schoulen a všecek sklíčen; „bratři“ nemluvili. Hluboké ticho. Hlas zvonce odsouzených, kterým ve vězení zvonila biřicova žena, nepronikl pod zem do tmavého vězení.

Nazejtří vstoupil tam šatlavní hospodář s biřicem. Kohoutek se jich lekl. Ale vyskočil, když uslyšel, že jdou pro něj, že může odejít, poněvadž jej konšelský soud propouští. Vyskočil a radostně vyjel do hlubokého ticha pod černou klenbou tvrdého žaláře.

„Bratři“ byli sami. Každý z nich se v duchu ptal, kdy je propustí. Kněz Martin vyslovil to nahlas; než v tonu těch slov neozvala se naděje, že brzo se tak stane. A za tou otázkou hned povzdech: „Kdyby alespoň nás ještě pustili k výslechu, abychom se mohli bránit, abychom tu nehnili za živa.“

„Toť všechno z úmysla“, vykládal chmurně bratr Řehoř, „schválně. Moří nás teď bez mučení, abychom zkrotli, abychom vyznali a odvolali. Jen bůh nás posilní, u něho a v něm je naše síla.“

Ale již nazejtří měl kněz Martin odpověď. Vstoupil rychtář s šatlavním hospodářem. Pro koho jde, koho odvede na mučení. To bylo první pomyšlení všech. Nic jiného nečekali; ale s rychtářem nepřišel ani krevní písař, ani biřic.

Zavolal kněze Michala a rozkázal mu jako před tím Kamerdovi, aby se rozloučil.

„Kam mám jít?“ divil se kněz Michal.

„Domů tě zavezou.“

„Domů?“ žasl kněz Michal. „K nám do Žamberka?“

„K Žamberku, na Litice.“

Nad tou novinou všichni žasli, zvláště kněz Michal. Na Litice! Do králova hradu! Do nového vězení!

„A ty kněže,“ rychtář se obrátil ke knězi Martinovi, „chystej se, pojeděš také.“

Tísňivé, úzkostné ticho po všem žaláři. Jen Korunkův tesklivý hlas ozval se:

„Pán bůh s vámi a s námi!“

„Půjdeme tu s bratrem Martinem za Korandou.“ Chmurně si vzpomněl kněz Michal na tábořského kněze, „starého otroka ďáblová“, jak jej nazval Eneáš Sylvius, který s ním měl před desíti léty disputaci, když jako papežský legát jel Tábořem. *)

Loučení bylo, musilo být krátké. Rychtář nečekal. Oba kněží podali „bratřím“ ruku; U Eliáška přepadlého, bledého, těžko oddychujícího, poklekli a rozžehnali se s ním. Bratři, až na Korunku, doprovodili je až k černým dveřím a tu jim Řehoř srdečně přál, aby byli zdraví, a dodal:

„Doufám v boha, že se s vámi tam v té naší krajině opět shledáme, ale ne na Liticích u vězení, nýbrž v naší bratrské obci.“ –

*) Rok po té, 1452, vzdal se Tábor Jiříku Poděbradskému, který Korandu dal odtud zavést do Prahy do vězení, odtud pak na svůj hrad Litice nad Orlicí.

Jedenáct se jich tu pod věží soužilo po několik neděl, z nich devět „bratří“. Teď tu zbylo jich šest Řehoř, Halar, Petr Dorotčín, Jíra Pětikostelský, Korunka ukovaný a Eliášek stonající. Bez obou kněz byl žalář ještě smutnější. Řehoř je teď zastupoval. Začínal pobožnosti, modlitbu, zpěv ráno, večer, někdy i přes den, četl bratřím při kmitavém světle lojové svíčky z knihy, kterou jim Paleček přinesl, posiloval je zbožným slovem, rozjímal s nimi o církvi, jakou oni chtěli, o kněžích, jak oni si je myslili a jal o nich hodlati promluvit a rozhodnout na schůzku u bratra Eliáška.

Neklidněji než kdy před tím obraceli se ke dveřím kdykoliv se otevřely v neobvyklou chvíli. Upíral k nim oči, nejde-li rychtář, nevyzve-li jich na nový výslech nebo některého z nich na mučení.

Týden po letnicích otevřely se dveře odpoledne v čas, kdy biřic nebo šatlavní nepřicházeli. A rychtář také se neukázal. Milá návštěva přišla, králův šašek bratr Paleček; za ním na dozor šatlavní hospodář

Jakoby sluníčko vysvítilo. Kdo mohl, hned k starochovi. Eliášek, jenž nemohl vstáti, zdvihl na uvítanou ruku, Korunka obě, v poutech na řinčící řetězu. Paleček přinesl opět svíčky, věc tu ve vězení vzácnou a žádoucí, i něco peněz, za něž tu bylo možno pořídit leckterou úsluhu biřicovu nebo šatlavního

Paleček poseděl mezi vězni, pověděl o Praze, o nového, že Rokycana se po nich, vězňech, velmi poptává, co u dvora, že v pondělí o letnicích vypraví

král svou dceru do Uher, co pánů, paní a slečen s ní jelo.

„Také sestřička Noěma s mateří,“ prohodil tišeji, jako mimochodem, k Petrovi se přikloniv. „Mluvil jsem s ní před samým odjezdem a před tím setkala se na zahradě s tetou – Všecky vás pozdravují, sestry Dorotky a ta mladá sestřička utajená.“

Petr dál už jen roztržitě poslouchal, tak jej Palečkova novina vzrušila. Neřekl nic, ale když staroch odcházel, požádal ho Petr, aby pozdravoval tetu Dorotku a menší Dorotku a tišeji, rychle se optal:

„Kdy přijedou z Uher –“

„To bratře nevím, ale jistě přejde nějaký týden.“ – Když Paleček odešel, rozhovořili se bratři o jeho zprávách, nejvíce o Rokycanovi, že jest jich všech učitelem, že on svým slovem na kázáních je příčina jejich zbožného díla, ale teď že se ho leká, že nechce dál, že je varuje; ale to si opakovali, co bratr Paleček na novo jim řekl, že toto jejich utrpení, vězení, muka nestalo se na Rokycanovu radu, ani ne s jeho vědomím, že mu toho líto –

Petr, přikrčiv se na lavici do koutka, tentokráte se neozval ani slovem; ani pozorně neposlouchal. Hleděl z pod víček do žalářního šera a viděl panstvo na koních, řadu komorních vozů a v jednom z nich Noěmu. Kdy se vrátí, a kdy on ji zas uvidí. Kdy a jak – Uvidí-li ji – Bylo mu smutno, veliká tesknost na něj přišla.

Průvod mladičké nevěsty Kunhuty vyjel z hrazené Prahy do širého, jarního kraje. V čele ozbrojení jezdci, za nimi několik těžkých vozů pod plachtami, při nich strážcové koňmo, za těmi houfec pánů, starších i mladých na pěkných koních před řadou komorních vozů; v každém z nich byli zapřaženi čtyři koně. U každého prvního páru vozataj v sedle nad podsedním. V komorních, pěkných, namnoze malovaných vozích urozené paní a slečny. Za nimi dlouhé vozy s komornými a služebními. Za těmito vozy vedli jízdní pacholci krásné mimochodníky, jízdecké koně, jejichž sedla byla přikryta, a těžší kleprlíky, nesoucí různé vaky a náklady. Na konci řada špižních a nákladních vozů; kolem nich a za nimi ozbrojení jezdci.

V třetím komorním voze seděla nevěsta s paní maršálkovou a s paní hofmistrovou, ke kterým hned v Praze dle ustanovení královny Johanny přisedly také dvě mladé společnice, dvě sestry, sličné dcery pána z Michalovic. Jen těchto pět sedělo ve velkém voze, bohatě vyčalouněném, ač v něm bylo osm polštářů sametových, zlatem vyšíváných. V druhém voze za nevěstiným jela mladá paní z Hazmburka, paní z Michalovic a paní podkomořího s Noěmou.

Dlouhý, pestrý ten průvod postupoval ne valně rychle bílou, nekonečnou silnicí. Rachot vozů rozléhal se tichou, jarní krajinou. První dny jízdy, po-

slední v květnu měsíci, byly překrásné. Čisté, modré nebe vysoko, vysoko nad zeleným krajem.

Projížděli vesnicemi roubených stavení nebílených pod doškovými střechami, prostých chat i selských statků s „lepenci“, sruby hlínou omazanými, se sady v pletených plotech, míjeli dědiny v stromoví stranou silnice ležící, staré dřevěné i zděné bílé tvrže na výšinách, projížděli městečky většinou roubenými s podsíněmi prostých sloupů, zůstávali na noc v hrazených městech, kdež měli noclehy napřed zamluvené a připravené, to jest králova dcera a její dvořanstvo. Většina služebných, zbrojenci, pacholci zůstávali na place nebo před branou s vozy, mezi nimiž tábořili při ohních i nocovali.

Předlouhý průvod jezdců, vozův a koní bral se přes Český Brod, Plaňany, Kutnou Horu, Čáslav. Minuli Německý Brod, za nímž v kopcovité krajině kvetly ještě jabloně na sadech a při cestě. Přejeli hranice, brali se Moravou přes Jihlavu do Brna a dál a dále požehnanými kraji moravskými.

Den za dnem míjel a žádný se nezkalil; nebe stále jasně modré, bělostná oblaka měkkých vln vyzářených odpočívala. A dole zeleno širošířými lány jarního osení, v němž tu tam svítily ostře žluté pruhy ohnice, i vysokého již žita a pšenice. Zelené jezero v pravo silnice, zelené jezero v levo, a když vítr dechl, lesklo se čechrané osení a vysokým obilím běžely vlny měňavé barvy z fialova do šeda zelena, běžely v před, a břehu, jich konce neviděti.

Osení, nekonečné lány obilí, louky, pruhy zelenin zpestřené pracujícími, tu řadou žen, v níž hořela červeň jejich sukní, tam řadou mužů, řadou bělostných, černých skvrn.

Průvod se blížil k Uherskému Hradišti. Paní a slečny z vozův a páni s koní překvapeni se rozhlíželi novým krajem, rovinou, nekonečnými lukami. Místem se jen zelenala; to byly mokré louky, z nichž prorážela voda a blýskala se na slunci. Ostatní však kolem do kola samé zlato, všecky plné žlutého pryskyřníku, a místem v bělosti kopretin neb s růžovými pruhy a ostrovy kvetoucích kohoutků.

V lukách tu tam skupiny stromů, jejichž stíny ležely na líbezném koberci zeleně a spousty květů; místem listnatý háj zasloužil výhled. Ale jen z něho vyjeli, už zase před nimi kvetoucí luka a luka. Za těmito plno košatého stromoví a za ním v dáli obzorem modro vrchův a hor.

Jeli už přes týden, cesta, zvláště ve visutých vozích bez per unavovala; v průvodu však jasno a veselo. I králova dcera, jež tak smutně vyjížděla z Prahy, se utišila. Naposledy zaplakala v Českém Brodě, když se tam loučila s oběma rodnými bratry. Tam se ještě ohlížela z vozu zpátky ku Praze. Teď hleděla kolem uvábená nevídaným krajem a pozapomínala. Stín však opět na ni padl, když jí ukázali na hory před nimi, tam že míří, to že již uherská strana. Zamyšleně smutně upírala zraky v zamžené modro hor tajemné tak jako to, co tam bude, co ji čeká.

Druhá smutná v tom skvělém proudu, tiše smutná byla Noěma. Vzpomínala na Prahu, co Petr, jak s ním je a s „bratřími“. Stesk svůj a starost musila tajit a skrývatí před matkou, před společností, před mladým panem Rychnovským.

Když v Praze v dolejší, velké síni před odjezdem nabídl paní podkomořího své služby, zalekla se v duchu, že bude stále při nich. Než pan Rychnovský se nevtíral; jen občas zjevil se na koni vedle jejich vozu a jel tak kus cesty po jejich boku. Pohovořil s paními (Noěma obyčejně mlčela), zeptal se na jejich přání, a zase klusal vpřed mezi pány.

Byl velmi ochotný a pozorný. Kde mohl nabídl paní podkomořího svou pomoc, rytířsky posloužil, zvláště na stanicích, kde stanuli pro odpočinek, nebo v polích, když průvod musil pro nenadálou překážku zarazit.

Noěma sic už nesmýšlela o něm tak příkře jako po první jeho návštěvě u nich, přece však držela se za této cesty stále své matky, chráníc se, aby nezůstala s ním sama. Na to však i teď si vzpomněla i o tom přemýšlela, jak pan Rychnovský k nim v Praze přišel po té hrozné neděli se optati, je-li pravda, co uslyšel od pana Kolovrata, že novoměstské právo přistihlo v noci pikhartské, tajné shromáždění a několik účastníkův odvedlo do vězení.

Tenkráte za té strašné chvíle, kdy otčím radostně přisvědčil, kdy hrozil mučením, pan Rychnovský se „pikhartů“ zastal. Pochválil jejich život zbožný a po-

korný, opravdu bratrský. A řekl, že kněze Michala i bratra Řehoře zná. A žádný odpor k nim v tom, jak to řekl, žádné opovržení ani nenávisť; ba bylo spíše cítit účastenství s nimi.

Za to byla tenkrátě panu Rychnovskému vděčna. Tenkrát i pak zůstalo záhadou, jakého je pan Rychnovský smýšlení. Byla by i teď o tom ráda něco zvěděla; a přece se ho vzdalovala. Cítilať, že vážný, dvorný pán všímá si jí obzvláště. Viděla to i paní podkomořího; lahodilo jí to a na mysl ji nevstoupilo, že by dceři to mohlo být nesnází, a že z úmyslu se panu Rychnovskému vyhýbá.

Za velkého vedra odpoledne, to již červnového, zarazila část průvodu, komorní vozy a panští jezdci, v starém bukovém háji, jenž jako ostrov byl obklopen jezerem kvetoucích luk. Z úpalu rozhořelého slunce, z vyprahlé silnice, z hustých kotoučů šedého prachu ocitli se v zelenavém šeru, v příjemném prochladu. A to vábilo.

Paní a slečny i mladičká nevěsta vystoupily z dusných vozů, páni slezli s koní, jež sluhové odvedli na pokraj pod stromy. Tichý háj v mladistvé zelenosti dřímající na žhavém slunci, oživil a zpestřil se. Společnost usadila se pod stromy do trávy nebo stála v skupinách; někteří se rozešli dále pod šerou klenbu starých buků, ke studánce, kterouž někdo náhodou objevil a o které se roznesl společností hlas.

Také Noěma se k ní vydala s mladou paní z Hazmburka. Paní podkomořího zůstala s paní z Michalovic

pod rozložitým bukem, kdež usedly do hebké trávy. Studánka tajila se v mělkém, travnatém dolíku ve stínech košatých buků, stále osamělá; voda z ní bez hlasu, tiše a plíživě odplývala malým potůčkem v křoviskách a hustých travách.

Teď ten tichý, odlehlý koutek oživil. Panstvo, hlavně mladí páni a slečny se tu shlukli; pod šerou klenbou ozývala se směs veselých hlasů. Mladý Kolovrat kleče u studánky přijímal podávané mu pohárky, nabíral do nich a vracel je plné studené vody čisté jako křišťál.

V té malé tlačenci bezděky se odloučila Noěma od paní z Hazmburka a když už chvíli čekala, obrátila se a chtěla k vozu pro pohárek. Na půl cestě potkala mladého pána z Rychnova. Noěma se zarazila, když shlédla, že dochází; ale již nebylo vyhnutí. Zastavil se s ní. Začal o studánce, začal o další cestě. Noěma stála, poslouchala; na očích však ji viděl, že myslí na něco jiného, že jeho slov hrubě nedbá. Odmlčel se.

Noěma jakoby náhle probuzena, pohlédla na něj nejistě.

„Prosím tebe,“ začala, bylo však znáti, že váhá, „pověz mi –“

Byl překvapen i potěšen, že Noěma si něčeho od něho přeje.

„Pamatuješ-li se,“ začala, a na okamžik sklopila oči, „v březnu bylo, když jsi přišel otce mého zeptat se na ty –“ Nedořekla; vzhlédla k němu, jakoby čekala, že sám doplní.

Mladý Rychnovský žasl. Toho se nenadál od dcery královského podkomoří, tuhého nepřítele „těch“ jak naznačila, těch pikhartův. Ani jich nechce jmenovati, kmitlo se mu; a proč se na ně ptá. Je-li takového smýšlení jako otec – Na okamžik byl v nesnázích.

„Ptáš-li se,“ odvětil mírně a vážně, „na ty ,bratry‘ jak se jmenují.“

„Tak, na ty. Jsou teď u vězení a mučili je jako lidi zlé, a tys tenkrát u nás o nich jinak mluvil, že nejsou šibalstvo, že tam u vás žijí pokojně, pobožně, že neslyšel žádné hanby o nich –“

Jako tenkrát Noëma nevěřila sluchu, když mladý pán z Rychnova se tak o nich vyslovil, tak té chvíle on. Dcera královského podkomoří Valečovského, jenž ty lidi stihá a pronásleduje –

Překvapen, žasna odpověděl otázkou, proč se na ně ptá.

„Proto, že jsi jinak o nich mluvil než jsem doma slychala. Hnětlo mne, že se jim děje křivda –“

V jeho očích svitlo milým překvapením.

„Tvou spravedlivou duši to tíží,“ řekl měkčeji, bezděky tlumenějším hlasem. „Bohužel, král není dobře zpraven. Jsou, kteří jim nepřejí.“

„Vím, vím,“ vpadla kvapně a neklidně, jakoby chtěla zamluvit. „Ale proč se ptám – Tenkrát jsi mluvil o jejich obci u vás.“

„O Kunvaldu. Je v našem sousedství na králově zboží.“

„Otec tenkrát, na jaře, když jsi tu obec jmenoval, pohrozil, že tam už dlouho nebudou, že král jich tam už nebude trpět. Proto se ptám, stalo-li se jim něco.“

„Stalo. Král jich netrpí. Již nesmějí konati po-božnosti po svém. Kněží na ně žalovali, že mají nepravou mši, že přijímají obyčejný chléb nebo topenku – To je pravda,“ přidal Rychnovský a z tonu bylo znát, že se mu to nezdá. „Teď už tam, v Kunvaldě, nic není, rozehnali je.“

„Kam se poděli.“

„Skrývají se, jak mohou, nebo bloudí jako rozplašené ovce, někteří –“ odmlčel se, pak řekl s úsměvem: „Panu otci tvému bych to neřekl. Nu, ty na mne nepovíš,“ zažertoval. „Několik jich přešlo také na mé zboží.“

„A tys jich nechal,“ zeptala se kvapně.

„Nechal,“ přisvědčil klidně. „Je to sice zvláštní lid, ale pokojný. Nezdá se mi trestat je a tisknout jejich svědomí. Ty bys jich,“ dodal usmívaje se „také nezapudila.“

„Ne,“ přisvědčila vážně. Ale v tom sebou živě hnula. „Máti!“ Hleděla v pravo, kde mezi stromy postřehla blížící se matku. Nevěděla, že tam už chvíli stála a ji s Rychnovským pozorovala; dívala se na ně a ne nerada, nýbrž spokojena. A z té strany od studánky blížily se hlasy. Paní z Hazmburka se vracela se slečnou Martinicovou. A již tu byly a již došla také paní podkomožního. Rozhovořili se, spo-

lečnice vesele; jen Noëma byla zamlklá. Byla ráda, když se ozvalo vyzvání, že čas na další jízdu, aby vsedli vo vozů.

* * *

Starý, bukový háj v kvetoucích lukách stichl, studánka v jeho šeru v travnatém dolíku zas osaměla. Hlučný průvod vyjel na slunce a bral se zaprášenou silnicí mezi lukami, poli dále k Uherskému Hradišti.

Paní podkomořího dobře pozorovala, že její dcera zapomněla na společnost ve voze, jak všicka zamyšlena přitiskla se do koutku. Nechala ji, nevytrhla ji otázkami, jsouc přesvědčena, to že je po hovoru s mladým Rychnovským, že jí řekl něco vážného a snad naznačil slovem, co bylo v jeho pohledech i ve všem chování.

A Noëma na něj myslila. Dávno si přála, aby se mohla ho zeptati na „bratry“, když se o nich vyslovil s takovou chválou. Bezděky se jí tenkrát po jeho návštěvě přikmitlo, není-li snad jejich tajným příznivcem. Přála si promluvit s ním, a přece se tomu vyhýbala. Než za dnešního náhodného setkání neodolala. Zeptala se, uslyšela a vycítila, že není žádný tajný bratr. Ale je spravedlivý muž dobrého srdce, nechce tisknout svědomí jiných. Ale co si pomyslí o ní?

Viděla, že žasl pro její otázky. Žasl, ale neděsil se, jakoby se děsil její otčím, děsil a popudil by se. Rychnovský mu nepoví, jistě ne. Dalť na jevo, že nechválí jeho kruté přísnosti. A jak dál – Začne-li sám zas o tom hovořit –

Než na další nepozorovala na něm žádné změny, to jest, nesnažil se, aby se s ní více sblížil než dosud. Občas přiklusal na koni k jejich komornímu vozu, jel jim po boku, pohovořil, na stanicích prokazoval jim rytířskou službu tak jako před tím. Že na to setkání v háji dlouho myslil, zůstalo jeho tajemstvím, že se divil o koho má Noëma starost, s jakou přišla otázkou. Že by dcera podkomořího byla tajnou sestrou, to mu na mysl nevstoupilo. Její starostí o nebohé ty lidi projevilo se mu Noëmino spravedlivé smýšlení a citelné srdce. K vůli ní byl teď rád, že tenkrát na jaře zastal se před podkomořím těch lidí kunvaldských. A jak jasně na něj pohleděla, když slyšela, že nezapudil těch, kteří se utekli na jeho zboží. Cítil, že tou chvilkou v starém háji se jí přiblížil, chránil se však nějak to projevít.

Jeli a jeli. Uherské Hradiště za nimi, už se blížili k hranicím; brali se kopcovitým krajem mezi lesy, úpatím strání a svahů zarostlých jalovčím a podrostem habrovým, okolo políček, okolo pastvin, na nichž se pásala stáda ovcí i skotu, viděli dřevěné senníky na horských paloucích, projížděli chudými vesnicemi ubohých roubených chat malých okének a jezatých střech, jejichž došky na hřebeně přidržovaly primitivní „křížky“. Z chat se kouřilo lomenicí, střechou i dveřmi, neboť neměly komínů.

Ves jako ves, chudá, nevzhledná; v každém roubené stodůlky jako skříňky na ptáky, u žádného statku neviděti pěstěného sadu nebo zahrádky. Potká-

vali osmahlé, vyholené venkovany dlouhých vlasů v rulíčky spletených, dva po spáncích, dva za ušima, v krpcích, v úzkých nohavicích z hrubého bělavého sukna, opásané širokým opaskem, v krátké košili kopnopné jen přes prsa sahající, takže jim bylo viděti nahé, opálené tělo, viděli dívky v bílých plátěných kandaších v opleckách řádra z plna nekryjících s prostými partami přes temeno.

Cesta horší a horší stoupala a zase stáčela se dolů a znovu vinula se do stráně. To již přešli přes hranice, to již byli v Uhrách a blížili se k Trenčínu, cíli své cesty. Před nimi vysoké hory lesnaté, modravé, za těmi vyšší, bledší kužele a kupy.

A pak se otevřelo před nimi širé údolí. Váh se jím hrnul na poledne k Trenčínu, nevázaná svévolná řeka, z koryta často vyrážející. Jeli po jejím toku, okolo širých pruhů písku a kamení, jež zůstaly po jarní povodni; dále za tou pouští zelený močál a zase pastvina, tu tam v řece ostrov zarostlý houštím a vrbami.

To se s koní a z vozův už tak nerozhlíželi krajem, to víc už upírali znavení a nedočkaví zraky v před dolů po vodě, kdy nad šumným proudem vynoří se jim Trenčínský hrad.

Vyhlíželi jej, hovořili o něm, o těch, kteří je tam očekávají, kteří převezmou mladičkou nevěstu, to matka králova, vdova po Jánušovi Huňadovi, rodem Szilágyiová. Jeho staršího syna dal před čtyřmi léty popraviti zesnulý král Holec,*) na

*) Ladislav Pohrobek.

jehož trůn v Uhrách teď usedl její druhý syn Matiaš.

Paní a slečny v průvodu zase litovaly jako již cestou a dříve již v Praze, že ho na Trenčíně nespattí, že tam nebude, ženich jedenadvacítiletý, který, když se v Praze před čtyřmi léty s kněžničkou Kunkou zasnoubil, byl už dvě léta vdovcem, patnáctiletým vdovcem po Alžbětě Celské, čtrnáctileté.

Nežil s ní, po oddavkách si ji vzala jeho matka na své sídlo v Hunyadváru. Tam mladistvá snacha zemřela tři měsíce po své svatbě.

Teď tato králova matka, hrdá a statečná Huňadová, která s divokým svým bratrem Michalem krutě mstila svého popraveného prvorozeného, přijme do své ochrany něžné děvčátko, rozmilou Kateřinu Kunhutu, „Kunku“ královu. Obě její opatrovkyně, paní nejvyššího hofmistra Jindřicha ze Stráže a paní nejvyššího maršálka Jindřicha z Lipého, naposledy ji poučovaly a připomínaly jí, kterak se má chovati k nastávající své tchýni teď při prvním shledání a uvítání i pak.

Mladičká princezna od pokusu obrany v Praze, který však byl více projevem bolesti, že musí od milovaného otce, neodvážila se nějak se vzepřítí. Ani se již neozvala, pojímajíc vše jako nezbytnou nutnost a povinnost královské dcery. S ulekanou odevzdaností poslouchala, co jí obě vznešené paní říkaly, jak ji nabádaly. Jen někdy se ozvala nejistou, úzkostnou otázkou. Byla zamlklá, smutnější, sivé její oči dlouhých řas hleděly do dálky, hrad vyhlížely, kdež se

rozžehná s posledními krajany, kdež ji odevzdají přísné Uherkyni –

Pojednou hnutí mezi pány na koních, mezi paními a slečnami v komorních vozích, po všech vozích. Mohutný hrad vyvstal před nimi, velký, rozlehlý, strmící nad Váhem vysoko na tmavých skalách. I nastaly přípravy k slavnému vjezdu.

Když se zase hnuli a kus jeli, zahlédli houf jezdců, jedoucích jim naproti. Pan Zdeněk Konopištský ze Šternberka, v nádherné brokátové sukni, v červených botách, v slavnostním sedle, aksamitem višňové barvy potaženém a zlatými hvězdami v okrajích pobitém, právě objížděje svěřený mu průvod, pobodl svého krásného bělouše v nádherných prsoslínách, a hnal se do čela svých pánů.

Bylo první uvítání před městem, byl hlučný vjezd zděnou branou do ohraženého města pod hradem na dlouhé městské tržiště, obklopené domy většinou dřevěnými s podsíněmi, s dřevěnými žlaby, čouhajícími ven z mezistřeší. Zvony starého městského kostela vyzváněly. V bráně, na prostranství, v podsíních všude plno lidí, městských i ze vsí, v tmavých huňkách, v bílých širicích, v halenách, všichni lesklých, namaštěných vlasů, děvčata s pestrými partami, ženy v bílém zavítí hlavy, v čepcích, bílých kožiškách s červenými soukennými pásy, jakož i ne jeden muž v kožichu bez rukávů, srstí na vrch obráceném.

Z města projel průvod první hradní branou nejnížší ve skalnatém svahu, vinul se pak jako strakatý fábor

vzhůru úzkou cestou v boku skály zpevněnou na levo hrubou zdí s baštami, projel druhou, výše stojící branou, dlouhým, vysokým průjezdem pod vysokou, starou věží. Fanfára se tu rozlaholila, břeskné hlasy trub i temné víření kotlů.

Tu na předhradí, plném žoldněřův a čeledi dole i ve výstupcích, na pavlačích, uvítali Čechy purkrabí a páni z družiny královy matky v aksamitových kašketech a kalpacích s volavčím peřím v bleskotavých agraffách, v květovaných sukních, zdobených zlatými kulovitými knoflíky orientálské práce i zlatým pasomanem, v žlutých, červených střevících vysokých s ostruhami, páni většinou vyholení, s kníry; mezi nimi Mikuláš Pethö, ustanovený za nejvyššího štolbu nastávající uherské královny a pán Buzlai, její nejvyšší hofmistr.

V tomto skvělém sboru ubírala se k hradnímu paláci králova nevěsta, kráčejić mezi svými průvodkyněmi, paní hofmistrovou, vysoké hrdé postavy, a paní maršálkovou, vznešenou matronou šedých vlasů. Jim po boku pan Zdeněk Konopištský, mladý strýc nevěstin, pan Lev z Rožmitálu, pan Kostka, pan z Rabí v nádherných sukních a pasech se skvostnými meči; za nimi dámy a páni českého poselstva.

Noěma byla vzrušena ne nádherným divadlem, ale mladičkou nevěstou. Pozorovala ji s účastenstvím, jak v perlovém pentlíku, v brokátových dlouhých šatech způsobně kráčí, cítila její napjetí, strach; bylo jí rozmilé kněžničky líto jako beránka obětovaného.

Za hlaholu trub došel průvod k velké síni hradní, na jejímž prahu čekala králova matka Alžběta Huňadová, v brokátových šatech, urostlá, vysoké postavy, ani ne padesátiletá, ale již silně prokvetlých vlasů, ubledlé tváře. Stála v hrdé důstojnosti v čele svých paní a dívek. Vedle ní vácovský biskup Vincenc Szilassi s několika kanovníky, všichni v slavnostních talárech.

Noěmě zabušilo srdce, když paní z Lipého a paní ze Stráže se zastavily a za nimi všechen průvod, když malá nevěsta na jejich pokyn sama vykročila, aby přešla malou prostoru mezi nimi a nastávající tchyní a učinila jí obřadnou poklonu, jaké ji doma naučil dvorní taneční mistr Erazim z Cermníku. Pozardělá, upírajíc oči vzrušením lesklé na ženichovu matku, zastavila se po několika lehkých krocích, a klopíc zrak, vzala do špetek něžných svých prstů šaty, ponazdvihla je a učinila hlubokou poklonu.

Alc hned po té pokloně vznešená Uherkyně, mile překvapená půvabným zjevem i roztomilou vážností, s jakou se dívenka poklonila, zapomněla na obřad a důstojnou posu, a nečekajíc, až malá Kateřina pokloní se podruhé a ruku jí políbí, chvatně vykročila jí vstříc, chytla ji, srdečně ji objala a líbala po lících.

V ten okamžik pan Rychnovský, stoje poblíže Noěmy, povzdechl si v upřímném účastenství i dojat: „Již jest jejich.“

Noěma bezděky se ohlédla. V očích měla slzy.

V zadní šatlavě pod pražskou, novoměstskou věží bylo hůř a hůře. „Bratři“ Řehoř, Halar, Petr Dorotčín, Eliášek, Korunka, Jíra Pětikostelský těžko trpěli. Trpěli na těle v nečistém žaláři odporného vzduchu, zvláště starý Korunka, stále na řetěze ke zdi ukovaný, a Eliášek rozkvašenými ranami na nohou zmučených kládou. Trpěli duševně samotou, hroznou nejistotou, stálou obavou před novým trápením, a Petr Dorotčín také tesknoutou i touhou, kterou tajil.

Celé hodiny proseděl v koutě nebo na lavici, vzpomínaje na Dorotky, na světlou, bílou jejich světnici, jak tam sedal, jak hovořili, jak jim četl. To vlastně na Noěmu myslil, vzpomínaje všech těch pěkných chvil i těch, kdy setkal se s Noěmou sám v staré, lipové aleji za letního dne, kdy s ní kráčel ulicí za tiché chumelky nebo s ní na zahrádce stál, a nejčastěji na chvíli, kdy Noěmu viděl naposledy té neblahé neděle, kdy se s ní nevěda rozloučil. Snad na vždy – A bloudil za ní daleko do širého kraje neznámou cestou do dalekých Uher, počítal, došla-li, kdy se vrátí a zví-li o tom, a jak s ní bude –

Do toho krutého ticha žalářiho, v němž jedinou útěchou a posilou byly společná modlitba, zbožný zpěv a čtení svaté knihy při kmitavém, zarudlém světle svíčky, uhodila nová rána. Vzali jim toho, jenž z nich byl nejstatečnější, jenž je svým silným duchem podpíral a utěšoval, bratra Řehoře. Den po

té, co je Paleček týden po letnicích navštívil, přišel rychtář s krevním písařem, s biřicem a pacholky a odvedl Řehoře na mučení. Všichni jej uznávali, a rádi, za svou hlavu, za svého vůdce. S tím hlubším pohnutím se s ním loučili. Nechvěl se, chystal se statečně na krutou cestu a ještě je těšil.

Dveře se za ním zavřely. Ve vězení zase chvíle napjetí a rozčilujícího očekávání. Modlili se, ale i za té vroucí prosby obraceli zraky své k černým nízkým dveřím, kterými se měl vrátit bratr Řehoř.

Čekali dlouho, tak se jim zdálo, až se dočekali. Dveře se otevřely, rudá zář planoucích loučí rozlila se vězením a osvětlila jim hrozný obraz. Pacholci přinesli bratra Řehoře polonahého, zsinalého, bez sebe. Položili jej na zem na chudé jeho lože.

„Byl jako dub,“ řekl hrubě jeden z pacholků, „nic nepověděl, nepromluvil a myslím, že už nepromluví.“

A bratr Řehoř ležel za mrtvého, s očima přimknutýma. Ve světle chudé svíčky vypadal jako mrtvola. „Bratří“, až na Korunku a Eliáška, kteří nemohli, poklekli u něho a křísili ho z mrákot, jak tu jen bylo možná. Umývali jej vodou, třeli jej, než vše marno. Hodinu a víc tak ležel a již je obcházel strach, že se víc neprobéře, až pojednou radostně vykřikl tichý Halar:

„Prohlédl!“

Řehořovy oči zapadlé, jež ve tváři za vazby silně pohublé a teď zsinalé, zdály se větší, obrátily se jako

u vidění k tmavému klenutí, pak se otočily po bratřích u jeho lůžka klečících. Dojívalo na něj pohledět, ale zatrnulo v nich, když se zabělaly jeho zuby, když se pousmál. Ten úsměv v tváři plné utrpení – A zaslechli, jak mdle zašeptal:

„Viděl jsem –“

Žasli. Omdlel na žebřice, a teď mluvil o vidění.

„Bratře, v mukách jsi měl vidění!“ žasl Jíra Pětikostelský.

„Teď, v tomto čase,“ mluvil Řehoř zvolna a tiše.

„Byl jsem uveden na velmi veselou louku, na té stál uprostřed strom, plný krásného ovoce, a to zobali rozliční ptáci na ratolestech usedlí –“ Odmlčel se, z hluboka vydechl a zase začal: „Uprostřed nich stál mládeneček a tak je rafikou spravoval, že žádný z nich z pořádku svého se nesměl vychýliti.“ Zas umkl a když Halar se ho optal, co by to znamenalo, Řehoř tišeji, unaven odpověděl:

„To Pán ukázal obraz církve.“

Bratři hleděli na zmučeného, na sebe pohlédli užaslí. Řehoř tíže oddechuje, chvíli mlčel leže bez vlády, až pak ještě tišším, slabým hlasem opět promluvil, skoro šeptaje:

„A viděl jsem – viděl – při tom jiné tři muže jako nějaké strážné toho stromu – tři strážné –“ A dost. Přivřel oči a víc už nepromluvil.

K večeru se opět probral, a když se ho ptali na ty tři muže, kdo byli, tiše odvětil:

„Věrní bratři.“

Byli by rádi slyšeli více o těchto třech mužích, teď „bratřích“, kteří střeží ten strom, církev jejich, kterou zakládali na gruntech boží pravdy, než Řehoř o nich už nepromluvil ani toho dne, ani nazejtří. A pak na ně zapomněli, když z nenadání přišla k nim návštěva, která jim byla také skoro jako vidění. Bylo také nazejtří pozdě odpoledne, kdy pojednou mezi ně vstoupil muž vyšší, statné postavy, vyholený, v lehké šubě, v kněžské reverendě. V houstnoucím šeru věžeňském stál tu jako černý stín. Nemohli ho poznati.

„Pokoj vám!“ pozdravil vážným hlasem.

Ale ani po hlase ho hned nepoznali; jen Řehoř se na svém loži po něm obrátil a tlumeně zvolal:

„Mistře Rokycano!“

Užas po všem vězení nad příchodem voleného arcibiskupa, slavného kazatele a horlitele, jež v Týně s nadšením poslouchávali, jenž v nich roznítil horlivost pro boží pravdu, pro lepší církev původní, apoštolskou, zvláště v Řehořovi; a ten byl někdy jeho zvláště milý učedník. Oni všichni šli, jak ukazoval, až došli na novou cestu. Tou se dali, ale mistr se jí lekl a nešel s nimi; a oni se dostali do vězení a do těžkého utrpení.

Teď přišel k nim do žaláře. Řehoře chtěl uvidět a s ním promluvit. Zaslechl dnes ráno, že byl zmučen. Rokycana se nachýlil nad jeho bídné lože. Ustrnul, okamžik mlčel, pak patrně dojat, měkce promluvil:

„Milý Řehoři, zkusil jsi veliké utrpení.“

„Všichni, mistře, všichni bratři zkoušíme pro mnohé zlé věci víře Kristově odporne i životu křesťanskému, kteréž jsi tepal. Nemohli jsme jim býti povolni; a pro zlé řeči trpíme, nepravé, křivé před pánem bohem, že bychom snad nějaké vojny chtěli vzbouřiti a roty šibalské –“ Mluvil namahavě a zmlkl, patrně unaven.

„V tom vás křivě obžalovali u krále. Soud i u dvora se o tom přesvědčili. Z toho vás už neviní, slyšel jsem na jisto. Ale z roztržení víry vás viní a na vás žalují. Víím, že v mnohém právi jste, rád bych vám chtěl býti pomocen, ale chcete se oddělit od církve, o tělu páně bloudíte. Kdybyste odvolali –“

Bratři na sebe pohlédli.

„A tobě, Rehoři, chci pomoci, jsi tak zmučen –“

„A bratři také,“ vpadl Rehoř hlasitěji, rozhodně, ač s namaháním, „všichni tady. Uvolni jim –“

„Sám, o své vůli, bohužel, nemohu.“

„Přimluv se za ně.“

„Přimluvím a za tebe, jeť tobě úlevy nejvíce třeba. Slyšíte,“ Rokycana obrátil se k ostatním, „šli jste dál, než jsem kázal, příliš daleko; bloudíte. Teď po utrpení budete mně odevzdáni, abych vaši víru zkoumal, abyste odvolali, v čem jste bloudili. Chci vám pomoci, abyste mohli odtud z pout, ze tmy boží na světlo.“ A zase k Rehořovi se nachýliv, povzdechl: „Ach, jak mi tebe, Rehoři, líto – Z lásky křesťanské učiním seč budu. A vy –“ promluvil k „bratřím“ „pamatujte, co jsem vám řekl.“

Odešel.

Venku ještě světlo jasného, červnového podvečera po slunce západu. U Týna, u své fary, potkal králova šaška, který ihned stanuv, ukláněl se mu a hned se do-tazoval, kde mistr chodil. Rokycana pověděl, odkud přichází.

„Ah, ah, bratře arcibiskupe, tys byl u mučedníků. Ti pod novoměstskou věží jsou v pravdě mučedníci, jsou. Ale,“ jakoby si pojednou vzpomněl: „Víš-li, bratře arcibiskupe, co je vzácnější než koruna mučednická?“

„Co by bylo?“

„Biskupská infule.“

Rokycana cítě osten, se zachmužil; než Paleček hovořil dál klidně s úsměvem v modrých svých očích. „Jistěť, biskupům infule nade vše; ale kdybys ty byl mučedníkem, Řím by tebe za svatého neprohlásil.“

„Jistěť ne,“ Rokycana se usmál.

„A ti tam pod věží jsou mučedníky pro Řím, k vůli svatému otci,“ s úštěpkem dodal Paleček, „abyste se mu zalíbili.“

„Kdo!“

„Bratr král –“

„Já mu neradil proti těm bratřím –“

„Ale pan bratr. Vratislavský biskup.“

„Vím.“

„Ale král se Římu přece nezachová. Tam řeknou, že to jeho povinnost hubit kacíře. Viděls ubohé, viděl jsi jejich utrpení.“

„Chci jim pomoci. Především Řehořovi.“

„Jsou jako bratři, proto pomoz všem. Jsouť, kteří grunty pravdy boží z hluboka vyvedou. A jsou tvoji synové –“ dodal lítostivě domlouvaje. „Říma se neboj. Veritas vincit.“ Poklonil se, usmál se a šel dále Celetnou ulicí ke královu dvoru. Rokycana hleděl za ním zasmušile. Ten šašek pravdy sází. Co řekl o Římu – a co o biskupské infuli. Maně potřásl hlavou a vešel do fary.

* * *

Nazejtří odpoledne přišel do zadní šatlavy biřic s dvěma pacholky, oznamuje Řehořovi, že jej odnesou, ale aby se nelekal, ne na nové mučení, nýbrž nahoru do lehkého vězení.

„A co bratři tu,“ hned se otázal Řehoř.

„Ti tu ostanou.“

„I Korunka na řetěze –“

„Nic jiného mně nepřikázali. A tak ostane na řetěze a všichni tu zůstanou.“

„Nepůjdu, zůstanu s nimi,“ bez váhání rozhodl se Řehoř.

„Nemůžeš, nesmíš, přikázali mně a to musím vykonat.“ Pokynul pacholkům, kteří se chopili Řehoře, aby ho odnesli. Nemohl se bránit a „bratři“ mu domlouvali, ať poslechne, že mu bude lépe, že se tam brzy pozdraví. Nebylo zbytlí. Dal všem sbohem, těše je i sebe, že, jakmile se mu uvolní, vrátí se zase k nim.

„Bratři“ vyzývali jej upřímně, přáli mu to. Ale pak,

když bylo jeho místo prázdné, když neslyšeli jeho nabádavého, povzbuzujícího hlasu, pocítili, co ztratili, čím jim byl. Cítili se opuštěni. Hovořili o něm, o sobě, o svém osudu. Stísněnost přicházela, žádný však jí nahlas nepřiznal. Často se všichni odmlčeli. Jen společné modlení zůstalo jako dřív a zpívání pobožných písní.

Petr Dorotčín stal se v těch pobožnostech Řehořovým zástupcem, vedl je a také čítal z knihy žalmů. Pozoroval, že „bratři“ začínají umdlévati, že je vězení a všecko utrpení přemáhá. Sám snášel vše odevzdaně; to však jej tížilo nejvíce, že nemají žádných zpráv. Dychtivě očekával Palečka, těše se, že přinese nějakou novinu o Dorotkách a snad i o Noěmě zaslechli-li snad něco o poselstvu do Uher, snad že se již vrací. Počítal dny, počítal, mohlo-li by tak být a kdy asi mohla by být, na Noěmu myslil, opět v Praze.

Ale dny tak pomalu, tak plíživě mýjely a Paleček nepřicházel. Týden již minul od jeho poslední návštěvy, docházel druhý. Zapomněl na ně, či snad mu zabránili podívat se k nim?

O bratru Řehořovi se dovídali buď od biřice nebo od hospodáře šatlavního. Někdy jim přinesli od něho pozdravení a že se po nich ptá; jemu že je lépe, oznamoval hospodář, že se sbírá, že již přechází vězením. Uslyšeli v jakém, že je dosti světlé, že vidí zamřežovaným oknem do ulice. Pak také hospodář pověděl, že Řehoř není tuho na zámek zavřen, že může volně i n chodbu, tou že se může procházet i s lidmi promluvit

ale sem, do zadní šatlavy že nesmí, ani na chvíli, ač o to žádal a prosil.

V ten okamžik, když to slyšeli, závist bezděky uhlodla. Oni v tom hrozném povětrí, v ustavičném šeru, dlouhé tmě. Eliášek do té chvíle nemohl volně povstati z bídného lože, rány se mu dosud nezahojily a starý Korunka umlkal, přestával hovořit, neboť slábl. Horko, zima jím třásla, málo již sedal, víc, skoro po celý den ležel na scuchané slámě špinavý polštář pod hlavou, choule se do své umazané, scházející šuby.

Nějaký den se těšili nadějí, že Rokycana také za ně se přimluví, že jim bude ulehčeno. Ale dny přecházely stejně, i přestali doufat. Počítali smutná čísla, že moří je přes čtvrt léta, že je sem přivedli, když se jaro otvíralo, a teď již dochází červen, že je léto.

Paleček nepřišel. Nevěřili, že na ně zapomněl, ale nesmí k nim, nepustí ho.

Pojednou zjevil se jim host, kněz v taláru, Jan ze Stakor, farář pod obojí u sv. Štěpána ve zdi, jenž před třinácti lety (1448), když papežský legát Karvayal chtěl odvésti z Prahy kompaktata a když pobouřený pražský lid jej chytil a zadržel, mezkyni, na které legát seděl, uřízl ocas.

Byl šedovlasý, hubený muž. Usmívavá, přátelská byla jeho řeč, kterou jim domlouval, aby nechali zatvrzelosti, že by jim nebylo pomoci, že tu zajdou v tom soužení, nepovolí-li, neuznají-li, že chybili, zejména o svátosti těla a krve páně, že kdyby odvolali, bude jim dána milost a dostanou se na svobodu.

„Za koho mluvíš,“ optal se Petr.

„Mistr Rokycana vám to vzkazuje.“

„Co bratr Řehoř, mluvil-lis s ním.“

„S tím je jinak. Mistr Rokycana mu vymůže propuštění.“

„Také-li odvolá,“ vpadl Petr.

„Nikdo toho na něm teď nežádal, jen to, aby uznal, že moc s právy pohanskými může pod zákon Kristův podniknouti. To přiznal, mně to přiznal, že může.“

„Od něho, od bratra Řehoře chceme to slyšeti,“ důrazně žádal Petr.

„Toho neuslyšíš, neboť sem k vám nesmí. A tohoto přiznání jen na něm žádají, poněvadž před soudem hájil, že nemá nikdo, nikdo, ani král, moci k více pudit. Na vás jest, abyste odvolali bludné články.“

„A komu,“ vpadl Jíra Pětikostelský.

„Mistru Rokycanovi, komu jinému. A věřte, že to odvolání nebude hrubě proti vašemu svědomí, že vám bude snesitelné.“

„Žádné odvolání,“ odbyl jej zkrátka Petr.

Ostatní však mlčeli.

„Rozmyslete si. Odvoláte-li, dojdete svobody a pokoje. Žeť není tak těžké ani protivné, vězte, že studenti a bakalář Morávek, věznění v kolleji, už svolili.“

„Že odvolají? Morávek?“ žasl tichý Halar.

„Odvolají.“

„Je-li pravda.“

„Pravda pravdivá.“

Korunka bolestně zavzdýchal.

Farář Ocásek měl se k odchodu.

„Přijdu ještě jednou,“ pravil.

„Nech nás promluvit s bratrem Řehořem,“ ozval se Eliášek podepřev se o loket na svém loži.

„Již jsem řekl, že k vám nemůže. Dnes byl propuštěn.“

Petr prudce vstal, Pětikostelský zvolal užaslý:

„A nepřišel k nám!“

„Chtěl, ale nesměl. Rokycana mu vymohl, že byl propuštěn, ale jen tak, aby rovnou odešel z Prahy a nikde se nezastavil. Tedy se rozmyslete. Buďte s bohem.“

To byly těžké rány, kterými je uhodil, pod kterými zakolísali. Studenti, Morávek odvolají, bratr Řehoř na svobodě, a již s ním tu nepromluví, aby uslyšeli jeho mínění. Ani ho nevidí. Že by je nějak podivně opustil, nikdo ani nepomyslí. Věřili, že tomu tak, jak farář Ocásek řekl. Jen Eliášek stísněným hlasem se ozval, je-li pravda, co farář řekl.

„Nač by lhal,“ mýnil Pětikostelský.

„Je asi pravda, co řekl, ale také je pravda, že nemáme učinit nic proti svému svědomí,“ rozhodl Petr.

„Vždyť nevíme, co budou chtít,“ namítl Petr Pětikostelský a Halar dodal:

„Řekl, že nebudou žádat, co je proti svědomí.“

„Ale odvolat je odvolat, to jest zapřít,“ namítal Petr.

„Kdyby přece snad – kdyby snad nebylo to tak těžké,“ mluvil Pětikostelský více jako pro sebe.

Starý Korunka, jenž za těchto řečí namáhavě usedl, náhle bolestně zasténal a svalil se do scuchané slámy svého lože. Chvatně k němu přistoupili. Choulil se a svíjel v bolestech. Přikrývali jej svými peřinami. Když se poněkud utišil a když opět usedli na lavici u zdi, řekl Pětikostelský, hledě do země, tlumeným hlasem :

„Tomu,“ mínil Korunku, „nebude pomoci než dostane-li se odtud.“

Halar přikývl mlčky, Eliášek pak povzdechl ze svého lože :

„Jinak ho vynesou a mne také.“

Petr posupně mlčel.

39.

Průvod, jenž dovezl dceru Jiříka krále do Trenčína, vracel se do Prahy. Bylo koncem června, pátý týden co vyjeli z Prahy. Vše v průvodu na zpáteční cestě tak jako bylo při výjezdu; jen králova dcerka scházela v dvorním, komorním voze a v jednom ze služebných povozů několik komorných, které zůstaly s ní.

Smutně, s pláčem rozloučila se Kateřina Kunhuta se svými vznešenými průvodkyněmi a s panstvem v průvodu. Nikdo netušil, že je to loučení na vždycky.

Noěma nejednou se ohlédla po Trenčínském vysokém hradě majíc v mysli mladičkou nevěstu osamělou mezi cizími; až pak jí zmizel. Před nimi hornatý kraj, kterým se obrátili k domovu touž cestou, týmž po-

řadem, jak sem přijeli. Nic se nezměnilo. Pan Rychnovský zase občas jízdecky provázal vůz, v němž seděla paní podkomořího s Noěmou, zase konal rytířskou službu jako před tím, zase milým, nevtíravým způsobem. Nic se nezměnilo, jen krajiny na Moravě.

Louky už nekvetly; byly posečeny, seno odvezeno, širé lány polí všechny plavé, obilí zráló a již také v polích ruch žní. Jeli zase tím starým, bukovým hájem; tentokráte se v něm nezastavili. Byloť pod mrakem, chystalo se na déšť; po háji se pozatmělo a hlas větru jím šuměl. Mladá paní z Hazmburka vzpomněla si na osamělou studánku a pan Rychnovský upřímně povzdechl:

„Jak tu bylo krásně!“

Noěma sklopila oči. Připomenul jí, o čem tu spolu hovořili, připomenul jí nebohé pronásledované „bratry“, o nichž pak po celou cestu se již nezmínil. A také ne teď, když se vraceli. Noěma rovněž o nich mlčela. Často však na ně vzpomněla, na Petra, co se s nimi zatím stalo, co o nich uslyší až se navrátí, co sestry Dorotky.

Jízda zdála se jí teď teprve zdlouhavá. Nemohlať se již dočkati Prahy.

Konečně ji shlédli, konečně vjeli Odranou branou a rovnou do králova dvoru. Bylo poslední sobotu v červnu měsíci po slunce západu. Z králova dvora odebrala se s matkou pěšky domů, do Celetné ulice. Pan Rychnovský je vyprovodil; podkomoří je uvítal potěšen a panu Rychnovskému poděkoval srdečně,

vše za všecku laskavou službu, tak jako jeho paní. Když mladý pán odcházel zpět do králova dvora, Noěma rozloučila se s ním s jasnější tváří než jak jej ve velké síni králově před odjezdem do Uher vítala. Podkomoří odešel s panem Rychnovským.

Když dojížděli ku Praze, lekala se v duchu Noěma, že hned, jakmile vstoupí do rodného domu, uslyší od otčíma něco zlého o „pikhartech“, že neutají noviny o nich, stalo-li se něco. Ani slovem o ně nezavádil. Ale uslyšela jinak. Paní tetička přichvátala samý již soumrak. Vítala je radostně, hovořila, vykládala, že teď, teď tuto chvíli zaslechla, že přijelo poselství z Uher, a tak že se nemohla ubránit, že se musela sem rozběhnout, podívat se na ně, pozeptati se, jak se měli, a co králova dceruška, jak vše bylo, jaké uvítání, a co Uhři, obzvláště králova matka, ta paní Huňadová, která přijala rozmilou, malou kněžnu, a ona, Kunka, zdali mnoho plakala –

Otázky jen sypala, a hned zase, co pan Šternberk a jak je v Uhrách, jací tam lidé, a tady, bože, jaké noviny, vojna, vojna, snad že bude nařízena veřejná hotovost, vojna, ale ne tady, nýbrž v Němcích, v říši, tam že se již bijí, bavorský vévoda s tím bramburským markrabím, jejichž při král J. Milost na jaře vrátil, a teď hodlá bavorskému na pomoc proti bramburskému, pošle vojsko do Bavor, že bude hotovost, to že uslyší, že jim pan otec poví, a tady v Praze, nu, snad že slyšely, že zítra v neděli bude v Týně, v kostele to odvolání –

„Jaké odvolání,“ zeptala se paní podkomořího dosti lhostejně.

„Nu, těch pikhartů. To jste neslyšeli –“

Noěma, jež ukládala závoj, rychle se obrátila.

„Těch, které na jaře schytali v tajné jejich schůzi, pamatujete-li se.“

„Uvěznili je,“ přisvědčila paní Ofka, „tak pamatují se.“

„A věznili je až do nynějška a také mučili, kacíře zatvrzelé. Ale ti pikharti byli jako kámen, až teď tyto dny povolili. Změkli, už nemohli snést toho soužení. A tak přiznali, že je kacířství ta jejich víra –“

Noěma držíc závoj v ruce poslouchala ulekána. Než ani matka ani paní tetička, zabrány do hovoru, si toho nevšimly a také nebylo již jasně viděti do tváře, neboť stínové soumraku zasláněli.

„A to odvolání,“ ptala se paní podkomořího.

„Bude zítra v Týně, dopoledne. Půjdu se podívat. Půjdete-li také?“

„Nevím, jak bude, jsme po cestě. A také co pán –“ myslila svého muže.

Ale podkomoří vrátiv se nic nepověděl o tom odvolání.

Až se ho paní Ofka sama zeptala. Schmužil čelo, přisvědčil, že odvolání zítra bude, zapeklití kacíři že změkli, že však zasloužili jiné pokuty, ale což, když Rokycana – Ušklíbl se. Že by se měly zítra také podívat do Týna, o tom nepromluvil. Paní podkomořího byla

ráda. Nechtělo se jí hned po cestě někam mezi lidi.

Noěma odešla do své komory hned po večěři. Vymluvila se, že je unavena, že si chce odpočinout, že půjde brzy spat. Nešla však, vzrušení jí nedalo. Na „bratry“ myslila, na Petra, na zítřejší jejich odvolání, na Petra, jak byl o mučení statečný, že slova z něho nevynutili, a teď, a ostatní – Toť že krutě trpěli v dlouhé vazbě –

A otčimu to vše ještě málo, zlobí se na Rokycanu. Případlo jí zas, že otčím sám o nich nezačal a také že na ni nepohleděl zpytavě jako jindy. Hněte jej, že budou propuštěni. Propuštění – Petr – To snad jisto, když odvolají – Bylo jí ulehčením, že nemusí zítra do týnského kostela, že nebude nucena dívat se na „bratry“, na jejich ponížení, a poslouchati, jak Petr odvolává.

Kam teď půjde, bude-li smět zase do kolleje. Uvidí-li ho – Kdyby tak mohla k Dorotkám se rozběhnout, promluvit s nimi – Kam Petr půjde, co bude –

* * *

Obě Dorotky ještě nikdy nevycházely z bílého svého domku pod javorem tak vzrušeně jako ráno té neděle po příjezdu královského poselstva z Trenčína. Menší Dorotka zavírala dvěře nedbajíc jak a klíč neschovala do obvyklé skrýše jako obyčejně, nýbrž nechala jej v zámku. Včera odpoledne přinesla z města novinu, že zítra, to jest v neděli „pikharti“, které vž-

nili pod novoměstskou věží, veřejně v Týnském kostele odvolají své bludy.

Menší Dorotka neuvěřila, nechtěla věřit, přeptávala se, zašla i ke královu dvoru, kdyby snad zahlédla bratra Palečka. Ta cesta byla marná, jiné noviny se tam však dověděla, že průvod královny dcery se vrátil z Uher. Zhlédla od brány řadu vozů, hemžící se lidi mezi nimi a po všem rozlehlém nádvoří. Tak se nepřímou dověděla, že také Noěma přijela, že je doma. Té chvíle však na ni dále nemyslila, nýbrž obrátila se k týnské faře a tu nějaký kaplan vycházející z fary jí pověděl, že tomu tak, že zítra odpoledne bude to odvolání kacířské.

S tou vzrušující zprávou přichvátala k větší Dorotce. Dlouho do noci rokovaly rozčilené, polekané, to že bylo zle, hůř, hůře než se domnívaly, když „bratři“, když Petr, Petr tak povolili, když přijali, že veřejně, před veškerou obcí odvolají. Zapřítí tak své svědomí, zapřítí, proč tolik zkoušeli –

Teď se ubírali na Staré město do Týnského kostela. Bylo krásné, letní ráno, po ulicích všude hojně lidu nedělně oblečeného, zvonů hlas nesl se zářícím vzduchem. Bylo milo, svátečně. Ale ne Dorotkám. Šly v trapném napětí, větší Dorotka chvěla se o Petra. Vydaly se na cestu časně a přece již byl týnský chrám skoro plný. Nedostaly se až nahoru k oltáři, uvázly v tlačenci poblíže něho, neměly zcela volného rozhledu, jmenovitě menší Dorotka.

Kostelem rozléhala se zbožná píseň. Sestry jindy

horlivě pobožné, mlčely, a jen k hlavnímu oltáři upíraly zraky v napětí a očekávání. Větší Dorotka zahlédla před oltářem jakýsi stupeň se schůdky. Přišeptala o něm menší Dorotce, jež se na špičky nohou stavěla, krk napínala, stupeň vyhlížela a zase tak, jako sestra upírala oči ke vchodu sakristie.

Zpěv umkl, v kostele ticho, pak náhlý šum, pohyb. Kde kdo se obracel směrem k sakristii, z které vycházel divný průvod. Napřed kostelník, který vedl houfec studentů v studentských, tmavých pláštích. Jeden v tom průvodu byl v bakalářské tmavé sukni s kuklou shrnutou, Jan Morávek, přítel Petrův, přepadlý, očí jako vyjevených, ustrašených. Dorotky o něm od Petra slýchaly, ale neznaly ho. Když to byli samí studenti, hledali mezi nimi Petra. Než marně.

„Bude mezi těmi z pod věže –“ zašeptala menší Dorotka, zardělá v té tlačenici.

Studenti, mezi nimi Petr z Ledče i Jiří Sušický po dlouhém vězení většinou pobledlí, postavili se od toho stupně v pravo, hledíc od oltáře do lodi chrámové, jak je kostelník uvedl. Ale Dorotky a všichni odvrátili od nich oči, když ze sakristie přicházel druhý, menší houfec. Menší Dorotka zatahala sestru za rukáv a rozčileně šeptala:

„Již jdou – již – Jíra Pětikostelský – ah.“ Hluboce povzdechla. Větší Dorotka jí neslyšela. Chvějíc se, majíc oči rozšířeny čekala, vyhlížela Petra.

Za Jírou Pětikostelským Halar student, jenž ihned přešel do houfce svých kolegů, za Halarem starý Ko-

runka, o nějž se opíral Eliášek; měl nohy obvázány a bídně kráčel. Všichni v čistém obleku; na šatech nebylo znáti, že do včerejšího dne je soužili těžkým, nečistým žalářem, ale patrně bylo na hubených, bledých tvářích, na chůzi, na zapadlých vyjevených, smutných očích.

Větší Dorotka si je mžikem přehlédla, hned se zas dívala k sakristii úzkostně, s tlukoucím srdcem. Počítala, že jich bylo více pod věží, ti že ještě přijdou a Petr s nimi, teď, teď –

Zatím kostelník postavil jeho druhy na levo od stupně. Za nimi se již nikdo neobjevil, nikdo nepřišel. Větší Dorotka naklonila se k sestře a třesoucím se hlasem přišeptala :

„Petr nejde – snad jsem ho přehlédla –“

„Není tu, není mezi nimi.“

„Snad mezi studenty.“

„Není, také není.“

Lidé se ohlíželi po obou bekyních, ale hned jich nechali; nový šum a neklid, když spatřili kněžstvo, vystupující ze sakristie. Několik kaplanův a jiných kněží, mladých, starších, hubených i tlustých, všichni vyholení, všichni v dlouhých, lněných komžích, kráčelo k oltáři. Za nimi důstojná postava mistra Rokycany v měkkém, hedvábném pluvíálu zeleném, vespod růžovém, široce i dlouze splývajícím v malebných záhybech.

Kněží rozestavili se u oltáře, Rokycana, vystoupiv na jeho nejvyšší stupeň, poklonil se, pak se obrátil

tváří do lodi chrámové, nabité lidem od shora až dolů ke dveřím. Stáli všude hustě, uprostřed u pilířů i po stranách.

Pojednou ta spousta hlav mladých, starých, na pravo mužů, na levo žen, pokropených zbarvenými světly vysokých oken, stichla.

Zvučný hlas slavného kazatele jasně rozletěl se nad nimi prostorou chrámovou a zvučně se rozléhal až pod vysokou, přišešelou klenbu. Mistr Rokycana oznamoval, že tu ti křesťané pod obojí (ukázal na „bratry“) zašli na nepravou cestu křivého učení, že se tím provinili, obzvláště že nemají pravé víry o těle božím, že se však kají, neboť poznali své bludy, že přišli sem, aby se před veškerou obcí vyznali a odvolali.

Pokynul, a jeden z kaplanů, přistoupiv k „bratřím“ na levo u stupně, podal Jírovi Pětikostelskému velký list papíru, a jeho druhům dal znamení. Starý Korunka, jenž hledě tesklivě do země, několikrát si pohladil do čela šedé své vlasy, na to znamení poklekl, ale těžko. Eliáškoví musil kostelník pomoci.

Jíra Pětikostelský drže papír v pravici, pokročil váhavě a zvolna vystoupil na stupeň. Ocítl se pojednou výše nade všechny, a jak plaše pohlédl po spoustě hlav, sklopil oči a chvílku stál nehnutě, mlčky jakoby nemohl začít, jakoby se rozmýšlel. Ale pak zdvihl papír před svůj obličej a jal se čísti zastřeným, zachvívajícím se hlasem:

„Ve jménu pána Ježíše Krista. Amen. My, Eliášek,

Korunka a já Jíra Pětikostelský věříme každé pravdě, kteráž jest v Zákoně božím a v prorocích i v každých knihách, které jsou položeny Duchem svatým. Věříme, že pán Kristus jest pravý bůh a pravý člověk a že své církvi svaté dal své svaté tělo k jedení, to, kteréž jest za nás zrozeno, a svou svatou krev ku pití, kteráž jest za mnohé vylita na odpuštění hříchův. Též i dnes věříme, že skrze věrného kněze služebnost přijímají tělo a krev pána Ježíše pod způsobem chleba a pod způsobem vína, jemuž se klaníme a modlíme, tomu pánu Kristu, jehož věříme, že přijímáme.“

Velká Dorotka rozčileně hleděla na Pětikostelského, ale pak nedbajíc, slyšíc jen jeho hlas, zadívala se opět k sakristii, pak na Rokycanu, jenž stojí nad kněžími, sledoval vážně čtoucího.

A zase, plná neklidu, naslouchala a slyšela:

„Ale v tomto vyznáváme se vám, že jsme proti obyčeji této země učinili, že jsme přijímali tělo a krev pána Ježíše pod způsobem chleba žemlového. Protož prosíme vás, abyste to nám odpustili, neb jsme již těžce zmučení a vězením ztrápeni.

Ale jakož se na nás domnívají a praví, že bychme rot hledali a sbírali k roztržení tohoto království a mordův, toho není, aniž v naše srdce vstupovalo.“

Četl dále, větší Dorotka však opět přestávala pozorně poslouchati. V uděšené roztržitosti, v zoufalé naději, že snad, snad ještě by se Petr mohl okázat, těkal její zrak po studentech, a zase po sakristii, po Eliáškově, po starém Korunkovi, ti že vědí o Petrovi –

Zatím Pětikostelský četl dále. Chvilkou se odmlčel, jakoby umdlával a chtěl dechu nabrati. Hlas se mu rozechvěl, když říkal:

„Za naše tyto viny a bludy, prosíme, modlete se bohu, ať nám odpustiti ráčí. Radíme všem: nemějte se při víře, ale držte víru pravou, kteroužto vyznáváme rádi dobrovolně a ze srdce svobodného.“

To ještě větší Dorotka slyšela; ale pak se jí slova čtoucího slévala, zněla jí jako nejasný zvuk a pojednou se změnil v hukot. Sesinala, barevná kola se jí zatočila před očima, pak je zavřela a jako podřata sklesla do zástupu. Menší Dorotka temně vykřiknuvši ji podchytila, nejbližší jí pomáhali. Jako když kámen do tiché hloubky spadne: kolem se rozvlnilo, zašumělo, a ozývalo se hlasité vyzvání: „Vyneste ji!“

A hned se stalo. Hustě sražený zástup namahavě se rozštěpoval v uličku, kterou dva muži s menší Dorotkou vynášeli omdlelou. Venku ji složili na schodech portálu; muži spěchali zase do kostela, kdež Jíra Pětikostelský dočítal odvolání:

„Tuto víru srdcem věříce a v svých dušech oblibující, ústy vyznávající, a což jsme kolivěk proti této víře vyznání slovem, skutkem neb psaním provinili, to máme za nepravé a slibujeme věrou naší pode ctí vším věkem odporných věcí proti víře již vyznané nečiniti, ale jim odporni býti —“

Toto již Dorotky neslyšely a neviděly, jak Jíra Pětikostelský dočetl, jak maje studený pot na čele těžko sestupoval jako viník, jak po něm vstoupil na stupeň

student Halar, jemuž jeden z kněží podal jiný list s prohlášením. Studenti poklekl i bakalář Morávek a klečeli po celý čas, co vyhublý, bledý Halar, do chrámu, dolů do shromáždění ani nepohlédnuv, četl za sebe a za všechny své universitní druhy.

Malá Dorotka křísila sestru; natírala jí obličej vodou, kterou jí přinesly z uličky z protějšího domu. Až konečně ochuravělá prohlédla. Byla mdlá, nemohla hned vstáti. Ale když pak z kostela pojednou se přihrnul proud zvuků, hlas varhan a zpěv lidu, jako pobodena se zdvihala a chtěla pryč, pryč.

Opírajíc se o malou Dorotku sestupovala se stupňů. Nohy se jí třásly, krok vázl; nechtěla však zůstat, nechtěla se nikde zastavit, v některém domě si odpočinout. Jen domů, domů – Tam ji malá Dorotka zavedla a uložila do postele.

Skličená šla již z bytu, sklíčená pomyšlením, že Petr odvolá, že jej uvidí, an zapírá svou víru, své svědomí. Lekala se toho i toho, že jej a všechny hrozně trápili, až se odhodlali povolit. Bála se toho, v jakém stavu jej uvidí. Ale nepřišel. V tom pomyšlení, že zmužile vytrval, zasvitlo obdivem i radostnou hrdostí, ale také strach o něj ji uhodil, i zármutek ji sklíčil, že ho neviděla a že ho nevidí, že se s ním nesejde, že zůstane v žaláři a že se mu budou mstít, ještě krutěji jej trestat –

O tom všem, i o tom, že snad je tak bídný a zmožený, že nemohl s ostatními přijít, rozmlouvala, bledá a vzrušená, s menší Dorotkou. Uvažovaly, dohado-

valy se, vzpomněly také na Palečka, že k nim nepřišel, nic neoznámil. Mučivá nejistota tížila větší Dorotku; menší ji těšila a pak utěšila tím, že sama opatří jistotnou zprávu a ještě dnes.

„Když bratři odvolali, jistě je propustí a již asi propustili. Mohou domů, budou již teď odpoledne doma. Eliášek také. Doběhnu k němu, a zvlím, jak bylo a co je, doufej sestro –“

A také hned odpoledne vydala se do Chudobic, do „cípu“, navštívit bratra Eliáška.

* * *

Noěma neměla toho nedělního dopoledne nikde klidu, nikde stání. Zalekla se, když uslyšela týnské zvony, zvoucí do kostela. Včera byla ráda, že tam nemusí, a teď jí tam mysl stále ubíhala. Na „bratry“ vzpomínala, na Petra. Vzpomínala a zas uvažovala, co se stalo, že se tak odhodlali, zvláště Petr. Nadála se, že také otčím půjde do Týna podívat se na své vítězství; vyhlížela z okna, když vycházel z domu. Nezamířil však k Týnu, nýbrž ulicí vzhůru ke královu dvoru. Divila se tomu, a také tomu, že se dnes o „pikartech“ nezmínil.

A přijde-li odpoledne paní tetička, vzpomněla. Přála si i bála se toho. Uslyšela by o „bratřích“ smutnou věc a nesměla by se ani zeptat, jak by chtěla. A Dorotky – Jsou-li v kostele – S těmi kdyby mohla promluvit – Požádati však, aby směla dnes k tetě

Andělové, bylo nemožná. Dorotky sotva vědí, že je tu, leda že by zaslechly o návratu královského průvodu z Uher.

Odpoledne čekala, neklidně čekala, nejednou na síň nad schody vyběhla nahlédnout dolů, naslouchat, nejde-li paní tetička. Nedočkala se jí, nepřišla. Tak v trapné nejistotě a v očekávání přešlo odpoledne.

Když se začínalo smrákat, přistupovala přes tu chvíli k oknu. Kdyby snad Dorotky zaslechly o návratu z Uher, kdyby si na ni vzpomněly – Otčím nebyl doma, mohla by na chvílku vyjít. A vyšla, sběhla jako střelená, když vyzírajíc oknem dolů do ulice, spatřila na protějším chodníku malou bekyni ohlížející se po jejich domě.

Na kraji dolejší síně sešly se a postoupily kousek výše do ulice. Dorotka oznamovala neklidně a chvatně, jak bylo dnes dopoledne v Týnském kostele, že Petra neuvíděly, že nebyl s ostatními.

„Je-li živ –“ vyhrkla Noěma v prvním leknutí.

„Živ, ale odepřel, nechtěl odvolat a neodvolal.“

„A zůstal ve vězení –“

„Zůstal, sám jediný.“

„Snad ho zase mučili –“ Úzkost Noěmina chvěla se v hlase, v očích, v tváři.

„Také jsme se lekaly, ale teď ho nemučili. Oh, toho strachu a toho myšlení hrozného, až z toho sestra omdlela –“ Chvatně, ohlížejíc se ulekaně, vypravovala, jak bylo v Týnském kostele, jak dovedla sestru domů a jak se pak rozběhla do „cípu“ k Eliáškoví.

„Byl doma, již ho pustili, ležel na posteli, má nohy bolavé z klády a okovů. Je velmi sláb, ale nejhůř dnes dopoledne, to mu dodalo. Když jsem k němu vešla, byl sám a sám, bylo mně ho tuze líto; když mne poznal, dal se do pláče, co udělal, jak hřešil, tak zradit víru a svědomí, ale že nemohli, že byli všichni zmořeni, slabí –“

„A co o Petrovi –“

„Bolestně zavzdychal, když jsem se na něj zeptala, ah, jak jim prý bylo hanba, před tím zmužilým mláďencem, ten že vytrval, že farář od sv. Štěpána ve zdi, ten Ocásek, nic s ním nesvedl, marně že ho přemlouval a vyhrožoval mu i lehké odvolání sliboval.“

„Zůstane Petr ve vězení?“

„Ach zůstane, teď tam je sám a sám, všecky pustili, kdož odvolali, Halara a všecky, a bratra Řehoře již před tím.“ A stručně, chvatně pověděla, co od Eliáška zvěděla o všech ostatních, o kněžích Michalovi a Martinovi, o nebohém Kamerdovi.

Noěma poslouchala, ale hned opět o Petrovi, nestůně-li, co říkal Eliášek.

„Nestůně, ale dobře mu není, to vězení bylo na všech znát.“

„Kdybyste k němu mohly!“

„To! Ale ani bratra Palečka teď tam nepustili.“

„Tedy ani zprávy by nebylo –“ znělo to bolestně. „Sestro Dorotko,“ Noěma se třásla, „kdybyste přece snad – prosím tebe – já teď k vám nemohu –“

„Přijdu, přijdu.“

„Pokusím se s Palečkem promluvit, požádám ho, musím se s ním sejít, a kdyby –“ Náhle umlkla a rychle odvrátila tvář na druhou stranu. Chvilčku tak stála, pak plaše se ohlédnuvši, šeptala: „Známý – neviděl mne, ale musím domů. Pozdravuj sestru.“

„Jdi, jdi, sestřičko, a já přijdu zas, jdi s pánem bohem.“

Noěma se vracela domů ne chvatně, ale zvolna, opatrně vyhlížejíc toho, jenž ji nevěda poplašil, urostlého pána s mečem po boku, pana Rychnovského, jenž přicházel ze dvora králova. U jejich domu se zastavil a díval se nahoru do osvětlených oken. V ten okamžik bylo jí to protivno. A lekala se, že vejde. Ale již opět vykročil. Vydechla si a jako lasička proběhnuvši napříč ulicí, zmizela v hustém šeru dolejší síně.

40.

V pondělí po návratu z Uher zahlédl důvěrník králův pan Zdeněk Kostka z Postupic bratra Palečka, kráječícího chodbou u králových pokojů.

„Herež, bratře Palečku!“ zvolal pan Kostka.

Starý šašek se obrátil a hned šel pánu vstříc.

„Vítej, bratře Kostko z daleké cesty,“ pozdravil, ukláněje se s úsměvem.

„Že jsem tě ještě neviděl! Jsi-li zdrav, starý brachu, a veselé myslí.“

„Jsem více zdrav než vesel.“

„Co tě rmoutí.“

„Všelijaké noviny –“

„Nu, a jaké –“

„První novina, že budeme pochovávat.“

„Ej, a koho!“

„Svatý pokoj.“

„Ah, to vím. Vojna v říši.“

„Tak, milý pane, tak, a v té umře náš pokoj. Němci se rvou, Čechové půjčte vlasů.“

„Pomoci musíme, Bavorům proti tomu bramburskému.“

„Který vás ošidil. Poteče krev, pravda jen hundsich, ketzerisch Bluth –“

„Ach, tys nezapomněl. My také ne.“

„Tak bude vojna, bratře Kostko.“

„Do týdne bude rozvolána. A jakou máš ještě novinu.“

„Druhou novinu mám, že jsem měl loni pravdu; ráčíš-li se pamatovati, řekl jsem ti, já že bych s kolínským korferstem a s nikým nejednal o německou korunu.“

Pan Kostka schmužil čelo. Šašek však nedbaje, sázel dále:

„Chtěli jste být silni proti papeži tou korunou. A zatím jste ho posílili. Císaře jste po čertech popudili a za to bude a již je s papežem proti vám.“

„To jsou noviny, kmochu starý –“ ušklíbl se Kostka a mávl rukou.

„Tak ti povím veselejší. Pečení jsme již dávno snědli, a teď teprve ji budeme platit. Ty voly –“

„Jaké voly!“

„Vratislavské. Rač si vzpomenouti, loni na podzim, když přihnali z Vratislavi sto volů darem bratru králi. Voli jsou pryč a rohatí zůstali. Vratislavští. Čerti Němci, čerti Římané. Klaněli se králi, věrnost slibovali a při tom hned zřizovali nové parkány okolo města a přistavovali bašty u bran a mostů. Toho si nikdo nevšíml. A teď kopou, kopou, podkopávají u papeže tajnými posly, na J. Milost sočí. Proslýchá se o tom. Ty víš víc. A jak by nesočili, krále ‚husáka‘ nesnesou. Nu, to je přece novina. A černí očerňují, že fedruje jen kališníky, a on zatím –“ šašek mávl smutně rukou. „A to také žalují, že nechce poslat poselstvo do Říma a slíbit poslušnost svatému otci.“

„Jdiž s těmi novinami.“

„Tak ty rač mně povědět něco nového, zdali bude to poselství –“

„Dojde na ně, musí být, není možná je již dlouho odkládat.“

„Tak, tak, raději dřív, dokud – dokud –“

„Co.“

„Nu, bratře Kostko, dokud vězníte a mučíte pikharty. Můžete tak svatému otci ukázat, jak čistíte ovčinec.“

„Tak, jak král přísahal před korunováním, že vyhubí bludy a že bude jen jedna církev pod jednou a pod obojí.“

„Jen pod jednou, bratře Kostko, již jen pod jednou.“

„Co žvátolíš!“

„Jen pod jednou. Vždyť už káže proti kalichu ten tlustý římský biskup, káže, smí kázat tady v Praze, na hradě –“

„Již nebude.“

„Teď abych já kázal, bratře Kostko.“

„To by bylo pěkné kázání,“ zasmál se pan Kostka.

„Jistě pěkné, mnohým by se nelíbilo.“

„Jako teď tvé šprochy, starý kmochu.“ Mocný pán, málo rozveselen, nechal šaška a šel dále. Staroch stál přihrben a hledě za ním, vážně pokyvoval šedou hlavou.

* * *

Stalo se, jak pan Kostka řekl. V prvním týdnu měsíce července vyhlášena veřejná hotovost. Král Jiří nařídil stavům, aby se do desátého srpna vojensky strhli u Domažlic, a to pole, jež tímto způsobem sebráno bude a způsobeno, má držáno býti čtvrt léta bez roztrhování anebo tak dlouho, pokavadž by koli toho potřeba byla. Odtud mělo vojsko vytrhnouti přes hranice do Bavor na pomoc vévodovi Ludvíkovi proti braniborskému markrabí Albrechtovi Achillovi.

Také Praha poslechla ochotně. Konšelé rozkázali vyvěsit korouhve čtvrtí na rynku na znamení války. Obec sháněla po čtvrtích městských mužstvo do vojska, ze zbrojnice vydávali mu zbraň a zbroj, stěelbu, chystali vozy válečné, vozníky k nim i koně pro jízdný houf.

A také již hrčely a rachotily pražskými ulicemi válečné i špízne vozy z krajů, vůz za vozem, každý čtyřmi koňmi tažený. Na vozích střelci s kušemi a pavezníci; jiné roty opěšalé braly se za nimi a nejeden jízdný houf. Rachot kol i cvakot podkov, hlučné pokřiky rozléhaly se často také Celetnou ulicí. Noěma shlédla nejeden vypravený houf hřmotně se beroucí pod jejich okny, dále Prahou a z Prahy ven do pole.

Těch dnů králův hofmistr, Petr Kdulínek z Ostromíře, statný padesátník šedých knírů, vysoké postavy přestal býti dvořanem a stal se válečníkem, kterým vlastně byl a jakým se osvědčil už před čtrnácti léty, kdy vedl české žoldnéře do vojny v Míšeňsku, a také jindy jinde, jmenovitě když Jiříkovi, tenkrátě ještě pánu z Kunštátu, pomohl opanovati Prahu. (1448.) Teď přijímal rychlé, jízdné posly přijíždějící z různých stran království i z ciziny, hlavně z Bavor a rozesílal jiné do těch různých stran; nařizoval, připravoval a pak i sám se chystal do pole a s ním nejeden pán.

Také v domě Valečovského čilý ruch z nastávající války. Valečovský jako královský podkomoří měl péči o to, aby královská a věnná města, jichž byl nejvyšším správcem, vykonala vše, jak veřejná pohotovost přikazovala, obzvláště pokud se dotýkalo válečné jejich přípravy, potřeb srubnic, houfnic, prachu a koulí, šípův k potřebám i ohnivých, jakož se na vojsko služelo. To povědět a určit každému z měst, kterak se kdo a pokud se v tom mají míti, bylo jeho povinností.

A tak ohlas válečný ozýval se v jeho kanceláři na

dolejším mazhauze, bylo ho však také slyšeti nahoře v bytě. Hovořili tam o nastávající výpravě, zvláště když je navštívila paní Marta, „paní tetička“ nebo švagr Samuel z Hrádku a také pan Rychnovský.

Od té doby, co se vrátili z Uher, přicházel častěji do domu královského podkomořího. Paní Valečovská i Valečovský záhy porozuměli, že mladý pán nenavštívuje jich jen proto, že jej cesta do Trenčína blíže s nimi seznámila. Rovněž paní tetička, jež o těch návštěvách záhy zvěděla, netápala v nejasnu. Významně se usmála i pohlédla na Noěmu, když se jí koncem července, když válečné přípravy byly už skončeny, nepřímo zmínila, tázajíc se, nebojí-li se nastávající vojny. Noěma na ni pohlédla udiveně.

„Proč bych se bála, paní tetičko?“ zeptala se klidně.

„Ach, duše milá, nu, myslím si, proč bych si nemyslila, pojedete ne jeden mladý, udatný pán do pole, a v poli každý smrt za pasem nosí, jistoty nemá, přijde-li zdrav domů, ani ten milý pán Rychnovský.“

„Proč jej jmenuješ?“ zeptala se Noěma zasmušile.

Paní tetička byla tou otázkou o jejím tonem překvapena, ale hned s úsměvem, nu, pravda, jak by mohlo být, aby panna sama se vyznala a přiznala, pan Rychnovský že se tak netají, na tom že zřejmo, jak rád sem chodí, rád a proč rád.

„Nemám, co bych tajila, paní tetičko, z čeho bych se vyznávala,“ odvětila Noěma vážně.

Paní Marta byla teď opravdu a velmi překvapena.

„Každá jiná, Noěmo, by ráda slyšela,“ řekla vážně

a s mírnou výčitkou. „Pán starého rodu, dobrý, milý, tak dobrý.“

„Dobry je.“

„A milý věru, ve všem jednání, máti tvá i otec rádi jej vidí.“

„Něco říkali?“ zeptala se Noěma kvapně.

„O něm samou chválu, a jistě by rádi –“

„Oh, paní tetičko, nehněvej se, ale nemluv o tom, prosím tebe.“

„Ani slyšeti nechceš? A což kdyby otec nebo máti tobě řekli –“

Noěma zakroutila hlavou. –

Nazejtří po tomto hovoru přišel pan Rychnovský. Noěma byla té chvíle sama v pokoji; svit milého překvapení mihl se tváří mladého pána. Hned jak usedl proti Noěmě, začal o tom, že právě dnes došly krále noviny z Uher, z Budína, zpráva o tom, jak slavně tam přijali malou nevěstu a jak slavné byly pak svatby. Vypravoval, co před chvílí slyšel v králově dvoře, co pánův a zemanstva se sjelo v Budíně, co biskupův, ostřihomský arcibiskup, jaká nádhera všude, ale hned po oddavkách že si králova matka nevěstu odvezla do svého sídla.

„Často jsem si teď vzpomněla na milou kněžničku, jak jí je. Tak už má po svatbách,“ povzdechla Noěma s účastenstvím.

„A jistě ji ještě lituješ jako tenkrát na Trenčíně. Na to často vzpomínám a po každé vidím tvé oči plné slzí,“ dodal s tlumenou vřelostí.

„Bylo mně jí líto,“ zamlouvala Noëma. „Líto,“ opakovala zasmušile. „Dítě, ještě dítě a musila do vnuceného manželství.“

„Vnucený muž není štěstí, pravda. Ale uherský král má to štěstí, že bude moci její přízeň sobě získat do té doby než kněžna dospěje. Přízeň k němu poroste s ní a vzroste v upřímnou oddanost i lásku.“

„Je-li to možná! A nevzroste-li –“

„Věřím, že je možná.“ Vyslovil to vážně i rozhodně a pohleděv jí do očí, řekl srdečně: „Kéž bych tě mohl přesvědčit.“

Noëma bezděky vstala. Cítila, že obrací řeč na ně, na sebe, na ni.

„Zatím budu teď vzpomínat,“ dodal s úsměvem, „a tak se v poli těšit.“

„Odjedeš,“ zeptala se kvapně.

„Zítra s panem Kdulincem.“

Vstoupila paní podkomořího. Pověděl, že přišel dáti s bohem. A za chvíli se loučil. Paní podkomořího byla pohnuta, než i Noëma v ten okamžik odchodu do krvavé války přála mu srdečně, aby se vrátil zdrav. A ještě pak na něj myslila, ne pro jeho odjezd, nýbrž na to, co řekl o vnuceném manželství a že možná získati si upřímnou přízeň i lásku.

Teď často přijížděli do králova dvora jízdní poslové, většinou z říše, z válek. Dvojí tam bouřila.

Jedna, již od června, v Rakousích, kdež válčil bratr s bratrem, arcikníže Albrecht, spojenec českého krále, s císařem Fridrichem. Císaři štěstí nepřálo; bratr a vzbouřivší se stavové tiskli jej tak, že se podával, že se chtěl smlouvat. Poslal posla do Prahy požádat krále Jiřího, aby sprostředkoval mír.

Český král s uspokojením slyšel o tísní toho, jenž nemohl zapomenouti na chebská jednání a popichován braniborským markrabím, do nedávna popuzoval papeže proti Jiříkovi. Ten pro tuto vítěznou chvíli nezapomněl na další čas. Papež, Řím, stál v pozadí, mračný, hrozivý. S ním bude již brzo nutno jednat, odkládat už nelze, a v tom jednání aby mu císař neškodil – Proto neodmítl jeho žádosti, vyhověl mu. Poslal, v druhé polovici srpna bylo, pana Zdeňka ze Sternberka do Rakous, s ním kancléře svého a obratného Jošta z Einsiedle, svého tajemníka.

Druhá válka v Bavořích. Tam i Češi byli v krvavém díle. Dne 18. srpna překročil pan Kdulínek s českým vojskem šumavské hranice a devátého dne po té spojil se u Altdorfu blíže Norimberka s vojskem Ludvíka, vévody bavorského. A hned se strhly boje s braniborským markrabím Albrechtem Achillem. Králův odpovědný list ohlásil mu jejich příčiny; vřely v nich i ty, na které nemohl král zapomenout: Chebský sjezd,

jak obojetně a nevěrně se tam choval zjízvený Achilles i ta „hundisch, ketzerisch Bluth“.

U podkomořího Valečovského často hovořili o té bavorské válce, nejvíce podkomoří, jeho choť a paní tetička, když přišla je navštívit. Noěma sama nikdy nezačala o běhu válečném. Matka její jednávala o něm hlavně a přede vším k vůli mladému panu Rychnovskému. Vzpomínala, jak se mu asi daří, je-li zdrav či snad raněný. Paní Marta si dobře všimla, že Noěma se těchto hovorův účastní jen byla-li tázána.

Sama mluvila o něm s účastenstvím, ale nejen o něm; stará husitka, jež prožila velkou dobu a znala její velké muže, sledovala i teď všechny události doma i na bojišti zahraničném. Podkomoří Valečovský si mohl s ní pohovořit o veřejných bězích jako s mužem jich znalým, jako s jejím bratrem Samuellem z Hrádku. Vše ji zajímalo, nejvíce však co Řím, co papež, „antikrist“, jak jej, byla-li rozhorlena, jmenovala.

V polovici září přinesl podkomoří domů novinu (právě byla paní Marta u nich návštěvou), že poselstvo, které král v srpnu poslal do Rakous, pan Zdeněk Konopištský, kancléř i králův sekretář Jošt, se vrátili do Prahy, když tam v Rakousích zjednali mezi válčícími příměří, a že s nimi přijel také císařův rada, jednati s králem o širší příměří, také na bavorském bojišti, a tu že by, shodnou-li se o ně, české vojsko již brzo vrátilo se domů.

Noěma, jež šla u vedlejšího, malého stolu, maně

spustila šití do klínu a pohlédla ke stolu, kde seděli rodiče s paní Martou; hned však se zas chopila jehly pozarděvši se, když zraky všech se po ní obrátily, když otčím se významně usmál a matka zvolala:

„To by pan Rychnovský také přijel.“

Pohledy ty Noěmu tížily a sama na sebe se zamrzela, proč vzhlédla, že si to tak vykládají. Starost jí z toho zůstala. Přijede, čekají jej a proč – Nebylo o tom žádné nejistoty.

Proto teď sama sledovala úzkostně zprávy, vrátí-li se vojsko z Bavor a kdy. Všimla si zprávy, o kterou by jindá nedbala, že do Prahy přijedou radové císařovi, jeho bratra, radové bavorského vévody i toho bramburského markrabí, v poli že již ticho, že Bavoři a Češi dobrovolně ustoupili pro to jednání o mír ze země braniborského markrabí a Češi že snad že táhnou domů.

Naslouchala řečem o tom a při tom sháněla zprávy jiné, co se děje doma na blízku, pod novoměstskou věží, jak je s Petrem. Těch zpráv bylo míň nežli těch z Bavor a z dalekého bojiště.

K Dorotkám přímo z Bosákovy ulice nemohla. Cítilať, že už i matka ji hlídá, jistě z rozkazu otčímova. Tetu Andělovu navštívila za ten čas několikrát, ale vždy s matkou. Do zahrady se dostala jen na chvílku a ještě ne daleko. Na bílý domek pod javorem mohla se jen podívat z aleje, zas už pustnoucí korun sežloutlých. Smutno tu, smutno v stichlé zahradě barvy měnící. A ticho, prázdno kolem domku, na jeho za-

hrádce. Nikdy tam nezahlédla větší Dorotky a také menší nevyběhla tam cupi, cupi, cup.

Jen v Celetné ulici ji postřehla za soumraku přecházet po protějším chodníku, po jejich domě se ohlížet. Noěmně se jen dvakráte podařilo sběhnout dolů a promluvit s ní, třebaže jen několik slov.

Že Petra stále vězní v zadní šatlavě, že tam zůstal sám, pak že tam přivedli cizí vězně, některé že zas už pustili, že Petrovi posílají, ony, Dorotky, seč jsou, někdy však marně a že marně se namáhala sestra, aby ji pustili k bratrovci, a tak že Petr tam smutně žije v samé svízeli i v utrpení, ale odvolati že nechce –

Noěma se ptala na Palečka, navštívil-li Petra. Uslyšela, že dosud ne, že ho nepustili. A to bylo vše, čeho se dověděla.

Dny se krátily, tmy přibývalo. Za říjnových večerů větrných a deštivých Noěma nejčastěji zacházela v duchu do studeného žaláře k Petrovi v nekonečném šeru a v tmě, nebo jej vídala na zemi ležícího u míhavé, planoucí svíčky, an čte v slově božím. Tak se posiluje, těší a doufá v pomoc boží. Doufá-li –

Jednou odpoledne koncem října, venku bylo jasno a studeno, opět se tak zamyslíla ve své komoře. Nechala práce; i hluku nedbala, jenž pojednou až k ní temně dorazil. Ale v tom ve dveřích matka.

„Noěmo,“ volala chvatně, „pojď, pojď se podívat.“

Noěma šla za ní do velké komnaty, jejíž okna byla do ulice. Hluk tu plnější, polnic hlas venku vesele ztřepetal.

„Noěmo, vojsko! Jsou tu, vracejí se!“ hlásila vzrušeně paní podkomořího. Dcera však neskočila, nechvátala; zvolna přistoupila k oknu, kam ji matka tak horlivě zvala.

Dole ulicí projížděl směrem ke královu dvoru houf jezdců v plné zbroji, v helmicích, pod praporcem. Za nimi skupina rytířů v šubách, pláštích.

„Pan Kdulinec, pan Kdulinec!“ ukazovala paní podkomořího na statného vysokého jezdce na vysokém hnědém koni. Rytíř v pravo, v levo, za nimi na bílém koni jezdec v plášti s velkou korouhví; byla to korouhev království českého, červená, s bílým lvem. Praporečnicku, jednomu z Malovců, po boku v pravo, v levo po rytíři v šalířích a v šubách.

Paní podkomořího vše čile, dychtivě pozorovala, a zas na Noěmu volala, ať se podívá, tu že jede pan Martinic, a tu, hle, pan z Hradce, a vidí-li pana Rychnovského, toho že nevidět, snad že ho přehlédla; pojednou tlumeně vykřikla, vidí-li Noěma, že jeden z pánů zarazil koně, zrovna před jejich domem.

„Už slezl – bože – že je to pan Rychnovský!“ A chytla Noěmu, jež mlčky, ale neklidně vyhlížela na ulici, za ruku. „Jde k nám! Přede vším k nám. Pojd.“

Dveře se rychle otevřely, ostruhy zacvrnčely. Pan Rychnovský stál před nimi, čepici sobolí v ruce, v šubě, z pod níž bylo vidět vojenský kabát z losí kůže, meč po boku, osmáhlý, sličnější, jak si paní Ofka v duchu doznala, krásné oči jako rozzářeny. Poklonil se paní, poklonil se Noěmě, prosil za prominutí,

že teď přichází, ale že nemohl minouti jejich práh –

Paní Ofka jej uvítala všechna potěšena. Noěma opakovala vlídně, ale ne tak živě matčin pozdrav. Jen usedli, vychýlila se paní, ukazujíc velmi překvapena na zardělou jízvu nad levým okem hostovým.

„Tys byl raněn, pane!“

„Jen lehko, hned na prvním harcu, když jsme se chytli s bramburskými.“ A hned to zamlouval.

„Teď už zůstanete doma, snad už bude pokoj,“ prohodila s úsměvem paní podkomořího.

„Doufám. Němcům se již po něm stýská, obzvláště císaři. Proslýchá se, že jejich poslové sjedou se tu v Praze jednat o mír, bavorský posel a doktor Mayer přijeli už teď s námi.“

Hovořili o polní výpravě v Bavořích, jak se jim tam dařilo. Pan Rychnovský si celkem pochvaloval, dodal však s úsměvem:

„Ale na Čechy jsme vzpomínali a těšili se, na Prahu, a jak jsem rád,“ znělo to upřímně, „že jsem doma a vás že vidím zdravý.“

Vstal, že musí do dvora, tam že také asi uvidí pana podkomořího. Rozloučil se.

„Vidíš, Noěmo,“ promluvila paní podkomořího patrně uspokojená, „první jeho krok byl k nám. A ty – co jsi tak zamlklá? Máš-li něco proti němu –“

„Ne, je dobrý, hodný, udatný –“

„A bude milý muž!“ přidala paní podkomořího vše.

Noěma mlčela.

Eliáškovo stavení v „cípu“, tak dlouho zavřené a jako pusté, mělo zase svého hospodáře. Vrátil se té osudné neděle poslední v červnu, kdy v Týnském kostele před veškerou obcí odvolal s ostatními bratřími „bludy“, jež byly jeho hlubokou, nejsvětější věrou.

Zmořen vězením, maje rány na nohou ještě nezahojeny, stěžil se doplížil do svého tichého příbytku. Té neděle odpoledne zaplakal, když k němu přišla menší sestra Dorotka a když kajícně se vyznal, co učinil proti svému svědomí, a když musil povědět, jak statečně vytrval mladý koliát Petr, bratřec větší Dorotky.

Menší její družka nepohoršila se nad Eliáškem, neodvrátila se od něho; dojata jeho dvojnásobným utrpením jej vyslechla, těšila jej a znalecky a šetrně převázala jeho obvazy a ošetřila jej.

Přišla pak zas a přicházela léčit jej a vypomoci v zanedbané jeho domácnosti. To bylo v létě, v červenci. Do konce tohoto měsíce zhojily se mu rány, o domácnost staral se již sám a tak přestala menší Dorotka jej navštěvovat. Osaměl. V stavení jeho stále ticho. Návštěvy nepřicházely jako jindy, ani uličkou podél hradeb, ani z „cípu“, starou zahradou od prvního jara úplně opuštěnou a zanedbanou.

Eliášek se této své opuštěnosti první čas nedivil, ale to jej pak tížilo, že si na něj nevzpomněl nikdo

z těch, kteří se u něho scházivali na duchovní besedy. Vykládal si to, že se neodvažují k němu ze strachu po tom rozplašení, ale mnohý snad i z odporu k němu, Eliáškoví, pro jeho odvolání v Týnském kostele. A toto pomyšlení hlodalo.

Jednou koncem října za soumraku z nenadání zaleschl známé zaklepaní na dveře, tajné, „bratrské“ znamení. Kvapně se šoural (po té kládě mu nohy zkrutly a nemohl bystrým krokem jako dřív), o hůl se opíraje, na síň otevřít.

Korunka, starý Korunka stál u prahu. Od té neděle v Týnském kostele se neviděli. Pohlédli na se mlčky, pohnuti podali si ruce, mlčky vstoupili do velké světnice. Eliášek ihned zašoupl okenice; když rozžehl světlo, jasně spatřil, že starému druhu, jenž si té chvíle pohladil šediny do čela, dosud se pamatuje těžká, krutá vazba, že není zdrav.

Korunka se rozhlížel světnicí, pak na Eliáška upřel své bledé oči a tlumeně si povzdechl:

„Jak tu, bratře, bývalo, a jak jsme se shledali! Jistě jsi sám –“

„Ustavičně sám.“

„Já, bratře, jsem dříve nemohl. Stále jsem postonával. To vězení –“ a pomlčev, smutně povzdechl: „A pak ta neděle –“

Eliášek pokýval mlčky hlavou, ale jakoby hovorů o ní uhýbal, zeptal se, co bratří, že nikam teď nepřejde, že neví. Ale hned dodal:

„Jen o Petru koliátovi jsem slyšel, sestra Dorotka

dřív přicházela, ta mně o něm povídala, co zvěděla, že je stále u vězení a stále věrný.“

„Je jako rytíř boží,“ přisvědčil Korunka. „Toho bůh posiluje. Ostatní koliáti, Halar a ti druzí, za to, že odvolali tak jako my, jsou zase v kollejších, i ten bakalář Morávek. Kamerda v Poděbradech, o tom nic neslyšet. A kněží Martin a Michal –“

„Jistě na Liticích u vězení, kdež jinde. A bratr Řehoř,“ dychtivě se tázal Eliášek.

„Ty-li nevíš?“ divil se Korunka. „Tenť opět v žaláři.“

„V žaláři! Kde!“

„V Teplicích.“

„Od koho to víš.“

„Jíra Pětikostelský mně tajně vzkázal. Odkud on to zvěděl, nevím.“

„A proč bratra Řehoře uvěznili.“

„Myslili snad, že odtud z Prahy, z vězení uprchl. Nevěřili mu, že byl propuštěn.“

„Často na něj tu v té samotě vzpomínám,“ povzdechl Eliášek, „často, obzvláště v noci, když spaní utíká. Slyším ho, silného pastýře stádce božího maličkého, a z myslí mně nejde, jak tam pod věží ležel zmučen, za mrtvého –“

„A v tom měl vidění.“ Korunka obrátil oči do stropu a povzdechl: „O bože, splní-li se. Na veselé louce viděl strom, plný krásného ovoce a ptáci seděli na ratolestech a žádný z nich nesměl se z pořádku vychýliti. Obraz cirkve –“

„A tři mužové tam jako strážní toho stromu. „Věrní bratři“ řekl a více nic, vzpomínal Eliášek.

„Řekl, co viděl. Věděl-li snad víc – Proč asi pomlčel –“

Zamyslili se nad tajemstvím toho vidění. Plamen lojové svíčky zaplápolal. Venku zahlomozil vítr. Korunka pohladiv si šediny, zdvihl pochýlenou hlavu. „Bratře Eliášku, vězení přetrhlo ti práci. Opisoval jsi Chelčického postillu.“

„Teď už to zase doháním.“

„Potěš mysl, přečti něco.“

Eliášek vzal ochotně archy na stole ležící, dosud nesvázané.

„Přečtu ti, co jsem napsal dnes; od božího rána jsem psal; při tom svatém čtení jsem na svět zapomněl i na svou vinu. Poslyš.“ A shodiv s hlavy svou čepici či karkuli, obrátil ke světlu list a jal se čísti hlasem změněného zvuku, v němž zněla posvátná úcta i zbožnost:

„Protož jest Pán otázal tohoto mistra o tom zákonu –“ Ustal a pohlédnuv na Korunku řekl mu na vysvětlenou: „To je na čtení sv. Lukáše v desáté kapitole, jak tam psáno: A aj jeden v zákoně umělý vstal jest, pokoušeje Pána řka: Mistře, což čině, budu míti život věčný.“

Korunka přikývl hlavou, že ví, a Eliášek pozvednuv opět list četl, opakuje:

„– otázal toho mistra o tom zákonu, co je v něm psáno, kterak v něm čte o těch činech, jimiž se za-

sluhuje život věčný. A když právě vyznal o nich, řekl jemu Ježíš: „To čin a živ budeš.“ Ale tento mistr dobře jest zákon uměl. Ale byť nyní tázati se měl Pán těch, ježto se jim zdá, že jsou pastýři stáda božího, papežův, kardinálův, biskupův, opatův, farářův i jiných kněží mnohých, kterak ten zákon čtou: umlklí by ti bohatí kněží, ježto v něm nikdy nečtou. A někteří nevědí, co jest ten zákon. A ti ovšem, kteříž knihy zákona božího pálí jako kacířství, i lidi také, kteříž vyznávají a činí ten zákon –“ Eliášek náhle umlknuv, zahleděl se do prázdna napínaje sluch. I Korunka, jenž naslouchal čtení, maje ruce sepjaty a hledě do stropu, kvapně obrátil oči po zavřených okenicích, k záspi. Někdo tam venku zaklepal na okno; a teď zase a zase tím zvláštním tempem, jen jim známým.

„Nějaký bratr,“ přišeptal Eliášek a dav karkuli na hlavu, vyšel na síň. Dveře do světnice nechal otevřeny, tak že Korunka zřetelně slyšel, jak zavolal na toho venku:

„Zaklepej na dveře.“

Ten venku hned poslechl a zaklepal a opět bratrským znamením.

Domovní dveře vrzly, ze síně bylo slyšeti hovor příchozího i Eliáškův. Pak vstoupili oba do světnice.

Korunka přimhužuje oči, pátravě hleděl na cizince, jenž byl mladý muž dlouhých vlasů, v chudé šubě v zaprášených škorních; v pravici držel hůl, v levé čepici, přes rameno k levému boku visel mu kožený tlumok.

„Pokoj vám,“ pozdravil.

„Bratr je to,“ ohlašoval Eliášek Korunkovi, „bratr Blažej z Teplic.“

„Z Teplic!“ divil se Korunka. „Tam bratr Řehoř –“

„Od toho právě přichází, ten ho sem posílá. Je dosud u vězení,“ oznamoval Eliášek, co zvěděl na síni.

Mladý „bratr“, složiv tlumok na lavici u krbu, usedl s „bratry“ u stolu a vyřizoval, že bratr Řehoř pozdravuje Eliáška a všechny, že je zdrav.

„Nemučili ho?“ vpadl Korunka.

„Nemučili, není v těžkém, tmavém žaláři a těší se, že tam už dlouho nebude. Může tam číst i psát. Tuhle –“ Mladý „bratr“ rozhalil sukni, zpod níž vytáhl psaní dobře zabalené a zavázané. „S tímto psáním jsem přišel, napsal je u vězení, je královskému podkomoří.“

Z toho veliký úžas. Psaní jejich úhlavnímu nepříteli!

„Co píše, stalo-li se něco,“ zeptal se kvapně Eliášek, „snad že žádá podkomořího o milost –“

„Nevím, co v tom psaní, ale o milost jistě nežádá, to vím, to mohu říci s dobrým svědomím.“

Eliášek se zastyděl, že něco takového si pomyslel. Zeptal se, psal-li bratr Řehoř také ještě někomu jinému.

„Nepsal, jen tohle psaní nesu. Ale uložil mně, abych vám vyřídil, že přijde k vám a bohdá že brzo.“

akmile jej propustí, navštíví vás. Vzkazuje vám, byste byli trpěliví a neopouštěli se.“

„Je-li dlouho u vás u vězení.“

Ušlyšeli, že ne dlouho, že k nim do Teplic přišel edávno.

„Když jej tady v červnu pustili ze žaláře a musil Prahy, putoval různými končinami, všude, kde byli ozptýleni bratři. Také v Domažlicích se zastavil v okolí, tam se zdržel, odtud pak se dal na půl noc také k nám. Jeť nás tam houfec ne velký, ale bratr ehoř o nás věděl a nezapomněl na nás. Přišel nás otěšit. A potěšil nás a posílil. A za to má odplatu, ťzení. Ale mohli jsme k němu. Je tomu přes týden, dyž jsem k němu zase přišel, jídlo jsem mu přinesl, tu mně ukázal toto psaní a praví: ‚Toto psaní jsem i napsal, doneseš je do Prahy mocnému pánovi, krá- vskému podkomoří.‘ Řku, že donesu a rád. Bratr ehoř dal mně naučení co a jak, že má první cesta ide sem k bratru Eliáškovu, ty že mně ukážeš, kde á podkomoří dům a že mně dobře ve všem po- díš.“

Eliášek ochotně přisvědčoval, tak, tak, že ukáže všecko poví a poradí.

Když Korunka po chvíli odcházal a Eliášek jej yprovodil až na tmavou zásep, povzdychl staroch: „Už ví bratr Řehoř o nás, už ví. Poslal posla tobě, ví tedy, že jsi doma, že jsme tam v Týně –“ mávl rukou.

Eliášek jakoby toho neslyšel a jen si hloubavě opa-

koval, proč bratr Řehoř píše Valečovskému, a co asi.

„Je to, bratře, jako s tím jeho viděním,“ řekl tlumeně starý Korunka. „Nevíš, kdo byli ti tři mužové strážcové a teď nevíš, co v tom psaní. Dej ti pán bůh dobrou noc!“

* * *

Mladý pán Rychnovský nesetkal se toho odpoledne, kdy se vrátil z pole, s podkomořím v králově dvoře, jak, že se stane, se nadál. Po prvé s ním promluvil až pátého dne po svém návratu, kdy jej v jeho domě navštívil. Podkomoří jej uvítal srdečně, přátelsky. Hovořili o bavorské válce, o poslech cizích mocí, kteří už přijeli do Prahy a které ještě u dvora čekali, o nastávajícím jednání o příměří a mír v Německu.

Rychnovský už na odchodu prohodil, že snad na nějaký čas odjede z Prahy, že je nutno, aby se podíval domů, na Rychnov, na své statky. Podkomořimu blesklo v očích jakoby mu něco připadlo a také pověděl, usmívaje se:

„Ale svých milých sousedův tam už neuvidíš.“

Rychnovský pohlédl naň tázavě. Noěma, jež s matkou seděla s nimi, obrátila se kvapně po otci. Tušila, co si myslí, a nezmýlila se.

„Těch pikhartův v Kunvaldě,“ řekl podkomoří, „vypudili je z králova příkázání.“

„To již hned z jara, vím,“ vážně přisvědčil Rych-

novský na ironický usměvavou řeč Valečovského a mžikem pohlédl po Noěmě, jež sklopila víčka.

„A ti tu v Praze pochytaní a uvěznění nevydrželi, odvolali,“ zúmyslně připomínal podkomoří.

„Když jsme se vrátili z Uher, vím.“

„Chyba však, že pustili hlavu těch změtenců –“
„Řehoře.“

„Z lásky mistra Rokycany. Mistr má spravovat víru, hájit jí a pustí takového zapeklitého. Nu, byl to jeho nejmilejší žák.“ Slova podkomořího zněla ostře, kousavě. „Ale tento jejich apoštol, ten Řehoř, už opět sedí.“

Noěma sebou bezděky hnula; Rychnovský také překvapen, rychle se optal, kdy Řehoře jali a kde je uvězněn.

„Kdy jej chytili, na den nevím. Ale v Teplicích sedí. A tam u vězení, věřil-li bys, si vzpomněl na mne. A jak pěkně!“ zasmál se. „Poslal mně psaníčko.“

„Tobě, pane podkomoří!“

„Věřu mně. Včera odpoledne přišel nějaký mladík dolů do kanceláře, že přichází z Teplic a že přináší psaní od Řehoře uvězněného.“

Noěma nespustila očí s otce, pan Rychnovský nevěda postoupil o krok blíže. Bylo na něm zřejmo, že zpráva jej velmi zajímá.

„Četl-lis to psaní,“ zeptal se.

„Včera skoro celé odpoledne.“

Noěma tajila dech a pohlédla na Rychnovského napjatě čekajíc, zeptá-li se, že by se mohl zeptat.

„Celé odpoledne,“ opakoval Rychnovský s úsměvem. „Tedy krátké psaníčko. A co v něm.“

„Různě se v něm mele. Sem tam kousek pravdy, co o kněžích píše, aby král se kněžím obojím opřel a vládnouti sebou nedal, obojím kněžím, římským i pod obojí,“ vysvětloval podkomoří, nevalný jejich přítel, „jinak že by země neupokojil, jakož já prý tomu lépe rozumím.“ Podkomoří usmáv se, pokračoval čím dále tím horlivěji: „A píše, že by nynějších kněží pravda hned byla utištěna, kdyby jí světská ruka nechránila.“

„Pane podkomoří, tomu bych hrubě neodpíral,“ podotkl Rychnovský.

„Tak. Ale dál, jako toto: že jim, rozuměj pikhartským kněžím, děje se křivda, a jaká, a směle, velice směle píše, že je divná naše slepota, nás lidí krvavých a mužů neřádných, tak nás, mne, uctívá, pod námi že mají pokoj kněží lháři, a krve lidské žádající že svobodu mají, ale lidé pobožní, pána boha se bojící, to jsou oni, ti pikharti, že nemají oddechnutí.

Lháři že své lže po kostelích volají a jim, těm pikhartům, svobody po domích mluvíti už nedáme. Slyšíš-li, pane Jene. To věřím, abychom jich nechali po domích bouřit, bludy rozsévat. A to také píše, že na moc světa nesluší, to již také před soudem na rathouze směle pověděl, že na moc světa nesluší lidi pudit k víře mocí a násilím a pro víru lidi trápit vězením. Tak, tak, to by se jim líbilo, to bychom nebyli lidé krvaví a neřádní. To by tak chtěli, pěstovati to

jedovaté bejlí – Nu, ještě mnohé tam, čím bouří, ale na konec, to se nemýlí, to má pravdu, že se bojí, že nevelmi bude jeho psaní platno, neb na to že se snažíme, abychom je, ty pikharty, vyplenili. Tak, věru tak, to chceme; chceme mít čistý ovčinec, jak král přísahal. Ale dost už,“ podkomoří vzrušen mávl rukou, „dost o tom, marné řeči, marné psaní –“

„Ale jest asi výmluvné,“ prohodil Rychnovský, „jednou jsem s tím Řehořem mluvil, řečný muž. To psaní je dlouhé,“ jakoby si pojednou vzpomněl.

„Nu, chtěl-li bys se přesvědčit,“ žertem řekl podkomoří.

Ale Rychnovský se toho hned vážně chytil a tím dychtivěji, když postřehl Noěmin pohled, co v něm tiché, ale žhavé žádosti po tom psaní. Přisvědčil, že by se rád podíval.

„Libo-li třeba hned. Pojď se mnou, dole v kanceláři u krbu si je můžeš přečísti. Potěšíš se,“ uštípl.

Když Rychnovský dával Noěmě s bohem, uviděl v jejich očích něco nedořeknutého, že je překvapena i spokojena, že by snad i s nimi šla a četla s ním Řehořovo psaní.

* * *

Nemýlil se. Byla dychtíva po tom psaní. Otčím pověděl o něm po svém, jako nepřátelský čtenář. Byla by ráda, když sama si nemohla list přečísti, také od jiného o něm slyšela. Rychnovský by pověděl sprá-

vedlivě, tu důvěru k němu měla. Jen bude-li moci jí povědět.

Nikdy jeho příchodu nečekala; tentokráte na něj myslila, počítala dny. Přišel až čtvrtého, to bylo již v listopadu, za kalného, deštivého odpoledne, kdy plameny v krbu vysoko pošlehující byly už mily. Hosta uviděla tím raději, že otčím nebyl doma. Meškal u dvora, kam měli přijeti radové saských vévod. Noěma netušila, že pan Rychnovský o tom dobře věděl a právě proto že přišel. Paní podkomořího poseděla s nimi, za nedlouho pak na chvílku odešla, jak teď poslední dobou již dvakrát učinila.

Noěma neváhala, nečekala. Netajíc své dychtivé zvědavosti, vzbuzené vroucím účastenstvím s „bratřími“, hned se zeptala Rychnovského, četl-li to psaní.

„Četl jsem, je dlouhé jako traktát. Ale od začátku až do konce četl jsem bedlivě a pozorně a pak jsem na ně dlouho myslil, dlouho do večera a nazejtří zas.“

„Je-li tak zlé, jak otec míní.“

„Je tam nejedna ostrá řeč a rozumím, že se panu otci nelíbí. Nejvíc o světské moci, kterak utiskuje pro víru, pro ni válčí a krev prolévá. Mnohým se to nebude nikdy líbit. Také to, že ty dvě strany, římská a kališná, by zemi více uškodily nežli tisíce věr pokojných, kteří by k své víře netiskli a nepudili a sami od víry puzení že by sebe a víry své nebránili tělesnou zbraní než toliko svatou trpělivostí; taková že je ta víra jejich, těch ‚bratří‘.“

„To je pravda,“ uklouzlo Noěmě, a hned kvapem dodávala: „Slyšela jsem, že nechtějí násilí a války.“

„To v tom psaní také, a že moc světa nemá se ničím spravovati než spravedlností, aby právě činila každému člověku, nehledíc na víru. Mnohé v tom psaní mně pak nešlo z mysli. Bylo by krásné, v pravdě křesťanské, kdyby lidé žili v pravém bratrství obecném, kdyby i nepřátelé byli nám bližní, kdyby i nepřátelům lidé dobře činili a jich litovali, že jsou zlí. Nic nemůže výše býti přikázáno, nežli to.“

Noěma, zapomenuvši na matku, na vše kolem, naslouchala v milém utišení a hleděla uvábená na pana Rychnovského a jehož přibledlá, slabě doličkovatá tvář zjasněla a jehož pěkné, tmavé oči zahořely svítem hluboké vroucnosti.

„To, jak vyrozumívám, chtějí ti ‚bratři‘,“ pokračoval. „A co za to – Ten Řehoř o tom trpce píše, kterak nespravedlivě je obžalovali a oni že nic neprovinili ani proti králi ani proti obecnému dobrému a za to že pět jich zmučili.“

To vytrhlo Noěmu z jasného pozapomenutí.

„Pět jich zmučili,“ opakovala zasmušile, „tady v Praze, pod novoměstskou věží.“

„A donutili je, že odvolali.“

„Až na jednoho,“ vpadla Noěma plaše, a víčka jí zamžikala. „Tentž dosud u vězení tam –“

„A zmučili jej?“

„Zmučili.“

„A neodvolal! Kdo je?“

„Koliát z Loudovy kolleje, slyšela jsem.“

„Kdo ti o něm pověděl,“ zeptal se Rychnovský maně, nemaje úmyslu vyzvídati.

Noěma okamžik váhala, pak rychle odvětila :

„Králuv šašek ho zná.“

„Ah, starý bratr Paleček! A nemůže nic u bratra krále?“ zeptal se Rychnovský jen tak, obecně. V tonu otázky byla již odpověď, pochybnost, že toto bratrství sotva prospěje.

V tom se vrátila paní podkomořího.

* * *

Noěma pak, když Rychnovský odešel, dlouho myslila na to, co pověděl ze psaní bratra Řehoře i na to, jak se o tom psaní vyslovil, jakého je ušlechtilého smýšlení. I to se jí před očima kmitlo, jak se té chvíle změnil, jak jeho tvář i pohled zjasněly. Myšlenky jí uvázly při tom, že s ním mluvila o Petrovi, jak se na Petra zeptal, neznaje ho, nic o něm nevěda a jak nadhodil, nemohl-li by Paleček nějak prospěti, ale jak také hned naznačil, že je to marné.

Rychnovský přišel zas koncem týdne. Té chvíle nebyla Noěma ve velké světnici. Seděla sama ve své komoře a hleděla zamyšleně oknem. Venku tiše mrzlo a sníh poletoval. Dívka ji vytrhla, oznamujíc, že paní máti vzkazuje, aby přišla do velké světnice.

„Přišel-li někdo?“

„Pán z Rychnova, již před drahnou chvílí.“

„Již před drahnou chvílí,“ opakovala si v duchu Noěma překvapena. Když vstoupila, zdálo se jí, že matka na ni pohlédla nějak zvláštně, jakoby se něco bylo stalo – A za chvíli pak odešla za nějakou záminkou.

Rychnovský hned prvními slovy vzrušil Noěmu. Oznamoval jí klidně, jakoby nebylo nic zvláštního, že ten koliát, o kterém posledně mluvili, jediný z těch „bratří“, který neodvolal –

Noěma vzhlédla ulekaně.

„Neboj se,“ chlácholil s úsměvem, „nic se mu nestalo. Je mu teď líp. Ze zadní šatlavy se dostal, myslím, že se již dostal, ale na jisto se dostane do lehčího vězení.“

Lehký ruměncem překmitl se Noěminou tváří.

„Opravdu jsem myslila,“ kvapně se omlouvala, aby nevzbudila domněnku, „že jej zas zmučili. Čím to, že tak pojednou mu ulehčili. Ty snad a jistě jsi pomohl –“ Stěží přemáhajíc své pohnutí, dychtivě čekala, co odpoví.

„Slyšel jsem o tom, řekl mně to, kdo mluvil s mistrem Rokycanou,“ odpovídal Rychnovský klidně, s úsměvem. „Přimluvil se u Rokycany a ten zas – Ostatek není to tak veliká milost. Ten nebohý student jest již hodně dlouhého vězení, sotva koho nechají tam hynout tak drahný čas, ani zločince ne.“

Noěma se stěží opanovala. Příznivá zpráva o Petrovi ji vzrušila, i to, že tu zprávu oznámil jí ten, jenž

Petrovi pomohl, jistě on sám Rychnovský, třeba že to zamlouvá a nepřiznal se.

Cítala vděčnost a musila dusiti vřelé slovo, kterým by ji projevila i že má radost z té zprávy. Cítala vděčnost, ale i tísnivou nesnáz, že se musila přetvařovat a nemohla mu říci pravdu; bylo jí jakoby jej klamala.

„Jak jsi dobrotiv,“ řekla tišším hlasem. Víc nemohla.

„Toť křesťanská povinnost,“ odvětil klidně, s úsměvem. „Řekl jsem ti o tom koliátovi proto, poněvadž vím, že jsi útrpná, jak tobě těch ‚bratří‘ líto. Nu, a o těch ostatních také ti povím, ale až později.“

„O těch, kteří byli tady v novoměstském vězení?“

„Nikoliv, nýbrž o těch druhých, o kterých jsme již jednou mluvili, v tom háji na Moravě, pamatuješ-li se, o těch v Kunvaldu. Rád si na to vzpomínám.“

Usmála se nejistě.

„Více o nich zvím, až teď přijedu domů na Rychnov.“

„Tedy pojeděš –“

„Zítřa.“ Odmlčel se, pohleděl jí do očí a tlumeněji měkčím hlasem pokračoval: „Panno Noěmo, zeptala jsi se, pojedu-li, a rád bych byl slyšel ještě jednu tvou otázku.“

Pohlédla naň tázavě.

„Ze se zeptáš,“ usmál se, „kdy se vrátím, kdy zase přijedu. Ale to ti povím sám,“ snažil se mluvití lehkým, veselejším tonem. „Povím ti, panno Noěmo,

že na Rychnově dlouho nepobudu, že tam dlouho nevydržím. Bude se mně tam stýskati po Praze, po tobě – A pak, až se vrátím, rád bych, abych se již nemusil s tebou loučit. Z toho jsem se vyznal prve, před chvílí tvé paní mateři, vyznal jsem se z toho, co dávno věděla i co také viděl a věděl tvůj pan otec. Také s ním jsem již mluvil. Jeho a paní mateře požádal jsem nejprve, jak je slušná povinnost. Svolili. Jejich vůle platí, mohli by jen žádat. Ale panno Noëmo, vnucený muž není štěstí, jak jsme, víš-li, o tom mluvili. A já nechtěl bych tvého neštěstí. Mé přání jediné jest, abys byla šťastna. Také jsem tenkrát řekl, že bych tě chtěl přesvědčit, že přátelská přízeň, a vím, že mně nejsi nepříznivá, může vzrůst v upřímnou oddanost. Kéž bych tě mohl přesvědčit! Neodpovídej hned, prosím tebe, ale až se vrátím, později. Kdybys mohla pak bez odporu, bez násilí svolit, doufám bohu, že bych si hleděl získati tvou přízeň a oddanost celou –“

Noëma, ač na jisto tušila, že pán Rychnovský o ni požádá, žasla. Ze této chvíle, toho se nenadála, jakož i toho, že takto jí řekne. Nechtěla za muž, ale po jeho řeči nemohla to vysloviti jemu do očí. Byla překvapena jeho přímostí, jata jeho oddaností, jež si žádala jen jejího štěstí; a to, co vyslovil ne chlumně a sebevědomě, nýbrž s vřelou vděčností, že mu není nepřízniva, to si v ten okamžik uvědomila a musila si to v duchu přiznat. A když řekl, že by si získal její upřímné oddanosti, nepocítila odporu a neměla

to za vypínavost. V návalu dojmův okamžik mlčela.

„Pane Jene,“ začala pak a hlas se jí zachvěl, „buď po tvé vůli. Neodpovídám, ale věř, že bych tě nemohla klamat ani teď, ani pak, nikdy bych tě nemohla klamat –“

„Vím, věřím,“ přisvědčil vážně a vroucně. „Buď s bohem.“

* * *

„Svolili,“ rodiče svolili, tak řekl pán Rychnovský a to: „Jejich vůle platí, mohli by žádat.“ Šetrně řekl „žádat“ a v pravdě to bylo „přikázat, poručit“. Vůle rodičů svatá, toť v božím přikázání. Proto nejprve jim řekl, jak je „slušná povinnost“.

V tomto názoru byla i Noëma vychována, proti tomu nebylo odporu a odvolání. Rychnovský nežádal, aby svolila ihned, nechce jí nutit, ale přijde si pro odpověď, pro svolení. Noëma na to vzrušeně myslila i na jeho zprávu o Petrovi. Hned také na Dorotky vzpomněla, na tetu Petrovu, jak by se potěšila, kdyby uslyšela. Jistě že nic nevědí; jak by věděly. Mohly by snad nyní dojíti k Petrovi, navštívit jej u vězení, teď by tetu snad k němu pustili, a ona, Noëma, by od nich mohla zvědět. Ale jak jim vzkázat. Paleček nejde. A sestry to musí zvědět, té radosti jim nemůže odepřít –

Přemítala, vymýšlela, jak by se k nim dostala. A tu koncem týdne jí „paní tetička“ nechtíc, nevědouc pomohla.

U Valečovských se doslechli, že onemocněla, že leží. Paní podkomořího ihned k Noěmě, že by se měla k paní tetičce podívat, přezvědět, co jí je, aby měli jistotu. Noěma byla by se ihned rozběhla, jak se jí kmitlo, že by při té cestě mohla vykonat i druhou. Nemohla se ani dočkat. Vyšla hned odpoledne, ač bylo zakaboněno a chystalo se na déšť.

Rychle dostala se k Týnu, tu však nezabočila do Týnské uličky, nýbrž dala se na levo. U velkém chvatu spěchala na Koňský trh, do ulice k sv. Jindřichu, odtud pak Bosákovou ulicí k bílému roubenému domku pod javorem, již skoro úplně holým. Poslední žluté listí třáslo se na něm v studeném listopadovém větru.

Noěmě zatrnulo, když vstoupila na osamělý dvořeček, když zahlédla pustou zahrádku a za ní velkou zahradu tety Andělové, staré lípy s posledními plaménky barevného listí na holých korunách, smutně tichou, opuštěnou alej pod nízkou, popelavou oblohou a plot mezi zahrádkou Dorotek a velkou zahradou, to místo, kam k ní Petr přichvátal, kde jej naposledy viděla.

Odtrhla se, rychle zaklepala. Tichá, bílá světnice Dorotek ozývala se výkřiky úžasu a radostného překvapení z netušeného příchodu milého hosta, jenž zůstal však jen u prahu, nechtěje ani dál, že spěchá, že nadmíru spěchá, že zaskočila sem pro novinu, vědí-li o Petrovi.

Nevěděly nic, myslily, že je dosud v hrozné zadní

šatlavě. A zase výkřiky úžasu a radosti, když uslyšely Noěminu zprávu. Větší Dorotka pohnutím až zaslzela. A malá hned, kdo, kdo pomohl a jak se stalo; a větší hned do toho, teď že bude možná Petra navštívit.

Noěma jí přisvědčila, menší Dorotce jen stručně pověděla, že se stalo přímlovou u Rokycany; kdo se přimlovil, nepověděla. A již se také loučila, že není prodlení, že musí. Jen na Eliáška ještě vzpomněla a ostatní „bratry“.

„Pozdravujte je a Petra, půjdete-li k němu; jistě že půjdete. Pozdravujte jej,“ opakovala vše. „Jen kdybych mohla s vámi zase mluvit, abych zvěděla, zdali vás k němu pustili.“

„Víš-li, sestřičko Noěmo,“ hned navrhovala menší Dorotka, „za týden, ode dneška za týden v první soumrak přijdu do Caletné, budu čekat u druhého domu vedle vás, hled, abys té chvíle mohla sběhnout –“

To smluvily a Noěma se rozloučila. Zpět chvátala touže cestou k Týnu, odtud do Týnské uličky k paní tetičce. Vše skončilo se šťastně. Domů přinesla zprávu, že paní tetička sice leží, ale že její choroba není nikterak zlá, a nikdo nezvěděl, že Noěma při té návštěvě vykonala ještě druhou.

A štěstí pak jí přálo také smluveného s Dorotkou dne. Setkala se s ní za prvního soumraku u druhého domu v sousedství a doslechla se, že Petr je opravdu v lehčím vězení, a jakou měl radost, když teta k němu

z nenadání vkročila, když mu tiše pověděla, že ona, Noěma, jim tu zprávu přinesla. Měl radost a divil se a vyptával se, co se stalo, že jej sem dali, hospodář šatlavní že jen věděl, že Rokycana zakročil.

„Rokycana,“ opakovala Noěma, „na přímluvu –“ Ale víc neřekla, nedalo jí, aby jmenovala Rychnovského. A hned se ptala, je-li Petr zdrav.

„Oh, oh, sešel, velmi sešel, sestra Dorotka nad ním zaplakala, když jej uviděla, a plakala, když o něm mluvila. Ale jakou prý měl radost, a dvakráte se ptal, je-li pravda, žes ty zprávu nám přinesla, a že vzpomíná, jak jsme četli, jak nám četl z postíly Chelčického, kterak pan Ježíš utišil vlnobití, a že také doufá, že doufá v boha – Ale Noěmo,“ Dorotka sebou škubla, „někdo vyhlíží od vás z průjezdu. Jdi, jdi, za týden přijdu zas –“

Noěma byla by v tom listopadovém sychravu stála ze soumraku do pozdního večera, aby slyšela o Petrovi, aby mohla o něm pohovořit. Musila však zpět. Menší Dorotka cupi, cupi, cup vzhůru ulicí směrem ke královu dvoru, Noěma okolo domů opatrně k průjezdu. Již tam nikdo nestál; šťastně se dostala do své komory potěšena i teskně vzrušená –

43.

Petr Pícek, mistr královny kuchyně, byl skoro po celý měsíc listopad a ještě začátkem prosince na skřipci své palčivé zvědavosti. Klidu a pokoje mu

nedali různí radové a poslové z říše, císařův, bratra císařova, bavorského vévody, saských vévod, kteří se sjeli do Prahy. Často je vídal, jak se scházeli k poradám u nejvyššího kancléře nebo u krále. Scházeli se, jednali a jednali, a Pícek z toho nic nezvěděl, leda to, a to věděl každý, že se smlouvají o mír. Ale co a jak, že se nemohou nějak dohodnout, že to tak dlouho trvá a že posel bramburského markrabí nepřijel, o tom že ani slechu ani dechu.

Až konečně koncem prvního týdne v prosinci řekl mu nejvyšší vrátný Hanuš z Kotvic, jenž se s ním potkal u hlavních dveří královské kuchyně:

„Tak už ti Němci pojedou domů, zítra většinou, bavorský nejpozději.“

„A co, co ujednali, co smluvili,“ ptal se dychtivě mistr kuchyně.

„Zase příměří; protáhli je a roztáhli na všechny. Tři dny před božím narozením, od těchto dnů za tři neděle, o slunce východu nastane pro všechny strany křesťanské příměří; všichni zajatí z obou stran budou toho dne propuštěni a ve čtyřech nedělích, jmenovitě na sv. Dorotu začne nové vyjednávání o pravý, křesťanský mír.“

„A zase tady v Praze, tady?“

„Ne, ve Znojmě.“

„A tady, co, prosím tebe, jak my, to jest jak král pochodil –“ Očka Píckova zamžikala.

„Vyhrál, jak slyším, císař musí míti s ním dobrou vůli a Bramburský také nepochodil.“

„Tak, to je dobře.“ Pícek zamnul si ruce, ale hned se optal a tak co teď –

„Myslíš, co bude zítra, pozejtří, co za čtrnácte dní. Ty bys toho chtěl vědět!“ Kotvic se zasmál. „To nevím, ale na to abys se optal bratra Palečka.“ Uštípl vesele a odešel.

O tom, co mistr Pícek tak toužebně chtěl zvědět, mluvil pozejtří král s královou. Toho dne ráno odjel z Prahy poslední jednatel z říše, doktor Mayer, rada bavorského vévody. Pozdě odpoledne pak navštívil král Jiří královnu v její útulné komnatě. Venku shánal poslední studený svit zimního dne; v královnině pokoji už stíny prvního soumraku. Zardělá zář plápolajícího ohně v krbu třásla se na pestrém koberci i po lněném táflování, kryjícím stěny do polovice, i po královských manželích, sedících v křeslech poblíže krbu.

Král mluvil o doktorovi Mayerovi, o jeho odjezdu a cestě a při tom vzpomněl na všechen sjezd a všechno vyjednávání právě skončené.

„Naše věci šťastně šly,“ podotkl spokojeně. „Dobře bylo, že naše vojsko v Bavořích ukázalo naši sílu. Císař musí teď stát a stojí o dobrou vůli s námi. Na to již teď nemůže papeže vésti, aby nám nemilost ukazoval, tak jak dosud činil. Naše vynasnažení o pokoj v říši se zdařilo.“

„A již pomýšlíš na jiné jednání, na jiný, nový mír,“ vpadla královna, usmívajíc se.

„S papežem, tak. Nastalať vhodná chvíle. Teď té

doby nemůže papež spoléhat, že by císař a říše mu pomohli brannou mocí, kdyby snad na ni pomýšlel. Nemůže. A tak by teď jednání s papežem spíše mohlo jít k dobrému. A musíme již začít s ním vyjednávat, aby uznal naše úmluvy se sborem basilejským.“

„Poselstvo tedy –“

„Tak, a široké poselstvo.“

„Kdy míníš je vyslat –“

„Zítřejší odjede do Říma mladý Sedlecký, ten, jenž přinesl to zlé psaní od Fantina a vypravoval, jak si papež,“ král se usmál, „na nás vzpomněl o velkém páteku v kostele svatého Petra, jak nám žehnal. Sedlecký pojede naše poselstvo ohlásit. A poselstvo samo vyjede – myslím – hned po vánocích nebo nedlouho po novém roce. Pojede kancléř –“

„To už jisto?“ Královna pohlédla tázavě na svého manžela.

„Hned od počátku jsem na Rabštejna myslel.“

„Vůdce poselství bude tedy pod jednou, Říman –“

„Zná Řím, papežský dvůr, s nejedním kardinálem. je znám. A je mně věrně oddaný. A na to pamatuji, že býval v císařově kanceláři s Eneášem Sylviem, že byli dobří přátelé, a ten Eneáš –“ král se usmál.

„Teď svatý otec,“ dořekla královna, „pravda. Ale co svatému otci teď takové přátelství z kanceláře – Leda že by na ně pro sebe, pro svůj zisk pama- toval.“

„I to je možné,“ přisvědčil král vážně. „Ale věřím

Rabštejnovi. A nepovede poselství sám. Kostka s ním pojede.“

Královna Johanna přikývla hlavou, schvalovala, hned však připomenula:

„Ale Kostka je pán na Litomyšli, na biskupském někdy zboží.“

„Také jsem na to myslel,“ král chmuřil obočí, „v Římě jej proto nebudou příznivě vítat. Ale je-li lepší hlavy, je-li věrnějšího a statečnějšího nad Kostku? A zná lidi, umí s nimi jednat. S nimi pošleme dva, tři mistry. Rokycana obzvláště chválí Korandu a Vrbenského. Z Říma ustavičně upomínají o to poselství. Teď splníme jejich žádost.“

„Chtěli poslušenství –“

„Nebudou-li chtít více – Poslušenství a poctivost učiním jako jiní králové křesťanští, pokud je spravedlivé. Osvědčím, že chceme státi v pravé jednotě s církví, jakož jsem již učinil, co jsem při korunování přísahal: spravedlnost oběma, pod jednou i pod obojí a kazit kacířství. Nestrpěl jsem Táborů, nestrpím těch pikhartův a bludů, jež ďábel v ně nasil,“ král mluvil rychleji a vzrušeněji, „ale také budu žádati, abychom proti vši spravedlnosti tištění nebyli, aby papež konečně uznal kompaktata a vše, co s nimi, v tom abychom se srovnali, aby nedošlo k nejhoršímu.“ Odmělčel se, zamyšleně se zadíval do krbu, do míhajících se plamenů. „Rád bych, aby zůstal pokoj v zemi,“ začal zas, ale volněji, „rád bych bez meče dokončil, co naši začali v Basílii.“ Obrátil se po královně, jež

s něho nespouštěla oči. „Bude to poslední smlouvání, dlouho jsem se mu vyhýbal, poslední vyjednávání, nebo –“

„Poslední boj.“

„Poslední boj,“ opakoval král zasmušile a přikyvoval hlavou.

* * *

První sobotu po vánocích odpoledne přišla paní Marta za husté chumelky k Valečovským. Paní podkomořího seděla s Noěmou poblíže velkých kamen, podkomoří byl na odchodu, již ve dveřích, zůstal však ještě na chvíli, když vstoupila paní Marta. Uvítal ji a dodal s úsměvem, že jistě si jde pro novinu.

„Stalo-li se něco,“ kvapně se tázala čilá, stará paní.

„Stane se, do týdne pojedeme, teď už je určený den.“

„Ah, naši do Říma, poselství! Všude o tom řeč. Tak zase o kompaktata –“ A již byla v své době, v starých časech. „Oh, oh, když si vzpomenu, jak se tenkrát, před třicíti lety chystali do Basilije, nebožtík pantáta náš,*) to jsem byla již tři léta vdaná, ale těch dnů jsem byla víc doma v Týnské ulici u rodičů než ve své domácnosti, tenkrát na Ovocném trhu, když jsme pantátu vypravovali. A co lidí k nám přišlo a jakých! Nu, také Prokop Holý a Louďa z Chlumčan, Beneš Mokrovouský a mistr Rokycana, tenkrát mladý, statný, asi v mých letech, však pantáta pak byl

*) Jan Velvar, vynikající staroměstský měšťan.

s ním v Basilií na jedné hospodě a Beneš z Mokrovous.

A když vyjžděli! Zrovna na sv. Mikuláše, vidím, jako by dnes bylo, řídce chumelilo a koní jízdných a vozů řada a na každém voze, na pokrově namalovaný kalich s tělem páně; jízdní v šalířích před vozy i za nimi, karlštejský pukrabí –“

„Zdeslav Tluksa z Buženic,“ přikývl podkomoří.

„Ten, ten, Tluksa, ten jízdné vedl, a vyprovodil posly až na hranice. Ach, z Prahy sotva projeli, co lidstva, jak všude plno, plničko. A tak slavně vyjeli. A my jak jsme pak čekali zprávy! Ale dočkali jsme se, koncilium artikule uznalo. A teď – teď –“

„Začínáme znovu,“ s úštěpkem doplnil podkomoří. „Mnoho jsme slevili, mnoho, a nejvíc Rokyšana, aby se mu arcibiskupství nezmátlo. Zisk kněžími více hýbe než boží pře. Všemi, našimi jako římskými. A tyto nejvíc pálí artikul náš, že kněží nemají panovati světským zbožím. A oni zvykli panování. Papežové panovali sta, tisíce let a víc, králové, císařové je poslouchali, celý svět tak říkajíc. A kdo se římské stolici jen ozval, toho trestala i hubila. I nad sbory v Kostnici a v Basilií zvítězili. Jen my Čechové se ještě vzpíráme, už jen sami, a nechceme uznat papežského panování –“

„Proto nám chtěli kompaktata ukrást, ten legát papežský, ten pyšný ďábel. Noěmo, to jsi byla holčička, vy se pamatujete,“ obracela se k podkomořímu a jeho paní, majíc zvadlé tváře rozhorlením do červena prokvetlé, „a na to se také pamatujete, jak byl

ten legát pyšný, až se všichni proti němu velmi pohnuli, až k němu ošklivost měli. Vždyť ten legát, Noëmo, na hod svatého Ducha v klášteře svatého Jakuba přijímal tělo páně, to se ví, že pod jednou způsobou sedě, slyšíš-li, sedě přijímal pána boha, sedě, lalokatý černý legát; osmahlý byl velmi a měl černé obočí jako morous,“ paní Marta ukazovala nad svýma očima „hrubě husté, chlupaté, a ten chtěl kompaktata odvézt, a již je měl až v Benešově; nu, však víte.“

Podkomoří, jenž to všechno pamatoval a znal legáta Karvayala, usmál se a rychle vpadl: „Nu, a teď odvezou kompaktata až do Říma –“

Paní Marta sepjala úžasem ruce.

„Ale jen v opisu,“ vysvětlil Valečovský prve, než mohla vykřiknout. „V královské kanceláři je teď opisují. Jen opis povevou do Říma. Ale, milá paní Marto mám cestu ke dvoru –“

„Jdi, jdi,“ pobízela vesele. „A domluv jim, ať Římu povědí, ať se papeže, toho antikrista nelekají. A já ti ještě s vámi pobudu,“ obrátila se k paní podkomořince a ještě více k Noěmě.

Poseděla s nimi až do soumraku. Když odcházela pomohla jí Noěma jak obyčejně do pláště. Na mazhauze stáhla jí kápí přes zavitou hlavu, neboť venku ještě chumelilo. Ale v tom drobná, čilá stará paní mile se usmívajíc, vzala ji z nenadání za spánky do svých dlaní, a stočila jí tvář k širokému oknu.

„Ukaž, duše milá, ukaž se, ať se ti podívám do tváře, do očí.“

„Co bys chtěla viděti –“

„Co jsem v jizbě neviděla, co jsi tam snad ukrývala :
jsi-li smutna.“

„Proč bych byla –“ zamlouvala Noëma.

„Stýská-li se ti,“ a paní Marta, nevyžadujíc odpovědi, švitorně sama odpovídala :

„Jak by se ti nestýskalo, tak dlouho nejede, tak dlouho se nevrací. Stýská se ti, vid' –“

„Ne.“

Noëma řekla pravdu, které paní Marta nechtěla věřit, ale Noëma se nepřiznala, že sic se jí nestýská, ale že nejednou si vzpomněla, zvláště posledních dnů, že pán Rychnovský dlouho se nevrací a s jakou přijede, co bude –

* * *

V králově dvoře před královým domem čekali pacholci, držíce za úzdy čtyři osedlané koně; dva z těch koní, bělouši, měli pod sedly pokrovy z hnědého sukna vlčkového, druhým dvěma, hnědákům, kryly hřbet a boky pod sedlem pokrovy z černých koží beránčích. Za těmito koňmi tři koně s vaky a pytlý plnými a čtyři koně prostého sedlání. V pozadí poblíže zdi do královské zahrady čekaly tři vozy, každý o čtyřech voznicích; první z těch vozů, nejonačejší s tmavozelenou korbou, byl kryt koží a soukenným šperlochem,*) kdežto vršek druhých dvou chránily rohože na obručích a konopné plachty přes ně napjaté. Tyto dva zad-

*) krytým, plachtou.

nější vozy měly náklad truhlic, tlumokův a vaků, pytle s obrokem a na zádi zvenčí kupy senných otepí.

Pacholci a vozatajové všichni v kožichách, v kuklách, přes něž měli naraženy beranice nebo čepice s vysokým liščím lemováním. Mrzlo, bylo lednové ráno, čtrnáctého ledna 1462, po střeších bílo, stromy v královské zahradě v bleskotavé nádheře zmrzlého jíní. A jíní také v uších všech koní, jejichž nozdry vyrážely paprsky husté páry, rozletující se bělavými kotouči mrazivým, přikaleným vzduchem. Nebe zaklopeno, rostl sníh.

Zvědavců z dvorské čeledi všude dost, u oken, ve dveřích i u vozův a koní; tam také mistr královny kuchyně Petr Pícek, jež jeho neskrotná zvědavost připudila do dvora o mnoho dříve, nežli jindá přicházel. To jen, aby spatřil odjezd králova poselství do Říma. Všechno si prohlédl, koně, vozy, dychtivěji však upíral oči k hlavním dveřím králova domu.

Nedočkavě čekal, až vyjdou, až vyjdou. Ale nešli, a nešli a mráz páčil; uskočil do kuchyně. Ale jen se poohřál, už byl opět venku, aby pánů nepropásl. Hned však uhnul, neboť v ten okamžik postřehl starého králova šaška, an přicházel v zelené kukle, v kožíšku zeleném jako brčál z Celetné ulice. Pícek se mu vyhnul, nechtěl se s ním setkat, aby šašek ho nešlehl nějakým ostrým žertem nebo bodavým posměškem.

Bratr Paleček ho neshlédl; prošel okolo koní, prohlédl si vozy, u kterých postál; pak zmizel v králově domě. Petr Pícek mu záviděl. Moci do králova domu,

rozhlédnouti se, naslechnout, dostati se i do předsíně královny komnaty! –

Starý šašek tam vkročil. U dveří do královny komnaty stál Majnuš, komorník. U krbu, v němž plápolal oheň, seděl na lavici podkomoří Valečovský, králův hofmistr, dlouhý Kdulinec z Ostromíře, do nedávna vrchní velitel královského vojska v poli, v Bavořích; u nich stál a hovořil s nimi nejvyšší lovčí Hanuš z Kolovrat. Opodál, u okna, zabrán byl v hovor s královým prokurátorem Čeňkem z Klinštejna, příbuzným a dědicem nebožtíka Loudy z Chlumčan, nejvyšší hofmistr pan Jindřich ze Stráže, vysoký v pěkné šubě, brady dlouhé, do běla šedé, ten, jenž za mlada držel s Táboři, později vykonal pouť do svaté země, v Konstantinopoli se zastavil a tu i se samým žoldánem mluvil.

Všichni v předpokoji rozmlouvali tlumeným hlasem, vážně, vážných tváří. Ale když vkročil bratr Paleček a hned u dveří se na všechny strany klaněl, usmál se pan Kolovrat, veselých šprochů milovný, zakýval na šaška a popíchl jej, pojedje-li také do Říma.

„Jel bych, bratře lovčí, ale já bych jim tak lahodně mluvil, že by si mne tam nechali a víc by mne domů nepustili. A tak bych měl jenom vzkaz do Říma po bratru kancléři, ten zná Řím jako Prahu, s kardinály se zná líp než s pražskými faráři a s papežem líp než s bratrem Rokycanou –“

„Jdidiž, co blábolíš. A co bys chtěl po něm vzkázati?“ ptal se Kdulinec, horlivý kališník.

„I požádal bych bratra kancléře, aby se zeptal svatého otce, náměstka božího na zemi, píše-li ještě kratochvilné básně o bohyních a oplzlá skládání o smilném, cizoložném milování.“

„Mlčiž, hubo nectná,“ okřikl jej tlumeně pan Kolvrat; byltě pod jednou.

Kdulinec, podkomoří i ostatní se usmívali; jich šaškovo píchání nepohoršilo.

„Tak už mlčím, už mlčím,“ ochotně se poddával starý šasek. Šel do kouta, díval se, jakoby něco hledal, šel do druhého kouta a tu zase tak, pak na stole prostřed předsíně jako by po něčem pátral.

„Co hledáš,“ zavolal na něj šedobradý, mohutný pán ze Stráže.

„Co hledám, barvy a štětec.“

Všichni se na sebe podívali.

„A nač,“ zeptal se podkomoří.

„Chtěl bych malovat.“

„Co bys maloval,“ zvědál za všechny králův prokurátor pan z Klinštejna.

„Dole na dvoře na vozy bych namaloval a na plachty kalich s hostií.“ To mluvil klidně, s úsměvem jakoby nevinnou věc; ale páni, zvláště podkomoří Valečovský, pan z Klinštejna a Kdulinec zarazili se, zvažněli.

„Víte-li, milí bratři páni,“ modré oči šaškovy jindá plné dobroty i čtveráctví, teď sesmutnělé otáčely se po pánech, „a mohli byste vědět i pamatovat, třicet tomu let, bez malička třicet let, když vyjížděli naši

odtud z Prahy poprvé do Basilije, všechny pamatují, všechny bych mohl volat za svědky, ale již odešli, jen bratr Rokycana ostal. Nu tak, bratři pánové, pamatujete-li se, že to bylo jinačí, Praha byla vzhůru, Praha je vyprovázela a kterak milí poslové vyjížděli ke concilium jako vítězové, když musilo vyjednávat a smlouvati se, oh, oh, a světu ukázali naši, již na vozích bylo vidět, na všech kalich s tělem páně a nade všemi korouhev také s kalichem a pod kalichem zlatým písmem: veritas vincit. To bylo na voze,“ šašek se pojednou uklonil před královským prokurátorem panem z Klinštejna, „tvého nebožtíka pana otčíma, Loudy z Chlumčan, dobré paměti. Tenkrát jeli do Basilije také bratři Táboři a dnes máme umučené bratry pikharty,“ Paleček se zlehka uklonil před podkomořím Valečovským, „a na vozech nic, ani kalíšku ani písmenka, a korouhev také žádná, leč že by ji půjčil bratr prokurátor,“ upřel oči na pana z Klinštejna, „zdědil ji po otčímu, po hejtmanu Loudovi slavné paměti. Snad bychom ji našli někde v koutě zaprášenou – rač odpustit – nečepejři se, vím, že kalich páně miluješ jako my, nehněvej se, ale veritas vincit, jak je napsáno na té korouhvi. A tak nebudu již nic malovat, není barvy, není chuti, není už na to radostné myslí a opatrní páni by mne tepali přes prsty. A tak, a tak –“ Nedořekl a přihrben zacházel do kouta.

A nikdo se neozval, všichni se odmlčeli. –

V tu chvíli meškali u krále ve vedlejší komnatě poslové připravení na těžkou cestu ke dvoru papež-

skému, nejvyšší kancléř pan Prokop z Rabštejna, vážný pán, dobrý padesátník, pan Zdeněk Kostka z Postupic a s nimi oba mistři, Václav Koranda,*) ani ne čtyřicítiletý a Václav Vrbenský, asi padesátník, oba vyholení, oba ne v talárech, nýbrž v měšťanském obleku, v šubách, připraveni na cestu tak jako kancléř a pan Kostka.

Všichni, až na kancléře, jenž byl pod jednou, přišli rovnou z Týnského kostela; mši jim tam sloužil mistr Rokycana a přijímali tam pod obojí. Po té poslední pobožnosti ve vlasti rozloučili se s voleným arcibiskupem, mistrem Rokycanou, o nějž také měli v Římě jednati. Pohnut, požehnal jim a přál boží pomoci, aby šťastně dokonali, co on s jinými před léty začal v Basili –

Teď stáli před svým králem již na odchodu, všichni vážní tak jako král. Běželo o velkou věc, o rozhodnutí hlubokých následků, cítili tíhu svého úkolu.

V tu poslední chvíli král jim znovu připomenul Vratislavské, že tajně posílají posly do Říma a křivě žalují, ať bedlivě vše pozorují a zjistí, toho lstivého jednání Vratislavských že nebude již déle trpěti.

„Křivě žalují,“ opakoval, „a jejich zlé navedení, které tam v Římě slechu došlo, bojím se, že i v srdci by se zkořenilo. Půda na to v Římě je.“ Dodal trpce. V tom se obrátil na Kostku. „Milý Zdeňku, také toho našeho zástupce u papežské stolice dobře pozorujte, toho Fantina. Po tom psaní, které si troufal nám

*) Mladší krajan táborského kněze V. Korandy staršího.

poslati, kdož by mu zplna věřil a důvěřoval? A to mějte na mysli," pohleděl na kancléře, „a povězte v Římě, kde bude vhod a chvíle, že jest naše žádost, abychom se s papežem shodli, abychom se stolicí apoštolskou v jednotu přišli a tudíž s králi křesťanskými v tom se srovnali. Ale toho hajte a to pamatujte, že kompaktata jsou pevná smlouva, že řádně vyšla od koncilium, a papež, chce-li pokoj a jednotu, musí držet úmluvy, a ne-li, že neustoupíme, jak jsem vám již řekl. A tak jeďte pro dobré a pokoj našeho království," hlas králův zvroucněl, „bůh vás provázej," podal Kostkovi, podal všem ruku, „bůh milý s vámi.“

Poslové vzrušení jako král vyšli z komnaty; král osaměl. Z předsíně ozvaly se hlasy; tam nové loučení. A ticho, poselstvo odešlo a všichni s ním, vyprovodit je.

V nádvoří houfec dvořanstva, z čeledi dvorské od králova domu až k bráně. Začínal se sypati sněh. Tiše, v bezvětrí, hustě připadával.

Petr Pícek stál v šubě, ve vydří čepici na pavláčce nad vchodem do kuchyně a s ním Martinek, králův krejčí v kožichu a bobří čepici, jenž v největším chvatu přiběhl se podívat na ty, kteří pojedou do Říma hájit kalicha. Shlédli je, jak vyšli z králova domu a pány je provázející i šaška králova v kožíšku zeleném jako brčál a v kukle zelené. Viděli, jak poslové naposledy podávají pánům ruce, jak pan Kostka, nejvyšší kancléř i oba mistři vyšvihli se do sedel, slyšeli, jak jim přejí šťastnou cestu.

Mistr Martinek, přehorlivý kališník, strhl čepici a volal vzrušeně:

„Dej pán bůh štěstí! –“

Naproti v králově domě v patře stál Jiří král u okna dívaje se na nádvoří, na odjezd svého poselstva v tiché chumelici.

Vyjelo, zmizelo branou, nádvoří se prázdnilo, ztichlo.

Král odstoupil od okna; chtěl ke křeslu, pojednou však stanul, jak náhlá vzpomínka mu zarazila krok. Louda z Chlumčan se mu v mysli zjevil, tak jak jej naposledy viděl, když jej v jeho domě navštívil. Viděl ho v křesle sedícího, ozvalo se mu, co starý, táborský hejtman maje bílé obočí chmurně staženo, mu zasmušile řekl, blížek smrti:

„Dej bůh Tvé Milosti, abys na mou radu nemusil vzpomenout. Jdeš do velikých bojů –“

Do velikých bojů –

Ale starý hejtman tenkrát také ukázal na svou korouhev na zdi a věřil a bohu doufal, že bude, jak na ní napsáno.

44.

Vánoce minuly, nový rok nastal, v polovici ledna odjelo královo poselství do Říma, leden chýlil se ke konci a pán Rychnovský se ještě nevracel. Noěmě jej doma často připomenuli, přímo, nepřímou, zvláště matka, a když přišla paní tetička. Ta vždycky přidala hovoru o mladém pánu na Rychnově. Dobře však

postřehla a paní podkomořího rovněž, že Noëma neúčastní se hovoru s tajenou nevěstí radostí (a byla jim oběma již jako nevěsta), že nejraději mlčí nebo že neodpovídá přímo.

Petr, student, byl jejím myšlením, její láskou, tajenou a smutnou, bez naděje. Sám slovem se neprojevil, ale to, jak se o ni strachoval, jak té nešťastné neděle se s ní rozloučil u branky z tetiny zahrady do zahrádky sester Dorotek, jak pro ni pak i muka trpěl, to mohla jen hluboká láska.

Ale jaká propast mezi nimi! Nebylo naděje, nebylo ani pomyšlení, že by se mohla státi jeho ženou. Proto nechtěla jíti za muž, ani za tak milého a dobrého, jako byl Rychnovský pán.

Paní Marta jednou, bylo koncem ledna, skoro čtrnácte dní po té, co odjelo královo poselství do Říma, zavedla řeč na vdavky, jmenovitě o tom vykládala, že, pravda, je neštěstí, když se panna provdá do zlé, nehodné rodiny, když tu má slovo mužova matka, zlá tchyně, tak jako se vdala dcera toho kulhavého vlka, pana Oldřicha z Rožmberka, Perchta že se jmenuje,*) tu že smluvili za bohatého pána z Lichtenštejna, Němce.

„Připravili ji k tomu,“ vypravovala paní Marta, „aby si ho vzala. Ale ten bohatý Lichtenštejn, člověk zlý, surový, ten paní Perchtu, jak mně vypravovala panna Šermarová, ta byla u paní Perchty v službách, ten paní Perchtu nebohou už i tepe, bije. A jak je na ni

*) V pozdější, nesprávné pověsti Bílá paní.

zlá i tchyně! Ten člověk a máti jeho, ta baba, jakoby lidé nejsou. Vždyť už na to šli, aby ji otrávil! Co prý se paní Perchta domů napsala, otci, bratřím, jeden z nich je ten tlustý, vratislavský biskup, nepřítel kali-cha, ale vše marné. Ten starý, kulhavý vlk jako by ne-slyšel, když dcera naříkala, bohu žalujíc, že by prý hanba bylo, kdyby jeho dcera šla od muže, od toho surovce. Takové manželství je peklo, to radši nevěstu ten den v zemi zakopat. Ale jinde – ať nepokrytě, přímo dím, Noěma, víš na koho myslím, uvaž a po-čítej: jest sám, nemá již ani otce ani mateře, sám je, sama budeš s ním, na nikoho se nebudeš ohlížet, neřku-li někoho se bát, sama paní, a pán Rychnovský, však víš a víme všichni, na rukou by tě nosil, modré s nebe by ti snesl.“

Noěma, jež naslouchala majíc oči sklopeny, po-hlédla na paní Martu.

„Jistě tak, jistě, ale, paní tetičko, nemyslím na vdá-vání, chtěla bych zůstatí na svobodě.“

Paní Marta úžasem sepjala ruce, paní podkomořího náhlým, prudkým pohnutím ostře vyrazila:

„To pravíš, a teď, a jistě víš, že jsme svolili, že jsme panu Rychnovskému slíbili, já i otec. Otec, slyšíš-li, a to bys troufala si mu říci? A panu Rychnovskému také, až se teď vrátí?“

„Tomu bych to mohla říci, jeť spravedliv.“

„Neřekneš, nic neřekneš!“ vpadla hněvivě matka. „Chceš-li nás zahanbit?“

Paní Marta začala ji chlácholit, však že Noěma si

rozmyslí, že uzná, jistě. Než bylo to jen plané utěšování, jemuž sama dost nevěřila.

Tentokráte odcházela ve velkých nesnázích. Noëmin odpor jí hnětl a mátl, nerozuměla mu, a také se v duchu lekala, co přísný podkomoří, co bude, nedá-li se Noëma pohnouti.

Noëma ji vyprovodila jak obyčejně až ke schodům. Tentokráte jí paní Marta neobrátila tvář k oknu, ke světlu, aby uviděla, stýská-li se jí. Dnes už věřila, že ne.

Vzala ji za ruku, přiklonila se k ní, a s mateřským účastenstvím, mluvíc tlumeným, měkkým hlasem zkoumavě se dohadovala:

„Snad ti, Noëmo, srdce brání –“

Noëma mlčela.

„To by byl těžký boj, duše milá. Ale těžší, mocnější je boží přikázání, a na to pamatuj, Noëmo.“ Pohladila ji a sestupovala ne tak čile jako jindy se schodů.

Noëma se již nevrátila do velké světnice k matce, rovnou zašla do své komory. Myslíla na Rychnovského. Kdyby byl slyšel, jistě by se nepřidal k matce a k tetičce. Co řekl o vnuceném muži, co o jejím štěstí – Ale bude chtít odpověď, až se vrátí – Dlouho se nevrací – nepospíchá tak, jak řekl. Zarazila se, otčímu hlas zaslechla. Poví-li mu matka – Nemůže zamlčeti, jistě že poví. Jak se teď vrátit k nim do velké světnice –

Zůstala; soumrak začínal zaslánět komoru. Rozžehla svíci. Jen ji postavila na stůl, rychle se ohlédla po dveřích. Otčím, patrně vzrušený. Už ví, matka

mu řekla. Stála proti němu mlčky, přemáhajíc své leknutí.

„Noěmo,“ začal temnějším hlasem, „víš asi proč přicházím.“ Řekl to klidně, ten klid však lekal.

„Mluvil jsem s matkou; chceš zmařit to, co jsem s ní jednal, chceš porušiti náš slib, naše slovo. Nechceš prý se vdávat.“

„Nechci, pane otče.“ Řekla to tiše, ale pevně.

„Nechceš,“ opakoval i ptal se znovu a hrozivě. Zakroutila hlavou, že nechce.

„Noěmo, nebudu tě vyslychat, nebudu pátrat, proč. Nepověděla bys, vím, zapřela bys. Ale zeptám se jiného,“ uhodil pojednou ostře, hrozivě, „a ten poví. Na mukách se ho optám, koliáta, bratrovce té pikhartské bekyně. Ah, jak jsi zbledla, jak jsi se lekla! Jsem na dobrém šlaku. Již jednou byl tázán. Byl hrdina,“ podkomoří to řekl s úsměšným uznáním, „nepověděl. Ale přestane být hrdinou, až podruhé mu začnou pálit –“

Noěma bledá, vyděšená zarazila jeho hrozby výkřikem, v němž se chvěly všecka její hrůza i odpor: „Proč chceš se mstít na nevinném!“

„Přiznáváš!“ vybuchl podkomoří. Oči mu zasvítily. „Nevinný! Dobrotivý, milosrdný mistr Rokycana,“ to řekl posměšně, „toho koliáta šetří, toho nejzatvrzelejšího z těch kacífů, a všech. Rokycana mně rád i se svými kněžími často sáhl v můj oufad. A s těmi pikharty zas. Jak by ne, jak by nebyl jim milostiv. Jsouť z něho, to bludařství jest z jeho ká-

zání. Ale věz, že toho koliáta dostanu pod zemi na mučení. A tentokráte poví, až se zeptají, kde býval, s kým mluvil, s kým se scházel –“ pomyšlení to podkomořího rozjitřovalo, slova vyrážel prudce, divoce, „poví, a krevní písař запиše do smolné knihy jména těch dvou bekyň, těch Dorotek a – a – i tvé, Noěmo“ – to vyrazil temně, jakoby mu hrůzou a ošklivostí docházel dech, „tvé jméno, dcery královského podkomoří. Ale nechť –“ a zas už plným hlasem hrozil, „ty chceš, sama chceš, aby ten koliát byl na skřípec natažen, aby mu pálili bok, až střeva –“

„Je nevinen!“ vzkřikla Noěma bledá, třesouc se. „A chceš-li jej mučit, muč i mne!“ Oči jí zahořely.

„Tak – tak jsi zmámena?“ Hlas podkomořího zněl už sípavě. „Pro koho tak mluvíš, koho tak hájíš – oh.“ Zafal pěst a hrozil: „Milovat se s takovým –“

„Nikdy jsem s ním milovného slova nepromluvila! Přísahám bohu, nikdy!“

„Proč se tedy nechceš vdávat?“ Okamžik mlčel, pak tišeji, ale s děsivou určitostí rozhodl: „Setrváš-li na svém, půjde ten koliát na mučení. Rozvaž si, do rána máš času.“

Odešel.

Noěma sklesla na stolicí u lože pod nebesy. Bylo jí jako po náhlém, hrozném udeření. Neplakala, ale chvěla se, hledíc strnule do země. Petr opět na mučení – A na jaké, na krutější než bylo první. Otčím nadarmo nehrozí. Budou Petrovi pálit bok až střeva – Schoulila se hrůzou. A Petr už prvním mučením sešel

tak, že teta nad ním zaplakala, když jej zas uviděla. Nevydržel by, zhynul by –

Dveře se pootevřely, neslyšela; matka v nich stála, neviděla. Až ucítla její dlaň, kterou jí jemně vložila na hlavu: a uslyšela její měkký, konejšivý hlas.

„Noěmo –“

Paní podkomořího nemohla dál, když Noěma prudce zvedla hlavu, když pohlédla do jejích vyděšených, žalujících očí a uslyšela její hlas křečí jako sevřený.

„Jdeš-li se optat,“ tázala se vyčítavě. „A víš-li – že nevinný má k vůli mně trpět na mučení, že má zhynout. Řekni otci, že budu mu po vůli, že učiním, jak poroučí, ale nesmí trápit nevinného –“ Nedomluvila. Křečovitý pláč ji chytl a jako podřata, sklesla tváří na lože.

* * *

Po té žalostné noci nastalo v Noěmině komoře ticho, studené, mrazivé ticho. Bylo rozhodnuto. Obava však zůstala, splní-li otčím, co nepřímou slíbil, nepřičiní-li se, aby se Petra zbavil. Do té sklíčenosti její přinesl bratr Paleček úlevu.

Týden po jejím rozhodnutí, když šla z Týnského kostela, namanul se jí do cesty.

„Dobře jsem tušil, sestřičko, tu že tě najdu nejspíše samotnu. K vám je těžko přijít, sic ne tak těžko, ale nepadno s tebou promluvit.“

Pověděl své poselství, že menší sestra Dorotka marně zašla, a ne jednou, do Celetné ulice před jejich

dům, marně že vyhlížela do oken. A tak že vzal to poselství na se a rád, protože neměl být poslem zlým. Vypravoval, že větší sestra Dorotka mohla zase k Petrovi, dvakráté že u něho byla a jednou také menší sestra, obě že donesly Petrovi na přilepšenou, přede vším ve stravě, v tom lehčím vězení teď že mu lépe, sic že na něm viděti dlouhou, těžkou vazbu, ale že je spokojenější a volnější, že ho někdy pustí i na chodbu, aby se prošel, že může číst, ale přece prý jak vzpomíná na svobodu a na ně všechny, že vzkázal všechny pozdravovat a zase že opakoval, jak je rád, jaké to štěstí, že sestry Dorotky a ona, Noěma, ušly té pohromě, že se jim nic nestalo –

Noěmě sevřelo se srdce. Ubohý, kdyby věděl! Ale jeho již neodvedou pod zemi, do mučírny, otčím snad už nadobro přestal usilovat o jeho zkázu. Petr je zachráněn, ale zač, zač –

A kdyby také Rychnovský věděl – Kdyby se mu nepokrytě svěřila, že musila poslechnout rodičův, jak otčím na ni udeřil, jistě by ustoupil. Ale co by otčím pak – Teprve by se mstil, a nepolevil by, až by Petra dostal opět na mučení. A to by byla Petrova smrt. Není jinak možná, není.

* * *

Třetího dne po tom setkala se Noěma s Rychnovským. Přijel ze svého panství a ještě téhož dne zašel k Valečovským. Noěma byla sama doma. Víta-

jíc jej, povšimla si, že je v tváři hubenější a bledší.

„Řekl jsem ti, nežli jsem odejel z Prahy, že budu sem pospíchat. A pospíchal jsem věru, teskno mi tam bylo, hned po vánocích chtěl jsem odejet; ale dva dny před odjezdem vyjel jsem si na lov do lesů za Rychnovem, jsou tam veliké, hluboké lesy a mnoho zvěře v nich. Vyburcovali z brlohu medvěda, uhodil jsem na něj, byl hrubě veliký a divoký. Na chvíli byl jsem s ním sám, těžko jsem zápasil, až pak jsem se ocitl i v nebezpečnosti. Ale včas přišli mně moji lidé na pomoc. Odnegli mne –“

„Tak těžko jsi byl raněn!“

„Kolik ran jsem utržil. Bylo po cestě do Prahy, to mne tížilo nejvíc. Musil jsem ležet, dlouho, déle než jsem počítal. Oh, to byly, panno Noëmo, dlouhé, dlouhé dny. Jak jen bylo trochu možná, vyjel jsem. Ale pro tu nehodu nedostojím zplna slovu –“

Noëma pohlédla naň tázavě, nerozumějíc.

„Slíbil jsem ti, že ti přinesu nějakou zprávu o těch ‚bratřích‘, kterých se tak ujímáš, o těch, které u nás rozplašili, hlavně z Kunvaldu.“

„Ah, pamatoval jsi. Jak je s nimi –“

„Ne dobře. Ale pro tu svou nemoc a pak pro ten spěch do Prahy nesebral jsem zevrubnějších zpráv. Jen to vím, že se různě potloukají, a že k nim přibylí cizí, odjinud vypuzení, a že se většinou skrývají na samotách a scházejí se po lesích ve skrýších.“

„Po lesích, teď v zimě, v sněhu –“ trnula Noëma

„Některým jsem přispěl, to víš; až se na jaře vrátím na Rychnov, pomohu jim lépe.“

Noěmin vážný obličej zjasněl.

„Rád bych učinil víc,“ odmlčel se, pak usmáv se pojednou jí nabídl: „Mohla bys mně v tom pomoci.“

Nadhodil, jen zaklepal, nenadál se příznivé odpovědi; a uslyšel ji.

„Pomohu,“ přisvědčila ne v nadšené radosti, ale s vážnou ochotou. Pomyšlení, že by mohla prospěti, pomoci nebohým, pronásledovaným „bratřím“, uspíšilo, usnadnilo její rozhodnutí.

„Ty-li svoluješ!“ zvolal Rychnovský radostně překvapen.

„Otec, máti tobě slíbili.“

„Nechci však býti mužem vnuceným.“

„Řekla jsem ti, vzpomeň si, že tě nebudu klamat. Tedy povím. Rodiče si toho přejí, jejich vůle je příkázání. Půjdu za tebe. Řekl jsi a věříš –“

„Že možná srdečnou přízeň získat, tak, a i v manželství, a tu ještě spíše,“ doplnil horlivě, z vřelého přesvědčení.

„Nebude-li však možná –“ namítla vážně a varovně.

„Bude, bude, věřím, že bude –“ a stiskl Noěminu pravici.

45.

Když Arnošt Litvín z Výrova, někdy sirotčí kněz, pak silný válečník, vrátil se předloni, roku 1460 o žních z Polska na svůj hrádek Výrov strmící v osa-

mělém zákoutí mezi lesy a poli nad lučinatým údolím Medhuje na ostrohu mezi ní a potokem od východu do ní tekoucím, odhodil svou lásku, pádný meč, do kouta.

Tenkrátě když musil svému zakrslému strýci Tobiášovi oznámit, že přišel sám, že Jeník, jediný jeho, Litvínův, syn se již nikdy nevrátí, utišil jej mladý kněz Martin, že on, Litvín, vrátil se k bohu svému, aby měl k němu dobrou naději a víru celou, bůh že ho neopustí a utěší jej v jeho zkormoucení.

Odhodil svou lásku a již se k ní nevrátil. Na dobro nechal krvavého řemesla, jak teď nazýval válčení a vrátil se k bohu svému. Z polního hejtmana stal se ze-man, hospodář, pečlivý správce nevelkého zboží, k němuž patřily toliko tři vesnice a jediný dvůr u Bradlí, z těch tří dědin nejmenší a hradu nejbližší.

Byl pečlivý hospodář a při tom horlivý, zbožný čtenář. V tom se pamatovalo jeho bývalé kněžství. Když odjížděl se svým synkem do Polska na vojnu, zanechal tu na Výrově bibli a Husovu postillu, pěkně opsané a v tmavé koži svázané. Ty teď tu našel v zadní, klenuté světničce ve výklenku tlusté zdi. Strýc Tobiáš mu ty knihy opatroval jako poklad.

A tak bývalý hejtman s velikou, rudou jizvou nad pravým okem a s jizvou pod ním ve tváři, s temným důlkem po vyřatém oku, stal se čtenářem; bylo mu útěchou a potěšením obírat se slovem svatého čtení, jež bylo mu slovem pravdy, moci a moudrosti boží.

Ale pak přilnulo mu srdce i k jiným knihám, které

mu přinášel kněz Martin. S mladým tímto duchovním, někdy nadšeným posluchačem Rokycanovým v Praze, teď věrným rozsévatelem, záhy se sblížil i spřátelil. Zvěděl o něm, jak působil jako kaplan v Hradci nad Labem, jak horlil na kázáních pro obnovu křesťanského života, pro „královský zákon“, lásku k bližnímu, která je ke všem trpělivost a milost míti a z té lítost nade všemi bloudícími od boha. Mladý kaplan nebál se v Hradci povědět pravdu mocným a bohatým a těžko nesl, že má přisluhovati svátostmi nehodným tak jako hodným. I odhodlal a odvážil se nehodným je odepřít, ať byl kdokoliv. Tak se stalo, že se proti němu spikli, že jej zbavili jeho místa, že musil odejít z Hradce, tak jak řekl Litvínovi, když se s ním poprvé na Výrově setkal, že byl z Hradce vypuzen ne pro hříchy smrtelné, ne pro neřádny život, nýbrž protože se pohoršili nad pravdou.

Ale ti, kteří se nepohoršili, kteří si kázání mladého horlivce oblíbili, nemohli na něj zapomenout a přicházeli za ním do Krčína, z Hradce i z okolí, poslechnout jej, vykonati s ním pobožnost (ne v krčínském kostele, tam jich a kněze Martina krčínský farář nepustil), nýbrž jen ve velké jizbě Martinova rodného statku nebo když jizba nestačila, pod širým nebem nebo v doubravě proti Výrovu hrádku zelenající se na rozlehlém ostrohu otočeném šumnou Medhují.

I Ambrož Litvín chodíval do těch shromáždění, obyčejně se strýcem Tobiášem. Litvín, sám někdy výmluvný kazatel, naslouchal teď s dychtivostí a účastnil

se pobožností, ne klanění se vystavené svátosti, což kněz Martin zamítal, nýbrž společného přijímání svátostí pod způsobem vína a chleba a to obyčejného, i prosté mše bez velkých obřadův a latiny.

To bylo hned v létě, kdy se Ambrož Litvín vrátil a za jasných dnů podzimních. Pak mráz a sněhy zamrazily velké sbory. Byly jen schůzky na statku nebo jinde po staveních v Krčíně. V ten zimní čas přicházel kněz Martin z Krčina na zasněžený Výrov navštívit pana Ambrože. Hovořili a uvažovali o tom, co Ambrož Litvín přečetl z knih a traktátů, které mu kněz Martin zapůjčil, většinou spisy Chelčického. A u těch sedal Litvín nejdéle a nejraději.

Často také uvažovali s knězem Martinem o veřejném životě a poměrech, hlavně strany pod obojí a jejím kněžstvu. Litvín uslyšel nejeden stesk, nejednu žalobu mladého kněze horlivce, jak poslední dobou vše se zhoršilo, zvláště kněžstvo. Litvín, jenž léta meškal v cizině, zvěděl tak leccos, čeho neznal, o čem dobře nevěděl, kterak Římané, papeženci nabývají moci a smělosti, kláštery že se obnovují, v Praze že jeptišky zase chodí o božím těle o processí do rynku, po ulicích s pannami ve věncích a s trubači, slyšel, co se děje zjevně proti bohu.

Vzpomínal, jak bývalo za prvních let po Husovi, jak byli po městech v Čechách hříchové stavování a trestání; vzpomínal na to, když uslyšel, že již zase plnou svobodu mají všichni hříchové, že jsou mnozí kněží špatní, lotrovští, opilí, kurevníci, že lidé ne-

umělí a lotři odběhlí do Vlach na svěcení a vrátivše se říkají, že by kněží byli a nejsou a ti že svátostmi přísluhují i nehodným sami nehodní, tak že lidé nebožátka trpí velkou nouzi a nedostatek v duchovních věcech.

Kněz Martin vypravoval o bratru Řehořovi a jeho působení, o bratrských obcích, kde jsou, kde přibýly, také o pražských tajných bratřích, že mají příznivce, ale také tvrdé protivníky, nejhlavnějšími že je sám král i králová.

Takové bývaly besedy na Výrově za zimních odpolední, na které se zasmušilý Ambrož Litvín těšival a za kterých tak jako u knihy zapomínal. Jiného utěšení neměl.

Za čas jednou, na podzim a pak v zimě vyšel si do polí, do lesa na lov, vždycky sám; strýc Tobiáš neměl zalíbení v honech. Za to mu synovec někdy za zimních večerů, když seděli u planoucího ohně v krbu, vypravoval o honech a lovech v nekonečných lesích polských, co zvěře v nich, o jelenech, danielích, vlčích, rysech a medvědech nemluvě, ale že také honili losy a chundelaté zubry strašlivé síly.

O vojnu však nezavadil, leda jednou za řeči o nebožtíku synovi, kdy na něj vzpomínal. A tu vypravoval strýci, jak jednou bylo, když Jeník poprvé uviděl a uslyšel buben mluvící. To že stáli v poli a čekali nepřítele, křižovníky německého Zákona, jízdný houf a tu že oni, Češi, vykopali, jak to Poláci dělají, dolík, do něhož vložili buben, aby byl v rovnováze, ani za

mák pochýlen, pak že jej obložili zemí a poslouchali. Bylo za svítání, za ranního, hlubokého ticha. Také Jeník k bubnu klekl, ucho na něj položil a jak sebou škubl a radostně vykřikl, že on první mohl ohlásiti, že slyší. A zase tiskl ucho na buben, na jeho koži, jež se chvěla, temně zvučela, podávajíc znak, že nepřítel jede, houf koní, silný houf, že se rychle blíží.

A tu Litvín umkl, zamyslíl se, do minula se zadíval, do tichého časného rána a viděl křepkého urostlého svého jediného. Pak vstal a zmizel, jak někdy činíval, v klenuté komoře vedle, kde složený měl na dubovém prkénku ve výklenku své i Martinovy knihy, kde na stěně visel Jeníkův šálíř, lesknoucí se kalným leskem, a meč. Na ty se zadíval zachmuřen, pak otevřel víko dubové truhly kované a vytáhl z ní kabátec žlutavý z losí kůže, rozložil si jej proti planoucímu kahanu.

Velká, tmavohnědá skvrna v předu na kabátci, velká skvrna a několik menších, do tmava zhnědlých, stopy někdy horké, rudé krve, jež se vylila Jeníkovi ze smrtelné rány. To měl Ambrož Litvín na památku, na bolestnou připomínku.

Tak mījela na zachumeleném Výrově zima, za které Ambrož Litvín přilnul ke knězi Martinovi a k jeho zásadám. Byl už všečen jeho, byl „bratr“, a když jednou v únoru přišel kněz Martin s novinou, že se chystá velká, tajná schůze „bratří“ v Praze, že tam bude bratr Řehoř a kněz Michal ze Žamberka, od něhož právě dostal z Kunvaldu tu zprávu, a on, Mar-

tin, že se tam také vypraví, zvolal Ambrož ihned, bez rozmýšlení:

„Pojedu s tebou.“

Musil však zůstat na Výrově. Noha se mu rozbolela, stará rána se mu otevřela; nemohl chodit, musil ležet. A těšil se, že po létech zas uvidí Prahu, že přijde mezi „bratry“ do jejich schůze. Velmi toho želel, že musil zůstat a nerad se loučil s knězem Martinem, jenž mu při tom loučení odevzdal do uschování několik svých knih.

Ambrož Litvín byl se strýcem Tobiášem sám. Často si vzpomínali na mladého kněze, na Prahu, na bratrský sbor, počítali, počítali, kdy se kněz Martin vrátí.

Minulo čtrnácte dní a kněz Martin se nevracel. A tu z nenadání chvatně přišel z Krčína na Výrov švagr kněze Martina, mladý sedlák, jenž hospodařil na Martinově rodném statku, a všechen vzrušen oznamoval, jaké zprávy se roznesly z králova litického zboží, že litický purkrabí pojednou zle uhodil na „bratry“ v Kunvaldě, kteří před čtyřmi léty s povolením královým osadili tu opuštěnou, pustou ves, kteří tu žili bratrským životem, pracovali a dědinu zvelebili. Ty teď králův purkrabí vypudil z Kunvaldu, když se nechtěli vzdáti svého vyznání.

Mladý sedlák jen dořekl, vyrazil Litvín, jenž chmuře tvář naslouchal:

„To se v Praze něco stalo.“

Vyslovil, čeho se mladý sedlák také obával.

A ne nadarmo. Koncem dubna opět přišel mladý

sedlák z Krčína ; oznámil, co přinesl hradecký soused, kněze Martina věrný ctitel, že kněze Martina odvedli do žaláře a s ním mnoho „bratří“, v tajné schůzi jejich že je přepadli, že sedí už kolik neděl v okovech a že již byli také mučeni.

Strýc Tobiáš trnul, Litvínova zohavená tvář se hrozně mračila. První jeho pomýšlení bylo zajetí do Prahy, než jeho noha nebyla tak zahojena, aby mohl obouti škorně a vsednouti do sedla.

Když se pak rána zacelila, když se chystal na cestu do Prahy, bylo koncem května, nějaký týden po letnicích, přišel neznámý muž, jenž oznámil, že byl do nedávna s „bratřími“ v Kunvaldě usazen, teď že, jak je rozprášili, se ukrývá jak možná. Na Výrov přišel z Krčína, kamž se rozběhl oznámit, co právě zvěděl o knězi Martinovi. V Krčíně uložili uprchlíkovi, aby se zastavil zde na Výrově a tu také pověděl, co přinesl.

Litvínova tvář se opět hrozně zamračila. Kněz Martin neseděl už pod novoměstskou věží v těžkém vězení, nýbrž byl jím dosti na blízku, na Liticích hradě, ale zase ve vězení. Ambrož Litvín nechal Prahy, už nemyslel na cestu. Za to pobídl mladého sedláka z Krčína, aby se vydal na Litice. Když se tam vypravoval, zastavil se na Výrově. Litvín dal mu něco peněz, aby je odevzdal knězi Martinovi, bude-li s ním mluvit a jednu z jeho knih, aby měl co čísti.

Posel se vrátil za nějaký den. S knězem Martinem nemluvil, nepustili ho k němu, ale to vyzvěděl, že

není ukován v těžkém vězení, nýbrž že sedí ve sklepech*) s knězem Michalem, kterého s ním přivezli z Prahy. Peníze přinesl mladý sedlák zpět, ne však knihu. Vrátný ji přijal a za úplatek slíbil, že ji knězi Martinovi odevzdá.

K vězňům nebylo tedy přístupu. Než Litvín nedal se odradit. Hned po žních zajel si koňmo pod Litice, hrad nad ohebem Divoké Orlice mezi lesy, ne rozlehlý, ale pevný. Jel sám, bez sluhy.

Strýc Tobiáš nemohl se ho dočkat. Třetího dne vycházel jej vyhlížet s podsebití i před branou. Až samý soumrak spatřil jej přicházet ode dvora v Bradlích, kdež nechal svého klusáka. Staroch seznal na první pohled, že synovec valně nepochodil.

Bylo tomu tak. Litvín, jak vypravoval, marně se přičinil, aby se dostal ke knězi Martinovi do vězení. Jen to pořídil, tak jako před tím mladý sedlák z Krčína, že mohl vězňovi poslati knihu, kterou mu vezl, a vzkaz; také zvěděl, že kněz Martin je zdrav i starý jeho druh, kněz Michal.

Hned po té doslechli se na Výrově opět přes Hradec a Krčín, že ostatní bratři, kteří zůstali v Praze ve vězení, veřejně odvolali v Týnském kostele, všichni až na jednoho.

Také Krčínští „bratři“ a v sousedství pocítili ostrý vítr, jenž z Prahy zadul. Farář v Krčíně a faráři v okolí, kteří už před tím sočili na „bratry“, nabyli pojednou smělosti proti těm, kteří nechodili do jejich kostelův

*) Klenutá místnost.

a kteří se scházeli po staveních k pobožnostem, zvláště když byla vystavena svátost.

Ambrož Litvín se proto mračil a zlobil, ale zjasnilo se mu ve tváři, když strýc Tobiáš přinesl, bylo již pozdě na podzim, co se stalo krččínskému faráři.

Chtěl pořídit do kostela nový obraz i žádal na sedlácích ve své farnosti, aby mu na ten obraz přispěli. Málo toho však shrábl. Sedláci nejen že nic nedali, ale ještě vzkázali na faru, že by nic nedbali, byť nikdež žádného nebylo; a jeden starý přidal, jakže by přispěli, když obrazům prve, před léty, oči vybodávali a oštěpy je zšermovali a zčerkali.

Zima uhodila a tuze. Litvínovi byla smutnější než loni. Na Výrov nepřicházel kněz Martin, přestaly duchovní besedy a rozprávky. Zůstaly jen knihy. U těch Litvín vydržel, u těch zapomínal. Četl si sám, četl strýci; a pak také začal psát. Pravice, která do nedávna jen mečem pracovala, chopila se teď péra. Litvín začal si opisovat Chelčického traktáty, které si kněz Martin u něho schoval, nejprve „výklad na pašiji sv. Jana“. Opis dokončil brzo po novém roce, 1462. Hned pak začal opisovati „O obnovení starého člověka“.

Psával za dne, než jednou, bylo v únoru, tak se zapálil, že, když i soumrak zalehl jizbu, nepřestal. Rozsvítil dvě voskovice a pokračoval v práci. Venku vál hlučný vítr a rozháněl hustou vánici. Strýc Tobiáš meškal ve vedlejší, větší jizbě.

Litvín větru, metelice neslyšel. Psal a psal; jen na

chvilku položil péro, to když dopsal stranu, aby si přečetl poslední její řádky prve, než by pokračoval na druhé straně. I říkal si jednooký písař polohnas:

„A dí apoštol: ‚díky činím bohu, že jste byli sluhy hřícha.‘ Tuť má rozuměno býti, že ne z toho děkuje bohu, že jsou ony hřešili a byli sluhy hřícha, jakoby rád byl, že jsou se bohu protivili, ale děkuje z toho bohu, že byvše prve sluhy hřícha i byli již vyproštěni z služby hřícha skrze víru –“ To byla poslední slova na stránce; chtěl obrátit, ale neobrátil.

„Ambroži,“ ozvalo se ve dveřích. Strýc Tobiáš tam stál.

Litvín vyrušen pohlédl tam nevrle a zkrátka se zeptal, co je.

„Před branou stojí nějaký člověk a žádá, abychom jej pustili.“

„Kdo je –“

„Že o knězi Martinovi poví.“

Litvín vyšel do přední světnice, kdež čekal vrátný.

„Jak vypadá ten člověk,“ zeptal se ho Litvín.

„Nerozezrál jsem, není už vidět, a ta hrozná metelice, stojí všechen skroucený.“

„Pusť ho.“

Litvín se strýcem dlouho nečekali. Vešel mladý muž, na němž, ačkoliv na síni setřásl sníh hustě na něj napadlý, proběhlávaly se stopy divoké metelice. Byl v nevalné šubě, řemenem stažená, vlasatý, tváře nápadně hubené, hustě zarostlé, od mrazu ssinalé. Nohy

měl ovinuté v hadrech, provázky ovázaných; v jedné ruce držel hůl, v druhé liščí čepici.

„Odkud přicházíš,“ začal Litvín vyslýchat.

„Z Prahy.“

„Z Prahy! A pravíš, že od kněze Martina. Toho tam není.“

„Není, je na Liticích hradě. Neřekl jsem, že přicházím od kněze Martina, nýbrž že o něm povím.“

„Kterak víš, znáš-li jej.“

„Byl jsem s ním a s bratřími mnoho neděl ve vězení v Praze, pod novoměstskou věží.“

Starý Tobiáš, jenž pozorně naslouchal, sebou škubl, Litvín překvapen postoupil o krok blíže k cizinci, kterého se chvatně zeptal, kdo je.

„Petr, koliát.“

„Byls ve vězení a teď jsi na svobodě. Odvolal jsi tedy.“

„Neodvolal jsem; bratry pustili, mne nechali ve vězení. Teď před týdnem podařilo se mně z něho uprchnouti. Jsem na útěku. Přicházím tě poprosit, abys pro boží smilování a pro kněze Martina mne nezaháněl, abys mne přijal.“

„Jak sem přicházíš, byl-lis v Krčíně.“

„Přicházím jako ten, jenž ušel z vězení a jenž musí se skrývat a tajné cesty hledat. V Krčíně jsem byl, šel jsem tudy, ale nikde jsem se nezastavil, u nikoho; neznám tam nikoho a z opatrnosti.“

„A že jsi sem, ke mně zamířil –“

„Slyšel jsem o tobě, kněz Martin o tobě vypravoval

mé tetě a druhé sestře, zbožným bekyním. U nich míval stav, kdykoliv přibyl do Prahy, i kázal u nich v tajném sboru –“ Petrovi mdlel hlas, umlkal, pak váhavě zase začal:

„Prosím vás, šel jsem celý den v té psotě a nejedl jsem nic než kousek chleba –“

Nedořekl a již chvátal strýc Tobiáš ze světnice.

A Litvín už byl také jiný. Nedůvěra jeho minula, viděl trpícího „bratra“ a nad to statečného, jenž jediný neodvolal a vydržel v mukách žaláře. Pobídl jej, aby se posadil; sám mu přistrčil stolicí ke krbu, k ohni, aby se ohřál. Petr vztáhl červené, mrazem zkřehlé ruce nad plameny do příjemného tepla. Chtěl také natáhnout nohy na mřížku, ale v tom uleknut podíval se na Litvína a pohledem ukázal na svou hroznou, promočenou obuv, a omlouval se, že takto sem vkročil.

„Nemáš-li obuvi –“

„Střevíce, v těch byly by mně prsty omrzly. Vyprosil jsem si tu ty hadry.“

„Teď jich nepotřebuješ, sdělej je.“ Litvín mu podal nůž, aby přeřezal provázky. Petr chtěl jít ven, aby shodil mokrý obal, Litvín však nedal, a sám pak jej odkopl do kouta.

V tom se vrátil strýc Tobiáš. S ním přišla děvečka, nesoucí talíř horké polévky. Petr jedl hltavě, bylo zřejmo, jaký má hlad. Snědl polévku, snědl maso a chléb, napil se vína. Ssinalost tváří zmizela, lehký ruměncem je zbarvil. Ani Litvín ani starý Tobiáš se za

jídla nevyptávali. Staroch s patrným potěšením pozoroval studenta, jak mu chutná, jak se mu tvář mění a jak oči nabývají lesku.

Petr sám začal; vypravoval o schůzi u bratra Eliáška, jak ji chystali, že čekali také kněze Martina, který se přihlásil, jak došel poslední už chvíli k sestrám Dorotkám po ourazu, kulhaje, jak on, Petr, tam přiběhl zeptat se, došel-li, a v tom že dostali jistotnou zprávu, že schůze je prozrazena, že budou přepadeni. Kdo varoval, Petr nepověděl.

A dále vypravoval, jak setkal se u sester Dorotek s knězem Martinem, jak spolu šli do schůze k bratru Eliáškovu, jak tam je přepadl novoměstský rychtář se svými škaryanty a ponocnými a co pak se stalo. Vypravoval o vězení, o výslechu a mučení, ale jen stručně. Mluvil, mluvil, ale čím dále tím pomaleji, tišeji, na okamžik umlkal, víčka přimykával, až Litvín zarazil jeho namahavé vypravování.

„Milý koliáte,“ řekl dobrosrdečně, „již nemůžeš, jsi hrubě zemdlen, víčka se ti svírají.“

„Po tom mrazu to teplo –“ omlouval se Petr.

„Tak, to teplo a šel jsi celý den v té slotě.“

„Celý den a před tím kolik.“

„Jde na tebe spaní, vím co to je, z pole vím, neubráníš se. Lehneš si a odpočineš.“

Strýc Tobiáš zas už chvátal z jizby. Za chvíli se vrátil s planoucí svíčkou v ruce a vyzval Petra, aby šel s ním. Petr chtěl se znovu omlouvat, a že to vydrží a probeře se a dopoví, než Litvín řekl rozhodně:

„Dobrou noc. Jdi spat. Zítřa nám dopovíš, vše šíře a bystrých smyslů.“

Starý Tobiáš zavedl Petra do nevelké, klenuté jizby. Při stěně bylo lože pod nebesy, vábné lože měkkých peřin.

„Skoro rok už jsem neležel v posteli, to si odpočinu,“ povzdechl si blaženě Petr. Nemohl se již dočkat. Slabost, spaní jej porážely. Sotva viděl, sotva zaslechl, že mu dává malý staroušek „dobrou noc“.

Div, že jak byl, neodstrojen, nepadl na lože. Rychle se svlékl a klesl do peřin. A ne černé klenutí hrozného žaláře nad ním, ne chlív nebo mrazivá kolna, jejímž roubením foukal mrazivý vítr, jak teď na útěku, hladov a zmožen nocoval, ale čistá, bílá jizba, do jejíhož konejšivého ticha teď příjemně zaléhal hukot větru rozhánějícího bílou metelici a libě praskala hořící polena v krbu.

Upřel oči na pošlehující v něm plameny, jejichž zardělá zář poletovala po podlaze, po stěně. Protáhl se, povzdechl. Bylo rozkoší tak ležet, nasycen, bez obav, v pomyšlení, že je zachráněn. Dlouho se však nedíval a dlouho nenaslouchal větru a ohni. Víčka se mu přimkla, a hned usnul.

* * *

Pozdě po ránu pootevřel starý Tobiáš dveře Petrovy ložnice a podíval se na lože. Student spal a tvrdě. Když staroch přišel po druhé, drahně později, a zase

nahlédl, student spal ještě; teprve když přišel po třetí, skoro před samým polednem, uviděl, že nena-
dálý host otevřel oči.

Malý staroch nevyholený a přece bez vousů, zvad-
lého obličej, visutých tváří pletivem rudých žilek
prokvetlých, přistoupil k posteli a vyptával se hosta,
jakou měl noc, jak se mu spalo.

Petr vyznal, že jak živ se tak nevyspal a jaké bylo
procitnutí, že již bděl a bylo mu jako ve snu, když
uviděl bílou jizbu a ne černé vězení.

„Tam bylo hrozně, věřím, věřím, a nad to ještě
mučení. Mučili tě, zmínil jsi se včera –“ V tom byla
starcova zvědavost, Petrovi však to znělo jakoby ne
plná důvěra.

„Mučili,“ přisvědčil a vyhrnuv košili, obnažil pra-
vý bok. „Hle, tu je vidět –“

Tobiáš přiklonil hlavu, aby uviděl z blízka, ale hned
mu tmavá očka zamžikala a ulekaně se vzpřímil, když
spatřil na hubeném těle studentově hrozné stopy
pálení, dlouhé, vyvstálé jizvy. „Ach milý bože – to
byla hrůza, a vydržel jsi to!“

„S pomocí boží.“

První bylo, co Litvínovi Tobiáš pověděl, když
Petra přivedl do velké jizby, jak tu, hle, koliáta, mu-
čili, jakou má památku –

A bylo zas vypravování a v to otázky Litvínovy
a Tobiášovy.

Petr pověděl, jak žili v zadní šatlavě, jak je mučili,
o sobě se jen zmínil; obšírně však líčil utrpení bratra

Řehoře a vidění, které měl v žaláři po tom umučení. Vypravoval jak jich ubývalo, jak jim vzali Kamerdu na poděbradský zámek, kněze Martina a Michala na Litice, jak se všemi se těžko loučili, a posléze i s bratrem Řehořem.

Ambrož Litvín naslouchaje se mračil a nejedno ostré slovo prohodil, zvláště když slyšel o tom, jak je navštívil mistr Rokycana a kterak je kněz Ocásek přemlouval, aby odstoupili.

A tu zas bylo Petrovo vypravování stručnější, když došlo na to odvolání bratří, které zmohlo dlouhé utrpení a nemoce. O sobě prostě řekl, že zůstal, že byl delší dobu sám, pak zase se zločinci a zase sám a tak že strávil v hrozné zadní šatlavě léto a podzim, až v listopadu pro něj pojednou přišli a odvedli jej nahoru do lehčího vězení.

„Zamřežovaným oknem uviděl jsem zas po tolika měsících kousek nebe,“ vypravoval, „jen kousek, jen proužek, ale jaké v tom bylo potěšení! A také jinak nastalo velké ulehčení. Nebyl jsem už sám a sám, někdy vehnali tam vězňův až bylo obtížno; ale nebyli to zločinci, nýbrž většinou dlužníci nebo lidé menší viny. A také jsem nezůstal tak opuštěn jako v šatlavě. Mou tetu ke mně pustili, pak i zbožnou bekyni Dorotku, s kterou teta přebývá.“

Tu Petr zamlčel, jak byl dojat, když teta k němu z nenadání vkročila, zamlčel, jak se jí horlivě vyptával, řeč na Noěmu zaváděl, aby o ní uslyšel.

„Proč tě pojednou dali ze šatlavy do lehčího vězení,“ přerušil Litvín jeho vypravování.

„Ve vězení nevěděli, ale teta mně pověděla, že se o to mistr Rokycana přičinil snad na něčí přímluvu. Bratra Řehoře se také ujal, i na svobodu mu pomohl.“

A zase zamlčel, že dcera královského podkomoří přinesla Dorotkám zprávu o lehčím jeho vězení, jak jej to blažilo, že právě ona, a jak na to dlouhé chvíle myslil a vzpomínal. To vše zamlčel a jen ještě pověděl o návštěvách, že také králův šašek u něho byl ve vězení, bratr Paleček.

„Králův šašek!“ divil se Tobiáš a také Litvín tázavě pohlédl na Petra; a ten pověděl, jaký to dobrý stařec, že jako šašek říká každému „bratře“, ale že v pravdě je bratr, že „bratřím“ přeje a prospívá.

„Také se mi ulehčilo tím,“ pokračoval Petr, „že mne hospodář pouštíval i na chodbu, ale nikdy v poledne, když přicházelo mnoho lidí z města s obědem vězňům, příbuzným nebo známým. To jsem nesměl z vězení ani na krok, a také dveře byly zavřeny. Až teď před týdnem jednou v poledne postřehl jsem, že dveře nejsou zamčeny na zámek; biřic snad zapomněl nebo jak, nevím. A tu jsem proklouzl, nemysle na útěk, zdáloť se mi, že to nemožné. Chtěl jsem jen na chodbu podívat se na lidi tam čekající. Stál jich tam celý houfec, nesoucích oběd nebo čekajících na nádoby, až vězňové snědí. A někteří už odcházeli.“

A tu mnou šklublo pomyšlení: „Prchni, zkus to, jdi s nimi.“ Přimísil jsem se mezi čekající, kde bylo nejhustěji; biřic si mne nevšiml, na šeré chodbě a v tom houfci snadno mohl přehlédnout. Když se pak hnuli a odcházeli, zůstal jsem mezi nimi. Nesl jsem prázdný hrnec, jež jsem shlédl na zemi u dveří. Srdce mně tlouklo, bál jsem se ohlédnout se. Byl bych nejraději vyletěl, jako když vyrazí z jizby zbloudilý pták, ale pamatoval jsem se.

Zdálo se mně, že chodba nemá konce. A strach uhodil, jak bude níže v průjezdu u hlavních vrat, nezastaví-li mne tam biřicův pacholek. Stál tam a ne sám, ještě s jedním, oštěp měl opřený o stěnu; ale nehlídal, hovořil s tím druhým.“

„A neviděl,“ usmál se starý Tobiáš.

„Neviděl. Proklouzl jsem mezi vycházejícími, ale venku jsem ostal na okamžik jako omámen a přimrazen. Studené, čerstvé povětrí, jehož jsem tak dlouho nedýchal, mne zrovna uhodilo, až se mně zatajil dech. Byl vítr a hustě padal sníh, hustě, jen se prášilo, a to bylo mé štěstí. Vyrázil jsem z houfce vycházejících a chvátal jsem sám, pak už jsem skoro běžel; nejednou jsem se v tom spěchu ohlédl, nikdo však za mnou, po ulicích skoro prázdná. Do té chumelice se žádnému nechtělo. A já jí žehnal. Bez dechu doběhl jsem k tetinu domku, k sestřám Dorotkám, jak jsem už o nich pověděl. Lekly se, když jsem vkročil, ani mne hned nepoznaly. V té radosti začaly mně jídlo snášet, než já se pamatoval. Řku, že mne

budou z rathouzu stíhat, biřicovi pacholci jistě se přiženou sem, že mne tety nemohou tak uschovat, aby mne škaryanti nenašli.“

„Ah, že jsi byl tak pamětliv!“ divil se Tobiáš.

„Já ihned jsem seznal, že se musím jinde schovat, a že musím pryč, z Prahy, jinak že by mne stihli, třeba ne hned –“

Teta trnula, kam se poději; já také hned nevěděl, ale v tom menší Dorotka vykřikla, že už ví, kam půjdu, sem na Výrov, abych prchl. A pověděla, co jim sestrám kněz Martin o tobě, pane, vypravoval,“ Petr pohlédl na Litvína, „ty že mne jistě neodženeš od prahu.“

Ambrož Litvín, jenž vážně naslouchal, jen se usmál a pokýval hlavou.

„To jsi se rovnou rozběhl,“ vyzvídal starý Tobiáš.

„Ne; od tety Dorotky zaskočil jsem do Chudobic, to je osamělá čtvrt a ne daleko od domku obou Dorotek, do ‚cípu‘, k Eliáškovu, o kterém jsem už vypravoval.“

„Ah, ah, to bylo moudré,“ pochvaloval Tobiáš.

„Bratr Eliášek mne přijal s radostí, hned mne zavedl do komůrky, přinesl jíst a sliboval, že mne ukryje, ač také se domníval a na jisto, že i k němu přijdou prohlížet, že bude nejjistější, prchnu-li z Prahy, ale chtěl, abych zůstal přes noc a zítřejšího dne, hned, jak otevrou brány, abych uprchl z Prahy.

Za chvíli však vrazil ke mně do komory a oznamoval všechen polekán, že přiběhl k němu nějaký

chlapec, toho že sestry Dorotky poslaly s novinou, že je u nich, u sester, návštěva a ta že také asi přijde sem do Chudobic.“

„Ah, v rathouze si pospíšili!“ zvolal starý Tobiáš.
„A co ty, co ten Eliášek –“

„Musil jsem pryč, abych se zachránil a také abych neuvedl bratra Eliáška do protivenství. Strhl ze mne mou šubu umazanou, již hrubě ve vězení sešlou a dal mně svou a čepici, dal také jídlo na cestu a nějaký groš, co měl, vyvedl mne dvorečkem a zachumelenou zahradou.“

„Ale ve sněhu zůstaly stopy,“ vpadl Litvín, starý válečník.

„Stále hustě chumelilo, sníh je za chvílku zavál. Dal jsem s bohem Eliáškovu, ale k tetě a sestře Dorotce jsem už nemohl; nesměl jsem tam zaskočit, pro jistotu. Byl už soumrak, když jsem se v té vánici šťastně dostal branou za město. A tak jsem šel.“

„Jak dlouho.“

„Týden. Byla zlá cesta, sněhu, závějí všude dost, a také jsem se nebral stále hlavní silnicí. Byla to zlá cesta, oh i noclehy zlé. Ale byl jsem na svobodě a doufal jsem. A tak jsem došel k vám, a prosím vás –“

„Nepros, zůstaneš u nás,“ vpadl do jeho prosby vážně a přece srdečně Ambrož Litvín, „a neboj se. Tady tebe hledat nebudou, a kdyby – Ať si přijdou!“

„Zaplať vám bůh –“

To bylo první vypravování Petra koliáta a ne

úplně. Všechny podrobnosti nepověděl a také lecco zamlčel, zatajil. Nepověděl jak, když vyrazil z novo-
městské radnice, byla Noěma jeho první pomyslená
jak, když meškal u sester Dorotek, v tom úzkostném
chvatu se na ni ptal. Uslyšel vděčnou její chválu
ale ne to, že ji navždycky ztratil. Bylo to čtvrtého dne
po tom, kdy odevzdaně oznámila mladému pánu na
Rychnově: „Půjdu za tebe.“ O tom ještě nikdo ne
věděl, také ne bratr Paleček, a tak Petr neuslyšel od
sester Dorotek té noviny, nad kterou by se mu srdce
bylo sevřelo.

A také nepověděl, že když prchal z „cípu“ od
Eliáška, nepustil se nejkratší cestou k bráně Odrané
nýbrž že nedbaje nebezpečnosti, si zašel. V Celetné
ulici se zastavil. Hnala jej tam touha, aby uviděl dům
Noěmin, hnala jej tam i bláhová naděje, že by Noěmu
snad, snad alespoň mohl zahlédnouti.

Než starý dům podkomořský, s vysokým, zuba-
tým štítem, jako vymřelý. Dubová vrata zamčena
okna byla stěží vidět, neboť bílé proudy sněhové
větrem poháněné je zasláněly.

A kdyby i Noěma vyšla té chvíli ven, sotva by
by si povšimla toho mladého muže zarostlého, bíd-
ného vzhledu, oděného starou šubou a v liščí sprosté
čepici. Tohoto muže nehnute pozorujícího její
dům, nebyla by poznala.

Stál, chvíli se díval, touhu i smutek v zapadlých
očích, až se odtrhl, a ohlížeje se, kráčel k bráně
Odrané.

A ten smutek a touha šly s ním a zůstaly i tu na Výrově, na osamělém hrádku mezi širými, zachumelenými lesy –

46.

Když Eliášek vyvedl Petra Dorotčina v prudké vánici svou zahradou ven do „cípu“, vrátil se kvapně do stavení, zavřel dveře a hned uklízel všelikou stopu po uprchlém koliátovi. Sebral jeho chatrnou šubu a čepici a zastrčil je do studené, chlebové pece.

Za chvíli přišla „návštěva“, kterouž mu po chlapci ohlásily sestry Dorotky, novoměstský rychtář se svými pacholky, jenž ihned jal se vyslýchati. Eliášek odpovídal klidně, hledě do dlaně jakoby z ní četl, že nic neví, že je nadobro opuštěný, nikdo že k němu nechodí, dnes že také u něho žádný nebyl a tudíž že nikoho neskrývá.

Rychtář však nevěřil. Hledali, pátrali dole po stavení, pod střechem i v kolniče, svítíce loučemi i lucernou. Nepochodili, odešli s nepořízenou.

Eliášek po té měl sto chutí rozběhnout se k sestrám Dorotkám vyzvědět, jak bylo u nich; než z opatrnosti nehnul se ze stavení ani na krok, a také první dny po Petrově útěku se k nim neodvážil.

Tyto dny prožívaly obě Dorotky ve strachu a starostech. Útěk Petrův se zdařil, z toho se těšily, ale tížila je obava, dokoná-li šťastně své osvobození, dojde-li na Výrov a jak pochodí tam. O Petrovi mluvily teď přes tu chvíli, o jeho útěku, jaké bylo štěstí,

že se dostal do lehčího vězení, jinak že by úpěl do té chvíle v zadní šatlavě, v hrozném vězení. Vděčně při tom vzpomínaly, zvláště větší Dorotka, na pána, jenž Petrovi svou přímluvou u Rokycany pomohl, vzpomínaly na Noěmu, ví-li nebo zví-li o Petrově útěku, ta že se bude jistě z toho těšit.

Měly ji za věrnou příznivkyni, za „sestru“; ani netušily, že na Petra také jinak myslí, nejen jako na „bratra“ a že Petr na ni nevzpomíná jen jako na „sestru“. Netušily, jaké mezi nimi tajemství nikdy jimi sice nevyslovené, ale tím vroucnější.

Menší Dorotka byla by ráda první přinesla Noěmě novinu, že je Petr na svobodě. Zašla do Celetné ulice, ale marně; nazejtří čekala u Týna hlídajíc, až by šla Noěma z kostela. Spatřila ji, ale s matkou; po druhé byla šťastnější. Zahlédla Noěmu samotnou vycházející z kostela. Přitočila se k ní, stranou ji odvedla a hned se otázala, a s úsměvem, ví-li o Petrovi, že již není ve vězení, že uprchl.

Noěma o tom nevěděla. Otčím sice měl zprávu (hned druhého dne po útěku Petrově poslal mu novoměstský rychtář ceduličku), ale Valečovský to doma zamlčel.

Noěma se radostně lekla i žasla, nemohouc uvěřiti.

„Je to pravda, je, sestřičko, jako že je pravda, žes mu ty pomohla a ten pán, jenž se přimluvil u Rokycany. Nebýt toho, trápili by Petra šatlavou do této chvíle, to řekl i Petr u nás. Bůh ti zaplať a tomu pánu.“ Dorotka promlouvajíc poslední slova divila

se v duchu, jak se Noěma pojednou změnila v tváři, co je, co že takto poslouchá, tak vážná, skoro smutná.

Hned se však probrala, hned se vyptávala, jak bylo s útekem, a vědí-li, kam Petr uprchl, mají-li snad nějakou zprávu. Dorotka chutě, živě pověděla; také o Litvínovi na Výrově, co o tom bývalém polním hejtmanu slyšela od kněze Martina, a Výrov že je také v hradeckém kraji, při horách.

„Tam je Rychnov,“ maně prohodila Noěma.

„To nevím. Podle toho, co nám vypravoval kněz Martin, je ten hrádek někde u Náchoda, při cestě do Kladska, daleko, a je mezi lesy, tam by byl Petr bezpečen.“

„Zvíte-li něco –“

„To je u boha. Teď hned ne a jistě ani za delší čas ne.“

„Kdybyste se doslechly, povíš mně – a –“

Dorotka čekala, Noěma však nedořekla. Dala s bohem a rychle odešla.

Dorotka vracejíc se domů, setkala se v Bosákově ulici nedaleko svého domku s královým šaškem.

„Byl jsem u vás,“ hlásil.

„Škoda, že jsem nebyla doma. Ale novinu vš, sestra ti jistě pověděla o Petrově útěku.“

„Pověděla. A něco za něco, novinu za novinu. O Noěmě –“

„Teď před chvílí jsem s ní mluvila.“

„Řekla-li ti o tom, že změní stav panenství?“

„Noěma!“ Dorotka sepjala ruce. „Vdávat! Ach, už vím —“

„Co.“

„To asi bylo, co prve chtěla říci, zdálo se mi, že chce něco říci. Ale nedořekla. A za koho prosím tebe.“

„Za mladého pána, který se přimluvil za vašeho Petra u Rokycany, za pána Rychnovského na Rychnově.“

„Ach, proto jmenovala Rychnov! Myslila, že snad v tu stranu Rychnova je Výrov.“

„Ne, Rychnov je nějakou míli stranou. Tak se zmínila o Rychnově. Tam bude teď paní. Její budoucí manžel není jako její otčím, je spravedliv i k těm, kteří jdou jinou cestou, i k bratřím je spravedliv. A teď bude mítí ‚sestru‘ za ženu, sestřičku Noěmu. Vidíš-li, jak pán bůh všecko řídí.“

„Buď pochválen. A prosím tebe, pověděl jsi o tom také sestře Dorotce?“

„Hle, na to jsem prve nevzpomněl.“ Šašek se usmál. „Nu, však ty ráda povídáš noviny, tak si jen pospěš —“

Menší Dorotka opravdu chvatně vkročila do stavení a hned od prahu hlásila Palečkovu zprávu o Noěmě. Větší Dorotka žasla a žasla ještě více, že Noěminým ženichem je ten pán, jenž se ujal Petra.

„Ah, to Noěma u něho orodovala, jistě, jistě. Ach, milá sestřičko,“ oslovovala nepřítomnou potěšena i vděčně dojata. „A odjede nám, duše milá, rozlou-

číme se s ní. Kdyby Petr věděl, ten by se divil, ten by jí poděkoval a z té duše jí štěstí přál. Kde on, chudák, bloudí, a zvíme-li něco o něm – Kdy budou svatby –“
„Paleček neříkal, snad není ještě určito.“

* * *

Jaro se začínalo otvírat. Sestry Dorotky vzpomínaly, co bylo před rokem, jaká hrůza uhodila v polovici toho měsíce března, a jaká soužení po něm. Teď již minula, starost však jim zůstala. Dosud neměly žádných zpráv o Petrovi. Ale doufaly, čekaly.

A také čekaly, že Noěmu uvidí, že k nim přijde, prve než se s Prahou rozloučí. Čekaly, a když nepřicházela, omlouvaly ji, že teď nemůže, že svatební výprava ji drží; věřily, že na ně nezapomene. A jak by mohla, když tolik let, tak říkajíc od dětství u nich bývala, a posléze již jako sestra –

Noěma pro výpravu skutečně málo vycházela. Pomáhala při ní, ale vážně, mlčky, a nejednou tajně povzdechla. Jednou v takové tesklivé chvíli vzpomněla si na starého šaška králova, jak se jí zeptal co dělá její sestra Maří, když uslyšel, že si chystá výpravu, zpívá-li si při tom. „Při výpravě mlčet, hoře, zpívat, štěstí,“ řekl tenkrát. A ona, Noěma, teď při výpravě mlčí, mlčí, ani jednou ji nepřipadlo aby si zazpívala.

Na sestry Dorotky často si vzpomněla. Chtěla k nim, toužila podívat se ještě jednou do jejich bílého domku, kde se jí mysl rozvlažila pro pravdu boží, kde

vkročila na novou cestu a poprvé setkala se s Petrem, kde naslouchala jeho řečem a čtení. Chtěla se rozloučiti s Dorotkami a v tom bylo tiché tajné rozloučení s Petrem, s minulostí. Bála se toho a také hlod temné viny cítila, jakoby se na Petrovi provinila a že opouští cestu pravdy boží, že bude mít ouhonu u Petra, až uslyší. A Rychnovský – Ale půjde-li k Dorotkám, dá-li jim s bohem, jaký v tom klam, co nepravého v tom –

Den svatby se blížil, nemohla odkládati. Rozhodla se, zašla k tetě Andělové, nejprve však do její zahrady. Mohla teď bez nesnází, neboť už jí nehlídali. Bylo začátkem dubna, v neděli, za krásného odpoledne. Stromy po širé zahradě plny poupat, trávničky posety zlatem petrklíčův a sněhem sasanečků, stará lipová alej v první mladistvé zeleni pupenů. Jak jí prošla, sluncem vyzářenou, maně se zastavila. Za plotem, na zahrádce u bílého domku obě sestry Dorotky, obě hlavy nezavaty, obě sivé, stejně oděné, sedící na sluníčku. Tak je spatřila poprvé před léty, tak je vidí při poslední návštěvě, naposled.

Neshlédly jí, stálat' za stromem. Chvilku je pozorovala. Hovořily; snad na Petra vzpomínají.

Menší Dorotka pak cupí, cup k brance, když postřehla blížící se Noěmu. Plny radosti ji vítaly, ruce jí hladily. Byla ráda, když ji pozvaly, aby pokročila do stavení; přálať si ještě jednou uvidět milou jejich světnici, posedět s nimi tak, jak bývalo.

O Petrovi začaly hned samy, teta, větší Dorotka,

s povzdechem, že dosud nemají o něm žádné zprávy, ale že doufají, že je v dobré skrýši, jinak že by ho byli jistě již přivedli zpátky do vězení. A menší Dorotka také hned o svatbách, že slyšely, slyšely, a kdy budou. Žasla, že tak brzo, když zvěděla, kterého dne, již za týden, ach, jak budou žet, že jim odjede, jak se jim bude po ní stýskat, ale že mají radost z toho, že jí pán bůh dá tak hodného pána, jak slyšely. Tak menší Dorotka, větší pak s vroucnou vděčností opakovala, že pomohl Petrovi, on že jej vlastně zachránil.

Noěma se pozarděla, obracela řeč, usedla k pulpitu, u něhož Petr čítával i Dorotky a také ona někdy, obracela listy rozevřené postilly, pak ustala, zahleděla se na husté její řádky; ale nečetla.

„Už nebudu,“ povzdechla tlumeným, třesoucím se hlasem, „už nebudu s vámi se utěšovat svatým čtením – ale věrna zůstanu.“ Bezděky položila bílou svou něžnou ruku na knihu, jakoby na slib, že neustoupí od poznané pravdy, a její víčka dlouhých řas zamžikala. Noěma prudce vstala. „Musím, musím, buďte s bohem –“ Rozhlédla se bílou světličkou.

Sestry Dorotky ronily slze, žehnaly jí a vyprovodily ji, obě hluboce dojaty, až ku brance. Tu stály, až Noěma zašla mezi stromy. To již neviděly, jak se ohlíží po jejich domku, jak se pak zastavila v aleji u staré lípy, u té, u které Petr na ni předloni čekal; chtěl ji tu varovat a tu jí řekl poprvé „sestro“.

* * *

Bratr Paleček bez šaškovské kukly, v dlouhé tmavé sukni starosvětského střihu, v čepici, vycházel za slunečného dopoledne v dubnu z králova dvora. U brány do Celetné ulice potkal nejvyššího lovčí, pána z Kolovrat.

„Mnedle, bratře Palečku, kuklu s rolničkami jsi zahodil, kam tak vystrojen,“ ne bez úsměšku oslovil jej pán.

„Bratře lovčí na smutnou veselost. Jdu se podívat, jak se budou ďáblové vozit.“

„Ďáblové vozit!“ Kolovrat se zasmál. „A kde je uvidíš.“

„V Týnském kostele.“

„V Týnském kostele! Vozit že se budou v kostele, ďáblové – A po kom, po čem se budou vozit.“

„Po ženských ocasích.*) Zdali neslyšels, co tam mistr Rokycana nejednou kázal, jak ocasové se za hrdými ženami vláčejí a na těch ocasích že se ďáblové vozí; a ty paní rohaté přece té pejchy nenechají, nic se nebojí, že na každém tom ocase ďábel čeká, brzo-li té paničce duše z hrdla vystoupí, aby se s ní šrotoval do horoucího pekla.“

„Ah, tak ty s mistrem Rokycanou. A nad to říkáš krásným paním rohaté.“

„Rohaté, tak, jsou rohaté. Roh nad hlavou**) – takhle vysoko –“ Paleček ukazoval rukama nad svou hlavou, „roh hedvábím všelijaké barvy potažený a

*) Vlečkách.

**) Vysoký, kuželovitý čepec, hennin.

šlojíř s vršku dolů až na záda. Bohpomozí, jak by se neměli čerti radovat.“

„Svět tomu chce, starý kmochu, již nebude jinak.“

„Bohužel. Mistr Rokycana v Týně káže, tepe s kazatelny, pyšné paní chodí jej poslouchat, ale rohy nosí dál a vláčejí ocasy.“

„Dnes v Týně také budou?“

„Dnes obzvláště, o svatbách, o panských svatbách.“

„Ah, podkomořího dcera se vdává, pravda. Ale nevěsta nebude rohatá,“ dodal vesele.

„Ta ani po svatbě, až bude paní. Tať pobožné mysli, strůje nemiluje, jak ji znám. A vypravovala mně paní Marta, sestra Samuela z Hrádku, jak Valečovského dcera kolikrát těžce zdýchala a ve svém srdci lkala, když před svatbami šatův a šperkův na ní pokoušeli podle bláznovství tohoto světa.“

„Strůje nemiluje, ale bude vystrojena.“ Kolovrat se zasmál.

„Ale ne ze své vůle.“

„Tak jdi, kmochu, dej však pozor v kostele, abys paním a pannám nepošlapal ocasy.“

„Od každé dál na loket, na dva, tak jistě jsou dlouhé ty vleklé jejich podolky. Víš-li bratře lovčí, co by za ten ďáblův šlecht zasloužily?“

„Co.“

„Aby ty pyšné paní a panny svázaly za ty ocasy a převésili přes bidlo. Buď zdráv!“ A sivý dědeček zdravě zardělých tváří, jemuž se zasmály modré,

čtverácké oči, pustil se drobným, čilým krokem do Celetné ulice, nedbaje, že nejvyšší lovčí za ním zavolal:

„To, starý kmochu, povím paním u dvora.“

Tou dobou mířily do Týnského kostela také sestry Dorotky. Šly se podívat na nevěstu, naposledy pohledět na „sestřičku“ Noěmu. Omeškaly se.

Svatební průvod byl už nahoře u oltáře.

Až tam se Dorotky nedostaly, neboť prostora chrámová byla plna lidí, jež všechny sem přivábila svatba dcery královského podkomoří, bohatého pána, touha uviděti nevěstu, ženicha i stkvělý průvod družic a hostí.

Dorotky uvázly u hlavních dveří; houževnatě se tu držely, aby jich odtud nezatiskli, aby z blízka uviděly nevěstu a ženicha, až budou vycházet. Dychtily uvidět nejenom Noěmu, ale také jejího ženicha, „toho dobrého pána“, jenž se ujal Petra a zachránil jej. A uviděly.

Po všem kostele náhlý vzruch. Obřad oddavek u hlavního oltáře vykonán. Všichni zvědavci v lavicích i na volných místech obraceli se do středu chrámové lodi, kterým od oltáře dali se svatebčané. Menší Dorotka všecka zardělá; jak v té tísní musila si hájit svého místa (a hájila ho také větší Dorotce), nastupovala na špičky nohou.

Průvod blížil se těsnou uličkou mezi zástupy, první ženich s nevěstou. Již ho sestry dobře viděly, mladého pána urostlého dlouhých vlasů ne však po ka-

salicku uměle skadeřených, v delší otevřené sukni choděcí z tmavozeleného, jemného sukna, z pod níž se červenal otáhlý kabátec aksamitový malinové barvy s blýsknavým pasem, s výložky perel a zlatého pasomanu na úzkých rukávech. V ruce měl bobrový klobouk se zlatou, ozdobnou šňorou. Dorotkám se zalíbil ženich vyjasněné tváře, krásného čela, krásných, tmavých očí, přímého pohledu.

A nevěsta – Menší Dorotka překvapena, v obdivu sepjala na prsou ruce, větší sestra pohnutím zhluboka povzdechla. Noěma, jejich Noěma vždy jednoduše oděná, v pentlíku bez ozdob, tu teď v zlatohlavu, v šatech z těžkého hedvábí tmavomodré barvy hustě protkaného zlatými bohatými květy a ornamenty, na hlavě na stříbrném loubku věnec perlový strunkovým zlatem otočený, na něm třpytící se korunka s perlami, zlatými štefty a prsteny, mezi nimiž se zardívaly a zelenaly blýsknavé, drahé kaménky.

Z pod těžkého věnce, z nádherného struje líbezně se lišila sličná, něžná tvář přibledlá výrazu milé skromnosti, jež jí byla zvláštním půvabem; oči dlouhých řas měla sklopeny. Až u samých dveří, vycházejíc, vzhledla, a tu spatřila sestry Dorotky. Rty se jí pohnuly milým ale i smutným úsměvem, jak se menší Dorotce zdálo.

Ženich s nevěstou vykročili z chrámu. Za nimi vycházel pestrý, stkvělý průvod: družice nevěstiny, urozené slečny, na hlavách perlové věnce plné zlatých prstenův a kovových, lesklých cetek, paní,

v drahých čepcích, nebo s vysokými „rohy“, blan-
kytně, růžově i zlatě potaženými, s nichž splývaly
jako mlha hebké, bělostné závoje poučníky; všechny,
panny a paní, v šatech z aksamitu, hedvábí nebo bro-
kátu. Nekráčely hustě za sebou, neboť za každou plí-
žila se dlouhá vlečka.

Jen jedna jediná ze svatebních hostí jí neměla, paní
Marta, „paní tetička“ v zlatém čepěčku s krajkami,
po starosvětsku, přísně husitsky oděná.

Jiný, nový čas bylo vidět i na mužských hostech,
zvláště na panicích dlouhých vlasů skadeřených,
v otáhlých kabátcích červených, zelených i jiných
barev, v otáhlých nohavicích; ne jeden měl nohavice
z různobarevných pruhů, ten onen každou nohavici
jiné barvy.

Kdo stál dále v zástupu, svatebčanů neshlédl; viděl
však alespoň různobarevné „rohy“ se závoji na záda
splývajícími, nesoucí se uličkou nad zástupy ke dve-
řím chrámovým, v nichž po příšeří kostelním vysví-
tily v zátopě slunečné záře svými barvami i ozdobou
ze stříbra i zlata.

Za svatebním stkvělým průvodem hrnuly se zá-
stupy zvědavých jako když se hráz protrhne. Dravý
ten proud zatlačil sestry Dorotky a také je rozvedl.
Nedostaly se stejně ven; teprve až před kostelem a za
drahnou chvíli se shledaly. Tou chvílí, kdy stanuly
na staroměstském rynku, svatební průvod zmizel už
v Celetné ulici. Již ho neviděly, byly však v duchu
s ním tu i cestou domů a ještě i doma v prosté, bílé

světnici. Hovořily o něm, nejvíc o ženichu a nevěstě, jaká byla spanilá, jak vystrojená, ve drahém věnci, v zlatohlavu, „jejich“ Noěma. Ach, že by jí Petr snad ani nepoznal, prohodila větší Dorotka a menší zase vzpomněla, jak se usmála, ale tak – tak –

„Až mně jí chudáčka bylo líto.“

* * *

V domě královského podkomoří stichl ruch a šum svatební veselky, klid však nenastal. Mělať do týdne odejeti mladá paní se svým mužem na Rychnov. Z toho přípravy mnohé. A nedlouho po jejím odjezdu měl se i sám podkomoří vypraviti z Prahy a to na delší cestu.

Na podzim předloňského roku sjelo se v Bytomi polské poselství s českým, jež vedl pan Zdeněk Kopništský ze Šternberka a tam sjednali o přátelské sblížení se obou království. Vyslanci polští, jež vedl Jan z Trenčína a mezi nimiž byl také kanovník Jan Dluhoš*), dohodli se a smluvili také, aby toto přátelství bylo stvrzeno osobním sjezdem obou králů, Kazimíra a Jiříka, a sice počátkem druhého roku, ve Slezsku ve Velkém Hlohově.

A na tento sjezd se právě Jiří král chystal. Záleželoť mu na dobré vůli s Polskem, zvláště teď i k vůli papeži a císaři i k vůli Vratislavským, kteří stále všemožně usilovali odtrhnouti se od české koruny a

*) Polský dějepisec.

tajně pracovali proti králi v Římě. Ale snahy Jiříkovy po polském přátelství sílilo také vědomí příbuzenství obou národů „přirozeného jazyka slovanského“, kteréž vědomí měli i vedoucí páni v Polsku.

Do přehojné, nádherné družiny Jiříka krále, ve které byli ustanoveni také oba synové jeho, devatenáctiletý Viktorin a čtrnáctiletý Jindřich, několik slezských knížat, Jošt biskup Vratislavský, Tas biskup Olomoucký a přední panstvo české, byl určen také podkomoří Valečovský.

Ale před ním, před jeho odjezdem, který byl ustanoven na konec tohoto měsíce dubna, Noëma opouštěla domov. Již se měla ona i její muž rozloučiti s matkou a otčímem; ale ten chvíli před tím, kdy byla ještě ve své komoře a sama, přišel za ní a tu jí bez ohledu, přísně a krátce připomenul, že tam na Rychnově bohdá zapomene toho mámení bludařského, když nebude míti takových hříšných spolků jako s těmi bekyněmi a – Nedořekl, jeho pohled však dopověděl, a Noëma uražena tou tvrdostí porozuměla s tajeným odporem.

Když vstupovala do komorního vozu, v němž bylo zapřaženo čtvero hnědáků, mihla se jí před očima rozmilá dívenka, Kunka králova, jak teď rok ji jako nevěstu odváželi do Uher, jak ji, plačící, vedli k vozu, jak se jim u samého stupátka chtěla vytrhnout –

Teď Noëma sama usedala do svatebního vozu, ne zoufalá, ale také ne rozblažená a těšící se vášnivou radostí. Alespoň jí netížilo jako loni pomyšlení na

Petrův těžký žalář a mučení. V tom měla uklidnění.

Od výjezdu z Prahy stále cítila něžnou péči svého muže, jeho pozornost a šetrnost. Ve všem viděla jeho starostlivost o ni, ve všem hrála jeho oddanost. Jednal něžně, ale při tom s mužnou přímostí a nebyl ani na chvílku obtížným.

Jela skoro ustavičně sama. Jen někdy k ní přisedl do vozu, většinu dne však jel na koni vedle vozu nebo na blízku. Zase jeli jarním krajem, ač ne tak bujně omlazeným a rozkvetlým jako bylo loni. Zeleno však všude, po lukách, při potocích žluté pruhy prvního kvítí, stromy v závěších bělostných květů, vzduch zářivý a v něm skřivánčí písně vysoko pod modrým nebem.

Měli nevelký průvod čeledi a tří těžných vozů, mohli proto jeti rychleji než loni jel královský průvod do Uher, a Noěma nemusila se na to starat, že dobrých čtrnácte dnů bude sedět v hrkotavém voze na nevalných cestách. Po dvou nocležích, třetího dne měli dojeti na Rychnov. Minuli Poděbrady, Chlumec, projeli Hradcem. Za tímto městem na silnici opodál Labe dal pán Rychnovský zarazit vůz a sám přibočiv k němu koně, stoje ve třemenech ukazoval přes lučinatou rovinu k severovýchodu k tmavým lesním pásmům.

„Hleď, Noěmo, v tu stranu je Opočen.“

Mínil hrad a panství jejího otčima, kdež dosud nikdy nebyla.

Zadívala se tam, pojednou pak se obrátila po muži :
„A kde je Náchod –“

„Náchod?“ překvapen opakoval Rychnovský.
„Proč se ptáš na Náchod?“ Tázal se s úsměvem.

„Tam u Náchoda někde je Krčín, kde byl kněz Martin.“ Nedořekla však, proč na Krčín a Náchod se doptává, že u Krčina je Výrov, kam Petr utíkáje, chtěl se dostat, jak jí pověděla menší Dorotka.

„Ah, na kněze Martina jsi vzpomněla! Náchod, Krčín,“ ukazoval s koně víc na půlnoc, „takhle jak vidíš ty lesnaté chlomy. Tady od města, od Hradce je za jasna vidět i bílý kostel před Náchodem na kopci nad zemskou branou. A pod tím kostelem nedaleko, dole Krčín.“

„Jak je tam daleko?“

Odtud? Čtyři, pět mil, dobrý den cesty.“

„Den cesty,“ opakovala, hledíc zamyšleně v tu stranu, kam muž jí ukázal. Pojednou se obrátila, tázajíc se na Litice, kdež vězní kněze Martina.

„A když už se ptám, také kde Kunvald,“ dodala.

„Ah, nezapomněla jsi na ‚bratry‘. Odtud je těžko ukázat, tady ty lesy –“ Mávl před se k východu, k rozlehlým hvozdům třebechovickým. „Za těmi k východu – ale to ti pak ukážu, až vyjedeme za ty lesy.“

„A Rychnov?“ zeptala se pojednou.

Tvář mu zjasněla.

„Už není daleko. Tady za těmi lesy, dáme se k němu již upřímo. Před večerem tam dojedeme.“

Minuli Třebechovice, dřevěné městečko, a nedaleko za ním vjeli z plného slunce do stínův a chladu

široširých lesů, pokropených zlatozelenými pupeny, vonících jarním dechem. Ticho v nich, veliké, klidné, milé ticho: a nikoho nepotkali. Hluboko v té lesní poušti překvapila Noěmu roubená vesnička pod došky, rozhozená při cestě, osamělá, jako zapomenutá, jako vymřelá. Ale když vjížděli, vybíhaly děti, vycházeli dospělí z chaloupek podívat se na panský průvod. Noěmin zrak nejvíc uvábil starý, dřevěný kostelík šindelové střechy na konci vísky na vyvýšenině, skrývající se pod košatými korunami několika prastarých lip, svatyňka posvátného klidu se hřbitůvkem v obrubě starých trámů krytých sešlou, šindelovou stříškou, mechem zelenou. Dlouho se dívala na kostelík a ještě pak se po něm ohlížela.

Rovná dosud cesta pojednou se za Křivicemi, tou vískou, zdvihala, prudce stoupala, pořád lesem, na vysočinu, pak opět dolů s kopce, okolo Lična, vsi s kostelem na návsi, okolo osamělého mlýna pod svahem u říčky Bělé, pak napříč jejím lučinatým údolím, pak na Lokot, odtud do vrchu na pláň. A tu zarazili, jak mladý pán poručil.

Noěma byla by o to sama požádala. Les přestal a jakoby se temná opona rozhrnula. Před nimi jaký rozhled! Noěma rychle vystoupila z vozu; a již stál u ní její muž, seskočiv hbitě s koně. Zahleděla se na půlnoc na bledě modravé pásmo dalekých hor.

„Krkonoše,“ jmenoval Rychnovský, „a tu ty jsou Orlické hory.“ Ukázal na levo i před sebe na bližší, tmavší pruh lesnatých kopcův a hor. A Noěma po-

hlédnuvši tím směrem, zvolala: „A to je Rychnov!“ Bílá její ruka ukazovala rovně v před, kde dále za plání patrně nad údolím, jehož odtud nebylo viděti, týčil se na skalce hrad s kulatou věží a při něm část města roubených domů.

Slunce, již již zapadající vyzlatilo vše, i starou věž i palác hradní, přístavky jeho a bašty i dřevěná městská stavení vysokých střech v hradním sousedství, i širé tmavé lesy v pozadí, za nimiž v obzoru modré pásmo Orlických hor temnělo a tajemně mlhavělo. Pohled daleký, krásný k horám i pohorskou krajinou v tichu a v zlatorůžovém osvětlení.

„Rychnov,“ opakoval jeho pán, stojí těsně u Noěmy. „Abys tam byla šťastna, Noěmo,“ dodal vroucně.

Neodpověděla, ale neodvrátila, nezasmušila se; cítil, že nevyslechla vřelých jeho slov chladně.

„A teď Noěmo ještě,“ přerušil odmlčení, „čeho jsi sobě přála: kde jsou Litice, kde Kunvald. Nemohu ti jich ukázat, není jich odtud vidět, jen jejich stranu mohu ti ukázat.“ Mávl na jihovýchod, tam že jsou Litice nad Orlicí řekou, za nimi Zamberk město, kde býval ten kněz Michal farářem, a nad Zamberkem nedaleko, ale více k půlnoci Kunvald. Spustil ruku a řekl s úsměvem:

„A teď ti ukážu druhý Kunvald. Ten uvidíš.“

Až se zalekla úžasem.

„Druhý Kunvald?“

Rychnovský ukázal na pravo od cesty, kdež na výšině opodál svahu do travnatého oupadu, asi pět mí-

nut od nich stál rozlehlý dvůr dřevěný. Nad jeho šindelovými střechami vysoko vznášelo několik lip spleť svých hustých korun; vedle dvoru a níže mírným svahem rozkládala se nevelká vesnice doškových střech.

„To je Lhotka, dvůr a ves, Noěmo.“

Pohlédla na něj tázavě.

„Tam,“ vykládal Rychnovský klidně, „v té vsi jest již několik těch ‚pikhartů‘, bratří, již od zimy. A přibudou ještě jiní; budou tu mít útulek. Budeme pro ně ještě i stavět. A tak to pak bude jako druhý, třeba že menší Kunvald.“

To vše řekl nechlubně, skromně, jako o věci obyčejné, jakoby to nebyl skutek velké dobrotivosti, snášenlivosti a za těch poměrův i odvahy.

Teď teprve se Noěma zadívala na osamělý dvůr, na dědinku, tiché outočiště, a pak se po muži obrátila v bezděčném obdivu, potěšena i jata vděčností.

„Bůh ti odplat,“ řekla srdečně; pohnuta vsedla do vozu, a pán Rychnovský potěšen, že se tak zavděčil, křepce se vyšvihl do sedla.

47.

Několik neděl po té, v polovici května užasl radostně bratr Eliášek nad vzácnou návštěvou. Samý už soumrak přišel k němu bratr Řehoř. Eliáškoví byl jako zjevení.

„Myslíl jsem, bratře Řehoři, že jsi dosud v žaláři.“

„Již tomu mnoho neděl, co mne pustili, když s přesvědčili, že jsem neuprchl odtud, z pražského vězení. A myslím, že i mistr Rokycana zase pomohl.“

„Kde jsi byl po všecken čas.“

„Do Prahy jsem nesměl a dosud nemám práva ani povolení se tu zdržovat. Ale nedalo mně, musím tak s vámi promluvit. Před tím jsem různě chodil. Pi horách, v kraji, všude kdekoliv bratři z našeho stádku. Byl jsem opět na Domažlicku, také na Poděbradsku.“

„O Kamerdovi jsi nic nezvěděl? Ale pojď, sedni. Usedli u stolu.“

„Zvěděl, bohužel však –“ chmuřil čelo. „Věz, že bratr Kamerda nás opustil.“

„Umřel! Ve vězení?“

„Tak, ve vězení. Zle se mu vedlo, zle s ním nakládali, a pak se roznemohl na horkou nemoc, před vánočními svátky. A v té nemoci věrný bratr, ve fantas ustavičně mluvil o bratřích. Tebe volal i mne a počal o boží pravdě.“

„A již je na pravdě boží,“ povzdechl Eliášek dojat „byl mučedník pro ni.“

„Byl. A jak vy tu –“

Eliášek sklopiv oči, okamžik mlčel, pak pozvednu levici, hleděl do dlaně a mluvil jakoby z ní četl:

„Bratře, hořko vzpomínat i povídat. Však jsi slyšel víš, čeho jsme se dopustili pro slabost a utrpení tělesné, že jsme odvolali.“

„Vím,“ přisvědčil Řehoř vážně; ale nic nevyčetl aniž káral. Pochopil a litoval. „Myslím, zdali jsou

zastařeni bratři, kteří odvolali, zdali se úplně, opravdu odvrátili.“

„Ne, to ne,“ živě vpadl Eliášek. „Po té ráně sic,“ mluvil zase volněji, „se tak zdálo, byli přeplašení, příliš opatrní, tajili se, u mne tu se neukázali, za delší čas byl jsem sám, opuštěn. Ale již zase přicházejí, míváme tu sbory, a kolik nových bratří, řemeslníkův a také měšťanů, kterým právě to pronásledování hnulo svědomím.“

Bratr Řehoř pokýval hlavou.

„A staří skoro všichni přicházejí; Korunka byl tu první, pak Jíra Pětikostelský. Ze sousedů bratr Matouš se dlouho bál, ale teď už také byl mezi námi.“

„A koliáti, studenti.“

„Bakalář Morávek přestal na dlouho chodit. Ten se strachy nějak pomátl. Ostatní všichni, Halar, Jiří Sušický, také Tůma Přeloučský a ten dlouhý medicus Velký Vít také, a Petr z Ledče. Ale o Petru koliátovi, bratrovci sestry Dorotky, nevíme. Ten jediný neodvolal, pak uprchl z vězení.“

„Vím, vím, a vím také, kde nyní je.“

„Víš!“ žasl Eliášek. „Kde, kde, prosím tebe.“

Řehoř pověděl, že Petr je u Ambrože Litvína na Výrově.

„Tedy se tam šťastně dostal! Ah, až sestry Dorotky uslyší! Hned nazejtří ráno k nim doběhnu.“

Řehoř pověděl, jak chodě po bratrských obcích, zašel také do Hradecka a přímo do Krčina, k příbuzným kněze Martina, poptat se po něm. Že je na Liti-

cích, o tom zvěděl už dříve. V Krčíně uslyšel také o Ambroži Litvínovi na Výrově a že se tam zdržuje mladý bratr z Prahy, už od konce zimy.

„Sestry Dorotky mně o tom knězi rytíři Litvínovi vypravovaly.“

„Teď už je v pravdě bratr.“

„A kněz Martin a Michal –“

„Jsou ustavičně ve vězení. Nemluvil jsem s nimi, nemohl jsem, nebylo bezpečno, a také k nim nikoho nepustí. Tam na králově zboží, na Liticku a v sousedství všude zle pro nás, až hrůza.“

„Kunvaldské rozehnali.“

„Jako vlk stádo ovcí. A jak je pak a všechny bratry ještě stíhali! Co vše jsem uslyšel! Bratří tam byli v nebezpečnosti ze všech stran. Přednější z nich, které chtěli zjímati, rozptýlili se po horách, po lesích. Co to bylo, jaká protivenská tam na Liticku! Někteří z bratří skrývali se v jeskyních, v děrách, a za dne si nesměli ani ohně rozdělát, aby jich dým neprozradil. A tak jen v noci mohli sobě chudou krmí uvařit a ohřát se. A přece se nedali zastrašit, přece i tu mívali pobožná shromáždění i v zimě.“

Eliášek z hluboka povzdechl; v hubené jeho asketické tváři soustrast, účastenství, ale i kající lítost nad sebou.

„I v zimě,“ opakoval bratr Řehoř, „i za velkého sněhu se scházeli. Sedali kolem ohně a čítali písma svatá. Oheň zahříval jim tělo a boží slovo jejich ducha. Vypravovali mně tam v těch stranách, jak

bratři musili být o těchto schůzích i po nich opatrní.“

„Po schůzích –“

„Aby nebyli po šlépějích vyšlakováni. I tak je stíhali! A tu bratři do jedněch a týchž šlépějí stoupali, muž za mužem, každý stoupl do šlápoty předcházejícího. A poslední z nich, ten na konci vlekl za sebou hrubou jedlovou větev nebo jinou, tu tak táhl a sníl a stopy jakoby zavlačoval, aby nezůstalo ni jediného šlaku.“

„Ale po té větvi bylo jako umeteno, toť bilo do očí.“

„Ne, tak dělá sedlák, když si uřízne v lese stromek a pak jej za sebou vleče. A tak v tom byli jisti.“

„Ah, čeho milý bůh na bratry dopustil!“

„Ale také se již nad nimi slitoval. Vzbudil jim příznivce a pomocníka.“

„Kterého!“

„V sousedství. Pána na Rychnově. Ten je spravedliv, ne jednoho z bratří našich přijal už na své zboží. A teď mnohé usadil a usazuje ve své vsi u Rychnova, ve Lhotce. Tať jakoby druhý Kunvald.“

Eliášek radostně žasl a zeptal se Řehoře, byl-li tam.

„Zastavil jsem se ve Lhotce. Ale s pánem jsem se neseťkal. Před tím jsem s ním jednou mluvil, tomu již drahý čas.“

„Víš-li, že jeho manželka –“

„Je dcera královského podkomoří, našeho vzácného přítele.“ Řehoř se ostře usmál.

„To také víš, a že byla jako naše. Chodila k sestřím Dorotkám.“

„Jeť to rozmilá paní, tolik chvály o ní slyšeti, že zevnitřní pýchy nemiluje a vnitřní zprosta utíká. Je tichá, pobožná, s komornicemi, s čeledí jako s dětmi laskavě nakládá a vždy prostý oděv nosí.“

„Sestra, sestra! To až Dorotky uslyší!“ zaradoval se Eliášek.

„Tať jistě se u pána přimlouvá a jistě k vůli ní je tak mnoho laskav na bratry.“

„A to Valečovského dcera!“

„Bůh vše srovnává a napravuje.“

„Tak tam je líp,“ opakoval si Eliášek zamyšleně. „A kdy bude také jinde, u nás –“ Náhle jakoby si vzpomněl, pohleděl zkoumavě na bratra Řehoře. „Kdy se, bratře, vyplní, co jsi viděl u vidění. Kdy bude církev jako strom plný krásného ovoce na kvetoucí louce veselé –“

Okamžik čekal a když Řehoř neodpovídal, zvědál ještě naléhavěji:

„A ti tři muži, strážní toho stromu –“

„Viděl jsem je,“ odpovídal Řehoř velmi zvažněv, „a mám je před očima ještě dnes. Ale neptej se, bratře, víc nevím. Věřím, že je uvidím, že i to se splní, že budeme míti církev svou a strážce její. A vš-li,“ pokračoval rychleji, jak si při tom vzpomněl, „že se vrátilo z Říma královo poselství, dnes, takřka před chvílí.“

Eliášek byl překvapen, nevěděl.

„Zaslechl jsem to náhodou, když jsem šel k tobě,

tu v Bosákově ulici. Hlouček lidí tam stál a někdo jim vykládal, že právě teď se vrátili královi poslové, z Říma že přijeli.“

„A král není doma, dosud se nevrátil ze Slezska. S jakou asi se poslové vrátili –“

„To tebe, bratře Eliášku, netrudiž. Vezmi sobě rozum, co kompaktata jsou, chudý zbyteček boží pře, kterou před lety u nás začali. A teď se kališní zavazují k pokoji, slibují poslušenství římské šelmě, slibují srovnati se ve všech řádech kostelních kromě přijímání pod obojí způsobou. Ale ani toho nedosáhnou. Papež chce panovati, chce, aby bylo u nás jako před Husem, všecken starý neřád, svatokupectví a jiné má se obnoviti. V tom je zkažení Krista v jeho pravdě. A my ji chceme čistou, chceme zákon boží. Nebudeme papežovi a také ne Rokycanovi. Jsmeť služebníky Krista Ježíše a čistého, neporušeného jeho učení.“

A Eliášek zbožně naslouchaje, horlivě přisvědčoval.

* * *

Bylo jak bratr Řehoř pověděl Eliáškově: poselstvo královo vrátilo se z Říma. Po slunce západu toho květnového dne vjeli poslové na koních do králova dvora, za nimi vůz s tmavozelenou korbou krytý koží a soukenným šperlochem tažený čtyřmi koňmi. Ostatní dva těžné vozy jako i kleprlíci s vaky té chvíle ještě nedojeli.

Páni, pan Zdeněk Kostka z Postupic a kancléř Prokop z Rabštejna jakož i Koranda a Vrbenský, mistři, sesedli s koní a odebrali se rovnou do domu královské kanceláře. Jejich koně odvedli do koníren, z vozu vypřáhli vozníky, z vozu pak odnášeli truhlice a vaky do kanceláře. Bez hluku a šumu vrátilo se poselstvo, bez radostného vítání.

Okolo vozu shlukl se houfec dvorské čeledi; v ní tlačil se také Petr Pícek, mistr královny kuchyně, hoře dychtivou zvědavostí uslyšet co a jak, kterak poslové pochodili, co přinášejí z Říma. V tom ruchu skládání mnoho nepochytil. Zaslechl, co sluha kancléřův dohlédaje ke skládání udroboval těm, kteří se tísnili u něho samého, zaslechl, jak si sluha upřímně povzdechl, aby pán bůh zaplatil, že jsou již doma, to že byla cesta cizími zeměmi, vysokými horami, rovínou, a zase horami, přes řeky, cestou, necestou, nejprve v mrazu a sněhu vysokém, sedm neděl tam, do Vlach, dobrých šest neděl zpátky, to, kdo nezkusil –

„A jak v Římě –“ ozval se zvědavý Pícek.

„V Římě? Pršelo a bylo zima, když jsme tam přijeli, pršelo.“

„Pršelo, nepršelo, ale jak jste tam pochodili.“

Než sluha jakoby neslyšel.

„A jak nás uvítali,“ pokračoval, „a všude, v Římě i cestou! Vyhýbali se nám, stranili se nás jako prašivých, někde nechtěli ani noclehu dát.“

„A proč?“ divil se někdo v houfci.

„Protože jsme Češi, kacíři, proto na nás tak černě hleděli i kleli nám.“

„Ale jak v Římě,“ hartusivě doléhal Pícek.

„Tam teprve!“

„Myslím, co papež,“ dorážel neodbytný mistr kuchyně.

„Pozdravuje tě a všechny věrné Čechy,“ pošklbl se kdosi z houfu.

„Papež?“ opakoval volný sluha. „Co papež – Anti-krist, rozumíš-li, Antikrist, nic jiného. Přikazuje přijímat pod jednou.“

V zástupu na ráz vzkypělo, výkřiky hněvu a nevole ostře vyrazily a zas. Ani si nepovšimli, že z domu královské kanceláře vyšel pan Kostka, v tváři hodně opálený; vycházel tak jak přijel, toliko že cestovní plášť odložil, boty zul a střevice obul. Ubíral se ná-dvořím a zmizel ve bráně do královské zahrady plné již houstnoucích stínů měkkého soumraku. Šel ne-prodleně podat královně zprávu. Prošel mezi stromy, keři a kvetoucími záhony, vstoupil v patře do před-síň královniných komnat.

Královna Johanna přijala jej ihned v nevelké kom-natě vedle večeřadla, v pokoji dřevěného, malovaného stropu, zelenavých čalounů, voskovicemi již osvět-leném. Královna velmi vážná, vstříc hleděla zkouma-vým zrakem vstupujícímu důvěrníku královi, teď také, tušila to, neblahému poslu.

Mlčky, velmi vážně se poklonil.

„Vítej, pane Zdeňku, z daleké cesty.“ Královna

přemáhajíc svůj neklid a své napjetí, se usmála. „Šťastně se vrátili.“ Pokynula, aby usedl.

„Ale nešťastně jsme pochodili.“

„Nedohodli jste se –“

„Ba víc, papež zle rozhodl. Ani nepřijal poslušnosti a poctivosti krále J. Milosti jako jiných křesťanských knížat, leč by vskutku vyplenil bludy, a druhé, že přijímání pod dvojí způsobou je škodlivé a nad to kacířské. Kompaktat nestvrdil. S takovým vyřízením musili jsme se vrátit, žel – Kdy se vrátí J. Milost –“

„Snad do čtrnácti dnů, do konce tohoto měsíce, ne-li později. Na zpáteční cestě z Hlohova sejde se ještě s bramburským korferstem, budou jednat o konečný mír; král chce také vyplatit dolní Lužici ze zástavy u korfersta. Ale s tvou novinou nemůžeme čekat, hned zítra ráno pošleme za ním rychlého posla. Takové noviny mu poslat – Ale musí zvědět ihned. Jak vás v Římě přijali, jak jste vyjednávali.“

„Dlouho a těžce jsme jednali, s papežem, s kardinály. Ve středu o suchých dnech v postě jsme přijeli a hned tu sobotu po tom poslal kancléř ke mně Fantina, abychom přišli k papeži, že nás volá.“

„Fantina! Toho! Jak ten –“ zeptala se králová s patrnou nevolí.

„Nevěrný člověk. Milosti, však ještě povím. Tak nejprve my dva, kancléř a já, byli jsme u papeže. Kancléř mu oznámil, že jsme přijeli učiniti mu poslušnosti a poctivost, ale papež, nevelký, drobný,

jako Jehla však, jako rtuť, že se nesluší přijmouti poslušnosti od našeho krále, protože jeho království není v jednotě s církví jako jiná království, že král nesplnil, co před korunováním slíbil –“

„Zase již! Jak se té nepravdy drží!“ vpadla královna s nevolí.

„A dále, že král na den Božího těla chodí v Rokycanovo bludné a kacířské procesí, ty pak Milosti že chodíš na Rokycanova kázání –“

„A budu chodit –“

„Na konec papež oznámil, že nám dá čtyři kardinály. ‚Uhoďte,‘ pravil, ‚s nimi některaký prostředek a my, co bude s naší ctí a stolicí této, rádi pro krále i pro království učiníme.‘ Tak hladil.“

„Ti kardinálové –“

„Dva z nich znáš jménem, Kusu a Karvayala.“

„Ten byl v Praze.“

„Před čtrnácti lety, když kompaktata nám vzal a s nimi ujel. Oba ti kardinálové jsou obzvláštní naši nepřátelé. S těmi jsme pak mnoho jednali a hned po té sobotě u papeže, v neděli, v domě kardinála Nycejského, v úterý pak opět a ve čtvrtek. Mluvili o kompaktatech tak jako papež, žádali, aby se král J. Milost zřekl kalicha, abychom odvolali. Bránili jsme se, že dvojí lid jest v Čechách a král náš že oběho je pán, musí oboje snášeti, spravedliv býti k oběma stranám, pod obojí i římské, my pak že nejsme s jiným sem posláni, jediné učinit poslušnosti a poctivost a některé žádosti vznést. V pátek dal si papež zavolati

mne samotného. To bylo, Milosti, tuhé jednání s tím chytrým, učeným a řečným papežem.“

„Byl jsi s ním sám?“

„Kardinál Kusa a několik jiných vysokých kněží bylo při tom. Papež se divil, že tolik stojíme o kompaktata, ano jsou již minulá, aniž mají moc. Tak řekl a jal se to dokazovati.“

„A ty?“

„Rozkáže-li Vaše Svatost, pravil jsem, aby kompaktata byla zrušena, je strach, že vznikne pro to veliká nesnáz a bouře. Ale on nedbaje i hrozil, že ne učiníme-li, jak se nám rozkáže, bude zkaženo král i království.“

Královna prudce sebou hnula.

„Tak hrozil! Neslýháno!“

„A pak se papež i na mne přímo obrátil, chci-li státi pod poslušenstvím a toho přijímání nechati. A já, že chci ostati, jakž mám obyčej a v čem jsem vzrostl.“

Královnina tvář zjasněla a lehký úsměv pohnul jejími rty.

„Ale papež nanovo naléhal,“ pokračoval pan Zdeňk čileji, patrně se rozehřívaje. „Pane Zdeňku, pravil, zůstaň a buď v tom, jako tvoji otcové byli. A já na to: Vaše Svatosti, však můj otec také byl pod dvojí způsobou. A tu papež: Ale buď jako tvůj děd a praděd. A já pak už zkrátka: Zůstanu tak, jak jsem počal.“

Královna napjatě poslouchajíc bezděky jej přerušila radostně uznalým:

„Tak, pane Zdeňku, toť mužsky a poctivé!“

„Papež začal zas o tom, že jsme v bludu, ale již nehrozil, nýbrž sliboval, budeme-li státi v jednotě s církví, že budeme zvelebeni, král, království i my nad jiné lidi a jiná království. Po té hned nazejtří v sobotu, bylo desátého dne, co jsme meškali v Římě, dáno nám slyšení, zjevné, přede vším dvorem papežovým; bylo tam čtyři a dvacet přisedících kardinálův, arcibiskupů, biskupův, množství doktorův, studentův i jiného lidu množství. My poslové stáli jsme za kardinály proti papeži. Stáli jsme –“

„A sedadla vám nedali? A oni seděli?“

„Tak, nechali nás ustavičně stát za celou schůzi. Kdyby nebylo tak vážné chvíle, nevím – Přemohli jsme se. V tom slyšení učinil mistr Koranda upřímo stoje proti papeži poselství od krále J. Milosti i od království řečí bystrou a jadrnou, se vši poctivostí, ale jasně a zřetelně, hlasem zvučným, a na konec přednesl žádost, aby kompaktata byla stvrzena, aby Čechové a Moravané na pověsti nebyli loupeni, aby nebyli hyzděni u víře ani kaceřováni, ale jak znějí kompaktata, aby byli za poctivé syny církve jmíni a vyznáváni.

Viděl jsem, že nejednoho z těch papežských řeč mistrova bodla a pohoršila. Po té řeči začal sám papež. Milosti, mluvil bez mála dvě hodiny velmi výřečně, ale mnoho jalového mluvil. Připletl mnoho z naší historie, kněžnu Libuši, Přemysla, jak zprvu naše království z pokolení českého bylo spravováno, potom k ruce německé se dostalo a již opět nynějšímu

králi z téhož národa českého je navráceno. Pak o naší zemi, že tu všeho hojnost, že, když byl v Táboře ukázali mu i zrnka ryzího zlata v řece nalezená, s umou, Milosti, mnoho chvály, také o císaři Karlu, ale pak o králi Václavovi, o Husovi, že učil jest, že duchovní nemají míti světského zboží, že světští nejsou zavázáni dávatí jim desátky –“

„Ach, toť je nejmíc tíží,“ královna se trpce usmála „O svatokupectví nic?“

„O tom pomlčel.“

„Jen o těch statcích a pak o třetím artikulu kompaktat, aby zjevní hříchové, jako nevěstky a hry a jiné žádným během nebyli dopouštěni, ale všelikterak stavováni. Milosti, rač prominouti, ale říci musím, co ten papež o tom artikulu mluvil. K shromáždění se obrátil a volal: Pohleďte bratři a synové moji nejmilejší, proti čemu se Čechové zastavují a co chtějí ježto církev nemůže bez toho býti, to řekl do slova že církev nemůže bez toho býti, an sv. Augustin praví: Odejmi nevěstky a naplníš všechno cizoložstvím. Nenít k pravdě podobný artikul český, než kdyby nevěstek nebylo, mnohé zlé by přišlo –“

„To že mluvil papež,“ žasla královna v zřejmé nevoli a rozhořčeně, „ve velkém shromáždění že tak mluvil?“

„Tak mluvil. A na konec opět, že poslušenství krále J. Milosti nemá býti přijato, leč vskutku napln to, co přísáhl a slíbil. A na žádost, kterou mistr Koranda ve jméno Čechův a Moravanů vznesl, hladce

nás odbyl, že prosíme za chléb a nebude nám dán štír, že žádáme ryby a nebude nám dán had, ale že svolá bratry, to jest kardinály, že vše rozváží se vši pilností o konečnou odpověď. Tak skončilo se to veliké, zjevné slyšení –“

„Potěšení jste neodcházeli.“

„Naděje nepřidalo. Hned na pondělí po tom slyšení pozval nás zase ten kardinál nycejský. Ještě tři jiní kardinálové tam přišli a zase nám domlouvali a zase o bludech a kacířství a my jim na to, jakou král náš má pečlivost, aby bludy byly u nás vypleny a tu oni, abychom při odevzdali ruce papežově, toť že bude poctivé králi a království. A my, že toho učiniti nemůžeme, že nemáme jiného poručeno než poslušností učinit, a tu oni tak naléhali, že jsme si vyžádali čas na rozmyšlenou.

Když jsme se pak čtvrtého dne sešli opět u kardinála nycejského, oznámili jsme, že jinak odpovědět nemůžeme než minule. A tu kardinál u sv. Angela, ten Karvayal, vykládal, jak v Praze hovořil s Rokycanou a s mistrem Příbramem, nekalé věci o nich mluvil a také zase naléhal, ať dáme naši při v ruce papežovy, aby Čechové a Moravané byli poslušni cožkoliv papež jim rozkáže. Přemlouval on, přemlouvali ostatní, a na mne zvlášť naléhali.

Odpověděl jsem jim, mně že se nesluší k tomu se poddati, neb to není mně poručeno, a kdybych i slíbil, že by Čechové a Moravané tomu slibu mnou učiněnému nepovolili, ale ať papež, zdá-li se mu, pošle

některé do Čech, ti ať tam oznámí úmysl papežův a ohlásí důvody jistými, že ty smlouvy společné a těmi že kompaktata jsou, k ničemu se nehodí. Milosti, těžké bylo jejich domlouvání, těžké jednání, až krev již vřela. A v tom pohnutí myslí latina mně již nestačila, nemohl jsem latinsky tak rychle mluvit, nestačil jsem pohnuté myslí, a tak jsem spustil bezděky po česku –“

Královna naslouchajíc se zjevným účastenstvím, se usmála a opakovala :

„Po česku –“

„Po česku, Milosti, řeč sama spustila.“ Pan Kostka, jemuž zelenavé oči se leskly, vzrušeně pokračoval : „Řekl jsem jim, že podle těch řečí, které mluví k naší ochotě, k našim prosbám, se mi nezdá, že by přišlo k takovému poslušenství, jak chce papež. A také jsem pohrozil –“

Královna sedíc, se vypjala.

„Ze spíše budou uvedeny bouřky a když se lid vzbouří, kdo mu rozkáže, aby stál pod poslušenstvím, jedině meč a to že je velmi nebezpečno.“

„Dobře česky jsi to řekl, pane Zdeňku ! A co oni, kardinálové –“

„Rabštejn jim to pověděl latině. Ale oni již neodpověděli. Pátého dne pak bylo opět velké slyšení a tam nám papež pověděl konečnou odpověď. Opět velké slyšení zjevné, opět plno kardinálův, arcibiskupův, biskupův, kanovníkův, dvořanstva papežova, doktorův a studentův, plno hedvábí, šarlatu, zlatých křížů,

hermelinu i popelic, papež v sutaně bílé jako sněh. My stáli zase proti němu.“

„Stáli, zase jste stáli –“

„Stáli, Milosti, sedadla nepodali.“

Královna chmuřila obočí.

„Papež měl opět mnohé řeči, také to, že král J. Milost dobře v tom učinil, že chce papeži být poslušen, neboť kdo tím během vchází, najde pastvy, ale kdož jinudy vstupuje, že zloděj jest a lotr. A tu, Milosti, jak seděl na trůně, vypjal se, na prsa si dlaněma tepal, on že je ta brána, skrze nižto spravedlivě vcházejí, on, a jen skrze ni spasení bývají, bez které všichni hynou.“

„Té pýchy rouhavé!“ rozhorleně vpadla královna.

„A zas o Táborech, o bludařích, o kompaktech, kdyby nám je povolil, že bychom volali: Hle, my jsme měli pravdu a v Římě jsou od nás přijali, a dále, že naše prosba není slušná, že ani nevíme co prosíme, abychom dosti měli v přijímání pod jedinou, kompakta že nemají žádné moci ani dostatečnosti. ‚Toť je naše usouzení,‘ rozhodl papež, ‚tak oznamujem a vy musíte přijmouti.‘“

Královniny tváře se pozarděly, oči se jí rozšířily. Nachýlila se do předu, dlaň pravice bezděky se jí sevřela.

„To bylo poslední jeho slovo?“ zeptala se; hlas její zněl temně, pohnutě.

„Poslední, Milosti. A jak to papež vyřkl, povstal prokurátor papežův a zvolal velkým hlasem do shro-

máždění: „Napomínám obecných písařů, jednoho, dvou neb více, abyste pro budoucí památku znamenali jaká dána odpověď otcem našim nejsvětějším poslům krále českého: Jedno: poslušenství krále českého se nepřijímá, jediné leč král vskutku vyplení bludy. Druhé: že přijímání pod obojí způsobou lidu obecnému se stavuje a že kompaktata moci nemají a již jsou odvolána.“ Tak volal prokurátor a tisíce očí se obrátilo na nás, kacíře, všichni zjevně spokojeni, všichni potěšeni; i takové hlasy se ozvaly. Ve mně vřelo. Řím zjevil nám opět svou lásku. Svatý otec –“ Pan Zdeněk rozčilen, umkl.

I královna hleděla mlčky před se; pak tlumeně si opakovala: „A již jsou odvolána.“ V tom obrátila se po důvěrníku svého muže. „A král,“ řekla plným hlasem, hledíc panu Zdeňkovi do očí.

„Neodvolá.“

„Jistě; nemůže poslechnouti. Chtěl jednotu a pokoj, a papež tak svévolně vše ruší. A jak jste se rozešli –“

„Hned nazejtří po tom zjevném slyšení odebrali jsme se k papeži vzít odpuštění k cestě. Přijal nás v zahradě svého paláce. Pět kardinálů bylo s ním a nějaký biskup. Mluvil s námi hladce, jako přátelsky, žehnal nám –“

„Oh!“

„A napomínal a také to,“ pan Zdeněk sebou prudce hnul, „ať král J. Milost přijímá zjevně pod jednou, k tomu ať drží také Tvou Milost i svůj dvůr –“

„A snad i Rokycanu,“ uštípla královna.

„Pozejtří pak jsme odjeli z Říma. Ještě to, Milosti, papež se rozhodl, že pošle sem do Prahy svého legáta. Měl vyjeti za námi a jistě jest už na cestě.“

„Nač jej papež posílá –“

„Má ouředně oznámit papežovu odpověď a jistě také má nařízení domluvit králi, přemluvit jej, aby poslechl.“

„Uslyší!“ královna se hrdě usmála.

„Milosti, na jedno abych nezapomněl – Ten Fantin, doktor –“

„Zvěděli jste –“

„Zvěděli, slyšeli jsme a přesvědčili se, že on králův placený prokurátor,*) jenž přísahou se J. Milosti zavázal, nevěrně jednal, obzvláště poslední čas, proti pánu svému, písemně i jednáním, tajně i veřejně při dvoře papežském i jinde, také s Čechy nevěrnými, s panem Oldřichem z Rožmberka a s jinými. Měl zastávati krále a on proti němu popuzoval i štal. Máme toho důkazy, přivezli jsme je.“

„Škoda, že i toho Fantina nemáte, aby byl potrestán jak zasluhuje. A již milý pane Zdeňku, toužíš domů, nebyl jsi ještě –“

„Půjdu teď.“

„Bůh tě pozdrav za vše.“ Královna vstala. „Král ti lépe poděkuje za vše, co jste učinili. Pravé a poctivé bylo –“

Pan Kostka rychle vyšel z královnina domu. Po

*) Jednatel.

zahradě temno, hvězdy svítily. Ve dvoře se již nemeškal, ani se nestavil. Chvátal k své rodině. Neměl daleko. Na frajmarku*) blíže koleje Karlovy stál jeho dům. —

* * *

Nazejtří vydal se Petr Pícek do dvora krále hned po ránu, mnohem dříve než obyčejně. Nemohl se dočkati toho, co ve dvoře uslyší a uvidí. Nejprve uviděl; v nádvoří hloučky rokujících, čeledi, služebnictva, také dva kaplany s dvorským hospodářem, u domu pak královské kanceláře lovčího královna Machutu, hovořícího se Špánem ze Záhoří, úředníkem královním a s Hanušem z Kotvic. A uslyšel, když jako čmelák poletující zastavil se tu, připltl se tam, všude jedno: že kompaktata jsou odvolána, že papež zakázal přijímati pod obojí, uslyšel slova hněvu, rozhořčení i hrozby. Také zvěděl, že Michal, řečený Ulrich, nejvyšší přísežný posel králův, před chvílí odjel do Gubína v Branbursku, kde král má sjezd s branburským kurfirstem, snad že tam krále ještě stihne, nebo potká jej vracejícího se již do Prahy.

Pícek zaskočil i do zahrady, ale tam se mu nepoštětilo. V zahradě prázdná; od zahradníka zvěděl, že králová dnes ještě nevyšla z domu, ale že již byl u ní pan Kostka a pan Rabštejn, kanclíř, že si je dala oba povolati, ale oba že již od ní odešli.

Tu teprve obrátil se do kuchyně obstarati své dílo.

*) Nynější Ovocný trh.

Než neměl tu stání, přes tu chvíli vyhlédl ven, i před dvěma vykročil porozhlédnout se; a tu pak spatřil mistra Rokycanu, an vstupuje do domu královské kanceláře, patrně navštívit kancléře. Ale z toho Pícek nic neměl, a tak číhal, čekal, z okna vyhlížel až se dočkal toho, jak Rokycana se vracel, ale ne sám, nýbrž s mistrem Korandou, který patrně již před tím přišel ke kancléři. Pícek dobře viděl, jak je mistr Rokycana vážné, až zasmušilé tváře. Ale nemluvil, jen poslouchal, jak mistr Koranda mu vykládal, šermuje pravici. Pícek však nezachytil ani slova.

Před polednem přišel za ním Martinek, králův krejčí, přehorlivý kališník. Přišel, přichvátal znepokojen a již rozčileně se dotazoval a sám vypravoval, co se Prahou roznáší, co Prahou zrovna letí, co poselství přineslo, jak se papeženci antikristovi opovážili, jaké z toho všude kvašení, to že měl Pícek vidět, na frajmarku, před kolejí, že se tam shlukly zástupy studentů, že se rojí, že tam je jako když píchne do vosího hnízda, on, Martinek, že šel okolo, sám že viděl, kterak jakýsi student vystoupil na hromadu smetí a studentům oznamoval, co se stalo, velmi ostře že mluvil, a studenti že bouřili i hrozili, ale v tom že někdo vykřikl: „Herež, jednuška! Vidíte, jednuška!“

„A ukazoval na mnicha v hnědé kutně, jenž tudy krácel opodál směrem do Celetné ulice. A tu jako když vystřelí, všechno se rozletělo, všichni se hnali za mnichem, křičeli, láli, hrozili a jeden začal zpívat: „A nuž mniškové poskakujte a „laudate“ prozpě-

vujte.‘ Ostatní hned do toho jedním hlasem: ‚V sak mniše, v sak‘ hnali se po mnichovi a tu on, vida, že je s ním zle, sebral kutnu, podkasal se a utíkal seč byl, jako štvaný zajíc, velikými skoky utíkal a pojednou – hup – do domu a byl ten tam.“

Mistr Martinek se smál, že to byla podívaná, to že všechno vypoví Blažejí Červenci, studentu Červenci, ví-li Pícek, tomu, jenž tak krásně maluje a rejsuje obzvláště veselé obrázky, však že tam na frajmarku jistě byl, Červenec z Loudovy kolleje a že pak jeho obrázek Píckovi ukáže, to že se zasměje.

„Chytili toho mnicha?“

„Ne, nechali ho, nevrazili za ním do domu. Já pak odešel, chvátaje sem k tobě, ale všude po ulicích bylo slyšet jen o poselství, lidé se zastavují, vykládají si a tady před branou dvorskou tlačí se celý houf. Čekají, kdyby snad tu něco obšírnějšího pochytili –“

V tom zástupu stál také Eliášek. Ráno vyšel ze svého stavení „v cípu“, aby oznámil sestřám Dorotkám novinu o jejich Petrovi, kterou včera večer přinesl bratr Řehoř. Ten netroufaje si do města, jež mu zakázali, uložil odcházejícímu Eliáškovu, aby od sester Dorotek zašel dál a vyzvěděl o poselství králově, s jakou se vrátilo z Říma.

Eliášek uviděl radost obou Dorotek, uslyšel, jak děkují pánu bohu, jak vděčně vzpomínají kněze Martina i toho pána na Výrově. V své radosti byly hovorny, Eliášek však neměl tentokrát u nich žádného stání. Pověděl, že chvátá a proč, zamířil do města; naslou-

chal, vyzvídal tu i tam, až se ocitl v zástupu před branou králova dvora.

Když se pak vracel a uličkou „v cípu“ vstoupil do své zahrady plných ovocných stromů, zanedbané, zarostlé hustou travou, zastal tam Řehoře na prosté lavičce z prken zbité pod košatou jabloní již odkvetlou. Bratr četl v nevelké knize; hned ji položil hřbetem vzhůru, když shlédl Eliáška. Byl dychtiv jeho noviny.

Uslyšel a nebyl překvapen. Mlčky pokyvoval hlavou, jako by chtěl naznačit, tak, tak že je to, tak že to očekával. Ale pak vzhlednuv k Eliáškovu, řekl vážně, klidně: „Vidíš bratře, toho se mohli nadíti. Řím, toť ta šelma ze zjevení sv. Jana. Chelčický má pravdu: pyšná, neukrocená. Chce jen panovati, chce, aby se jí všechen svět klaněl v nepravých věcech, bohu nemilých, ta šelma, která velí právy Kristu odpornými zabiti, pálení, stínati. A naši chtěli ji napravit, žádají, aby kněží neměli světských statků a bohatství, aby hříchové byli trestáni. Aby ji uchlácholil, pronásledoval a pronásleduje král ty, kteří čtení svaté následují, věznil nás i mučil. Chtěl jeden ovčinec a papež jej a kališníky teď z něho vyhání. Nyní snad prohlédne, a nám, bratře, snad odtrne.“

„Dej bůh –“

Královna Johanna nemohla se krále dočekať. Také Rokycana, Kostka, kancléř počítali dny, kdy se již vrátí. Byloť ho doma tak nutno po tom, co došlo z Říma; také měl přijeti papežský legát. Čekali jej, jak pan Zdeněk vypočetl dle svého odjezdu z Říma, asi do čtrnácti dnů. Královna jednajíc s panem Zdeňkem o tom, kdo asi bude ten papežův vyslanec, vzpomněla na jiného, na kretského arcibiskupa, kardinála Jeronyma Landa. Toho znali, byl před dvěma roky v Praze. Teď o něm vypravovala panu Zdeňkovi, že než on a poselství došli do Říma, byl kardinál Landus poslán z Říma do říše.

Pan Zdeněk se o tom v Římě doslechl, ale teprve nyní uslyšel, kam všude ten legát zajel, aby prostředkoval mezi válčícími v Němcích, do Štýrského Hradce k císaři, pak také do Budějovic, kdež setkal se s králem, že byl vyslán nejen pro ten mír, ale také na pomoc Vratislavským, aby jim zjednal u krále prodloužení tříleté lhůty, do které měli učiniti králi přísahu věrnosti.

„Teď je kardinál Landus v Budíně, tam mívá krále Matyáše, aby se dohodl s císařem. Všude smiřuje, jen u nás ne. Král má zprávu, že legát má plnou moc zjednat Vratislavským spolky s kýmkoliv proti němu, kdyby jim nepovolil. Ten legát má i plnou moc podporovati je i kdyby se proti králi vzbouřili. Tu měl hvězdář kolínského arcibiskupa pravdu, tu dobře kladl —“

A připomenula panu Zdeňkovi, jak ten astronom prorokoval, že ve Vratislavi vzejde hrozný oheň a že polední vítr bude jej rozdmýchovat.

„Hle, ve Vratislavi již dlouho doutná a kardinál fouká do tutlaného ohně, až plameny vyšlehnou.“

„Žel bohu, Milosti. A teď přijede druhý legát a ten bude také vzdmýchat; u nás již chytlo.“

„V Římě jste nevyzvěděli, kdo sem přijede –“

„Papežská stolice vždy to chytře tají, Milosti. Nevyzvěděli jsme.“

O těch věcech jednala královna Johanna s panem Zdeňkem samý konec měsíce května, a za několik dnů, první týden v červnu, již zvěděla, který legát přijede do Prahy. Kancléř požádal o slyšení. Přišel oznámit, že právě teď přijel posel vyslaný od papežského legáta, legát že již dojíždí, zítra že bude v Praze, že to kancléři vzkazuje a hlásí se.

Kancléř se odmlčel, jakoby váhal. Královna si toho povšimla i prve toho, že vešel nějak zasmušilý a že mluví tak zvolna, nejistě.

„Kdo je ten legát, jak se jmenuje,“ zeptala se určitě.

„Milosti, divím se, jak v Římě rozhodli –“

„Nuže, mluv, prosím tebe,“ nedočkavě vyzývala králová, „jak se jmenuje.“

„Fantinus de Valle.“

Královna upřela na něj své bystré oči teď rozšířené úžasem.

A jako by dobře neslyšela, nerozuměla, znovu se ptala, kdo že ten legát.

„Jak jsem řekl, žel bohu, doktor Fantin, krále J. Milosti prokurátor v Římě.“

„A teď papežův legát v Praze? Toho že nám poslali? To je zlá vůle, v tom je pohanění, ponížení,“ mluvila rozhorleně, prudce. „Toť učinili králi nashvál. Křivopřísežníka, jenž jej zradil, mu pošlou, aby mu král jako papežskému legátu činil všechnu poctivost. Ne, toho král nepřijme!“

„Milosti, třeba uvážit –“

„A zapomenout co ten člověk spáchal,“ vpadla mu králová ostře do řeči. „Uvidíme až přijede král.“

Nazejtří vjel legát Fantin do Prahy se služebníky na koních. Dva vozy za nimi. Nepřipravili mu slavného uvítání, nešla mu vstříc procesí; tiše vjel do Prahy, bez hluku a šumu, a ubytoval se na Staroměstském náměstí, v domě „u zlaté trouby“. To bylo první týden v červnu.

S neděle po té vrátil se král do Prahy s velkým svým průvodem dvořanův a komonstva. Ve dvoře, po jeho odjezdu valně stichlém, zase hlučno a šumno; nádvoří plno lidí, koní, vozů.

S královnou setkal se král ve svém domě, kde na něj čekala. Objal ji, poceloval, na děti se vyptával. Byl manželem, otcem, ale hned se také král ozval.

„Ulrich mne dojel,“ řekl, chmuře čelo.

„Tedy již víš o poselství, a co papež.“

„Vím, a také vím, že se zmýlí.“

„Již poslal také legáta; ten přijel minulého týdne.“

Papež jím opět projevil svou nelásku; což nelásku, ještě víc.“

„Legátem? Kdo je, který –“ ptal se kvapně král.

„Fantin, doktor Fantin, tvůj prokurátor v Římě. Zasneš, trneš jako já jsem trnula.“

„Toho zrádce mně za legáta?“ zvolal král hněvivě.

„Fantina, jenž se opovážil napsati mně takové psaní? Byl tu již u dvora?“

„Ohlásil se kancléři, čeká na tebe. Požádal již o slyšení.“

„Co Zdeněk –“

„Že je nutno jej vyslechnouti, a kancléř také tak, papežského legáta že není možná nepustit přes práh.“

„Nu, pustíme ho,“ král Jiří se zlobně usmál. „Legáta, pravda, jak toho nepustit. Ale jak on se může přede mne postavit, kde nechá Fantina, nevěrného služebníka –“

„Jak ti pohledí do očí! To uvidět – Ale nech ho teď. Slyš, děti jdou.“

To bylo odpoledne. Na večer dal si král zavolati pana Zdeňka a pak také kancléře. Rokovali dlouho do večera. Nazejtří přišel z králova dvora posel do domu „u zlaté trouby“ oznámit papežskému legátovi, že král J. Milost přijme jej pozejtří před polednem.

Toho dopoledne měl Petr Pícek štěstí. Nic nevěděl, že přijde papežský legát, nemohl ho vyčítati, a přece jej šťastnou náhodou uviděl, jak vjížděl na koni do králova dvora s dvěma jízdými průvodci, jak sesed-

nuv, ubíral se do králova domu, hubený, vysoký v červeném taláru hedvábném s visutými rukávy, rozstřiženými jako s křídly, v bílém, hranostajovém koláru, v hedvábném, rudém biritu na černých vlasech, osmahlý, tmavých, velkých očí, hrdého pohledu.

Hned jej poznal. Před třemi roky vídal jej tu, ovšem ne v takové nádheře, při dvoře, denně a třeba nejednou za den, když tu jako rada králův pobýval a pracoval v králově kanceláři, tak jako pan Antonín z Grenobleu, Francouz, čilý, vlídný, pěkně po česku hovořící. Již tenkrát se doktor Fantin lišil svou hrdostí, skoupý na slovo, ne hrubě českého jazyka znalý. Před třemi léty poslal jej král v poselství s bratrem kancléřovým do Říma. Rabštejn se vrátil, Fantin v Římě zůstal stále v službách českého krále, jako placený jeho prokurátor. Teď se vrátil jako legát papežův.

Pícek jej poznal na pohled, přece však očím nevěřil. Zasná pohleděl za urostlým Dalmatincem, an nevíšimaje si okolí, jakoby nikoho neznal, vešel do králova domu. Pícek se neudržel.

„Hle, hle, té pejchy,“ zvolal k těm, kteří s ním stáli, „viděli jste? Ani se neohlédl, nic. Nu, pravda, papežův, legát,“ dodal s úsměškem.

„Ale dosud králův služebník placený,“ uhodil přísně Kotvic, stojící za mistrem kuchyně.

Fantin de Valle vešel té chvíli do královny předsíně. Nebylo tam nikoho kromě Štampacha, komorníka, jenž překvapen zapomněl na legáta a chtěl se hlásiti k známému, k doktoru Fantinovi. Ustal však ihned.

Nebylo Fantina, stál tu jen papežův vyslanec, jenž cize, mrazivě se na něj podíval, a chladně se optal, je-li u krále kancléř nebo pan Kostka.

„Pan Kostka,“ zkrátka odvětil Štampach, v duchu rozmrzen a šel legáta ohlásit.

Fantin vchází, hned za prahem se zarazil. Mínil, že zastane krále a jeho důvěrníka; ale vedle krále seděla v křesle také královna Johanna. Vyžádala si na svém manželu, aby s ním tu té chvíle směla být, aby uviděla Fantina, jak předstoupí před svého pána, jak vzhledne, bude-li jen legátem.

A byl. Své překvapení přemohl ihned. S velkou důstojností poklonil se králi, poklonil se králové, ohlásil se jako vyslanec nejsvětějšího otce a odevzdal listinu s papežskou pečetí, stvrzující jeho posláni. Jiříkovi se zablesklo v očích, s královským však klidem přijal listinu a odevzdal ji panu Zdeňkovi, jenž ji prohlédl a uznal. Král pokynul a legát usedl na stolicí proti královským manželům. Johanna překvapena, pohlédla na manžela, jenž patrně zapomněl, pomyslí si, co mu sama vypravovala, co mu pověděl také pan Zdeněk, kterak v Římě královny posly urazili, nechavše je státi.

Král pohled ten postřehl a také mu i porozuměl, ale jen se zlehka usmál a naslouchal Fantinovi, jenž po česku hlásil, že dále bude mluvit latinsky i jako legát římské stolice i proto, že tak se lépe vyjádří.

I začal (pan Zdeněk tlumočil odstavce jeho pro-slovení) nejprve s tím, že nejsvětější otec přede vším

žádá, aby král J. Milost i královna Její Milost i synové a dcery jejich pro dobrý příklad všemu lidu přijali svátost pod jednou způsobou za přítomnosti pánů českých i všeho lidu a to nikde jinde než v hlavním chrámu na hradě pražském.

Královna tou žádostí patrně vzrušena, pohlédla na krále, jenž nehnutě naslouchaje, v ten okamžik prudce spustil své dlaně ke kolenům. Pan Zdeněk bleskl svými zelenými očima po legátovi, jenž ač gesto královo, hněv projevující, dobře znal, pokračoval s sebevědomým klidem, že druhé, čeho nejsvětější otec žádá, jest, aby král J. Milost vzdálil od svého dvora všechny kaplany, kteří podávají svátost pod obojí způsobou, poněvadž tito duchovní nejsou ani praví kněží a nemají tudíž moci, aby působily svátosti jimi podávané a udělované.

„Milosti, jsem ochoten to dokázati a třeba i mistru Rokycanovi do očí,“ doložil určitě, s velkou jistotou.

Domluvil. Král v tváři zachmuřen, mlčel okamžik, pak prohlásil klidně, temnějším však hlasem: „Dobře jsme srozuměli, co jsi přednesl o žádostech svatého otce. Žádáme však, abys je a máš-li ještě jiné napsal a napsané nám odevzdal, načež ti oznámíme své rozhodnutí.“

Papežský legát, jenž očekával, že král mu odpoví hned, byl překvapen; nemohl však nic jiného odvětit, než že splní přání krále J. Milosti.

„Dáváme ti lhůtu do dvou měsíců na to sepsání.“
Král vstal.

Fantin hluboce se pokloniv, odešel s hlavou vztyčenou.

„Takto jindá od Tvé Milosti nechodíval,“ bezděky prohodil pan Zdeněk popuzený vystoupením doktora Fantina.

„Nevím, bude-li tak po druhé odcházet,“ vpadl král zostra.

„Ale zapomněl jsi –“ začínala královna.

„Na to, že v Římě nechali naše posly stát, že jim stolice nepodali,“ přerušil ji král s úsměvem, „a tu ten Fantin že před námi seděl. Na to jsem prve nezapomněl. Věť, že mu to nahradíme. A odpovím mu prve než dojde jeho sepsání, hned pozejtří odpovím. To jest, to odpovíme legátovi, ale prokuratoru Fantinovi až později.“

Královna hleděla okamžik tázavě králi do tváře; náhle však jí svitlo v očích pochopením a v živém souhlasu zvolala:

„Tak, tak, toť bude pravá odpověď!“

Pan Zdeněk také srozuměv, spokojeně pokývl hlavou.

* * *

Třetího dne potom, bylo sedmnáctého června, stál doktor Fantin de Valle u otevřeného okna svého obydlí v patře domu „u zlaté trouby“ na půlnoční straně staroměstského náměstí. Hlahol zvonů všech staroměstských kostelů velebně vysoko se nesl zářivým vzduchem horkého dopoledne. Do tohoto slav-

nostního vyzvánění vyřinul se dole z Týnského chrámu proud mohutného zpěvu hustých zástupů. Byla slavnost božího Těla. Velký, pestrý průvod hrnul se z kostela na staroměstské náměstí, zpívaje Husovu: „Jezu Kriste, štědrý kněže –“

Papežský legát upřeně pozoroval každou vlnu stkvělého toho proudu, řady studentů, houfy řemeslníků svátečně vystrojených pod cechovními korouhvemi, zástup kněží v bělostných, plátěných rochetách před bílými nebesy bleskotajícími se na slunci zlatem svého krumplování, pod nimiž kráčel mistr Rokycana v pluviálu s kalichem v ruce.

A za nebesy, za Rokycanou – Tam uvázl sokolík zrak snědého, černovlasého Dalmatince. Tam sám král v brokátové sukni s obnaženou hlavou, jemu po pravé urostlý mládenec, po levé menší mládeneček, dlouhých, kadeřavých vlasů, oba v aksamitových, krásných sukních, šarlatové barvy, starší Viktorin, mladší Jindřich, královi synové.

Doktor Fantin už nedbal hláholu zvonův a mohutného zpěvu Husovy písně, splývajících mu v záplavu zvuků, nedbal pestrých korouhví, jejich zlacených hrotův a křížů, blýskajících se nad zástupy. Už jen krále viděl a jeho syny, za nimiž kráčeli v slavnostních úborech pan Zdeněk Kostka, hofmistr Kdulinec z Ostromíře, královský podkomoří Valečovský a jiní dvořané pod obojí.

Papežského legáta bodlo, když shlédli krále a jeho syny za tím „zlým člověkem, kacířem“ Rokycanou.

lálo se mu nemožným a přece bylo. Král pobožně e za ním, své syny vzal s sebou, ten král, jemuž pež přikázal, aby s královou, s dětmi svými přijímal od jednou v hlavním kostele na pražském hradě, lež spravují kanovníci a kněží věrní římské stolici, n král, jenž chce dáti odpověď, na jeho, legátovo semné podání.

Již ji dal.

„Již máš odpověď,“ řekl si v duchu legát a jizlivě usmál sám sobě. Ale hned také v duchu pohrozil :

„Za tuto dnešní svou odpověď také uslyšíš!“

Prudce přirazil okno a kvapně odstoupil.

49.

Zářící, červencové jitro v polích na vyšinách proti rchnovu. Do šíra daleka plavé lány dozrávajícího ilí, mezi nimi pruhy tmavozeleného konopí, táhlé ochy lnu svítící na slunci líbeznou, světlou zelení. pozadí obzorem pásmo Orlických hor ranními pory zamžených. Nade vším hluboké, jitřní ticho písni skřivánčí z pod vysokého, modrého nebe. Rachot kol zahlomozil mezi obilím na cestě vedoucí od Rychnova. Dříve než povoz zjevil se jezdec. I bystrým klusem před ním, mizel, tratil se mezi adbami žitných lánů. Mráčky světlého prachu letěly ním. Pak se ukázalo dvouspřežení, čtvero hnědáků, přažených do letního, kotčího vozu o čtyřech sloupcích a lehké střeše, jehož záslony byly shrnuty. Vedle

vozu jel na hnědém koni pan Jan Rychnovský na Rychnově, ve voze seděla jeho mladá paní. Jela s ním do Prahy.

Přišlať tu ty dny cedule z královny kanceláře oznamující, že Jiří, král český, markrabě moravský, atd., svolává sněm do Prahy ke dni sv. Vavřince. Posel přinesl s touto cedulí zároveň psaní od tchána, královského podkomoří Valečovského, v kterémž psaní podkomoří psal také o sněmu, právě svolaném, že král na něm vyslechne papežského legáta a také že mu odpoví na vše, co ve jméno papežovo přednese, aby tedy zeť nemeškal a přijel do Prahy na sněm.

Pro Noěmu bylo v tom psaní jen pozdravení s přáním, aby jí milý pán bůh všeho dobrého popřáti ráčil. Ale mladý Rychnovský hned jak psaní přečetl, zeptal se Noěmy s úsměvem, chtěla-li by jeti s ním. Viděl, že ji mile překvapil, že ráda to slyšela. Sic připomenula, že není z domova ani čtvrt léta a proto že otci nepřípadlo –

„Ale paní máti se zaraduje.“

A tak ráda přijala.

Manžel její, jež za svobodna poznala jako muže ušlechtilého smýšlení, dobrého ale i mužného srdce, kterého si vážila, po svatbě se nezměnil; ba teď ještě lépe mohla se přesvědčit a přesvědčovala se, jak hluboká jest jeho láska, jak něžně ve všem na ni pamaťuje. Na paní Martu, na „paní tetičku“ musila si vzpomenout, co vypravovala, jak se z donucení vdala Perchta z Rožmberka, jak její muž po svatbách obrátil,

jak s ženou nakládá, jak ji týrá i tepe, a co paní tetička řekla o Rychnovském, ten že jí modré s nebe snese. Měla pravdu.

A spravedlivý byl k lidu, hodný na poddané; neublížil jim, netýral jich. To cenila a zvláště vděčně to, jak se zachoval k pronásledovaným „bratřím“, kdy ještě o její přízni k nim nevěděl a pak teprve, když chtěl jí v tom libost učinit.

A přece chodívaly, zvláště první čas pobytu na Rychnově chvíle tesknoty a smutku, kdy o samotě, v koutku své komnaty se rozpomínala na Prahu, kdy se jí zjevoval bílý domek pod javorem, kdy zůstávala v myšlénkách u Petra, o němž nic nevěděla, kam se poděl, dostal-li se na Výrov. A teď ji pozval muž do Prahy. Jak by se byla nadála – Co pánů a rytířů jezdí na sněmy a vždycky všichni sami. Na ni muž pamatoval. Uvidí matku, těšila se na ni, a snad – snad – Kdyby i k Dorotkám nemohla, promluví s Palečkem a od toho se snad doví, co zvědět toužila, je-li Petr zachráněn.

Toho červencového rána sjeli s rychnovského hradu dolů tichým, dřevěným městem, jeho podměstím plným soukenických stavení a soukenických, velkých ráků s napjatými sukny různých barev, z nichž červená ostře vyrážela zelení křovin a stromů. Přejeli na příč dolinou říčky Kněžny, dřevěný most zaduněl pod kopyty jejich koní, vytočili se vzhůru na pláň.

Před nimi pole a pole, plavo, zeleno, plavo, lány zrajícího obilí, z něhož dál, na levo, jako ostrov ze

zlatého jezera nehnutě vznášely se rozložené koruny starých lip, zakrývajících Lhotku dvůr. Když dojeli na blízko, dal pán Rychnovský zastavit na místě, odkud bylo viděti nejen dvůr ale i ves při něm.

Noěma ji poprvé uviděla hned na své svatební cestě, kdy si ji pán Rychnovský vezl na Rychnov; uviděla ji pak za nějaký týden, kdy ji muž pozval, aby šla s ním do Lhotky. To tam už začínali stavět nová roubená stavení pro přistěhovalé „bratrské“ rodiny, pro něž ve starých nebylo dost místa, i pro „bratry“, kteří se měli tu usadit.

Noěma přišla tu poprvé mezi „bratry“, o nichž v Praze slýchala.

Hovořila s nimi, vyptávala se jich. Byli všichni z Hradecka, o Praze nic nevěděli, o „bratřích“ v Praze; znali jen bratra Řehoře, kněze Martina a Michala. Zkusili mnoho, nežalovali však a nestýskali. Všichni ti nebozí pronásledovaní tísnil se vděčně k jejímu muži, a dojalo ji, když bělovlasý stařec jal se mu třesoucím se hlasem děkovati. Než pán nedal mu domluvit. Usmívaje se, zatočil řeč na jejich potřeby a dílo, na práci hospodářskou i řemeslnou.

Když se vraceli domů na hrad, mluvil Rychnovský s uznáním o tom, že opravdu bratrsky žijí, jak si ve spolek pomáhají, jak správce dvoru je chválí, že není mezi nimi sporův, ale snášenlivost sama, že si sami všechno opatří ať na poli, ať řemeslně, že i ten bratr Řehoř, jak slyšel, dobře se vyzná v řemesle, v krejčovně, a není-li na cestách, že pilně šije.

„Než asi málo toho pošije,“ dodal pan Jan s úsměvem. „Jeť jako jejich apoštolem.“ –

Teď jedouc do Prahy, uviděla Noěma Lhotku po třetí. Nevystoupila z vozu, pán nesedl; jen na chvíli se zastavili a dívali se, jak tam ve vsi u dvora dodělávají nové příbytky, jak ucpávají spáry roubených stěn, jak pošívají střechy došky. Noěma pozorovala vše s účastenstvím. Pojednou se obrátila po svém muži, jenž vedle s koně sledoval ruch ve vsi, a řekla v bezděčném uznání:

„Tam pracují jistě radostně, a ty,“ dodala s milým úsměvem, „můžeš spokojeně na ně pohledět.“

„Ne, Noěmo, já ne. Tys jim nejvíce pomohla.“ V očích se mu vyjasnilo. „Věť, nebýt tebe –“

Až se pozarděla.

Z volné krajiny obilních lánů, z plného slunce do hlubokých stínů; dostali se pod kryt hustého lesa. Jeli zase hradeckou cestou, tou, kterouž si pan Rychnovský přivezl Noěmu. Minuli Lokot, Třebešov, Lično, za nímž pak přijala je širá tišina třebechovických lesů. Na jejich pokraji vzpomněla si Noěma, že zas uvidí ten starý dřevěný kostelík pod lipami na konci osamělé, lesy obklopené vesničky, který se jí tak líbil.

Tou dobou ubíral se touže lesní cestou směrem proti nim bratr Řehoř a Petr koliát, Dorotčín, ne již zarostlý, nýbrž oholený, tak jak v Praze chodíval, ale ne v studentském plášti a studentské sukni, nýbrž v měšťanském obleku, dle zevnějšku spíše měšťský synek než student.

Předevčím přišel z nenadání na Výrov bratr Řehoř. Stavil se tu zas jako se stavoval u „bratří“. Přišel navštívit Ambrože Litvína a jeho starého strýce i vyvědět, jak je s Petrem koliátem. Pověděl mu, že sestry Dorotky o něm už vědí, už od máje měsíce, kdy byl tajně v Praze u bratra Eliáška, u kterého se zas „bratří“ scházejí; Litvínovi jako zajímavost vypravoval, že dorazil tenkrát do Prahy právě toho odpoledne, kdy se vrátilo královo poselství z Říma, a jak se vrátilo, tiše, beze slávy. To, jak pochodilo, na Výrově již věděli, Litvín se o tom trpce, s úsměškem vyslovil, a doložil:

„A teď svolává král sněm, ke dni svatého Vavřince.“

„Pojedeš-li také,“ zeptal se Řehoř.

„Já?“ Ambrož Litvín se zlostně usmál. „Před léty honili jsme papežského legáta, tak čistě utíkal, že ztratil klobouk i bullu. A teď bych měl jeti poslouchat, kterak papežský legát pyšně vyřizuje papežovo poselství a jak pyšně ve jménu římského antikrista přikazuje a poroučí? Ne —“

Víc o tom nemluvili. Řehoř vypravoval také o své poslední cestě na Litomyšlsko i na Moravu, odkud se právě vracel, ohlásil, že odtud se vydá na Rychnovsko a do Lhotky nejprve, ale s oklikou že si musí zajít také do Třebechovic, kde má tři rodiny; rozuměl „bratrské“. A zase o Lhotce, že se tam těší, to že je obec vpravdě bratrská, a že se rád podívá, jsou-li už nové příbytky, o kterých na jaře slyšel, že je budou stavět.

Všele vzpomněl pána na Rychnově, to že je příznivec bratří a řekl :

„Teď, co se oženil, ještě horlivější; jeho manželka mladá, tať jako dobrý náš duch. A víte-li bratři, že ta paní je dcera našeho tuhého nepřítele, královského podkomoří Valečovského?“

O tom na Výrovském hrádku slyšeli po prvé, neboť když tu Řehoř byl na jaře, sám nic nevěděl o sňatku Rychnovského s Noěmou. Litvín se divil, strýc Tobiáš úžasem prudce srazil malé své dlaně. Petr koliát sedící v koutě prudce sebou hnul a vyjeveně upřel zraky na bratra Řehoře. Ten klidně vypravoval dál, co o tom slyšel v Praze u bratra Eliáška, pojednou však obrátil se po Petrovi.

„Ty ji také znáš, paní Rychnovského, povídal mi Eliášek, chodívalať k sestrám Dorotkám –“

Petr nemohl slovy přisvědčit, hlas mu uvázl, jen hlavou přikývl.

„Víš-li,“ pokračoval Řehoř, „že ti pomohla z těžkého žaláře do lehčího vězení.“ A nečekaje odpovědi, vysvětloval Litvínovi a jeho strýci: „Přimluvila se u pána Rychnovského, ten pak u Rokycany.“

Petr zasmušile mlčel, Tobiáš opět spráskl dlaně a zvolal :

„Ah, tak to bylo!“

„Tak, a ta mladá paní teď – Slyšeli jste o Lhotce, povídal jsem vám o ní; to, co se tam nyní děje, jistě je také přimluvou dcery podkomořího.“

„A ví-li Rychnovský,“ zeptal se Ambrož Litvín,

„jakého je smýšlení jeho žena, že chodila mezi bratři, také k těm bekyním Dorotkám.“

Petr Dorotčin vztýčil pochýlenou hlavu a dychtivě čekal, co bratr Řehoř odpoví.

„To neví, to jistě ne, jak by věděl. Z našich mu to nikdo neřekl, leda ona, ta paní sama, a to myslím že ne, to že ztajila. Nu, snad se o tom ve Lhotce dovím. Těším se tam.“ Pojednou se obrátil na Petra, jenž seděl zkrúšen nenadálou zprávou, seděl mlčky a skleslý. „A ty, bratře, půjdeš tam se mnou.“ Znělo to jako příkaz.

Petr temně přisvědčil.

„Půjdu.“

„Míníš-li, aby tam Petr zůstal?“ zeptal se Litvín.

„Bude-li potřeba. Práce je tam dost, obzvláště pro bratra literáta. Není tam žádného. Zítřka, Petře, vyrazíme.“

Té noci Petr spal málo. Myslíl na to, co Řehoř přinesl, myslíl na minulost, viděl Noěmu v pentlíku, líbeznou pannu a ta že teď má hlavu zavitou, že je ženou mocného pána. Jak, jak se stalo, sama-li si jej zvolila nebo z vůle rodičů. Sama-li – Bránil se tomu pomyšlení, rozpomínal se, viděl zas to, čím v žaláři se utěšoval, viděl ji u branky zahradní s ním se loučící, v aleji, u sester Dorotek, připomínal si, jakou starost o něj měla, když jej věznili pod věží – Ne, nešla sama – Ale ztratil ji. Nemohl ani pomyslit, že by se někdy stala jeho, přece mu však bylo jako by mu ji urvali – V jednom však se neztratila: věrná zůstala,

bratřím pomohla a pomáhá, i jej zachránila, ale ztratil ji, na vždy ztratil – To pomyšlení krušilo srdce.

Nazejtří ráno poděkoval Ambroži Litvínovi a Tobiašovi, strýci jeho, srdečně, všele jim poděkoval a rozloučil se s osamělým Výrovem, jenž jej bratrsky přijal a popřál mu klidu a zotavení po hrozných útrapách.

Když se s bratrem Řehořem ubíral po lních cestami, vypytaval se, nač včera nemohl se optati, na Prahu, na sestry Dorotky, na „bratry“. O všem, o všech bratr Řehoř pověděl, o podkomořím a jeho dceři však se již nezmínil. Jen o Lhotce zase začal, o rodinách v Třebchovicích mluvil.

Tam došli odpoledne. Schůze byla večer u mladého hrnčíře; všecko malinké stádce se tam sešlo. Bratr Řehoř vykonal s nimi pobožnost, potěšil je, povzbudil a hned se s nimi také rozloučil. Ráno vydal se s Petrem na cestu směrem na Rychnov. Šli vedle sebe, hovořili, většinou Řehoř; Petr mluvil málo. Byl rád, když mohl jít sám, buď za bratrem Řehořem nebo před ním. Myslil na úkol, který mu chystal a který odmítnouti nemohl. Aby zůstal trvale na Výrově, nebylo možná. Tam nebylo práce, tady na Lhotce bude sloužit, jak mu Řehoř vyložil, bratřím, obzvláště ve věcech duchovních, v konání pobožností, a vyučovat jejich děti; toho si Řehoř nad jiné přál a dlouho o tom cestou vykládal.

Bude však na Lhotce, uvažoval Petr, na zboží pána Rychnovského, svého soka i dobrodince a bude jeho

ochrany užívat. To pomyšlení tížilo, ač uznával šlechetné jednání toho pána. Nebylo však vyhnutí, bratru Řehořovi nemohl odepřítí. A bude blízko Noěmy. To pomyšlení těšilo, než také se toho lekal. Rok tomu a více, co Noěmy neviděl. Co se natoužil alespoň spatřit ji, co se natoužil pod Novoměstskou věží i na Výrově! Teď snad ji uvidí. Kdyby došel do města, čekal u hradu, spatřil by ji. Ale přihlásiti by se nesměl – Jen ji uvidět, jen okamžik na ni pohledět –

Tak se mu myšlenky honily, když kráčel sám, kus před bratrem Řehořem. Ubírali se třebechovickými lesy, vozovou cestou. Proti nim přešel jezdec „forajtar“ a zmizel směrem k Hradci. Petr si ho nevšiml. Za drahnou chvíli po té zavadil mu o sluch opět koňský dusot. Opět jezdec se objevil, jedoucí rovněž směrem hradeckým. Petr se po něm jen poohlédl a kráčel dál, nedbaje. Měl smeknuto, byloť dusno. To již neviděl, že bratr Řehoř, jakmile shlédl toho druhého jezdce, smekl a pozdravil a že jezdec, zaraziv koně, zavolal na Řehoře a bratr Řehoř že zahrnul od okraje cesty a přistoupil až k samému jezdcí.

Petr si toho nevšiml, neboť upíral zraky na kotčí, otevřítý vůz, čtyřmi hnědáky tažený. Panský vůz a jel směrem od Rychnova. Jak se to Petrovi mihlo, zastavil se, nespouštěje očí s blížícího se povozu, v němž seděla mladá paní v bělostném závoji okolo vlasův a hrdla lehko ovinutém. Když se vůz na několik kroků přiblížil, poznal ji. Noěma!

Hleděl, hleděl, jakoby na zjevení. Kolena se mu

zachvěla, srdce zabušilo. Chtěl vykřiknout její jméno, ale neměl v ten okamžik hlasu. Jen ruce se mu prudce vznesly, ale hned opět klesly.

Noéma jej zahlédla, byla by jej však oblekem změněného nevšímavě pominula jako cizího; ale měl smeknuto, uviděla volně jeho tvář dlouhých vlasů, jak ji vídala u sester Dorotek, jak na ni vzpomínala; a uviděla v ní leknutí, úžas i radost, zahlédla i náhlý vzmach jeho rukou. Kvapně se povychýlila, nevěříc svým očím, a v tom už zvolala vzrušeným hlasem: „Zastav!“

Vozataj, sedící v sedle posledního koně zadnějšího páru, prudkým trhnutím otěží zarazil.

Petr, stoje jako přimražený, vytrhl se, rychle postoupil krok, dva, míře k povozu, ale v tom se rozlehlo do lesní tišiny zvučné zavolání:

„Petře, pojd' sem!“

Bratr Řehoř jej volal.

Petr se po něm ohlédl a zase po Noěmě; váhal. Jezdec, u něhož Řehoř stál, obracel koně k nim, k povozu. Teď si ho Petr všiml. Urozený pán, jistě Noěmin muž – S touhou a smutně upřel Petr oči na Noěmu a šel. Bylo to nejen z poslušnosti k bratru vůdci, ale ještě více z temné obavy o Noěmu.

Ta, chvějíc se, hleděla za ním. Viděla, že nějaký muž nedlouhé, husté brady tmavé, výrazného obličeje vzal Petra za ruku a že jej uvádí k jejímu muži. A myšlenky, otázky se jí hrnuly, kde se tu Petr vzal, kam jde, kde až do této chvíle se skrýval a věděl-li,

že je provdána, či že teprve teď uviděl. A je to, je to Petr – A stojí před jejím mužem, poklonil se mu. Jak mu je, ví-li už, oh ví, ale Jan, její muž, netuší. Hovoří s Petrem a jak vlídně a Petr odpovídá zasmušile, skoupě, ten druhý, jeho průvodce, hovoří víc –

Lekla se. Jan pobodl koně, jede sem k ní a Petr s tím druhým jej provázejí.

„Milá Noěmo,“ volal Rychnovský dojížděje, „hle, tu neznámí známí. Tu, hle, Řehoř, někdy z Kunvaldu, byl také pod novoměstskou věží a pak v Teplicích. Odtud poslal panu otci list, pamatuješ-li se, mluvili jsme o něm –“

Noěma rychle se vychýlila, hledíc s patrným zájmem a ne bez vzrušení na „apoštola“ bratří, který došel až k vozu, se jí poklonil a vážně i srdečně jí děkoval za všecku přízeň a křesťanskou lásku, kterou s panem manželem svým utiskovaným bratřím prokázala a prokazuje.

„A tu Petr, koliát,“ hlásil pan Rychnovský.

Petr postoupil, mlčky se poklonil. Byl v nesnázích jak se hlásit, jak promluvit před jejím mužem. Ale ten v tom doplňoval o Petrovi:

„Jediný, jenž neodvolal a za nějž jsi se přimlouvala.“

„Děkuji ti,“ Petr chtěl říci „urozená paní“, ale slova těch nedobyl. „Děkuji ti a urozenému pánu –“ Pohlédl na Rychnovského.

„Odkud přicházíš,“ zeptala se kvapně Noěma, přemáhajíc své vzrušení.

„Z Výrova, tam jsem se dosud skrýval.“

„A nyní jdeme na Lhotku, urozená paní,“ doplnil bratr Řehoř.

„Zůstanete-li tam,“ otázala se ho Noěma a plaše pohlédla na Petra.

„Tu, hle, bratr Petr,“ Řehoř ukázal pohledem na mladého svého druha. „Já, urozená paní, nemám stání, musím za nedlouho zase dál.“

„Tak ty zůstaneš,“ ozval se pán Rychnovský, hledě upřeně na Petra.

„Bratr Řehoř si tak přeje a žádá,“ odpověděl Petr ne s jasnou tváří, ne zvučně; znělo to spíše jako omluva.

„To se tedy uvidíme, až se vrátíme z Prahy, a s tebou snad také,“ pán pohlédl s úsměvem na Řehoře.

„S bohem, dobře došli.“

„Budte s bohem,“ pozdravila Noěma oba, ale pohled její kmitl se po Petrovi.

Pán Rychnovský kynul vozataji. Koně trhli, kočár se hnul. Rachot kol se zas ozýval lesní tišinou. Oba „bratří“ hleděli za ním, Řehoř klidně, spokojen, Petr stěží přemáhaje své pohnutí. Pojednou se zeptal Řehoř: „Poznal-li jsi prve dceru Valečovského.“

Petr, zaleknut touto nenadálou otázkou, zkrátka odvětil:

„Poznal.“

„A ona tebe? Znali jste se.“

„Myslím, že mne poznala, třeba že jsem přestrojený.“

„Cos jí, bratře, řekl.“

„Nepromluvil jsem. Právě jsi mne zavolał.“

„Pan Rychnovský asi neví, že bývala jeho paní mezi vámi.“

„Trvám, že neví.“

„Bůh jim odplať oběma. A teď zase půjdeme, bratře.“

Obrátili se a kráčeli dále směrem k Rychnovu, Petr zamyšlenější než prve.

Panský vůz zatím vzdaloval se opačným směrem a mizel na lesní cestě. Mladý Rychnovský jel opět na koni vedle něho. Zvážněl a hned ani nepromluvil. Noěma rovněž mlčela. Zasmušilá tiskla se do koutku povozu; nejednou však pohlédla tajně a plaše po muži. Trhla sebou, když se pojednou ozval. O Řehořovi začal, jaký to muž statečného ducha, obětivý, že si nepopřeje oddechu; a pojednou se k ní přímo obrátil:

„Tys ho, Noěmo, neznala.“

„Neznala; prve jsem ho viděla po prvé.“ Odvětila jistě, pohlédla však na muže tak, jako by se lekala další otázky.

Ale již se neoptal. Chvíli jel mlčky vedle vozu, pak pobídl koně, chtěje kus napřed. Hned však jej zadržel; ozvaloť se s vozu:

„Jene –“

Obrátil se.

„Prosím tebe,“ žádala Noěma vychýlivši se, zřejmě vzrušená, „přisedni na chvíli.“

Seskočil s koně, odevzdal jej sluhovi v zadu jedoucímu a již seděl naproti Noěmě. Zdálo se, že rád uslyšel to vyzvání; a napětí v jeho tváři.

„Jene,“ začala klopíc zrak, „už chvíli uvažuji, svědomí volá –“

„Co se stalo!“

„Ptal jsi se, znám-li Řehoře. Neznala jsem ho, jak jsem ti řekla. Ale čekala jsem, že se také optáš –“

„Na toho koliáta,“ vpadl Rychnovský.

„Tak, že se optáš, znám-li jej.“ Vzhlédla k němu plaše. „Pamatuješ se, jak jsme po prvé o něm mluvili u nás, v Praze. Když jsem ti pověděla, že on jediný neodvolal, ačkoli jej ukrutně zmučili, zeptal jsi se, kdo mně o něm pověděl. Řekla jsem ti, že ho králův šašek zná, jako bych to od šaška byla o něm zvěděla. Nebyla to plná pravda, ale tenkrát nemusila jsem ti ji říci, nebyla jsem povinna. Nebylo v tom klamu ani pak, když jsi mu pomohl z těžkého žaláře a já zase mlčela. Ale teď –“ Hlas se jí zachvíval. „Víš, co jsem ti slíbila, když jsi mně řekl o ruku, že nikdy bych tě nemohla klamat.“ Odmlčela se.

Mladému Rychnovskému, jenž seděl nepohnutě, maje ruce mezi koleny volně spuštěny, jasněly tvář i oči.

„Jak bych se nepamatoval, Noěmo,“ zvolal a živě sebou hnul. „A že jsem se na toho koliáta nezeptal, Noěmo, já čekal, povíš-li mně o něm ty sama. Čekal jsem to, poněvadž jsem to již věděl.“

V Noěmině tváři úžas.

„Vím, Noěmo, žes bývala u těch dvou bekyň a že tam přicházel ten student –“

„Kterak jsi zvěděl! A to jsi už věděl, když jsi mu pomohl z těžkého žaláře?“ dodala chvatně.

„Ne, Noěmo, to jsem o něm nic nevěděl, jenom to, co jsem tenkrát od tebe slyšel.“

„Od koho tedy máš –“ zeptala se mdlejším hlasem.

„Od pantáty, od tvého otčíma. Ten mi svěřil, že jsi náchylna k bludům u víře, žes chodila k těm bekyním a že tam také chodil ten student, synovec jedné z nich. Otčím tvůj po tom pátral, chtěje míti jistotu a tak i na mučení došlo. Ale ten student, ačkoliv jej těžko trápili, nevyznal nic, ani slovem, nic na něm nevynutili.“ To řekl Rychnovský s uznáním a dodal: „Rytířsky jednal.“

„Že toto vše ti otec vyjevil!“

„Že mu nedá svědomí, aby to zatajil, řekl mně, když jsem ho požádal o tvou ruku, a také proto, abych byl prý bedliv a chránil tě –“

„Od těch bludů!“ Noěma se trpce pousmála. „A ty, když jsi to uslyšel, nelekl se,“ žasla i ptala se tišším hlasem.

„Jak bych byl mohl! Noěmo, tak tě mám hluboko v srdci – A sám také hledám pravdu a pravý, křesťanský život.“

Pohlédla na něj ne již nejistě a opakovala jasněji:

„Tys tedy věděl, a čekal jsi, až se vyznám –“

Rychnovský se pousmál.

„Čekal, Noěmo, povím ti to upřímo, ale také jsem

se bál,“ mluvil volněji, „že bych se snad dotkl ukryté bolesti.“

Noěma pohleděla do země.

Muž se k ní nachýlil a pokračoval měkčím hlasem: „Vzpomeň si, Noěmo, co jsem ti tenkrátě řekl, když jsi mluvila o tom, že mne nebudeš klamat, co jsem řekl, že vím a věřím. Věřil jsem tenkrátě i pak. A věřil jsem také, že mně sama vše povíš. Nebyl bych tě mořil otázkami, nebyl bych z nějaké žárlivosti vyzvídal. Bylo by vše marné, kdybys mně sama nezjevila. A již jsi zjevila, již jsi pověděla,“ dodal v radostném uspokojení. „To je mně nejlepší nadějí, Noěmo. Věřil jsem, věřím a doufám.“ A stiskl jí ruce.

50.

První schůze sněmu, královským rozkázáním do Prahy svolaného, ustanovena na druhý den po sv. Vavřinci, t. j. 12. srpna (1462) o čtrnáctě hodině ranní.*) Na tomto sněmu mělo býti zjeveno poselství a ohlášeno, co papež odpověděl k žádosti Jiříka krále. Běželo o věc všeho národa; král chtěl slyšeti jeho zástupce, stavy.

Ve dvoře králově hned od rána, drahně před ustanovenou hodinou, plno ruchu a šumu. Jeden z prvních přišel mistr královy kuchyně Pícek, aby nic nezmeškal, aby vše jak náleží uviděl od samého počátku. A měl tovaryše, společníka, králova krejčího Martin-

*) Asi o deváté ráno.

ka, jenž přiběhl do jeho domu v Sedmihradech*) a požádal jej, aby ho vzal s sebou, že by se pak sám nedostal do králova dvora. Také Martinka pudila palčivá zvědavost, která však byla ušlechtilejší než Píckova, poněvadž zahořela z Martinkovy vroucí oddanosti ke kalichu. A právě o něm, o přijímání pod obojí a ostatních artikulech mělo se na sněmu jednati.

Proto mu chtěl být Martinek na blízku, proto se přilepil na Pícka; hovořil, skoro ustavičně sám, hovořil, rukama rozkládal. Velké jeho nozdry se mu přes tu chvíli rozšířily, vzduly, jak se rozčiloval úvahami, kterak bude na sněmu. O kališné neměl starost, jsa jist, jak se zachovají, že budou s králem, ale co jednušky, co páni pod jednou, Římané, ti že se snad také nezapomenou, a legát, ten Fantin –

Viděl ho již kolikrát, vypravoval, a že poslal Července, toho koliáta z Loudovy kolleje, pamatuje-li se Pícek, toho že on pobídl, aby se na legáta šel podívat, aby si na něj počkal, to že bude mít panáka k narejsování, ten legát že by zasloužil nějaký lístek, a ten list na praněří přitepnout, tam že patří ten sluha Antikristův.

Martinek celou cestu tak vykládal i zlobil se a kochtil a ve dvoře králově zas, nahoře na pavláčce nad kuchyní, kamž s Píckem vystoupili, aby dobře a široce viděli.

Dlouho nečekali. Sněmovníci přicházeli, někteří

*) Jerusalemská ulice.

i koňmo přijížděli, páni, rytíři, vladykové, zástupcové měst v lehkých, otevřených šubách nebo jen v sukních s kabátky pod nimi, tmavých i světlých barev, v pěkném opásání, ale beze zbraně, jež do sněmu nesměla, v birytech, v čepicích aksamitových i soukených se sobolovými primy nebo s jinou kožišinou, ten onen mladý šlechtic v špičatém klobouce pérem nebo drahou šňůrou ozdobeném. Přicházeli jednotlivě, po dvou i v skupinách, hloučcích a zacházeli do králova domu, tam, kde byla v přízemí velká síň, jejich shromážděště, místo sněmovní.

Mnohé z nich neznali, přijeliť z různých končin české koruny; nejvíce z Čech a Moravy, některého poznali oba zvědavci, toho zase jen Pícek, onoho Martinek, jenž sebou potrhoval, když spatřil některého pod jednou, a tlumeně pokřikoval: „Aha, jednuška,“ nebo: „Zase Říman, hlehle –“

Nejprudčeji však sebou škubl, když nádvořím kráčel, a pružným krokem kráčel, nejvyšší purkrabí pan Zdeněk Konopištský ze Sternberka v brokátové sukni, v širokém, světlém birytu, jenž mu zcela zakrýval šedivé, prořídle vlasy. Ubíral se do sněmu s nejvyšším komorníkem panem z Michalovic a s nejvyšším písařem, Burianem Trčkou z Lípy. Hned za nimi kráčel královský podkomoří Valečovský se zetěm, s mladým Rychnovským.

Přešli nádvořím, zmizeli v králově domě, jiní přicházeli, také oba mistři Koranda a Vrbenský, a mizeli tam pestrým tokem, staří, mladí, šedých brad i vy-

holení, jen s kníry. Pícek s Martinkem dychtivě pozorovali, Pícek však ne zúplna spokojen, přes tu chvíli v palčivé své nedočkavosti opakuje si: „Že nejde – Cože nejde –“ Myslí Fantina, papežova legáta. Toho se nemohl dočkat. Marně se ohlížel na pravo, směrem k bráně. Rudý talár tam na srpnovém slunci nevyšvítí. Stále stejný proud pánů, rytířů, měšťanů, tu pestřejšími barvami, tu tmavěji se nesoucí ke královské, velké síni.

V ní, u samých však dvéří do kořen otevřených, gotických venyřů bohatě profilovaných, stál ve sváteční sukni, v birytu nejvyšší vrátný Hanuš Kotvic a nad ním na stoličce bez lenochu starý králův šašek, bratr Paleček, máje kuklici s rolničkami shrnutou do týla. V modrých jeho očích žádné čtveráctví, žádný úsměv.

Vážně patřily na vcházející, vážně se rozhlížely prostornou síň, pod jejíž klenbu rozpínající se ze tří sloupů prostřed stojících nesla se čím dále tím šumnější směs hlasů shromážděujících se sněmovníků. Ranní světlo proudící vysokými, úzkými okny bohaté kružby pošlehovalo po nich i po královském trůně a po několika stolicích s rudými aksamitovými polštáři při něm na podiu při užší stěně sálu.

Starý šašek se nesmál a také jen málo hovořil. Tu tam hodil perné slovíčko před sebe, jakoby nikomu, někdy však Kotvicovi stojícímu pod ním. Pojednou nahnul se k němu prudce a upozorňoval:

„Partéka, ubohá, hubená partéka! Již je tu!“

A hned se zase vzpřímiv, nespustil očí s vysokého, tlustého biskupa vratislavského, Jošta z Rožmberka, velké hlavy, tučného zášijku s lalokem. Hladce vyholený, v biskupské sutaně, bral se s těžkopádnou důstojností nahoru směrem k trůnu. Hanuš z Kotvic obrátiv oči vzhůru k Palečkovi, povzdechl ironicky: „Ubohá partéka, hubenec hubený!“

„Ten vydá za kolik jednušek,“ přištípl Paleček, „a je toho třeba, jeť jich tu málo.“

„Také jsem si všiml. Nejedem z římských schází. Švambergů neviděti, také ne Rabských. I Kolovrat nepřijel.“

„Vyhýbají se, bratře, nechce se jim přiznati barvu – Hle, zase jednuška!“

Vstoupil olomoucký biskup Tas z Boskovic v sutaně, muž štíhlý, černých vlasů, dobrých čtyřicíti let, a bral se síní tím směrem jako prve vratislavský. Hned za ním vkročila skupina pánů, nad něž vynikal vysokou postavou pán Jan z Cimburka, dlouhých knírův i vlasů. Tito byli poslední, už nikdo nevstoupil do plné sněmovny.

Její ruch a šum náhle ustál, když u pobočných dveří nad několika kamennými stupni v pravo proti oknům zahlaholila fanfára dvanácti trubačů v královských barvách. Šum po velké síni naposledy vzkypěl, pak náhle jako prudce rozběhlá vlna poklesl. Kdo seděl, u stěn nebo pod podiem, jako oba biskupové, vstal. Oči všech hleděly k těm menším dveřím, kterými měl přijíti král.

Také Paleček natáhl krk a zahleděl se tam přes spoustu hlav pod ním. Sněmovníci poblíže těch dveří ustupovali, aby uvolnili cestu. Za hlaholu trub vyšel hofmistr, vysoký Kdulinec z Ostromíře –

Toho Paleček dobře viděl a pak že se tam sněmovníci uklánějí. Král vstoupil v majestátu, v drahocenném plášti, v brokátové sukni, zlatou korunku na hlavě; s ním královna Johanna v tmavých šatech ze zlatohlavu, rozpuštěných, krásně rozčesaných vlasů, s lesklou korunkou na temeni. Za králem a královnou jejich synové Viktorin a Jindřich.

Těch Paleček ze svého místa neviděl, ale spatřil dvořany za nimi kráčející, spatřil pana Kostku, s ním nejvyššího kancléře, nejvyššího hofmistra Jindřicha ze Stráže, dlouhé brady do běla šedé. A zas už obracel zraky za králem, jenž vystoupil s královnou a rodinou po stupních kobercem pokrytých na podium k trůnu. Královna stanula v pravo od něho, oba synové na levo. Král rozhlédnuv se po všem shromáždění, usedl. Všude hluboké, uctivé ticho. Jím pak rozletěl se pannoníkův zvučný hlas:

„Věrní, milí, položili jsme tento sněm obecní, na kterémž pilné věci všeho království se dotýcí, o něžto zdávna nesnáze v této zemi jest, před se vzíti míníme. Proto jsme všechny pány, zemany i města oběslali. Věrní, milí, známo vám, že jsme poslali do Říma poselství, abychom se stolicí apoštolskou v jednotu přišli. Tajiti před vámi nechceme, že papež Pius nehledě na žádné naše křesťanské a spravedlivé podá-

vání, nechtěl svoliti a nesvolil k žádosti naší, aby potvrzení učinil kompaktatův, v nichž my jsme věrně stáli a stojíme.

Kterak naše poselství s římskou stolicí pilně vyjednávalo, o tom poslyšte posly samé, urozené pány, pana Zdeňka Kostku z Postupic, nejvyššího kancléře našeho pana Prokopa z Rabštejna a ctihodného, učného mistra Korandu.“

Všichni, kteří měli sedadla u stěn a pod podiem, tam také oba biskupové, a stoje do té chvíle naslouchali, usedli.

Bratr Paleček však tak neučinil; jen se víc do předu vychýlil, aby lépe viděl a slyšel. I viděl, jak pan Zdeňk Kostka stoupá na schůdky podia kobercem pokryté, jak se poklonil králi, králové a královým synům, a uslyšel, jak na půl obrácen do shromáždění, jemuž se také uklonil, začal jadrným hlasem mluvit o tom, kterak jednali s papežem, s kardinály, vše celkem přehledně a stručně.

Šíře se rozhovořil kancléř oděný černou sukni. Mluvil hlasitě, přece však ne tak jadrně jako pan Kostka, takže bratr Paleček bezděky se víc nacyloval a i dlaň k levému uchu nastavoval, aby lépe slyšel. Zpráva kancléřova trvala drahnou chvílí, takže starý šašek začínal cítit únavu. Přešlapoval a již se díval nejenom po řečníku, ale také po všem valném shromáždění napjatě naslouchajícím a ještě častěji po nejvyšším vrátném Kotvicovi, jenž také již nestál rovně, nýbrž opíral se zády o stěnu –

Když kancléř konečně domluvil a na stupně poblíže trůnu vystoupil mistr Koranda v taláru a začal čísti svou zprávu, bratr Paleček se zarazil; zpozorovalť v ruce mistrových hrubý svazeček popsaných listův. A tak počítal, že tato řeč bude ještě delší než kancléřova. I posadil se na stolicí, na které dosud stál.

Zatím Pícek a Martinek čekali na pavláčce nad kuchyní. Prostorné nádvoří pod nimi silně poutichlo. Všecko bylo ve velké síni, nikdo již nepřicházel. Ale Pícek ještě se obracel po bráně. Marno. Toho, kterého tak dychtivě vyhlížel, doktora Fantina, nespátřil. Už na jisto hádal, že legát nepřijde, dnes že nevstoupí do sněmu před krále. Přece však sběhl dolů k Maříkovi vrátnému; ten mu stvrdil, že tomu tak, že legát přijde až zítra. Při tom od Maříka zvěděl, že teď mluví kancléř, po něm že bude mluvit jeden z těch mistrů, sumou, že to potrvá hrubě dlouho, drahně přes poledne.

S tím se vrátil Pícek k Martinkovi zklamán a z toho nerudný. Jedno měli pomyšlení, cože tu na pavláčce. Pícka také nutila jeho povinnost. Musil do kuchyně.

„A já, co tu. Pícku, vař a já sběhnu domů,“ rozhodl se Martinek, „po obědech sem opět doskočím, smím-li.“

„Přijď, přijď.“

Martinek pohladiv prameny vlasů přes temeno sehnané, dal s bohem a šel.

Poledne již dávno minulo, ale v nádvoří pořád ticho. Pícek nejednou vyšel z horké kuchyně podíva

se; králův dům však jako zakletý, nikdo z něho nevycházel. Až pak se Pícek radostně ulekl. Králův starý šašek vycházel z králova domu. Pícek nerozmýšleje se, hned za ním. Co se děje, ptal se, je-li ještě sněm. A Paleček neodbyl ho štíplavým žertem.

„Není, bratře,“ odvětil vážně, „ale čtení, neveselé čtení. Mistr Koranda čte o tom, jak pochodili v Římě, jak nejsvětější otec,“ Paleček se s úštěpkem uklonil, „nás miluje a nám hrozí. Neveselé čtení, bratře, a dlouhé, dlouhé, až mne zmohlo.“

„A pak, až mistr domluví –“

„Pak bude večer, ne-li noc. Dobrou noc, bratře.“ A Paleček šel do královy zahrady.

V tom stanul za Píckem Martinek, všecken udýchán.

„Myslil jsem, že přijdu pozdě. Zdržel jsem se – to ti je –“

„Co –“

„Studenti se zase rojí a mnoho lidu s nimi. A všude jen o papeži a o jeho legátovi, o tom Fantinovi. Pojd se podívat –“

„Musím do kuchyně.“

„Alespoň na chvílku.“

„Ale jen na chvílku.“

A šli.

Asi za hodinu po té vracel se Paleček, oddechnuv si, posilniv se, zase do králova domu. V předsíni v přízemí několik služebníkův. Otevřenými dveřmi bylo viděti do velké síně plné sněmujících. A hlas

odtud zazníval. Mistr Koranda ještě četl. Paleček vešed vystoupil na stoličce u dveří, kterouž mu Kotvic střežil, a rozhlédl se přes spoustu hlav vlasatých i plechatých nahoru k trůnu. Král s rodinou na svých místech. Paleček také usedl. Dlouho však neseděl. Hlas čtoucího umkl, velkou síní se rozšumělo tlumenými hlasy. Po předlouném mlčení bylo nutno si oddechnout, ulevit slovy.

Na ráz však opět ticho; všechny hlavy obrátily se opět k trůnu; v tom náhlém utišení napjaté, dychtivé očekávání. Paleček hbitě vstal jako mladík. Král promluví; a již začal.

„Věrní, milí,“ zavznělo prostornou síní, „slyšeli jste posly naše, co spravedlivě a věrně vypověděli a čeho římská stolice na nás žádá. Divím se tomu, co papež činí. Chce toto naše království, které skrze kompaktaty stěží jest upokojeno, znovu rozdvojit a rozbouřiti. Kterak může nám bráti a rušiti to, co nám dalo svaté koncilium basilejské, co nám dal i Eugenius papež?“ Králův hlas zněl plněji. „Kdyby každý papež chtěl rušiti, co předchůdci jeho propůjčili, kdož by byl jist svým právem? Papež mne viní, že jsem nečinil dosti přísaze před korunováním složené. Přísahal jsem, že vyhladím všeliké bludy, že budu hubiti kacířství. Zdali jsem nesplnil, co jsem svatě slíbil? Víte, že nenávidím kacířův, že stíhám bludy. Ze by přijímání pod obojí a kompaktata byla kacířstvím, jak v Římě teď prohlašují, toho mínění nejsem.“

Přijímání pod obojí je založeno na evangeliu Kristově, první církve tak činila, a je nám dáno od sboru basilejského. A teď chce papež,“ král mluvil důrazněji, ostřeji, „abych přijímal pod jednou. Já zrodil jsem se při užívání pod obojí, od toho, od víry od rodičův mně štípené,“ králův hlas se zachvěl, „nikdy jsem se neuchýlil, nikdy, ani před tím, ani teď – nikdy!“

Ohnivá, z hluboka srdce jdoucí řeč králova zanítila. Pohnutí šlo shromážděním, tváře mladé i vrásčité, hladké i bradaté se jím měnily, oči jasněly.

„A teď chce papež, abych přijímal po jednou způsobou,“ pokračoval král vzrušeně, „a že by mně chtěl lepší království dáti.“ Trpkost i urážka zachvěly královým hlasem. „Ať zví papež, žeť já své víry neprodávám,“ králův hlas zahřměl, oči mu zahořely, přismědlá tvář bez ruměnce, pobledla. A dole v shromáždění tajili dech; přemnohá tvář se zarděla, oči se leskly, nejedny i zamžikaly i zaslzely. Bratru Palečkovi řinuly potůčky po tvářích.

„Své víry neprodám za království,“ opakoval král v svatém hněvu, „a vězte, že jako já, tak i choť tuto podle nás sedící i dítky naše milé zůstaneme věrní přijímání pod obojí až do smrti a že,“ král stržen svým rozechvěním prudce vstal, „pro tuto krev velebnou stále hotoví jsme složití království a hrdla svá –“

Olomoucký biskup pohlédl s krále na královnu, jež vzrušená upírala rozjasněné oči na svého manžela.

Pan Zdeněk Konopištský chmuřil čelo, vratislavský biskup zasmušile klopil svá velká víčka hledě na drahý, velký prsten na své bílé, masité pravici. Okolo však nich, okolo rozmrzele mlčících jejich stoupencův odporných kalichu, kteří byli tu menšinou, rozšumělo se mocné pohnutí. Vyráželo radostnými výkřiky a projevy zvláště těch, kteří už začínali věřit trousícím se řečem o králi, že ustupuje pravdy, zatřpytilo se v slzách těch, kteří nepochybovali. Staří bojovníci přemáhali pláč, ten onen hladil kníry, ten onen rozjařen volal na známé a přátele. Ale hned se obraceli k trůnu, jak se s něho zas ozval králův hlas.

Jiřík opět usednuv, mluvil k sněmu :

„Slyšeli jste, že se mně brání a zapovídá vše, co mým předchůdcům na trůně, ač nebyli pod obojí, bylo dovoleno, slyšeli jste můj úmysl a víte, že všechny pod obojí i pod jednou chci jako dosud zachovati ve svobodném plnění jejich náboženství. Nebudu žádné straně činiti příkoří, ale také nedopustím, aby právo strany pod obojí, aby pevná smlouva, kompaktata, byla rušena, nedopustím, nikomu ať kdokoliv. Proto žádám, abyste, kdyby usiloval pro ně nás a království tisknouti, abyste prohlásili, slibujete-li býti pomocní k jejich obraně —“

V sněmovně ruch jako v oule. Všichni opouštěli svá místa, shlukovali se dle vyznání, tu kališní, tam pod jednou. Zdeněk Konopištský chvatně přistoupil k oběma biskupům, za ním ještě dva Šternberkové, Jan a Jaroslav, s nimi bratr vratislavského biskupa

Jan z Rožmberka, také Jindřich z Hradce a Dobrohost z Romšperka; starý Linhart z Gutštejna pokročil za nimi, opíraje se o hůl a s ním bratr jeho Burian.

Sestoupili se a ještě jiní strany římské. Jediný z té strany, pan Prokop z Rabštejna, kancléř, nepřipojil se k nim, ale také ne k veliké skupině pánův a zemanů strany kališné. Zůstal sám, na svém místě.

Paleček stoje na stoličce pozoroval „jednušky“ i kališné všechen neklidný, nemoha se dočkat. Nečekal však dlouho. Kališní se rázem rozestoupili, každý spěchal na své místo. Král hovoře s královou, obrátil se ihned, když shlédl Kostku, an vykročiv ze shluku kališných, vstupoval na stupně. Zraky všeho sněmu tkvěly na panu Kostkovi, jenž pokloniv se králi, vzrušeně promluvil:

„Milostivý králi, děkuji Tvé a Její milosti, rodině tvé za všechny věrné pod obojí, vysoce děkuji, že chceš a budeš státi za jedno s námi u víře. Všechny věrné Čechy obveselí a potěší, že jsi zjevně se hlásil k pravdě. A my všichni jedné mysli slibujeme, že svorně budeme státi při Tvé Milosti, že my všichni hotovi jsme pro boží při, pro tebe nasaditi statky své i hrdla svá.“

„Chceme! Chceme!“

„Nasadíme!“ zabouřilo síní a les ruk holých nebo držících čepice, biryty, klobouky, zdvihl se prudce nad hlavy volajících. Král potěšen pokyvoval s uspokojením hlavou. Ale hned se obrátil na pravo, když Zdeněk Konopištský postoupil k trůnu, aby oznámil,

jak se „Římané“ usnesli. Vztyčen, stoje zpřímá začal, pokloniv se:

„Osvědčujeme se, že chceme býti věrni víře, kterou jsme zdědili po předcích a nechceme a nemůžeme vystoupiti z jednoty a poslušnosti svaté římské církve. Když Tvá Milost umínla si, bez naší rady, hájiti kompaktat, nechť se o ně starají ti, kteří k nim radili a kteří jich potřebují. My proti záповědi svatého otce jednati nemůžeme. Ale ve všem, co se dotýká cti a práv koruny, zachováme se jakož sluší se na věrné poddané.“

Znělo to proti ohnivému prohlášení pana Kostky příliš klidně, chladně.

Jen domluvil a odstoupil, pokročil vratislavský biskup a stanul před trůnem. Velká, silná jeho postava ve fialové sutaně mohutně se týčila na stupních nad veškerým shromážděním. Nestál tu bratranec proti bratranci, nýbrž římský biskup proti husitskému králi.

„Milostivý králi,“ začal vážně, s velkou důstojností, „rač na to pamatovati, jaké cti, jakých dobrodiní požívala země česká skrze mnohá staletí od stolice apoštolské. Zle bude, postavíte-li se jí na odpor. Nestane-li naše království v jednotě obecné církve svaté římské, tehdá strach, že se na něm naplní čtení, kteréžto dí, že každé království v sobě rozdvojené, zahyne. Toho bůh uchovej!“

Poklonil se a sestoupil na své místo. Král, jenž ho poslouchal s tváří velmi vážnou, víc a více se

zasmušující, obrátil se ke straně římské a s netajenou výtkou jí řekl:

„Nadáli jsme se, že uslyšíme od vás odpověď povolnější, pro obecné dobré – – Ale již se velmi připozdilo, nemožná dále jednati. Dá bůh, že se do zítřka lépe rozmyslíte a jiné prohlášení učiníte.“

Vstal, postoupil ke králové, pokynul synům a sestupoval s trůnu. Odešel s rodinou menšími dveřmi, kterými prve sem vstoupili. Velikou síní, ve které se pod klenbou přišeřilo, zase směs hlasů, rozčilený šum ze skupin, které zapomněly na odchod, i z proudu odcházejících.

Paleček stál dosud na stoličce. Vychýlen do předu, pohrozil pěstí v tu stranu, kde páni „jednušky“ a biskupové v živém hovoru chystali se k odchodu.

* * *

Tou dobou meškala Noěma již týden v Praze. Z domu vycházela jen zřídka. Paní Martu však záhy navštívila. Stará paní uvítala ji radostně a sama hned nazejtří přišla k Valečovským a přicházela pak skoro denně, jen aby s Noěmou často pobyla. Mělať ji ráda jako svou dceru. Zaradovala se v duchu i také nahlas, když byla s paní Ofkou sama, nu tak, že se marně strachovali, chvála bohu, žeť všecko jak náleží dobře jak pozoruje a vidí, Noěma že nenaříká, ani nepovzdychne, že je tu spokojena, že je tak, jak ona, paní Marta, předvíдалa.

Sic nebylo na Noěmě znáti žádného rozzářeného štěstí, ale také ne žádného hoře. Paní podkomořího s uspokojením pověděla paní Martě o Noěmě, že se jistě již usmířila, žeť to patrně na všem chování se k muži, jak s ním mluví, jak se mu mile do očí podívá; ale což, i to že by mohlo klamat, ale toho že si všimla, že Noěma po muži nejednou tajně pohlédne, zvláště když sám delší dobu jedná s otcem o věcech obecných nebo jiných, jakoby na ni zapomněl.

Bylo tomu tak, zvláště poslední dny, po cestě sem do Prahy, jak se domluvili v třebechovických lesích, když na novo a jasněji seznala jeho ušlechtilou mysl, jak se choval k Petrovi, jak o něm s uznáním mluvil, jak se zachoval k ní samé. Mlčel, kde by jiný hněvivě vyrazil. Věděl o všem a přece se nezměnil ve svém jednání a čekal, že sama mu vše vypoví. Tak jí důvěřoval. Byl šetrný, nechtěl se dotknouti ukryté bolesti, kterou tušil. A Petra sám k ní přivedl a vlídně se s ním rozešel.

Na Petra nejednou tu vzpomněla, ale ne již tak tesklivě jako do nedávna. Vyvázl z nebezpečství, byl zachráněn. Petr, s kterým se v lese setkala, zdál se jiný než Petr jejich vzpomínek. Nemohla s ním promluvit, nemohla se ho zeptat, jde-li do Lhoty věda, že jí bude na blízku. Zůstane tam, snad nerad, proti své vůli; cítila to z jeho odpovědi, když řekl, a jak to řekl, jak zasmušile, jako na omluvu, že ve Lhotě zůstane, poněvadž bratr Řehoř si tak přeje a žádá. Řekli to k vůli ní. Cítila, že v tom shledání tam v lese

bylo i rozloučení. Zůstane jí na blízku, ale musí mu být daleka.

Nejen zbožné její cítění tak kázalo, ale také, a především, pomyšlení na muže, na slib, jež mu již před svatbami slíbila, a jež tam na lesní cestě obnovila, třeba ne přímými slovy.

Proto také nenavštívila sester Dorotek, ač byla by je ráda zas uviděla; mluvily by však o Petrovi, musila by jim povědět, kterak se s ním shledala a že Petr bude teď na zboží jejího muže. A lekala se jejich otázek. Těžko se odhodlala, že k nim nepůjde, zvláště když uvážila, že Dorotky dosud nevědí o Petrovi, že by je mohla a měla upokojit a potěšit. Ale když čtvrtého dne svého pobytu v Praze potkala bratra Palečka, uslyšela od něho, že sestry Dorotky vědí o Petrovi od jara, že je na Výrově, bratr Řehoř že jim to vzkázal po Eliáškově. Sama teď mohla dopovědět a sestrám po Palečkovi oznámit, že Petr už není na Výrově, že zůstane asi ve Lhotě, že bude mezi bratřími.

Tak musil umlknouti hlas, jenž jí našeptával a vábil ji, aby šla a navštívila Dorotky. Neuposlechla; bílý domek sester Dorotek přece však uviděla, když navštívila tetu Andělovou a s ní pak sestoupila také do zahrady a vešla až do staré lipové aleje.

To bylo dopoledne toho dne, kdy v králově dvoře sešla se první sněmovní schůze. Když se Noěma vrátila do Celetné ulice, bylo poledne, nezastala ani muže ani otčíma. A nepřicházeli ani pak, když poledne již dávno minulo. Noěma nejednou přistoupila

k oknu, vyhlížejíc ulicí vzhůru ke královu dvoru. Již se připozdívalo, když opět vyhlédla. Tentokráte hned chvatně odstoupila, volajíc na matku, že Jan už jde, ale pantáta že ne, jenom Jan.

A ten pospíchal, schody do patra po dvou překračoval, hledě do země; před posledním schodem se zastavil, mile překvapen. Noěma tam stála, čekajíc.

„Tak pozdě, Jene –“

„Velké věci se dějí, Noěmo.“

Veda ji za ruku, vstoupil s ní do velkého pokoje, kdež tchně čekala. Ptala se na muže.

„Zůstal ještě ve dvoře. Až do této chvíle trval sněm, a ještě tam mnozí zůstali a rokují, v síni, i v nádvoří. To bylo pohnutí –“

A jal se vypravovat, co se dalo na sněmu; vypravoval ne klidně, ale všecken ještě vzrušen. Líčil, jaká byla schůze, jak král vstoupil s královou, se syny, jak král promluvil, kterak byli všichni tou jeho řečí pohnuti, mnozí že až zaslzeli, jak pan Kostka promluvil za všechny kalichu věrné, jak všichni králi věrnost slíbili, všichni kališní, ale Římané, ti že ne. V očích se mladému pánu zablesklo, když mluvil o tom, co řekl pan Zdeněk Konopištský, co vratislavský biskup, jak nepokrytě projevíli, že papež a Řím jsou jim nade vše.

„A což ten legát papežský,“ zeptala se Noěma.

„Ten tam nebyl, ten přijde až zítra a prohlásí čeho papež žádá. Král to již ví, ten legát mu to vše napsal,

ale král chce, aby to stavové slyšeli, a co král odpoví a sám chce uslyšet, kterak sněm, kterak stavové se zachovají v té při.

Není jen o kalich,“ dodal pan Rychnovský rozčileně, „není jen o to, aby král s rodinou přijímal pod jednou, a není jen o to, aby přijímání pod obojí bylo vůbec zrušeno, ale běží také o ty ostatní artikuly kompaktat, aby bylo zvráceno vše, co teď platí, co jsme si vybojovali, co jsme si na koncilium vymohli. Papežská stolice chce, aby bylo jako před Husem, aby nastalo zase svatokupectví, aby všechen zlořád se vrátil, aby kněžstvo dostalo zase statky, mělo moc, aby papež poroučel a král aby poslouchal.“

„A to bude žádat ten legát –“

„Bude, zítra.“

„Kdy bude sněm?“

„Začne se ráno o čtrnácté jako dnes. Bylo-li dnes–“ Pan Rychnovský nedomluvil; obrátil se kvapně od okna, tak jako Noëma a její matka.

Zpěv, mohutný zpěv k nim zalehl. Naslouchali, pak jakoby si řekli, všichni tři přistoupili k oknům. Dlouho nečekali. Spatřili temný zástup (neboť soumrak nastával), velký zástup postupující směrem k nim, dolů Celetnou ulicí k staroměstskému náměstí. Pokud bylo možná rozeznati, kráčelo v zástupu nejvíce studentů. Všichni zpívali jako jedním hlasem, se zbožným nadšením zpívali. Brali se již pod okny domu podkomořího; do jeho oken zahlaholilo:

*Mistr Hus žil v spravedlnosti,
byzdil břich, chvilil cnosti,
učil příkázání boží,
a svůj život za to dal —
Mistra Jana, Jeronyma,
jenž statečně vyjednávával,
to jich —*

Víc už nebylo rozuměti. Nadšený zpěv nesl se dále ulicí.

„Jdou k týnské faře, k Rokycanovi,“ mínila paní podkomořího.

„A půjdou dál,“ usmál se spokojeně Rychnovský, „dál až k ‚zlaté troubě‘, aby také papežův legát, ten Fantin, se potěšil.“

51.

Nazejtří v pátek, okolo čtrnácté hodiny ráno v králově dvoře zase tak jako včera těmi časy. Velká síň v přízemí naplnila se pány, zemanstvem, zástupci měst; také biskupové, olomoucký a vratislavský, oba ve fialových sutanách, zasedli tak jako včera v čele síně poblíže trůnu, pod jeho podiem koberci pokrytém. Ruch však po veškeré místnosti živější, hlučnější než včera. Všude, ve všech skupinách, v jednom každém dychtivé napjetí; čekali papežova legáta. O něm se mluvilo, o něm nejvíce; mezi kališníky také o tom, co Římané, jak se na to vyspali, jak odpovědí králi, zdali jinak, než včera.

Bratr Paleček stál opět na stoličce u dveří nad Hanušem z Kotvic a rozhlížel se po pestrém shromáždění. Po doktoru Fantinovi nepátral tak jak mnozí, neboť věděl, že již přišel, že mešká v komnatě přes předsíň a že čeká, až král jej povolá.

A zase zahlaholila fanfára dvanácti trubačů, zase vkročil menšími dveřmi v boku síně Jiří král, tentokráte sám, bez králové, bez synů; dvořané se za ním brali jako včera. Vystoupil po stupních, usedl na trůn. Od toho až dolů k hlavním dveřím, do kořen otevřeným, po veškeré prostorné místnosti náhlé utišení.

Král rozhlédnuv se po shromáždění, obrátil se na pravo, kdež stáli a seděli páni strany pod jednou a oba biskupové:

„Milí páni, včera jsem vám řekl, že od vás očekávám ochotnější odpověď pro obecné dobré, nuž rcete, kterak jste se rozmyslili.“

Bez váhání, bez rozpaků vstal biskup Jošt a hned odpověděl za stranu, jak se již včera večer, hned po sněmu, v domě šternberském, dohodli.

„Milostivý králi, odpovídám za všechny pod jednou zde přítomné, že nic jiného nemůžeme říci, než co včera řekl pan Zdeněk Konopištský. Nemůžeme se ničím zavázati, také proto, poněvadž je valný počet těch z naší strany, kteří sem na sněm nepřijeli a bez jejich vědomí nemůžeme rozhodovati. To však můžeme slíbiti a slibujeme, že budeme pomáhati ve všem, co podle boha, cti a práva bude na nás slušeti –“

Král se za řeči zasmušoval nespokojen, sklaman, nicméně odvětil s vážným klidem, ale zkrátka :

„Věřím, že se mi věrně zachováte jakožto králi a pánu svému. Já pak nedopustím nikomu, aby pro víru rušil pokoj a jednotu tohoto království.“

Pak kynul dolů na levo. Komorník Majnuš znaje již vůli královu, odešel ihned oznámit legátovi, aby vstoupil.

Paleček, jenž rukama potrhoval, když biskup Jošt odpovídal králi, a Kotvicovi přišeptal, herež, tlustý biskup, že již nemá cukrovaných mandlův pro krále, vzpřímil se a chytal pobožně každé slovo, když král po odchodu Majnušově opět promluvil k shromáždění.

„Milí páni, teď uslyšíme doktora Fantina jako posla papežova. Proto žádáme a poručíme, abyste, ať se líbí nebo nelíbí jeho řeč, mu nepřekáželi nijakým způsobem. Ať mluví cokoliv, mluví jako posel papežův. Zítřka však promluví a zodpoví se jako náš prokurátor a ouředník.“

Jen domluvil, pohnutí dole u dveří. Papežův legát tam vstupoval, vysoký, hubený, v červeném taláru hedvábném, v bílém, hranostajovém koláru. Kancléřův bratr, Jan z Rabštejna, probošt vyšehradský, jej provázel. Sněmovníci se rozestupovali. Papežův legát nedbaje zvědavých a většinou málo vlídných pohledů, procházel vztyčen, s hrdou nevšimavostí. Stanuv na volné prostoře před trůnem, důstojně se poklonil a odevzdal kancléři sedícímu opodál papežovu listinu.

Stál mlčky, pak se ohlédl a zas; neviděl žádného sedadla pro sebe, čekal, že mu bude opatřeno. Nikdo se však nehnul, aby je přinesl. Legát se zachmužil, podíval se tázavě na svého průvodce i na kancléře, stihl pohledy kališných sněmovníků, z nichž nejeden se škodolibě usmíval, bleskl ostrým pohledem po králi, po jeho klidné tváři, stiskl tenké své rty. Byl pobouřen tou urážkou, přemohl se však; jen hlas se mu na okamžik zachvěl, ale pak zněl jistě a pevně do hlubokého ticha.

Mluvil po latinsku. Když po chvíli poumlkl, přeložil vyšehradský probošt do češtiny, co legát právě přednesl, že je nezbytná potřeba a spasitelnost jediné, nejvyšší vlády a poslušnosti v církvi boží, bůh sám že světil tu vládu papeži, poslušnosti pak že náleží králům a národům, král že má v tom ochotném poslušnosti býti příkladem svému národu. Tak že také bývalo v českém království, ale když národ zaveden od zlomyslných lidí Husa, Jeronyma, Jakoubka, Rokycany, vytrhl se z toho poslušnosti, uhodily bouře, krve prolévání, záhuba země –

Jména těch „zlomyslných“, tak zlobně pronesená, rázem pohnula většinou sněmu. Bylo to jako první prudké zadutí větru v dusné tišině. Tlumočník musil na chvílku přestat; pak opět pokračoval, že Čechové v té obecné zkáze hledali zas usmíření s matkou církví, sbor Basilejský z milosrdenství svého že jim propůjčil přijímání pod obojí pod jistými výminkami, ale těch že pak Čechové nedbali a sami ty úmluvy zrušili.

Legát Fantin začal opět po latinsky, svatý otec že miluje český národ, že pečuje o jeho blaho a spasení a proto že ruší a již zrušil přijímání pod obojí a zapovídá je všem vůbec a každému zvlášť.

Jakoby stín těžkých mraků padl do světlé síně; v nejedné skupině zašumělo odporem. Legát však stoje klidně, vztyčen jakoby neslyšel, upřel na krále oči, přímo jej oslovil, přísně, pánovitě:

„Jménem a nařízením nejsvětějšího otce žádám, abyste plnil přísahu, kterouž jste před korunováním složil, abyste vyplenil kacířské bludy ve svém království a sám abyste se jich zřekl, abyste vy králi i s královnou a dětmi svými nepřijímali svátosti jinde nežli v kostele na hradě sv. Václava, abyste zapudil ze svého dvora všechny nešlechtné kaplany pod obojí, bludův a kacířství rozsévače. Neučiníte-li tak, nevyvedete se před bohem,“ legát mluvil prudčeji, „ani před lidmi z nářku křivé přísahy.“

Paleček slyše tu hroznou řeč, začal se třásti. Její účinek uviděl, když probošt ji překládal a sice zvolna, v patrných rozpacích. Na králi nejprve postřehl ten účinek. Král slyše o křivé přísaze, zbledl, prudce vstal a prudce vzepřel pěsti do boků, jak jen u velkém hněvu činíval. Sám prve napomínal k trpělivosti, teď však, na smrt uražen, prudce se rozkřikl:

„Své přísahy jsem nikdy nezrušil, nikdy a nikomu!“

Tomu Fantin rozuměl a hned také se ozval směle po latinsky ostřejším hlasem:

„Králi, vy sám nemůžete dávat výklady své přísaze.“

Tomu, kdo ji skládá, nenáleží vyměřovat její smysl, nýbrž tomu, kdo ji ukládá –“

Král, jemuž oči hořely, prudce zvolal na legáta: „Nikoho na zemi neuznávám za soudce nad svým svědomím! A tomuto papeži nenechám té slávy, aby směl mne i království české k něčemu připravit, co předchůdcové jeho na stoličce papežské nemohli.“

„Chcete-li se tedy protiviti rozkazům apoštolským?“ hrozil Fantin v tváři sesinalý. „Pamatujte se, pamatujte, co činíte, to není poslušenství co mluvíte, to je vzpoura a té nenechá svatý otec bez trestu. Víte, jak veliká jest jeho moc, jak daleko sahá. Hledte, aby vám nešlo o korunu. Papež koruny uděluje, ale také je odnímá, taková jest jeho moc a právo, a může i vám ji odníti.“

Umlkl všechen rozjitřený a čekal, až probošt přetlumočil tuto hrozbu; pak zkrátka se ukloniv, hrdě odcházel.

Po sněmu mrtvé ticho. Římané byli zaraženi, ka-lišníci ustrnulí nad tou opovážlivostí neměli na okamžik hlasu. Ale hned po tom bouře. Zahřmělo hlasy hrozné zlosti, výkřiky, vášnivými hrozbami metanými za legátem. Král chvěje se hněvem, dosud stál a mlčel, ale pojednou pokročiv, mávl do shromáždění.

Tichlo, stichlo a tím tichem, jež chvělo se pohnutím, zavzněl králův hlas rozčilením se třesoucí:

„Páni milí, zvolili jste mne za krále, a teď jste tu slyšeli, že ne vám, ale někomu jinému náleží dávat panovníka tomuto království.“ Králův hlas zněl moc-

něji, hrozivě. „Při sám bůh, kdyby nebyl poslem papežovým, neodešel by odtud, nedožil by ani té hodiny. Naši čest tak pohanil! O tu čest bylo mně vždycky víc nežli o život. Žádný z mých předků na této stoličce královské od cti neodstoupil, ale to je známo, že na stoličce papežské seděl ne jeden nešlechtník. Fantin pro tu křivdu neujde zaslouženému trestu, a vy, jako věrní naši poddaní budete státi se svým králem za jedno.“

Umlkl rozrušen. Páni, rytíři, zemané, měšťané ka-lišní hrnuli se ke stupňům trůnu, k němuž nesla se jásavá bouře jejich hlasů, jejich nadšení, jejich slibů věrnosti a oddanosti.

* * *

Toho dne odpoledne byla Loudova kolleje u betlémské kaple opuštěná, jako vymřelá. Koliáti se rozběhli. Blažej Červenec od rána pilně rejsoval ve své komoře; dodělával obraz na velkém listu papírovém, na němž spodoben byl papežův legát Fantin visící za nohu s vysokého břevna; dole v pravo lehká žínka, v levo lehká žínka. Z legátových úst rozvíjel se prouček a na tom bylo napsáno:

„Já jsem pyšný doktor Fantin, jenž zradil krále, ach, vy nevěstky milé, prostě papeže antikrista, aby mně pomohl –“

To bylo na Fantina i na papeže, na to, co řekl papež českému poselstvu v Římě o nevěstkách a co se Pra-

hou rozneslo po zprávě mistra Korandy ve sněmu. Červenec kreslil, až se mu hlava třásla; když dokončil, odhodil brk, sbalil kresbu, dal malý hrnčiček do kabely u pásu a chvátal rovnou k Martinkovi, královu krejčímu.

Také Vavřinec Káně, vysoký, silný, jenž měl i jindy skoro stále na spěch, popadl po poledni biryt, a pospíchal z kolleje. V průjezdě zastavil jej dolejší „obyvatel“*) zpěvavý krejčík Lejsek, kam milý pan koliát tak pospíchá. Káně po svém způsobu zkrátka a na plno mu pověděl:

„Vyhnat do pekel toho papežského legáta.“

Pavel, řečený Jedináček, zůstal dopoledne u knihy, po obědech však také se vytratil a později také subtilný panáček Jiří Černý, jenž se podpisoval Nigranus. Také Augustin Halar odešel, ne však jako jeho druhové ke kolleji, nýbrž do Chudobic, do „cípu“, k bratru Eliáškovu. Bakalář Morávek nebyl už dávno v kolleji. Po tom, co seděl ve vězení, a nejvíce po veřejném odvolání v Týně, byl stále ustrašený, na mysli jako pošetilý. V Praze nemohl vydržet; odvezli jej domů, na ves k rodičům.

Když studenti do jednoho zmizeli z kolleje, nevydržel tam ani krejčí Lejsek ani vrátný a poslíček kollejní, Matěj Nedvěd. Všude pobouření, lidé pobíhali, zastavovali se v kupkách, rokovali, rozkřikovali, že v králově dvoře udála se dnes dopoledne hrozná věc, že papežův legát se tam obořil na krále,

*) Podruh.

že mu lál a hrozil, že ztupil svaté mistry Husa a Jeronyma a také Rokycanu, všechny Čechy jako kacíře, že se všechno bouří proti tomuto zpupnému doktoru, nejvíce studenti, u Karlovy kolleje že je boží dopuštění.

A tak se také Lejsek utrlh i dýchavičný Nedvěd a hnali se ke královu dvoru. Než nedostali se dále než na staroměstský rynek. Tu musili zarazit. Valil se z Celetné ulice ohromný zástup; černal se jako mrak a rozléval se do prostranství, hlučící, pokřikující, pobouřený.

V čele šli studenti, za nimi sousedé, řemeslníci, různý lid. Před studenty kráčel jako vojevůdce veliký Vavřinec Káně, vedle něho malý, ale sporný Blažej Červenec, jemuž čiperné, černé oči jen hrály, a z druhé strany Martinek, králův krejčí, nesoucí v ruce svinutý papír. Pojednou zanotoval Káně svým hlubokým, mohutným hlasem:

Ach, prokletí, zlí popové —

Martinek, Červenec, s nimi jejich nejbližší a hned také všechen zástup spustili plným hlasem:

*Ach, prokletí, zlí popové,
proč se čtení protivíte,
činíce zjevně hříchy své —*

Rozvášněný zástup hrnul se k legátovu obydlí „u zlaté trouby“, jehož okované dveře byly zamčeny tak jako všechna okna. Pojednou se však zastavil;

Káně jej zarazil. Obrácen k zástupu, křičel něco, ukazoval na praněť opodál trčící, ukázal na Blažeje Červenec a Martinka. V tom se s nimi rozběhl rovnou k praněři, vyskočil na jeho kamenný podstavec, dívaje se na zástup, jenž překvapen, tichl. Zatím vytáhl Červenec z kabely hrnčec s mazem a mazal s Martinkem spodek svého „obrazu“. Podali jej Káněti a Káně pleskl jím na praněť, přitlačoval jej a přitíral, aby držel. Všichni hlaholíce, smějíce se, dívali se na velkého studenta, jenž pak postoupiv, ukazoval na potupnou kresbu a četl velikým hlasem její legendu :

*Já jsem pyšný doktor Fantin, jenž zradil krále,
ach, vy nevěstky milé, prostě papeže antikrista,
aby mně pomohli.*

A pak volal :

„Tu ho máte, kam patří, na praněři!“

A všechen zástup jásal, ryče a bouře v divoké radosti a vášnivém souhlase.

52.

Jošt, vratislavský biskup, došel v králově dvoře nahoře na paláci kancléře Prokopa z Rabštejna. Bylo odpoledne nazejtří po sněmovní schůzi, ve které legát Fantin tak zpupně promluvil.

„Jak je, co král,“ zeptal se biskup.

„Zle je, král je dosud nad míru popuzen –“

„Na Fantina –“

„Na toho nejvíce, ale hněte jej také, jak jste promluvili, obzvláště ty.“

Biskup se zarazil, pak se nejistě zeptal, co bude s Fantinem.

„Ráno jej král obeslal sem do rady, do které teď jdeš.“

„A přijde Fantin?“ divil se biskup.

„Přišel. Před polednem zašel k němu pan Zdeněk Konopištský, a radil mu, aby nechodil, aby raději ujel z Prahy. Fantin však ani slyšet. Nic nelituje, že včera tak mluvil, ba ještě se z toho těší, jak řal do živého; a že se nebojí, že půjde před radu, král že se na něj neodvážívá, na papežského legáta a té kacířské luzy, jak řekl, že se také neleká.“

„A běželo snad o jeho hrdlo –“

„Byli by jej snad zamordovali, nu, slyšel jsi, že jeho i papežovo jméno přilepili na praněří – již se hnali k legátovu domu, ale tu je konšelé zadrželi, chlácholili a prosili, ať Fantina nechají, král že jej sám potrestá, Fantin že trestu neujde, jak král na sněmu pohrozil. Tu konečně poslechli, tak že počkají, ale hrozili, jestliže by král ho neztrestal –“

„Myslíš, že král tak učiní?“ zeptal se biskup, jenž zachmuřen poslouchal.

„Jak jsem pravil, král je velmi pohněván.“

„A na mne si také vzpomněl,“ usmál se nuceně biskup, zastíraje své znepokojení.

„Vzpomněl, a lid také nezapomněl. Slyšel jsem, že volali také tvé jméno, že ti také hrozili. Nezapomněli,

žes loni na zelený čtvrtek kázal na hradě proti kalichu.“

„Tedy hrozili –“

„Je z toho strach velké bouřky.“

Joštovy černé oči upřely se zamyšleně do prázdna; pojednou se vytrhl a zeptal se, sešla-li se již rada.

„Jsou tu již všichni, až na tebe, i olomoucký kněz biskup.“

„A Fantin.“

„Čeká vedle v pokoji, až bude zavolán.“

„A král?“

„Je ve své komnatě. Jdu k němu, musím k němu, prve než půjde do rady.“

„A má opravdu důkazy proti Fantinovi?“

„Má. V radě uslyšíš; ale již musím jít.“

Biskup Jošt osaměv, pokročil ke dveřím světnice, v níž zasedala králova rada, u prahu se však zastavil. Rozmýšlel se, ohlédl se a znovu, pak se pojednou obrátil a pokud jeho těžké tělo dalo, rychle se vracel ke schodům vedoucím na dolejší palác. U nejhořejšího schodu však se zarazil. Stanulť tam proti němu jakoby ze země vyrostl bratr Paleček.

Rozpřáhl paže jakoby on dědeček slabý chtěl zadržet tlustého, velkého biskupa.

„Kam bratře biskupe, kam tak pospícháš.“

„Pospíchám,“ přisvědčil biskup rozmrzen nenačalým zastavením; kam však pospíchá neřekl.

„Posečkej, prosím, mám pro tebe nový šproch. Vzpomněl jsem si na něj, když jsem tě slyšel na sně-

mu mluvit. Slyš: „Zlé je mluvit zlost“ a to: „Snadno splésti, nesnadno rozplésti“ –“

„Nech si to, puš, pospíchám –“

„Do rady?“ zeptal se šašek s úštěpkem. „To jsi zbloudil, tudy po schodech dolů chodí se z rady, musíš tedy obrátit.“

Biskup jej odstrčil a nedbaje smíchu jeho, sestupoval s těžkopádnou rychlostí.

Tou dobou čekala jeho příchodu tajná rada na tu chvíli králem zvláště svolaná: Tas, biskup olomoucký, pan Zdeněk Konopištský ze Šternberka, pan Zdeněk Kostka, Kdulinec z Ostromíře, hofmistr, Valečovský, královský podkomoří, a Čeněk z Klinštejna, králův prokurátor. Dveře se otevřely. Nevstoupil však biskup, nýbrž králův šašek máje zelenou kuklu s rolničkami shrnutou do týla. Bratr Paleček měl přístup i do důvěrných porad králových. Nesedal však s pány u velkého stolu, nýbrž u svého malého pulpitu poblíže dveří.

Poklonil se pánům a usmívaje se, vyřizoval jim, že je vratislavský kněz biskup na stokrát pozdravuje. Páni žasli, nerozuměli.

„Vždyť přijde sem,“ podotkl Kdulinec.

„Již nepřijde, již je pryč. Teď jsem jej potkal na schodech, ale touto chvílí, myslím, je již u Českého Brodu a snad již u Náchoda. Pospíchá velice velmi.“

Páni se na sebe podívali, olomoucký biskup se zarazil; Kdulinec se ptal pana Konopištského, potutel-

ně se usmívaje, co že kněz biskup vratislavský tak pospíchá.

Paleček zatím jakoby nic neřekl, usadil se u svého stolku; nevytáhl však jako jindy ze zásuvky papír a péro, aby si napsal jména radů králových, aby pak za rady dělal u každého jména čáry buď přímé nebo křivé, aby se král po schůzi mohl podívat, jak starý jeho šašek o radě jednoho každého soudí.

Teď nechal zásuvku, vědělť, že král sám bude soudit, skřížil ruce na prsou, hlavu pochýlil a tak seděl, jako by si chtěl sdělnouti, jakoby nedbal tlumeného hovoru přítomných pánů o včerejší bouři na staroměstském rynku. Rázem ustali, když vešel král s kancléřem; král byl velmi zasmušilý. Zkrátka pozdravil, usedl, rozhlédl se. Kdulinec oznámil, že vratislavský biskup nepřišel a že asi nepřijde, že snad odjel.

„Před chvílí jsem s ním mluvil,“ divil se kancléř.

„A je pryč! Neodejel snad také ten Fantin?“ zeptal se král štíplavě, zachmuřiv čelo.

„Čeká, Milosti.“

Král pokynul hofmistrovi, jenž vyšed ven, poslal komorníka pro papežského legáta.

„Máš-li milý Zdeňku vše připraveno,“ zeptal se král pana Kostky.

„Mám, Milosti.“

„Jak je v městě,“ pojednou se optal král podkomořího Valečovského.

„Dnes je ticho, ale čekají, že Fantin bude potrestán.“

„Dočkají se.“

V tom vstoupil legát. Vešel vážně klidný, pevně, s hlavou vztyčenou.

Zase nebylo sedadla, zase nemohl usednouti. Stál před králem, před pány jako obžalovaný. Králi zamžikaly oči, hněv jej chytal, jak smělého legáta jen spatřil. Změnil si jej, pak přísně promluvil:

„Té chvíle stojíš tu doktore Fantine ne jako posel papežův, nýbrž jako náš služebník dosud v našich službách, jenž měl naše věci podle přísahy své spravovati u papežské stolice.“

„Byl jsem prokurátorem Tvé Milosti,“ pevně odpovídal Fantin, „sloužil jsem Tvé Milosti pokud jsem doufal a věřil, že ráčíš splniti své sliby a přísahy.“

Král, jemuž kancléř překládal Fantinovu řeč, přitiskl prsty své levice k zubům a zablýskal očima.

„Ale když sliby zůstávaly jen sliby,“ pokračoval Fantin, „když jsi jinak mluvil a jinak jednal, nemohl jsem dále sloužiti, přestal jsem býti prokurátorem, byl jsem zbaven své povinnosti.“

Všichni až na krále a Kdulince, kteří latinsky nerozuměli, zalekli se nad tou opovážlivostí, i Tas biskup. Jen pan Konopištský hleděl s mrazivým klidem na krále, jemuž pak za překládání tohoto místa přelétl náhlý plamen přes čelo. A kancléř jen dořekl, král vyskočiv z křesla povytrhl svůj meč a s planoucíma očima rozkřikl se na Fantina:

„Na místě bych tě probodl křivopřísežníku!“

Všichni prudko vstali, pan Kostka chytl královu

pravici, kancléř i Tas biskup jali se krále chlácholivě prosit, aby se pamatoval.

Fantin zbledl, neustoupil však, jen dlaně obrátil a chvějícím se hlasem řekl:

„Bude mně ctí, zemru-li rukou královskou,“ a stisk tenké, pobledlé rty.

Král Jiří chvěje se, držel poloobnažený meč. Proseb, chlácholení neslyšel, jen měřil jiskřivým zrakem Fantina; pojednou se mu vydralo z pobouřených prsou:

„Té cti nezasloužíš!“ Řekl to jako udýchán a zarazil meč. Spustil se do křesla a všečen ještě zardělý kynul Kostkovi, aby promluvil. A věrný jeho přítel a důvěrník jal se vykládati velmi určitě, jak se v Římě přesvědčili ze svědectví lidí důvěryhodných, že doktor Fantin nejen že nekonal své povinnosti, nejen že neujímal se věcí svého pána, nýbrž že proti králi mluvil, jednal, popuzoval. Kostka jmenoval biskupy papežského dvora, kteří se za jejich jednání dovolávali Fantina, co jim řekl, co svědčil proti králi, uvedl, kterak jim, poslům královým, působil nesnáze a překážky na škodu královi. Pan Kostka se pak zeptal kancléře, je-li tomu tak a kancléř, katolík pod jednou, přisvědčil, že tomu tak.

Pan Kostka vzal z papírů na stole psaní Fantinovo v Římě získané, psané jednomu z dvořanů papežových proti králi, vzal zachycený list, kterýž Fantin posílal do Čech nepříteli královi, starému pánu z Rožmberka, panu Oldřichovi; ukázal je pánům, ukázal je Fantinovi, a ptal se ho, jsou-li jeho rukou psány.

Doktor Fantin nepopřel, mlčky přiznal.

„Slyšeli jste i viděli jste,“ promluvil král klidnějším, dosud však chvějícím se hlasem, „čím se provinil. Opovážil se také nás nařknouti, že jsme nesplnili přísahy, on, křivopřísežník. Smrti je hoden, na hrdle by měl býti potrestán, že je však poslem, ušetřím jeho života. Ale do vězení s ním, pryč z mých očí, do žaláře s ním!“

Fantin sebou trhl, sesinal.

„Já do žaláře,“ zvolal stísněným hlasem, „já nedotknutelný legát nejsvětějšího otce! Králi, papeže jsi potupil i svatou církev, pamatuj —“

„Pryč, pryč!“ vpadl král, rozpaluje se novým hněvem, „do žaláře s ním!“

Kdulinec vstal, otevřel dveře. Bylo viděti v předstíni ozbrojené žoldnéře již čekající. Kdulinec kynul Fantinovi. Papežský legát musil poslechnouti. Hrdě, s hlavou vztyčenou neodcházel.

Olomoucký biskup chtěl krále prosit. Zdeněk Kopništský začal varovat, aby král uvážil. Král však nedal jim domluvit; ostře vpadl do jejich řeči:

„Zasloužil smrt a já mu dal jen žalář. Byl jsem velmi milostiv.“

A odešel do své komnaty.

Páni se rozcházeli rozčileni, ve vzrušeném hovoru. Starý šašek osaměl. Byl velmi vážný. Obrátil se po dveřích, kterými král zmizel, sepjal ruce a z hloubi srdce, v celé víře za ním proslovil:

„Pravda zvítězí!“

Konec prvního dějství.